

જિલ્લો ૮૭

દરેક પ્રકારના દર્દી દૂર કરનાર અદ્ભુત દવા

મોઝાસવાડા, મુમ્તાઝ

● જિલ્લો પોતાના પ્રકારની અદ્ભુત દવા છે, જે શરીરના ગમે તે ભાગમાં થતા દર્દી પણ પ્રકારના ગમે તેવા દર્દને જિલ્લો-નિર્ગળિક ગરમે માત્ર દર્દી મિનિટમાં દૂર કરે છે.

● જિલ્લોમાં અરીણ, કોકેન, મોરરીયા, બ્રોમાઈડ વ. વ. જેવા કઠોર અથવા નુકસાનકારક તાલો વિવિધ નથી, છતાં તે અરીણ, કોકેન, મોરરીયા, બ્રોમાઈડ એસ્પીરીન વ. વ.ની બનાવટો કરતાં વધુ ગંભીર અને કાષ્ટકીય અસર કરે છે.

● જિલ્લો પંચોત્ત મનન સુગંધનો પડો તૈયાર કરવામાં આવી છે અને ત્રણ ત્રણ વર્ષ સુધી કેટલાય નામગર તખીમોના ખાનગી દવાખાનાઓમાં વાપરીને સંપૂર્ણ આક્રમકારક કયાં પછીન પ્રભુ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી છે.

● જિલ્લો દરેક રીતે વિન-નુકસાનકારક હોઈ, વિના મહેતો વાપરી સકાય છે.

● જિલ્લો પોતાના ગુણોને અગે કેવળ અગ્રે છે. તે દરેક પ્રકારના દર્દને દૂર કરવા ઉપરાંત જાનતંત્ર્યને તાકત પણ આપે છે અને આ તે ગુણ-વિશાળ છે, જે બીજા બનાવટોમાં હોતો નથી.

● જિલ્લો શરીરના ગમે તે ભાગના થતા દર્દને, ખાત કરીને:

માથાનાં દર્દ	ગરદનાં દર્દ	કાનનાં દર્દ
ગળાનાં દર્દ	હાનીનાં દર્દ	કમ્પરનાં દર્દ
પેટનાં દર્દ	ગુર્મનાં દર્દ	હાથ પગનાં દર્દ
વંદાનાં દર્દ	દાઝવાની વેદના	પડાની વેદના
મોઝાની વેદના	અકર આપવા	સમ્પત ખાંડી
તાવ	મરડો	અનિદ્રા
સંધીયા	સુકામર	વ. વ.

જે તરતજ કાયદો કરે છે.

એમ તો હંકા ત્રણ વર્ષ દરમિયાન

૧૦૦ કરતાં વધુ વેળાઓએ મહે મહાદે

પરુઓમાં જિલ્લો વાપરી છે અને

દરેકે દરેક વેળા તેજ સતોષાગ્ર

અસર કરી છે, છતાં આ બે દાખ

લાઓમાં જિલ્લો જે અદ્ભુત

અસર કરી છે, તે હું કદી બુની

સમીક્ષા નહિ, ખરેખર, આવા મિકટ

કેમોમાં આવો અદ્ભુત કાયદો કરે

એવી બીજી કોઈ દવા મહાની કમ્પરનામાં

આવી મળતી નથી.

(૧) પગ અને કમ્પરના નિશાળ

દર્દના એવા કેમમાં—કેમાં આવતું

દરજુ તો કોઈ રહ્યું, પોતાના મ્યા

નથી મદર્જ અમવાથીય ભણે હવ

નીકશી જરતે હોય, તેરી વેદના થતી

હતી—જિલ્લોની એક ખાત પડીકી

આપના, થોડોક મિનિટમાં વેદના

અથોય કઈ ગઈ હતી.

(૨) ત્રણ દિવ - સનની મનન

અનિદ્રા અને માતમિક વેદના પડી,

ચોવી સત્રેય અનેક ઉપાયો છતાં

હવ ન આપનાં મધગત પડી

જિલ્લોની અર્ધી પડીકી આપનાં

થોડોક મિનિટમાં ધનપમાદ હ

FOR FAVOUR OF EXCHANGE.

વર્ષ તેરમું
માસ પહેલો
અંક ૧૪૫૭

ક મ ર

માર્ચ ૧૯૪૩

સિવાજી
દિન: રવિવાર
વિદેશ: શિલિંગ આદિ
(રવિવાર પાંચ)

(Handwritten signature)

તંત્રી સ્થાનેથી

તેરમા વર્ષની બિસ્મિલ્લાહ

ખેતી, હુનર ઉદ્યોગ

અસરકારક ખાતર ૧૦

કંથારી રંગ-પાકો ૨૫

કાચો-ઝાલઝાલો ૨૧

પ્રયોગશાળા ૩

આગ સહાયક મિશ્રણ ૨

કારખોતર ઓફ

એમોનિયા ૨

ચુંદરને ખરાબ થતાં

અટકાવો ૨

મધ-ખનાવટી ૩

શાહી બગડતાં અટકાવવી ૩

શાહી-રેડીફ-સ પેટન્ટ-

બ્લુ ૩

માટીના વાસણો ૫૨

ચીની ચઢાવવી ૧૨

હાથ ખનાવટના કાગળ ૧૭

પરચુરણ

ઉઘોગી બનો ૯

પ્રથમ રક્ષણ-ફર્ટ એકડ ૨૭

આંખમાં ચૂનો ૨૭

આંખમાં ધૂળ ૨૭

કાનમાં કચરો કે જાંત ૨૮

મળમાં કોઈ ચીજ અટકવી ૨૮

નાકમાં કચરો ૨૮

પાણીમાં કુબકી ૨૮

લુગડામાં આગ ૨૮

પૂછપરછો ૩૧

લોકો સાથે પરિચયના ધોરણો ૪

દિનની સરકારે સુચવેલા નવા વેરાઓ મુખ્ય ૫૪

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ હદો વંચીને સ્વાધીન છે.]

“કમર” ના તેરમા વર્ષની ખિસ્મિલલાહ

વાંચકો જાણે છે તેમ, “કમર” એ-મયા અકમાં પોતાની ઉધોગી ઝિન્દગીના બાર વર્ષ પૂરા કર્યા છે. બારમા વર્ષના છેલ્લા અકમાં તેના વિદ્વાન અને સફળ સઆલક આઈ મુહમ્મદ હુસમાન સાહિબનુ મુરખ્ખીપણ મવંતના મજબૂત હાથે ખુશ્ચી લીધું હોવાથી, તેમની સુદર અને ઉધોગી સાહિત્ય સેવાઓ તેને મળી સફર ન હતી. “કમર”ની આ નહીં પુરાય તેવી ખોટ માટે અમે ગયા અકમાં રિવાજ કરી ચુક્યા છીએ તેથી, અમે તેનું પુનરાવર્તન નહીં કરતા, અમે એક વકત ફરી દુઆ કરી છાંએ છીએ કે, અલ્લાહપાકે મરહુમની રહને શાંતિ અને અમને, અનાયાસે આવી પડેલી અમારી ઉપરની જવાબદારીઓ સફળતાપૂર્વક અદા કરવાની શક્તિ અને પ્રેરણા આપ; અમે, આ કાગળ-દુકાળના કટોકટીના સમયમાં ખીજા અને સતોષપૂર્વક આ સાહિત્ય-કુચ આગળ વધારી, સફરો તે માટે અમને બળ અને ખુશી આપ; અને સાચેજ, અમને—“કમર”ને તેના શુભ-ચિંતકોનો શુભ સહકાર જે, મરહુમના જમાનામાં મળના રહ્યા તેજ આપુ અને સતત મળના રહે તે માટે, અમને અને તેમનેય, તરત્રીક આપ, (આમીન.)

જો કે અમને એ એકમ સતોષ ઘણો છે કે, આઈ મુહમ્મદ હુસમાન સાહિબના ઇન્તિઝાહ પછી પણ “કમર”ની ખિસ્મિલો તેમના-તેના કર્પામય માથે સંપૂર્ણ સહકાર કર્યો છે. મિત્રોએ

તે-“કમર” આપુ રાખવા અમને રજામાં તેમજ પત્રો દ્વારા આમંદ કરી, મુરખ્ખીઓએ તેની સરપરસ્તી, બદુજ ઉદાર દિવે અને આગના કટોકટીના સમયમાં અમને પુરી હિમ્મત આપીને સ્વીકારી લઈ; તેમજ, આદકોએ ગયા અકની અમારી અપીલને માન આપીને પોતાના લવાજમો નવા વર્ષ—માર્ચથી ફેબ્રુઆરી માટે—અગાઉથી મોકલી દઈ, અને એજ મુજબ લગમગ લખા મિત્ર, મુરખ્ખી અને આદકોએ પોતાનો પુરેપુરો સહકાર આપ્યાથી, અમે ગયા અકમાં ફરી ગયા છીએ તેમ, મરહુમની ઇચ્છા અને વસીયત—બની સકે ત્યાં મુઘી એને બંધ નહીં કરતાં આલુજ રાખવામાં આવે કારણ કે એ, માત્ર એક ધંધોજ નથી, ખિસ્મત પશુ છે—પુરી કરવાની હિમ્મત કરી છે.

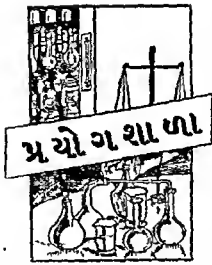
આપુ કે : પછી વાંચકો સમજાવ્યા અકથી ગુર થતા નવા વર્ષ માટેની અમારી અખિવાયા મુશીએ તો અધોર્મ સેખારી નહીં. અમારા પ્રવાસો અને પ્રવલો તો એજ હતા, છે અને બિવિખમા પણ રહેશે (ઈ. અ.) કે, અમે મરહુમ તત્રી પેંજ. તેમજ બાર વર્ષની સફળ અને સતત સાલસ સફરમાં જે પગલડી તૈયાર કરી છે તેજ માર્ચ અમે પણ હણ કરીશ. તેજ અમારા માટે સરળ અને વચક-ખિસ્મિલો માટે ઉધોગી નિવાસો; અને તેજ, મરહુમને પણ સતોષની અજલિયો આપી સકો.

૧૪૦૩

કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા

(૧)

નવસાદર અને કાર્બોનેટ ઓફ સોડા સરખે ભાગે લઈ નવસાદરને બરાબર સુકવી, ઈક લુકા કરીને કાર્બોનેટ ઓફ સોડા મળવી લેવું અને પછી માટીના વાસણમાં ઢાંકીને તીચે આંચ કરી ધીમે ધીમે આંચ વધારવી. એવી રીતે એ બંને દવાઓમાંથી હડીને

બીજા વાસણમાં (જે બહુજ ઠંડુ રાખવું જોઈએ) જે જવહર, ઠંડુ થઈને જામી જશે તે, કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા છે.

(૨)

નવસાદર અથવા સફેદ ઓફ એમોનિયા અને ઓફ સરખે ભાગે લઈ બેઢને પાવડ બનાવવો, પછી તેમને મેળવીને એક લોખંડના બધ વાસણમાં બધ કરી આંચ આપી તેના જવહર હડાવીને જવહર એક લાંબા માટીના કે સીસાના વાસણમાં (જે હંમેશા ઠંડુ રાખવામાં આવે તેમાં) ભેગા કરવો. એ વાસણમાં ઉપર એક ઢાકણું રાખવામાં આવે છે. તેમજ નીચે એક નળી હોય છે. જે વાટે હડીને આવતા જવહર સાથેના પ્રવાહી નીચે પડી બીજા વાસણમાં જઈને એકઠું થાય છે. એમાં આંચ યા તો સુલાથી યા વરાળ કે ગરમ પાણી દ્વારા આપી સકાય છે, પરંતુ એટલું ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે ગરમી ૨૦૦ °F થી વધવી જોઈએ નહીં. આ જવહર હલકા પ્રકારનો કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા છે.

આગ સહાયક મિશ્રણ

કોલટાર એક કનાઈ, ગળન ત્રણ રતલ. એકને ધીમી આંચ પર એક સાથે એ ગળાની લઈ ઠંડુ થવા આવે ત્યારે તેમાં લાકડાનો વ્હેર થોડકા કોલસાના લુકા સાથે એટલું ઉમેરો કે તે અગ્નિ મળી રહે અને પાથરી સકાય. એટલું ઘટ થાય ત્યારે વધુ મેળવવાનું બધ કરી આ મિશ્રણને

ગરમ હાલતમાં એક પાટીઆ પર પાથરી દો, બ્યારે ઠંડુ પડે ત્યારે પાટીયા પરથી ઉખેડી નાના ટુકડા બનાવી રાખો. થોડે ખર્ચે આ મિશ્રણ એક ધરને એક વર્ષ ચાલે તેટલું બનશે. લાકડા કે કોલસા સળગાવતાં પહેલાં એમાંથી એક ટુકડો તેમાં સુકી દિવાસળી ચાંપી એટલે એ જોશબેર સળગી હડી લાકડા કે કોલસાને સળગાવી આપશે. પાસથેટ રેડવાની ઝરર રહેશે નહીં. વળી ૬૦ ભાગ રાગન અને ૪૦ ભાગ કોલટાર લઈ એકને મેળવી ગરમી દ્વારા એક રસ કરી એમાં મકાઈના દાણા કાઢી લીધા પછી રહેતા નકામા ફેંકી દેવાના હુંદાને એક મિનિટ સુધી એ મિશ્રણમાં ડુબાવીને કાઢી લઈ સુકવી રાખો. આગ સળગાવવા ખાટે એ પણ ઉપયોગમાં લઈ સકાય છે. તેવીજ રીતે શેરડીને ફૂંચો પણ મકાઈના હુંદાને બદલે કામ આપે છે.

ચુંદરને અરાખ થતો અટકાવવો

બાવળના ચુંદરને પ્રવાહી બનાવી રાખવામાં આવે તો થોડાજ વખતમાં તેમાં ડુગ આવી ખટાસ પડે છે. અતે ચીકાસ છોડી દે છે. એના ઈલાજ તરીકે સફેદ ઓફ ક્વીનિન બહુ ઉપયોગી જણાયું છે. એ કોષ પણ અરાખ

વાસ પેદા કર્યા વગર પોતાની અસર દેખાડે છે અને કાર્યોલેક્ષિક એસિડના જેવું જ ઉપયોગી છે બહુજ ઘોડા પ્રમાણમાં ઉમેરવાથી કામ આપે છે, એવીજ રીતે લખવાની શાહી લાહી અને સરેશને પણ બગાડતું અટકાવવા એ પુરતું અસરકારક પડશે.

બનાવટી મધ

૧૦ રતન સફેદ ખાડ લઈ ૨ કનાઈર પાણીમાં મેળવી તેને ધીમે ધીમે ગરમી આપી દહાવી એક રસ કરી ઉમેરો ત્યારે ત્યા સુધી ગરમી આપ્યા પછી ઉતારી લઈ તેમાં એક ગતન ચોકળુ મધ મેળવી દેવું બ્યારે અડધું હકુ ચર્મ જાય તારે બીજું અડધું રતન ચોકળુ મધ તેમાં ઉમેરી અને બ્યારે શરીરની ગરમી જોડતું હકુ ચર્મ જાય ત્યારે ફરીથી અડધો રતન ચોકળુ મધ ઉમેરી દેવું બ્યારે તદ્દન હકુ ચર્મ જાય ત્યારે દસ િપા એસેન્સ ઓફ પીપરમીન્ટના ઉમેરુ આ બનાવટી મધ ૧૫ રતન જોડતું તૈયાર થશે એની ખુશબૂ ગરૂરત મુજબ ઓછી વધની રાખવી હોય તો પીપર મીન્ટ એસેન્સ ઓછું વધતું કરી લેવું.

શાહીને બગાડતા અચાવવી

ઘોડાક ખીસેલા હવેગ અથવા રહેજ નેવેગત તેન અને એ કરતા પણ એકતર ઘોડાક દીપા કીઓગ્રેટ ઉમેરવાથી શાહી નગાડે નહીં.

મીક્રોન્સ પેટા બહુ શાહી

મિ રીફ્રેસ્કનો પેન્ટ પ્રયોગ નીચે મુજબ છે.—

પ્રતીવન બહુ (કામરશિયલ અથવા પ્યોર) એક માત્રના વસતીન મુખ તેની દુરત

સ્ટ્રોમ હાઇડ્રો કોલોરિક નાઈટ્રિક કે સફેદ્રિક એમિડ એટલું નાખો કે એ દકાઈ જાય, એ સફેદ્રિક એસિડ વાપરતું હોય તો તેમાં સરખે ભાગે ચોકળુ પાણી મેળવી દઈ હવકુ કરી પછીજ ઉપર મુજબ વાપરો ૨૪ કનાક અથવા વધાર રહેના દીપા પછી એમાં ખૂબ પાણી ઉમેરી સારી રીતે દલાવો જેથી લોખડના ક્ષારો તેમાંથી પાણીમાં ઓગળી જાય હવે એને એટલી વાર સુધી ફરવા દો કે તેમાંનો રગ તળીએ ખેસી જાય પછી ઉપરથી નિચર પાણી સાઈફાનથી કાઢી નાખો અને બીજું તાજુ પાણી ફરીથી એ થરામ ઉમેરો આવી રીતે એટલા વખત સુધી હુઓ કે ચંરાનો રગ બહુ ન રહે ને પાણી ધાવામાં નીકળે તે, બહુ લીખસ પેપરને લાલ બનાવતું અટકે એટલે જાણવું કે, હવે લોખડના ક્ષારો એમાંથી તદ્દન નીકળી ગયા છે આ રીતે પ્રતીવન બહુમાંથી લોખડ ધણે ભાગે દૂર ચર્મ જાય છે અને એમ થતા, લાખો સમય સુધી પણ શાહી બનાવીને રહેવા દેવાય તો પણ નીચે કોઈ પ્રકારે ઘરો ખેસતો નથી.

હવે, કાળજીપુરક એ જ ભાગ પ્રતીવન બહુમાં એક ભાગ ઓફિસિલ એસિડ ઉમેરો, પછી ધીમે ધીમે ઘોડુ ઘોડુ પાણી ઉમેરીને જોઈએ તેવા રગની શાહી તૈયાર કરી સો શાહી બહુ રગની બનશે અને પાણી વધતું એટલું રાખવાથી હવકી ગેહરી થશે.

કાળી શાહીથી લખેલા લખાણનો રગ હવા અને મિનાશથી ખરાબ થાય છે બ્યારે આ પ્રતીવન બહુની શાહીનું લખાણ હવા અને મિનાશથી વધારે તેજ અને સારા રગત બને છે.

ફક્ત ઉભરાની આડુ અસરથી એને રગ કેટલેક બરો હવકો પડે છે પણ અંધા રમ્યા રાખનાજ પાછો પોતાનો અસર રગ બારણુ કરી લે છે.

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો.

મિ. રેઈલ કારનેજના એક અંગ્રેજી પ્રુ વકતો સક્ષિપ્ત અનુવાદ.

[૨જૂ કરનાર:-શ રફ]

“જો તમે મધ પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છો છો, તો, મધપૂડા ઉપર લાત ન મારો.”
(એક અંગ્રેજી કહેવત)

તા. ૭, મે ૧૮૩૧ ને દિને ન્યુયોર્કમાં એક કપારી ઉપનવતાર ધરના બની, એક ખૂની યુનેહગાર જે, ન સિગરેટ પીતો ન શરાબ, અધ્યાત્મિકતાના લાગણીથી પ્રભાવિત પછી પોતાની ક્રિયતમાને નિવાસસ્થાને આજે પહોંચ્યા હતા. બાર કોન્સ્ટેબલ અને હુકમી પેન્નીસો તે ઘરને ઘેરા બાલીને હુમલો હતા. પહેલા તો આખોતું તેજ દરી લેનારી એમ વડે તેને બંધાર કાઢવાની કોશિશ કરાઈ પણ બ્યારે તેમાં સફળતા ન મળી તો, પાસેના એક બીજા મકાન પર મથીનગતો ગોળીને એક કલાકડી પણ વધારે સમય સુધી બંદુકો અને મથીનગતોના મધકર આવાજોથી આસ-પાસના સર્જના મકાનો હચમચારી નાખ્યા. તોહમતદાર કુસ્તી પાછળ સંતાઈને તે બંદુકોનો બરાબર જનામ આપતો રહેયો, છેવટે, બ્યારે પકડાયો તો જણાવ્યું કે આ પુરુષ બહુજ બધાનક પ્રકારનો યુનેહગાર હતો. એ છતાંય, તેની પોતાની જાતને માટે અભિપ્રાય રાખતો હતો.

સિપાહીઓ તેની ઉપર ગોળી ચલાવી રહ્યા હતા ત્યારે તે, કુસ્તી ઉપર ખેસીને એક પત્ર લખી રહ્યો હતો. લોહી તેના શરીરમાંથી વહી રહ્યું હતું અને તેના ટીપા કાગળ ઉપર ટપકી રહ્યાં હતા. આ પત્રમાં તેણે તે સર્વ લોકોને સંબોધ્યા હતા જેમને કારણે તેની આ વયે થઈ હતી. તેણે લખ્યું હતું કે :

“મારા-શરીરમાં એક ટૂટેક પ્રવૃત્તિ દ્વારાન હલ્ય છે જે, કોઈનેમ હાની પહોચાડવા ઇચ્છે નથી.”

આ બનાવના થોડાકજ સમય અગાઉ તે કોઈ ગામડામાં પોતાના કેટલાક ખાસ મિત્રો સાથે સેન-સપાટા કરવા ગયો હતો, અચાનક ત્યાં એક પોલિસ-મિપાટી પહોંચ્યો અને તેને મોટરનું લાઈમન્સ બનાવવા માટે કહ્યું. જતાંજમા તેણે પોનિમનેજ ગોળીનો ભોગ બનાવી તેનો અત આણ્યો. અને, વંડુ કાળજી માટે તેના ખીમામાંથી પિસ્તોલ કાઢી તેની લાશ પર એક વડુ ગોળી છેડી દીધી. આ તેજ શખ્સ છે જેણે લખ્યું હતું કે:-

“મારા શરીરમાં એક વ્યાધિ હલ્ય છે અને હું કોઈને તુકમાન કરવા મંગતો નથી.”

તોહમતદારને ફાસી આપવામાં આવી બ્યારે ફાસીનો સમય થયો ત્યારે તેણે એ ન કહ્યું કે-

“લોકોનો છત્ર લેનાનો આ, બદ્દો છે” બંદે એમજ કહ્યું કે-

“મને સ્વ-રક્ષણનો આ અધ્યો મળી રહ્યો છે.”

સારાંશ કે, આ તોહમતદારે પોતાને કપકા-પાત્ર નહોતજ લેખ્યો આજ નમાણે બીજા ધણાય આરોપીઓ પણ પોતાને જગન-જનોમાં શુભ અને કૃપાવત સમજે છે, એટલુજ નહીં, પણ તેઓ માને છે કે લોકોએ તેમની કદર કીધી નથી અથવા તેમને પૂરી રીતે સમજ્યાજ નથી હુન્નામાં જેટલા યુનેહગારો છે તેમાં, એકે પોતાને યુનેહગાર કે તોહમત પાત્ર ગણતો નથી, બજકે એવેજ સમજે છે જેમ, આપણે આપણી જાતને નિર્દોષ સમજીએ. એવા આરોપી પોતાની ખોડ-ખામીઓને રાતાડે છે અગર બીજાજ બહાનાઓ શોધી કાઢે છે, યા તો, તેને ચોગ્ય અને ઠીક પુરવાર કરવા પ્રયત્નો કરે છે. તેઓ અપરનોય ચવાવના અને તિન્નેરીઓ તોફાના બુદ્ધિ દ્વારા કારણો દેખાડે છે, કેટલાક

તો એવી હદ સુધી સ્વીકૃત છે કે, જે વાગ્યા પર્તુકને પણ ચેત્ત અને ખરી પુરતાર કરતા પ્રયત્નો કરે છે અને અતિમ સમય સુધી તેજ ના કપર ચોગી રહે છે. તેઓ કહે છે કે તેમને કેવી શિક્ષા થવી જોઈતી ન હતી

આરે એક ધધાદારી યુનેદમાર પણ પોતાને કુમરતાર નથી સમજતો. હેય ત્યારે, તે તોફાની, તો હથેલીન નુ જોમની સાથે આપણને વખતો વખત બેઠે થતો રહે છે એક બુજ મહોટા મ બ રી પુરત-તોન વેના મેકરનુ કથન કે

અતરી ત્રેગમ ર્પ પહેલા મને જણ્યુ હતુ કે કેઈ ગમ્યથી નારામ યસાથી વડીને કેઈ પણ મુખર્ષ નથી મારા માટે મારી ખામીઓને દૂર કરવાની કેશિશન શુ એછી છે? પડી મને શા માટે એ વાતની ચિન્તા જોઈએ કે પરમેશ્વરે સવળા શોકોને મરખા બાત અને શા કેમ આપ્યા નથી!

મારો પોતાનો અનુભવ છે કે નેચણુ ટકા એવા શોકો કે ને, આ વાનને પમદ કરતા સ્વી કે કેઈ નેમને વગોવે પડી બનેને તેઓ કેનીને જૂન કમ ન કરતા હોય? મિકા કરવી કે ખમીઓ મદદી વર્ષ વખત છે તે તો સામાન્યતે પોતાનો મગાવ કરવા પ્રેરે છે તેથી તો તેના સ્વમાનને દુખ પડે એ છે, તેની કિર્તિને ધોકો લાગે છે

જર્મનીમા કેઈ મરગરી સિતલીને પરમા નગી નથી તે, અમુક બનાવ બન્યા પછી તરતજ કરવા નોંધાવી દે થા તેને માટે અપમાનના શબ્દો મહે પડેમા કહે ચિત્તે વિચાર કરવાની તેને તક આપવામા આવે છે રૈજ રૈજના સામાન્ય જિવનમા પશુ અ પ્રકારના કાઈક નિયમો હોવા જોઈએ આ નિયમ ન્હાની હાની બા તોથી શરૂમે યતાર માગયો અને ખતિઓ વિના કાણે કોથ કરવાડી પતિઓ અ મરેને ડાઘીમા રાખનારા મેડીઆઓ છે અને એજ વર્ગની વિગમ ને મોક

ટીકાકારો હોય તેમને લાગુ પાડવા જોઈએ. ઈનિકાસમા એવા પણ દાખલાઓ છે જેમનાથી પણ એજ પુરતાર થય છે કે, કેઈ પોતાને કપકા પાત લેખતો નથી, "લોકે ખીલઓ ઉપ રજ બાળ અને આરોપ મૂકતા રહે છે!

અમેરીકાના પ્રખ્યાત અને સર્વ પ્રિય નેતા-અબ્રહામ લિન્કન જ્યારે પોતાની મરણ પથારીએ હતા ત્યારે, તેમના એક મિત્રે તેમની તરફ આગમી બતાવી કહ્યુ કે- જુઓ, આ પુરત આદમ-જનોના હલમપ ઉપર હુકમત કરનાર છે' એમની સત-પ્રિયતાત કારણ શુ હતુ? સુવાન વયે તે માત ટીકાકાર ન હતો પણ, લોકોની વિરૂધ ઠેકડી કરનાર પતો અને ક્રિતાઓ લખી જોડ્યાનો હતો જે વાગીને લોકો દુખ અને કોથથી નાન્યોળ થઈ જતા જમરે તે પડીનાત કરવા લાગ્યો ત્યાર પશુ, પોતાના શત્રુઓ અને વિરોધીઓ ઉપર મળેલો લખી ખુદના હુમલા કરતો રહેતો એક સમયે તેને આચરતેકના એક રાજકારી પુરુષ-જેમ્સ શી ડસની બામનમા એક સમાચાર પત્રિકામા કહ્યો બર્થે પણ નનામો પત પ્રગટ કરાઓ તે શખ્ત આ પત વાંચી બહુ શરૂમે થયો જ્યારે તેણે જણાયુ કે આ કોતુ ફલ્ય છે તો તે, તરતજ થોડા ઉપર સવાર ન થઈ વિકન સાથે લડવા માટે નીકળ્યો મેક બજૂએથી મામ-સમી ડકરાઈ મેધારીઓ થયા લાગી પરતુ ખરી તર લોકોએ વચ્ચે પડી તે તકારનો તોડ કાઢ્યો, આ બનાવથી તેને એવો પાઠ મળ્યો હતો કે પછી તેણે જિવનમર, ન તો કંઈને કદ લેવય કલગ લખ્યો કે ન કોઈની ઠેકડી ખાધી અને ન તો કોઈની ટીકા કરી

અમેરીકાની માહોમાહેની લડાનિ સમયમા વિકને નીમેના સેનાપતિઓથી ધણીજ દુષ્ટ બૂચો થઈ, આ કારણે ત્યાની જનતાએ તેમની વિરૂધ કોથ ઝહિર કયો પરતુ વિકન ચુપ બેસી સાજુ ખેતો અને જોતો રહ્યો તેતુ સર્વ માન્ય કથન હતુ "તમે કેઈ માટે અભિપ્રાય ન આપ્યો તો પીગઓ પણ તમારી માનનમા અભિપ્રાય ન

“આપે” તે, ખીજાઓને દીકરાઓ કરવાથી આ કહી અટકાવી દેતો કે, “જો અમે પણ એમની જગ્યાએ હોત તે એમજ કરતે.” તે છતાં પણ તેણે એક વેળા દીકાં લખીજ નાખી.

અમેરીકાની માંહુમાંહુની લશ્કરમાં માઓ પક્ષ હાર પામી રહ્યો હતો. તેના લશ્કરની માલગ સાગર હતું. જેને સહેલાઈથી પાર કરવું અસંભવિત જેવું હતું. જોકેને હુકમ કર્યો કે એનાથી સંરક્ષ તક મળી સકતી નથી. તાકીદે શત્રુઓ ઉપર ટૂટી પડવું જોઈએ; જસ, મુધ્ધનો અતજ આવી જશે. તે પછી પોતાના સેનાપતિ પાસે પોતાના ખાસ દૂતને પણ મોકલ્યો કે આ ફેરમાન પર અવશ્ય અમલ કરવામાં આવે. સેનાપતી મજબૂરે આ આતાનો અનાદર કર્યો, અને જે જે વાતોથી તેને શેકામાં આવ્યો હતો, તેજ તેણે કરી દેખાડી. તે ધણા સમય સુધી અયોક્ષ અને દુષ્પથ રહ્યો. તેણે સલાહ અને સુચનામાં વકત જોયો, બહાનાઓ કાઢ્યા, જેવું પરિણામ એ આવ્યું કે દરમિત પાણી કિતરી ગયું અને શત્રુઓ લશ્કર છટકી ગયું. સિકને બહુજ ગુસ્સો આવ્યો. મજબ ખુદાનો! શત્રુઓ અમારા કબજામાં હતા તોય જનરલે હુમલો ન કર્યો? નહીં તો, આપણો રિજ્ય અવશ્ય હતો.” એજ કોષાવેશમાં તે સેનાપતિને પત્ર લખવા બેઠો. આ દિવસેમાં તે પુરાના સિયારોનો પાળનાર અને માનનાર હતો, “અને” પૂરતી રીતે-વિચાર કર્યા પછીજ કમનુ બરતો હતો. આ પત્રમાં સેનાપતિને સખ્ત કપકો આપવામાં આવ્યો હતો. પત્રનું છેવું વાક્ય નીચે મુજબ હતું:—

“તમે એ હાથે આવેશી તક હાથે કરીને જતી કીધી છે. હવે મને તમારી જાતથી કાંઈ આશા નથી. તમારા કૃત્ય પર મને બહુજ અફસોસ થાય છે?”

તમારી ધારણા મુજબ, આ પત્ર મળ્યા પછી સેનાપતિ મજબૂરે શું ક્યું હશે? વસ્તુ-રિથિતિ આ છે કે આ પત્ર સેનાપતી મજબૂરને પહોંચ્યોજ નહીં, જોકેને તેને પત્ર-પેટીમાં

નખાવ્યો નહીં. આ પત્ર તો સિકનેના મરણ પછી તેના કાગળોમાંથી મળ્યો.

મારું અનુમાન છે કે, પત્ર લખ્યા પછી તેણે વિચાર્યું હશે કે કદાચને હું ઉતાવળા રતમાવતો હોઉં. બોધ અને કપકો આપવો સરળ છે. જે હું ખનાવવાળી જગ્યાએ ઝાતેજ હાજર હોત અને મજબૂર સેનાપતીએ જે ખૂત અને લાંબો જોઈ તે મેં જોઈ હોત, મારા કાતોમાં પણ ધાવત અને મરણતોલ લોકોની કિચારીઓનો સાદ આવતે તો, કદાચ હું પણ હુમલો કરતાં અચકાએ હોત. હું આ પત્ર મોકલું છું તો મારા મનનો કેષ અને કચરાટ અવશ્ય તીકળી જશે પણ સેનાપતી પોતાના બચાવ રજૂ કરશે અને મનેજ કપકો પાત્ર બહુજશે. તેના વિચારો મારા સંબધમાં ખરાબ થઈ જશે આશ્ચર્ય નથી કે તે રાત્રીનામું આપી દે અને હું તેની સેવાઓથી પર થઈ જાઉં.

ધિયોડાર રજું હતના રમમાં સિકનેની છબી મુકાયેલી રહેતી હતી અને જ્યારે કોઈ બાબતમાં તેની સુધ્ધી કામ ન આવતી તો, છબી તરફ જોઈ, વિચારવા લાગતો કે, જે સિકને દયાત હોત તો, આ આફન પર કેવી રીતે કાબૂ મેળવતે.

ખરેખર, “ખીજાઓને સુધારવા પડેલાં આપણે પોતાનેજ સુધારવા જોઈએ.

જ્યારે હું નવજવાન હતો ત્યારે મેં નગર કારણે એક પત્ર એક-લેખકને લખ્યો અને જણાવ્યું કે હું એક મેગેઝિન માટે કેટલાક લેખકોના જિવનક્રિયાં પર એક લેખમાળા લખી રહ્યો છું, તેથી તેને પણ લખ્યું કે તે પોતાની હકીકતોથી મને વાકિફ કરે. આ પત્રમાં છેવટે એક ઉદોગી મિત્રનું અનુ-કરણ કરતાં, મેં આપણું પણ લખી નાખ્યું કે આ પત્ર ખીજા પાસે લખાવવામાં આવ્યો છે અને ને ઉપર ફરી દ્રષ્ટિ કરવામાં આવી નથી. તે લેખકે આ પત્રના જરાયમાં માત્ર આ વાક્ય લખી મોકલ્યું—

“તમારી ગેરવર્તણૂક હાથી વધી ગઈ છે.”

જુન મારી હતી અને હું એવાજ જવા
અને પત્ર હતો તો પણ મને એવું માહું
લાગુ કે જ્યારે મેં આ લેખકના મૃત્યુના
સમાચાર અખબારના વાંચ્યા ત્યારે મારા મનમાં
એ ભિત્તિય મર્ત મિત્રાર નહોં આવ્યો કે તેણે
મને હુ ખ પહેલ્યકયુ હતું જ્યારે પણ મહેર
જનતાથી મ મ પડે તો આપણે ચાલ રાખવું જોઈએ
ક આપણને ન્યાય શાસ્ત્રીઓ કે બરામગીવાના
નામથી કામ પડ્યું નથી પરંતુ અમારી સામે
એના લોભ છે જો આ નામની અભિમાન અને
કપટથી એ તથેત છે દીકરોના બળાપાને
કારણે અભિમાન તબા નધુ બાકે છે અને
તેની કદી કદી તો મૃત્યુ પણ આવી જાય છે

દાખલા રૂપે એક સેન પત્રી માટે ગીત્તો
ચર્ચ અને તેને યુધ્ધ પર જતા અટકાવવામાં
આવ્યો પરિણામ આ આ યુ કે તે, તેજ
ચિતામાં યુગળાર્જને મરણ પામ્યો દીકાખોરીને
સર્જને વિનયતા બહુજ રિખ્યાત લેખક દોમસ
કાર્ત્રોને નવન કથાએ નખવાનું જ ત્યજ દીક
એક સ્વીને અત્મ હત્યા પણ કરવી પડી

મેન્નામિન ફાકનિનનું કહેવું હતું કે—
કર્મને બુદ્ધિ ન મ્હીશ અને શોકામાં જે
રહ્યો હશે તેજ મત્ર મ્હીશ દરેક મુખ
ગીતખોરી અણુગતી કસ્યક અને બીજી
બાબતેનો વિરોધ કરવામાં આગળ આગળ રહે
છે કે બાબતો પરિચય અને બુદ્ધિની દાખા
માટે વિનીમાન અને સમાન શક્તિ
જુરરી હાય છે મોગ માણસની મેટર્સ
એની જાંરિ થય છે કે તે ન્હાનાઓ સાથે
કેવી રીતે વર્તે છે અમને જોઈએ કે
બીજાઓની અબજિમ લાગીઓ સમજવા
અપલ મ્હીએ અને જોઈએ કેનેઓ ને કાર્ડ કરી
સાચ છે તેનું કારણ શું છે ? આ વાન ગીત
ખોરી કરના વધુ સ નદાયક છે એ માટે કે
તેથી હેન સેનમન અને દાખા કરવાની બાબતો
તપ્પન થાય છે ઈશ્વરે પણ કર્મોના નિલુપ
રાખિત (અનિમ દિવમ) ઉપર યુનની
રાખ્યો છે તો આપણે સા માટે તેની વિરૂધ્ધ
વર્તન કરીએ ?

૪૮૦ કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોણુ નથી નાણુ કે બીમની નવકરી કરતા
પેનનો સ્વતંત્ર વેપાર ખુજાજ વધુ નફાવત
હે ૧૭૧

સેક્ટોર ડિપિયા અર્થેતાય ન મળી સકે એવા
કીમતી હુનરોની સપુર્ણ મ દિતી હરે તમને
ચોડાક અનના અમે લગભગ સુકવ મળી સકે
છે આ રહી ચોડાક હુનરોની યદી (પુરી યદી
મટે ૩૮ પાનાનું સુવિપત મુકવ મનવે)

પિત્તાળી-મનાવના સેક્ટોર નુરખાઓ અક
૧૦૩ અને ૧૦૬ મો કી ૮ આના

પિષરમિન્ટ-વનરપતિની રોપણી તથા તેનું
તેન કાલુ અક ૯૪ મો કી ૪ આના

પિષરમિન્ટ-બમ્બાઓના ખાવા માટેની પિષર
મિન્ટો બનાવવી સચિત્ર લેખ અક ૬૦;
૧૨૯ અને ૧૪૪ મો કી, ૧૨ આના

પીચ-કિંવા આનુના વાવેરતી માહિતી અક
૧૧૯ મો કી ૪ આના

પુઠાના બાકસ-બનાવવા સમધી અક
૧૧૨ મો કી ૪ આના

પેર્ડન-કિનર-દરેક પ્રકારના કુખ દર્દ પર
ઉપ્યોગી જગ રિખ્યાત દવાના છે નુરખા
અક ૬૩ અને ૭૩ મો કી ૮ આના

પે ન બ્રામ બ્રામ અને કીમના હજનમુષ
પ્રમાયુ જુન પ્રયોગો અક ૫૦, ૬૬ અને
૧૧૪ મા કી ૧૧ આના

પેન્ટ દનાઓ-પાય પાય રૂપે વેચાતી
પણુ આના બે આનામાં બનાવી સકાતી
નગમમ ૬૨ જોટવી પેન્ટ દવાઓના યુક્ત
અને આયુર્વેદ પ્રયોગો અક ૮૫, ૧૦૦,
૧૦૨ ૧૦૬ ૧૨૩ અને ૧૩૩ મો
કી ૩૬ ૧-૮-૦

પેન હોલકો-મનાવટ અને કારખાનાનો
અદાજો અક ૯૩ મો કી ૪ આના

(જુલો પાનુ ૧૧)

ઉધોગી બનો.

નિશ્ચય કરો

જે માણસો હ્યુમન મનવાળા હોય છે અને "આ કરું કે તે"ને વિચાર કરતા રહે છે તેઓ કાંઈ પણ કામ કરી સકતા નથી.

આજસુ એસી રહેવાને બદલે કાંઈ પણ કામ કરો. અને જ્યારે કામ કરવા તૈયાર થાઓ તો અટકશે ન બંધિયું પણ, હિમ્મત રાખીને કારજ પાડી દો. જે, પણ "હવાઈ યોડા" હોવાને છે અને કાંઈ માર્યા કરે છે અથવા તક મળવાની શબ્દ જુએ છે તેઓ, ચિતામાંજ રહે છે અને તેઓ કદી પણ કાંઈજ કરી શકતા નથી. સેમના હાર્ડિંગ દહાડે-દહાડે પ્રગતિ કરતા રહે છે જ્યારે તેમને લાચારીએ એક દીવસ પાછળ ખસેડુ પડે છે.

કાંઈ પણ ઉદ્યોગ કે ધર્મામાં ચિતરાઈથી જીવગી રહેવું જોઈએ. દરેક દેશ અને દરેક મુગમાં ઉદ્યોગી માણસોએ જિત્તો પ્રાપ્ત કાંઈ છે અને પોતાની ઈચ્છા મૂળમના રૂળ મેળવ્યાં છે. એક કામ માટે નિશ્ચય કર્યા પછી, રહેજે કીસ કર્યા વિના, તે ઉપર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

કામને ક્રમવાર ગોઠવો

દરેક કામની તેના ક્રમ પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવાથી તે ધ્યુજ સરળ બની જાય છે. એથી સમયમાં બચાવ થાય છે તે તો જુદોજ. પોતાની ગણતરી અને નિયમ મૂજબ કામ કરનાર માણસને કદીય નુકશાન થવાનો સંભવ રહેતો નથી. તેના હિસાબના ચોપડા અપ-ડુ-ડેટ ન્દી સકે છે, અને તે હોય કે ન હોય, હિસાબ એવો તો એકસ રહી સકે છે કે, જે દોઈ જુએ તે, તરતજ સમજી જાય.

આ ઝંખાનામાં—જ્યારે મૃત્યુનો રહેજે વિશ્વાસ ન હોય અને માણસો હલ્લ બધે ચનાંજ મરણને શરણ થતા હોય ત્યારે—

હિસાબ જેવા "આજ"ના કામને "કાલ" ઉપર રાખવા મુનાસિબ નહોતું લેખાય. વળી, અમુક સમયે અમુક કામ નક્કી કર્યા પછી તે નિયમિત રીતે કરવામાં આવે તો, એકએક કામ બરાબર અને પુરા કરી સકાય છે. આ ટેવ નાનપણથીજ કેળવવી જોઈએ અને કાળજી રાખવામાં આવે તો મોટી ઉંમરમાં પણ તે અવશ્ય પડીજ જાય છે.

આગળ વધો

નવી દુકાન ખોલતાં કે નવો ઉદ્યોગ શરૂ કર્યા પછી, ધીરજ, ખત અને હિસાબનું હોવું જરૂરી છે. કેટલાક એવાય હોય છે જેમને કમાવાની સારી સારી તકો મળ્યા છતાં માત્ર આ ગુણ ન હોવાને કારણે શરમાવમાંજ ઠોકર ખાઈ નિરાશ થઈ જાય છે. ગમે તેવો નજીવો ધધો કે ઉદ્યોગ કેમ ન હોય, પરંતુ જો તેની પાછળ પડ્યા રહીએ તો એક દીવસ જરૂર સફળતા મળી સકે છે.

હડાપણ વાપરો

કોલેજમાં કેળવણી લેવાથી હડાપણ આવતું નથી પણ માત્ર કામ અને તેના અનુભવ તે, શિખવે છે. કેટલીક વક્રને ચાલીસ વર્ષ કરતાં વીસ વર્ષનો પુરવ વધુ જ્ઞાન ધરાવે છે અને એ, માત્ર તેના અનુભવો અને હમેશા નવી નવી પધ્ધતિઓ અને રીતો શિખતાં રહેવાની ટેવને પરિણમેજ હોય છે.

એક નિશ્ચય પર આવ્યા પછી બીજા દોઈની દોરવણીથી તરતજ ફેરવી દેવું સલાહકારક નથી. હડાપણ એમાંજ છે કે અમુક કામ માટે સંપૂર્ણ રીતે વિચાર કર્યા પછી તેની પર દરનાપૂર્વક મડ્યા રહે.

વિશ્વાસ ગણો કે મારું કામ પુરું કરીશ, પ્રયત્ન કરતા રહો—અને તે, અવશ્ય પુરું થશે.

અસરકારક ખાતર

જુજ ખર્ચે અને બહુ સહેલાઈથી તૈયાર થઈ શકે તેવું છાણના ખાતરથી ૩૨ ગણી વધારે તાકત ધરાવતું ખાતર.

★

આપણે ધેમની જેમ એકની પાછા પીઠ આપ્યા કરીએ છીએ એક બાએ એકાદ દુનરથી ફાપો મેળ પો દેખાય છે તો, ૨ ઘણા તેની પાવાડેજ મડી પડે છે જનુ પરિણામ તે ખનાવવાની મ્દર ખજાના ધવામા, અને તેમ ચતા એટ્ટે જણે પુરતો ફાપદો ન ઉઘડી સકવામા આવે છે એ ખામતના આપને અનેક દાખરા મળશે, જેમા મનાતનાર નિચારો તો ખોટામાજ રહે છે અને વચ્ચે વેપારીજ આટી જાય છે

એવી સેમ્કો ચીજો આપણે ખનાવી સકીએ જેમા ન તો દેશાવગાજાઓની ઝરર પડશે, ન મોતી રકમ રાખી પડશે, ખતકે નજીવી પુછીવી આરો નફો મેળવી સમશે કેશિશ અને મહેનતની ઝરર છે

આજે, અમે એવેજ એક પ્રયેગ આપની સામે મુકી રહ્યા છીએ જોડેએ તે બાઈ એનાથી ફાપદો ઉઠાવે

ખેતી માટે હાડમચી ખાતર ખનાવવું.

આ ખાતર જ્યા ખનાવનાર માટે નફાવત છે ત્યા, તે ખરીજનારને આટલું હજુ વધુ નફાવત નીવડશે અને એજ કારણે જે બાઈ એક વેગા થેકુ વાપરી અનુભવ લેશે તે હમેશ માટે એજ વાપરવા લાગશે

કોઈ પણ જાતના મુકા હાડકા તાલી હીમ્લનીએમર મશીનમા દળાવી લો એ કામ સહેલાઈ થઈ સકશે એનુજ નહિ પણ દળેના હમકા પણ ખોનખીલને નામે સહેલાઈથી મેળવી

સમય છે એ હાડકાનો મોટ સફેદ ચુનાના બૂકા જેવો થઈ જાય છે ને દળાવવાનુ થા દળેનુ મેળાવવાનુ ન અને તો, હવેમા વની એને તેડી નાખ નના કુકડા કરી ભો

દને સોખડનુ એક પીપ તૈયાર કરાવી એમ સીમેન્ટ ફેરવી જણે સીમેન્ટકુ ખનાવેજ હેય તેનુ કરી તો અને એની અમર દુધ વતોરવા માટે વરોણી જેનુ લાકડનુ એમાર લ મી તકડની પગીનુ ખનાવી ફિ કરી ભો

દને એમા ૧૦૦ રતન પાણી. મરી ૫૦ રતન ગધકનો તેજામ મોઈ પતરાની નળી વારે થેકુ થેકુ ઉમેરતા જાએ. એટનુ ખાન રાખજો કે તેજામમા પાણી ઉમેરવાનુ નથી તેમજ તેજામ એક સઘે પાણીમા નાખી દેવાનુ નથી ને તેમ મરેમા તો આગ લાગશે વળી એ પણ સમજાવે કે તેજામ હાય કે કપડાને ન લાગે નહિ તો હાય દમરો થા કપડામા કાથા પડશે એ તેજામ ધીમે ધીમે ઉારી રહ્યા પછી એમા ૧૦૦ રતન હાડકાને બૂકા નાખી લાકડાથી દગાવીને પીપને હાકચુ હઈ દો, અને વિસમા એક બે વાર એને બધજ રમી ચકર ફિ કરેલ રહેણીની રીતથી ત્રિકસર વડે દુધની જેમ વસો તા રહેો જેથી બહુ સારી રીતે હાવીને મળી જવુ રહે

જો મશીન દારા પોસેરી હ કીનો બૂકો હશે તો ત્રણ ચાર વિસમા અને મેશ કુકડા હશે તો ત્રણ ચાર અઠાડીયામા થા કે અઠાડીયામા બધુ એકરસ થઇ નાલી જેનુ બની જશે.

હવે એ મિશ્રણને પીપમાંથી કાઢીને પાટીધાની બનાવેલી સપાટ જગ્યા પર ફેલાવી, કુટીને ચાલેથી સાધારણ માટી ૨૫ મણુ ઉમેરીને સારી રીતે મેળવી નાખો. એ પછી એને માટી થા પતરાના ડબ્બામાં ભરી સો. આ ખાતર વેચવા માટે તૈયાર છે.

આક્રમાયશ માટે થોડુંક બનાવવું હોય તો, માટલા લઈ તેની ઉપર સિમેન્ટનું પ્લારટર બદારની બાઝુએ કરી સો અને તેમાં નાના પ્રમાણમાં ઉપલીંગ રીતે તૈયાર કરી સકો છો. દલાવવા માટે એના મોઢા પર કપડું ઢાંકવું રાખી લાકડાની પટ્ટી વડે દલાવી સકો છે. પ્લાન એટલું રાખવું કે એમાંથી પેદા થતી ગેસ જે એ ખતરતું મુખ્ય તત્ત્વ છે તે બદાર નીકળી ન જાય.

આ ખાતર છાણના ખાતરથી ૩૨ ગણ વધારે અસરકારક છે. એક એકર જમીન જેમાં અનાજ યા બટાટાની ખેતી કરવી હોય તો બે ત્રણ મણુ આ ખાતર પુરતો થતો. આ ખાતર ફરેક જાતની ખેતીમાં ઉપયોગી દેખ બરાબ જમીનને પણ ફળદ્રુપ બનાવે છે.

આ ખાતર બીયાં એરવા પદેયાં છાટવે તેમજ હોલ નીકળ્યા પછી પણ તેના મૂળમાં આપી મુલ્ય છે. પરંતુ તેમ કરતાં ખતર નાખવાનું તત્ત્વ પાણી નાખવું જરૂરી છે. તેથી ખાતર પાણીમાં બગાડ નહીં હોયની પુરાક બની જાય છે અને ગેસ જમીનમાં પડી જાય.

કિમિક્સ એકઝમિનરથી એના ઉપયોગથી પણની મરોરીકેટ મેગ્નેશીયમ બજારમાં પ્રચલિત મોડે ને. ત્વડ ઝડપે વેચણ કરી માગો.

(પાના ૮ થી આગળ)

વેસિસ-સાદી અને કોર્પોમ પેન્સીસો બનાવવા વિષે. અક ૫, ૩૨ અને ૮૦ મો.

કી. ૧૦ આના.

વેપર કલિથો-પ્રકાર પ્રકારની તાર અને પન-શંની વેપર કલિથોની બનાવટ અને વેપાર. અક ૮૭ અને ૮૯ મો. કી. ૮ આના.

વેપેઈન-પૈપામાંથી બનતો નફાવંત પેટા-પદાર્થ. અક ૧૩૧ અને ૧૩૬ મો.

કી. ૮ આના.

થોમેડ અને થિલિયન્ડાઈન-કેટલાક પ્રમાણ-લુગ તુરખાઓ. અક ૧૧૬ મો.

કી. ૪ આના.

થોલિશ ઠરનારે રૂમાસ-મદુર્ધ થોલિશ ઠરનાર રૂમાસ બનાવવા વિષે, અક ૫૪ અને ૮૧ મો.

કી. ૭ આના.

ફેકકડી-બનાવટ વિષે. અક ૯૪ મો.

કી. ૪ આના.

ફ્લુસ-વાવેનર વિષે. અક ૧૦૪ મો.

કી. ૪ આના.

ફ્રગટારો-Frua: Salts ની બનાવટ. અક ૧૦૨ મો.

કી. ૪ આના.

ફ્રગટારોની સાચવણી-વરી છતાં તાલ્લકિય Frua: Cannibug વિષે. અક ૪૦ અને ૧૦૭ મો.

કી. ૭ આના.

ફ્રોના એરોન્સ-આથ પદાર્થો માટેના જન-કનવા ખગ અને બનાવટી એસેન્સેના તુરખા. અક ૩૬, ૫૪ અને ૫૫ મો. કી. ૯ આના.

ફાઈન્ટેન પેન અને બનાવટ-ઉદ્યોગ વિષે. અક ૧૦૩ મો.

કી. ૪ આના.

ફાઈન્ટેન પેનની શાહીઓ-ફાઈન્ટેન પેન માટેની પ્રાગ પ્રકારની ફાઈન્ટેની બનાવટ વિષે અક ૧૩૩ મો. કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૧૩)

માટીના વાસણો પર ચીની ચઢાવવી

જ્યારે પરદેશી આવતા એનેમલ અને ચીનીના વાસણો બંધ થયા છે ત્યારે આ ઉદ્યોગ દિશમાં બહુ જ ઉપયોગી થઈ પડે એ, અને કાંઈક ઉદ્યોગ રસિક પોતાની મુડી આ ઉદ્યોગમાં રોકાને પોતાના દેશ અને દેશી માણસોને બેકારીમાંથી હઠારી લે એ આશા સહિત—

★

વાસણ બનાવવા માટે માટીની તૈયારી

પાંચ પાકા પાણી-કુડો એટલે હોજ, જેમાં એક મધ્ય ભાગમાં અને ચાર, ચારે બાજુએ, વચ્ચેના હોજથી બે ફીટ નીચા તૈયાર કરાશે. વચ્ચેના હોજમાંથી લોખંડ કે પતરાની નળાઓ-જેમાં જગ્યાએ જગ્યાએ નળાઓ જેવું કાંઈક મુકી દેવું કે જેથી પાણી સાથે કાંકરા કે કચરા વ. માટી બહાર ઠાંડી પડતે નીકળી ન શકે-ગોઢવી દો.

પહેલાં ચિકાસવાળી માટી કે વાસણ બનાવવા માટે ઉપયોગી હોય તે તરફ બારીક ખડાવી લો અને પછી વચ્ચેના હોજમાં નાખો. હવે જેટલી માટી હોય તેથી બમણું પાણી એજ હોજમાં ઉમેરો અને લાકડી કે પ્લેટ વતી એની ખૂબ મેળવણી કરો. જ્યારે પાણી અને માટી બરબર મિશ્ર થઈ પાણી ધંડી લાહીના રૂપમાં ફેરવાઈ જાય તો પાંચ મિનિટ માટે તેને ફરી જલા દો, જેથી કાંકરીઓ અને પથરીઓ હશે તે તળાએ બેસી જશે. આ વકતે હોજની નળાઓ ખેલી દેવી જોઈએ કે જેથી પાણી સાથે મળેલી ચોક્ખા માટી નીચેના હોજમાં વહી જાય. પરંતુ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે આ નળા ખોલતી વકતે ફરી-વાર એ ઘાડા પ્રવાહીને ચાળી લેવા માટે ઝીલું કંતાન કે કાપડ મટેલા ફરમા ચારે બજુ એવી રીતે ગોઠવો કે જેથી પાણી અને માટી ગળાકાને અને કાંકરાઓ જુદા પાડી અને સાફ થઈને આ ચારે હોજોમાં ભેગી થઈ જાય. આ માટી કાંકરાની મવસમમાં વીસ-પચ્ચીસ દીવસે

અને મરમીની મવસમમાં આઠ-દશ દિવસે વાસણ બનાવવા માટે અનુકૂળ થઈ જશે.

તે પછી હોજમાંથી માટી કાઢી કાંઈ પૈગ-ચકર ઉપર જમાવીને કુંબારો બનાવે છે તે પ્રમાણે જોઈતા આકારના ઘાટ કે વાસણો બનાવી રંગ કરી લેવા. રંગ કર્યા પછી એ વાસણોને બહારમાં ગોઠવી છતને પથવી લેવામાં આવે છે.

લઠી બનાવવાની રીત.

મથુ જાતની બહી પાકી છટાની બનાવવી જોઈએ. એક બહીમાં ફક્ત સીસું, કાંઈ વીગેરે છુકવા કે ભરમ કરવામાં આવે છે, બીજી બહીમાં વાસણો માટે મસાલો અને કાંચ વ. પકવવામાં આવે, છે, ત્રીજી બહીમાં રંગ કર્યો પછી વાસણો, પકવીને એવં આપવામાં આવે છે, ત્રીજાઈ પણ ત્યાંજ કામ લાગે છે.

પહેલી બહીમાં માટલી કે હાંડી જેટલું કામ કરવું હોય તે સુગમ ગોઠવી દેવી. આ માટલીની નીચે કાંઈ ટેકા મુકવો કે જેથી કાંઈ કે સીસાના વજનને કારણે કાણું ન પડે અને બહારની બાજુએ ચિકણી માટીમાં મૂળ કુટીને મેળવી તેની લાહી બનાવી લેપ માફક લગાડી દેવી જેથી માટલી કે હાંડી ફાટશે નહીં.

બીજી બહીમાં ઉંડી કીરી કે કાઢરી હાંડી લગાડેલી છે એમાં કાચ અને નાં. ૧ ની બહી-માંથી કાઢેલો મસાલો-“સફેદ ચોપનો” સફેદો મસાલો” મેળવ્યા પછી પકાવવામાં આવે છે આ બહીને પણ બહી નં. ૧ જેવેજ ટેકા

આપવો પડે છે. આ ભૂમી માટે પાકી ખેત હોય તો ફીક. ન મળે તો કાચી ખેત પણ ચલાવી શકાય છે.

ત્રીજી ભૂમી

આ ભૂમી બહુજા હોશયારી અને કાળજી-પુર્વક પાકી ઇંટાની બનાવવી જોઈએ. જે ભૂમીનો અંદરનો વ્યાસ ચાર ફુટ હોય તો છ છ ઇંચના આઠ ગાળાઓ મુકવા જોઈએ, તે એવી રીતે કે બ્યારે ચારે તરફથી દેહ શીટ દીવાર બની જાય ત્યારે એક ઢાંકણ છતની જેમ મુકી ચાર બાકારા અહીં છોડી દેવા અને બાકી ચારને જો ચારે ખુણાઓ પર છે, દેહ ઉપર સુધી પુમાડો કાઢવા માટે ચણી ત્રણ જોઈએ. આ છતની મધ્યમાં ૬ ઇંચનું એક વધુ બાકારું આગના બહાર નીકળે તે માટે રાખવું જોઈએ (કારણ કે, આ જગ્યાએ રંગ ચકાવ્યા પછી 'વાસણો પકવવા અને ઝોપ આપવા માટે મુકવામાં આવશે). પછી ત્રણ શીટ મુકી એમેર ફરતી બીજી એક દીવાર બનાવી ત્રણ શીટની ઉપરની છત એટલે ઢાંકણ મુકવી જોઈએ. આ છતમાં મોટે ગાળો છોડી દેવો તે એટલે પ્લેગો હોવો જોઈએ કે માથુસ વચસી છતપર ઉતરીને વાસણો ગોઠવવા આવ જ ન કરી શકે. આ ગાળો બધ કરવા માટે એક બામું ઢાંકણ જેને "ચાપક" કહે છે તે જુડું બનાવવું જોઈએ. ચારે બાકારાઓ—જે ખુણા પર છે તે, અહીં સુધી બરાબર ચારીને તેમનું મોઢું બહાર કાઢી દેવું જોઈએ. આ વાટે જો પુમાડો થયે તે નીકળી જશે અને વાસણોને પુમાડો સામશે ત્યાં તેમજ જો બાકારા પ્લેગા છતમાં છોડી દેવામાં આવ્યા છે તેનો એ દેવ છે કે આગના અગાધ એમેર મથોને જોગી શકે અને વામજો નાન્દી ચાલકાગ બની જાય.

(પાના ૧૧ થી આગળ)

ફાલસા-રોપણી વિષે. અંક ૧૦૨ મો.

કી ૪ આના

ફિનાઈસ-ભૂમી, પ્રવાહી અને ગોળાઓ બનાવવી અંક ૨૪, ૩૫ ૩૬, ૪૪ અને ૮૪ મો.

કી. ૧ રૂપિયો.

રેઝ ટોપીઓ-બનાવવાની ગાદિતી. અંક ૧૩૩ મો.

કી ૪ આના.

રેઝોબુનિયેટ કાગળા-બહુ પ્રિન્ટ કાગળની બનાવટ. અંક ૯૭ મો.

કી. ૪ આના

ફોરાફરસ તેલ-એ મરજી છતાં સમોટ પ્રયોગો. અંક ૬૪ મો.

કી. ૪ આના.

બટન-કપડાં, શીમડા, કોરોઓ અને ફાથી કાતના બટન બનાવવા. અંક ૮૮, ૯૦ અને ૯૪ મો.

કી. ૨ આના.

બટાટા-તેલુ વાવેતર, ખાતર, મુકવણી અને તેની ઉપર પડતી થેજોનો છલાંગ માલિતી. અંક ૨૯, ૧૦૨, ૭૩ અને ૯૯ મો.

કી. ૧૫ આના.

બકામતું નેલ-બનાવટ વિ. અંક ૯૮ મો.

કી. ૪ આના.

બનાવટી રત્નો-નકવી અકીક, નીલમ, પગ-વાળા, લીરા, લમણીયા વ. વ. બનાવવા. અંક ૫૬ મો.

કી. ૩ આના.

બરફ-સામાન્ય અને શુક્ર બરફ બનાવવું. અંક ૯૧ અને ૯૨ મો.

કી ૮ આના

બરફી-પ્રકાર પ્રકારની બરફી બનાવવી અંક ૧૨૨ મો.

કી. ૧ આના

બમી લાખ-રંગકામ-બમોની નાદિર કાળાની મલિતી. અંક ૧૦૪ મો. કી. ૪ આના.

બંદુક-ધાતુ - બનાવના પ્રયોગો. અંક ૧૧૭ મો.

કી. ૪ આના

બંદીચી ના પાવડર-બનાવટ વિ. અંક ૮૫ મો.

કી. ૧ આના

(જુઓ પાના ૧૪)

દૂકમાં એટલુજ કે આ બહી માટે બહુજ
ખ્યાતી કામ રેવાની મુદત છે અને અનબની
માણસ પ્રાસે નૈવાર કગારી આ જુએ મહીઓ
એકજ અને મુદતિન મકાનમા બનાવવી નંતરએ
કે જેથી વરસાદ કે હવાની અમરથી રક્ષિત
રહે. હા અને વાસન લગવાથી વામણો તદને
ખરામ થઈ જશે એ કારણે પણ તેમનાથી
અમાવવા મુદતી છે.

દ્રીપાર્ષ—આ એક ત્રીકોગ્ય આકાર છે,
કોઈ કોઈ દેકણે તેનું જુદું રૂપ પેગ છે. આ
દ્રીપાર્ષ નસણના કદ ઉંચકે આધાર રાખે છે.
જે ન્હાના વામણો હશે તો દ્રીપાર્ષ પણ ન્હાના
હશે અને નસણો મોટા હોય તો એ પણ
મોટા હોવા જોઈશે દરેક વકતે દ્રીપાર્ષ નવાજ
અને બહુજ ઝીણી કિનારવાળા હોવા જોઈએ
તેથી વાસણ ઉપર ડાઘ ન દેખાશે આ દ્રીપાર્ષ
પ્રમા માટીનાજ મનાવી પકારી લેવી અને
તેમનો ઉપયોગ કરવી ખબતે થેડીક મોઢખી
માટી લગાડની નંતરએ જેથી વાસણ પર ડાઘ
ન લાગે એટલુજ નહી પણ સ્કેન્ડે તકલીફ
કે માટયા નિત્રા ઉચકી મકામે. દરેક વાસણમા
દ્રીપાર્ષ લગાડવાથી વાસણ એક બીજા સાથે
ઝી જતા નથી મહેવાની મુદત નથી કે
વાસણો, રગ ચઢાવ્યા પછીજ પકાવવા માટે
બહીમા મુકવામા આવે છે અને જ્યારે આગ
ખૂન ઝોરમા સમગે છે ત્યારે રગ પિગળીને
પાણીની માફક વહેતુ હોય છે અને જો તે
વકતે વાસણ એક બીજા સાથે અડેતુ હોય તો
એટી જઈ ખરામ થાય છે એટલે કે બહીમાથી
કાઢવી મકતે તે માટેલા હોવાને કારણે જુદા
થશે નહીં, અને જો જુદા થશે તો હાથ પડી
જશે અગર દૂટી જશે દ્રીપાર્ષ હોવાને કારણે
વામણો છટા છટા રહેશે.

(પાન ૧૨ થી આગળ) -

બાજરો (શિરતાજ) નવા પાકતી માહિતી
અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના.

બાનુઓ માટે ઘરગથુ હુનરો-ઝરીકામ,
કરચોથી કામ, નેનરકામ, ભરત ગુથણ,
મોતીનુ-ગુથણકામ, રૂમરી, સિરણકામ, વગ
વરહ અનેક હુનરોની રૂપરેખાઓ. અંક ૭૩,
૭૮ અને ૧૨૨મો. કી. ૧૨ આના.

બાયોકેમિકલ દવાઓ-બાયોકેમિકલ પધ્ધતિના
સિધ્ધાંતો, એની બારે બાર દવાઓની ખનાદ
અને ઉપચારની પુરી માહિતી. અંક ૧૧૭
અને ૧૧૮મો. કી. ૮ આના.

આઠવી તેજ-સરળ અને સરતા પ્રયોગો. અંક
૧૧૮મો. કી. ૪ આના.

બિસ્કીટ-મનાદ અને ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૪૮,
૬૮ ૧૦૨ અને ૧૦૭મો. કી. ૧૫ આના

બ્રિટાનીઆ ધાતુ-મનાવવાની માહિતી અને
પ્રયોગો. અંક ૧૩૨ મો. કી. ૪ આના.

બીડી-ઉદ્યોગની માહિતી. અંક ૬૨ મો.
કી. ૪ આના.

બીયાનો વેપાર-જાત જાનના કૃત્ર જાડ અને
શાકમહના બીયાના વેપાર વિશે. અંક ૧૧૩મો.
કી. ૪ આના.

બીલીયર્ડના દડા-હાથીદાંતની સુદર કારી-
ગરીની જનાવટ. અંક ૭૨મો. કી. ૪ આના

બુક બાર્ડીંગ કાપડ-જનાવટ વિશે. અંક
૪૬મો. કી. ૩ આના.

બુચ અગત્યની માહિતી. અંક ૬૦ મો.
કી. ૪ આના.

બોરર સાથળ પેસા મોઢખી આપો. નાની
રકમમા બોરરનુ વી પી કરતા નથી. અંક ૬૯
૬૫૫ ખર્ચે દિવસમા મુઆફ છે પણ વી પી થી
મઆફાય તો તેના ખચ માલકને શિરે મુદો
પડે છે

કેટલીક વસ્તુઓની તૈયારી

(૧) રૈતી

આ રૈતી ચૂડીગરોને ત્યાં મળે છે. જયપુર, કરના તથા ઝઝાના (રજપુતાના) વ. સ્થળેથી આવે છે અને તે રંગના કામમાં લેવાય છે. એ લાગ્યા પછી પત્થર ઉપર સુકીજ બહુજ બારીક પીસી લેવી તેને માટીના પવાણામાં અગર બીજા કોઈ વાસણમાં તે વાસણને ફરતા ચીકળી માટી અને કપડાના બે ત્રણ થર ચઢાવવા જેને "ગિસે હિકમત કરવું" કહીશું. એ 'સુક્યા પછી પાંચ શેર અડોશની વચ્ચે જેને સુકેલું' છાણ પથ્થર કહે છે, એને સુકી પકવી નાંખવું કહી થયા પછી એ રૈતીને બહાર કાઢી પ્હેલાં મુજબ સુકવી ફરીથી નાંખવી અને તેવીજ રીતે બીજા વાર બંધ કરી આગ આપવી. આ પ્રમાણે ત્રણ વક્ત દળી અને આગ આપવી પડશે, તે પછી વામણમાંથી કાઢી લઈ પાણી સાથે બારીક દળી નાંખવી. ત્રણ વખત આગ આપવાથી આ રૈતી રંગમાં મેળવવા લાયક બની જશે.

(૨) લોહચૂન

હુદારની દુકાનેથી લોખંડનો બારીક ભૂકે લાવવો અગર તે કાનસથી ધસીને ઝાતેજ તૈયાર કરવો. આ લોહચૂનને સિલ બાર પર બહુજ ઝીણું પીસી લેવો, બે તોલા મીઠું-નમક પથ્થર દળાને મેળવી લઈ માટીના કોઈ નાના વાસણમાં બંધ કરી ગિસે હિકમત કરી સુક્યા પછી પાંચ શેર અડોશની આગ આપવી. કહી પડ્યા પછી આ લોહચૂન કાઢીને મિવકૂલ બારીક સુકાને સુકીજ પીસી લેવી અને પછી અગાઉ મુજબજ બે તોલા મીઠું નાખી વાસણમાં બંધ કરી પ્હેલાં મુજબજ ગિસે હિકમત કરી સુકવી લેવી અને પાંચ શેર અડોશની આગ આપવી. સાદાશ કે આજ પ્રમાણે આગ આપવી અને આજ રીતે વાટીને નમકમાં હમેશ

કરતા રહેવું. આગમાં ચાર વાર પકાવાયા પછી લોહચૂનનો રંગ લાલ થઈ જશે તે પછી તેણે પાણી સાથે સુરમા જેવીજ બારીક પીસીને છોકી દેવી. ત્રણ કે હવે આ લોહચૂન રંગની મેળવણી કરવા યોગ્ય તૈયાર થઈ ચૂકી છે.

(૩) ત્રાંખાનો ભૂકે

કંઠાની દુકાનપરથી લાગ્યા પછી તેને પાણીમાં મેળવીને ત્રણ બારીક પીસીને આગમાં એક વક્ત, ઉચર લોહચૂનમાં જણાવ્યા મુજબજ પકાવીને રાખી મૂકવી-આમાં મીઠું મેળવવાનું નથી. આ ભૂકી લીલા રંગની મેળવણીમાં આગમાં કામ લાગશે.

(૪) રોકેસો સફેદ પત્થર અગર લાલ પત્થર જેને નાગેરી પથ્થર કહેવાય છે.

આ મહે કે લાલ પત્થર થોડુંક કોઈ એવી ભૂકીમાં, જેમાં અમ સળગતી હેય, થા સળગી સુખી હોય તેમાં, નાંખી લઈ એક દીવસ અગર ચાર પ્હેર એટલે બાર કસાક પછી કાઢી લેવું અને તેને ફરી લઈ કપડાંન કરી રાખવું.

(૫) ચાક-માટી કે ચારતર

ચાપનાકથે પાણી સાથે મિલ-બાટ ઉપર બારીક પીસી લેવી અને તેમાં ૨૦ તોલા કાઠીયો ચુદર મેળવી દેવું (આ ચુદર છીપા લોકો પથ્થર વાપરે છે.)

એ રતવ ચોક થા ચાપના કલેમાં ૭ થી આઠ રતજ પાણી નાંખી કોઈ વાસણમાં બરી લેવું જરૂર કસાક પછી અગર બીજો દીવસે તેવું પાણી પીમેથી કોઈ બીજા વાસણમાં નિયારી લેવું. તળીયે જે કાકરી કચડે હોય તે હલાવવો નથી. પછી ૧૦ તોલા ચુકગો (ટકણબાર) અને ૧૦ તોલા કોચ (નેની રીન આગળ આપી છે.) લઈ ઉપર ચોક થા ચાપનાકથેમાંથી જે પાણી નિયાર્ય છે, તે મેળવી મિલ બહાર પીસી નાખવું અને વાસણ ઉપર ચારતર માકલ તેનો થડ ચઢાવવો. દરેક વાટને એ ચઢાવવો નથી. ફક્ત બહુ રંગ મારેજ એની જરૂર પડે છે.

આવા તાત-પડને શીરો પાઈ પોલિથ કરી
સાઈઝ મુજબ કાપી લખવા માટે યોગ્ય બના
વવાના હોય છે.

માવાની તૈયારી.

પ્રાથમિક કિયાઓમાં, ઉપર કહેતા રેસાવાળા
પદાર્થને કામગોળી તૈયારી માટે ત્રીજા, સાદું
કરવા અને કાપી નાખવા કુદરી છે. તેમને
સાદું કરવું એટલા માટેય આવશ્યક છે કે તે
પદાર્થોને રેતી, ધૂળ, ખીસા વ. એટલા કે
બોલા હોય તે નીકળી જાય. તેમને ત્રીજી લઈ
એક સરખા માપના કાપી લેવામા આવે છે.
ખબેરીને, સાકડી વની રીપીને, અથવા ચલ-
ણીથી ગાળીને કે ભેંચ કમચવા સાદી ઉપર
પાથરીને આકરી સકાય છે આ પદ્ધતિ,
લગભગ કબુતરામાથી અનાજ માક કરવા
જેવીજ છે. આદતુ ક્યાં પછી આ તમામ
વસ્તુઓના-જેમાંથી તમે કામગળીનાવવા માગતા
હો, એક થા બે ઇંચના કમકા કરી દો. તેથી
વધુ નહાના કટકા થતા જોઈએ નહીં કારણ કે
તેથી રેસા અને નાનચાને ખાસ કરી તેમના
મુખ્ય તત્ત્વોને નુકસાન પહોંચી ઉંચકે હાનીકારક
થશે.

આવી રીતે કટકા કાપના માટે ખરી, ચપ્પુ,
કે ફાતરડું અને સાકાના એક પાટીવાની જરૂર
પડે.

લગજવાની રીત.

ઉપર મુજબ કટકા ક્યાં પછી એ મધ્યગાને
પાણીમા બીજની દો પાણીમા એને બે દીવસ
સંધ્યા બે અકાડીયા સુધી-કામગળી બનાવવા
માગતા હો તે પદાર્થની સખ્તઈ મુજબ-પવા-
ળીને નર્મ ગૂદા જેવું થવા દેવું જોઈએ, અત્યુ
દસ સેર જેટલો પદાર્થ એકજ વકતે પાણીના
હોઝ કે કુટમા થોડોક ભગ ચૂનાનો ઉમેરીને
બેળી રાખવું જોઈએ એક કે બે દીવસ
પછી જ્યારે કાઢી તેને દાર્પણે તેમાંથી બને
તેટલી તાકત આપી પાણી નિચોની નાખવું
જોઈએ.

ખાંડવા કે કુટવાની રીત.

પછી આ સમયો લેએ કુટવા યોગ્ય હોઝ
રેકી રિશી રીનનુ ખાંડવાનું મશિન) વડે ક
પમથી છુંદી સકાય છે. જલુ થા ચાન્ડારીગરો
આ મશિનપર કામ કરી સકે છે. આ પ્રયોગજ
આ ઉધોગમાં સૌથી વધારે મિલનનનો છે. આ
રીતે ખાંડરનો પ્રયોગ આઈથી દમ કમકા લે છે.
આ મુજબ કુદાર્તને તૈયાર થવામા આવે
માટીના વગણ (જેને "મેનવિથ" કહે છે) માં
નાખીને ચૂરવું પડે છે જેથી આ પદાર્થ
વધારે નર્મ થઈ જાય છે.

બીજ વકત જિજ્જવાની રીત

આ પદાર્થને હલકા કરવા ચૂનાના
પાણીમાં યોગક સાથ ખાર સાથે બે દીવસ
સુધી પવાળી રાખવો અને પછી તેને કેન્ડામની,
સદમમાં લઈ બેઠા પાણી કે હોઝમાં ઘેઈ
નાખવે. ઘેનાર પાણી એકપુ રહેવાનાગે ત્યાં
સુધી આ પ્રમાણે ઘેવાનુ ચાલુ રાખવું જોઈએ

પડ (તાવે) તૈયાર કે વા

કામગળો પડ તૈયાર કરવા માટે ત્રીજા
તારના વણેવા અમુક તરેહના કાપના સંઘ
જેની ઉપર એક છુટો ચર્ચ ચાકતો ચેકકો બેસે
છે-તે ઉપયોગમા લેવાય છે, માવાને એક હોઝમાં
પાણી સાથે મગેતો અને હમેશા હલાવાનો
રાખવમા આવે છે અને હોઝવાળો કારીગર-જે
પોતાના કામમા ખાસ હુશીયાર હોઈ કામવાના
વજનનુ મીઝાન સંભાળવું એનો આવાર તેના
ચાકાક હાથેમા હોય છે-ને હોઝની સાથે
જેમીને એ સાચને ચેકકા માથે હોઝમા એવી
રીતે કુમકી આપી સીડ કરી ઉચકે છે કે
એ મથા પર અમુકજ વજનનુ એક ચ-પુ
માસ કે તતણાનુ પડ ઉચકાઈ આવે છે, જેની
ધોગે ચોક્કા ઉપરથી ચારે બાજુ દરી આમ

• "મેનવિથ"-કારેના પડે બનાવવાવેલ
એક જતનુ છછરા થાય જેવું હોય છે જેના
ઉપર ચૂનાના ચન્ડર-ચુન ખરીનો છદમવ કરેલો
હોય છે

તેમ વધતી ઓછી નીકળી આવેલી હોય છે એજ રફ કીનારના કાગળને આપણે અંગ્રેજીમાં "Jerkled edge" નામે ઓલખીએ છીએ અને ધણીવાર કુંનકુમ પત્રીઓમાં અમીરે એવી કીનારવાળા કાગળ વાપરે છે જે વાચકને જરૂર સાબરશે.

તાવ બગડવાનો ભય

સારા તાવ બનાવના માટે બહુજ ધ્યાન અને કાળજી રાખવી આવશ્યક છે. પ્રથમ તો જે ખાસ રીતે સાચાને હોજમા કુખાડી ઉચક વામાં આવે છે તે રીત અગત્યનો બગ બજાવે છે. પછી હોઝ ઉપરનો કારીગર પોતાનો હાથ અને આંગળીઓ સાંભાળટ અને વારંવાર સંદરહુ પ્રવાહીમાં નામે છે છતાં કાગળના તાવ પર તેવું રહેજે દીપ્ત પડવા દેતો નથી. નહીં તો કાગળ ખરાબ થઈ જાય છે વળી મસાવો-અમુક વૃક્ષન પૂરેતોજ ફેનારી-પડ બેનાનો હોય છે જેનો અલ્પથો આધાર કારીગરેના અનુભવી હાથો ઉપરજ હોય છે કારણ કે તેમાં કેઈ પણ અવજાર કે તાજવાની મદદ લેના જેવું કશું પણ હોતુ નથી તેથી માવાનો ઓઠો પત્તો ભાગ આવવાને કારણે કાગળના વૃક્ષમાં પણ તકાવત પડી જાય છે જેથી તેના તાવને રદ કરવા પડે છે. બહુજ હળવી રીતે એ તાજા તાવની મપાટીને અડકનાથી પણ કાગળનો ઘટ હમેશાને માટે બગડી જાય છે અને સાચાને કુખાડી એકજ સપાટે જરાયે અચ્છાયા કે રોકાયા વિના ન ઉચકનામાં આવે તો પણ કાગળની જાડાઈ ઉપર અસર પડે છે અને તાજ રદ થાય છે. વળી, એક ધારી રીતે કાગ કરનામાં ન આવનાને કારણે પણ ઘણુ તાજ રદ કરના પડે છે. બીજી પણ અસપ્પ આપદાઓ કાગળના વધારે પડા બગાડનું કારણ બને છે.

કાગળ બનાવવા માટે હોઝ પરનો કારીગર એટલે કાગળ ઉપાડનાર માવાના પ્રવાહીમાં સાચો નાખી બહાર કાઢીને નધારાનું પાણી નીકળી જવા દે છે તે વેળા એક જાતની તેનીજ "વેક્યુમ" થાય છે જેની કાગળ બનાવનાના મશિનમાં નધારાનું પાણી નિધરી જતી વેળા

"વેક્યુમ બોક્સ" નામના ભાગમાં થાય છે અને તેજ વકતે કારીગર સાચાને એક હળવો ઝટકો આપીને રેશાના તાતણાને ચોક્કસ રીતે ફેલાઈ જવા દે છે જેથી રેશાઓ એક બીજા પર બેસી જઈ મગળમાં અમુક પ્રમાણમાં મજબુતી પણ આવી જાય છે અત્રી એટલું કહેવું જરૂરી છે કે દરેક વકતે એક સરખીજ તાકતથી સાચાને ચારે બાજુએ ઝટકો આપવો જોઈએ. ન્યારે મશિનમાં મતેવા કાગળ ફક્ત પહોળાઈમાજ એવા ઝટકો ખાપ છે તેથી તે પહોળાઈ કળતા લઘાઈવાળા ભાગમાં લગભગ ૨૫ ટકા વધારે મજબુતી ધરાવે છે.

તાવને સુકવવા અને ફાવવાની રીત. રેશાના તાતણા બમી ગયા અને પાણી નીકળી રહ્યા પછી સાચામાંથી ફરેમો કાઢી લઈ સાચાને બીજા કારીગરને આપી દેવામાં આવે છે, તે તેને બીધો કરી કાગળના તાવને બિનની મનેથી ખામ પ્રકારની ગાદીના ટુકડા ઉપર નાખી દે છે. એટલીનારમાં હોઝખગેના કારીગર બીજો તાવ તૈયાર કરે છે અને એમ, એક પછી એક કાગળ જામ્યા કરે છે. બીજો કારીગર દરેક કાગળ ઉપર બિનની ગાદી મુકતો જાય છે અને એમ એક પછી એક મેળવી લઈ હમીશ તૈયાર થાય છે. આ હમવાને સારી રીતે હાઇડ્રો-વિક પ્રેમમાં દમાવી પાણી દૂર કરવામાં આવે છે પછી, પ્રેમમાંથી હમયો કાઢી કાગળ વચ્ચેથી બિનનું કાપડ જુદું કરી લેવામાં આવે છે. આ કાપડ ઉપર આ બીજવમાં તાવ મિશ્રિત રીતે ચોટેના દોષ છે કેમકે દમાણુ પણ તેને પૂરતું મળે છે. હાથે બનાવેલા કાગળમાં જે ધણીવાર વાળ માટે ફરીયાદ કરનામાં આવે છે તેવું કારણ પણ આજ બિન-ગાદી હોય છે.

બિનના કાપડ ઉપરથી કાગળને બહુજ કાળજીપૂર્વક છુટો કરનામાં આવે છે. મીથોમાં તે માટે ખાસ સબાળ રાખનામાં આવે છે કે કામળીના તાવ પર વાળ બીલકુવ ચોટેલા ન રહે. બિનનું કાપડ દરરોજ સારી રીતે સાફ કરવામાં આવે છે, વારંવાર બદલાનામાં પણ આવે છે. અને એમ, દરેક બિનની સબાળ રાખવામાં આવે છે. બિનના કાપડ જેવું કામ આપે તેવી

કોઈ ચીજ આજ સુધી ગણાઈ નથી કારણ કે તેમાં કેટલીક ખીજ ખાસ 'ખુખીઓ' છે જે આ પ્રયોગમાં ઉપયોગમાં લેવા ખીજ કોઈ ચીજમાં જડતી નથી. હવે પછી માત્ર કાગળના તાવનેજ દવાથી આપવામાં આવે છે. જોયા બેનના નિશાનો પડ્યા હોય તે નીકળી જાય અને કાગળ પાકો બને પછીજ તેને સુકવવામાં આવે છે.

સુકવવાની ક્રિયા ખાસ બનાવેલી પ્રણાલી જમ્યા ન્યા અમુકજ પ્રમાણમાં ગરમી મળી શકે ત્યા કરવામાં આવે છે. તાવને ગાયના વાળની બનાવેલી દોરડી ઉપર ઘોડા ઘોડા એક સાથેજ લાઈને બંધ ઉપર નીચે અને આસપાસ ટાંગી દેવાય છે. ગાયના વાળના દેરડા ચાપરવાનું કારણ એટલુંજ કે કાગળ ઉપર કોઈ પ્રકારને કાચ ન પડે.

શીરો પિત્તકાવી પોલિશ કરવો.

પ્રથમ વખત સુધી ઉપર કહ્યું નેમ દાગે નાખવામાં અને તે દરમિયાન વખતે વખત દેરડે કરી જવા તાવ એકસરખી રીતે સુકાય તેમ ગણવવામાં આવે છે. આ રીતે સુકવવામાં કાગળ ધણી ઘટે છે અને તેથી વધારે પાકો અને સગીન બને છે. સુકવ્યા પછી શીરો પાવાની ક્રિયા કરવામાં આવે છે જેમાં, એક લાખા વાસણમાં સરેશતુ પાણી બનાવેલું હોય છે તેમાં એક પછી એક કાગળ ફાડી લેવામાં આવે છે. એમ કરવાથી કાગળ સાહીને ચુસી લેતું આવડે છે અને કાગળ બહુજ કડક થાય છે. ફરી વાર ઉપર બનાવેલી રીતેજ સુકવવામાં આવે છે જે પછી કાગળ મોઢરો કરવા માટે તૈયાર હોઈ, તેને તાખાના પોલિશ કરેલા એ પતરાની વચ્ચે મુકીને એક પછી એક ઢગલો બનાવી સ્વીકના રોવરોની વચ્ચે એ ઢગલાને સુકી આગળ પાછળ ખુબ દબાવું સાથે આમ તેમ ચલાવવામાં આવે છે. આ કામમાં કાગળના તાવ અને ચાનાની ધોરો વારવાર ચઢતી નાખવા અને નેમ કરી દરેક બાગમાં સરખું પોલિશ લાવવાની કેશિશ કરવામાં આવે છે

તે પછી કાગળને તીખીને ખરાબ કાગળો કાઢી નાખી સારા કાગળોને પેક કરી બેચાલે છે.

કાવનાઈન નથી મળતી

તો

હબ્બે સુખ કાપુરી

કેમ નહોં વાપરીએ?

એ કવિનંદનની માફી અસરથી નિરાળા દોષ, તાવનો અમુક અને અસીર ઈલાજ છે.

કામત કચન ૧ ના રજુ બાના.

લાવણ વધારવા માટે "શીરકા"

તોમાં ૧ ના બે બાના.

દરેક ધરમાં હમેશા મવજુદ

રહેવી એઈતી દવાઓ—

- (૧) લીંબર અને હોજરીના દરડા માટે—હબ્બે કેપિદ નવચાદરી કચનને એક બાને.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમો સુતેયમાની બ. તુ ખાસ તોલા ૧ નો એક બાને.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા શરીરને કાયદો પહોંચાડનાર—જવાં વિશે બલીનૂસ તોલા એકનો ૧ બાનો.
- (૪) પેટના ખગાઠ અને ગેસ માટે—જવાં વિશે કમુતી તોલા એકના ૩ પૈસા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—હબ્બે પેચિય મસીદી કચન એકના છ બાના.
- (૬) સોજા અને માર માટે—હબ્બે ક્રિમાફ [ચોટ-જોલી (૨૭.)] કચનના ૭ બાના.
- (૭) સહેજામ અને ખાંસી માટે—હબ્બે નજરૂદ જદીદ કચન એકનો એક બાનો.
- (૮) છુસાળ લાવવા—ઈરીફમે ગમાની તોલા એકનો એક બાનો.
- (૯) શુક્રકંઠ—અસલી ગુલાબના ફુલનું બહુ સ્વાદિષ્ટ. રતમ એકના આઠ બાના એ સિવાય સેકડો દવાઓ અને વનસ્પતિયો જડીમુદીઓ વગર ૬ માટે પુરો:—

દવાખાના મુકને સિદ્ધત (૨૭.)

રાનીતાલાખ, મુરત.

કાથો ઝાત ઝાતનો

કાથો અને રસાયણિક રીતે એના જેવાજ તત્વો ધરાવતા બીજા સત્ત્વો—જેમકે અર્જુન, હરદે, અને માયાના સત્ત્વો તથા ગેમખીર વ. —માંથી જુદી જુદી બનાવટો તૈયાર કરવામાં આવે છે. એ સર્વેને મેળવણી વાળા કાથો કહી સકાય.

વળી, કાથામાં બીજા તત્વોનું મિશ્રણ પણ કરવામાં આવે છે જેમકે—નિયાસ્ટો, ચાઈના ક્લે (China Clay) એક—માટી, બાવળનું ગુંદર, લાવ માટી, રાખોટી અને ફેલી, રંગ આપવા માટે ગેર કે રેડ ઓક્સાઈડ એક આવડે (Red Oxide of Iron) પણ વપરાય છે. મુખ્યત્વે ચાઈના ક્લે અને ચોક્કું મિશ્રણ યાવ છે. ૧૫ કાથો, મગઈ કાથો અને પાપડી કાથો એ મેળવણીવાળા કાથાના નમૂના છે.

પ્રથમથી કાથાની બનાવટમાં કાથામાં તેજના નોંધતા પ્રમાણમાં મેળવી સર્ઈ પ્રથમ આવવા માટે ફેલ્ડી કે ફેલ્ડાના ૧૫, સંખડ, ગુલાબ, હાનુરી વ. મેળવવામાં આવે છે જેથી પાન બનાવતાં એની કટકોએ તેમાં નાખી ચાવની વડે શાકમાં સંગ્રહ આવવા લાગે છે.

ગોરા કાથો

આ એક ખાસ મિશ્રણ છે જે, ગેમખીર, બનાપૂરી કાથો અને લાલ માટીની મેળવણીથી બને છે. તેના નુખા નીચે પ્રમાણ છે:—

(૧)

ગેમખીર (પાપડી કાથો)	૪ બાગ
બનાપૂરી કાથો	૨ બાગ
લાલ માટી	૧ બાગ

—આમ કરી બે બાગ ગેમખીર મગઈ એક બાગ બનાપૂરી કાથો મેટલી, બળેને ૫ બાગ મગઈ મેટલી મિશ્ર ૧૨૫. આવડે

ધાડું થવા આવે ત્યારે લાલ માટી સારી રીતે મેળવીને લાકડાની પટ્ટી વડે દલાવી એક રસ કરવું.

(૨)

ગેમખીર (પાપડી કાથો)	૨ બાગ
બનાપૂરી કાથો	૧ બાગ

—પાણીમાં એકને ઉકાળી સર્ઈ ૪૫કામાં ગાળી ૪૫કામાં જે કાઈ દવાવતાં રહી જાય તે ગોરા કાથો કહી સકાય.

મગઈ કાથો

(૧)

બનાપૂરી કાથો	૨ બાગ
ધાડું પણ ઝાતનો દલકો કાથો	૩ બાગ
બાવળનું ગુંદર	૧૧ બાગ
ચાઈના ક્લે	૪ બાગ

—જે રતલ બનાપૂરી કાથો અને પણ રતલ કોઈ પણ ઝાતનો સમનો કાથો સર્ઈ, પાણી સાથે લોખંડના વામણમાં વાડાને, પટ્ટી ચાલના ક્લે અને પીસેલા બાવળનો ગુંદર તેમાં મેળવી માટી રીતે મિશ્ર કરો. ત્યારે લોખંડ જેનું યાવ ત્યારે લાકડાના ચોદામાં બરી લો. આ હરે એટલે કટકા કાપીને તાકે સુકવી નાખો.

(૨)

સમનો વગર બેઠવડો કાથો	૫ મન
ચાઈના ક્લે	૨ મન
પાણી	૧ મન
૩૩ આમગંડે એક અવન	૫૫ મેટલું

—એને ૫૫માં ૫૫માં ત્યારે નર્મ દવા ત્યારે માટી રીતે દલાવી તેમાં ચાઈના ક્લે મેટલી ફેલી રંગ દલાવ માટે ૩૩ આમગંડે એક અવન માટી રીતે મેળવી એ ૬૫ મેટલું તે બનાવટની મગઈ ૧૨૫ છે

હવે એક કોઈ માટીના વાસણમાં લઈ પાણી ઉમેરીને એટલું પકાવે કે જ્યાં એ પણુ કાઢવ જેવો સોચો બની ગય પછી બેઢને સારી રીતે મેળવી પાટીયા ઉપર એક ઈંચ જાડાઈનો પડ પાથરી લઈ એક ઈંચ લંબાઈ પહોળાઈના કટકા કાપીને અને ગરમ જમ્યા યા હાથડામાં મુકીને સુકવી લો.

(૨)

જનકપૂરી કાથો ૫ રતલ
ચાઈના કલે ૧ રતલ
—ઉપર મુજબ બનાવી લો.

(૩)

પેશુ કાથો ૫ રતલ
ચાઈના કલે ૨ રતલ
બાવળનો ગૂંદર ૦૧ રતલ

કાથાને માટીના વાસણમાં પાણી સાથે એટલું પકાવે કે કાઢવ જેવું થઈ જાય. તેમાં ચાઈના કલે તથા બાવળનું ગૂંદર વાટીને મેળવી લો. સારી રીતે મિશ્ર થયા પછી પાટીયા ઉપર એક ઈંચ જાડા થર પાથરીને એક સમચોરસ ઈંચ જાડા કુકડા કાપીને તડકે સુકવી નાખો.

(૪)

પેશુ કાથો ૨ રતલ
ચાઈના કલે ૧ રતલ
—ઉપર નં. ૩ માં બતાવ્યા મુજબ બનાવી લો.

(૫)

પેશુ કાથો ૨ રતલ
જનકપૂરી કાથો ૨ રતલ
ચાકનો ભૂકો ૧ રતલ
બાવળનું ગૂંદર ૧૫ તોલા

—એક કાથાને પાણી સાથે માટીના વાસણમાં એટલું પકાવે કે ઘાડું થઈ જાય. હવે તેમાં એક અને બાવળનું ગૂંદર ભૂકી રૂપમાં ઉમેરો પછી પાટીયા ઉપર એક ઈંચ જાડા પાથરીને તડકે સુકવી નાખો. જામી જાય ત્યારે એક

ઈંચ સમચોરસ કટકા કાપીને સંબાળપુર્વક સુકવી લો.

(૬)

પેશુ કાથો ૧ રતલ
જનકપૂરી કાથો ૨ રતલ
ચાઈના કલે ૧ રતલ
—નં. ૫ માં જણાવ્યા મુજબ બનાવો.

કુલ કાથો

(૧)

બારીક પીસેલો ચોક ૫ રતલ
કાથો ૧૦ રતલ
બાવળનું ગૂંદર ૧૨૧ તોલા.

—કાથાને પાણી સાથે માટીના વાસણમાં ઉકાળવો અને એ પ્રવાહીમાંથી થેડું લઈ ચાકમાં મેળવી તેમાં ગૂંદરનો બારીક ભૂકો કરી સારી રીતે મેળવી લો અને તડકે સુકવો. ફરી વાર એને થોડા કાથાના પાણી વડે પેસ્ટ જેવું બનાવી ફરીથી સુકવો. એવી રીતે સાત દિવસ સુધી કર્યા પછી એક પાટીયા પર એને એક ઈંચ જાડાઈમાં ફેલાવી એક-એક ઈંચના ચોરસ કાપી કઠિન થાય ત્યાં સુધી સુકવી નાખો.

(૨)

બાવળનો ગૂંદર ૦૧ રતલ
જનકપૂરી કાથો ૨૧ રતલ
નિશાસ્તો અથવા આશરટ ૦૧ રતલ
પાણી ૫ રતલ

—ગૂંદરને સપળા પાણીમાં ૨૪ કલાક રાખ્યા પછી એ પ્રવાહીમાં કાથો નાખો અને જ્યારે રાખડી જેવું થાય ત્યારે તેમાં નિશાસ્તો યા આશરટ સારી રીતે મેળવીને પાટીયા પર એક ઈંચ જાડા થર પાથરી અને પછી એક ઈંચના ચોરસ કાપી લો.

કેયા કાથો

આ કાથો અમીરો પોતાના વપરાસને માટે તૈયાર કરાવે છે. એને લગભગ ૧૬ ઈંચ લાંબી અને એક ઈંચ વ્યાસની કાકડીઓના રૂપમાં બનાવવામાં આવે છે. પ્રયાગ નીચે મુજબ છે:—

(૧)

જનકપૂરી કાયો	૨૥ રતલ
નાની એલચીના દાણા	૧ તોલો
ધાણા	૭૫ તોના
અનીસન	૫ તોના
કેરવાસી (તુખમે કરોયા)	૨૥ "

—કાથાને થોડાક પાણી સાથે લોખંડની કઠાઈમાં પનાળી નરમ થઈ જાય ત્યારે ચુને ચક્રવીને ધાકુ પાકવતુ, પછી તેમાં બાફીની ચાર ચીઝો વાગીને મેળવી દેવી અને એ સમજાને કેવડાના ફૂલની પાદડીઓમાં અદરની બાજુએ લગાડીને ફૂલ એવી રીતે બધ કરો કે કાયો બહાર રહે નહીં ઉપરથી ફેરો લપેગી તડકે સુકવી નાખો. પછી સારી રીતે બધ થઈ સકે એના ડબ્બાઓમાં ભરી રાખો.

(૨)

કાયો	૨ રતલ
લવિંગ	૨ તોના
દારચીની (તજ)	૧૫ તોના
નાની એલચીના દાણા	૨ તોલા
સેકના ધાણા	૨ તોના

—કાથાને પાણીમાં બીંજવી નરમ થાય ત્યારે થાનીમાં તડકે સુકવો. પછી એમાં બાફીની ચાર ચીઝો મેળવી નર્થ કેવડાના પાદડાઓ લપેગી તડકે સુકવો.

(૩)

કાયો	૨ રતલ
જમકન	૧ તોલો
અનીસન	૨ તોલા
કેરવાસી (તુખમે કરોયા)	૨ તોલા
સુખડતુ બ્લેર	૦૫ તોના
લવિંગ	૦૫ તોલો
સેકના ધાણા	૧૫ તોલો
ગ્રીર	૧૫ તોના

—કાથાને પાણીમાં નાખી તેમાં તેજના બારીક કરી મેળવી કેવડાના પાદડાઓમાં લપેગી તડકે સુકવી લો.

(૪)

રગૂની કાયો	૨ રતલ
જનકપૂરી કાયો	૩ રતલ
કેવડાના ફૂલનો ખુરાખુવાળો ભાગ	૨ તોલા
કસ્તૂરી	૧ વાલ
ચનાખતુ પાણી	૦૫ તોલો
ચોક્રુ કેસર	૦૧ તોલો
નાની એલચીના દાણા	૨૫ તોલા

—પ્હેના બેઉ કાથાને કોઈ વાસણમાં પાણી સાથે મૂકી કેવડાના ફૂલમાંનો ખુરાખુવાળો ભાગ મેળવી નાખો. ચનાખતુ પાણીમાં કસ્તૂરી બાફીને સદરકું મિશ્રણમાં મેળવી દે. પછી કેસર અને એલચી દાણાને બારીક કરી તે સમજાને સારી રીતે મેળવી લઈ સંભાળપૂર્વક સુકવી નાખો.

(૫)

જનકપૂરી કાયો	૩ રતલ
કેવડાના ફૂલનો ખુરાખુવાળો	ભાગ ૭૫ તોના
કેવડાના પાણી	૫૫ પુરતુ
ચોક્રુ કેસર	૧૫ તોના
કેરવાસી (તુખમે કરોયા)	૧ તોલો
ધાણા	— ૨ તોલા
નાની એલચી	૪ તોલા

કાથાને એક વાસણમાં કેવડાના ફૂલના ખુરાખુવાળા ભાગ સાથે છુદી કેવડાના પાણી થકે બીતુ કરી તેમાં બાફીની ચીઝો વાગીને મેળવી સમજાને સારી રીતે મિશ્ર કરો. પછી કેવડાના ફૂલના પાદડા ઉપર પાચરી તેને બધ કરી બાધીને તડકે સુકવી લો.

(૬)

જનકપૂરી કાયો	૧ રતલ
ખુરાખુવાળા ચનાખતુ ચક્રા ફૂલ	૨ તોલા
સુખડતુ બ્લેર	૧ તોલો
કેવડાના પાણી	૨ તોલા

પાકો કત્થાઈ રંગ

કાપડ -પરના છાપકામ માટે આપણા દેશી કાથાનો ઉપયોગ ઘણા જુના સમયથી જાણીતો છે. પરંતુ હવે આધુનિક કૃત્રિમ રંગોએ મોટે ભાગે તેનું સ્થાન લીધું છે. યુધ્ધને કારણે બહારથી આવતા રંગોની અભાવથીજ અહીં લાગવા માંડી છે. અને યુધ્ધ વધુ લંબાપ તો, તે હજી વધુ લાગશે તેથી આપણા દેશમાં ખૂબ પ્રમાણમાં અને સસ્તા મળતા કાથાનો ઉપયોગ કરવો લાભદાયી યથા સકે છે.

કથો કાથા કામ કહે છે ?

બજારમાં આવતી કાથાની સહુથી સામાન્ય જાત તો 'ખેર'ના જાડ (એકેશીયા કેટેચુ)માંથી નીકળેલા સત્તની છે. એ જાડ આખા હિંદ અને બમૈમાં મળી આવે છે. ઈજરતનગર (યુ. પી.)ના ઇન્ડિયન વુડ પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ તરફથી તૈયાર કરવામાં આવતો કાળાશ પડતો કાથો કાપકના છાપકામમાં બહુજ સારી રીતે વાપરી સકાય છે.

કેસર	૧૧ તોલો
કેતકીના ફલનો ખુરાયુવાળો બાગ	૧ તોલો
અનીમન	૨ તોલા
કસ્તૂરી	૨ વાત
એલચી	૨ તોલા

કાથાને કેવડના પાણીમાં બીજવી શુલાળના ફલનો શુકો સુખડતુ વ્હેર અને કેતકીના ફલનો ખુરાયુવાળો બાગ તેમાં મેળવો અને તાકે સુકવી સોઢો બનાવો. પોડા શુદ્ધાળના પાણીમાં કસ્તૂરી મેળવી તેમાં બાકીની ચીજો વાટીને ઉમેરી ઈઈ, એ સમજાને કાથામાં સારી રીતે મેળવીને છેવટે કેતકીના પાંદડાં લપેટી બાંધીને તાકે સુકવો.

જુદા જુદા મિશ્રણો

કાથા જેવો રંગ ઉપજાવવા માટે મોટે ભાગે તો કોમિયમ એસિટેટ નામનો, રંગ પાકો કરનાર રસાયણ (Mordant) વાપરવામાં આવે છે. પરંતુ એ રંગોમાં ફેરફાર કરવા માટે ખીજા રસાયણોનું મિશ્રણ કરવું પડે છે. અને એવા મિશ્રણથી રંગની જાંખ બદલાય છે પણ ખરી. દાખલા તરીકે કોમિયમ એસિટેટ ઉપરાંત એલ્યુમિનિયમના ક્ષારો વાપરવાથી પીળાશ પડતો કથાઈ રંગ થાય છે. જ્યારે લોહક્ષાર (Iron Salts) નાખવાથી લીલાશ પડતો રંગ આવે છે.

ચિકાશ અટકાવવા શું કરવું,

કાપડની છપાઈ માટે વપરાતા મિશ્રણોને ઘટ બનાવવા માટે ઘડનો સ્થાયેજ ખીજ બધા ઘટ કરનાગ પદાર્થો કરતાં સૌથી વધુ વપરાય છે. ઘટ રાખડી બનાવવા માટે સૌથી પહેલાં તો સ્થાયેને દડા પાણીમાં પકાળવામાં આવે છે. સુવાળી મજાઈ જેવી રાખડી થાય પછી તેને ઉકાળવામાં આવે, એને ઉકાળતાંજ એ જાડી રાખડી ફરી ખાતળી થવા લાગે છે. ઘડનો સ્થાયે ઘટ બનાવવા માટે વાપરીને જો કાથાનો રંગ બનાવવામાં આવે તો, તે અમુક રીતે ચિકાસ પડતો થઈ જતો હોવાથી પરિણામ એ આવે છે કે, છાપતી વખતે એની છાપમાં અસમાનતા આવી જાય છે. જેથી છપાઈ પણ બરાબર થતી નથી. પરંતુ જો આ મિશ્રણમાં 'ગમ ટ્રેગાકાંથ' અને કપાસીયાનું તેલ નાખવામાં આવે તો આ પ્રકારની સુસીધન સાવ ઓછી થઈ જાય છે.

ઘણા પ્રયોગોનો નિષ્કાઠ

કાપડના પોત ઉપર કથાઈ રંગ એક પ્રકારની અડવાની ક્રિયા (બરથ ક્રિયા) લાગ

એસાડાતો હોવાથી તેમા રગ મિશ્રણમા હરિણુ કીય સોડા ઉમેરવામા આવે છે. ત્યાર પછી છપાવતુ પોત દબાણ વગર એક કલાક સુધી વરાળમા રાખવામા આવે છે. જો આ વરાળ આપવાનો સમય એક કલાકથી ઘણીને ત્રણથી પાંચ મિનિટ જેટલો કરી નાખવામા આવે તો ઇન્ડિગોસોન, રેપીડોજન, રેપીડ-ફાઇ અને કોમ રંગોની સાથેજ કાયાનો રંગ સંગત ભરી રીતે છપાઈ સકે અને 'રેપીડએનર'માજ તેને પાકો બનાવી સકાય છે. આ લક્ષ્યને નજરમા રાખીને મે સપ્તામધ પ્રયોગો કર્યા છે અને મને જણાયું છે કે, ઝોડો સમય વરાળ આપીને કત્યાર્ધ રંગ બરાબર આણુવો હોય તો વેનેડિયમ ક્લોરાઇડ ઓ, ઝડપી ક્રિયા માટે ઉત્તમ રસાયણ ચર્ધ સકે તેમ છે એટલે કાયાનો કત્યાર્ધ રંગ છાપના માટે નીચેનું કોષ્ટક માર્ગદર્શક થશે એમ માનીને સુચવુ છું.

૪૦ ભાગ ઘેરો કાચો, ૩૫૦ થી ૨૫૦ ભાગ પાણી ૧૫૦ ભાગ સેકડે ૩૦ ટકા વજન એસેડિક એસિડ, ૪૦૦ થી ૫૦૦ ભાગ ઘટ્ટ કરનાર મિશ્રણ, ૨૦ ભાગ એસીડેટ ઓફ કોમ, ૨૦ ભાગ હરિણુકીય સોડા, ૧૦ ભાગ વેનેડિયમ ક્લોરાઇડ મિશ્રણ બટ મળીને ૧૦૦૦ ભાગ વજન થશે.

વેનેડિયમ ક્લોરાઇડ મિશ્રણ નીચેના કોષ્ટક સુજન બનાવી સકાય ૧૦ ભાગ એમોનિયમ મેગનેટાઇ, ૫૦ ભાગ જલદ ભીઠાનો તેજાવ (હાઇડ્રોક્લોરિક એસિડ) ૧૦૦ ભાગ પાણી, ૫ ભાગ ગ્રિનસરાઇન શુદ્ધ વાદળી રંગ આવે ત્યાં સુધી આ મિશ્રણને ઉકાળવું અને પછી ૧૦૦૦ ભાગ યાવ ત્યાં સુધી પાણી ઉમેરી દેવું.

છપાયા પછી કાપડને સૂકવી લઈ 'રેપીડ એનર'મા પાચેક મિનિટ સુધી વગળથી બાંધવામા આવે છે. પછી જો ઝરર હોય તો, તેને બાર્ડ કોમેટ ઓફ સોડા અથવા પોટાશના

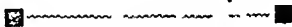
ઉકળતા મિશ્રણમાથી પસાર કરવામા આવે છે અને છેવટે સામુધી ધોઈ નાખવામા આવે છે.
તૈયાર રંગ કેમ રખાય?

છાપના માટે જો તૈયાર રંગ જોઈતો હોય તો તે દરેક કાયાને રંગ પાકા કરે તેવા રસાયણ (Mordant)મા થોડા પ્રમાણમા ભેળવીને પછી તેનો નરમ કરેલા એસેડિક એસિડના મિશ્રણમા ઓગળાવી નાખવું. છાપના માટે જોઈએ ત્યારે ઘટ્ટ બનાવનાર મિશ્રણ સોડિયમ ક્રોમેટ અને વેનેડિયમ ક્લોરાઇડના મિશ્રણમા તેની રંગની ચબડી ભેળવ્યા પછી આ રંગ ઉપયોગમા લઈ સકાય છે.

શ્રી બી. કે. પારેખ

M. Sc.

(અલ્લમદાવાદ)

સુબર્બલું અશહુર

નંબર ૧ (રજીસ્ટર્ડ) પ્રાહી તેલ

આ તેન વૈદિક પદ્ધતિ પ્રમાણે કીમતી વનસ્પતિઓમાથી બનાવેલું છે, જેના નિષ્ક્રિય વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા તથા સુવાળા થાય છે અને મગજને કડક આપી આપેલું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત વાપરવાથી ખાતરી થશે.

ખાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

છાપ જોઈને લેવી દરેક ડેગાળેથી મળતી અથવા નીચેના ડેગાળેથી મળાશે.

ધી પ્રેક્ટીકલ પરફ્યુમરી વર્કસ,

૨૧-૨૩ હુકર વાડી, ચીરા બજાર,

સુબર્બ.

પ્રથમ રક્ષણ કિંવા ફર્સ્ટ એઈડ

અણુધાર્યા અકસ્માતો અને તેના ઉપાય.

જગત આખીય અકસ્માતોનું સ્થાન છે. કેતું અને ક્યારે અકસ્માત આવી લાગશે તે, ન તો કોઈ જાણે છે અને ન તો કોઈ કહી સકે છે. વખતો વખત આવા ઓર્થિતા અને અકસ્માતિક ખનાવ ખનતાજ રહે છે.

પરંપ આને અમેરીકા જેવા સ્વતંત્ર દેશોમાં આ સવાલે રોજીયતા પ્રાપ્ત કરી લીધી છે. ત્યાં વિદ્યાર્થીઓને ઇતિહાસ ભૂગોળ અને ગણિત સાથે આવા અકસ્માતોના ઉપાયોનું શિક્ષણ પણ આપવામાં આવે છે. પરંતુ હિન્દ, હિંદુ અને બાળતોથી પર છે. આપણી અસાનતાથી કેટલાક સમયે તો નજીવી બાળતો પણ ગંભીર સ્વરૂપ ધારણ કરી લે છે.

સ્થાનના આનંદમય સમયે દિવસ બરના કાર્યક્રમથી કંટાળી આપણે સ્લેન્ડર ટહેલ મારવાના હેતુએ મિત્ર મંડળ સાથે વાર્તાલાપ કરતાં બાગ-બગીચે ફરવા ગયા હોમએ ત્યારે, પવનની દ્વરોમાં એકાદ કાંકરી ઝમીન પરથી ઉડીને આંખમાં પડે છે અને આપણે આંખો ઓળટા રહી જઈએ છીએ. આંખમાંથી જળધારા વહી રહી છે, આંખોની કળતર વધીને આપણા સ્લેલ સપાટાના સમયનો નાશ કરી દે છે. લાસ અને મુજેલી આંખો લાઈ ઘેર પાછ ફરીએ છીએ. કોઈ કોઈ વસ્તે તો આ વેદનાને કારણે આખીય રાત ઉપ વગર, આપણે જગતાજ કાઢવી પડે છે.

આંખોમાં ધૂળ

પવનને સપાટે આંખમાં જે ધૂળ કે કાંકરી જાય છે તે, સામાન્ય રીતે ડોળા (આંખના ગોળા)ની સપાટી ઉપર કે પાંપણની

નીચેજ રહે છે. તે કાઢવા માટે આંગળાથી આંખ મસણવી બહુજ નુકસાનકારક છે. આથી તો કાંકરીના ઘસારાને કારણે ડોળાના નાજુક ભાગને વધારે હાનિ થાય છે અને બધ રહે છે કે, આ કાંકરી ડોળાની નીચે ન ઉતરી પડે. આ વેદનાથી છુટકારો પ્રાપ્ત કરવાનો સરળ માર્ગ એ છે કે બન્ને આંખોને મજબુત રીતે બંધ કરી દઈ, કાગળની પાતળી નળી -બત્તી બનાવીને નાકમાં નાખવી તેથી જોશ બેર છીંક આવવા લાગશે અને જે કોઈ આંખમાં હશે તે, જે લેસ-દાર (કફવાળા) પડને ચોંટ્યું ન હશે તો, સ્લેલાઈથી બહાર નીકળી જશે.

જો પાણી અને ગંધાસ મળી સકતું હોય તો, ગંધાસમા પાણી ભરી લઈ આંખોને પાણીમા નાખી, પાણીની અદરજ ખોસ-બંધ કરવી જોઈએ અને એમ વારંવાર કર્યાથી પણ કચરો નીકળી જશે. આ ઉપાય સારો છે અને સરળ પણ.

પાણી ન મળે તો ઉપરના પાંપણોવાલો ભાગ બહારની બાજુએ વાળીને ખીજ હાથની આંગળી વડે ઉપરથી નીચેની તરફ સ્લેજ ઝેરપૂર્વક ફેરવવી.

આવા સજોગોમાં કેટલાક સોડા કાંદાનું પાણી વ. જેવી કોઈ વસ્તુ લગાડીને આંખોમાંથી પાણી કાઢવા મથે છે જેથી ધૂળ નીકળી જાય પણ આ પદ્ધતિ સારી નથી.

આંખમાં ચૂનો

કોઈક વસ્તે આંખમાં ચૂનો કે દારિટક પડી જવાને કારણે આંખમાં બહુજ બળતરા થાય છે. તે માટે એકતું પાણી નહીં લેનાં

એવી રીતે જીવો કરવો કે કપાળ ભોંય પરજ
લાગેયું રહે. ચારેક સેકન્ડ પછી તેને ઝમીન
પર ઉધોજ સુવાડી રાખી કપાળ નીચે તેનો
એક હાથ મુકી આપું શરીર ત્યાં ગરમ્ન સીધી
કરી દેવી. એ ત્રણ સેકન્ડ પછી નીચેના ભાગની
પાંસળીઓને ત્રણ ચાર સેકન્ડ લગી પૂરતી
તાકત સાથે અંદર અને નીચેની બાજુએ હાથ
વડે દબાવવી અને ફરીથી તરતજ ખભામાંથી
જીવો કરવો. આ ક્રિયા લાગલાગટ એક કલાક
સુધી બનતી ત્વરાએ ચાલુ રાખવી એ દરમ્યાન
તે શ્વાસ લેશે લાગશે. શ્વાસોચ્છવાસ ચાલુ થક
બધ ત્યારે તેને બન્નમ કે ગોદામાં લપેટી
ગરમ પાણીથી બરેલી બાટણીઓ કે બીજા
કોઈક સાધનો વડે તેને ગરમી પહોંચાડવી.
શરીર સાથે માથુ પણ બન્નમ કે ગોદામાં
લપેટી રાખવું જોઈએ. જો એમ ન કરશે
તો તેને તાણુ-ખેચ આવવા લાગશે. શરીરને
ગરમ કાપડ કે હાથથી ઘસવું જોઈએ અથવા
સ્નાયુઓવાળા ભાગ ઉપર ટકોર કરવી પણ
ગરમી આવવા માટે લાભદાયક થશે. બ્યારે તે
કાંઈક ગળી સકે ત્યારે ગરમ ચાહ અને દુધ
આપવું જોઈએ.

દૂધમાં એટલું યાદ રાખવું કે ઝરાએ લીલ
તેના જિવનનો અત લાવશે તેથી બિનબચા
કપડા ઉતારવા માટે પણ નહીં યોજના તરતજ
શ્વાસોચ્છવાસ ચાલુ કરવા પ્રયાસ શરૂ કરી દેવો.
બધાં સુધી કુદરતી રીતે શ્વાસોચ્છવાસ ચાલુ ન
થાય ત્યાં સુધી બીમારને સીધો સુત્ર ન દેવો.
કદાચ તે વગર નહીંજ ચાલી સકે તેમ હોય
તો તેની જીમ કોઈ બાલુસે પકડી બહાર ખેંચી
રાખવી જોઈએ. નહીં તો તે પાછળી બાજુએ
પડી જઈ હવાનો માર્ગ બધ કરી દેશે જેથી
તેનો શ્વાસ રૂધાઈ જવાનો બધ રહેશે.

મશીનરી

ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ,
ટેક્સટાઈલ,
એન્જિનિયરિંગ વ.

નાની મોટી, નવી તથા મારી મેકન્ડેન્ડનો
મોટો રોક હમેશા વ્યાજખી ભાવે મળશે.

“ક્રમર” ના લેખોમાં બચાબાણ થતી
દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી ફાયદો
મેળવશે.

૨૫ વરસથી “હીનશા કું.” પ્રમાણિક
સલાહ તથા વ્યાજખી દામ માટે જાણીતી
છે. મળે યા લખો :

એમ. એચ. હીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટ,

મુંબઈ ૧.

૧૫૪

હોલસેલ માટે લખો :

હાજીમિયાં અખુલ્લાહભાઈ

દેખોએ, હોઝીયરી અને જતરીઓના વેપારી.

કે. કાજીપુર, જેટીમશાહ પોરની પોળ,

અહમદાબાદ.

TELE }

Add: 'ISLAM BROS.'
Phone No. 2426.

● કમરના વિષયોને લગતી વાચકોની પૂછપરછોના જવાબો અત્રે મુદત આપવામાં આવે છે. પરંતુ હિન્દના વાચકો એકી વેળા ત્રણ અને પરદેશના એકી વેળા વાચકો પાત્ર કરતા વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે નહિ

- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા જોઈએ તો ફરક સવાય હીઠ પાંચ આના (પરદેશ નવ રેની) લેએ પૈસા અઝળચી મોકલવા
- ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોગો જોઈએ તો પ્રયોગ હીઠ ઉપરો સવા (પરદેશ રી અટી) રી મોકલવી

૧—ઈ ઈ. હમીન, મોધીર (૧) મસાને છેડાડ ન કરતા જેમ હોય તેમજ રહેવા દેના બહુજ અગરડ ચતી હોય તો કોઈ ડાહરની સવાહ લેવી જો મોડા પર ચતી ખીન ખાનગી સવાન હોય તો, હોમિયોપેથિક દવા King Brom G X બહુ ઉપયોગી જણાઈ છે (૨) કાગળ અને કાપડની કતરણો મુબઈમા-મેસર્સ મનીપાર ક્ષપર્સ, ના. ૧, ડકન રોડ, કેસ લેઈન, મુબઈ ના ૮ અને મુરતમા-મેસર્સ હાદિઝ ક્ષપર્સ, રાનીતાવાન મોડા પાયા પર ખરીદે છે. (૩) વોશિંગ સોડા એટને સોડીયમ કાર બોનેટ. આ સોડા દરિયામાં ચતા ધાસની રાખોડી કે સનફેટ ઓફ મોડામાંથી બનાવાય છે. તે સિવાય ઊસ (જે, ઝમીનમાંથી નીકળેતો એક પ્રકારનો દાર હોય છે તે)ના પણ બને છે. મોડા સનફેટમાંથી બને છે તે બહુજ મોડાઓ હોય છે. સનફેટ ઓફ સોડાને તેટલાજ ચોક્કસ અને તેથી અર્ધા વજનના કોલસામાં મેળવી ખારીક પાવડર રૂપમાં એક ભટ્ટીમાં ઘણી ઝોરદાર આય આપી પકવવામાં આવે છે. આ રીતે પકવતી વખતે લાગના લોખંડના સળીયાઓ વડે દલાવવામાં આવે છે. પાપ્યા પછી ઘેરો રાખોડી રગનો પદાર્થ હાથ આવે અને તેમાં ૨૦-૨૫ ટકા કારબોનેટ ઓફ સોડા હોય છે આ પદાર્થને પછી રહેજ ગર્મ પાણીમાં મેળવી, ફરવા ઇં પાણી કાઢી લેવાય છે અને તે પાણીને પકરી-મુકરી નાખી બાકી રહેલા દારમાં કાઢાને વેર થોડાક મેળવી તેને ફરીથી ભટ્ટીમાં ૭૦૦° F થી ઓછી ગરમી ઉપર પકારી તેમાં રહેવ ગંધક દાઢવી

દેવામાં આવે છે હવે જે રહ્યુ તે મોડા એશને નામે ઓળખાય છે હા પણ એને સાફ કરનામાં આવે તો છેન્ટે કારબોનેટ ઓફ સોડા કિના વોશિંગ મોડા નામે ઓળખાશે આ ઉપરાંત એક ખીજી રીત માટે ‘કમર’નો રઝમો અક જોગો (૪) આપનો ખાવી ડમ્પાનો સવાય બરાબર સમજાયો નથી. ધાસનેનના ડમ્પા ઉપર કનઈના પડ ચડેને આવતો હતો જે વગર તેની ઉપર કાઢ આનગેજ, જે એનાથી બચાવ કરવો હોય તો કોઈ પણ ચીઝ ચડાવવી આવશ્યક છે. તે માટે એક પ્રયોગ આ અક માજ આપ્યો છે. (૫) મુબઈનીનાસ (તપકીર) માટે આજના અકમાં પ્રયોગો જુઓ (૬) આરોગ્ય અને તદુસ્તી માટે ક્રિમિકન કવચરતુ સહિત્ય જોરો તો ઘણી કામની રસ્તુઓ મળશે ગુજરાતીમાં તે માટે મી. માદન. રાનાત્તુક મુબઈને શિરનામે લખો.

૨—મો ઈ. કકાડી-વચવી સોરઠ (૧) નમ્બી ધીમે નુરખો “કમર”ના ૧૧૧ મા અકના પાના ૧૦૬ ઉપર છે તેમાં સોડાખાર ખાવાનો લેવો મિદનર છે જે, કારબોનેટ ઓફ સોડાને નામે મઝી સમ્મો. (૨) યુરોનિન રગનુ ગુજરાતી નામ કાઈ નથી એ તો પરદેશી બનાવટ હોઈ. તેજ નામે મઝી સકે. (૩) ટાપરેન તેલને પમ્પચામાં ખ્યાન રાખતુ જોઈએ કે વામણને તળીયે આગ ન કરતા આઝુનાઝુ આય લાગે. તેમજ વવારે પ્રમાણમાં કે તેજ આવે ન પકાવતુ વગી, બી ઉંચાનુ કારણ પણ તેજ આવજ હોવી જોઈએ

૩—અ. ક. યુરુદ્ધ (વેગાનક) કાથા રિયે આ અકમાં આવેલો ખાસ લેખ જોશો.

૪—ફરતમખ્ખશ બેકરીના કા (ખંદાર) :
(૧) આપે ફક્ત એમોનિયા લખ્યું હોવાથી નામ અસ્પષ્ટ હતું, તેથી જરામ પણ ન આપી સકયા. હવે, એમોનિયા કાગળો પ્રયોગ આ અકમાં જોઈ લેશો. (૨) “કમર”ના ૧૧૪ મા અકમાં બેકરીના પાવડરના ખાસ પ્રયોગો આપને કામ આવે તેના છે. (૩) સિગારેટ લઇદર માટેની પાથરીના પ્રયોગ હાથમાં જાદિર કરી સકાય તેમ નથી.

૫—સ. આ. કમર (બાવનગર) (૧) આપના આહતી ટિકીઓના ફોરમ્યુલમાં દરેક દેવા માટે સાકરનું પ્રમાણ વધારવું જોઈએ. (૨) દૂધને કાગળે આ ટિકીઓના બગડવાની ધાત્રી હોય તો રહેજ બોરિક એસિડ મેગની લેવું જોઈએ. તેથી બગડશે નહીં. (૩) ટિકીઓમાં ખાડનું પ્રમાણ એટલા માટે નક્કી નથી કે કોઈક ચોરી ગળી આહ પીએ છે તો કોઈ વધારે. વળી તેમાં ખાડની આસણી કરવાની નથી પણ પરબાનીજ મેળવી દેવી જોઈએ. આપે વાપની દેય તે કરતા રહેજ વધુ ખાડ મેળવીને આ અખતરો ફનીથી કરી જોશો.

૬—એમ. વાય બવેચ જૂનાગઢ વાયર-મેનની પરિક્ષા માટે પ્રિન્સિપલ સા, પારેખ ટેકનિકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ચુરત અને વિકટરીઆ જ્યુનિલી ટેકનિકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, મુબઈ અચસ સાચુ સિદ્ધિ ઇન્સ્ટીટ્યુટ મુબઈ ના. ૮ ને શિરતમે લખી વધારે માહિતી મેળવી સકરો.

૭—લ. મુ. મેમન (જુનાગઢ) : (૧) લોકો તો “કમર”ના પુઠપરજ વિભાગ પાચીને વેપારી થયા પણ આપે કાઈ કંઈ ? આપ, મિત્રોને ત્યા જઈ તેનો ચરવાર લાભ ઉઠાવે છે તે જાણી આનંદ થયો. ચામડી સફેદ રાખવાના તુરખા માટે આમારે ત્યાંથી “કોર-ટિક્સ” કિંવા રાજામાર સામથિયો નામનું પુસ્તક મગાવે તો ખુબજ ઉપયોગી થઈ

પડશે, કારણ કે તેમાં સધળાજ—મુદરનાના ૨૬૬ તુરખાઓ છે અને આપ જોવા માટે તે અતિ-ઉપયોગી થઈ પડશે. (૨) ગરીબના કંદ માટે તુરખાથી કામ ચાલે તેમ નથી. નાશિનમાં ખેતવાનીજ અદરત છે અને તે માટે મેમમ એન. ચોવેલ પિ. મુબઈ નાં. ૪ ને લખ્યો. (૩) દવા લગાડયા પછી ઉકમર વાળ ન જોયે તે માટે વાળના મૂળોજ ઈ લેક્ટ્રીક મશીન—થી કાઢી નાખવા પડશે. એ માટે મુબઈમાં કોઈક હેર ડ્રેસરની સમાહ લેવી વધુ ઠીક થશે.

૮—ન. ઇ. ખાનાણી (બાંટવા) (૧) ચીન આહતી પત્રીને રંગ ત્યા ખૂશમુ ચઢતી નથી. (૨) ચામડા ઉપરથી વાળ જીનારી સાફ કરવા બાખતનો પ્રયોગ “કમર”ના અક ૭૪ મા જોશો. (૩) રુખા ચામડાને નર્મ કરવા માટે નીદસકુટ જોઈલિ વધુ ઉપયોગી છે તેનો પ્રયોગ “કમર” ના ૧૩૮ મા અકમાં જોઈ લેશો. એરડીનું તેન પણ કામ આપી સકશે.

૯—ઉ. કા લતીફ (બાંટવા). (૧) ડેપો-લેટરી પાવડરમાં બેરીયમ સલ્ફાઇડને બદલે કેમીયમ સલ્ફાઇડ, સોડીયમ સય ફાઈક, વીજેરેમાથી કોઈ એક વાપરે તો રંગ સફેદ રહેશે. (૨) બેરીયમ સલ્ફાઇડ અમારા મત પ્રમાણે રંગ વગરની થઈ સકશે નહીં. (૩) બર્ગેઈન્સ ડેપોલેટરી પાવડરનો પ્રયોગ ચુપ્ત એટલે “ટૂંક સિકરેટ” છે, તેથી કાનુની અકુસને કારણે જાદિર કરી સકાય તેમ નથી.

૧૦—ઇ. ઇ. કોડીભઇ (વરીઆવ) આપ તો નખીમદાર છો, આપનો પત્ર મળ્યો તેજ વકતે “પ્રયોગશાળા” માટે પ્રયોગો લખાઈ રહ્યા હતા તેથી, તેમજ આપે જુદા પ્રયોગ મગાવવા માટેની યીનો સવા રૂબો નહીં મોકલ્યો હોવાથી, આપને આ પ્રયોગ નોખુ નહીં મોકલતાં, ત્યાંજ ઉમેરી લઈએ છીએ, કહેવાની અરત નથી કે તે, સાહી માટેના મિ. સ્ટીફન્સનો પેટ પ્રયોગ છે. માદ રાખ્યો કે હવે પછી પ્રયોગ જોઈતો હોય તો તે માટે સવાશ. શી મોકલવી અરી છે.

આ રહી તે કિતાબો — જેની તમે તલાશમાં હતા !

નફાકારક હુનરો

વિવિધ પ્રકારના હુનરોના પ્રમાણબુત લેખો અને પ્રયોગોનો સુંદર સંગ્રહ.

ભાગ પહેલો : રૂ. ૩. ૨-૦-૦

ભાગ બીજો : રૂ. ૨-૦-૦

ભાગ ત્રીજો : રૂ. ૩-૦-૦

હુનર મહાસાગર

૨૦૦૦ કરતાં વધુ પ્રયોગોનો મહોટો સંગ્રહ.
૨૫૦ પાના. રૂ. ૪-૦-૦

વૈજ્ઞાનિક વિજ્ઞાન ભાગ ૬-૨-૩

આયુર્વેદિક વિજ્ઞાન પ્રકાર પ્રકારના ૧૦૦૦ જેટલા પ્રયોગો, તથા છુટા ભાગ લગભગ ૮૦૦ પાના. રૂ. ૩-૮-૦

રસાદ્ધાર નામ

આયુર્વેદિક દવાસાધનો અપૂર્વ કિતાબ. દરમિયાન દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની અપૂર્ણ માહિતી. ૩૫૦ પાના. રૂ. ૩-૦-૦

ધર ચક્રીક

જુદા જુદા પ્રકારના શનાદ. તેના કમુન. તેના ઉપાય. અરજી ફોર્મ, મનોનિપટા. બાહ્ય-ચીટોના નમુના વ. વ. નો પ્રમાણબુત સંગ્રહ. ૫૫૦ પાના. પાકું પુસ્તક. રૂ. ૧-૦-૦

કમ્પાઉન્ડર્સ ટ્રેડ બુક

કમ્પાઉન્ડર્સ માટે અપૂર્વ ઉપયોગી. દવાઓની બનાવટો અને તેના ઉપયોગ. દવાસાધનો નિયમો વ. વ. ની ૫૦૦ પાનાની મચિત્ર ગુજરાતી સોપડી. રૂ. ૧-૮-૦

હોમિયોપેથીક ડોક્ટરીઆ એડીકા

હોમિયોપેથીક દવાસાધનો સર્વોત્તમ ગુજરાતી કિતાબ ૨૨૧ પાના. રૂ. ૨-૦-૦

હોમિયોપેથીક ચિત્રિત્વા સાદ

હોમિયોપેથીક ઔષધ-પદ્ધતિનું અંગ્રીજી પુસ્તક. રૂ. ૧-૮-૦

આલ ઇન્ડિયા મર્ચન્ટ્સ ડિરેક્ટરી

હિન્દ, નેપાલ વ. ના પ્રકાર પ્રકારના માલના વેપારીઓના હજારો શિરનામા અને ખીજી ઉપયોગી માહિતી. ૬૦૦ પાના. રૂ. ૨-૦-૦

B E. A. Handbook

ઇંગ્લેન્ડની એન્જિનિયર-મેકીઓના પરિચય, શિરનામા, અદિગતો વ. નું સર્વામાન્ય જોમિયા-પુસ્તક, ૩૭૫ પાના. ૧૯૩૮ ની આવૃત્તિ. રૂ. ૪-૦-૦

British Empire Trade Index

બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના હજારો વેપારીઓના શિરનામાની ગમનવર ડિરેક્ટરી. મહોટા કદના ૬૦૦ પાના. ૧૯૩૭-૩૮ની આવૃત્તિ. રૂ. ૫-૦-૦
The Prescriber's Guide

અંગ્રેજી દવાસાધનોમાં વપરાતી જુદી જુદી દવાઓના નામ, તેમના શુદ્ધરોપ, તેમની માત્રા વ. દર્શાવતી ૧૦૦ પાનાની કિતાબ. રૂ. ૨-૪-૦
Guide to Profitable Recipes

વિવિધ પ્રકારના નુરખાઓનો અંગ્રેજી સંગ્રહ. ૧૦૦ પાના. રૂ. ૧-૪-૦

Key to Success

ટપાલ-વેપારને સમગ્રી અંગ્રેજી કિતાબ. અપૂર્ણ માહિતી, પ્રયોગો, લેખક વ. ના નમુના વ. વ. થી ભરપૂર. રૂ. ૨-૮-૦
લખો : કમર આફ્રિકા. સોદાગરશ્રી, મુરત.

આયુર્વેદિક ઉત્તમ દવાઓ
મેળવવાનું પ્રમાણિક સ્થળ

અમારે ત્યાં દરેક જાનના રસ, બગેલા, રસાયણ, ચર્મી, ક્વાથ, આસવ, અવધેદ, તેજ, ધૂત, વિગેરે એકઠો જાનની દવાઓ યજ્ઞાન્તર દિશવત બાવે મળે છે.

વધુ વિગત માટે લખો :

રસાયણ કાર્મચી, પારખંદર.

પ્રમાણુભુત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

કિંવા

શાશુગાર-સામગ્રિયો

● ૨૫ શુગારને લગતી દરેક સ્ત્રીઓ, જેવી કે : કાળજી, સુરમો, ડાંડ કીમ, રનો, ચિદરશ માટેના પાવડર અને લોશન, માફ્યુચેશ, તરન અફ્ટર, ફતમનન (શુક્રી અને પેરેટ) નખ પોલિશ, પેમેન્ટ, સિનિયન ટાઇન, પાચ મોન્ટ, રૂઝ (પ્રવાહી, ખૂકી અને મયમ), વિપરિટક, વાગ કાઠનાર દવાઓ, હેર એક્રેશન, હેર લોશન, રોમ્બુ ને કલિંગ પ્રનાલીઓ, ટર્સિવેટ સાબુઓ વ. બનાવવાના રફડ નુસ્ખા, તોલમાપ અને બીજી માહિતીઓથી બરચક, આ પુસ્તિકા ગુજરાતી બાપામા પોતાના વિચારની પહેલી અને એકલોજી છે.

● બીજી આવૃત્તિ : એન્ટિક

કાગળ : ૧૦૦ પાના

કીમત રૂપિયા એક.

[દ. ખ. બે આના]

(વિદેશ : બે સિનિંગ)

વેપારની ચાવી

■ પચાસ કે સો રૂપિયાની નાની પુલ્કામા ઘર બેઠા ટપાલથી વેપાર કેમ કરો? વ્યવસ્થા કેમ કરવી? કેવી રીતે વિકસાવવો? સાને વેપાર કરવો? વ બાબતેની સંપૂર્ણ માહિતી ૧૭ શુભ શુભ પ્રકરણો દ્વારા આપવા ઉપરાંત, શુદ્ધી શુદ્ધી માત્રના ૧૧૨ હુનર ઉદ્યોગોની સંપૂર્ણ ઉદ્યોગ પથુ બેમા લખી છે. લખ્યા પ્રમણે બરાબર અમલ કરાય તો એની મદદ વડે દરોજો રૂપિયા રહેલાઈથી કમાઈ સંકાષ છે

■ ‘બેન ઓર્ડર’ કિંવા ટપાલ વેપારને લગતી એ પહેલીજ ગુજરાતી ચોપડી છે.

■ કંપીટિશન આર્ટ વેપાર : ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા અઢી

[દ. ખ. બે આના]

[વિદેશ : ૪૬ સિનિંગ]

“કમર”ની ફાઈ

“કમર”ની બાબેલી ફાઈ મંગાવો મોટા મોટા પ્રે પુસ્તકો કરતા વધુ માહિતીપૂર્વ અને ઉપયોગી છતાં કીમતપ અત્યંત સોથી છે

.. ચોથું રૂ. ૨-૮-૦૦

.. પાચમું રૂ. ૨-૮-૦૦

.. છઠું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. સાતમું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. આઠમું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. નવમું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. દસમું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. ૧૧ મું રૂ. ૩-૮-૦૦

.. ૧૨ મું રૂ. ૩-૮-૦૦

[૮૫૯ અર્થ શુદ્ધ]

પરદેશ માટે પુસ્તક ૪૫

કીમત દરેકની રૂ. પાચ

પુ ૬ ૭-૮-૬-૧૦-૧૧-૧

કીમત દરેકની રૂ. સા

અંદર થી ૯, ૨૪ થી ૩

૩૫ અને ૩૬ એમ છું

ગોળ અંક તથા પુસ્તક ૪૬

૧૨ લગીની નાબેલી ફાઈ ૧૫

પુસ્તકની કીમત રૂ. ૩૨-૦૦

[દ. ખ. થા રહેવે નુર શુદ્ધ]

[૩૮ પાનાનું નવુ પદ સચિપત્ર સુરત મંગાવો]

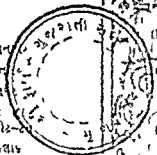
શિરનામું : કમર ઓર્ડર, સોશાયલવાડા, સુરત.

જીવનનો ઓકળ દિવસ

જો આપ ભક્તિ (ઉમરે ખોલેલા) પુણ્ય કે સ્ત્રી દો અને આપનું
વચન ૧૦૦ ગ્રામ હોય તો આપની ઉંમર ૨૪ કલાકમાં આપની પ્રિય-પ્રિયા
નીચે પ્રમાણે બનાવે જાશે નહીં છ

કમળ ધણકા	૧,૦૩ ૬૭૦ રૂા
લોહીનું વજન	૧૬ ૭૦,૦૦ ૦૦૦
આનાસાગ	૨૩ ૦૮-
દરમાનોમાં હવા	૪૮૩ ધન
આનાસ-અનેનગ	૩૧ ૨૮
પાણી વિ ૧૦-૩૨૨ગ	૨૬ ૪૪
નગીની પાન	૪૪૦ કી
નક્તિનો વધારો	૨૪૦ ૪૪-૦૦
નિડા	૬ થી ૮ કલાક
નિડામાં પાગ ૧૪૫	૨૩ થી ૨૪ રૂા
૧૧ ટીનમાં	૮૮૦૦૦ રૂા
સગીના નોશ ભોગનું હવન ચક્ર	૭૧૦ રૂા
નગીમાં વધારો	૦૦-૦૦૬ રૂા
વાદનો વધારો	૧૭૧૮ રૂા
મમ કસ મવત્રના	૩૦ ૦૦-૦૦ બનાવો
કરીનેલા કસના કાદવાથી વચનમાં પાગ	૭૮ ૩૧૧

જામિલ ૧૯૪૩

ખિલટજ

દરેક પ્રકારના દર્દી દુર
કરનાર અદ્ભુત દવા

- ખિલટજ પોતાના પ્રકારની અદ્ભુત દવા છે, જે શરીરના ગમે તે ભાગમાં થતા કોઈ પણ પ્રકારના ગમે તેના દર્દને ખિલટજ નિઃશ્વિક ઝડપે માત્ર દગ મિનિટમાં દુર કરે છે.
- ખિલટજમાં અરીજી, કોકેન, મોરરીમા, ગ્રોમાઈડ વ વ જેવાં કેરી અથવા નુકસાનકર્તા તત્વો મિનકુલ નથી, છતાં તે અરીજી, કોકેન, મોરરીમા, ગ્રોમાઈડ એસ્પીરીન વ વની બનાવટો કરતા વધુ ઝડપી અને કાર્મી અસર કરે છે.
- ખિલટજ વાંના સતત સંશોધનો પછી તૈયાર કરાયા આવી છે અને ત્રણ ત્રણ વર્ષ લગી ટ્રેયાય નામવર તમીમોના ખાનગી દવાખાનાઓમાં વાપરીને સંપૂર્ણ આગ્રમોશી કર્યા પછીજ પ્રગ્ન સમક્ષ રજી મરનામાં આવી છે.
- ખિલટજ દરેક રીતે મિન-નુકસાનકારક હોઈ વિના સંકોચ વાપરી સકાય છે.
- ખિલટજ પોતાના શુભ્રુને અંગે કેવળ અભોડ છે તે દરેક પ્રકારના દર્દોને દુર કરવા ઉપરાંત જ્ઞાનનુઓને તાકત પણ આપે છે અને આ તે શુભ્રુ-મિશ્રણ છે, જે બીજી બનાવટોમાં હોતો નથી.
- ખિલટજ શરીરના ગમે તે ભાગમાં થતા દરોને, ખાસ કરીને

માથાના દર્દ	ગરદનના દર્દ	કાનના દર્દ
ગળાના દર્દ	હાનીના દર્દ	કમ્મરના દર્દ
પેગના દર્દ	સૂઈના દર્દ	હાથ પગના દર્દ
વાના દર્દ	દાઝવાની વેદના	દઝાની વેદના
સોજાની વેદના	અસર આવવા	સખ્ત ખાસી
તાવ	મરડો	અનિદ્રા
સંધીયા	મુઝમાર	વ વ

—ને તરતજ હાથદો કરે છે

કોમલ ૧૬ પડીકોઓની ડબ્બીમાં રૂપિયો એક

નમૂનો મુક્ત

[કપાલ અર્થે માટે એક આનાની ટિકિટ એકની મજાવો]
બનાવનાર —ખિલટજ લેબોરેટરી, સુરત ૧.
ગોસ ડિટ્રીબ્યુટર્સ —હુબ્લીમ કુ. સનીતાનાન, સુરત.

સોદાગરવાડા, સુરત

એમ તો હેલા ત્રણ વર્ષ દરમિયાન ૧૦૦ કરતા વધુ વેળાઓએ મહે મ્હારા વર્તુળોમાં ખિલટજ વાપરી છે અને દરેક દરેક વેળા તેણે સતોષકારક અસર કરી છે, છતાં આ મે દાખલાઓમાં ખિલટજે જે અદ્ભુત અસર કરી છે, તે હું કદી બૂલી મરીશ નહિ ખરેખર આવા મિઠકેસોમાં આવો અદ્ભુત ફાયદો કરે એવી બીજી કોઈ દવા મ્હારી કમ્પનામાં આવી સકતી નથી

(૧) પગ અને કમ્મરના નિશ્વણ દેંના એસ કેસમાં—જેમાં આનુકરણ તો મેરે રહ્યું, પોતાના સ્થા નથી સહજ ખમવાથીય જાણે એ નીકળી જતો હોય તેવી વેદના થતી હતી—ખિલટજની એક માત્ર પડીકો આપતા, થોડીકજ મિનિટોમાં વેદના અનોપ થઈ ગઈ હતી

(૨) ત્રણ દિન રાતની સતત અનિદ્રા અને માનસિક વેદના પછી, ચોથી રાત્રેય અનેક ઉપાયો નહતા હોય ન આરાત મધરાત પછી ખિલટજની અર્ધી પડીકો આપતા, થોડીકજ મિનિટોમાં ધસધસાટ હોય આવી ગઈ હતી

તારીખ | સુહમ્મદ ઉમ્માન
૨૧ માર્ચ ૧૯૪૨ | તરી 'કમર'

વર્ષ તેરમું

માસ બીજો

અંક ૧૪૬ નો

ક મ ર

એપ્રિલ ૧૯૪૩

— લેખાનુસાર —

વિદ્ય : રૂપિયા ચાર

વિદેશ : સિલિંગ આઠ

(રૂપિયા પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

અમારા વેપારી બધુઓને ૩

મેત્રી, હુનર અને ઉદ્યોગ

તપકીર માટે સુમધી ૪૯

ફાદરોથી થી વધારે

પ્રમાણમા ૫૬

પ્રયોગશાળા

અન્યથા ૫૨ પાણી

ચઢાવવુ ૫૪

નાદ ચડવાં અટકાવે-

લોખંડ ૫૨ ૫૩

દૂર કરવા-લોખંડ ૫૨ ૫૩

કાંચર બાહસ ૫૪

કુસીબલ સારી ૫૫

નનમેટલ ૫૪

મેશાર્ડ-મુસ ૫૫

પોલિસિંગ પાવડર ૫૩

રનો-ક્રીમ ૫૩

માટીના વાસણો ૫૨

ગોળી ચમચી ૪૩

સુમધીદાર સુધળી ૪૯

પરચુરણ

આપકર્મી બનો ૫૨

કરોડપતિ થવુ હોય તો...૬૧

ગિરનનો એક દિવસ. મુખપૃષ્ઠ ૫૯

પ્રથમ રણજી-કરોડ એક ૫૯

-ઝેરના ઉપાય ૬૦

છે-અશીષુડ ૬૦

તપ્તબાકુડ ૬૧

મધમાખ, મચ્છર ૬૧

અને માકડના ડ બુડ ૬૧

હોરી ગેસ ૬૦

લોકો સાથે પરિચયના ૩૭

પોરણી ૬૩

પૂછપરછ ૬૩

['કમર'મા પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (લેખાણ કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીસાઈટ હકો વંચીને સ્વાધીન છે]

સાધુના બાવ રાંધા છે.

આપની ફાઈલો અધૂરી છે?

પુર્વમાં લગાઈ શકે યતોજ્ઞ હિન્દમાં એકદમ મોઘવારી થઈ રહી કે સાધુના બાવમાં ૪૦ થી ૫૦ ટકાનો ઉઠાઓ આવ્યો છે.

આપ વાર્ષિક માહક ન દોવાને કારણે આ આપે છૂટા છૂટા અંકો ખરીદવાને કારણે—

અધૂરી દોવા તો

સત્વર, ખુટતા અંકો મગાવી લઈ,

ક્રમરની ફાઈલો

પરદેશી માલની દરીદ્રતા સામે ટકી સ્વદેશી ઉદ્યોગને પગમર કરવાની આ ઉત્તમ તક મળી છે. લગાઈ લવાઈ રહી છે એ દરમિયાન દેશને સાધુના વિષયમાં સ્વાગતી બનાવી વાંચી પડેલી મોઘવારી પણ ઓછી કરી અને પોતાને માટે તેમજ દેશ બધુઓ માટે એક મરમ ઉદ્યોગ પણ સ્થાપે.

પૂરી કરો. એ પાઠવા અંકો આગળ જતા કદાચ ન મળે અને તેથી આપને ક્રમેશ પસંદ પડે.

નિષ્ક્રાંતોનીય નિષ્ક્રાંત સમાન

“સાધુની બનાવટ.”

અંક ૧, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯,

૨૪, ૨૬, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૬,

૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪,

૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨,

૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭ અને ૫૮.

કીમત કરેકના ત્રણ આના

એમાં દરેક પ્રકારના ન્દારા કે ધોવાના રમ-બ-રંગી માથુઓ બનાવવાને લગતી વિરિષ પદ્ધતિઓની વિમતવાર માલિની ઉપરાંત, તેમાં વપરાતા તેલ, કાર, રમ. સુગંધી વ વ. ની પુરી વિગતો પણ આપવામાં આવી છે. અને છેવટે, સાધુ બનાવવાના સેકેડો સાચા ગુરુમાં આપ્યા છે, એટલુંજ નહીં બદકે એ ઉદ્યોગમાં વપરાતા યત્રોની સચિત્ર સુચના અને મમજી પણ આપી છે.

અંક ૫૯ થી ૧૪૪ લગીના બધા દરેક અંકની કીમત ચાર આના.

૨૦૦ ખાવાનું પાકી બાધણીનું સચિત્ર પુસ્તક હોવા છતાં કીમત ફક્ત ૩૧. બે. (ટપાલ ખર્ચ સાત આના અવગણ)

ઉપલા સામગ્રી ૧૨૪ છુટા છુટા અંકોની કીમત રૂ. ૨૮-૧૦-૦

(પરદેશ માટે ટ. બ સહિત શિલિગ ૫૯)

પરદેશ માટે ચાર શિલિગ ચાનુ આજીવનની યોડીકજ પ્રતો બાકી છે. તમારા પુસ્તકો પાસેથી ખરીદી સો અગર અમારી પાસેથી મગાવો—

—આગળથી પૈસા મોકલનારને હિન્દમાં ટપાલ ખર્ચ મુઆક)

ક્રમર ઓફિસ, સેલ્દારવાડા, મુરત.

“ક્રમર” ઓફિસ, સવદારવાડા, મુરત.

<p>આપ “ક્રમર”ના માહક ન હો અને આપને આ નકલ નમૂના તરીકે મળી હોય તો સામેની દૂપન ભરી મોકલી વરતન માહક બને.</p> <p>ખુદા પરીબોધમાં આ દૂપન ત્રણ પૈસાની ટિગીથી મોકલી સકશે.</p>	<p>મેનેજર “ક્રમર” માસિક, સવદારવાડા, મુરત.</p> <p>“ક્રમર”ના માહક તરીકે એક વર્ષ માટે મહાર નામ નોધી લઈ અને માર્ચ ૧૯૪૩થી મોકલી આપશો.</p> <p>વવાજમના રૂ. ૪-૦-૦ મનીઓફરથી મોકલ્યા છે (રૂ. ૪-૩-૦ની વી. પી. કરશે.)</p> <p>નામ _____</p> <p>પૂર શિરનામું _____</p>
--	--

અમારા વેપારી બંધુઓને

આથી મહત્તા પુરુષને કારણે ધણાખરા ઉદ્યોગોને આગળ ધપાવવાની કુદરતી તક મળી છે. ખુબ યોગ્ય ભાવિઓએ તેમનો પૂરેપૂરો સમય લીધો છે. અને ખુબજ સ્વચ્છ એવા રેખાંશોએ, હવે 'ત્યાંને ત્યાંજ' રહી પોતાને દાયેજ, આગમના ભોગ બની, આવેથી તકો જતી કરી રહ્યા છે.

વેપારીઓમાં જે બાધઓ પાસે માલ છે તેઓ સારો નફો મળવા છતાં તે, વેચવા માગતા નથી તેનું કાળુ પૂરો તો જણાવે છે કે, "અમે આ માલ વેચ્યા પછી શાંતિએ ક્યાંથી? અમારી મૂડી મોટીએ ક્યાં? આને વેચીને કાલે કાંઈ મારવા કરતા આ માલજ અમારી પાસે રહે તો અમે. અમારા વેપારને વધુ મુગડિન અને મલામતીમધું મળજીએ. વ.વ."

કહેવાનું મન સાચું છે કે માલ, માલનો મગફ કરી રખે વેપારી દુષ્ટીએ કહી પણ પ્રસાદ-પાત્ર ન હોય, અને આજેય તે નથીજ. "વેપાર ખરા શબ્દોમાં તેનેજ કહી સકાય જેમાં મૂડી ફરતી રહે, માલ-મામાનની આપ-લે ચાલુ રહે, અને આ રીતે, નફામાં પાર્શ્વ-પાર્શ્વ કરીને પણ વધારો થતો રહે. જે વેપાર આ મિધાંત પર ન હોય તો અમારા મન મુજબ તે "વેપાર" નથીજ.

આગળના બજાર ભાવોમાં આવેલી અસહ્ય મોઢાંદારી આજના એક કારણને પણ કેટલેક અંશે આભારી છે. એક તરફ વેપારીઓ માલ વેચવા માગતા નથી (જે છે તે ધણાજ ઓછા પ્રમાણમાં અને બહોળા નફાવાળાજ), બીજા તરફ પરદેશથી આવતા માલ મારે હિન્દના હાર-બહાર બદ પડ્યા છે. સંધારણ હોય પણ, અમુક વસ્તુ વિના કેમ ચલાવી શકાય તે મારે કળાવણ નથી અને આથીયે માન-મામાનની માગ જે હતી તેજ ગહેવા પામી છે. આવા સંજોગોમાં ભાવ વધે-ઘટે આકાંક્ષે હો-તોય, આશ્ચર્યજનક નથીજ.

વેપારી બાધઓ, વેપારીજ રહેવા છતાં છે. તેમને મળેલી સુધર તકો છતાં, હુનર-ઉદ્યોગ તરફ ફરવા માગતા નથી. તેમને તો વેપાર માલ-ભલે અમણા ભાવ આપવા પડે તો પણ, ખરીદવા છે, અને તે પર પેતાના નફાના અમુક ટકા વધારી પ્રાપ્તિ વેચવો છે. મોલક, ગરજદાર હોય છે, તેને તે ન છુટે અને હમને પણ અપવા પડે છે.

એક વેપારી મિત્ર અમારું હોઝિયરી, મહારાજ મોળ વ. તો વેપાર કરતા હતા, આ માલ આજકાલ મજરમાં આવેલો ઓઠો થયો હોવાથી તેમને કાપક ખરીદવાનું શરૂ કર્યું. આજે, તેમની સખળી વેપાર-પુત્ર ઝાંઝિમ અને સંદેશના તાકાઓમાં રોમખેલી છે. જો આ વિપારી-મિત્રનો કેઈ ઉદ્યોગ-રમિક મલાકકાર હોય, અગર તો આ બાનવમાં તેમણે કોઈ હુનર-શ્રેણીએ અભિપ્રાય પુરોયો હોત તો, તે જણાવે કે "આપની મૂડી હુનર ઉદ્યોગમાં ફેકો. આથી આપ દેશના ઘણાંય બેઠા જેની બેઠારી રાજગો; દેશને હરતની કોઈ વસ્તુ પૂરી પાડી નથી પણ સારો જેવો પ્રાપ્ત કરી સકો."

એવા ઘણાંય સગજ અને નફાકારક ઉદ્યોગો છે જે, ન્દાની મૂડીએ થઈ સકે છે. શખવા રૂપે પિપરમિન્ટ લાઇએ. (જુઓ "કમર"નો ડિમેન્શર ૧૯૪૨નો અંક, જેમાં તેની સંપૂર્ણ માહિતીઓ આપી છે) શુ. આ ઉદ્યોગ આપણા શહેરમાં મેલો બેઠાએ તેવો, અને તેટલાજ પ્રમાણમાં છે નહીંજ. આને કેટલોય કાતની પિપરમિન્ટ પરદેશથી આવતી બદ થઈ છે, એટલુંજ નહીં પણ એક શહેરથી બીજા શહેરમાં જતાંય આગમોડી મેલે બેઠારને કારણે અટકી છે. તો શુ, આપણું શહેર આપણાજ શહેરને, મિહાઈ અને મમરસેવ પુરા પાડે છે તેમ, કાત-કાતની પિપરમિન્ટો બનાવી પુરી પાડી સકતુ નથી પુરા પાડી સકે છે અને અવશ્ય પછી આવા ઉદ્યોગની વ્યવસ્થિત શુરઆત કેમ ન થાય?

બીજો દાખલો લાખ્યો. સિમેન્ટ અને બાંધ-કામની વસ્તુઓ હવે ઘણી ઓછી આવે છે. સાધારણ વર્ગના લોકો હાલ મરમત કામ મુલતવી કરી રહ્યા છે. તેથી આપણા શહેરના મજૂરો-સુધારો થેર થેલા છે. જો એ લોકોને રોજનું મહેનતાણુ નકકી કરી કોઈ વેપારી લોકડાના રમકડાઓ બનાવવાનું શરૂ કરી દે તો, તેમને કામ અને પોતાને નફો આપી સકે છે. આ રીતે દેશમાં આવતા પરદેશી રમકડાઓની જે કમી છે તે પણ પૂરી પાડી શકાય છે.

અમે ક્યા ક્યા હુમર-હુમોને અહીં ટાંકીએ. સિતવાની સેવથી તો મ્હેણા મ્હેણા સાંચાઓ સુધીના, “કમર”ની બાર વર્ષની કાશિમા એવા એક-એ નહીં, મેંકડો હુમરો આવી ગયા છે જે, વેપારીઓની-ખાસ કરી મુડીવાદોની-ધોડીક પુછ, સેવા-ભાવના, ધગમ અને ઉત્સાહ માંથી રહ્યા છે. ત્યારે છે કોઇ, કમર-વાંચકોની હમ-ગેની સખામાંથી પાચ-દસ, જેઓ આ તરફ ધ્યાન આપે ? અમે સમજીશું, કે, અમારા આ અગ્ર-લેખનો હેતુ સફળ થયો છે.

મશીનરી મન્ડસ્ટીઅલ, ટેક્સટાઇલ, ઝેઓક્લવ-લ વ.

નાની મોડી, નવી તથા મારી સેકન્ડહેન્ડનો મોટો સ્ટોક હમેશા વ્યાપ્તબી ભાવે મળશે. “કમર” ના લેખોમાં બહામણુ થતી દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી કાપડો મેળવશે.

૨૫ વરસથી “દીનશા કું.” પ્રમાણિક સલાહ તથા વ્યાખ્યાની દામ માટે તપ્પીની છે. મજો યા લખો :

એમ. એચ દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, કેપ્.

મુંબઈ ૧.

૧૫૪

પર વર્ષોથી લાખ્યો રોગીઓ દ્વારા પરિક્ષિત
અને અકસીર પુરવાર થયેલ જગમશહુર

ખામી, દમ. સમઢણી, કોવેર, છવને ચપન ન પડતું, બદલખી, ઉઢી અને જાડાની પ્રખ્યાત દવા છે. ગર્ભવતી સ્ત્રીઓને છવ મમસાનો, ઉઢી થતી તથા ખાજકોનુ દુધ ઓકવુ અને લીલા પીળા ગાઢ થવામા વિશેષ મુજીદારી છે.

પાણી સીવાય બીજા કોઈ અનુપાનની ગર નથી.

ધરમા અને મુસાફરીમાં હમેશાં પાસે રાખવા લાયક છે.

દરેક જગ્યાએ મોટા દવા વેચનારાઓને ત્યાં મળશે.

સુખ સંચારક કંપની લીમીટેડ, મથુરા.

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો

મિ. ઉદય કારનેજના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[૨મું કરનાર :—શ ૨૬]

(૨)

જગતમાં કોઈ બીજા માણસ પાસે કામ લેવું હોય તો માત્ર એક જ ઉપાય છે અને તે એ, કે જે ગ્રાપ્સ પાસે કામ લેવા માંગે તેને, તે માટે એટલી હદ સુધી તૈયાર કરી દે કે તે, કામ કરવા માટે સહર્ષ અને સ્વમુચ્છાએ રાગી થઈ જાય. આ સત્ય છે કે તમે કોઈ માણસને તેની બડીયાસ તમને સોંપી દેવા માટે નેનો છવ લેવાનો ભય દેખાડી લાચાર બનાવી સકો છો. તમે તમારા અકુશ હેજનના લોકોનો સહકાર તેમને નોકરીમાંથી છૂટા કરવાની ધમકી આપીને પ્રાપ્ત કરી સકો છો. તમે એક ન્હાના બાળક પાસે તમારી મરજી મુજબનું કામ તેને મારવાની કે લાકડીની પ્લેક બતાવીને પણ કઠોળી સકો છો. પરંતુ આ બુદ્ધી અને અપોચ પધ્ધતિથી કામ લેવાના ધોરણ બહુજ ખરાબ હોય છે, તેના પરિણામ સારા આવતાં નથી. કોઈની પાસે કામ કરાવવાનો ઉત્તમ અને સરળ માર્ગ એ છે કે, તે જે કાંઈ માંગે તે, તેના બદલામાં આપવામાં આવે.

વીસમી સદીના સર્વપ્રિય અને વિદ્વાન ફિલસૂફ ડૉ. ફ્રેડરૂ કહેવું છે કે કોઈ પણ કામ માટે તૈયાર થવાના એ કારણો હોય છે, એક પોતાની અરજત અને બીજી પ્રગતિની ઉત્કંઠા. એક ડોક્ટરે કહે છે કે, મહત્વતા પ્રાપ્ત કરવાની દરેક પુરુષમાં અને બહુજ મોટા પ્રમાણમાં જીતાસા હોય છે. સામાન્ય રીતે એક યુવાન અને બુદ્ધીવાન પુરુષ નીચે મુજબની વસ્તુઓ માટે ઇચ્છા રાખે છે :—

તંદુરસ્તી, ખોરાક, નિદ્રા, આખિરતની ઝિંદગી, મનોકામનાઓની તૃપ્તિ—સંસાર સુખ, કુટુંબ-જનોમાં સંતોષ અને મહત્વતાની અભિ-લાષા, આ તમામ ઇચ્છાઓ પુરી થઈ જાય છે પણ માત્ર એક, જે નિદ્રા અને ખોરાકની સાથે

સાથે છે તે, બહુજ ઓછા પ્રમાણમાં પુરી થાય છે અને તે, મહત્વતા પ્રાપ્ત કરવાની અભિલાષા હોય છે. દરેક શખ્સ પોતાના શુભગાન સાંભળવાને આતુર હોય છે અને એજ તેની મહોટી માંગણી હોય છે. મનુષ્યની આ આતુરતા કદી નીશ પામતી નથી. જે કોઈ આ ઇચ્છાને સંતોષે છે તે, લોકોને પોતાની મુઠીમાં રાખી સકે છે.

આવીજ, નામના અને ખ્યાતિ મેળવવાની ઇચ્છાએ એક ગરીબ છોકરાને કાયદાઓ જ્ઞાન મેળવવા માટે તૈયાર કર્યો. કાયદાની કેટલીક પોથીઓ તેને એક જુનો સામાન વેચનાર કનેથી હાથ લાગી હતી. આપે આ છોકરાનું નામ સાંભળ્યું હશે તે હતો લિંકોન—Lincoln અંગ્રેજીકાને પ્રેસીડન્ટ—પ્રમુખ.

એજ ઇચ્છાએ મોટા મોટા નવલકથાકારોને ને લખવા માટે, અને લોકોને વિવિધ અને કીમતી વસ્તુઓ એકઠી કરવા માટે તૈયાર કર્યો; અને એજ, તેઓ પોતાની પાછળ સુકી ગયા. આવીજ અભિલાષાને કારણે આપણા રાહુરના લખપતિઓ મોટા મોટા મકાનો બનાવે છે, જે તેમની ખપ અને વપરાસ કરતાં પણ ઘણાજ વધુ અને વિશાળ હોય છે. એજ ઇચ્છા સર્વને નવા નવા પ્રકારના વસ્ત્રો હુરવા માટે પ્રેરે છે એજ શવકને કારણે નવી મોટર-કારો ખરીદાય છે, અને એજ હેતુસર આપણે લોકો સાથે બેસીને આપણા બચ્ચાઓની ચાલાકી અને ચપળતાની વાતો કરતા રહીએ છીએ. એજ આકાંક્ષા ચોક્કસ વર્ષો પછી બાળકોને શરૂ કે ડાકુ બનાવી દે છે. ઘણે ભાગે અને ઘણાંય આશીષો ઇચ્છે છે કે તેઓ વીર, બનાવ

અને મરમા કહેવડાવાય. આજ ઉમગો તેમના કાર્યને સ્વરૂપ આપે છે.

રોકેડેરે કરોડો રૂપિયા ચીનમાં હોસ્પીટલ-દવાખાનું બનાવવા માટે આપ્યા હતા, જ્યાં સેક્રેડો એવા માણસોની સંભાળ રાખવામા આવે છે જેમને તેણે કરી જોવા પણ નથી. એક સાદમિક યોગને પણ આજ ઉસ્સાહે પ્રેર્યો અને તે, અરે લોકો! પકડવા આપ્યા ત્યારે બહાર નીકળી અભિમાનપૂર્વક કહેવા લાગ્યો કે “હું તેજ આપાક ઉપવર્ગીર છું જેનાથી તમે સવળા ગમગાય છો, હું તમને બરબાદ અને નુકાક કરીશ નહીં.” પરંતુ રોકેડેર અને આ ઉપવર્ગીરની મહત્વતાના સ્વરૂપો જુદા જુદા છે.

જ્યોર્જ વોલિગટને શવક હતો કે તેને “દિલ્લિ હાઈનેસ”ના ઇન્કિબની પોક્કરવામા આવે, કાલમ્મસની ઇન્કિ હતી કે તેને “દરવાના અમીર” તરીકે ઓળખવામાં આવે. મહારાષ્ટ્રી કેથરમ્મને “હર હમ્મીરીયવ મેન્નકી”ને નામે નહીં સંબોધાય તે પત્ર લેવાથી ઇન્કાર કર્યો. મોસીમ કિન્કને એક સ્ત્રી ઉપર જુખી સિદ્ધાન્ટની જેમ માત્ર એટલા માટે જપાટો માર્યો કે તેણીએ પરાનગી લીધા વિના પ્રસી ઉપર બેસવાની ઇમ્મન કરી હતી.

ઈન્કિલ્લુ મુનની શોધ માટે, ગયખી સાદમિક રોળા એકમીરક બાવડસ એકસપીડીશને અમેરીકાના કરોડપતિ લોકોએ એટલા માટે નાણા આપ્યા કે ત્યાં બુદ્ધથી હાથલા પહોડોની રોળોને નેમના નામે ઉપરથી સંબોધવામા નામ આપવામા આવે. કન્મના અણૂત નવસ-કાર ચિક્ટર હુગોની ઇન્કિ હતી કે પેરિસનું નામ તેના નામ ઉપરથી રાખવામાં આવે મેક્સપીલરને પણ એજ નામ અને ખ્યાલિની અભિવાચાએ પોતાના કુટુંબનો માટે એક “આસ ઉપનામ” માટે પ્રેરણા આપી.

કેટલાક લોકો તે માણ પણ પડી જાય છે, માત્ર એ વિચારે કે તેથી તેમનું મહત્વ

કાંઈ વધે અને તેમના પ્રત્યે વધારે કાળજી અને સંભાળ રાખવામાં આવે. એક પ્રમુખની ધર્મ પત્નિને એજ લાલસા હતી કે તેના પતિ રાજ-કારણોને કારે મૂકી તેના પતંગ ધમ્મે બેસી રહે. એક વક્ત, હાંત કમવત્તાં સમયે આ સ્ત્રીએ પોતાના પતિને કહ્યું કે તે પામેના એકરડામાં જ ચોમે પણ અરે તે કેઈક કામ કાળે બાહર ગયો તો તેણીએ તૂકાન કરી મુક્યું હતું.

એક સ્ત્રીને અરે એમ લાગ્યું કે તેણીની વધ હવે વિવાહ-પાવ રહી નથી તો એ વિચારે તેને પથારીવશ કરી નાખી. ત્રણ ત્રણ વર્ષ તેણીની માંએ સેવા-ચાકરી કાંધી છતાં પરિસ્થિતી નહીંજ પસંદાઈ. અરે માત્ર મરણ પામી અને તેણીની દેખરેખ રાખનાર કાઈજ ન રહ્યું તો, પેનેજ હી-એગી શ્વ અને હરવા-ફરવા લાગી.

ધણપ લોકો આ કારણે પણ પાગલ બન જાય છે. જગનની અર્ધી આમાદી તો ખરેખર કુધ્ધી બળતી ઉજુપોને કાઢ માડી હોય છે પરંતુ બાકીનો અર્ધો ભાગજ એવો છે, જેમની બુધ્ધી-બેનગ્યોમા કેઈ પણ પ્રકારનો દોષ હોતો નથી. પોસ્ટ મોરટમ (મુદ્દાઓ ચીરીને કરવામા આવતું નિરિક્ષણ) પરથી પણ એજ પુરવાર થયું છે. માક્રઓની હોસ્પીટલના એક ડેક્ટરે, “લેક્ટર શા કારણે પાગલ બને છે ?” એ પ્રશ્નને ઉત્તર આપતાં કહ્યું કે, “ધણાઓ તો કેવળ એટલા માટે માંડાપણ સ્વીકારી લે છે કે તેવા સન્નેગોમાં તેઓ પોતાની જાતની મહત્વતા તેથી પણ વધારે આકે છે” જે દમાજુમાં તેમના મગજની ચોક્કસ અને સ્થિર કાવતમા તેમને માટે સંબંધિત હોતી નથી.

તે પછી તેણે નીચે મુજબની હકામત - કહી સંભળાવી -

હાત મારી પાસે એક રોગી સ્ત્રી લ્યાદા કરાવી રહી છે. નેણીના વિવાહજ નેણીના વિનાશનું કારણ બન્યા છે. નેણી મોદ, પાસના

પુત્રી, પુત્ર-પ્રેમ અને સંસાર સુખ જે મનોકામનાઓ. સેવી રહી હતી. પરંતુ તેણીની આરામ અને અનિદ્રાવાનતા પર પાણી ફરી વળ્યું હતું. તેના પતિને તેણી માટે પ્રેમ ન હતું. અહીં લગ્ન કે, તેને પોતાની અર્ધાંગના સાથે નાજન કરવાનું પણ ભાવનું ન હતું. તે પોતાનું પાણી જુદા જોરનામાં મગાવી લેતો. આ વર્તનને સ્ત્રી પાગલ બની ગઈ અને તેણીએ પોતાના, મનમાંજ પતિથી છૂટાછેડા-મુકની મેળવી પોતાનું મૂળ નામ ધારણ કરી લીધું. હવે તેણી એમ સમજે છે કે તેણીએ કાંઈ જાણ કુદંબમાં જન્મ કર્યા છે અને પોતાને સ્થિતિની ખર્ચ પત્ની તરીકે જોળખવા માટે શોકિની દરગરી રહી છે. તેણી એવો પણ રોજ કરે છે કે રોજ-રાત્રે તેણી એક જાળકનો જન્મ આપે છે. હું તેણીની પાસે જઈ છું ત્યારે કહે છે કે: "ડોક્ટર સાહેબ, રાત્રે એક જાળક આવતી હોતો." ડોક્ટરનું જવાબ છે કે તેણીનું આવીજ સ્થિતિમાં રહેવું બિહતર છે.

સામાન્ય રીતે માંડ માણસો આપણાથી વધુ પ્રમાણમાં આનંદ અને સુખ અનુભવે છે જેમાંથી કોઈક તો દુઃખી રૂપીયાને એક લખી આપશે અને કોઈક તો કોઈ મોટા ઓલદેદારને નામે બધામણની સર્ટિફિકેટ પણ લખતાં અચ્ચકો નહીં.

ન્યારે એ વસ્તુ સ્પષ્ટ થઈ કે અધિક માણસો માત્ર મહાનતા અને મહત્વતા પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાએ પાગલ બને છે તો, તેમની એ સ્થિતિએ પ્લેગ્યા પ્લેગ્યા, જે આપણે તેમના યુગ્મો અને વિશેષતાઓને સ્વીકારી લઈએ તો કેટલા સુંદર પરિણામ આવી સકે છે!

મુશ્કેલ-ધર્તિદાસમાં એવા જે માણસો-વોલ્ટર ક્રિસ્ટલર અને ચાર્લસ શુએબ યવા છે જેમને ત્રીસ લાખનો વાર્ષિક પગાર મળતો. તેમને આવી મોટી રકમ શા માટે મળતી? આર્થિક જગત ખુદ તેનીજ જીભે સોમજા. આ શબ્દો સુનેદરી અક્ષરોમાં લખવા અને થાક રાખવાને ચોખ્ખું છે:—

“આપણી સત્તા અને સ્વામિત્વ હેઠળ આપેલાઓમાં ઉત્સાહ અને ખંત હિતપત્ર કરવાનો યુગ બહુજ મુશ્કેલ હોય છે. મનુષ્યમાં રહેલી ગુપ્ત શક્તિઓને જાગૃત કરવા માટે આજ એક સંપૂર્ણ સાધન છે કે, તેના યુગ્મ ગાન ગાવામાં આવે, તેને ઉત્સાહ અને પ્રેરણા અપાય. મોટાઓના ઠપકા અને ટીકા સિવાય બીજી કોઈજ વસ્તુ નથી જે, તેના ઉત્સાહોને અંત આણે. હું કહીએ કોઈની વગોવણી કે નિંદા કરતો નથી. હું લોકોને માત્ર ઉદ્યોગી બનવા અને કામ કરવા માટે ઉશ્કેરતો અને પ્રેરણા આપ્યા કરું છું, અને તેથી તેમની વગોવણી નહીં કરતાં તેમના વખાણ કરવાની અને વધુ કાળજી રહે છે, જે અને કોઈ વાત પસંદ પડે છે તો હું પ્રમાણિકપણે અને ઉદાર દિલે તેની પ્રસંશા કરું છું અને તેને માટે સારો અભિપ્રાય આપતો રહું છું.”

આમ જનતા એની વિરૂધ્ધ વર્તન કરે છે. તેમને જે કોઈ વાત પસંદ હોય તો, મૌન ધારણ કરે છે—તે માટે સુખ રહે છે અને ન્યારે ન ગમે ત્યારે તો હાડકર-ત્રાસ મચાવી દે છે.

જગતના જુદા જુદા ભાગોની સફરમાં અને ઘણાં માણસોના સહવાસ સાંપડ્યા. મને એકેય પુરુષ એવો ન મળ્યો પછી બધે તે ગમે તેટલી જાણ કોટિનો કેમ ન હોય—જેણે મારા જૂથ પ્રત્યે માત્ર તેને પમદ હોવાને કારણે પ્રસન્નતા અને ધમશ દેખાડી તેનું નિરાકરણ નહીં કર્યું હોય.

એ-ડયુ કારનેજ પોતાના અંકુશ હેઠળના માણસોની પ્રસંશા તેમની સામે-૩-૫-૩માં કરતો એટલુંજ નહીં પરંતુ તેમની પીઠ પાછળ પણ તેમના યુગ્મગાન ગાતો રહેતો. અહિં સુધી કે તેમના અંતઃકાળ પછી પણ તે, માત્ર તેમની

પ્રસન્ન કરવાનીજ ઇચ્છા ધરાવતો નેજો પોતાની કબર માટે એક શિષ્ય તૈયાર કરાવ્યો હતો જે પર નીચેના શબ્દો કાલેરવામા આવ્યા હતા—

‘આ તેનું સ્થાન છે જે, પોતાની આગળ પાછળ, પોતાનાથી વધુ હેરાયાર અને બુદ્ધિવાન લોકોને ભેગા કરી રાખવાનું ભાવતો હતો.’

રોકફેલરને પોતાના એક કાચ સાથીને કારણે એક કરોડ રૂપાતુ નફામાં થયું રોકફેલરે તે એવું કહી સહન કરી લીધું કે, તેમા એનો શુ દોષ હતો તેણે તો બનેતોદલા નફા માટેજ પ્રયાસ કર્યો હતા. ‘ચોડાક દીવસો પછી તેને એજ સાથીની કાચ-કુશળતાને કારણે સેક્ટે સાદ ટકાનો લાભ થયો. આ રહતે રોકફેલર તેનું અભિનંદન આપ્યા-તેની પ્રસન્ન કરી.’

એક ફિલ્મ-એક સિનેમા કંપનીના સચાલકની પ્રગતિ પણ આશ્ચર્યજનક છે તે સાધારણ કુમારિકાઓ જે અસાધારી-અભિનય સિખવા માટે તેની પાસે આવતી તેમના એટલા બધા વખાણ કરતો અને હિંમત વધારતો હતો કે, તે કુમારિકાઓ પોતાને સુદર અપ્સરાઓ અને રૂપવતીઓ સમજવા લાગતી તેમના મનમા એક નકારતુ અભિમાન અને ગર્વ ઉત્પન્ન થતું. તેણે આ એકદેસોના અધ્યાત્મિક પગાર ૩૦ થી ૧૭૫ ડોલર સુધી કરી નાખ્યો હતો. જ્યારે પહેલો ખર્ચ હતો તે દિને તેણે, સંખ્યાજ મુખ્ય બુદ્ધિમા વજનવાર અને ગાનાર અભિનેત્રીઓને અમેરીકન કીમની ફનાવર-વોજ (યુનાઇ-દાનો) લેવા તરીકે મોકલ્યા હતા.

એક સમયે મને અપવસ કરવાની પેદાશ સુત્રી ૭ રાત્રી-દિવસ બેઠો રહ્યો અને અલ્પ મોજાન સયે રિસામણ કર્યા આ કાર્ડ કલિન કાસ ન હતું મારે બીજા દીવસના પ્રમાણમા ૭૮ દીવસે મને બહુ બૂઝ માગી ન હતી જો અપણે આપણી સત્તા હેલ્થનાઓને છ દિવસ નુધી બુખ્યા ન રીશ તો લોકો કહેવા કે અમે

૪૮૦ કીમતી હુનર ઉધોગો ।

દેશનથી ભણત કે બીજાની નબકરી કરવા પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખુલ્લો વધુ નફાવત હોય છે ।

સેક્ટેકે રૂપિયા અવધાય ન મળે સકે એવા કીમતી હુનરોની સંપૂર્ણ માહિતી હવે તમને થોડાક આનાના ખર્ચે હજમત મુક્ત મળી સકે છે આ રહી થોડાક હુનરોની યાદી (પુરી યાદી માટે ૩૮ પાનાનું સુલિપર મુક્ત મળવે)

ખુદ પોલિશ-દરેક રંગના ખુદ પેલિશ અને કીમ ખતાવવા અક ૭ ૩૩, ૭૪, ૭૬, ૮૦ અને ૮૮ મે ।

હી ૧-૬-૦૦
ખુદની દારી-ખતાવટ સખરી અક ૭૧ મે
હી ૪ આના ।

બેકીંગ પાવડર-પ્રમાણમુત ૧૨ પ્રથોમે, અક ૧૧૪ મે
હી ૪ આના

એકેલાઈટ-ખતાવટની વિગતો અને પ્રથોમે, અક ૧૪, ૧૭ અને ૧૨૨ મે
હી ૧૨ આના ।

બેરિયમ સલ્ફાઈડ-ખતાવટની માહિતી, અક ૧૩૧ મે
હી ૪ આના ।

બોર-રોપળી સખધી અક ૧૧૭ મે
હી ૪ આના

બોક્ષની ધાળીઓ કિંવા આમોશન વેકર્ડસ-એની રોષ અને ખતાવટ વિષે સંપૂર્ણ લેખ અક ૬૦ મે
હી ૪ આના ।

ભીડા-ઉતાવળ જાતનું વાવેતર અક ૪૫ મે
હી ૩ આના

મકાઈ-વાવેતર સખધી અક ૧૦૭ મે
હી ૪ આના

મગફળી-અક ૧૩૭ મે
હી ૪ આના

મહારાષ્ટ્રીઓ-મન્દર નમાનાર મન્દર બાળીઓના ખતાવટ અક ૧૨૮ મે
હી ૪ આના

એક બહુ મોટો અપરાધ કીધો છે. અમે દયાહીન અને પાપાણુ-હદથી છીએ. પરંતુ તેમને એ બાબતનો રહેજો ખિયાલ હોતો નથી કે આ પણુ એક પ્રકારનો પાપ છે જે અમે છ દીવસ, છ આઘાડીયા કે સાંઠ વર્ષ સુધી તે સોકોતી પ્રમાણિક અને બિન-સ્વાર્થી રીતે પ્રસન્ન ન કરીએ જે માટે તેઓ લાયક અને હકદાર છે.

આપણા બાળકો, અને મિત્રોની શારીરિક શક્તિઓ આપવા અને કેળવવા માટે આપણે કેટલાય અને અસંખ્ય પ્રયત્નો કરીએ છીએ પરંતુ એટલે વેળા તેમની મદત્વતા અને મદનતાની લાગણીઓ પોપાપ તેનો વિચાર સુધ્ધાં કરતાં નથી. આપણે તેમની તાકત ટકાવી રાખવા માટે વિવિધ પ્રકારના તપો અને પુરાકોતી પ્રાપ્તી માટે પ્રયાસો કરીએ છીએ પરંતુ તેમના ગુણ-ગાન માટે ચોક્કસ શબ્દોનો ઉપયોગ કરવા માટે પણુ ઉદારતા દેખાડતા નથી. ગુણગાન એટલે તે મીઠા અને મધુર શબ્દો જે તેમના કાતોમાં વર્ષો લગી ગુંથ્યા કરે.

ચાપલૂસી જુદી વસ્તુ છે અને કદર કરવી એક જુદી ચીજ. ચાપલૂસી માત્ર પોક્કળ, એટલે પ્રમાણિકતાથી પર, અને સ્વાર્થભરી વસ્તુ છે અને તેથી તે પરિણામ લાવનાર પણુ નથી. કેટલાક સોકો કદરદાની માટે એટલા બૂઝા હોય છે જેમ એક ખાધરા, કે જે દરેકે દરેક વસ્તુ હઝમ કરી લેવા તત્પર હોય છે. ચાપલૂસી કરવામાં લાભ કરતાં ગુક્સાન વધુ હોય છે. ચાપલૂસી એક પ્રકારનું 'પોટું' સલાણુ છે જેને સલાવવા પ્રયત્ન કરવું પોતાનેજ બધમાં નાખવા સમાન છે.

કદર અને ગુણગાન, પ્રમાણિકતા પરજ આધાર રાખે છે અને ચાપલૂસી તેની વિરધ્ધ. તેમાં માત્ર અભિનય હોય છે. એક હદયમાંથી નિકળેલા સ્વર છે જ્યારે બીજો માત્ર જીભેજ. એકમાં દર્દ હોય છે, બીજારે બીજામાં દેખાવ. એકમાં રહેજો સ્વાર્થ હોતો

(પાના ૪૦ થી આગળ)

મધમાખ ઉછેર-વિસ્તૃત લેખમાળા. અંક ૩૧, ૩૩, ૩૫, ૩૭, ૩૯ અને ૪૧ મો. કી. ૨. ૧-૨-૦

મધુરસ-પ્રકાર પ્રકારના મધુરસો બનાવવાના ગુરુખાઓ. અંક ૧૨૫ મો. કી ૪ આના. મધુરસ-બનાવવાની સચિત્ર સમજણ. અંક ૧૩૩ મો. કી. ૪ આના.

મરઘાં ઉછેર-જાણો છો, 'મરઘી સોનાના ઈંદા આપે છે' એ કહેવત? કુંકે પુંછમાં ગામ ના શહેરમાં ઘઈ સકે એવા આ સાદા છતાં ખરેખર પ્રબળ નફાવંત ઉછેર-ઉદ્યોગની પુરી માહિતી. અંક ૪, ૫૧ અને ૧૦૧ મો. કી. ૧૦ આના.

મરઘાં-રોપણી અને ખાતરની વિગતો. અંક ૪૬ અને ૮૯ મો. કી. ૭ આના.

માઉથ વોશ-મોઢુ ધોવાના દ્યાર્ધ મિશ્રણની બનાવટ. અંક ૧૧૬ મો. કી. ૪ આના.

માખણુ અને પનીર-બનાવવા અને વેચવા વિધે. (૧ શેરમાંથી ૨ શેર માખણુ બનાવવાના તથા નકલી માખણુના કીમતી બેદ સહિત, અંક ૪૮, ૮૫, ૧૦૩ અને ૧૨૩ મો. કી. ૧૫ આના.

માખી કાગળ-માખીઓ દુર કરવા માટેના Fly paperની બનાવટ વિધે. અંક ૧૦૩ મો. કી. ૪ આના.

માર્જેરિન ક્રિયા નકલી માખણુ-બનાવવાની ગુપ્ત માહિતી. કમરનો અંક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

મિઠાઇઓ-પ્રકાર પ્રકારની હઝમખંધ મિઠાઇઓ બનાવવી. અંક ૭૦ અને ૭૧ મો. કી. ૮ આના.

(જુલો પાણું ૪૨)

નથી જ્યારે ખીણ સપૂર્ણપણે રવાયથી
જોતપોત હોય છે. એક, દરેક ઠેકાણે પ્રસથાપાય
લેખાય છે જ્યારે ખીણ દરેક જગ્યાએ
પ્રકાશ-પાત્ર

શકિતશાલિ જ્યોત પાંચમાના રામનગરમાં
જોરમાં દિવાર પર ૭ સુધે મટિયાં હતા
જેમના એક, "પ્રજ્ઞ, મને સોધા-સસતા વખાણ
કરવા અને સ્વીકારવાથી રક્ષિત રાખ." આ
સોધા વખાણજ ચાપતુસી છે. પ્રકાશ છે.
જેનો અર્થ એવો છે કે, જે બીજાને માણસ
નાપણા સબંધમાં અભિપ્રાય બાધે, આપણે
પણ સમગ્ર તેજ અભિપ્રાય તેને માટે
આપીએ

જ્યારે કોઈ પણ બાબત ઉપર આપણે
વિચાર કરતા ન હોઈએ ત્યારે ૯૫ ટકા
જેટલો વક્ત આપણે આપણી બાબતમાં
વિચારવા માટે ગાળીએ છીએ તે આપણે
આપણી બાબતમાં વિચારવાનું છોડી દીધું તો,
આવી અચેત્ત અને અસત્ય ચાપતુસીથી
બન્ની સકીએ છીએ

ધર્મરસન કહે છે કે—“દરેક તે પુરુષ
જે મને મળે છે, જેની સાથે મને પરિચય
હોય તે, કોઈકે બાબતમાં મારા કરતા
વધુ બિહતર છે. અને આ રીતે હું
તેની પાસેથી કંઈકે શીખી લઉં છું”

આપણા શુભ ગણવાને બદલે ખીનના
સદ્ગુણોના વખાણ કરવા જોઈએ, અને તે
સમયે ચાપતુસીને બુદ્ધી જઈ-કારે મુકીને તેને
સત્ય અને પ્રમાણિકપણે પ્રસસાની ખડખીએ
અને માનની અજલિયે આપવી જોઈએ, અને
તે પણ ઉદાર હૃદયે-બરપૂર રીતે આપણે તેમ
કરીશું તો લોકો પણ આપણા સખ્દોને
અતરમાં સ્થાન આપશે, તેમની કીમત અને
કદર કરશે અને નિવનભર એજ સખ્દો ફરી
ફરી પણ ઉચ્ચારતા રહેશે જ્યાં આપણે તે
ખખો વિસરી જઈએ પરંતુ તે, વર્ષા વર્ષે લગી
તેમના અતર-પટ ઉપર કોતરાવતા રહેશેજ,

(પાના ૪૧ થી આગળ)

મીરાનો તેજાબ-મુરિએટિક દિવ્ય હાથો
કોસિકોસિસ બનાવવાની વિગતો. અક ૯૮મે.

કી ૪ આના

મીઝુબલીએ-બનાવટની સપૂર્ણ માહિતી.
અક ૩૭ અને ૫૮મે. કી. ૭ આના

મુખ્યવિદ્યાસ-પાનમાં આવતા મસાશાઓની
બનાવટના પ્રમાણબદ્ધ તુરખાઓ. અક ૯૧મે.

કી ૪ આના.

મુદાસ માંસનું ખાતર-માસ-ખાતર બનાવ
વવાની પુરી વિગતો. અક ૧૨૪મે

કી ૪ આના

મુદાફર અર્થાત છાપકામના છીખાં-છાપ
ખાનાના દાખવેના ઇતિહાસ અને બનાવટ
અક ૧૧૭મે

કી ૪ આના.

મુરખા-પ્રકાર પ્રકારના મુરખાઓની બનાવટ.
અક ૩૩ અને ૧૨૪મે

કી. ૭ આના

મુળા-રોપણી વિષે અક ૧૧૪ મે.

કી ૪ આના

મેન્ટલ-ગેસ મેન્ટલ બનાવવા અક ૨૮ મે

કી ૩ આના.

મેસેરીઆની દવાઓ-સાદી પણ શુભકારી
દવાઓની માહિતી અક ૧૧૧, ૧૧૨, ૧૧૬

અને ૧૨૩મે

કી ૨ ૧-૦-૦

મોટર ટાપરો-વપરાયતા ટાપરો ફરી વાર નવા
કેમ બને છે? અક ૨૯મે. કી. ૩ આના

મોનુમન્ટ-બનાવટ વિષે અક ૯૮ મે

કી ૪ આના

મોદરના સરકો બનાવવાની વિગત અક
૧૧૭ મે

કી ૪ આના

મોસળી વાવેતરની માહિતી અક ૧૩૩મે.

કી ૪ આના

માટીના વાસણો પર ચીની ચઢાવવી

(૨)

નોંધ:—રેતી, લોહચૂન, ત્રાખાનો બૂંદો, સેકેલો પત્થર સફેદ લાવ (નાગોરી), ચાક-માટી (અરતાર), અજની અને કાંચ તૈયાર કરવાની રીત “કમર”ના ગયા (૧૪૫ મા) અંકમાં આપવામાં આવી છે અને અને, રંગ તૈયાર કરવા માટેની મેળવણીમાં જ્યાં સફેદ પદાર્થો લખ્યા હોય ત્યાં તેજ—ઐટલે “તૈયાર કરેલા પદાર્થો” એમ સમજવા.

ગુદા ગુદા રંગ બનાવવાની રીત

(૧) સફેદ રંગ

સીસું ૪ રતલ અને કલઈ ૨ રતલ.

પહેલાં કલઈના નાના કટકા આસરે ૫ તોલા વજન જેટલા કરી લેવા અને ૧ નખરની ભટ્ટીમાં સીસું નાખીને આગ સળગાવી પીગળાવી લેવું, સીસું પ્રવાહી થઈ જાય ત્યારે એક કટકો કલઈનો નાખી, લોખંડની કડછીથી હલાવતા રહેવું, ૧ આવી રીતે થોડી થોડી વારે કલઈના કટકા નાખીને સીસા સાથે બરાબર મિશ્ર કરી લેવી, જેમ જેમ તેની ઉપર ફૂલ (છરી) આવે તેમ તેમ તે કાઈ સાદ વાસણમાં કાઢીને ગુદા રાખવા જ્યારે સધળું સીસું અને કલઈ ફૂલ થઈને વાસણમાં એકઠી થાય ત્યારે તે ફૂલોને ફરી વાર ભટ્ટી ના. ૧ મા (જેમાંથી આ ફૂલ કાઢ્યા છે) નાખી દેવા અને ‘આગ સારી’ રીતે સળગાવી લેવી અને કડછીથી એ ફૂલોને હલાવતા રહેવું. અહીં સુધી કે આ સીસા અને કલઈના ફૂલ તદ્દન સુફેદ બરમ રૂપના થઈ જાય. પછી, તેને એજ સ્થિતિમાં ભટ્ટીમાં રહેવા દઈ આગ ઓસવી નાખવી. બાર કલાકમાં આ બરમ તૈયાર થશે.

બીજો દોવસે ઐટલે બારેક કલાક પછી, આ મિશ્રણને ભટ્ટીમાંથી કાઢી તેટલાજ વજનનું સુફેદ કાંચ (જેનો અગાઉ ઉલ્લેખ કર્યો છે) ચકકીમાં ફૂટીને ચાળી કાઢ તેમાં મેળવી દેવું અને સારી રીતે મિશ્ર કર્યા પછી

ભટ્ટી ન. ૨ મા નાખીને સારી રીતે આગ સળગાવી દેવી. જ્યારે આ મસાલો પાણી માફક પ્રવાહી થાય ત્યારે ટકણુપાર ૬૨ રતલે પાંચ તોલા પ્રમાણે (ઐટલે કુલ સીસા અને કલઈના મિશ્રણનું વજન ૬ રતલ હોય તો ૩૦ તોલા ટકણુપાર) નાખવો. જ્યારે આ ટકણુ અને મસાલો પ્રવાહી બને ત્યારે કડછીથી બરાબર મિશ્ર કરવો. ટકણુ નાખ્યા પછી એક કલાક સુધી આ પ્રમાણે બરાબર આંચ આપતાં રહેવું. તે પછી તેને કડછીથી કાઢી સાદ વાસણમાં—જેમાં પહેલાંથીજ પાણી ભરી રાખવું જોઈએ, નાખીને ઠંડુ પાડવા દેવું. આ મિશ્રણ ઠંડુ થાય કે તેને પાણીમાંથી બહાર કાઢી લઈ પાણી સૂકાવા દેવું અને પછી ખુબ પીસીને કપડાં બાંધ કરી લેવું. હવે, આ સફેદ રંગ તૈયાર થયેલો કહી સકાય. આ મિશ્રણમાં રેતી વ. ગુદા ગુદા પદાર્થોનું મિશ્રણ કરી નીચે મુજબના બીજા રંગો પણ બનાવી સકાય છે.

(૨) ગુલાબી રંગ બનાવવાની રીત

ઉપર ના ૧ મુજબ તૈયાર કરેલો સફેદ રંગ ૨ રતલ, અજની ૭૦ તોલા.

પાણી સાથે અજનીને પત્થર ઉપર તદ્દન બારીક વાટી નાખો અને એજ પ્રમાણે સુફેદ રંગને પણ ગુદો વાટી લો. અને સુફેદ રંગને માફી સાથે (જેની વીગતો અગાળ આપીશું) વાસણો ઉપર ચઢાવતા માટે તૈયાર કરી વાસણ

પર જગાડતી વેળા તેમાં આ અંજની નાખી ખુબ મિત્ર કર્યા પછી વાસણ ઉપર લગાડો. હમણા આ વાસણોનો રંગ ગુલાબી થશે નહીં પણ બ્યારે ભટ્ટી નાં. કમાં પકવીને બહાર કઢશે ત્યારે ચળકતો ગુલાબી રંગ નીકળી આવશે.

(૩) વાદળી રંગ આપવાની રીત

ઉપર નાં. ૧ નો તૈયાર કરેલો સફેદ રંગ બે રતપ, રેતી તૈયાર ૫ તોલા.

પેલાં સફેદ રંગને વાદી, કપાડાન કયાં પછી લાઢી સાથે વાસણ ઉપર ચઢાવવા લાપક બનાવો. (એની વીગત આગળ આપીશું). પછી તૈયાર કરેલી રેતી પાણી સાથે બહુ જીણી વાદી બધ વાસણો ઉપર ચઢાવ્યા પેલાં તેમાં તૈયાર કરેલો સફેદ રંગ નાખી બરાબર મિત્ર કર્યા પછી વાસણો પર લગાડો. આ રંગ પણ પેલાં તે જાણી નહીં પણ ભટ્ટી ન. ૩ માં પકવ્યા પછી પાકો આસમાની રંગ નીકળી આવશે.

(૪) કાસની રંગ ચઢાવવાની રીત

ઉપર મુજબ તૈયાર કરેલ સફેદ રંગ બે રતલ, અંજની ૫ તોલા, રેતી અડી તોલા.

પેલાં સફેદ રંગને ગુદો વાદી ભો, પછી અંજનીને અને રેતીને માંણ પાણી સાથે ગુદો ગુદો વાદી નાખો. વાસણો પર ચઢાવવા પહેલાં આ ત્રણે વસ્તુઓને બરાબર મિત્ર કરી બધ લાઢી સાથે આગળ જણાવ્યું તે મુજબ, વાસણો ઉપર ચઢાવી લો. આ રંગ પણ ભટ્ટી નાં. ૩ માં વાસણો પકવ્યા પછી જ જાણીશે.

(૫) ફીરોઝી રંગ કરવાની રીત.

ઉપર કહેલો સફેદ રંગ બે રતપ, પકવેલ ત્રણ પાંચ તોલા.

પેલા સફેદ રંગ અને પ્રાપ્તને ગુદા ગુદા વાદી લઈ સારી રીતે મિત્ર કર્યા પછી વાસણો

ઉપર ચઢાવવાની રીત આગળ આપીશું તે મુજબ ચઢાવી, ભટ્ટી નાં. ૩ માં પકવેલો તે આ રંગ પણ દોષી જશે.

(૬) જીંદુ રંગ તૈયાર કરવો

કચિ બે રતલ, રેતી ૫ તોલા ટકણબાર ૧૦ તોલા. સર્વે અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે તૈયાર કરેલા હોવા જોઈએ.

પેલાં સુકી જ હાલતમાં કાચને કુટી લો. પછી રેતીને પાણી સાથે પીસી નાખો અને ટકણ સાથે એ ત્રણે વસ્તુઓ બરાબર મિત્ર કરી લો. બહુ રંગ તૈયાર છે.

હવે વાસણ ઉપર ચોડ—માદીનો ઉપર કહ્યુ તેમ તૈયાર કરી રાખેલો અસ્તરનો પડ ચઢાવી અને બ્યારે એ અસ્તર સુકાઈ જાય ત્યારે ઉપર કહેલા રંગનું મિત્રણ લાઢી (એની વીગતો આગળ આગળ જણાવીશું) સાથે આ અસ્તર પર ચઢાવો અને આ વાસણો ભટ્ટી નાં. ૩ માં પકવ્યા પછી બહુ રંગના બની જશે.

(૭) પીળા રંગની તૈયારી

સીસુ દસ રતલ, કલઈ ૨૫ તોલા.

પેલાં કચર્ખના ન્હાના ન્હાના કટકો અડી અડી તોલા જોડેલા કાપી લેવા. સીસાને ભટ્ટી નાં. ૧ માં નાખી આગ સળગાવી દેવી. બ્યારે સીસું પ્રવાહી થઈ ત્યારે ધીમે ધીમે એક એક કરી કલઈના કટકો તેમાં નાખતા રહેવું અને લોખંડની કાઢીથી હલાવતા જવું. હવે તેમાં જે ફૂલ-ચારી આવે તે, કાદીને કોઈ સફેદ વાસણમાં મુકો. બ્યારે આ સીસુ અને કલઈ ફૂલના સ્વરૂપમાં નીકળી આવે અને ભટ્ટીમાં કોઈ ન રહે ત્યારે આ એકલા થયેલા સળગા ફૂલ એજ ભટ્ટીમાં ફરીથી નાખી આગ સળગાવવી અને કાઢીથી હલાવતાં રહી તેને બરમ કરી નાખવી. બાર કલાક સુધી આગ આપ્યાથી તે બરમ બની જશે એટલે આગ ચોલવી નાખી સવાર સુધી તેમાં જ રહેવા દેવી.

સવારે આ બરમને કાઢી બહી, તેનું વજન કરી, આ સિસાની બરમમાં ૬૨ એક રતલે ૭ રતલને હિસાબે સગે સુદેદ સેકેલો પ્યારીક પીસીને મિશ્ર કરી બહી નાં. ૨ માં આગ સળગાવી કાઢીથી ત્યાં સુધી આ સધળુ પ્રવાહી ન બની જાય ત્યાં સુધી આંચ આણુ આપતા ને હાવાતા રહેા, બારેક કલાક આગ આપવાથી આ સધળુ પ્રવાહી યદો ત્યારે કડ-છીથી કાઢીને સાદ પાણીથી બરેલા વાસણમાં ૬૩ પડવા દેા (આ મિશ્રણમાં પીળો રંગ તૈયાર છે) આમાં ત્રાંખાનો છુકો, મેળવ્યાથી લીસો રંગ તૈયાર થઇ જશે જેની પદ્ધતિ નીચે આપવામાં આવશે). ૬૩ પડવા પછી તેને પ્યારીક વાટીને કપડછાન કરેા, અને પીળો રંગ ચકાવવો હોય તો લાહી સાથ મેળવીને વાસણ પર ચકાવો. (જેની રીત આગળ આપી છે.) બહી નાં. ૩માંથી નીકળ્યા પછી વાસણોનો રંગ અવશ્ય પીળો થશે.

(૮) લીલો રંગ તૈયાર કરવો.

ઉપર મુજબનો તૈયાર કરેલ પીળો રંગ ૨ રતલ, ત્રાંખા બરમ અઢી તોલા. પ્લેશાં પીળા રંગને વાટી કપડછાન કરી આગળ જણાવેલુ તે મુજબ લાહી મેળવી વાસણ પર ચકાવવા લાયક તૈયાર કરેા અને પછી ત્રાંખા બરમને તેમાં મેળવીને લાહી સાથે વાસણ પર ચકાવો બ્યારે બહી નાં. ૩માંથી વાસણ પડવીને બહાર કાઢશે તો લીલા રંગના દેખાશે. રંગ ઘેરો કરવો હોય તો ત્રાંખા બરમ અઢીને બદલે ત્રણ તોલા મેવી.

(૯) રૂબરૂતી રંગ.

સીસુ રતલ ૧૦, જસત ૨૫ તોલા, પ્લેશા બેસતના બે-ત્રણ તોલા જેટલાં ન્હાના કટકા કરેા, અને સીસાને બહી નાં. ૧ માં પીગળાવી એ બ્યારે તે પ્રવાહી થાય ત્યારે જસતનો એક એક કટકો નાખીને સીખડના કાઢીથી હલાવતા રહેા અને ઉપર નાં. ૧માં જણાવ્યુ તેમ, તે પર આવેલા ફૂલ કાઢી સાદ વાસણમાં મુકતા જાઓ.

(પાના ૪૨ થી આગળ)

યાંત્રિક ગુંથણકામ-ન્હાના હાથે યત્ર ૧૩ મોજા, મજલર ૫. ગુથવાનો હુનર. અંક ૧૦૩ અને ૧૩૩ મો. કી. ૮ આના.

રચકો હુશાર્ન-વાવેતર વિષે. અંક ૬૧ મો. કી. ૪ આના.

રખર-ખરા અને નક્લી રખરની બનાવટ વિષે. અંક ૭૬ અને ૮૬ મો. કી. ૮ આના.

રખર કાપક-બનાવવાની વિગતો. અંક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.

રખરના કુગા-રખરના કુગાની બનાવટ હારા ન્હાની પુણમાં ૨૮૦ ટકા જેટલો નફો કેમ મળે છે. તેની પુરી માહિતી. અંક ૧૦૭ મો. કી. ૪ આના.

રખર રેટરખ-બનાવટની માહિતી. અંક ૭૬, ૮૧, ૮૨ અને ૮૩ મો. કી. ૧૫ આના.

રખર રેટરખની શાહીઓ-કાળી, ખજુ, લાલ, વાયોલેટ વ શાહીઓ બનાવવી. અંક ૫૧ અને ૧૦૩ મો. કી. ૭ આના.

રસાયણિક ખાતરો-જુદી જુદી જાતના પાક માટે બધેસતતા એવા પ્રકાર પ્રકારના રસાયણિક ખાતરો તૈયાર કરવાના અનેક પ્રયોગો અંક ૧૧૬ મો. કી. ૪ આના.

રંગબેરંગી પિત્તાશકામ-પિત્તાને નવ જુદા જુદા રંગો આપવા. અંક ૪૯ અને ૫૨ મો. કી. ૭ આના.

રંગબેરંગી શાહીઓ-લખવા માટે કાલી, ખજુ, લાલ અને લીલી શાહીના પ્રવાહી, છુકી અને ટિકડીઓના ઉત્તનબંધ પ્રયોગ. અંક ૩૦, ૬૫, ૭૪ અને ૮૦ મો. કી. ૧૫ આના.

એડર સાથેન પૈસા મોકલી આપેા. નાની રકમના એડરનુ વી પી કરતા નથી એકેનુ ટપાલ ખર્ચ દિન્દમા મુખ્ય છે. પછી વી પી થી મજાબાય તે તેના ખર્ચ આઢકને શિરે જુદો પડે છે

કંમર એપ્રિલ, સેપ્ટેમ્બર, ઓક્ટોબર, નવેમ્બર.

સપગા સીસાના ફક્ એકલા યર્ધ નામ ત્યારે આ દુલોને એકજ બઢીમા નાખી આગ રગ ગાવીને બરમ કરી લેવા આ રગ માટે બીજા રગો કરતા વધારે વખત આમ સગાવતી પકરો અને બારેક કમાક પછી બરમ યર્ધ જરો બરમ થયા પછી આગ ઓળવી નાખવી નેમએ અને આખી રાત આ બરમને એજ બઢીમા રહેવા દઈ સવારે બહાર કાઢી દર રતમે ૧૦ તોના લેખે સોકેલો સુદેદ પત્થર અથવા ભાસ સોકેલો—મેળવીને બઢી ના રમા નાખી આગ સગાવી મિશ્રણને પ્રવાહી કરી લેવું પિગળી નામ ત્યારે લોખડની કાઢી વડે સારી રીતે મિશ્ર કરી દર રતમે પાંચ તોના ટકણુ ખાર મેળવી તેને ફરીથી લોખડની કાઢી વડે મિશ્ર કરો.

આરે ટકણુ અને મસાલો મળીને પ્રવાહી થાય ત્યારે કાઢી વડે કાઢીને એક સાફ વાસણુમા (જેમા પાણી પહેલાથીજ ભરી રાખવું) કાઢો એટલે કાઢુ પડી જશે પછી સુકવીને બારીક વાગી નાખો. આ શરણતી રગનો પાવડર તૈયાર થયો છે અને લાઠીમા મેળવીને આગળ જણાવીશુ તે મુજબ વાસણો પર ચઢવી લો બઢી ના ડમા વાસણો પકવ્યા પછી રગ દીપી નીકળશે એમા સાવચેતી રગો કે બઢીમા રહેજો ધુમાડો ન થાય નહિ તો રગ શરણતીને બદલે રાખોડી યર્ધ જશે.

(૧૦) લાખી રગની તૈયારી.

ટકણુ ૪ રતન અજની ૨૫ તોલા પહેલા ટકણુને પાણી સાથે બારીક વાગી નાખો હવે એજ પ્રમાણે અજનીને પણ પાણી સાથે વાગી લો પછી એ બંનેને મેળવી ફરીથી વાઢીને લાઢી સાથે મિશ્ર કરી વાસણો પર આગળ જણાવીશુ તે મુજબ ચગવો આ વાસણો પણ બઢીમા પકવ્યા પછી રગ પકડશે.

(૧૧) ત્રાંબાના (તામેસેરી) રંગની તૈયારી.

ટકણુ બે રતન અગાડ જણાવ્યા મુજબ તૈયાર કરેલ લોહચૂન ૧૦ તોલા, પહેલા ટકણુને પાણી સાથે બારીક વાઢો, પછી તૈયાર કરેલી લોહચૂનને પણ પાણી સાથે વાગી લઈ બેકનું સારી રીતે મિશ્રણ કરો અને ફરીવાર બારીક પીસો રગ તૈયાર થયો છે. હવે તેને સાફી સાથે વાસણો પર આગળ જણાવીશુ તે પ્રમાણે ચઢવી લો આ રગ પણ બીજા રગો મુજબ બઢી ના ડમાથી વાસણો પકવીને કાઢવામા આવશે ત્યારેજ દીપી નીકળશે, અને એટલા સાફ દેખાશે કે જાણે તે ત્રાંબાનાજ બનેલા હોય આ રગને બીજા સપગા રગો કરતા બહુજ વધારે પ્રમાણમા આથ આપવી પડશે જો આગ વધારે ન મળશે તો રગ કાળાશ પડતો યર્ધ જશે.

(૩)

વાસણો પર રગ ચઢાવવાની રીત.
વાસણો સાફ કરવા.

તૈયાર થયેલા માગિના વાસણુને પહેલા લુગડા પડે ધસીને ખૂબ સાફ કરી લેવા, પછી પાણીમા કપડુ બોળીને વાસણુ પર ફેરવી ઘર્ષ વાસણુને ઠીક સાફ કરી સુકાવા દેવું, સુકાયા પછી તે રગ ચઢાવવા શોધ્ય યર્ધ જશે.

પછી નિશાસ્તો (મકનુ દુધ સુકવેલું) પ તૈયાર લઈ પાણી બે રતનમા મેળવી લો પછી તેને આમ પર સુકાવે હાવાની પકવી લો કે ધ્યાન રાખો કે આ મિશ્રણ વધારે પડતું પાકુ ન થાય ને વાસણો પર લગાડતા માં અનુકૂળ હેય તેમજ પાકુ રહે ત્યારે આ મિશ્રણ એક પ્રકારની લાઢી જેવું તૈયાર થાય ત્યારે મોટા વાસણુમા એને બુદો રાખો કાઈ પણ રગ-જે જેમ વામણુ ઉપર ચઢવવા માંગતા હો તે વાગી યર્ધ કપડાલન કરી આખાથી થોડીક લાઢી બુદો કાઢીને તેમા વાસણુ પર

વગાડવા પુરતું મેળવી લેા હાથે ખુબ મેળવજો
લગભગ પાચ તોના લાહી ૬ રતલ રગના
મસાવા માટે પુરતી થશે સારી મીતે મિશ્ર
થમા પછી થેહક પાણી નાખી હવાવો અને
એટલું પાતળું બને કે કાગળના પડની માફક
વાસણું ઉપર આ મિશ્રણ ચડી શકે

અરેતઃ હવે આ મિશ્રણને માગીના
કાચા વાસણો પર ચઢાવવા માટેની રીત
જે છે કે જે વાસણું પર મસાલો ચઢાવવો
હોય તેને કાચા હાથમા પકડી જમણા
હાથમા એક ચીનીનું નાનું ખાતું લઈ, તેમા
લાંહીવાળું રંગતું મિશ્રણ થેહક લઈને કાચા
હાથમા પકડેલા વાસણું ઉપર નાખતા જત
અને વાસણુંને એક સરખું ફેરવતા જત જેથી
રંગતું પડ સરખું ચડી જાય જે ક્યાક રંગ
વધારે પડતો લાગે તો સુકાયા પછી ચપ્પુ કે
છરીથી વધારે પડતો રંગ કાઢી નાખવો આ
રંગ સુકાયા પછી વાસણુંને બહુ ન ૩ મા
ગોઠવીને પકવી લેવા માત્ર આટલું યાદ રાખવું
કે જે રંગ પણ ચઢાવવો હોય તે, એજ પ્રમાણે
લાહી સાથે મિશ્રણ કરી તૈયાર કર્યા પછી
ચઢાવવો, અને સરદીની સીઝન હોય તો ગરમ
પાણીમા અને ગરમીની રીત હોય તો ઠંડા
પાણીમા આ રંગોતું મિશ્રણ તૈયાર કરવું

વાસણુંને ભટ્ટીમા ગોઠવવાની રીત.

રંગાઈને સુકાયા પછી આ વાસણુંને ચઢાવેલ
રંગ પકવી એપ આપવા માટે બહુ ના ૩ જે
તૈયાર કરવાની રીત “કમર”ના રજપમા અકમા
ઉપાધ ચુકી છે તે-માં દ્રીપાઈ ઉપર ગોઠવવામા
આવે છે દ્રીપાઈ ઉપર વાસણું મુકવાથી બહુમા
જે રંગ પીગળશે તેના કાચા હાથમી નહી
તેમજ વાસણું એક બીજા સાથે ચોટી સકશે
પણ નહી આ ત્રીપાઈમા બનતા સુધી નવીજ
હેલી જોઈએ અને તેમની અણિ પણ ધ
લાળી હેલી જોઈએ, આ અણિ પર થે કીક એક
મૂટી લગાડવાથી બહુમાથી વાસણું કાઢતા કાચા

પછી નહી અને દ્રીપાઈ બહુજ રહેલાઈથી
જુદી કરી શકાશે દ્રીપાઈ હમેશા વામણની
સાઈઝ મુજબ નાની મોગી લેવી જોઈએ વાસણું
બહુમા ગોઠવતી વકતે એ બાબતનો ખ્યાલ
રાખવો કે કાઈ વાસણું આગતા ઝોરથી પડી
ન જાય કારણ કે તેમ થશે તો પણ, બીજા
વાસણુંને બગાડી નાખશે અને નેધી આ દ્રીપાઈ
-એપર વાસણું સંબાળપુરક ગોઠવવામા ખાસ
કાળજી રાખવી.

વાસણું પર નકશી કાઢવાની રીત.

જે તમારે વાસણું પર કાળા રંગના કુલ-
વેલ કે એવી બીજી કાઈ નકશી કે ડિઝાઈન
બનાવવી હોય તો ફક્ત તૈયાર કરેલી અજનીને
પાણી સાથે બારીક વાટી લઈ ખીસકોલીની
પૂછડીના વાલની બારીક પીછી વડે-જે ‘બણા
ચિત્રકારો આવા કામોમા વાપરે છે-ઉપર મુજબ
બના ચઢાવેના રંગો સુકાઈ જાય તે પછી અને
બહુ ન ૩ મા પકાવવા પહેલા મનપસંદ આકારો
ચિત્રો કે ડિઝાઈનો બનાવી લેા જ્યારે આ
વાસણુંને પકવ્યા પછી બહાર કાઢશે તો કાળા
રંગની ડિઝાઈનો પડેલી જણાશે જે લીના કે
શીશી કંગના વેલ-મુગ બનાવવા હોય તો
માત્ર તૈયાર કરેલા ત્રાનાના જુકાને પાણી સાથે
વાગી વાસણું પર સફેદ રંગ ચઢાવ્યા પછી ઉપર
મુજબ પીછી વડે ચિતરવું, અને એજ પ્રમાણે
બીજા રંગો બનાવવાનું પણ સમજ લેવું.

ભટ્ટી સળગાવવા અને

વાસણું પકાવવાની રીત.

જ્યારે વાસણું પકાવવા માટે બહુ ન. ૩ મા
મુકવામાં આવે તો પહેલા ઉપરની જુત પર જે
મોટા ગળો માથુસ ઉતરી શકે તેવો રાખ્યો છે
તેને, ઈંટો મુકી તે ઉપર ટાકણ મુકી દેવું
અને ચારે બાજુએ જે ગોખતા ધુમાડા માટે
મુક્યા છે તે પર પણ એક ઈંટ મુકી દેવી.
અને આગ અર્ધી કરતાં સુધી બહુ બહાર
કરવી જેથી વાસણુંને ધીમી ધીમી આગ પડે

અને વાસણો બાગી ન જાય એ તે વકતે આગ વધારે ઝેરમા સળગાવશે તો, આગની ગરમીને કારણે વાસણો બાગવાનો ભય રહે છે આ મુજબ બહુલા મોઢામા એક કલાક આગ સળગાવ્યા પછી ધીમે ધીમે અદર પથ્રુ આગ આપતા જવી અને એમ અઢીથી તથુ કલાક પછીજ બહુમા સપુર્ણ અને એમરે આગ સળગાવી દેવી આ વકતે ચારે ગોખ લામાની ઈંટો પથ્રુ કાઢી લઈ આગના બડકા ગોખનાએમાથી ચારે બાજુ વાસણોને લાગે તે પ્રમાણે કરવુ આ રીતે બે તથુ કલાકની આગથી વાસણો પરતો મસાલો નરમ થઇ કુનવાનુ શરૂ થશે અને એકાદ કલાકમા રમ પીગળીને સાદુ થઇ વાસણો પર ચળકાટ દેખાવ લાગશે બ્યારે રમ પાણી માફક બેટુ અને આરસી માફક ચળકતુ દેખાય તેમજ આગનો બડકો દરેક વાસણમા દેખાવા લાગે એટલે બડકાનો રમ વાસણુના રમ જેવો વાસણુમા ચળકતો દેખાય ત્યારે કામકી કે કપાસની લાકડી—વાસણુને ન લાગે તે રીતે બહુમા નાખવી અને એ નાકડી બળવાથી થયવી રસની દરેક વાસણુમા એક સરખી જણાય અને વાસણો ખુબ ચળકવા અને આરસી જેમ સાદુ દેખાવા બાગે ત્યારે આગ આપવી બધ કરવી અને જે ઈંટો, વચ્ચેના ઢાકણની નીચે આગ સળગાવી વખતે મૂકી હતી તે કાઢીને બહુમાથી આગ-કોનસા પથ્રુ બંદાર કાઢીને પાણીથી એટલી નાખવા ઠંવે ધુમાડાના ગોખના તેમજ પત પરતુ ઢાકણ પથ્રુ એકસ રીતે બધ કરી દેવા અને દરેક ગોખવાને કાઢવ લગાડી દેવો જેથી બહારની સ્થેજે હવા અદર જના પામે નહીં એ કોઈ બાકેર રહેનાથી હવા અદર જશે તો વાસણુ બાગી નાખશે તેમજ રમ પથ્રુ ખરામ કરશે એટલે હવા બહુમા ન જાય તે માટે સારી રીતે દરેક બાકેર બધ કરવાની કાળજી રાખવી

આ બહુને તેમજ વાસણોને એવીજ સ્થીતીમા તથુ દિવસ રાખ્યા પછી સપ્તક પરના ચાર ગોખના ખોલી દેવા, પછી ઘોડીચર રહીને બહુમા મોઢુ બોલવુ અને એક બે કપાક રહીને ઉપરતુ ઢાકણ પથ્રુ ધીમે ધીમે રહીને ખોલી દેવુ એકદમ ન ખોલી નાખવુ. બ્યારે બહુ અને વાસણો ખીતકલ કામ પડી જાય ત્યારે બહુમાથી વાસણો કાઢવા વાસણો બહુજ સુશોભિત અને ચમકદાર આરસી જેવા તૈયાર હશે

એક ઝુરી વાત ખાસ ધ્યાન રાખવા જેવી છે કે જ્યારે આ બહુમા રમ પીગળીને વહેવા માટે છે તે પ્રસંગે બહુજ કાળજી રાખવી જોઈએ આગ વધારે બળશે, અને રમ પીગળી ને સાદુ થઈ ચૂકુ છે છતાં આગ બધ કરવામાં ન આવશે તો, તરતજ રમ બાગી જરી અને જે રમ પીગળી સાદુ થયુ ન હશે અને તે પહેલાં આગ બધ કરી દેવામા આવશે તો પથ્રુ રમ કાચો રહી જશે, તેથી ધ્યાન રાખવુ કે આગ વધારેયે ન થાય અને ઝોછીયે ન થાય કારણ કે એ બંને સનેગો વાસણુને નુકશાનકર્તાજ છે કારીગરને જોઈએ કે રમ એકકસ રીતે દેખ્યા અને તપ સ્થા પછીજ આગ બધ કરે ઉપર આગ માટે જે સમય બતાવ્યા છે તે માત્ર આસરે પડતા એટલા માટેજ બતાવ્યા છે કે કદાચ રમ તે પહેલાં થાવ પીગળી સાદુ થઈ જાય કુકમા એટલુજ કે વાસણો પર રમ પીગળીને સાદુ દેખાવા લાગે કે તરતજ આગ બધ કરી દેવી જોઈએ આગ ઝોછી કે વધતી ન અપાય તે માટે કારીગરે ખુબજ ધ્યાન રાખવુ, નહિ તો સપ્તકી મહેનત બર્થ જશે.

—અપુર્ણ—

એનેમલ કામ

વધુ વિગતો જાણવા માટે “કમર”ના અંક ૧૪૨-૧૪૩ મળાવી શુઓ કી ૦-૮-૦ “કમર” ઓફિસ, સવલારવાડા, સુરત.

સુગંધીદાર સુંઘણી યા તપકીર (નાસ)

મદ્રાસી તપકીર

(૧)

તમાકુના પાંદડાં ૧૦ તોલા લઈ તેમાં
જેઠતા પ્રમાણમાં મીઠાણું પાણી, ખાન્ડી અને
પુશ્પુ મેળવવી. પાંદડાંના જે ભાગ કરી
વચ્ચેની દાંડી કાઢી લઈ અર્ધાને તકડે સારી
રીતે સુકવી બારીક પાવડર બનાવવો. બાકીના
અર્ધા પાંદડાને મીઠાના પાણીમાં જે વકત
ઉકાળવા. મીઠાણું પાણી જે વાસણમાં ભેવું.
એક વાસણમાં થોડાક પાંદડાં ઉકાળ્યા પછી
તેમાંથી ખીન વાસણમાં નાખી ફરી વાર
ઉકાળવા. ખીન પાંદડાં એજ પાણીમાં આજ
પ્રમાણે ઉકાળવા. બ્યારે આ પાણી-કડો કે
તમાકુનો સત્વ ધાડું, ઘઈ ગોળ જેવું બને
ત્યારે ખેડ વાસણનું મેળવી લઇને ઠંડું પડવા
દેવું. હવે એમાં ખાન્ડી અને તમાકુનો બૂકો
ફરી રાખ્યો છે તે, સારી રીતે મેળવી લઈ છ
દીવસ રહેવા દઈ પછી મન પસંદ સુગંધી
મેળવીને બાટલીઓમાં ભરી ભેવી.

(૨)

મદ્રાસી તપકીરની આસ સુગંધનું કારણ
તમાકુના પાંદડાંને શુરાખારનું પાણી છે. તે,
તેમાં ભિંજવવામાં આવે છે. સાધારણ રીતે
સનેહરી પાંદડાં અથવા ચુન્દુરના પાંદડા આ
તપકીર માટે પસંદ કરવામાં આવે છે. તેમને
છઠ્ઠી નાખ્યા પછી થોડાક ચૂના સાથે મેળવી
નરમ થવા દેવામાં આવે છે. તે બાદ તેને
શુરાખાર કે નવસાદરના પાણી વડે બીનું
કરવામાં આવે છે. હવે એ તપકીર બનાવવા
માટે તૈયાર થયેલા હોય છે.

(૩)

હાંગીશી અથવા ચુન્દુર તમાકુના દાંડા
અને વચ્ચેની નસ કાઢી નાખી હલકી આંચ
ઉપર એકથું સેકો કે બારીક પાવડર કરતાં
એકેકેટ રંગેના પાવડર થાય. પાંદડાં સેકઈ
રહે કે તરતજ ખાંડી લઈ ઝીણું પાવડર
બનાવી લેવો. પછી ચૂનો મેળવીને એક

ખરળમાં માથના ધી સાથે ઘૂટો. છેવટે
પુશ્પુ મેળવી લે.

પુશ્પુ માટે હિન્દમાં કસ્તૂરી અને પાંડી
વધારે પ્રમાણમાં વપરાય છે. પાંડી વધારે
પ્રમાણમાં નાખવાથી વાસ બગડી જાય છે તેની
સંભાળ રાખવી—પાંચ તોલા તપકીરમાં
પાંડીનું એકજ ટીપું પુરતું છે અને તેથી
મધુરી સુગંધ આવી જાય છે.

આ સિવાય અમ્બર, બર્ગમોટ એલેક્સ,
લવિગનું તેલ, લવેન્ડરનું તેલ, ચુસાબ કે બીજા
કોઈ ફૂલના ઈત્ર (અત્તર) અથવા પુરતા મેળવી
શકો છો.

તપકીર માટે સુગંધી.

એલેક્સ બર્ગમોટ	૨ ઓંસ
એલેક્સ નેરોલી	૧૧ ગ્રામ
એલેક્સ રોઝ	૧૧ ગ્રામ

તથા મિક્સ કર્યાથી જે રસ તપકીર પુસ્તી
સુગંધી તૈયાર થાય છે.

સુંબઈનું મશાહુર

નંબર ૧ (રજીસ્ટર્ડ) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વેલિકિ પધ્ધતિ પ્રમાણે કીમતી
વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત
વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા તથા
સુંવાળા થાય છે અને મગજને ઠંડક આપી
આંખોનું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત
વાપરવાથી ખાતરી થશે.

બાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

જાપ જોઈને ભેવી. દરેક ડેઝાણીથી મળશે અથવા
નીચેના ડેઝાણીથી મંગાવો.

ધી પ્રેક્ટીકલ પરફ્યુમરી વર્કસ,

૨૧-૨૩ ફર વાડી, ચીરા બજાર,

સુંબઈ.

આ રહી તે કિતાબો — જેની તમે તલાશમાં હતા !

નકાકારક હુન્સે

વિવિધ પ્રકારના ફુનરોના પ્રમાણસુત લેખો
અને પ્રયોગોનો સુદર સમઢ

ભાગ પ્હેલો કી રૂ ૨-૦-૦

ભાગ બીજો રૂ ૨-૧-૦

ભાગ ત્રીજો રૂ ૩-૦-૦

હુન્સે મહાસાગર

૨૦૦૦ કરતા વધુ પ્રયોગોનો મ્હોટો સમઢ
૪૫૦ પાના રૂ ૪-૦-૦

વૈદ્યક વિન્યાસ લાગ ૧-૨-૩

આયુર્વેદિક વૈદ્યાના નકાર પ્રકારના ૧૦૦૦
જેટલા પ્રયોગો તથા ધુન ભાગ લગભગ ૮૦૦
પાના તમે ભાગના રૂ ૩-૮-૦

રસોદ્ધાર તત્ત્વ

આયુર્વેદિક દવાચારની અપૂર્વ કિતાબ
હજારો દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની
સપૂર્ણ માહિતી ૩૫૦ પાના રૂ ૩-૦-૦

ધર વહીવ

જુદા જુદા નકારના ગુનાહ તેના કાનુન
તેના ઉપાય અરજી ફામ મજોતપટા ભાગ
ચીઠીના નમુના વ વ નો પ્રમાણસુત મેય
૫૫૦ પાના પાકુ પુઢ રૂ ૧-૦-૦

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

કમ્પાઉન્ડર્સ માટે અત્યંત ઉપયોગી
દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગ
દવાસાગ્રીના નિયમો વ વ ની ૫૦૦ પાનાની
સચિત ગુજરાતી ચોપડી રૂ ૧-૮-૦

હોમિયોપેથીક મેટરીઆ મેડીકા

હોમિયોપેથીક દવાસાગ્રીની સર્વોત્તમ ગુજ
રાતી કિતાબ ૨૨૬ પાના રૂ ૨-૦-૦

હોમિયોપેથીક ચિકિત્સા સાર

હે મિયોપેથીક ઔષધ-પદ્ધતિનું અર્થીદ્ર
પુસ્તક રૂ ૧-૮-૦

બોલ ઈન્ડિયા મર્ચન્ટ્સ ડિરેક્ટરી

હિન્દ, નેપાલ વ ના પ્રકાર પ્રકારના
માથના વેપારીઓના હજારો શિરનામા અને બીજી
ઉપયોગી માહિતી ૬૦૦ પાના રૂ ૨-૦-૦

B. E. A Handbook

ઇંગ્લાન્ડની એન્જિનિયર-મેકીઓના પરિમ્લ,
શિરનામા, અધિકારો વ તુ સર્વમાન્ય બેલિયા-
પુસ્તક, ૩૭૫ પાના ૧૯૩૮ ની ન્યાયિત.

રૂ ૪-૦-૦

British Empire Trade Index

બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના હજારો વેપારીઓના
શિરનામાની મળવર ડિરેક્ટરી મ્હોટા કરના ૬૦૦
પાના ૧-૧૯૩૭-૩૮ની ન્યાયિત રૂ ૫-૦-૦

The Prescriber's Guide

અમેરીકી દવાસાગ્રીમાં વપરાતી જુદી જુદી
દવાઓના નામ, તેમના ગુણધોષ, તેમની માત્રા
વ દર્શાવતી ૬૦૦ પાનાની કિતાબ રૂ ૨-૪-૦

Guide to Profitable Recipes

વિવિધ પ્રકારના ગુરખાઓનો અમેરીકી સમઢ

૧૦૦ પાના કી ૧-૪-૦

Key to Success

ટપાન-વેપારને લગતી અમેરીકી કિતાબ
સપૂર્ણ માહિતી, પ્રયોગો લેખલ વ ના નમુના
વ વ થી બરપુર રૂ ૨-૮-૦

વેચાણ કળા કિંવા સેલ્સમેનશિપ

માન વેચાણની કળા-અર્થાત માલકોનું
લક્ષ આકર્ષા જિજ્ઞાસા ઉચ્કેરી માત બરીદ
વાની ઇચ્છા ઉત્પન્ન કરાવવી અને એ ઇચ્છાને
અમલમાં મુકાવવી, એ માટેની સમગ્રવટ,
વેપારી અને માલકની દષ્ટિએ માતની તુલના,
વાધાઓના વ્યવહાર જવાબે વેચાણ નિયમની
સ્થાન વ વ ૧૭ કીમતી વેપાર-સચનો સહિત

કીમત ૦-૧-૦-૦ [૨. ખ સહિત]

લખો કમર એફિસ સોદાગરવાડા, સુરત,

ધંધા અને ઉદ્યોગ એટલે પ્રમાણિકપણે સુખ અને સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરવાનું મુખ્ય સાધન, નાણા કમાવવાની પ્રમાણિક પદ્ધતિ, અથવા તો, આપણા તન અને મનને આપણી પ્રગતિ કે સુધારા માટે રોકવું; તે માટે મિહનત સાથે ઉત્સાહ અને ખર્ચ રાખી અમુક કાર્યમાં પરવાનું- આ ખાસ-ખાસ પ્રમગોએ કર્યા અને કુશળતા વાપરી કોઈક કામ પાર પાડ્યું.

‘ધંધાને’ કારણે આપણે આનંદ અને સતોષ ‘મેળવી’ સકાએ. તેથી ધન મળે અને ધન- દ્વારા આપણે આપણા નિર્વાહ અને ઉદ્યોગની ચીત્રો ખરીદીએ. આપણા મનમાં પર્યુત્તિ અને ચપળતા આવે અને જંગમ-બધુઓની દૃષ્ટિએ આપણી મહામતા અને મહત્વતા વધે એટલુંજ નહીં પણ, આપણે આ વિશાળ સૃષ્ટિમાં સુખ અને સતોષ સાથે આપણું જીવન ગાળી સકાએ.

કોઈ એમ કહેવું હોય કે, સુખ ધંધામાં નહીં પણ સતોષમાં છે તો, આપણે પૂછી સકાએ કે, “સતોષ માટે કોઈ પણ બુદ્ધિતાન ઉદ્યોગ કે ધંધા વિના બેસી રહેવું નથી.” દરેક જાણી પ્રગતિ અને ખ્યાલિની આશા અને આનંદના કુદરતીજ રીતેજ હોય છે-પછી બલે તે એક કે બીજા પ્રકારની હોય. અને એ આશા અને આનંદના સાથે સતોષની બાગણીઓ વધારે સમય ટકી સકતી નથી. ખરે સુખ તો તેનેજ કહી શકાય કે, આપણે અમુક ધંધા પાછળ તન અને મનથી લાગેલા રહીએ અને તેમાં પ્રમાણિકપણે જે કંઈ પ્રાપ્ત કરીએ તેમાંજ સુખ અને સતોષ માનીએ.

કોઈ એમ માનવું હોય કે ‘મન એટલું રાંધવાથી સુખ અને સંતોષ મળી જાય’ તે પણ ખરું નથી. માત્ર કષ્ટના સંદિગ્ધ ઉપર સુખ

ફળનો આધાર હોઈ સકતો નથી. પહેલાં લોકો એમજ માનતા હતા પણ તેમની માન્યતાઓ અસત્ય પૂરવાર થઈ અને, એજ કારણ છે કે, લોકોએ સુખ સંપાદન માટે નવી નવી શોધ-ખોળો કરવા માંડી. તેઓ હુન્નર ઉદ્યોગ તરફ આગ્રહ અને તેમાંજ તેમણે ખરેખર સુખ અનુભવ્યું. તેમને માનવું પડ્યું કે, “શરીર અને આત્માને કોઈક કામમાં આનંદ અને ઉત્સાહપુરક રોકવા ઉપરજ ધણે ભાગે સુખનો આધાર છે.”

આ રીતે હુનર ઉદ્યોગમાં નુખ-સ્થાપનોની આશા છતાંય, ધણા ધનવાનો એવા દેખાગે જે પોતાના દેશ-બધુઓને ઉદ્યોગી થતા નથી. તેઓ પોતે બેકાર રહી છપરે આપેલા ધન અને અગતો સહકાર્યો કરતા નથી. તેઓ પોતે બેકાર રહી પોતાના બધુઓને પણ બેકારજ રાખે છે. તેમને એ ખબર નથી કે શરીર જીવત હોય ત્યાં સુધી મનને કોઈ પણ એકાદ કાર્યમાં-પછી બલે ‘પ્રમાણિક હોય’ કે અથોએ-ટોકવુંજ પડે છે. નિરુદ્યોગી સંચાઓ પર કાટ ચડ્યા માંડે છે તેમ, શરીરને પણ મિહનત અને કસરત ન મળે તો તેમાંય અવરજ આગસ રૂપી કાટ ચડશે છે. એકા એકા ધન ઘટે છે અને એવા ધનવાન પણ અધારમાં જીતીને અધારમાંજ મરણ પામે છે. ને ન કિતિ મેળવે છે ન ખ્યાલિ.

ધર્મ ફાળમાં દિવાલો અને પડનીમાં ધિરજ આપી સકે છે તે મનુષ્યને પ્રમાણિક બનાવી પાપ કર્મથી બચાવી મકે છે. પણ એવી ધણીય ધાર્મિક દિવાલો છે જે, ધન વિના કરી સજાની નથી અને તેથી, આપણે દિશ્મનથી કહી સકાએ છીએ કે ધર્મ એકંદાથી સુખ કે સતોષ પ્રાપ્ત થવું નથી. આપણે તો

ઉપર ઉપર અર્થ રાખી કિંવા ધર્મ અને પ્રાર્થના સાથે મિલનત અને ઉદ્યોગ પણ કર્યો જરૂર છે. આપણે તેથીજ બન મેળવી સફળીએ, ઉદાર અને પરાયણી થઈ સફળીએ, અને પછીજ, મહાત્મા કે ધર્માત્મા બની આખર અને નામના મેળવી સફળીએ છીએ.

જ્ઞાન અને વિદ્યા અનુભવ ત્યાં જુદી બળમાં વધારો કરે છે. તેથી પ્રમાણિક વિચારો પણ થઈ, આપણા ધર્મમાં સદાયક બની અવિષ્ણના આપણા જિવન બધારણ માટે જોઈતી સામગ્રિ અને સુંદરતા પુરી પડે છે. આપણા કાર્યમાં સફળતા અને પ્રગતિ પ્રાપ્ત કરવી હોય તો, શરીરની સપ્તર્થ સ્થિતિએને કેળવવાની ઝરત છે અને તે, કેવળ મિલનત અને અનુભવ ઉપરજ આધાર રાખે છે. જુદી વિનાયુ જ્ઞાન મનુષ્યને અભિમાની બનાવી તેમાં અનેક કુટોચો ઉત્પન્ન કરે છે

આરોગ્ય કિંવા તનદુસ્તી માટે પણ ઝરતી છે કે આપણે અનુક કામમાં આપણા રહીએ. સુસ્ત અને નકામા બેસી જીવાથી મનમાં અનેક ચિંતાઓ ઉત્પન્ન થાય એટલુંજ નહીં, પણ તે, આપણા સ્વભાવ સુખાકારી ઉપર પણ મહી અસર કરે આપણે કેઈક ઉદ્યોગ કે કાર્યમાં રોકાયેલા તો આપણા શરીરમાં નજીવી બીમારીઓ ત્યાં છતાં તેનો વિચાર સુધ્ધાં આવતો નથી અને માત્ર શરીરમાં ભેદી દોડતુ રહેવાને કારણે ધણાય રોગો જન્મ્યા પછેવાંજ નાશ પામે છે. શરીર નિરોગી અને સ્વાસ્થ્ય રહે છે. ટૂંકમાં, એટલુંજ કે આપણે જિવત હોઈએ ત્યાં ભગી કામક શુભ કાર્યમાં પરાવાચલા રહીએ તોજ આપણે આપણા જિવનનો સદુપયોગ કર્યો કહી સકાય. આજ રીતે આપણે શારીરિક અને આત્મિક સ્થિતિએ ખિલવી અને કેળવી સફળીએ એટલુંજ નહીં પણ સુખ, સંપત્તિ અને સતોષ પણ મપાદન કરીશું.

કવિનાઈન નથી મળતી તો

હજીએ મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ ?

એ કવિનાઈનની માફી અસરોથી નિરાળો હોઈ, તાવનો અચૂક અને અકસીર દર્શાવ છે. કામત કરન ૧ ના છે આના.

ધાવણ વધારવા માટે

“શિક્ષક”

તોલા ૧ ના બે આના.

દરેક ઘરમાં હમેશા મવજુદ રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીવર અને હોઝરીના દરદા માટે—હજીએ કમિડ નવશાદરી કરનનો એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમકે સુસેપ્માની બ. જુ. ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોઝરીને શક્તિ આપી, આપ્યા શરીરને કાયદો પહોંચાડનાર—જવા-રિશી ભલીનસે તોલા એકનો ૧ આનો.
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—જવારિશી કમ્પી તોલા એકનો ૩ પેમા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—હજીએ પેચિય પ્રસીદી કરન એકનો ૭ આનો.
- (૬) સોજા અને માર માટે—હજીએ કિમાડ [મોટ-ગોલી (૨૭.)) કરનના ૭ આના.
- (૭) સસેપ્મા અને ખાંસી માટે—હજીએ નમકે જીદી કરન એકનો એક આનો.
- (૮) જીલાખ લાવવા—ધીરીએ કરમાની તોલા એકનો એક આનો.
- (૯) ગુલકંઠ—અસલી ગુલાખના પુલનુ બહુ સ્વાદિષ્ટ. રતલ એકનો આઠ આના. એ સિવાય સેંકડો દવાઓ અને વસ્તુપતિયે બીજીઓ વગરદ માટે પુછે—

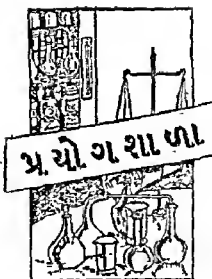
દવાખાના સુધેને સિંહત (૨૭.) રાનીતાલાન, મુરત.

(૧)

હીરાકસીના હલકા પ્રવા-
હીમાં એમોનીયા રહેજ
વધારે પ્રમાણમાં નાખ-
વાથી ને યરો નીચે
એસે તેને જુદો કાકી
સહ, એ યરાને ધોઈ.
દબાવીને સુકાવી લો.
પછી એને એટલું
તપાવો કે અંધારામાં
હલકા સામ રંગલું દેખાતું થાય.

(૨)

કીસમયુક્ત	૪ ઓસ
ટરટારિક એસિડ	૨ "
પ્રીપેડ-એક	૨ "
દેરિક એકસાઈડ	૨ "

લોખંડ પરથી કાટ દુર કરવો

એક ભાગ સફેદયુરિક એસિડમાં દસ ભાગ
પાણી ઉમેરી બનાવેલા સોલ્યુશનથી ગમે તેવો
કાટ નીકળી જશે.

સફેદયુરિક એસિડ એટલું ને કામ આપતું
નથી તે, આ મિશ્રણ આપે છે. એ મિશ્રણમાં
સાફ કરવાની ચીઝો નાખ્યા પછી કાટી લઈ
તેને ગરમ 'લાઈમ વોટર'માં ડુબાડી એટલી
ગરમી આપવી કે લાઈમ વોટરમાંથી કાટનાં
તરત સુકોઈ જાય. પછી સુકા બૂસી કે લાકડાના
વહેરથી ધસીને તેને સાફ કરી લેવાય. તે
જરાંએ કાટ રહેશે નહિ. અને જો જરૂર
અંગ્રાવવું હોય તો, સહેલાઈથી ચડી જશે.

લોખંડ પર કાટ ચડતો અટકાવવો

એમ. જેની નામના રસાયણ શાસ્ત્રી એ
માટે નીચે જણાવેલો પ્રયોગ વર્ણવે છે.

૨૦ ભાગ ખાંડેલી
ઈટનો બૂકો રેશમી
બારિક કાપડમાં આવેલો
લૂક, તેમાં ૨૦ ભાગ
બો. ૧૨ પંથરીનો પાવડર
મેળવો. પછી એ બેક્ટને
ખરણમાં નાખી અલ-
સીના તેલ સાથે યુગ્મ
ધૂંટી બાફ પેઈન્ટ જેવું
બનાવો. હવે એ
પેઈન્ટને પાતળું કરવું
હોય તો એમાં ટરપેન્ટાઈન

ઉમેરી સકાય છે. ને ચીઝને 'લગાડવું' હોય
તેને પહેલાં બરાબર સાફ કર્યા પછી 'લગાડવું'. એ
વર્ષ સુધી તાજાઓ ને ખુફી હવામાં મુકાયા હતા
અને જેની ઉપર રોઝ ગીદાનું પાણી નંખાતું
હતું તેની ઉપર ફક્ત ઉપલી મેળવણીના
બે થર ચલાવવાથી રહેજે કાટની અસર
થઈ ન હતી.

સ્નેહીન

સ્પરમેસીડી	૩ ઓસ
સફેદ મીણ (ખર)	૨ "
બદામનું તેલ તાજું	૧૨ "

એ ત્રણેને મેળવી ગરમ પાણી ઉપર
ઓગળાવો, પછી ખરણમાં નાખી જમરી જસદી
ધૂટો નેથી જમી ન જતાં મસકા જેવું
થાય. હજી વધુ ઘૂંટવતું ચાતુ રાખી સફેદ
ફીમ જેવું બને ત્યારે, ઘૂંટવામાંજ એક ઓસ
ગુલાબનું સારામાં સારું પાણી અને એક ઓસ
એકપ્પા પ્રીસરિન ઘોડી-ઘોડી કરી તેમાં ઉમેરી
૨૦ મિનિટ-સુધી મુટતા રહેા. પછી ૧૦ ટીપાં
મુલાબનું એસેન્સ ઉમેરી અંતમાં કાકા ખરણ
કર્તા પછી ચીશીઓમાં સંભાળપૂર્વક બરી પેક
કરી રાખો.

કેન્કર આઈસ (સારી જાતનો)

ખરું સફેદ મીઠુ અને સ્પરમેસીટી દરેક,
એક-એક ઓસ, કપૂર ૨ ઓસ, મીઠી
બદામનું તેલ ૧ રતલ.

એ ચારે વસ્તુઓને મેળવી ગરમ પાણી
ઉપર પકાવી એમળાવી લો, પછી એને ઘોંટતા
ગળ્યો અને ધીમે ધીમે ફરી એક રતલ
ગુલાબનું પાણી એમાં પચાવી દો. પાણી છૂટું
ન પડે તેનું ધ્યાન રાખવું, પછી એક કામ
રોઝમરીનું અત્તર ખુશબૂ માટે ઉમેરવું.

(૨)

એનાથી હલકી ક્વેલિટીનું જોઈએ તો
નીચે મુજબ બનાવો :

મીઠી બદામનું તેલ	૨ ઓસ
સ્પરમેસીટી	૪ "
ખરું સફેદ મીઠુ	૨ "
કપૂર	૦૧૧ "

એ સપળાને પાણી ઉપર પકાવી જોઈતી
સાઈઝના ફરમાઓમાં ભરી લો.

ગૂન મેટલ

આ મેટલ મશિનની બેરિંગ વ. માં વપરાય
છે અને તે નીચે મુજબ બને છે :

(૧)

ત્રાંબુ,	૧ ભાગ
જસત	૧૭ ભાગ
એન્ડીમની	૧૧ ભાગ

ત્રાંબુનો નાની મમમાં રસ કર્યા પછી
એન્ડીમની અને છેવટે જસત ઉમેરો. કળણ
રાખો કે જસત બળીને ઉડી નહોતો જાય. એ માટે
એન્ડીમ મેગ્નેશીયમ પછી મિશ્રણ સ્ટ્રોન્ગ ફાઉન્ડ પડે
એટલે જસત મેગ્નેશીયમ. આ મિશ્રણના જોઈતી
આકારના ટાળાને કામમાં લેવાય છે. એની ઉપર
સાઈ પેલિશ આવી સકે છે અને તેવાર યથા
પછી એમ્બ્રિનમ જેની દેખાય છે.

(૨)

ત્રાંબુ	૧ ભાગ
કસઇ	૧૨ "
સીસુ	૧૫૦ "
એન્ડીમની	૩૦ "
લોખંડ	૧ "
ખીડ	૧ "

(૩)

ત્રાંબુ	૧૧ ભાગ
કસઇ	૪૦ "
સીસુ	૧૨૦ "
એન્ડીમની	૨૪ "
લોખંડ	૧ "
ખીડ	૧ "

નાં. ૩ અને ૪ માં પહેલાં લોખંડ

ડના ન્હાના ન્હાના કટકા કાપી. લેવા જેથી
એ ત્રાંબા અને ખીડના રસમાં સ્ટ્રોન્ગથી ભળી
જરી. આ ત્રણેનું મિશ્રણ યથા પછી કસઇ,
સીસુ અને એન્ડીમની ઉમેરવું. પરંતુ કસઇ,
સીસુ અને એન્ડીમનીને જુદી જુદી મમમાં
રસ કર્યા પછીજ સદરદ મિશ્રણમાં મેળવવું
જોઈએ. એ સર્વે સારી રીતે ભળી જાય
એટલે સાદા પાકી લઈ જોઈએ ત્યારે વાપરવું.

(૪)

કસઇ	૧૦૦ ભાગ
ત્રાંબુ	૧૦ "
એન્ડીમની	૧૦ "

(૫)

કસઇ	૮૩૧ ભાગ
એન્ડીમની	૮૧ ભાગ
ત્રાંબુ	૮૧ ભાગ

નાં. ૪ અને ૫, બન્ને ઇલેક્ટ્રીક મોટર
અને કામનામા કામ આપવા યોગ્ય છે. —

અરતરા પર પાણી ચડવું

૧૪૫૬ (પાલાદ) ને એકસરખી ગરમી
આપવી કદીનું છે તેથી તે માટે ધાતુઓના

મિથ્યજનું પ્રવાહી બનાવી તેમાં એને ડુબાવી રાખવામાં આવે છે. એ મિથ્યજોમાં ઘણે ભાગે સીસું અને ક્ષણ વપરાય છે. અરનરને પાણી આપવા માટે ૮ ભાગ સીસું અને ૪ ભાગ ક્ષણ લઈ તેને ૨૨૮° સુધી ગરમ કરી પ્રવાહી થાય ત્યારે તેમાં અસ્તરાને એટલા વક્ત સુધી ડુબાવી રાખવા કે અસ્તરા પણ ૨૨૮° સુધી તપી જાય. પછી તેમને કાઢી લેવા. એનો રંગ સ્વેજ પીળો થશે.

સાદી મૂસ Crucible ની બનાવટ

નદાની મૂસ ઘણું કરી કુંભારના ચક્કર ઉપર અથવા બીજામાં લાળીને બનાવવામાં આવે છે. એના બીજાં બીજાના અથવા સખ્ત પ્રકારના લાકડામાંથી તથા છૂટા-છૂટા ભાગે બનેલાં હોય છે.

ફાયરકેમાં સિસિકા, કોક તથા બાંગેલી મૂસના કટકા કે બીજા ન આગળનારી વસ્તુએને ખારીક વાટી લઈ, થોડુંક પાણી ઉમેરીને ઘણા આઠવાડીઆ સુધી આ મિથ્યજને ગુદવામાં આવે છે. બાંગેલી મૂસના કુકડા એટલા માટે ઉમેરાય છે કે તે પ્રાકી થયેલી હોવાને કારણે માટી સુકાતાં તેને કુટવ દેતી નથી જેથી તેમાં તરણ પાડવાની ધાસ્તી બહુ એટલી યઈ જાય છે. વળી, ગુદવાને કારણે માટીમાં ચિકાસા પણ ખૂબ વધે છે.

હવે, એ તૈયાર થયેલી માટીમાંથી થોડીક લઈ બીજામાં મૂકી, તેને દબાવીને લાકડાની દબોડી વડે કોણને માટીને સરખા પ્રમાણમાં ફેલાવી દેશ પછી વધારાની માટી કાઢી નાખવામાં આવે છે. તે બાદ બીજાં વચ્ચેના અંદરનો ભાગ કાઢી લઈ તૈયાર થયેલી મૂસને બીજાં તળાપા-વાસા ભાગને દબાવીને બહાર કાઢી લેવામાં આવે છે.

હવે, આ દાનેલી મૂસને કેટલાક આઠવાડીયા સુધી મૂકી દબાવવા ઝોરઝામ સુકાતી રાખવા

પછી બહીના દંડા ભાગમાં પ્લેકાં મૂકવી અને ધીમે ધીમે વધારે ગરમીવાસા ભાગ તરફ લઈ જઈ, છેવટે ખૂબ વધે પ્રમાણમાં ગરમી આપવી. તે પછી તેને એજ પ્રમાણે ધીમે ધીમે બહાર કાઢવી જેથી તે વધારે મજબૂત બને છે.

ગ્રેફાઈટ (Graphite) ની મૂસ

ગ્રેફાઈટ ૨ ભાગ, ફાયરકે ૧ ભાગ, પાણી ખપપુરતું.

સારામાં સારી ફાયરકે અને કણવાસે ગ્રેફાઈટ લેવા જોઈએ. ગ્રેફાઈટને ખારીક ખાંડીને, આળી લેવું. અને તેમાં ફાયરકે સારી રીતે મેળવ્યા પછી એટલું પાણી ઉમેરવું કે ચિકાસવાડું મિથ્યજ તૈયાર થાય. કેટલીક વેળા એનાં સિસિકા રેતી પણ એ માટે મેળવાય છે કે ગરમીનું પ્રમાણ વધતું જાયું થવાને કારણે મૂસ ફાટે નહીં. કવ ધાતુના બીજાઓમાં જોઈતા આકારની નાની મોટી મૂસ બનાવી લઈ આ બીજાંને મૂસની સાથે જુલામાં કે મોઢી ગરમીવાસી બહીમાં મૂકવા. થોડાક સમય પછી ફાયરકે સુકાઈને સોલાતાં મૂસ છૂટી પડી જશે એટલે કાઢી લેવી અને બીજું સુકાતાં જીજ મુસ ઉપર વચાણે બરી લેવી.

(મળીની બનાવટમાં અમ છટે (Fire Bricks) હોવી ઝુરરી છે. જેની બનાવટની વિગતો "કમર"ના અંક ૧૨૬ માં સચિત લેખમાં જણાવવામાં આવી છે.)

સુદરતા પણ ખરીદી સકાય છે

માથાના વળ ખૂબ-સરની માટે ઝુરરી છે અને તેમને સુનેહરી, નર્મ અને સુરોચિત રાખવા માટે નેજ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસંધ્ય પ્રયોગોનું પુસ્તક—

કે શ શું ગા ર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે

ક્રમત પો. ખ. સાથે પાંચ આના.

"કમર" એપ્રિલ, સોલામરવાસ, મુરત.

દૂધમાંથી વધારે પ્રમાણમાં ધી કેમ મેળવશો ?

બપોરના અઠત હોય ત્યારે અથવા વધારે સમય લગી ચીઝને ગરમ રાખવી હોય તો, બસતણુનો બચાવ કરવા માટે ઘાસની પેટી બહુ ઉપયોગી જણાઈ છે અને જૂના જમાનાથી તે વપરાતી પશુ રહી છે. સૈનિકો બ્યારે યુધ્ધ-મયદાને પડ્યા હોય ત્યારે તો તે, બહુજ ઉપયોગી થઈ પડે છે. હાલ પગલમમાં બપોરના બચાવ કરી ધરમાં દૂધ ગરમ રાખવા માટે એ કેટલી ઉપયોગી નીવડે છે તેનું નિરિક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે.

ધણે બાગે દૂધ ગરમ કરવા માટે ગ્રામ્ય જનો છાણા વાપરે છે જે બચાવી લેવાય તો ખાતરના કામમાં તેથી પશુ વધારે ઉપયોગી થઈ પડે છે. મદરકું નિરિક્ષણને પરિણામે એ પશુ જણાયા મળ્યું છે કે ઘાસની પેટી વડે દૂધ ગરમ રાખી બપોરના માત્ર બચાવી સકાય છે એટલું જ નહીં પશુ તે કારણે, દૂધમાંથી ધી પશુ વધુ પ્રમાણમાં મેળવી સકાય છે.

ગામડાઓમાં ધી મનાવવા માટે ધણે બાગે નીચેની પદ્ધતિઓ પ્રચલિત છે:-

(1) સવારે દૂધ ઉઠાળી લઈ આખો દિવસ હકુ પડના ઈર્ષ સામે તેમાં બીજી વગર ઉઠાળેલું દૂધ મેળવી દેવામાં આવે છે.

(2) સવારનું દૂધ આખો દિવસ ધીમાં આથ પડે ગરમ રાખી સાંજનું દૂધ ઉઠાળી યઈ તેમાં મેળવી દેવામાં આવે છે.

(3) સવારનું દૂધ આખો દિવસ ગરમ રાખી માત્ર 'વગર ઉઠાળેલું' દૂધ તેમાં મેળવી દેવામાં આવે છે.

આ ત્રણે રીતો પછીની ક્રિયાઓ-જેમકે, રાત્રે દહીં કે દાણ ઉમેરવી અને બીજે દીવસે

વધાવવું એ, ત્રણે પદ્ધતિમાં એક સરખીજ રીતેજ કરવામાં આવે છે. આ લેખને છેડે આપેલા ટોહામાં મજકુર ત્રણે પદ્ધતિના નિરિક્ષણના પરિણામોની સરખામણી કરવામાં આવી છે તેમજ નાં. ૨ અને નાં. ૩ની રીતમાં ઘાસ-પેટીની મદદ લેવાથી જે વધારે પડતો સામ થયો છે તે પશુ સ્વચ્છ જણાઈ આવે છે. એ માટે ધ્યાન રાખવું કે નાં. ૩-અંતી રીત જેમાં, નાં. ૩ની રીત સાથે માત્ર ઘાસ-પેટીનો વધારોજ છે તે, સૌથી સરમ પરિણામ લાવે છે વળી, એ પશુ ચોક્કસ છે કે દહેકમાં દેશી રીત કરતાં ઘાસ-પેટીની રીત વધારે સારી જણાઈ છે કારણ કે તેમાં બસતણુનો બચાવ થાય છે, ધી વધારે પ્રમાણમાં મળે છે અને ઘણા પશુ વધુ સ્વચ્છ બને છે.

એ પશુ જણાવવું મુશ્કેલી છે કે આ આગ્રમાઈશ એક દિ દી સ્ત્રીએ સાધારણ રીતે વપરાતા દેશી વાસણો વડેજ કરી હતી. ફક્ત એક પુરવે તેણીને ઘાસ-પેટી બામનની સમજીતી આપીને દૂધ અને ધીના તોલ-માપમાં મદદ કરી હતી. આ ઉપરથી એ દેખાઈ આવે છે કે ગ્રામ્ય બહુઓ પશુ આ પદ્ધતિઓ મુજબ સહેવાઈથી મોતાનું કામ કરી સકશે. ફરેક આગ્રમાઈશ સપૂર્ણ રીતે, અનેક વેળા કર્તા પછીજ તેનો પરિણામો તોલવામાં આવ્યા હોવાથી જુવ ઘરાની ઘાસતી નથી.

ઘાસ-પેટી શી રીતે વાપરવી ?

(1) સવારનું દૂધ પુરેપુરું બરાઈ મોઢા સુધી આડી તપ તેટલું વાસણ યઈ તેમાં દૂધ ઉપર સુધી બરવું.

(૨) સદરહુ વાસણના વધુમાં વધુ બાસથી લાકડાની પેટી બમણી ધોળાઈ અને લબાઈની તેમજ તેની ઉંચાઈથી લગભગ દસ ઈંચ વધુ હોવી જોઈએ. પેટીના પાટીયા ચોક્કસ રીતે સાંધા મળી જાય તેવી રીતે જડેલા ન હોય તો, કોઈક સુધાર પાસે તે બોલાવીને ફરીથી એવી રીતે જોડાવવા, કે પાટીયાના સાંધામાંથી રહેજે હવા પેટીમાં જઈ સકે નહીં. વળી લાકડામાં લાકડાની પટીઓ એવી રીતે ફરતે જડી દેવી કે તે બંધ કરવામાં આવે તો, પેટીના મોઢા પર સજ્જત બેસતું આવે કે જેમાંથી પણ હવા દાખલ થાય નહીં.

(૩) હવે આ પેટીના તળીયામાં સુકુ ઘાસ કે બૂસું નાખીને લગભગ છ ઈંચનો ચર દબાવી દબાવીને પાથરવો.

(૪) વાસણમાં દૂધ ઉકળવા માટે કે તરતજ એ વાસણને પેટીની વચ્ચે ઘાસ કે બૂસાના ચર પર ગોઠવી દઈ તેની આસપાસ વધુ ઘાસ કે બૂસું એટલે સુધી ભરે કે વાસણના મોઢાની સપાટી સાથે મળી જાય. ચાહો તો કોઈક ધાતુ કે લાકડાનું લાકડું એની ઉપર મૂકી મકો છો કે જેથી તેની ઉપર પણ ઘાસ ભરી સકાય. આ પ્રમાણે પેટી બંધ કર્યા પછી સાંજ સુધી બાંજુએ રાખી મકો.

(૫) સાંજે જે દૂધ ચાપ તે ઉકાળ્યા વિનાજ કોઈક વાસણમાં ભરી અને ઘાસ-પેટી ખોલી તેમાંથી સવાળના દુધવાણું વાસણ કાઢી સાંજના દુધમાં તેમાંનું દૂધ પણ મેળવી ને. હવે એમાં દહીં નાખી આખી રાત એમને એમજ રહેવા દઈ બીજી સવારે ગોડીમાં નાખીને વસેલી નાખો.

આ બહુજ સાધારણ પ્રયોગ છે અને જે ઘાસ કે બૂસાને તાજ સડો રાખવાની કાળજી રખાય તો કોઈ પણ રાખસ બહુજ રહેતાઈથી આ પદ્ધતિથી સારા પરિણામો મેળવી સકશે.

ઘાસ-પેટી ધાતુ-પત્રાની અથવા ઈટાની પ્રણ બનાવી સકાય છે. પરંતુ તેના ફૂટકાણુ બરાબર બેસતા આવે તેવાંજ હોવાં જરૂરી છે. આ ઘાસ-પેટીની રીત ચાલુ કરવામાં આવે તો, દૂધ ઉકાળવા માટે ખાસ ચૂસા વ. ની વધારે પ્રમાણમાં જરૂરત રહેશે નહીં. ધણી ધરામાં સવારે ખોરાક રધાય છે જે પછી તરતજ તેજ ચૂસા ઉપર બહુ યોગ્ય વધારે બળતણની સહાયથી સવારનું દુધ ઉકાળી લેવાશે અને એમ જુદા ચૂસા પર દુધને ઉકાળવા વ. ની માયામૂટ મટી જશે.

આ પ્રયોગ પંચાય પ્રાંતમાં આજમાવતાં સારા પરિણામો આપતો જણાયો છે. ગુજરાતના બાઇઓ, ખાસ કરી ખેડૂતો પણ આજમાવે અને સામ ઉદાવે એ ધારણાથી અત્રે રજુ કર્યો છે. [કોશ માટે પાઠ્ય જુઓ.]

હોલસેસ માટે લખો :

હાજમિયાં અપ દુલ્લાહભાઈ

ટાપીઓ, હોઝીયરી અને છતરીઓના વેપારી.
૬. કાલપુર, નેટાંગરાજ પોરની પોળ,

અહમદાબાદ.

TELE } Add: 'ISLAM BROS.'
Phone No. 2426.

દેશી રીત તથા ધાસ-પેટીની સુધરેલી રીતે દૂધ ગરમ કરવાની આગ્રમાયશીની પરિણામ દર્શાવતો કોષ્ટક.

રીત ૧	રીત ૨	રીત ૨	રીત ૩	રીત ૩ અ	નોંધ.
અગરુદ દૂધ ઉકાળી થકે મવા છાં, સાંજનું દૂધ તેમાં ઉકાળ્યા વગર ઉમેરવું.	સવાળું દૂધ આખો દિવસ ગરમ રાખી સાંજનું દૂધ ઉકાળીને તેમાં મેળવવું.	અચાગું દૂધ ઉકાળીને ધાસ-પેટીમાં બધા રીરી, સાંજનું દૂધ ઉકાળીને તેમાં ઉમેરવું.	સવાળું દૂધ આખો દિવસ ગરમ રાખી સાંજનું દૂધ તેમાં ઉકાળ્યા વગર મેળવવું.	અચાગું દૂધ ઉકાળીને ધાસ પેટીમાં બધા રીરી, સાંજનું દૂધ તેમાં ઉકાળ્યા વગર મેળવવું.	
(૧) સવાર માંજ મળીને દૂધ ડેરવું હોયું.	૧૦ —	૧૦ ૧	૧૦ ૧	૧૦ —	જે દૂધ લેવામાં આવ્યું તે સરખી રીકાઇ ધરાવતું હતું.
(૨) ડેરવું પાણી ઉમેર્યું.	૮	૧૪.૫	૧૫	૭.૫	ધી બનાવવામાં જે બલતણ વપરાયું હતું તે એમાં ગણ્યું નથી.
(૩) દૂધને ગરમ કરતા દૂધ ડેરવું બગતણ વાપર્યું.	૩-૧૫૦	૩ ૦૦૮	૩-૦૧૩	૩-૪૦૪	બલતણ તરીકે દરેક આગ્ર માણિમાં ઉપયોગ વાપરવામાં આવ્યા હતા.
(૪) દૂધને ડેરવું માખણ બન્યું.	૧૮	૧૫	૧૮	૧૮	
(૫) વધારવા માટે ડેરવું પાણી ઉમેર્યું.	૨-૩૮૩	૨-૩૧૭	૨-૪૧૭	૨-૫૩૭	
(૬) ડેરવું ધી બન્યું.	૭૫.	૭૧.૫	૭૪.૩	૭૫.	
(૭) હાસ ડેરલી ગતી.	૨૫-૧૭૮	૨૫-૫૫૪	૨-૨૧૩	૨૪-૮૨૪	
(૮) ૧ સેલ ધી માટે દૂધ ડેરવું.	સારી	સારી	સારી	સારી	
(૯) માખણ અને ધીત્રા સ્થાદ કેવા.	સારી	સારી	સારી	સારી	
(૧૦) હાસ સ્થાદે કેવી હતી.	સારી	સારી	સારી	સારી	

પરિણામેની છેત્રી રીત ખા. ૩ અ સુધે ફરતાં વધારે સંદર્ભ પરિણામ અંગે છે, બીજા નજરે પરિણામ નં. ૨ અ, ત્રીજા નંબરે નં. ૩ એવુ નજરે ન. ૧ અને પાંચમાં નંબરે પરિણામ નં. ૨ આપી છે.

અણુધાર્યા અકસ્માતો અને તેના ઉપાય

★

ઝેરના ઉપાય

આ બનાવાની પશુ કમાલ અને દુ.ખી હિન્દમાં કમી નથી. આથી તો સારા સારા શુરવીરો, સૂરમાંઓ, સતોષીઓ અને સહન કરનારાઓ પણ કોઈક વકતે નિરાશાની એકજ ઠોકરથી હતાશ થઈ હિંમત ખોઈ સહાને માટે નાશ પામ્યા છે. તેઓ નહીં કરવાનાં કામ કરી બેસી પોતાની પાછળ કુટુંબ-જનેને રક્ષતા કરી મુકે છે. આત્મહત્યા કિવા આપઘાત માટે સીધો, સરળ અને સસનો માર્ગ પણ એજ હોવાથી, ઘણાંય નિરાધારો એનોજ આસર લે છે.

કોઈક વકતે આપણી રહેજ બેદરકારીને કારણે એક રોગીની દવા ખીજાને પીવડાવી દેવાથી અગર કોઈક ઝેરી દવાની શીશી બહાર મૂકતાં અવગણતાને કારણે નિર્દોષ બાળક તેને શરબત કે એવું કંઈક સ્વાદિષ્ટ પીણું મમથને હોઠમાં કરી લેતું હોવાથી પણ આવી હતભાગી ઘટના બની જાય છે.

આવી કોઈ બિનાની જાણ થાય કે તરતજ રહેજે દીલ વિનાં-આવા માણસ કે બાળકને ઉઘેડી કરાવી લેવી અને તે માટે તેને ગરમ પાણીના એક ગલાસમાં ચમચી ભરીને દળેલી રોઈ કે ફટકડી આપવી અસરકારક છે. જે એ બન્ને વસ્તુઓ તે સમયે નહીં મળી સકે તો મીઠું (નમક) ચમચ ભરી ગરમ પાણીમાં નાખી પીવડાવી દેવું. સાદું ગરમ પાણી પણ ઉવટી કરાવવા માટે પુરતું થશે. કોઈ પણ ઝેરની માઠી અસરથી રક્ષણ મેળવવા માટે નીચે મુજબનું એક મિશ્રણ અત્યંત ફાયદાકારક છે.

(૧)

સફેટ ઓફ આયર્ન (ફીરિક્સી) ૨ ઓસ

કેલ્સાઈન્ડ મેગ્નેશિયા

૨ ઓસ

મળેલા હાડકાનો કાલસો

૧ "

એક શીશીમાં સફેટ ઓફ આયર્ન (ફીરિક્સી) અને ખીજામાં મેગ્નેશિયા અને કેલ્સાઈન્ડ પાવડર ભરી રાખો. જ્યારે ઝરત જણાય ત્યારે આ ત્રણે વીઝોને એક પાઉન્ટ (૧ રતલ) પાણીમાં નાખી, ત્રણથી છ ચમચા સુધી આપી સકો છો.

(૨)

ઉપર જણાવ્યા મુજબ ગર્ભ કે ફટકડીનો પાવડર એક નાની ચમચી ભરી પાણીમાં નાખી પીવડાવવાથી ઉલટી થઈ જશે, જે નહીંજ થાય તો આગળ કે કોઈ પક્ષીની પાંખ મોઢામાં નાખવી અને મેઅલ્ક (હોળરી)માંથી ઝેર નીકળી ગયાની પૂરેપૂરી ખાત્રી નહીં થાય ત્યાં સુધી આ રીતે ઉલટી કરાવતાં રહેવું. પેટમાં બળનરા ઉત્પન્ન કરનાર ઝેહર હોય તો ઉવટી દરાવ્યા પછી તેને દૂધ અથવા ધાંજાની સફેદી આપવી.

(૩)

જો ઝેર ક્ષાર પ્રકારનો હોય તો માત્ર અર્ધા ગલાસ પાણીમાં બે કે ત્રણ ચમચા સરકાના અથવા બે કે ત્રણ લીટ્રનું રસ નાખી આપવું; થોડાક સમય પછી જ્યારૂં તેલના ચારેક ચમચ પીવડાવવા આવી જાતનાં ઝેરમાં ઉલટી કરાવવાની થા ખીમારની હોળરીને નળી વડે સાફ કરવાની જરૂરત હોતી નથી. જે એમેનિયા સ્થવાને કારણે ઝેરી અસર થઈ હોય તો, તેના સારામાં સારો ઉપાય એ છે કે સરકાને સારી રીતે ગરમ કરી તેની વરાળ સુધાવવી અને નમીચત રીક ન થાય ત્યાં સુધી માત્ર દૂધજ આપવું.

(૪)

તેજાબવાસી એરો માટે એક ગયાસ દુધ કે પાણીમાં આવડાનું સોડા (Soda bicarbonate) અથવા વેસિંગ સોડા કે દિવાર પરનો મુનો એક ચમચ નાખીને પાવું. જો એવા સમયે સોડા ન મળી સકે તો તેની જગ્યાએ નરમ સાપુ, મેન્મેસીયા કે ચોંક વાપરવો. આવા એર માટે પણ તેને જલદી કસવાની કે પિચકારી વડે મેચરો (હોઝરી) સાથે કરવાની કુરરન હોતી નથી હા. છઠ્ઠાની જરૂરી મેજવેલુ દુધ અને તેડું વધારે આપવું જોઈએ.

(૫)

જો કોઈ ખનીજ એડરી અમર દર કરવી હોય તો, રાત્રી અથવા ફટકડાવાળું ગરમ પાણી પીવડાવી ઉલટી કાઢવી પછી છઠ્ઠાની સફેદી કાકા પાણીમાં સાગી રીતે મિશ્ર કરીને આપવી. ઈંડા ન મળે ન પાણીમાં થોડોક સોડા મેજવી દેઈ પાવું.

(૬)

છંદ કરનાર (Narcotic) એર માટે કાલસાનો ખારીઝ બકો કરીને તંજ જે વળુ ચમચમાં પાણી સાથે પાત્ર રેલુ. તે પછી રહી કે ફટકડીનો બકો આપીને ઉપગી કરાવવી. ઉત્તરી પછી ફરી પણ ચારકામ કે કાલસાની બજાના ત્રણ ચાર ચમચ એક ઘૂંટે પાણી સાથે આપવાના ચાલુ રાખવા જ્યારે એડી અસર નહીં થયતી અને દોઢરી સર થયતી જ્યારે જ્યારે કોમ્પો કે ચરકામ અપવનુ બધે કરવું. જો પછી તે ત્રણ ચાર વડન આપવું પડે તોય વધે નથી કાલુ કે તેથી દાની પ્લોમ્બાનો બધ હોને નથી. સ્થિતિ જ્યારે ઠીક અને ટાનિમકી લાગે ત્યારે આવા માણસને સુષ્ટા માટે એમનિયા અને ચાલુ કે કેવો કાકા આપવી. થેન ૩ નિંદા ન આવે તો માટે કાલુ રાખવી.

(૭)

એડી મિશ્રણો-પાક, દવાઓમાંના મધ્ય પરિણામોથી રક્ષણ મેળવવા માટે પ્લેસા ફટકડી કે રહતિ પાવર નાખેલું પાણી આપી ઉલટી કરાવ્યા પછી ટિકચર એક મુરેઈ એક આર્થર્માં થોડુંક સોડા થા એમનિયા મેજવીને આપવું. જે વડેમાં કોઈ પણ પ્રકારના સોમલ હોય ત્યાં ટિકચર એક આર્થર્ની એક રીશી આવા અકરમાલના સમયને પ્લેસા વળણ માટે રાખવી બહુ જરૂરી છે. ઉત્તરી થવા પછી ઈંડાની સફેદી મેજવીને દુધ વારંવાર આપતા રહેવું. એડી ગાસ

કમ્પોએ જારીબારજા બધ કરી પછી વેગા સરહીની સીઝનમાં તાપણી માટે કોમ્પો સમગ્રવામાં આવે છે. જેમાં કોઈક કાલસાનો કુખાકો ચોરકામાં ઘેરાઈ રહેવાને કારણે પણ તેની અસર થઈ જાસ શકેલા લાગે છે અને કોઈક વડે તો તેના પરિણામ મત્તમાં પણ આવે છે. વળી, બધે ખાસકર કે મોરી ખોલતાં તેમાંથી નીકળતી ગેસ પણ એવીજ અસર કરે છે. જો એવું કામ બને તો, સપડાનાર માણસને કુખી દવામાં લાવી ફિઝિમ આસોઆસની કિયા ચાલુ કરી રાખવો જાસ ફરીથી મેવાય તે માટે પાત્ર કરવું અને શરીરને ગરમી પહોંચાડી ઉત્તેજક તેમજ પરસેવો લાવનાર અને હાથને કાનિયાથક પદાર્થો આપતા અને જાર જાણવ તો, કાકરને મેવાથી જોડસીજન ગેસ આપવી.

અડીજનુ એર

પછી વેગા જાતકોને પોતાની સમગ્ર ખાતર સગી માનાજ અટીલુ આપે છે અને તેમાં મેન્મેસીયા થતી કે જાળસના હાથમાં ડબ્બી જતા મધ્ય પરિણામ આવે છે. આવા સન્નેતમાં સૌથી પહેલાં જાળાને ઉલટી કરાવવા માટે ફટકડી કે મિશ્રણ પાણી આપવું અથવા ગળામ આગળ નાખવી. અને કપડી થવા પછી ત્રણ દોઢા આપવી. સપડાનારને જાણ

ને તમારે કરોડપતિ થવું હોય તો.....

.....આ સિદ્ધાંતોને અમલમાં મુકો.

ધણીય કરોડાધિપતીઓએ પોતાના જીવન-ક્ષેત્રમાં નિયમો અને સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા પછીજ મફળતા-મેળવી છે. અમે વાંચકો સમક્ષ તેમાંના કેટલાક એ આશાએ મુકીએ છીએ કે તે, શિખામય સાથે રસદાયક પણ યથા પડશે.

રાધ-ચાંદ્રિદ

(૧) મેં મારા કારીગરોને જ આહુક બનાવ્યા. તેમને કાચો માત્ર લાંબી આપીને ને પર કમિશન રૂપે નફા કર્યો; અને પછી, તેમને તેવાર કરેલા માલ તેમની પાસેથી ખરીદી લઈ બજારમાં વેચ્યો. આ રીતે મને જોખમ નિવા બમણો ખામ થયો.

(૨) હું મારી મડી ફરતીજ રાખતો, માલ ખરીદતો અને બનતી તાકીદે વેચી નાખતો. જેથી બાવોની વધ-ઘટની ધારતી રી નયિંત રહેતો હતો.

અવસ્થામાં રાખી મેં પર ઠંડુ પાણી છાંટતા રહેવું. હાથ અને પગના તળાંબો ગરમ રાખવા. કુનિમ શ્વાસોશ્વાસ ચાલુ કરવા અને તે માટે જરૂર હોય તો ઓકસીજન ગેસ પણ આપવી.

તમ્બાકુનું ઝેર

નેક્રોડીન અથવા વધુ પ્રમાણમાં, તમાકુ પીવાને કારણે જે માડી અસર થાય છે તે દૂર કરવા માટે અગાઉ જણાવ્યા મુજબ ઉલટી કરાવ્યા પછી તરતજ ઠંડા પાણીમાં મલમલ જેવું ઝીણું કપડું લિંઝવીને માથા ઉપર મૂકવું. તે પછી બન્ડસ વ. ઓઢાવી આગુબાગુમાં ગરમ પાણીની શીશીએ ગોઢવીને શરીરમાં ગરમી પહોંચાડવી. આવા સંજોગોમાં હૃદય પર ગરમ ફલાલિનના કટકાથી થોડીક સેક કરવી પણ ફાયદાકારક છે. ગરમ કરેલું દૂધ પણ જોઈતા પ્રમાણમાં આપી સમય છે.

સાંપનું ડંખ

ડંખની જગ્યાથી રહેજ ઉપર સપ્ત પાટો બાંધી દેવો અને ડંખમાંથી કાઢી પણ રીતે

(૩) એવા ધણીય બુધ્ધિવાન લોકો છે જેમના પગમાં જોડા પણ હોતા નથી. તેમની શિખામય સારી હોય છે પણ નરસીય સારાં હોતાં નથી. જેઓ પોતાનોજ સપૂર્ણપણે નિર્વાહ ન કરી શકતા હોય તેવા અભાગી માણસો સાથે હું કદી વધો કરતો ન હતો.

(૪) સાવધ રહી અને હિમ્મત રાખીને હું નાણા બેગા કરતો. ધન કમાવવા કરતાં તેને સાચવી રાખવામાં દસ ગણી ચતુરાઈની જરૂર હોય છે. એમ, હું માનતો હતો.

૭

રૂવિડ રિકાર્ડ

૧ જ્યારે તક અને લાભ મળે તો બધું ન જમા દેતાં તેનો લાભ લો.

૨ નુકસાન અને તોટા થતો હોય તો

લોહી એમીને બહાર કાઢવાની કોશિશ કરવી. પછી ડખવાળી જગ્યાને આસપાસથી રહેજ કાપી લઈ ડામ દેવો; ડખ પર પોટાસીયમ પરમેંગેટ (Potassium Permanganate) ની પાંચ-ઐઝનીની ટીકડી ધા ઉપર મૂકવી. ઉત્તેજક પદાર્થો તથા સ્પ્રીટ ઓફ એમોનિયા એરોમેટિક (Spt. of Ammonia Aromatic) અથવા એમોનિયમ કાર્બોનેટ (Ammonium Carbonate) પાણીમાં મેળવી હલકું કર્યા પછી વારંવાર આપતા રહેવું.

મધમાખ મરુછર કે મારુંડના ડંખ

એમના ડંખથી થતી ખજવાજ માટે સ્પ્રીટ ઓફ એમોનિયા એરોમેટિક અથવા સરકો અને પાણી મેળવીને બનાવેલું મિશ્રણ લગાડવું જેથી એ પીડા મટી જશે. મધમાખ કરડી હોય તો તાજાની છેદવાલી કુંચી ડંખની જગ્યાએ દવાવવાથી ચામડીમાં રહેલી ડંખની અણી નીકળી જશે યા પાણી જેવું પ્રવાહી નીકળીને તેની સાથે માખીનું ઝેર પણ બહાર આવી-જશે.

ખનતી તાકીદે તેને ઓણું કરે અને અટકાવે.
૩ નફાને જોમ બને તેમ વધવાજ દો.

સ્ટીફન હાર્ડ

પાઈ-પાઈ કરતાં રૂપો બને છે તેથી,
પાઈ માટે પણ ખેટરકાર ન ખનતાં તેને
સાચવી રાખો.

નિકોલસ લોંગવર્થ

ધનવાન થવા માટે ખુધી અને દિગ્ભત
હોતી આવશ્યક છે.

એરેન્ટ

૧ જે કામ માટે નિશ્ચય કરે તેને સંપૂર્ણ
પણે કાળજી રાખી પુર કરે.

૨ અમાનત રાખેલી વાપણુ માટે પ્રમાણિક
રહો. તે સખધમા દાનત ન બગાડો.

જોન ફિડલી

આત્મ સ્વતંત્રતા અને આત્મબળ ઉપર
વિશ્વાસ રાખી ધધો કરતા રહો, પણ પારકાઓની
આશા રાખી આજીવુ ન બનો.

જોન એકડોનો

૧ જ્યાં રહેતા હો તે ભાગ-સગાના ધન-
વાનો અને અમલદારોની મિહરમાની અને પ્રિતી
પ્રાપ્ત કરો.

૨ માત્ર આત્મબળ અને ખુધી પર જ ભ્રા
નખીને વેપાર નહીં કરતાં આપણુ કરતાં ગરીબ
પણુ વધુ પ્રમાણુમાં ખુધી, જ્ઞાન અને અનુ-
ભવવાળા મિહનતુ અને પ્રમાણિક કારીગરો,
કારકુનો વ, નોકર રાખી તેમનો લાભ લેતા રહો.

૩ હકિર પર શ્રધ્ધા અને વિશ્વાસ રાખી,
હાસાહ અને આતુરતાપૂર્વક તેની સ્તુતિ-પ્રાર્થના
કરો, તે તમને અવશ્ય સદાય કરશે.

જોન ગ્રીક

૧ મિહનત અને કરકસરીયા બનો.

૨ સાથે સાથે, આત્મબળ, ખુધી અને
વિશ્વાસ પણ કેળવતા રહો.

૩ વધારે પડતા દેવાતું જોખમ ન ખેડો.

૪ ધધાની દરેક વ્યક્ત લોકમાં રાખો અને
ઝીણી ઝીણી બાખતોથી પણ માહિતગાર રહો.

૫ લગ્ન કરે તો ઝીણું અંતરણ, સ્વચ્છ
અને રૂપ ત્રણે જોઈ લો.

૬ ધર્મ-નિયમ મુજબ ધધો કરો અને
સાચને આંચ ન આવતા દો.

૭ કોઈ પણ વ્યક્તથી સ્નેહ લાભની
આશા હોય તો તેને ન તરછોડો.

૮ સદાચારી બની દેને સોખાનો પણ
ઉપકાર પર અપકાર ન કરો.

બાર્નમ

૧ કૃષ્ણ અને સ્વચ્છ અને અનુકુળ અને
અનુસરતો ધધો પસંદ કરો.

૨ આપેલું વચન હમેશા પાળતા રહો.

૩ જે કામ કરે તે ખનતી મિહનત,
હાસાહ અને અંતર્યા સારી રીતેજ સંપૂર્ણ કરો.

૪ કેરી વસ્તુઓ અને પદાર્થોનો ઉપયોગ
ન કરો, પણ ચાંત અને સ્વચ્છ મનથી યોગના
મુજબ અમલ કરી સફળ થાઓ.

૫ વેપારી બનો તો તેમાં પ્રગતિ કરવાની
અભિચ્છા અને આતુરતા પણ રાખો.

૬ વિવિધ વેપાર ન કરતાં એકજ ધધામાં
સર્વ શક્તિયોનો ઉપયોગ કરો.

૭ મેહનત, સરસુણી, પ્રમાણિક અને
અનુભવી કારીગરોને નવકર રાખો.

૮ ધધાની નજર ખબર આપી તેને
પ્રસિધ્ધિમાં લાવો અને તે ઉપર ભોંકેલું ખાન
ખેચી ભોંકપ્રિયતા પ્રાપ્ત કરો.

૯ હાડકપણાની કુટેવ છોડી દઈ ઉપજ
કરતાં ખર્ચ ઓછુંજ રાખો.

૧૦ પારકા પર આધાર ન રાખતાં જાત
મિહનત અને આત્મબળથી કામ લેતા રહો.

- કમરના પથોને લગતી વાંચકોની પૂછપરછોના જવાબો. અગ્રે પ્રકૃત આપવામાં આવે છે, પરંતુ હિન્દના વાંચકો એકી વેળા તથા અને પરદેશના એકી વેળા વાંચકો વાંચ કરતાં વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે તથિ.
- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા જોઈએ તો દરેક સવાલ હીઠ પાંચ આના (પરદેશ નવ જેના) લેખે પૈસા આગળથી મોકલવા.
- ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોગો જોઈએ તો પ્રયોગ હીઠ કૃપિયો સત્તા (પરદેશ રી. અટ્ટી) યી મોકલવી

૧૧—હુ. કા. કેઈ ચાણાવાલા (માંટવા): (૧) કાગળ બનાવવા માટે શેરડીના ફૂલમાં એસિડો મેળવવાની સુરત નથી. તેને પલાળીને, સુરત જણાય તો, ચૂના અને સાણતું પાણી તે માટે લઈ નર્મ થયા પછી ગણિનમાં છંદવાથી આવે બની સકે છે. (૨) કાગળની કતરન માટે પણ એસિડની સુરત નથીજ. વધુ વિગતો “કમર”ના ૧૪૫ મા અંકમાં ‘હાય-બનાવટના કાગળ’ના મેખમાં જોઈ લેશો. (૩) કાગળને આમડા જેવો બનાવવા મટેનો પ્રયોગ “કમર”ના ૨૭ માં અંકમાં છપાયો છે.

૧૨—એમ. એન. લાખા (મોગાસા): (૧) પાન-મીઠા બનાવવા માટે અણોડીની યોડીક પાંદડી અથવા જેડી મધની સ્લેજ બૂટી નાખી સકો છો. (૨) પાનમાં ખાવાની સુગંધી માટે ‘કમર’નો ૫૭ મો અંક જોશો. (૩) સુગંધી તમ્બાકુ માટે “કમર”નો ૧૪૨ મો અંક જુઓ. તેમજ પુશ્પાદાર કાથા માટે “કમર”નો ૧૪૫ મો અંક જોઈ તેમાં આપેલા અનેક નુરખામાંથી કોઈ એક પસંદ કરી લેશો. છતાં, ખીજી કોઈ વિગતોની સુરત હોય તો ‘કમર’ના ૫૦ મા અંકમાં મલી સકશે.

૧૩—અ. ઘ. પટેલ (મલના): (૧) માથામાં થતી બદ્ધા (જેને આપ ખોડો કે મેલ કહો છો તે) માટે પાણીમાં ગંધકના ફૂલ (Sublimed Sulphur) મેળવી, સેશન બનાવી, હવાથીને આટલીમાં ભરી રાખો અને તેના નિયતતા પાણી

વડે રોજ માથુ ધોતા રહો. આ પ્રવાહીમાં સ્લેજ ગિલસરિન મેળવવાથી વાળમાં નરમી પણ આવશે.

૧૪—વિ. રા. પરમાર (ભાવનગર): (૧) દોટાઢાણીની ફિલ્મમાં રંગ પૂર્ણ વિનાજ કુદરતી રંગ આવે તેવો દોષ પ્રયોગ અમારા ધ્યાનમાં નથી. પેનક્રોમેટિક ફિલ્મ આવે છે, પરંતુ તે પેટ વરતુ છે. (૨) સાધારણ કાગળમાં આવતા વોટર-માર્ક આખતમાં એટલું કઠી સકાયે કે કાગળનો આવે જે સાંધા ઉપર ક્વારો તેવોજ વોટર માર્ક કાગળ ઉપર પણ આવી જશે. વધારે સમજ માટે ‘હાય બનાવટના કાગળ’નો ૧૪૫ મા અંકમાં છપાયેલ લેખ જોશો. (૩) છપખાનામાં વપરાતી શાહીના રંગ આપ શામાંથી દૂર કરવા માંગો છો તે સ્પષ્ટ જણાવ્યું નથી એટલે જવાબ આપી સકાય નહીં.

૧૫—અ. ઘા. મન્સરી (કલોલ): (૧) કૃણી પરનો કાટ કાઢવા માટે આ અંકમાં પ્રયોગ જોઈ લેશો. (૨) બદ્ધ પોલિશનો પ્રયોગ પણ આ અંકમાં આપ્યો છે.

૧૬—એલિવલ પ્રેમજી (જૂનાગઢ): (૧) અસ્તરામાં લોહચુંબકનું પાણી હોતું નથી પણ તે, સ્ટીલનીજ હોય છે જેથી વધારે સાદું કામ આપે છે. અમારા મત મુજબ તે સ્ટીલનાજ રહેવા પણ જોઈએ. તેને આગમાં તપાવશો તો તેમાંનું પાણી નષ્ટ થઈ, અસ્તરો રહીની ટોપ-લીમાં નાખવા જેવો થઈ જશે. (૨) વાળ કાપવાના ગણિનના હાથા (હિન્ડલ) સાંધવા માટે

જુદાર પાસે વેદીંગ કરાવવું જોઈએ. (૩) યથા માટે-શાહ યથા ફેક્ટરી, ગોવાલીયા રેક રોડ, મુંબઈ; ડાયમંડ સોપ કું., ખેરી બેંદર, મુંબઈ નં. ૨; અને આગ્રા સ્વદેશી યથા કું. જલકરી બાજાર આગ્રાને શિરનામે લખી સકે છે.

૧૭—અમ્બુલગમ્પર રે. (ચિખોદશ) (૧) ૪૨૫માં—

Messrs Warnock & Co.

31, St. Vincent Place;

Glassgow. (Eng)

—ની કુપતી હાડકા ખરીદતી હતી. (૨) હાડકા જળવાના કારખાના મુંબઈ નજીક તથા કર્ગીમાં છે.

૧૮—ઈ. ઇ. દબીમ (બોમ્બે) આપના દિવાસામયાં પત્ર માટે આભાર. અંક ૨૨, ૨૩ જોકમાં નથી તેથી લાગ્યાર છીએ છતાં, આપની માગણીની નોંધ રાખી લીધી છે. મળશે એટલે તુરંત મોકલી આપશું. (૧) ફેરગીક સોડા વગરના સાબુના પ્રયોગ “કમર”ના ૧૩૫ અને ૧૪૨ માં હપાયા છે. (૨) વગર કલ્કના અને કાટ ચહેલા હપા માટેના પ્રયોગો આ અંકમાં આપ્યા છે. (૩) સુલ્ફી (નાસ)નો સેખ આ અંકમાં જોઈ લેશે. ગયા અંકમાં મેટર વધી જવાને કારણે ન છુટકે એ બંને જવાનો મુનતરી રખાયા હતા. (૪) પાનમાં ખાવા માટે ઝરદો (તરમાફ) ૫ માટેના અનેક પ્રયોગ ‘કમર’ના ૭૫ માં અંકમાં હપાયા છે તે જોઈ લેશે.

૧૯—વે. રા. ટાંકે (આવનગર) (૧) આપ આગાહ્યદરનું ચૂરણ ચા કામમાં સેચ માગે છે તે જણાવે તો તેની વાસ કાઢવા માટે કોઈ જવાબ આપી સકાય.

૨૦—વેણીવાસ વ. (મુંબઈ) (૧) આપ પણ આભાર ફરખના બાગીદાર બની દિવાનો જાહિર કરો છો તે માટે આભાર. મર્ફમ અધિપતિની ખેટ વિશે અમે ૧૪૪ માં અંકમાં લખી ચુક્યા છીએ. સમ સિવા કોઈ હપાય નથી. (૨) ‘કમર’ માસિક તરફથી છેલ્લા પંચ વર્ષમાં કોઈ

જેટ પુસ્તક બેઠ્યાયું નથી. એનો તો હજી અંક વિવિધ હુનર ઉવોગો અને પ્રયોગોની જેટ કરે છે. (૩) મન મેટલનો પ્રયોગ આ અંકમાં જેટ કરીએ છીએ, અને બીજી જેટ તરીકે. (૪) ત્રાંખાના પતરા કડક થાય છે અને ટીપ વાધી ફાટવા લાગે છે. તેના ઈલાજ તરીકે તેમને એટલા ગરમ કરો કે જાપો લાલ રંગ થાય પછી તરતજ ઠંડા પાણીમાં નાખો. એમ કર્યાથી તે નર્મ થઈ જશે અને તેનો ગમે તે વાટ પણ પડી સકારી.

* કેઈ પણ—

ધધાને લખતી અપ્રગ્ન માહિતી બિહટ શાસ્ત્રીય નડતરોનો ઉલ્લેખ ન મળે એવા ખાસ ઉલોચના પ્રયોગો જોઈએ તો, અમે આપને વાગ્યેથી શી લઈ આપી સકીએ છીએ.

બે આનાની દિગોટા સાથે * પુરી રિંગો લખી વધુ માહિતી પુઝારે. “કમર” એન્ટ્રી ૧, સોદાગરવાડા, મુરત

૨૧—એવિવજ એ (જુનામઠ) (૧) અમાને પાણી ચડાવવા માટે આ અંકની રયોગશાળા જુઓ. (૨) અત્રા બનાવનારી કુંના શિરનામા:—મેસર્સ, કોક્સવેલ એન્ડ કું. શિવાયકોટ સીંગ, છે.

૨૨—અમ્બુલકરીમ ઉ. (મુંબઈ) (૧) હિન્દુસ્તાનમાં જૂના પિતળનો પતરા માટે કેઈ ખાસ મડી નથી. મોટા શહેરોમાં મગાજ સેનારાઓને ત્યા તપાસ કરશે. (૨) પિતળના પતરા બનાવનારાઓ માટે જેળ પીણ, દરરવલા બિહડીમમાં કેઈ મેટીંગ એન્ડ રીફર્મ કું. છે તેમને, ત્યા એમ્પ્રેસ આયર્ન એન્ડ પ્લાસ વર્ક્સ, (કિનાટ રોડ, પરેલ)ને પૂછશે. (૩) ઘડીવાલના ચામડાના પટા માટે મેસર્સ એસ એ લતીક એન્ડ કો. પલ, ફેનિંગ સ્ટ્રીટ, કલકત્તાને લખશે.

૨૩—અ. કાદિર એ. એન્ડ સન્સ (અહ-મહાબાદ): કુરીબલ કિંવા મસનો નુરખો આ અંકમાં પ્રયોગશાળામાં આપ્યો છે તે જોઈ લેશે.

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-એકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયેલા ખાસ ઉદ્યોગો.

સિમિન્ટ

ખનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ. અંક ૯૧મો. ૪ આના.

સેલ્યુલોઈડ

ખનાવટની વિગતો. અંક ૭૭મો. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગંજીકરાક, મોખ, મફલર વ.

વ. ની ખનાવટ તથા કારખાના માટે સરળ અને સચિત્ર માર્ગદર્શન. (ચૂલ-ઉદ્યોગ માટે પણ ઉપયોગી). અંક ૪૦, ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો.

૧૫ આના

એનેમલ કામ

એનેમલ ક્રિયા તામચીનીના વાસણો વ. ખનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી. અંક ૧૧૪મો.

૪ આના.

કાંચ-કામ

પ્રકાર પ્રકારના કાચની ખનાવટ માટે ઉપયોગી. અંક ૫૦મો.

૩ આના.

વિજળીક બેટરીઓ

સ્વચની, ઘટકી, ટેલિફોન વ.

માટે વપરાતી બીની તથા સુધી બેટરીઓ ખનાવવાના ખાસ અને પેટન્ટ પ્રયોગો અંક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬. શ. ૧-૧૦-૦

નકલી રબર

ખનાવવાના પ્રમાણસુત પ્રયોગ અંક ૧૪૦મો. ૪ આના.

સિવવાની સોય

ખનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૯૫મો. ૪ આના.

કોર્ટીક સોડા

ખનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મો.

૧૧ આના.

વોરનિશ

૩૫ ઝાતના વોરનિશના નુરખાઓ ખનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦ મો શ. ૧-૨-૦

હુર એઇઝલ-વાળ-તેલ

વાળ માટે વિવિધ પ્રકારના હુર એઇઝલો, તાજા ફૂલોમાંથી ખનાવવાની અમલની માહિતીઓના ૧૦૩ પ્રયોગો. અંક ૩૮, ૬૫, ૮૩, ૧૧૩ અને ૧૨૪મો. શ. ૧-૭-૦

વેલ્ટેબલ ધી (વનસ્પતિ ધી)

ખનાવવાના નુરખા. અંક ૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો. ૧૫ આના.

કાગળ

ખનાવટ અને ઉદ્યોગની સંપૂર્ણ ખાતરીઓ સહિત. અંક ૫૫, ૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો. ૧૫ આના.

કાર્બન પેપર

કોપીંગ, કુપીકેટિંગ વ. ખનાવવા માટે ઉપયોગી નુરખા. અંક ૭૨મો. ૪ આના.

કોલન વોટર

હલકી અને બારી ઝાતના ૨૧ નુરખાઓ. અંક ૫૮મો. ૩ આના.

દિવાસળી-માથિસ

ખનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૪૯, ૭૩, ૭૬ અને ૯૧મો. ૧૫ આના.

શાહીઓ-કાઉન્ટન પેન માટે બ્લુ, બ્લેક, લાલ કે કાળી રંગ-બ-રંગી શાહી ખનાવવાના ઉપયોગી નુરખાઓ. અંક ૧૩૩ મો. ૪ આના.

ટોઇલેટ સાબુઓ

વિવિધ પ્રકારના સાબુ ખનાવવાના ૧૮ નુરખાઓ અંક ૧૩૪મો. ૪ આના.

રેનેટીમ

ખૂબ-સૂચી અને સૌક્ય વધારવાના કીમો માટેના નુરખા. અંક ૧૪૦મો.

૪ આના

શરખતો

ખરા અને ખનાવટી પુરખાના અંક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મો. ૧૦ આના.

આઈસક્રીમ

સરખતરી, વેનિલા, નારંગી વ વ. ના આઈસક્રીમ ખનાવવાના ૨૩ પ્રયોગો. અંક ૯૦ અને ૧૧૨મો. કી. ૮ આના.

કમર આકિસ,
મોદાગરવાગ, મુરત.

પ્રમાણભૂત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કાર્નેમેટિક્સ

વેપારની ચાવી

“કમર”ની ફાઈલો

શિર્ગાર-સામગ્રિયો

● શિર્ગારને લગતી દરેક શીઝો, જેવી કે : કાળજી, સુરમો, કોડ કીમ, સ્તો, ચિદરા માટેના પાનડર અને લોસન, માકેચ્ચોરા, તરવ અટા, દતમજન (જુડી અને પેરટ) નખ પોલિસ, પોલિડ, ટ્રિમિયન ટાઇન, આય સોફ, રૂઝ (પ્રાચી જુડી અને મલમ), લિપરિટક, વાળ કાઢનાર દનાઓ, હેર એઈન, હે-લોસન, શેમ્પુ ને કલિંગ પ્રાચીઓ, ટાઈલેટ સાકુઓ વ. નનાનવાના રૂફડ નુરખા, તોયમાપ અને ખીજ માહિતીઓથી ભરચક, આ પુસ્તિકા શુજરાતી બાયામા પોતાના વિષયની પહેલી અને એકથીજ છે.

● ખીજ આઈસિ : એન્ટિક કાગળ : ૧૦૦ પાના
કીમત રૂપિયા એક,
[૮ ખૂ મે આના]
(વિદેશ એ સિલિંગ)

● પચામ કે સો રૂપિયાની નાની પુછામા લર બોટાટપતથી વેપાર કેમ કરવો? વ્યવસ્થા કેમ કરવી? કેરી રીતે ચિકમા લવો? શાને વેપાર કરવો? વ જાખનોની સપુર્ણ મહિતી ૧૭ જુદા જુદા પ્રકરણો દ્વારા આપવા કૃપતાન, જુદી જુદી જાનના ૧૧૨ કુનર હલોગોની સપુર્ણ હકીકત પશુ એમા લખી છે લખ્યા પ્રમણે બરાબર અમલ કરાય તો એની મદદ વડે હકારો રૂપિયા સહેલાઈથી કમાઈ સકાય છે

● ‘જેવ ઝોર્ડર’ કિના ટપાન વેપારને લગતી એ પહેનોજ શુજરાતી ચોપડી છે
● હાઈસ્ટ્રીયન આઈર્લેન્ડ પેપર ૧૦૦ પાના
કીમત : રૂપિયા અઢી
(૨ ખ. એ આના)
[વિદેશ ૪૬ સિલિંગ]

“કમર”ની બાઈથી કાઢ્યો મંગાવો મહેલા મહેલા પ્રશેય-પુસ્તક કરતા વધુ માહિતીપૂર્ણ અને કૃપણોગી છતાં ક્રામતમાં અત્યત સોથી છે

“ મોડુ ” ૩. ૨-૮-૦
“ પાચમુ ” ૩ ૨-૮-૦
“ હુડુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ સાલમુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ આકમુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ નવમુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ દશમુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ ૧૧ મુ ” ૩ ૩-૮-૦
“ ૧૨ મુ ” ૩ ૩-૮-૦

[ટપાન ખર્ચ જુડ]
પરદેશ માટે પુસ્તક ૪-૫.
કીમત દરેકની રૂ. પાચ.
પુ ૬ ૭-૮-૮-૧૦-૧૧-૧૨
કીમત દરેકની રૂ. સાત
(૮. ખ થા રહેવે તુર જુડ)

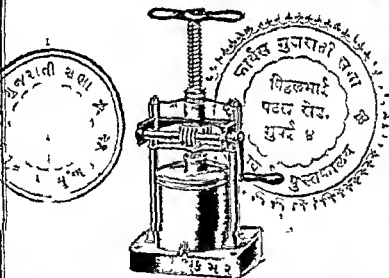
[૭૮ પાનાનું નવું પૂર સચિપત સુરત મંગાવો]

શિરનામું : કમરે ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

ત ની ને પ્રકાશક મુલનમદ સાહિક, કમરે ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વા. ૧-૩-૧૯૪૩
સુદર્શને મુદ્રણાલય આપદુસાજ કમ્પ્યુટીંગ સેવિડ, મુસ્લિમ-જુજરાત મેસ, બાગાતાલાખ રોડ, સુરત

રસ કાઢવાનું મશીન

ટેમેટા કેચપની બનાવટમાં રસ-ગર કાઢવા અને ખીચા તથા છાન
બુટી પાલક આદિના વજન બદુલ ઉપયોગી થઈ પડે છે. અન્યથા એ
લોખંડને બદલે પીત્તયનુ હોય તો વધુ સરસ કઢી સકાય

મે ૧૯૪૩

ડોક્ટરો પણ અજબ થઇ ગયા છે—

—એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ.

કીમત અને પ્રમાણમાં નજીવી છતાં ગુણ અને અસરમાં સંપૂર્ણ.

હિન્દમાં બાળ્યેજ એવી કાંઈ દવા શોધાઈ અને સતોપકારક પુરવાર થઈ દર્શી ને, દરેક પ્રકારના દર્દો માટે અગતીર અને અસરકારક હોય તેમજ અરીચ કે ગોરખીઆ જેવા કેરી અને નુકસાનારક તત્વોથી પર હોવા છતાં પણ ઔષધાઈ અને એરિપરીન વ વ. ની બનાવટો કરતાં પણ વધુ જડાઈ અને કામગીરી અસર કરી સકે.

ખિલટઝ — ૬૬-શત્રુ
— ગુણ મિશ્રણ

વર્ગોના સતત પ્રયાસો અને સંશોધનો પછી તેમજ રાજ્ય ચાર વર્ષો સુધી પોતાના વર્તુળમાં અનુભવી અને નામવર તબીબોના દવાખાનાઓમાં વપરાઈ-કમાઈને પૂરી ઉત્તર્યા પછીજ, જાહેર પ્રભુ સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી હોવાથી તેમાં શક કે સંદેહ અને ધનરાઈ કે ધારતી જેવું કશુંજ રહ્યું નથી.

ખિલટઝ માથાથી પગ સુધી-ચરિરના જમે તે ભાગમાં યના દર્દ અને દુખારાઓ માટે, ખાસ કરી—

માથાનો દુખાવો, કાન-ની કળવર, ગરદન, છાતી કે કમરની બેચેની, પેટના દુખાવા, ગુરદાના દર્દ, હાથ, પગ અને વાના દર્દો, રાજગાની વેદના, સોજાની અગતરા, રક્તર આવવા, ખાંચી થવી, તાવ, મરડો, સંધીક, અનિદા, અને મુદમાર વ. વ—

—તે પોતાના નામ પ્રમાણેજ વિજગિક વેગે કાયદો કરે છે અને સાચેજ જાનતત્ત્વોને પણ પુષ્ટિ અને તાલ આપે છે.

પોતાના ગુણોને અંગે કેવળ અત્યેક હેઈ રહેને સંકોચ વિના લખ સકાય છે.

કીમત ૧૬ પડીકોઓના એક પેકેટનો રૂ. ૧-૦-૦

નમૂનો તદ્દન મુકત

[રૂપાલ ખર્ચે માટે એક આનાની ટિકિટ મેકવી મંગાવી લો]

શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ વેચાઈને લોકપ્રિય થઈ પડી છે.

બનાવનાર:—ખિલટઝ લેબોરેટરી, મુરત ૧૩.

— વેપરીઓને વાળખી ચર્લ અને હદાર ધમિયન :—

સોલ ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ :—હમીય કુંપની—સનીતાલાલમ, મુરત ૮.

વધ તેરમું

માસ ત્રીજો

અંક ૧૪૭ મો

ક મ. ર

મે ૧૯૪૩

— લગ્ન —

હિન્દ રૂપિયા ચાર

વિદેશ શિપિંગ આર્ડ

(રૂપિયા પાચ)

* ~~~~~ *		પ્રયોગશાળા —			
તંત્રી સ્થાનેથી		કોર્નફ્લોર	૯૧	કાળી	૯૨
* ~~~~~ *		ગોળનો સરકો	૯૨	ચુલાળી	૯૨
વેપારીઓ અને		ચાઈનીઝ બ્લુ	૮૨	બુલુ	૯૨
નિત્ય નોંધ ૬૬		ગ્રાડ દુર કરવા		ભૂરી	૯૨
				લાલ	૮૨
				સફેદ ખાડ	૯૨
* ~~~~~ *		— સ્ત્રી તમાના ૯૦		* ~~~~~ *	
ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ		ટાઈપરાઈટરની રિખિનો		પરચુરાણુ	
* ~~~~~ *				* ~~~~~ *	
ધડની સદા બહાર ખેતી ૮૩		તાંત્રી કરવી	૯૨	પૂછપરછ	૯૪
ટોમેટો કેચપ - ટામેટાની		ગ્રાફનો સરકો	૮૨	લોકો સાથે પરિચયના	
ચટનીઓ ૮૫		બેનગ્રાઈન નકથી	૯૦	ધોરણો	૬૭
નાઈ ટ્રોનન - ખાતર માટે		મધ સાદું કરવાની રીત	૮૦	બહેવાર શિખામાળુ	૮૨
કુદરતી સાધન ૭૬		માર્કિંગ ઈર્ક-નિશાન શાહીઓ		સિતેમા હુલોમ-હિન્દનો	૯૩
				સોપારી	૮૩

['કમર'મા પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ હુકો તરીકે સ્વાધીન છે.]

વેપારીઓ અને નિત્ય નોંધ

એક વેપારી બાઈ અમને પૂછે છે કે “મારી દુકાનનો હિસાબ નિયમિત લખવામાં આવતો નથી. મને બાબેજ એકાદ હજાર રૂપિયાની વાર્ષિક આવક હશે. છતાં, ઇન્કમાટેક્સ ઓફીસરે મોટીસ આપી મારી પાસેથી છેલ્લા ચાર વર્ષના હિસાબની માંગણી કરી છે, મારે શું કરવું ?”

આવી પડેલી આ ઓયિની આકૃતમાંથી ઉગરવા માટે આ બાઈ અમારી પાસે સલાહ માંગી રહ્યા છે. અમને સંપેદ જણાવવું પડે છે કે અમારો જવાબ તેમને સતોષ આપી સકશે નહીં.

“તેમની પાસે હિસાબ જેવું કંઈજ નથી; અને જો છે તે, અવ્યવહાર અને અનિયમિત” તેમના આવા જવાબથી ઇન્કમેટેક્સ ઓફીસરે કે એકસપટોને પણ સતોષ થઈ સકતો નથી.

ઇન્કમેટેક્સ ઓફીસરને બ્યારે વેપારી આવે જવાબ આપે છે તો, તેઓ રોજના વકરાનો અકસટો કાઢી તે અનુસાર આખા વર્ષના વકરાનો આંક સુધીને, તે ઉપર તેના વેપારની વસ્તુ જોઈ અમુક ટકા નફાના નકકી કરી, જો તે રકમ વેરા પાત્ર થાય તો, કાનૂન મુજબ આવક વેરા વસૂલ કરે છે. પછી બાજે, વેપારીએ તે કરતાં બહુજ ઓછો નફો મેળવ્યો હોય, પણ તેને, તે આકાશખેલો વેરા ભરવોજ પડશે.

એટલુંજ નહીં પણ જો ઇન્કમેટેક્સ ઓફીસરને જણાય કે સમગ્ર વેપારીનો નફો વેરા-પાત્ર છે તો, વધુમાં વધુ છેલ્લા ચાર વર્ષનો પણ, કાયદાની હદમાં જણાવ્યા ઉપરાંત નફો હોય તો, મજબૂર ચાર વર્ષનો વેરા એકજ સમયે અને

એકજ મરવાજે તેની પામેથી વસૂલ કરી સકે છે. જો હિસાબ રચુ કચ્ચામાં આવે અને તેમાં તેને શક કે સદેહ જણાય=વેપારીના હિસાબની પધ્ધતિ વિશ્વાસપાત્ર ન હોય તો, તેની પાસે ફક્ત તપાસ માટે છેલ્લા આઠ વર્ષ લગીના હિસાબની માંગણી પણ ઇન્કમેટેક્સ ઓફીસર કરી સકે છે.

આં સુધી એ સંબંધમાં કંઈ પણ પૂછપરછ થઈ ન હતી ત્યાં સુધી ડિગ્રહ હર્નું. પણ બ્યારે ઇન્કમેટેક્સનું ફોર્મ ભરી મોકલી આપવા માટે વેપારી ભાઈને મોકલવામાં આવે છે ત્યારે તેઓ ધનરાશને કારણે આત્મા અને અધમુઆ જેવા ચર્મ જાય છે. કારણ દેખીતુ હોય છે કે, તેમની પામે હિસાબ જેવું કંઈજ હોતું નથી, પછી તેઓ ફોર્મમાં શું ભરે અને ચપ્પો નફો બતાવે પણ કેવી રીતે ? વ. વ. તેમને આવે મમથે એકએક અને અણધારી રીતે અનેક આંદોઓ ઉઠેલવી પડે છે. તેમને પોતાની હિમ્મત અને હોત્યારીનો શ્વાસ રહેતો જણાય છે. તે વકતે આવક વેરાની નજીવી રકમ માટે પણ કોઈક મોટી રકમનો જોગ આપવા માટે તત્પર અને તૈયાર હોય છે. આ વેપારી બાઈઓની અકળામણમાં અમે તેમની સાથે સહાનુભૂતિ દેખાડી સકીએ છીએ અને સાથેજ, અમારી વેપારી બિરાદરીને ‘મે વાત’ કહી દેવાની પણ દરજ સમજીએ છીએ.

કેટલું સાફ થાત જો તેમજો પોતાના વેપારનો હિસાબ પ્લેડાંધીજ મોકલસ અને પધ્ધતિસર રાખ્યો હોત. બહુજ બનવા જોગ છે કે તેથી તેઓ આ વેરાથી મુક્ત પણ રહ્યા હોત—અને જો, આ વેરા તેમને ભરવોજ

પડ્યો હોત તો, તેમને કાંઈક રાહત અવશ્ય મળી હોત. કેટલુંક સારું અને જે આ વેપારી બાઈઓ પોતેજ પોતાના નફા-તોટાના આંકડાઓથી સંપૂર્ણ રીતે માહિત અને જાણકાર હોત. પરંતુ અમારા કેટલાક વેપારી બાઈઓને ક્યાં ખબર છે કે તેમના વેપાર-વકરાને માથે પણ આવક-વેરાની તલવાર હરહમેશ લટકતીજ રહે છે અને તક મળતાં અધિકારીઓ તેના વાર કરતાં રહેજે ચૂકતા નથી.

વેપારી બાઈઓ પોતાનો હિસાબ અચ્છેકસ અને અનિયમિત રાખી ભલે પોતાને ચાલાક અને બુધ્ધીવાન સમજતા હોય, પણ તે, એક પ્રકારની આળસ-કહો કે મુર્ખાઈ સિવા-કાંઈજ નથી. આ રીતે તેઓ કાર્યન રૂપી રાક્ષસનું મન મનાવી સકતા નથી. કાનૂની આખોમાં આવ્યા પછી તે, તેમને કદીયે છટકવા દેતી નથી અને તેમ કરી સકતી પણ નથીજ. તેમને શિરે પણ ફર્જ અને જવાબદારીઓનો ભાર હોય છે, તેમને પણ પોતાના ઓહદાનું માન અને અગ્રેસરો-શ્રેષ્ઠ અધિકારીઓની ધાક અને ખિયાલ રાખવો પડે છે.

હિસાબ રાખવામાં આળસ અને બેદરકારી વેપારી માટે ઘણીજ હાનિકારક નિરૂપે છે. વ્યવહાર રીતે હિસાબ નહીં રાખવને કારણે ઘણાજ વેપારીઓને પોતાની ઘણીખરી ચોક્કસ લેણી રકમો ઘણુ-માત્ર તે કેરવાર ન કરી સકવાની બીજી “જા ખાતે” લખી નાખીને જતી કરવી પડે છે. દાવાઓમાં કાંઈ કાંઈ વકતે નાસીપાસ થવાથી - પણ આવી રકમો તેમને ક્યવાતે મને ખોવી પડે છે. એટલુંજ નહીં પણ, એ બેદરકારી કાંઈક વકતે તો તેમના વેપારની સાખ અને નામનાને પણ લાંબન લગાડે છે.

કોણ કહી સકે છે કે અચૂક ગ્રાહકની નિતી અને દિવાનત ક્યારે બગડી જશે અને તેમને ક્યારે કાર્ટ-કમ્પેલરીએ ઘસડાવું પડશે ?

તેઓ પોતે ભલે પોતાની લેણી રકમો માંડી વાળી કાર્ટને બારણે ન જાય, પણ, ખીજા વેપારીઓ-જેમને ત્યાંથી તેઓ માલ ખરીદતા હોય-તેમનીજ સાથે, કદાચ અને કમનસીમ સંભોગોમાં, કાંઈ તકરારનું કારણ ઉત્પન્ન થાય અને તે, સામો પક્ષ કિંવા વાદી બની કાર્ટનું બારણું ખખડાવે તો, નિયમિત હિસાબ ન રાખનાર વેપારી પાસે આવા સમયે પોતાના ખ્યાલ અને રક્ષણ કરવા અસંભવિત નહીં તો કહિન ખુરર થઈ પડે છે.

મોટા વેપારીઓને બાઝુએ રાખી આપણે ન્હાના વેપારીઓને લખ્યો. તેમની પાસે હિસાબ જેવું બાઝેજ હોય છે; અને જે કાંઈ હોય છે તે સતોષ કે વિશ્વાસપાત્ર હોવું નથી. તેમને એ સમયમાં પુછશો તો એકજ જવાબ મળશે કે “બાઈ, નામું લખતાં આવડતું નથી, તેની પદ્ધતિ જાણતો નથી. અમારે હિસાબ રાખી કોને બતાવવો છે. વ. વ.” અહીં અમને કહેવું પડે છે કે “આપની વાત કદાચ ઠીક હોય-જો કે અમે માનતા નથી-પણ વેપાર રાજ ક્યાં પહેલાં આપ પોતેજ વેપાર શુ છે ? તેમાં કળા અને કુનેહ શું હોય છે ? વ. વ. બાજોમાં આપ ક્યારે અને ક્યાં પ્રવિણ અને પ્રબળ હતા. શિખતાં શિખતાં વેપાર શીખ્યા છો તેની આડી-ધુંડી અને ઠાવાઠાવાથી વાકિફ થયા છો તેમ, નામું અને તેની પદ્ધતિ પણ શિખી સકો છો. આજે બાઝેજ કાંઈક એવું શિક્ષણ અને કેળવણી હશે જે માટે પુસ્તકો ન મળે. નામાની પદ્ધતિઓ માટે પણ ઘણાજ પુસ્તકો પ્રગટ થઈ ચુક્યા છે. કાંઈક મંગાવી લઈ ટુરસતના ગાળામાં-પત્રો અને પેપરો જુઓ છો તેમ, જોતા રહો અને વહેવારમાં મુકતા જાઓ તો, ચોક્કસ સમય પછી નામું પણ શીખી જશો.”

મોટા વેપારીઓ એમ કહેતા હોય કે તેમને ત્યાં મહેતાજીઓ હોય છે અને તેઓજ સંબો

દિમાખ રાખે છે તેથી અને નામાની પધ્ધતિ શિખીને કું કરવું છે? તેમની એ કદવના પણ બનભરી છે. મહેતાણાઓએ રાખેલા દિમાખ ઉપર પણ સમય મળતાં નગર નાખવામાં ન આવે તો, કોઈ વકતે તે પણ વિખવાદ અને વિનાશનું કારણ બને છે જેના કેટલાક કાષ્ટકાઓ વેપારી બાઈઓની તણુ બહાર નહોતી હોય.

આ કળીયુગમાં બ્યારે પિતા અને પુત્ર જેવા કુદરતી અને માપાણું સંબંધમાં પણ કોઈક સ્વાર્થી અને અપ્રમાણિક પુરુષની ઉરકેરણીને કારણે કોઈક સમયે વેદભાવ અને ચતુરતા જન્મે છે તો પછી પારકાઓનું કહેવું જ શુ! આજના કટોકટીના સમયમાં બ્યારે અનેક વેપારીઓ પર કાષ્ટકાઓના કટ્ટોસ અને બધારણો હોય ત્યારે તો વેપારીઓએ તે માટે ખાસ કાળજી ગમવી અનિવાર્ય છે.

આનાજના એક વેપારી બાઈએ શ્રાદ્ધને માથ આપ્યો. વક્રમ લુકમાં તેની તોંધ કરી પણ તેમણે “શ્રાદ્ધના નામનું કુખીકેટ બિન બનાવીને પછી મેકલાવી દઈશ” એમ કહી મુલતતી રાખ્યું, શ્રાદ્ધોની આવવાનમા તે પાન ધ્યાનમાથી જતી રહી, અને પછી તો, આ આંકડો બનાવવાનું તેઓ તદન બૂલીજ ગયા. ખીજે દિવસે આ વેપારીની દુકાને કટ્ટોસર સાહિબ પધાર્યા, બિન લુક અને વક્રમ લુક તપાસતાં બૂલ જણાઈ અને આ વેપારી બાઈને તણુ દિવસ લગી અનેક આપકાઓ અને કોર્ટના ધકકાઓ પછી એ પુઠપરજમાથી મુકની મવી.

વેપારે બ્હેનરમાં માત્ર દિસાજના ચેપ-કાઓજ તેમના મુખ્ય અને મૂળ સાધનો હોય છે. તેમાં વેપારીઓને ખાને ઉધરેલી કે જમા ચકથી રકમોજ તેમની મુડી અને મિલકત હોય છે, જ્યાં એકાદ રકમ લખવીનું મુક્યા અને તે ધ્યાન બહાર ગઈ કે મુડીમાથી પણ જતી રહે છે. બાજેજ કોઈ વેપારી હશે જે માત્ર રોકડ ખરીદી અને રોકડ વેચાણ કરતા

હોય બ્યારે પણ ખરા વેપારીઓ માત્ર વાયદાઓના મુકાનથીજ પોતાના વેપારીનું બ્હાણ દંકારે તથા છે તેમના રોજમેવ અને ખાતા-વહીના ચેપકાઓજ મુકાનની ગગઝ સારે છે અને તેમાં બ્યારે ચોડ કે ખાખી આવે છે તો એ બ્હાણ વિપતિ અને વિનાશને તળીયે જઈ પહોંચે છે.

આ સંધનું લખવાનો હેતુ એટલોજ કે વેપારની વ્યવસ્થા અને વિકાસ માટે દિસાજ બહુજ જુદી છે. એક સૈનિક માટે જેમ હથિયારો જુદી હોય છે તેમ એક વેપારી માટે તેના ચેપકાઓજ તેના બ્હેવાર અને ઉપયોગના મુખ્ય સાધનો છે એમ રહેજે સકાય વિના કહી સકાય.

આલો, ત્યારે આપણે આજનીજ નિલુંચ ફરીએ કે, હવે પછી આપણે આપણી આવક ખચેના ચોક્કસ, નિયમિત અને પધ્ધતિસરના દિસાજ રાખીશું. મહિને-મહિને ન બની સકે તો વર્ષ-વર્ષે આપણા ધધાના નકા-તેહાના આંકડા જોઈને તપાસીશું. એથીજ, અમારા વેપારની આખર વધશે અને અમને સુખ અને શાંતિ મળી સકશે.

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધો રહે

: મિ. કેપલે કારનેગના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :—શ. ર. ક.]

(૩)

સમય અને સંલોગોનું, અનુસરણુ

જે તમે અન્ય જનોને તમારી તરફ આકર્ષવા માંગતા હોવ તો, તેમની ઇચ્છાઓને માન આપો અને તમારી સાથે બને તેટલી વાત કરવાને તેમને પહેલી તક આપો.

લોહિય જ્યોર્જની ખ્યાતિનું આજ એક રહસ્ય હતું. તેમને કોઈક પૂછ્યું કે, મુધ્ધના સમયમાં સફળાજ મોટા મોટા લીડરો અને આગેવાનોને લોકો વિસરી ગયા હતા પરંતુ આપનું મહત્વ અને માન હજી પણ લોકોના અંતઃકરણોમાં જેમને તેમજ કાયમ છે તેનું કારણ શું? તેમણે જવાબમાં કહ્યું હતું કે, “સમય અને સંલોગોનું અનુસરણુ”. કોઈને શા માટે કહેવું કે મને અમુક વસ્તુની ઇચ્છા છે? માની લઈએ કે આપણે અમુક વસ્તુ માટે આતુર છીએ અને તેની અભિલાષા સેવી રહ્યા છીએ, પરંતુ આપણી અભિલાષાથી બીજાને શું લેવા દેવા છે? તેમને તેની શી પડી છે? તેમના મનમાં પણ એવીજ કોઈ એક-ન-એક જિજ્ઞાસા તો અવશ્ય હશેજ.

જે તમે સામા પક્ષ પર તમારી છાપ પાડવા માંગતા હોવ તો, તમારે માત્ર તેનાજ કામને લગતી વાત કરવી જોઈએ, નથી તે, તેમાં રસ અને આનંદ લઈ સકે. તમારે તો તે, પોતાના કાર્ય અને અભિલાષામાં સફળ થાય તે માટે તેને માર્ગ દેખાડવા જોઈએ.

તમારી ઇચ્છા હોય કે તમારો પુત્ર સિગરેટ ન પીએ તો, તેને લાંબા-ટૂંકા બોધ પાઠ આપવા વ્યર્થ છે. તેને એમ કહેવાથી કે “મારી ઇચ્છા છે કે તું સિગરેટ પીવાનું છોડી દે” તેની ઉપર રહેજે અસર થશે નહીં. તેને એવી રીતે

શિખામણ આપો કે “જો તું સિગરેટ પીવાની દેવ પાડશે તો કદાચ ફૂટ-બોલ કે ક્રિકેટની રમતમાં નામના પ્રાપ્ત કરી સકશે નહીં.”

કોઈક કાર્ય તરફ લક્ષ આપવા કે દોરવા માટે ઉત્તમ-તર માર્ગ એ છે કે તે કામ-પછી બેસે તે વેપારને લગતું હોય કે ધરગણુ, રાજ-કારણને લગતું હોય કે બીજું કંઈક, સામા પક્ષવાદના મનમાં તે માટે મોહ અને પ્રેરણા ઉત્પન્ન કરો. જે પ્રેરણા અને ઉત્સાહ જન્માવી સકે છે. તેની સાથે આપ્યું જગત ઘર્ષિત થાય છે, જે આ પ્રમાણે કરી સકતો નથી તે, એકાદ સાથેની મિત્રતા પણ વધુ વકત નિભાવી કે ટકાવી સકતો નથી.

એક માતા પોતાના બાળકના સમાચાર જાણવા આતુર હતી. બાળક તેના મામાને ત્યાં ગયું હતું અને મા તેમના પતિ સાથે હતી. સંખ્યાબધ પત્ર લખ્યા પરંતુ એકનોય જવાબ મળ્યો નહીં. પતિએ બીકું ઝડપ્યું કે હું તરત જ વળતી ટપાલે જવામ મંગાવી આપીશ. તેણે પોતાના પુત્રને હેત ભર્યો કાગળ લખ્યો અને તેમાં છેવટે ઉમેર્યું કે, “આ કાગળ સાથે રૂપ્યા પાંચ-પાચની બે નોટા કવરમાં બીડી છે.” પણ તેણે કવરમાં ધરાધપવક એકે નોટ મુકી નહોતો. પુત્ર તરફથી રહેજે લીધ વિના જવાબ મળ્યો અને તેમાં તેણે જણાવ્યું કે કવરમાં રૂપ્યા ન હતા જે મોકલી આપવા અને સાથેજ, તેના કુશળ-તાના સમાચાર પણ હતા.

હું દર વર્ષે બાળક આપવા માટે એક હોટલમાં રમ ભાડે રાખું છું. એક વકતે મને જણાવવામાં આવ્યું કે આ હોટલમાં બાકું વધારીને ત્રણગણુ કરવામાં આવ્યું છે. આ સમાચાર મને આત્મા સમયે પહોંચાડવામાં આવ્યા જ્યારે

ટિકિટો છપાઈ ચૂકી હતી, હેન્ડબીલ અને આદિર-ખનરો પણ જોડી દેવામાં આવી હતી. મેનેજરને કિરાયામાં કમી કરવાની વિનંતિ પણ આશાસ્પદ ન હતી. હું વિભાસણ અને ચિતામાં પડ્યો કે વસ્તુસ્થિતિને કેવી રીતે અનુકુળ કરવી જેથી ભાડામાં કાંઈક સહેત મળે. છેવટે, હું હોટલના મેનેજરને મળ્યો અને આ પ્રમાણે વાતની રારઆત કરી. “મને આપનો પત્ર વાંચી બહુ દિલગીરી થઈ. આપે જે કાંઈ કર્યું—બાકુ વધાર્યું તે રીકન્ન થયું. જે આપની જગ્યાએ હું મેનેજર હોઉં તો હું પણ એમજ કરું જે આપે બાકુ નહીં વધાર્યું હોત તો કદાચ હોટલ-માનિકે આપને નોકરીમાંથી પણ છૂટા કર્યો હોત.”

તે પછી મેં તેને સમજાવ્યું કે, કિરાયામાં વધારો નહીં કરવાને કરજો તેને શુ શુ લાભ અને કેટલું કેટલું નુકસાન થશે મેં કહ્યું કે “જો હું આપનો રૂમ ભાડે નહીં રાખું તો, જ્યાંય ગમે તેને વધારે બાકુ મળે તો આપી છો પણ જે વીસ દિવસ સુધી પહેલાનાજ દરે ૧ રૂમ મંગાવવામાં રહે તો, આપને વધારાની રકમ મળી મકાને નહીં જે આપને બાકુત ન મળે તો જે રકમ હું આપી રહ્યો છું તે પણ આપને ખોતી પડશે હું અહીં નહીં તો બીજી કાંઈક હોટલમાં પણ માત્ર બાપણો મટે વ્યવસ્થા કરી લાંબા પરત્વે તેથી આપને વધુ એ નુકસાન થશે કે, હજારો પ્રેશકો જે ખામ કરી માટે બાપણ સામંજસ માટે આ હોટલમાં આવે છે અને તે કારણે આપના હોટલની જગ્યા ત્યાં જે નામના અને ખ્યાલિત યર્થ રહી છે તેનો લાભ પણ આપને મળશે નહીં આ એક એવો લાભ છે જે, હજારો ડોલર નાહર-ખનરો પાછળ ખર્ચતાપે સમજિત નથી

મરી આ નાનોએ ‘મેનેજર ઉપર એવી ઝાપ પાડી કે તેણે મને બીજોજ દિવસે લખી જણાવ્યું કે “આપના ભાડામાં માત્ર નામનોજ વધારો કરવામાં આવશે, આપ નચિત રહેશે.”

જો હું મેનેજર સાથે લાખી તકરાર અને ચર્ચામાં જીત્યો હોત અને દાખલા ફરીનો આપી મારી ઈજા પાર પાડવા પ્રયત્ન કર્યું હોત તો, કદાચ તે મારી આ માગણી અને પોતાની બૂલ સ્વીકારતે નહીં અને જે માની લીધું હોત તો પણ પોતાના વ્યક્તિત્વ અને રત્ન માનને કારણે તે, પોતાનો નિષ્ક્રમ આટલી બધી સરળતાથી બદલી સકતે નહિ.

સામા પક્ષને આપણા અકુશ અને અસર હેઠળ આકંઠવાનો સારામાં સારો ઉપાય એજ છે કે, તેનો હેતુ અને દૃષ્ટિ બિંદુ શુ છે તે જાણી લેા અને પછી તે ઉપર સંપૂર્ણપણે વિચાર કરી તમારો પોતાનો અભિપ્રાય બાંધો.

હું મળા અને ઘાતના એક નિષ્ણાત ડોક્ટર પાસે ગયો, મારો કામોડ (પક્ષ્મ) વધી ગયો હતો તેણે તેનું નિરિક્ષણ કર્યું પહેલાજ મને પૂછ્યું કે, હું શુ ધધો કર છું. તેને મારા દંદની ચિંતા ન હતી પણ તે, માત્ર એ જાણવાને આતુર હતો કે, મારી પાસેથી કેટલી રકમ શી તરીકે વસૂલ કરી સકે છે તેનું પરિણામ એ આન્ય કે મેં તેની પાસે જવા કરાવીજ નહિ

એક જાણક પેટ પૂરતું બોજન ખાતો ન હતો. મા આપ તેને પેટ ભરીને ખાવા માટે વારવાર કહેતા રહેતા હતા, ધમકી આપતા અને કેલિ પણ દેખાડતા, છતાં તે વધારે ખાતો નહીં આ બધા પાસે ત્રણ પૈસાની સાઈકલ હતી બ્યારે સાઈકલ પર બેસીને તે બહાર જતો ત્યારે, તેનાથી મોગી ઉમરનો એક બીજો છોકરો તેને પગપાળો જે કારણે આ જાણકમાં પણ વેર વસૂલ કરવાની લાગણી ઉત્પન્ન થઈ પણ તે ઉમરમાં નહોતો હોવાથી કાળજી કરી સકતો નહિ એક દિવસે સમય અને તક જોઈ તેના માતા-પિતાએ કહી દીધું કે, “તું પેટ ભરીને ખાતો ખીતો રહેશે તો શરીર વધીને સસ્કત અને સમજ થશે અને પછી એક દિવસ એવો આવશે કે, તું પેટ મોટા

છોકરા સાથે પણ બાથ લીડી સકશે.” આ શબ્દોએ બાળકનું મન ફેરવી નાખ્યું અને તે પછી, જે તેને પરત્વે પણ ખાવા માટે આવવામા આવે તો તે તૈયાર થઈ જતો હતો તેને તો બહાદુર અને બળવાન બની પોતાના હરીશ્ચી વેર વસુલ કરવું હતું.

એક છોકરી જેની વય માત્ર ત્રણ વર્ષની હતી, ખાવા માટે નાજ પાડતી દરેક પ્રકારે પ્રયત્નો કર્યા પણ તે વ્યર્થ ગયા. છોકરીને પોતાની માતૃ અનુકરણ-નકલ કરવાની ઘણી લાસસા હતી અને ઈચ્છા હતી કે પોતાને પણ માની જેમ બુધ્ધીમાન શેખવામા આવે એક દિવસે તેણીને કહ્યું કે—“જા અને તું તારા હાથેજ ખાવાનું તૈયાર કરી લાવ” પછી શું હતું ? છોકરીએ પોતાને હાથેજ રસોઈ કાઢી અને અભિમાનપૂર્વક કહેવા લાગી કે “આજે તો મેં પકવાન બનાવ્યા છે” અને તેજ દિવસથી પેટ ભરી ખાવા લાગી. તેણીને મહાનતા અને મહત્વતાની લાગણ્ય હતી, તેણીને આ રીતે આત્મ-વિશ્વાસ અને આત્મ-બળ દેખાડવાની તક પણ પણ સાપડી દેવાથી શાંતિ થઈ.

આ લેખમાળાથી લાભ લેવો હોય તો

નીચે મુજબની નવ બાબતો ખાસ લક્ષ્યમાં રાખવી —

૧. કોઈકે ઊંડી અને અગત્યની વસ્તુ જાણવાનો, કોઈકે સગીન અને સખળ નિર્ણય કરવાનો, અને સુખ, શાંતિ અને ઉપજ વધારવાનો મુખ્ય આધાર લોકો સાથેના આપણા વર્તન અને સંબંધ ઉપર છે.

૨. ખેડેલાં દરેક પ્રકારના સાધારણ રીતે વાંચી જુઓ. આપણું મન બીજા કોઈ વાંચવા માટે વ્યાકુળ બનશે પણ તેમ કરશો નહિ. હા, જે માત્ર સુખ અને સમય કાઢવા માટેજ આ લેખ માળા વાંચી રહ્યા હોવ તો, અમારે તે માટે કાંઈ

કહેવાની જરૂરત પણ નથી. પરંતુ જે આપની એજ ઈચ્છા હોય કે, લોકો સાથે પરિચય કિંવા વગ વધારવામા સફળતા મેળવે અને આપના અનુભવોમા વૃધ્ધી થાય તો, આપને પણ જોઈએ કે દરેક પ્રકારના ધ્યાનપૂર્વક વાંચો, તેમા બતાવેલી યુક્તિઓ અને યોગનાઓનું મનન અને અનુસરણ કરો, તમારી કાર્ય-પદ્ધતિ પણ તે પ્રમાણેજ વ્યવસ્થિત કરો. એને ફરી અને ફરી વાંચો જેથી તેના ફળ અને પરિણામ પણ સારા પ્રાપ્ત કરી સકશો.

૩. વાંચતાં વાંચતાં વારંવાર થાઓ, જેથી વાંચેલી બાબત ઉપર તમને વિચાર કરવાની તક મળે. પછી તે પર લક્ષ આપી જુઓ કે ક્યારે અને કેવી રીતે આ મુશ્કેલી અને સિધ્ધાંતોને અમલમા મુકી સકો છો. આ રીતે વાંચી-વિચાર કર્યાથી વધારેજ લાભ થશે જે, તે લાગનાગટ અને ફર-ફર વાંચી લેવાથી સંભવિત નથી.

૪. લાલ પેન્સિલ વડે જ્યાં કોઈ એવી વાન મળે કે જેનું અમલ અને અનુકરણ કરી સકાય છે તેની નોંધ લીટી કરી લો. આમ કરાથી આ લેખમાળા વધુ રમણથી અને લબકાંક નિષ્ફળ અને તમે તેના ગુણદોષ પણ દેખી સકશો.

૫. વીમા કંપનીનો એક મેનેજર જે પદર વપનો અનુભવ ધરાવે છે તે પણ મહીનામાં એક વેળા કંપનીએ જે જે કારણોમાએ ક્યાં હોય તે વાંચી લે છે, આથી તેને એટલો લાભ થાય છે કે કારણ જે જે સર્વો વખેથી હોય છે તે, તેના ધ્યાનમા રહી જાય છે જે આપણી ઇચ્છા હોય કે વસ્તુવિક અને નિરતર રીતે આ લેખ-માળાનો લાભ લેવા રહીએ હોય તો માત્ર એકજ વસ્તુ અને સાધારણ વચન તે માટે પુરતું નથી, પણ તે વ્યર્થ અને એજ જગે. ઊંડી અને ગંભીર રીતે વાંચી રહ્યા પછી પણ એ અવશ્યક છે કે મહીનામાં એકાદ સમયે ફરી વાંચી જઈ તે પર

વિચાર કરી લેવામાં આવે અને બને તો દેખાડ પર સામેજ રાખી તેને સતત અને નિયમિત જોવાનું ચાલુ રાખવું જોઈએ. એમ માની લેવું કે, અમારી ભવિષ્યની પ્રગતિ અને ઉન્નતિના કારણોમાં આ લેખમાળા પણ ઉપયોગી અને સહાયક-યર્થ પડશે. યાદ રાખવું કે, આ દેવ સ્વભાવિક રીતે ત્યારેજ પડી સકે છે કે જ્યારે આપણે એમાં આપેલી યોજનાઓ વારંવાર દેખતા અને અનુસરતા જઈએ.

૬. જો આપણે કોઈને કોઈ સિખવવા પ્રયાસ કરીએ તો તેમા આપણે એકદમ સફળ થઈ સકતા નથી સિદ્ધાંત લેવાથી માત્ર અમય અને અનુભવ મારેની પ્રેરણા મળે છે અને તેનું અનુકરણ અને અનુસરણ કર્યાથીજ અનુભવ મળે છે જ્યારે પણ તક મળે તો આ ધોષણા અને રહસ્યોના ઉપયોગ માટે પ્રગત્ય દરેકો જોઈએ, જો તેમનો ઉપયોગ ન થશે તો વિસરી અને ત્યજી દેવાશે. વિદ્યા અને કેળવણી ઉપયોગમાં આવે છે તેજ સમરપુ-યાદશક્તિમાં રહી સકે છે.

આ મુચના અને સવાહ પ્રમાણે દરેક સમયે વતન કરવું કહિન છે. ઉદાહરણ રૂપે એ કે, કોષ્ટાવેશમા કોઈકની નિંદા કે ટીકા કરતી સરળ છે, પણ સત્તા પક્ષનું દષ્ટિબિંદુ જાણી લેવું સ્થેવ નથી. તેથીજ, આ લેખમાળા વાચતા સમયે ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે આપણે આપણા અનુભવોમા ઉમેરા કરી રહ્યા છીએ એનુંજ નહીં પણ નવી નવી ટેવો પાડવાના પ્રયત્નો પણ કરી રહ્યા છીએ, આપણા જીવનને મુખી અને મરજ બાવવા માટે કોઈક નવી યોજના શિખી રહ્યા છીએ. એ માટે સમય, હિંમત અને રોજ-રોજનું અનુસરણ પણ અનિવાર્ય છે. કોઈક વક્તે અમુક આપણિ કે ઈબજા આવી પડે તો આ લેખ માળાની સહાય લઈ તેમની રક્ષણ મેળવવાના માર્ગ પણ શોધી કાઢવા જોઈએ.

૪૮૦ કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોઈક નથી બહુવું કે બીજાની નકલ કરવી થોડાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખુબજ વધુ નફાવત દોષ છે ?

સોંકડે! રૂપિયા ખર્ચતાય ન મળે સકે એવા કીમતી હુનરોની સપૂર્ણ માહિતી હવે તમને થોડાક આતાના ખર્ચે-અમલ મુક્ત મળી સકે છે. આ રહી થોડાક હુનરોની યાદી (પૂરી યાદી માટે ૩૮ પાનાનું સુવિપત મુક્ત મળશે.)

રંગબેરંગી સાબુઓ-કપડા રંગવા માટેના જુદા જુદા ૬૩ રંગના સાબુઓ બનાવવા છ વિત્રો સહિત ખાસ લેખ. અંક ૬૧ મો.
કી. ૪ આના.

રાઈ-વાવેતર અને હઘોમ વિષે. અંક ૧૨૮ મો.
કી. ૪ આના.

સમકેળ-રોપણી વિષે. અંક ૧૨૦ મો.
કી. ૪ આના.

રેણુ-ધાતુઓ-અંક ૧૪૩ કી. ૪ આના.
રેડિયો સમારકામ-રેડિયો સમારવાના નફાવત હુનર વિષે. અંક ૯૭ મો. કી. ૪ આના.

રેશમ-કીડાની ઉછેર, રેશમનો વેપાર અને નકલી રેશમની બનાવટ. અંક ૭૭, ૯૯, ૭૯ અને ૮૧ મો.
કી. ૧૫ આના.

રેશમી કપડાં પર છામી-તણ પ્રયોગો. અંક ૭૪ મો.
કી. ૪ આના.

રોલ્ડ ઝા.દડ-બનાવટ વિષે. અંક ૭૭ મો.
કી. ૪ આના.

લયે-ડર પેન્ટર-૨૪ નુસ્ખાઓ. અંક ૧૯ મો.
કી. ૪ આના.

લાકડાનું કોતરકામ અને લાખ રંગકામ-સચિત અને સચોટ માહિતી. અંક ૭૭ અને ૮૪ મો.
કી. ૮ આના.

લાખ-તેની ઉત્પત્તિ અને ઇતિહાસની સપૂર્ણ માહિતી. અંક ૧૩૫ મો. કી. ૪ આના.

(સુવેા પ.નું ૭૧)

આપણા સંતાન, સર્ગા સ્નેહીઓ અને સંબંધીઓથી કેવી રીતે વર્તવું, તેમને આપણા વિચારો સાથે કઈ રીતે સંમત અને સમાન કરવા, આક્રોશ મન શી પદ્ધતિએ મોહી લેવું, વ. વ. જ્યારે પણ આવી આંટીઓ ઉકેલવાની જરૂરત આવી પડે તો, તેમને આપણી પ્રથમની ટેવ સુજા નહીં કરતાં, આ લેખ માળામાં ખતાવેલી યોજનાઓ અનુસાર ઉકેલવી જોઈએ. આ માટે આપે આપના કામમાં આવે એવા ઉપયોગી વાક્યોને લાલ પેન્સિલથી નિશાની કરી લીધી હશે અને તેમને વારંવાર વાંચ્યા હશે તો, વધુ સહેલાઈ અને સરળતા થઈ જશે અને તેમને વર્તનમાં સુધારાથીજ તેનો પ્રભાવ પણ પ્રગટ થઈ સકશે.

૭. આપના કોઈ પણ નિકટના સંબંધ ધરાવનાર પતિ, પુત્ર કે મિત્ર, કોઈને પણ જો માટે સરા અને અધિકાર આપો કે જ્યારે તેઓ કોઈ પણ સિધ્ધાંતો અને યોજનાઓનું આપને ઉલ્લંઘન કરતાં જુએ તો તરતજ આપને અટકાવે અને આપની પાસેથી દંડ તરીકે કોઈ પણ સિકકો—પછી બસે તે એકાદ આનીજ હોય—વસૂલ કરી લે.

૮. એક નામંકિત બેંકના પ્રયુક્ત પોતાની ટેવોને સુધારવાનો મને એક વિચિત્ર માર્ગ દેખાડ્યો છે. જો કે તેને પદ્ધતિસરનું અને નિર્બંધિત શિક્ષણ મળ્યું ન હયું પરંતુ આજે તેની ગણના અમેરીકાના અખીર અને ધનવાનોમાં થાય છે. તે કહે છે કે “મારી પાસે એક નોંધ-પોથી હતી તેમાં તે લોકોના નામ લખી હોતો જેમની સાથે હું મળવા માટે સમય નક્કી કરતો હતો. દર શનીવારે આ પ્રકારની નોંધોનો અવલોકન કરી તેનો ત્રાપ અને મૂલ્ય કાઢતો. આ રીતે પુરા અઢવાડિયાના કાર્યક્રમની આશરણ કરીને જોતો હતો કે કેટલા પુરો સાથે

(પાના ૭૦ થી આગળ)

લિટમસ કાગળ-ખનાવટ વિષે. અંક ૧૦૮ મો. કી. ૪ આના.

લિથોગ્રાફી-ઉપદેશ છાપકામની નાદિર ડાળાની સરળ સમજણ. અંક ૧૦૯ - અને ૧૦૯ મો. કી. ૮ આના.

લિનોલિયમ ક્રિંગ્સ ફર્શ-કાપડ-ફર્શ પર પાથરવાના લિનોલિયમની ખનાવટ વિષે. અંક ૧૩૧ મો. કી. ૪ આના.

લિનોલિયમ-છાપકામ-લિનોલિયમ દ્વારા રંગીન છાપકામ કરવાની અનોખી પદ્ધતિની સમજણ. અંક ૧૨૬ મો. કી. ૪ આના.

લિથરટીકો-ઝીઓની ખાનીની સૌદર્ય-ખનાવટ. હોડને રંગનાર સોગડીઓ ખનાવવા સંબંધી. અંક ૧૧૦ મો. કી. ૪ આના.

લિથુ-વાવેતર અને ઉપયોગો. અંક ૭૬, ૪૧, ૭૩ અને ૭૯ મો. કી. ૧૪ આના.

લિંગોળીનું તેલ-ખનાવવા માટે એક ખાસ પ્રયોગ અંક ૧૪૩ મો. કી. ૪ આના.

લીમ્બો-ઝાડની રોપણી, ઉત્પત્તિ અને ઉપયોગો. અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના.

લીચી-વાવેતર વિષે. અંક ૧૦૩ મો. કી. ૪ આના.

લીટી પીપર-ખેતી વિષે. અંક ૧૧૮ મો. કી. ૪ આના.

લોખાન-અરા અને નક્કી લોખાન સંબંધી. કમરનો અંક ૧૧૭ મો. કી. ૪ આના.

વનસ્પતિ બાગ-Botany Garden ખનાવવા વિષે. અંક ૧૨૭ મો. કી. ૪ આના.

વનસ્પતિનું થી-વેઇટઅલ થી ખનાવવું. અંક ૪૮, ૭૦, ૭૩ અને ૧૧૧ મો. કી. ૧૫ આના.

(જુલો પાનું ૭૨)

મને પરિચય થયો, ઠાની ઠાની સાથે અર્ચા ચાલી હતી, તેમની સાથેની વાટાઘાટમાં મારામાં શું શું ઉણપ અને ખામી રહી હતી અને મારી એ બૂલો સુધારવા માટે અગર તેમની સાથે વધુ નિકરતા મેળવવા માટે હું કેવે શું શું કરી સકું છું? મારા અનુભવોમાં આ રીતે ઉમેરા થતા અને કુ વિવિધ સ્વભાવના માણસોના સંબંધમાં આવવાથી નવા નવા પાઠ પશુ શિખતો રહેતો હતો.

આ રીતના અઠવાડિક અભિપ્રાયો અને ગુણ-દોષની પરિક્ષા અને કસોટીને પરિણામે મને કેટલીયે ભૂલો માટે આશય અને દુ:ખ થતું. પરંતુ જેમ જેમ દિવસો ગયા તેમ તેમ, મારી બૂલો પશુ ઓછી થતા લાગી. હવે હું કેઈ કેઈ વડેતે પ્રુદેનેજ અભિનદન અને શાખાશી આપું છું. આ પ્રમાણેની મારી વર્ષોની મિહનત અને કૌશિરોથી મને ઘણો લાભ થયો છે અને હું દરેક બાબત ઉપર મારો અભિપ્રાય કે મત આપવામાં બહુજ સારી ચોક્કસ અને કામિયાબીયત ધરાવું છું. મારા આ અનુભવો લોકો સાથેના સંબંધો ભળવી રાખવામાં પશુ મને બહુ સહાયક નિવડ્યા છે."

પછી, આપણે પશુ આમાંની એવી કેઈ પધ્ધતિ શા માટે પસંદ ન કરી લઈએ, કે જેથી આ લેખમાળાના અનુભવોની પરિક્ષા અને કસોટી કરી સકાય? આ રીતે આપણી બુધ્ધી અને કેળવણી વધશે અને લોકો સાથે સંબંધ અને પરિચય કરવાની શક્તિયો અને સામર્થ્યો પશુ પ્રાપ્ત થશે.

આ લેખમાળાના અંતમાં એક નિવ્ય નોંધની સમજુતી આપીશુ તેમાં તે સઘળી સફળતાઓની ટુંકા તોંધ રાખો જે, માત્ર આ પધ્ધતિએને કારણે આપને મળી હોય. વિગતોમાં તારીખ, બાબત અને તેનું પરિણામ અવશ્ય હોવું જોઈએ. આ રીતે આપણે વધુ પ્રયત્ન

(પાના ૭૧ થી આગળ)

વપરાયલા છાપામાંથી કાગળનો આવો અને શાહી-નદિ મનાય એવા અદ્ભુત પ્રયોજની કુંક વિગતો. અંક ૧૨૭ મો.

કી. ૪ આના.

વપરાયલી ટીકિટો-વપરાયલી રહી ટીકિટોના લાખો રૂપીઆ કેમ મળે છે, સંમંદ કેમ કમ્ય છે, વેપાર શી રીતે થાય છે, સાંધનો શા શા જોઈએ છે. વ. વ. ની સંપૂર્ણ માહિતી. અંક ૬૬, ૬૭, ૬૮, અને ૬૯મો. કી. રૂપિયો એક.

વારનિશ-૩૫ પ્રકારના વારનિશના તુરખાઓ. અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦મો. કી. ર. ૧-૨-૦

વાળ-તેલ અર્થાત હુર ઓઈલ-વાળમાં નાખવાના પ્રકાર પ્રકારના બ્લૉક્ટ ઓઈલ, કૅપરેલ તથા બીજા તેલોના તેમજ તાલ કુશોના વાળ-તેલ બનાવવા તિલમાંથી વાસ અને રગ દૂર કરવાની અમલની માહિતી સહિત. કુલ ૧૦૩ પ્રયોગો. અંક ૩૮, ૬૫, ૮૩, ૧૧૩ અને ૧૨૪મો. કી. ર. ૧-૭-૦

વાળ-ઝેરા-બનાવવાની માહિતી. અંક ૧૩૩મો. કી. ૪ આના.

વાળ-લોશન-વાળમાં નાખવા માટે પ્રકાર પ્રકારના લોશન બનાવવાના પ્રમાણબદ્ધ પ્રયોગો. અંક ૧૧૨મો. કી. ૪ આના.

વાળ-રોમ્બુ-વાળ ધોવા માટે વપરાતા પ્રકાર પ્રકારના રોમ્બુઓના ૫૩ તુરખાઓ. અંક ૧૦૭મો. કી. ૪ આના.

વાળ કાઠનાર દવાઓ-જુકી, પ્રવાહી, કીમ, ચોમેડ, સાણ, સોગડી અને મીથુના સ્વરૂપની વાળ કાઠનાર દવાઓના ૪૪ પ્રમાણબદ્ધ પ્રયોગો. અંક ૧૦૫ મો. કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૭૩)

અને પ્રયાસ કરી સકશું અને ભવિષ્યમાં કેટલક વકતે આવી નોંધો આપણને અનેક રીતે માર્ગદર્શક લાભદાયક અને ઉપયોગી પણ મળી પડશે.

ટૂંકમાં આ લેખમાળાથી વધુ ફાયદો મેળવવા હોય તો નીચેની બાબતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ:—

૧. લોકોથી સારા અને નેકીના સંબંધો ઉત્પન્ન કરવા માટેની પદ્ધતિઓ શિખવા માટે દરેક પ્રયત્ન કરો.
૨. દરેક ભાગને જે વસ્તુ વાંચો અને પછી ૪ આગળ વધો.
૩. વાંચતાં વાંચતાં ક્યાંક થોભો અને વિચારો કે દરેક સિદ્ધાંતને કેવી રીતે અમલ અને ઉપયોગમાં લઈ સકો છું?
૪. કામની જે વાત મળે તેની નીચે લાલ પેન્સિલથી લીટી કરો.
૫. મહીનામાં એકાદ વખત આ લેખમાળા પર દૃષ્ટિ નાખતા રહો.
૬. જ્યારે પણ તક મળે ત્યારે આ લેખમાળામાં સુચવેલી પદ્ધતિનું અનુકરણ કરો અને રોજ-રોજ આવતી આંટીઓ ઉલ્લંઘનમાં તેની સહાય લો.
૭. જ્યારે પણ કોઈ પદ્ધતિનું ઉલ્લંઘન કરો ત્યારે તમારા કોઈક સનેહીને તે માટે દડેની રકમ આપો.
૮. દર અઠવાડીએ જુઓ કે તમે આ પદ્ધતિઓને ટાલે કંટલી પ્રગતિ કરી, ક્યાં ક્યાં ભૂલ થઈ અને ભવિષ્યમાં તેમને સુધારતા જાઓ.
૯. એક નોંધ રાખો તેમાં લખો કે તમેએ આ પદ્ધતિઓનું ક્યારે અનુકરણ કર્યું છે અને તેના પરિણામ શું આપ્યા છે?

(પાના ૭૨ થી આગળ)

વાળનો ઉદ્યોગ-માનવ વાળનો વેપાર. અંક ૧૧૦ મો. કી. ૪ આના.

વિજળીક પટીઓ-સંધીવા વ. હર્ષી માટે તથા બચ્ચાઓને દાંત આવે ત્યારે પહેરાવાતી વિજળીક-પટીઓ બનાવવાની ખાસ માહિતી. અંક ૫૦ અને ૯૪ મો. કી. ૭ આના.

વિજળીક બલ્બ-Electric Bulb ની બનાવટ વિશે. અંક ૮૫ મો. કી. ૪ આના.

વિજળીક બેટરીઓ-સ્વશક્તિ, ઘંટડી, ટેલિફોન તથા ઢોળ ચલાવવા વ. માટે વપરાતી સુકી તથા ભીની બેટરીઓ બનાવવી (ખાસ પેન્ટ અપ્રાપ્ય પ્રયોગો સહિત.) અંક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૧૭૪ અને ૮૬ મો. કી. ૩૧. ૧-૧૦-૦

વેંગણુ-વાવેતર વિશે. અંક ૧૩૫ મો. કી. ૪ આના.

વોટર પેઇન્ટસ-એની બનાવટ વિશે. અંક ૩૮ મો. કી. ૩ આના.

શણ-વાવેતર અને ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૯૨ મો. કી. ૪ આના.

શરખતો-ઝાત ઝાતની ખરી અને બનાવટી પુરા-પુરા શરખતો વિશે. અંક ૪૪, ૫૩ અને ૧૦૧ મો. કી. ૧૦ આના.

શાકભાજીની સુકવણી-અંક ૧૪૩ મો. કી. ૪ આના.

શાહખાદ પત્થર-ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૭૮ મો. કી. ૪ આના.

શાહી ટાંક-લખવાની Nibsની બનાવટ વિશે. અંક ૯૪ મો. કી. ૪ આના.

સોર્ડર સાર્વેજ પેસા મોકલી આપો. નાની રકમના સોર્ડરનું પી. પી. કરતા નથી. અંગ્રેજી દ્વારા અર્થ દિવસમાં સુચારુ છે, પણ વી. પી. થી મંજૂર નથી તો તેનો અર્થ આદરને ધિરે જુદો પડે છે.

ના ઈ દ્રોજ ન=ખાતર માટે એક કુદરતી સાધન

આપણે જે હવા આસમાં લઈએ છઈએ છઈએ તેમાં જે ભાગ નાઈટ્રોજન અને જે ભાગ આસરે ઓક્સીજન હોય છે. નાઈટ્રોજન, હવા કરતા સ્હેજ હલકી છે અને તે વાસ, સ્વાદ કે રંગ વિનાની હોઈ બળી સકતી પણ નથી બચકે તે બળતાને ઓક્સીજન નામે છે પાણીમાં સ્હેજજ મિથ્ર થઈ સકે છે હવામાં તેનું આટલું મોટું પ્રમાણ હોવા છતાં, તે ઝેરી ન હોવાને કારણે નુકસાન કરતી નથી. તેજ પ્રજાતિ તે મનુષ્યની ઝિન્દગીને પોષનની પણ નથીજ. એનું મુખ્ય કામ એટલુંજ હોય છે કે તે, ઓક્સીજનને હવામાંના ફેલાયેલું રાખે, જે તેમ ન થાય તો ઓક્સીજનની અસરો બહુજ તેજ થઈ જવા પામે અને ઝિન્દગી માટે નુક-
કર્તા થાય. હવે તે વનસ્પતિ ઉપર શી કરે છે તે આપણે તપાસીએ

પૂરે રસાયણિક શાસ્ત્ર અને સામગ્રીના પ્રમાણ એવી પ્રગતિ અને ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરી છે કે તે માટે કોઈનાય જે મત હોઈ સકતા નથી. તેણે પોતાની આ શોધખોળના પાયા પરજ દરેક દુનર અને ઉદ્યોગનું ચણતર કર્યું છે. તે કુદરતના સ્વરૂપે જાણવા અને એટલે ઉકેલવા માટે હમેશા આતુર અને અભિલાષી હોય છે. અને એજ કારણ છે કે તેણે પૃથ્વી અને આકાશ વચ્ચેના—કહો કે પૃથ્વીના બીતરના એટલે પણ જાણી લીધા છે, અને તેમની મદદથી અને તેમના બળે તે, વિવિધ પ્રકારની અને પદ્ધતિની કામતી અને ઉદ્યોગની સુચનાઓ સદા અને સતત શોધી કરી રહ્યાં છે

હિન્દને પોતાની નિર્ધનતા અને કમ્બલીયત રાકુંટથી ધર્મ અને સનાતનના બળાપાથી નેમજ પછો અને સસ્યાઓના કાસથી સમય

મળતો નથી કે તે પોતાનું લક્ષ અને દિશિમિત્ત તે તરફ કરે. જમને એ માટેની તકો મળી સકે છે, તેઓ પોતાના સ્વાર્થ અને સનમાન પાછળ પડી જાય છે જેથી દેશ વધુ અને વધુ દરિદ્રતાની ખીણમાં ઢકેલા રહ્યું છે

તેઓ, આપણે યુરોપવાળાઓના લખાવટ ખર્ચે થયેલી શોધ અને સપાહેનોના ઉદ્યોગો કરી તેમના લાભ ઉઠાવી સમીએ છીએ; પરંતુ એ આપણી કમનસીબી છે કે તે છતાં, વર્ષો પૂર્વની આપણી રીતો અને પદ્ધતિઓ સુધરતી નથી અને આપણે સુધારવા પાશુ માગતા નથી આપણી મફલત અને બેદરકારીઓ એવી કારખી છે કે આપણે કોઈ પણ કીમત આપ્યા વિના પણ આપણને મળી રહેલી તકો અને પળો જતી કરી રહ્યા છીએ.

આ લેખ અમે એ અભિલાષાએ આપી રહ્યા છીએ કે અમારા ખેડુત બાઈઓ તેમાં આપેલા પ્રયોગોનું મનન કરે અને જુએ કે તે કેટલી હદ સુધી નફાકારક અને ઉદ્યોગી થઈ સકે છે. કહેવાની મુરત નથી કે આવી ખાતમીઓ આપવા માટે અમારા આદેશ તરફથી વખતો વખત સુચના મળતી રહે છે અને તેથીજ, અમે આ લેખ અને રજૂ કરીએ છીએ.

સર ફ્રેડરિક કેપલનું નામ તો કદાચજ આપે સામન્ય હોય ! તેઓ વિદ્યાર્થ અને અમેરિકાના ખેતીવાડી અને રસાયણ શાસ્ત્રના ખાસ અને વિદ્વાન અનુભવી છે. તેમણે રાસાયણિક પ્રક્રિયાક્રમોમાં નાઈટ્રોજન ઉપર એક લખાણ આપ્યું આપ્યું હતું, જે અમે ટૂંકમાં અને સરળ ભાષામાં રજૂ કરવા માગીએ છીએ.

ખાતર માટે નાઈટ્રોજન બહુ જ ઉપયોગી છે અને તે એ પરથી જણાય છે કે ધાસ ચારના ખેતરમાં નાઈટ્રોજનવાળું ખાતર વર્ષા રૂતના આરંભમાં નાખી દેવાથી ધાસ ચારો સાધારણ સમયથી એ ત્રણ અઠવાડિયા પહેલાં જ વિશેષ પ્રમાણમાં પાકી, અને ફળી જશે અને વગર નાઈટ્રોજનવાળી ભોંય કરતાં ત્રણ ગણે વધારે પાક આપશે જેથી તેટલાજ વધારે સમય લગી તેનો લાભ પણ લઈ સકાશે અને તેમાં ખોરાકના તત્વો વધારે હોવાથી દુધાળા ઢોરે દૂધ વધારે આપશે અને તેજ પ્રમાણમાં માખણ પણ વધારે ખાવા મળશે.

હવે, મનુષ્યની ઉપયોગી વસ્તુઓ ખોરાક ઉપર પણ આપણે નજર નાખીએ. શાક ભાજ, ફળ-ફળાદી અને એવી બીજી રાંપણીઓ ફરવાનો હેતુ મનુષ્યને લાભ અને નફો હોય છે. નાઈટ્રોજનવાલી ભોંય પર પાકેલું અનાજ અને ધાસ ચારો ઢોરો કે બીજા ફાલતુ જાન-વશને મળશે તો, તેમના ખોરાકના તત્વો વધી જશે અને એ વાત નિશ્ચિત છે કે, જ્યારે લોકોને એ વસ્તુઓ દૂધ, માખણ, કે ઈંડા વગેરે સ્વરૂપમાં ખાવા મળશે તો, તેમની સુખાકરી ઉપર પણ સારી અસર થવા વિના રહેશે નહીં, તેને પ્રત્યે શક્તિ અને વય બંને વધશે.

ભોંયને હમેશા નાઈટ્રોજનની ભૂક હોય છે અને તે મેળવવા માટે વર્ષાથી પ્રયત્નો થઈ રહ્યા છે. સઘળાજ ફળદ્રુપ જમીનોમાં તેના જંતુઓ Nitrogen fixing Bacteria હોય છે જે દેખી સકાતા નથી. અને તેમની સંખ્યા એટલી બધી હોય છે, કે વાત પણ ગણે ઉતરે નહીં. તો પણ એ આસરો કાઢવામાં આવ્યો છે કે સારામાં સારી ભોંયની એકાદ રતલ માટી લઈએ તો તેમાં આસરે ચાર હજાર કરોડ સુધી આ જંતુઓ હોય છે.

કાંઈ પાંચ જમીન-પછી તે બગીચાની હોય કે ખેતરની તેમાં આપણે કાંઈજ દેખી સકતા

નથી. ફક્ત કરવામાં આવી હોય તેવી ભોંયની સપાટી ઉપરની એકાદ રતલ માટીમાં પાંચ સો લાખ સુધીના આવા જંતુઓ હોય છે, અને જ્યારે એ જમીનને સાફ ખાતર અને પાણી આપવામાં આવ્યું હોય તો તે, ઉપર કહ્યું તેમ, ચાર હજાર કરોડ સુધી પહોંચી જાય છે અને એ તે શોધોતું પરિણામ છે જે, અમેરીકામાં ખેતર અને રસાયણ શાસ્ત્રના અનુભવી લોકોની સંસ્થાએ ઘણાજ પ્રયોગ અને અનુભવો પછી પ્રગટ કર્યા છે. આવા જંતુઓ એક ઈંચમાં ૨૫૦૦૦ સમાઈ સકે છે અને તે વાસ્તવિક રીતે તો વનસ્પતિની એક હલકામાં હલકી જાતજ હોય છે.

ભોંય ખેડવા પછી ખાતર નાખવા અને બીજા રાંપવામાં આપણો હેતુ એજ હોય છે કે તેમાં આવા જંતુઓની સંખ્યા વધી જાય અને તેથી પાક પણ સારો જેવો ઉત્પન્ન કરી સકાય.

નાઈટ્રોજન મેળવવા માટે નીચે સુજાનના સરળ અને સસ્તા ઉપાયો છે :—

(૧) ચુકા પાંદડા અને ડાંખલીઓ ધાસ વ. વ.ને ભોંય ખેડતી વખતે માટી સાથે મેળવી દેવા અને એમ વનસ્પતિક ખાતર જમીનમાં નાખવા.

(૨) ફસલોમાં વર્ષે વર્ષે ફેરફાર કરતાં જવું અને સોંઘવાળા છોડોને તેમની સોંઘ-ફલી સાથેજ માટીમાં મેળસેળ કરી લેવા.

(૩) બેજવાળી ભોંય હોય તો તેને વધારાના પાણીથી સાફ અને રક્તિત રાખવી.

(૪) તેજાબવાલી જમીન હોય તો તેમાં કલ્ચર અને વાટીને મેળવવો.

(૫) બીજા જાતના ખાતરો પણ અરતના પ્રમાણમાં નાખવા. આ રીતેથી ફાયદાકારક જંતુઓ અને તત્વો વધુ પ્રમાણમાં પચા થશે.

દુકંમાં, જમીનમાં જંતુઓ પચા કરી નાઈટ્રોજનનું પ્રમાણ વધારવું અનિવાર્ય છે. હવામાનમાં આ કુદરતી નાઈટ્રોજન બ્યારે ભોંય-પરના જંતુઓ મેળવી લે છે તો, તેથી

એક વધુ હેતુ પણ સરી નય છે અને તે એ કે, માટીના જે ખતીજ તરવો હોય છે તેને વધુ સગીન બનાવી દે છે જે માટે પણ નાઈટ્રોજન ગોધાસા જતુઓનું હોતું આવશ્યક છે. જતુઓનો પ્રમાણ્ય ઓછો હોય અને તે વિનાજ નાઈટ્રોજનનું પ્રમાણ્ય વધારવું હોય તો, ખાલો ખેતીને જેમ બીજા ખતીજ-પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવામા આવે છે તેમ, નાઈટ્રોજન મેળવના માટે પણ પ્રયાસો કરવા જોઈએ તેમજ હવામાનમાથી સોંધુ નાઈટ્રોજન મેળવીને તેને કામમા લાવવા માટે કોશિસ કરવી જોઈએ

મર વિવિધ કિસે પોણી સદી ઉપર ભવિષ્ય ભાષી જનસમાજને ગમરાટમા નાખ્યા હતા કે “નાઈટ્રોજન”ના કુદાળને કારણે ખાતરમા ખાખી આવી જશે અને તેથી ફળ-ફળાદી અનાજ વના પાક પણ ઓછા થવા પામશે. પરંતુ હવામાથી નાઈટ્રોજન કાઢી લેવા માટે પ્લેન્ડા માત્ર પ્રયોગશાળાઓમા જ મેળા પાયા પર પ્રયત્નો કરવામા આવતા હતા પણ હવે તો, વપારી રંગે છુ તેમા સારી જેની સરળતા મેળવી છે અને હવે અમેરીકાવાયાઓ કોશિસ કરી રહ્યા છે કે જમીનદારો અને ખેતુનો નાઈટ્રોજનનો ઉપયોગ વધુ અને વધુ પ્રમાણમા કરી તેથી લાભ લે.

હવે આપણી ફરજ છે કે હિન્દમા પણ નાઈટ્રોજનની મદદ વડે અનાજ અને ખાદ્ય પદાર્થોની ઉત્પત્તિના ઉમેશ કરીએ, નાઈટ્રોજનની તે માટેની જુદી જુદી ઉપયોગ પધ્ધતિઓ સિપ્પી તેતુ રિવાજ અને ચનન રીતરીએ જે કે એ માટે થોડો અર્થ અને ભોગ આપવો પડશે પણ તેથી અનેક મણા લાભ પણ થશે. નેટલીજ ભોય તેતુજ પાણી, તેટલાજ બી, તેટલેજ ખાતર અને મહેનત પણ તેટલીજ. પણ માત્ર નાઈટ્રોજનના ઉમેશથી આપણે સારા પરિણામ મેળવી સકીએ છીએ.

હવેમાનમા નાઈટ્રોજન એટલી બધી છે કે જે જમીન અને સમુદ્રની સપાટી સપાટી

ખેડવા યોગ્ય બનાવવામા આવે તો પણ, કસોડો વર્ગો લગી નાઈટ્રોજન લેવા છતા પણ હવામા ઓક્સીજનનું જે પ્રમાણ્ય છે તેની સરખામણી કરતા સહેજ અને નામનોજ ફરક આવશે. અને કદાચ એમ માની લઈએ કે, નાઈટ્રોજનનું પ્રમાણ્ય ઓછું થઈ જશે તો પણ, આજે હવામા જેટલી નાઈટ્રોજન છે તે, જિવન ઝરત કરતા વધારે હોવાથી મનુષ્ય માટે ફાયદાકારક નથી કારણ કે હવામાં નાઈટ્રોજનનો ભાગ રૂ છે અને તેનું પ્રમાણ્ય ઓછુ થાય તો હવા પણ આપણા માટે વધુ ઉપયોગી અને શક્તિદાયક થઈ પડશે.

હિન્દની ભોય સારી અને ફળદ્રુપ હોય છતા માત્ર તેને ખોરાક પુરતુ ખાતર નહોં આપવાને કારણે પાક પણ ઓછુ થાય છે. ખેતી માટે વરસાદ અને વર્ષના જુદા જુદા મહીનાઓની બ્લેચણી અને ગરમીના પ્રમાણ્ય પર ખેતુના અધિકારો ભલે ન હોય, પણ યોગ્ય ખાતર, યોગ્ય પધ્ધતિ પુરતુ પાણી અને સર બીજા તો તે અવશ્ય મેળવી સકે છે, અને યોગ્ય ખાતરની પસંદગી એટલી બધી ઝરૂ છે કે તે ઉપરજ પાકના ઓછા વત્તા પ્રમણ્યનો મુખ્ય આધાર રહે છે. ખાતર રૂપે નાઈટ્રોજન, ફોસ્ફરસ અને પોટાશ નાખી ઉત્પન્ન વધારી સકાય છે. નાઈટ્રોજન ન હોય તો ફક્ત ફોસ્ફરસ અને પોટાશથી કામ આવે તેમ તો નથીજ

સિંગ જેવા ઊંડા સિવાય સધળાજ ઊંડા નાઈટ્રોજન ત્યારેજ ખેતી સકે છે જ્યારે તે નાઈટ્રેટના સ્વરૂપમા હરતી ધરાવતી હોય અને નાઈટ્રોજન કયા તો ખતીજ ખાતર જેમકે એમેનિયમ સલ્ફેટ અથવા સોડિયમ નાઈટ્રેટમા આપી સકાય છે. તમે નાઓમાથી છાણ પણ થોડોક રસાયણીક ફેરફાર કર્યા પછી નાઈટ્રોજન નાઈટ્રેટ બની ઊડવાઓનો ખોરાક થાય છે. કેટલેક ઊંડાણે અનુભવમા એમ જણાય છે કે છાણ વગરતુ ખતીજ ખાતર લાગવાગટ

ચોક્કસ વર્ષો સુધી વાપરવામાં આવે તો, ભોંય ખરાબ ધર્મ જાય છે; અને તેનું કારણ એ છે કે, ભોંયને સારી અને વિકાસ વગર પોચી સ્થિતિમાં રાખવા માટે ખતીજ સિવાયના વનસ્પતિક તત્વો પણ અમુક પ્રમાણમાં હોવા જોઈએ. જે ચોક્કસ વર્ષો સુધી ફક્ત ખતીજ ખાતરો નાખવામાં આવે તો ચોક્કસ વર્ષમાં nitrogen fixing bacteria નામના જંતુઓની અસર વનસ્પતિક તત્વોને તદ્દન નષ્ટ કરી નાખશે. જ્યારે વનસ્પતિક દ્રવ્ય અમુક ખાસ પ્રમાણથી ઓછા રહે છે તો ભારે ઝમીન સમ્પત્તિ બને છે અને હલકી ઝમીન તાકીદે સુકાવા માટે છે અને તેથી બંને પ્રકારના—ઐશ્વર્ય ખનિજ અને વનસ્પતિક ખાતરોના ચોખ્ખા પ્રમાણમાં ઉપયોગ કરવો ઝુઝરી છે.

વનસ્પતિક દ્રવ્યોમાં અમુક રસાયણિક ફેરફારો કુદરતી રીતે થવાથી નાના નાના છોડોને કાર્બમી રીતે નાઈટ્રોજન મળતી રહે છે અને આ કુદરતી ધટના દરેક ઝાતની ભોંય પર દરેક સમયે થતી રહે છે. જંતુઓની સહાયથી આ દ્રવ્ય અનેક રસાયણિક ફેરફારો પછી છેવટે એમાનિયા અને નાઈટ્રેસનું સ્વરૂપ ધારણ કરે છે. આ કારણે ખનિજ સિવાયના વનસ્પતિક દ્રવ્યો પણ ઝમીનમાં નાખવા ઝરૂરી છે અને તે માત્ર છાણનું ખાતર નાખીનેજ પુરા કરી સકાય છે. ન્યાં ન્યાં સંબંધિત હોય ત્યાં લીધું ખાતર ખોળ અને સુકા પોદડાં વગેરે પણ ઝમીનમાં નાખવા જોઈએ.

હવે, માટીમાં નાઈટ્રોજન કેવી રીતે બેળવાય છે તે જોઈએ. ખેતીવાડીના અનુભવિઓ અને જાણકારોનું કહેવું છે કે “ખાતર એક એવું તત્વ છે જે ભોંયને ફળદ્રુપ બનાવવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.” પરંતુ આ ખાતરના હમજાન કરી નાખવામાં આવે તો તેથી જલ્દી યોરો હેતુ સરી સકે છે કારણ કે છોડો તેમાંથી અમુકજ ભાગ પોતાના ખોરાકમાં લે છે અને તે, માત્ર નાઈટ્રોજન, ફાસ્ફોરિક એસિડ, પોટાશ અને જલ્દી થોડા પ્રમાણમાં ચૂનો હોય છે.

સાધારણ રીતે ખાતર કાઢેલી અને સડી ગયેલી વનસ્પતિઓ તથા ટોરોના છાણનું હોય છે જેમાં નાઈટ્રોજન ૮ થી ૫ રતલ, ફાસ્ફોરિક એસિડ ૮ થી ૧૫ રતલ અને પોટાશ ૪ થી ૮ રતલ હોય છે.

છાણમાં વનસ્પતિક દ્રવ્ય હોય છે જે, ઝમીનની ઉપજમાં વધારો કરે છે કારણ કે તે કોહીને ગળી જવા માટે છે ત્યારે તેમાંથી કાર્બન ડાર્ફ એકસાઈડ નામનું ગેસ નીકળે છે. જે, ચુનો અને બીજા કાર્બોનેટ બેળવણીમાં સ્કાયક થઈ પડે છે. આ ગેસ વનસ્પતિના કોહી જવાથી “હયમસ” નામના વનસ્પતિ તત્વને પેદા કરી તેનું પ્રમાણ પણ જાળવી રાખે છે. આ તે તત્વ હોય છે જે કાર્બ પણ બેકવા-ચોખ્ખા ભોંયમાં ઓછાવતા પ્રમાણમાં હોય છે. આથી નાઈટ્રોજન ફિક્સીંગ બેક્ટેરિયા નામના જંતુઓનું પ્રમાણ પણ જળવણીને તેના ફળદ્રુપ હોવા માટે કારણભૂત બને છે. આ જંતુઓ હવામાંથી નાઈટ્રોજન બેચીને માટીમાં બેળવે છે અને ઝમીનની ઉપજ વધારે છે એમ પણ કહી સકાય.

અનુભવોથી પુરવાર થયું છે કે પાંદડીઓ અને ગળીઓ ફટવા અને ફેલાવા માટે નાઈટ્રેસ બહુજ લાભદાયક છે. બીયાંઓ માટે ફાસ્ફોરસ મુખ્ય સહાયક હોય છે. અને પોટાશ, ફળ અને બીજાના કાર્બોનેટસ ઐશ્વર્ય ખોદ, નિશારતા અને રેશાવાવા ભાગોમાં વધારો કરે છે.

ખાતરના પ્રમાણનો આધાર જુદી જુદી માટી અને ત્યાંના હવાપાણી ઉપર છે; પરંતુ જાણકારોનું કહેવું છે કે, ન્યાં ફસલોમાં પાણી આપવામાં નહીં આવતું હોય ત્યાં, દર એક સો સમથોરસ શીટ દોઢ મણ બંગાલી અથવા એક એકર ભોંયમાં ૬૦૦ બંગાલી મણ છાણનું ખાતર પુરતુ થશે. ન્યાં ફસલોમાં પાણી અપાતું હોય તો વરસાદનું પાણી વધારે મળતું હોય ત્યાં, ૫૦૦ પુરતુ ખાતર વાપરવું જોઈએ. આથી નાગોમાં ન્યાં ફસલોમાં

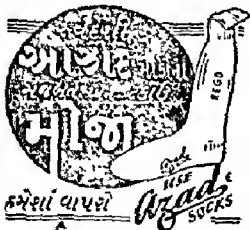
પાણી ન અપાતું હોય ત્યાં ઉપલા પ્રમાણથી અર્ધું જાણતું ખાતર પુરતું થશે.

ખાતર માટે ઘણે કોણે નીચેની સપાટી પાકી બનાવ્યા વિનાજ ખાડામાં જાણુ ભેંચું કરવાની પ્રથા પ્રચલિત છે પણ તે ઠીક નથી. ખાડાની તળીયાની સપાટી તો પાકી હોવીજ જોઈએ કે જેથી ખાતર કોઢી અને બગી જાય તે માટે કોઢ કોઢ વકતે પાણી પણ નાખી સકાય. આ ખાડો ૬ ફીટ પહેળો, ૬ ફીટ ઉંડો અને ૧૧ ફીટ લાંબો હોવો જોઈએ. જ્યારે ખાતરની કોઢાણુ શુર થઈ તેમાં ગરમી પેદા થવા લાગે અને તેજ ગંધ આવવા માટે ત્યારે જાણુવું કે, કાર્બોનિક ઓક્સિજેનિયા નામની ગેસ નીકળી રહી છે જે, નાઈટ્રોજન સાથે ભળેલી હોય છે, ખાતર માટે એજ કીમતી અને ઉપયોગી તત્વ હોય છે. જો આ ગેસ નીકળી જતી બાધ કરવામાં ન આવે તો, ખાતરનું અર્ધું મુક્ય અને દ્રવ્ય જતું રહેશે.

આ ખાતર પૂરેપૂરું લેજવાનું રહે છે ત્યારે, એમોનિયા સાથે બગી હયુમિક એસિડ જેવા મિશ્રણ પણ બની જાય છે અને તે, પાણીના રૂપમાં ખાતરના દમલામાંથી નીકળતા રહે છે. આ પાણીનો રંગ કાળો હોય છે જે, અતુંભવી અને હોશીયાર ખેડુત વ્યર્થ ન જવા દેતાં આજ દમલા ઉપર ફરી પણ નાખતો રહે છે.

હોડોની ખુશક અને પુષ્ટી માટે ખાતર વપરાય તે પહેલાં, તેમાં એક્સસીજન મેળવવું અનિવાર્ય છે જેથી તે નાઈટ્રિક એસિડના રૂપમાં ફેરવાઈ સકે. પછી એ વધુ ઝરરી છે કે, નાઈટ્રિક એસિડ પણ લાઈમ, પોટાશ અને સોડા વ.માં બગી જાય જેથી તે મિશ્રણ એક એવું ઉપ્યોગી અને કીમતી પ્રવાહી બને કે, છાંવાઓ માટે અમૂત સમાન નાઈટ્રોજનની ખોરાક આપી સકે. વળી, જંતુઓ આ ખાતરમાં જરમીને તેમાં રસાવશ્વિક ફેરફારો કરે છે અને તેને છોડોના ખોરાક માટે યોગ્ય અને અનુકૂળ બનાવે છે.

આ જંતુઓ બે જાતના હોય છે. એક મોટા જંતુઓ જે નાઈટ્રોજનને બીજા તત્વો સાથે ભેળવે છે અને ખાતરમાં છાંવ્યોને પુષ્ટીદાયક થાય તે દ્રવ્ય પેદા કરે છે. પરંતુ જ્યારે આ તક સાંપડે છે ત્યારે નાઈટ્રોજન ખતરમાંથી નીકળી બિન ઉપ્યોગી ગેસના રૂપમાં ફેરવાય માટે છે અને હવા સાથે બગી જઈ તેમાં ફે આગ બનાવે છે. આનુજ નામ નાઈટ્રોજન છે અને તેથીજ ખાતરમાંની ગેસ વ્યર્થ જાય તે પહેલાં, તેને ઉપ્યોગમાં લેવામાં આવે તોજ તે, છોડો માટે લાભદાયક લેખારો. એ ખરું નથી કે જેટલું ખાતર જીવું થશે તેટલું ઉત્તમ બનશે, બસકે અમુક ખુશ પછી તો તે નકારુ થવા માંડશે. ગરમ આબે-હવાવાળી ઝમીનો માટે જ મહીના સુધી ઝિનાસવાણુ રાખેલું ખાતર ઉત્તમમાં ઉત્તમ હોય છે એમ કહી સકાય છે. એ મુદત પછી તેને વધુ રાખવાથી તે નકારુ થતું જશે.

હાલસેસ માટે જાણો :

હાજમિયાં ગાળદુલ્લાહભાઈ

રાપીઓ, હોઝીયરી અને ધતરીઓના વેપારી.
કે કાલુપર, જોડોગરાજ પોરના પોળ,

અહમદાબાદ.

TELE. } Add: 'ISLAM BROS'
Phone No 2426.

જુદા જુદા ખાતરોમાં નાઈટ્રોજનના પ્રમાણ
નીચે મુજબ જણાયા છે અને તેમને
નાઈટ્રોજનની ખાતર ક્લીએ તો ખોટું નથી -

સોડા નાઈટ્રેટ	૧૫ થી ૧૬ ટકા
સુંકું લોહી	૧૦ થી ૧૪ "
ક્ષત્તખાનામાંથી મળતી રહી	૫ થી ૧૨ "
માછલીઓની સુંકા રહી	૯ થી ૧૧ "
કપાસીયાનું ખોળ	૬ થી ૭ "
ઝેરડીનું "	૫ થી ૬ "
તમાકુના ઢોંગ	૨ થી ૩ "
હાડકાનો બૂકો	૨ થી ૪ "
પોટાશીયમ નાઈટ્રેટ	૧૩ થી ૧૪ "

જુદા જુદા પાક ઝમીનમાંથી કેટલા
પ્રમાણમાં નાઈટ્રોજન સુસે છે તે એકર દીઠ
જણાવી છે.

પાક.	એકર દીઠ ઉત્પાદ.	નાઈટ્રોજનનું પ્રમાણ.
ધઉં	૨૬ મણ બ.	૫૯ રતબ
જવ	૨૪ "	૪૬ "
જઈ (જવની ઝાત)	૨૬ "	૫૫ "
મકાઈ	૩૫ "	૬૭ "
આયુ	૧૩૭ "	૮૬ "
ખીટ (સુકન્દર)	૪૨૫ "	૬૮ "
ચારા મારેનો		
સુકોધાસ	૬૬ "	૮૩ "
મકાઈનો લીયો ચારો	૩૧૬ "	૮૫ "
હુસરન (રજકો) ઘાસ	૨૨૦ "	૧૧૩ "
તમાકુ સુંક	૨૦ "	૮૯ "
પ્રાક્ષી	૫૫ "	૩૨ "
કોબીજ તાજી	૮૫૬ "	૧૫૦ "
સગતરા (સત્રા)		
મોલટા વ વ.	૨૭૫ "	૨૪ "

એ ઉપરથી જણાશે કે બોયની તાકત
કાયમ રાખવા માટે દરેક ખેતરમાં નાઈટ્રોજનનું
ખાતર કેટલા પ્રમાણમાં નાંખવું જોઈએ.

કવિનાઈન નથી મળતી

તો

હજીએ મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ ?

એ કવિનાઈનની માફી અસરથી નિરાળા
હોઈ, તાવનો અચૂક અને અકસીર ઈલાજ છે.
કીમત ડઝન ૧ ના ડો આના.

ધાવણ વધારવા માટે

"શીરફુઝી"

તોલા ૧ ના બે આના.

દરેક ઘરમાં હમેશા મવજુદ

રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીવર અને હોજરીના દરદા માટે—
હજીએ કનિદ નવશાદરી ડઝનનો એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમકે સુલેપમાની
બ. નુ ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આપ્યા
શરીરને ફાયદો-પહોંચાડનાર—જવ-
રિશે જળીનૂસ તોલા એકનો ૧ આનો
- (૪) પેટના ખગાઠ અને ઝેસ માટે—
જવારિશે કમ્લી તોલા એકના ૪ પેસા.
- (૫) મરડા માટે ખહુજ અસરકારક—
હજીએ ચેચિશ મસીદી ડઝન એકના છ આના.
- (૬) સોજા અને મારે માટે—હજીએ ઝિમાફ
[ચોટ-ગોલી (૨જી.)] ડઝનના છ આના.
- (૭) સલેપમ અને ખાંસી માટે—હજીએ
નઝપદ જદીદ ડઝન એકનો એક આનો.
- (૮) જીલાખ લાવવા—ઈરીફે ઝમાની
તોના એકનો એક આનો.
- (૯) શુલકદ—અસલી ગુલામના ફુલનું બહુ
સ્વાદિષ્ટ રતન એકના આઠ આના
એ સિવાય સેકડો દવાઓ અને વનસ્પતિયો
જડીબુદીઓ વગરદ માટે પુત્રો:—

દવાખાના સુધીને સિદ્ધત (૨જી.)

રાનીતાલાખ, સુરત.

જેવાડે શિખામણ

જાંસા બાઈ,

મારું મન થાય છે કે આજે તને ધધા અંગે શિખામણના ખે સમ્પદોન આ કાગળમાં લખુ. કારણ કે તારી ખેદકારી હવે અપાર અને અસહ્ય થઈ પડી છે. એક વેપારી અને ધધાદારી માણસ તરીકે, તને આ જગતમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરવી હોય તો મિહનત અને ખત, બુધ્ધી અને પ્રમાણિકપણાથી કામ લે. તારા સદગુણો અને તારા વર્તનો એજ તારા વેપારને વેગવાન અને પ્રગતિમય બનાવી સકે છે. તું તારા મિત્રો સાથે માત્ર અભ્યાસ અને વિચારમાજ તારું જિવન ગાળી રહ્યો છે અને અનુભવે જેવારે બનતો નથી, પણ કાચો અને કોરોજ રહ્યો છે. તારે યાદ રાખવું જોઈએ કે, કોઈ પણ પુરૂષ, કોઈ પણ પ્રકારનું જોખમ ખેડ્યા વિના માત્ર અનુમાન અને તરજાથી ધન અને હાલન પ્રાપ્ત કરી શકી થઈ સકતો નથી. એથી તો માત્ર આખર અને નિરાશાજ મળી સકે છે.

જ્યારે તને તારે અતકરણ કહે કે તારો નિશ્ચય ન્યાયી અને પ્રમાણિક, વાજબી અને જેવાર છે તો, તારી ર્જ છે કે તું તારા વર્તન અને રેવોને પણ તેજ પ્રમાણે સુધારે. મક્કમપણે નિર્ણય કરી પછી તને ભય કે ચિંતા રાખવી જોઈએ નહીં, પણ માત્ર ઈશ્વર ઉપર શ્રદ્ધા અને મન ઉપર વિશ્વાસ રાખી, તારા હેતુઓને સફળ અને હૃષ્ટોગી બનાવવા માટે પ્રયત્ન અને પ્રયાસ કરવા જોઈએ એથીજ, તું ધારેલા ફળ અને લાભ મેળવવા માટે એક દીવસ અવસ્ય બાગ્યવાન બનશે. માટે હવે તું તારા બાહુબળ અને બુધ્ધીબળને વ્યર્થ ન જવા દેતાં જેવારમાં મુકે એજ મારી ઈચ્છા છે, એજ મારી અભિલાષા છે.

તું તારા વેપાર હૃષ્ટોગમાં ઉત્તરિ કરશે તેમ તેમ, તારા સિધ્ધાંત પણ મહાન અને

મહત્વના થઈ જશે. કારણ કે જેઓ પ્રમાણિક અને વાજબી સિધ્ધાંતોને અનુસરીને જિવન ગાળે છે તેમને ખીજાઓ સાથે પણ દિત અને સમ્બંધ હોય છે તેમના હેતુઓ પણ એક-એકથી મજબૂત અને સમાન હોય છે. તું પણ તારા ધધાના ધારા ધોરણો ઉપર ખૂબ અને મંબીર-પણે વિચાર કરી તેમને અમલ અને હૃષ્ટોગમાં લે. તને અવસ્ય સુખ અને આનંદ પ્રાપ્ત થશે.

લોકો કહે છે, અને તું પોતે પણ માને છે કે, “દરિદ્રતા-ગરીબીમાં એક આફત સમાન છે, જ્યારે ધન અને હાલત એક આશિષ સમાન છે.” તેથી પણ તારી ર્જ છે કે, તું ઉત્સાહ અને હિમ્મત રાખી તારા ધધાને આગળ ધધાવવા પ્રયત્ન કરે. તારામાં ગાન અને બુધ્ધી છે, અનુભવ અને ઉત્સાહ પણ છે. છતાં તું માત્ર એક દોષને કારણે- એટલે કે “પછી થઇ રહેશે” એમ કહી, દરેક વાત અને વિચાર મુલતવી કરી દેતો હોવાથી આવા કીમતી સદગુણો હોવા છતાં “ત્યાં ત્યાં” પડી રહ્યો છે. તું એક એવો ધનવાન છે જેનું ધન, ખોરાક સપ્લાદન કરવાના સધળા સાધનો હોવા છતાં, માત્ર ખોરાક પચી સકશે કે કેમ, એ બધને કારણે, અગર-તો, નાણા ખર્ચાંજ જ્યાંની બીકને લઇ જૂખ્યો રહે છે. આવા ગાન અને બુધ્ધી, અનુભવ અને ઉત્સાહ શા અપના જ્યારે તું, એક કે બીજા કારણનું બહાનુ લઈ તેમને હૃષ્ટોગજ ન કરી સકે ?

તું તારા ધધામાં ધ્યાન રાખી તેની આખર અને સાખ વધારતો જા. સ્વભાવિક રીતેજ તારી આખર પણ વધતી જશે અને તારા માટે નાણા પપટ કરવાના માર્ગ પણ સીધા અને સરળ થઇ જશે. “વેપારમાં ખરે ખોટું કહેવું” અને કરવું પડે છે” એમ કહી માહકોનો વિશ્વાસ ખોઈશ નહીં. એ તો માત્ર વેપારીનો રથથ અને લોભ છે જે, તેની પાસે એવા શબ્દો કહેવાય છે. આવા શબ્દો ધધાની કિર્દીના

ઘઉંની સદા-બહાર ખેતી! × ફક્ત નિષ્ણાતની અથગભારી શોધ!
× વર્ણસંકર વાવણીનું અમલદારી પશ્ચિમ!

એક વારની વાવણીમાંથી અનેક પાકો લણવાનો સફળ અપ્તરો.

★

ખેતીવાડીના વિખ્યાત ફક્ત વિદ્યાની નિકાલાટ સિટસિન, વર્ષોના અણુચક અપ્તરોએ અને પ્રયોગો પછી અતે મનની મુદ્દા પામ્યા છે— એક પાકની મિહનત અને વાવણીથી તેણે ઘઉંના બે થા વધુ પાકો લણવામાં સફળતા પ્રાપ્ત કરી છે. ફક્ત સોવિયેટ સરકારે તેને તેની એ ઇન્કિલાબી કામચાખી બદલ એક લાખ રોપલનું રજાલિન-પ્રાઈઝ ઇનામત કરીને તેની શોધ અને મિહનતની કદ્ર કરી છે.

ઘઉં, જુવાર, બાજરી, મરચું વગરનું એક વાર રોપાય છે અને એક વાર લણાય છે; ૧૫ વર્ષ ઉપર નિકાલાટ સિટસિનને વિચાર સુખ્યો હતો, કે એ પ્રકારના ધાસોમાં ઘઉંવાળું ધાસ, બીજા કોઈ ધાસના શાસ્ત્રીય સસર્ગથી એવી રીતે પ્રયોગ કરવું સંભવિત છે કે તે એક

કપાળ ઉપર કાળા ડાઘ બનીને ચોડે દહાડે દીપી નીકળશે. આથી નવા માહકો આવતાં બધે થશે એટલું જ નહીં, પણ આનું માહકોને ગુમાવી તું ક્યાનોય રહેશે નહીં.

તારા એક ભાઈ તરીકે મારી સત્યાહ છે કે—તને તક અને લાગ મળે ત્યારે તારે વેપારમાં આગળ વધવાના માર્ગોને અંકુશ કરવા માટે ઉત્સુક અને સત્પર રહેવું. તારા આ દિવસો તારા ધધાને સુધારવાના અને બે પૈસે સુખી થવાના છે. જો આ વકતે તું હિમ્મત હારી જશે તો પછી તારા માટે વેપારી બજારમાં જીત રહેતું કદિન યર્ષ પડશે. યુવાન વયમાં મળેલી નિરાશા અને નિષ્ફળતા મદ્યા પછી ઉત્સાહ અને ખંત રહેતો નથી જોયી બીજો ધધો પણ અસાધ્ય યર્ષ જાય છે અને જો કોઈકે કરી સકે તો, તેમાં બાએજ ફેલેકમંદી મળે છે.” એજ.

તારો દિનેશ્વ, હ બીબ.

પાક આપીને મરી જવાને બદલે પ્રવૃક્ષ અને લીડુ રહીને બીજા મવસમે બીજને પાક પણ— અને કદાચ ત્રીજે પાક પણ આપે.

નિકાલાટ જુદાં જુદાં ધાસો—જુદાં જુદાં પ્રકારના ઘઉંના ધાસો—ની વર્ણસંકરતા સાધવાના સેકડો હજારો પ્રયોગો, એ લાંબા અરસા દરમિયાન કર્યા; તેને સફળતા નહિ મળી, પણ તે નિરાશ થયો થા યાદી ગયો નહિ. અતે ટ્રાક્ટસ પર્વતોમાંથી એના એક જંગલી ધાસની ઝાડી તેને અકસ્માતિક મળી આવી, જેની તેને ઝુરરત હતી. એ ધાસ ખુદ-બ-ખુદ ઉગતું અને ફળતું હતું, પછી મધ્ય-એશિયાની સરદી અને વર્ષા સહી સકે એવું ઘઉં-ધાસ શોધી કાઢવાની અને તેનો કોઈકેસી ધાસ સાથે સહયોગ કરવાનું કામજ બાકી હતું. સિટસિનને એવો પ્રકાર શોધતા વાર લાગી નહિ. ગયેજ વર્ષે, જ્યારે રશિયામાં ઘઉંની ખૂબ તાણ હતી, ત્યારે તેની દેખરેખ હેઠળ કઝાકસ્તાનની ૨૦૦૦ એકર ઝમીનમાં એ રોપણી યર્ષ અને ઘઉંનો ગળતર બરકતી પાક કપાયો; સિટસિનનું ધાસ એ ૨૦૦૦ એકરોમાં હજી હસ્તુ રમતું લીડુ તાંતું ઉઠું છે; બીજા મવસમમાં તે વળી પાછો ઘઉંનો એક-વધુ પાક આપશે અને, કદાચ ત્રીજે વર્ષે પણ—ની વાવણીની ફરીજ ઝુરરત વિના. એમાં અર્થ અને મિહનતનો કેટલો બધો અચાન યશે, તે કહેવાની ઝુરરત નથી.

સિટસિન બીજા અનાજો સાથે પણ એવા પ્રયોગો કરી રહ્યો છે અને એમાં રાઈ નામના ફિરંગી અનાજ સાથે તેને સફળતા મળી પણ ગઈ છે.

આજે ઘઉંના દાણા દાણા માટે ઠેર ઠેર તરસતા દિન્દીઓના મુખોમાં સિટસિનની એ ગાંધથી પાણી વિદ્યુત્તરો!

[“મુસ્લિમ-ગુજરાત”માંથી]

આ રહી તે કિતાબો — જેની તમે તલાશમાં હતા !

નફાકારક હુનરો

વિવિધ પ્રકારના હુનરોના પ્રમાણબદ્ધ લેખો અને પ્રયોગોનો સુદર સંગ્રહ

ભાગ પહેલો કી. રા. ર-૦-૦

ભાગ બીજો: રા. ર-૦-૦

ભાગ ત્રીજો: રા. ૩-૦-૦

હુનર મહાસાગર

૨૦૦૦ કરતા વધુ પ્રયોગોનો મોટો સંગ્રહ.

૪૫૦ પાના. રા. ૪-૦-૦

વૈદ્યક વિલાસ ભાગ ૧-૨-૩

આયુર્વેદિક વૈદ્યાના પ્રકાર પ્રકારના ૧૦૦૦ મોટા પ્રયોગો તથા હુતા ભાગ. લગભગ ૮૦૦ પાના. ત્રણ ભાગના રા. ૩-૮-૦

રસોદ્ધાર તત્ત્વ

આયુર્વેદિક દવાસાધનની અપૂર્વ કિતાબ. દ્રારો દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની સમગ્ર માહિતી ૩૫૦ પાના. રા. ૩-૦-૦

ઘર વકીલ

ગુણ ગુણ પ્રકારના ગુનાહ, તેના કાનુન, તેના ઉપાય, અરજી ફોર્મ, ગણતપટ, આગ ચીકીના નમુના વ. વ. નો પ્રમાણબદ્ધ અથ ૫૫૦ પાના પાકુ પુસ્તક. રા. ૬-૦-૦

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

કમ્પાઉન્ડરો માટે અત્યંત ઉપયોગી દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગ, દવાસાગ્રીના નિયમો વ. વ. ની ૫૦૦ પાનાની સચિત્ર ગુજરાતી એપડી રા. ૧-૮-૦

હોમિયોપેથીક મોટરીઆ મીડીકા

હોમિયોપેથીક દવાસાગ્રીની સર્વોત્તમ ગુજરાતી કિતાબ ૨૨૬ પાના. રા. ૨-૦-૦

હોમિયોપેથીક મિક્સિસ સાર

હોમિયોપેથીક ઔષધ-પદ્ધતિનું નાજુલું પુસ્તક. રા. ૧-૮-૦

ઓફ ઈન્ડિયા મર્ચન્ટ્સ મિરેક્ટરી

હિન્દ, નેપાલ વ. ના પ્રકાર પ્રકારના માલના વેપારીઓના દ્રારો શિરનામા અને બીજી ઉપયોગી માહિતી. ૬૦૦ પાના. રા. ૨-૦-૦

B. E. A. Handbook

ઇંગ્લેન્ડની એન્જિનિયર-મેકીઓના પરિચય, શિરનામા, જાહિરાતો વ. તુ સર્વમાન્ય જોમિયા-પુસ્તક, ૩૭૫ પાના. ૧૯૩૮ ની આવૃત્તિ.

રા. ૪-૦-૦

British Empire Trade Index

બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના દ્રારો વેપારીઓના શિરનામાની ગળતર મિરેક્ટરી. મોટા કદના ૬૦૦ પાના. ૬-૧૯૩૭-૩૮ની આવૃત્તિ રા. ૫-૦-૦

The Prescriber's Guide

અંગ્રેજી દવાસાગ્રીના વપરાતી ગુટી ગુટી દવાઓના નામ, તેમના ગુણદોષ, તેમની માત્રા વ. દર્શાવતી ૬૦૦ પાનાની કિતાબ. રા. ૨-૪-૦

Guide to Profitable Recipes

વિવિધ પ્રકારના ગુરુમાઓનો અંગ્રેજી સંગ્રહ. ૧૦૦ પાના. કી ૧-૪-૦

Key to Success

રૂપાલ-વેપારને લગતી અંગ્રેજી કિતાબ. સમગ્ર માહિતી, પ્રયોગો, લેખ ત. વ. ના નમુના વ. વ. થી ભરપૂર રા. ૨-૮-૦

વેચાણ કળા કિયા સેલ્સમેનશિપ

માથ વેચવાની કળા-અર્થાત માહકાનું લક્ષ આકર્ષા, ગિરાસા ઉદ્દેશી, માલ ખરીદવાની ઈચ્છા ઉત્પન્ન કરાવવી અને એ ઈચ્છાને અમલમાં મુકાવવી, એ માટેની સમગ્રવટ, વેપારી અને માહકની દષ્ટિએ માલની વૃત્તતા, વાંધાઓના વ્યવહાર જવાબો, વેચાણ વિભાગની રચના વ. વ. ૧૭ કીમતી વેપાર-સૂચનો સહિત.

કીમત ૦-૧૦-૦ [૨. ખ સહિત]

લખો કમર ઓફિસ. સેદામરવાડા, સુરત.

ટામેટા કેચપ-ટામેટાની ચટનીઓ

તાજી લીલાતરીમાં ટામેટાં બહુજ સ્વાદિષ્ટ ગણાતા હોવાથી આપણા દેશનો તે બહુજ લોકપ્રિય ખોરાક છે વળી, તેમાં પોષક તત્વો પણ વધારે પ્રમાણમાં હોવાને કારણે તથા તેમાં રહેલા વિટામિન 'સી'ને લાઘવે પણ તે, મનુષ્યના ખોરાક માટે બહુજ અગત્યના છે. યુરપના દેશોમાં એને ઇનીબી લીલાતરી તરીકે લેખવામાં આવે છે અને ખોરાક સાથે કાચા ઉપયોગમાં લેવાય છે એટલું જ નહીં પણ, ઘણી વાનીઓમાં તેને નાપરવામાં આવે છે. યુરપ અને ખાસ કરી અમેરિકામાં તેની ખેતી બહુજ મોટા પાયે કરવામાં આવે છે અને તેના પાક મુખ્યત્વે ડબ્બાઓ ભરવાના કારખાનાઓમાં વિવિધ પ્રકારની ચટનીઓ-જેમકે કેચપ (Ketchup) સોસ (Sauce) વ. વ. બનાવટોમાં પુરેપુરા ખપી જાય છે. એમ, ચોતાના દેશ સિવાય દેશાવર ખાતે પણ એ ડબ્બા કે શીશીયોમાં ભરીને અદ્યતનમાં આવે છે.

અમેરિકામાં ટામેટાનો આ ઉદ્યોગ એટલો બધો વિકસાવવામાં આવ્યો છે કે આજે અમેરિકાની આ બનાવટો જગતભરના બજારોમાં જાણીતી યર્થ પડી છે.

આપણા દેશમાં ટામેટાં એપ્રિલ, મે અને જુન ત્યાં નવેમ્બર-ડિસેમ્બરમાં પણ બજારમાં મોટા પ્રમાણમાં આવે છે. મે માસના પાછલા પખવાડીયાંથી જુન સુધી તો એટલી બધી છત હોય છે કે કોઈ કોઈ દિવસે તે ૧૨ અને કે ૨૫ મણુ (બંગાળી) વેચાય છે ટામેટાના પાકતું પ્રમાણ વધુ અને સસ્તી મજૂરીને કારણે જો તેના ઉદ્યોગ પર પુરતું ધ્યાન આપીને શાસ્ત્રીય પદ્ધતિએ કામ લેવામાં આવે તો આ ઉદ્યોગ ખરેખરી રીતે બહુજ નફાનંત છે!

હિન્દમાં સેકડો વર્ષ પુર્વેથી ચટનીઓ, અથાણા અને મુરખ્યા ધમગધુ રીતે બનાવવાનો રિવાજ ચાલુ છે, પરંતુ કોઈ પણ ઉદ્યોગ ખિતવવા માટે જરૂરી છે તેવી એકરાસ બનાવટો ઉપર આપણે ત્યાં ધ્યાન આપતું નથી. ટામેટાની ચટની (કેચપ) એવીજ એકરાસ પદ્ધતિ અનુસાર બનાવાય એ હેતુથી અમે આ લેખ અત્રે રજુ કરીએ છીએ.

ટામેટાની આ ચટની (જેને હવે અમે "ટામેટા કેચપ" કહીશું તે) પાકા ટામેટામાંથી તેમની છાત અને બીયાં દૂર કરી બાકી રહેલા માવા-રસમાં મસાદા, મીઠું, ખાંડ અને સરકા વ. મેળવીને બનાવવામાં આવે છે, જેમાં ૧૨થી ૩૭ ટકા સુધી નકકર પદાર્થ હોય છે. આ કેચપનો રંગ કુદરતી રીતેજ લાલ અને એક સરખો ઘટ્ટ હોઈ તેમાં ટામેટાનોજ સ્વાદ પણ હોય છે. રંગ, ગાઢાપણ અને સ્વાદમાં એક મરખાપણ લાવવા માટે બનાવટની રીત અને કાચા પદાર્થો સારા હોવા આવશ્યક છે.

ટામેટા કેચપની બનાવટની પદ્ધતિ અને નિયમો.

કાચા પદાર્થ:-કેચપ માટે લેવાના ટામેટા ચોક્કા-ચેરા લાલ રંગના, એક સરખી રીતે થયલા અને પાકા કડક માવાના-પોચા નહોં, પાતળી છાતના, અને કરચલી વગરના તેમજ ઝોંઝો આગળ વધારે ખાડો પડેલો ન હોય (કારણ કે આ ખાડામાં જંતુ હોવાની ધારણી રહે છે) તેવા લેવા જોઈએ. અડી મોટે બાગે બજારમાં જે ટામેટા સારી સ્થિતિને વેચાતા ન હોય તેમનેજ આ ઉદ્યોગમાં લેવામાં આવે છે અને સાર્થક તથા જાન ઉપર રહેજે ધ્યાન આપવું નથી, પરંતુ ધ્યાન રાખવું કે,

લીલા, કાચા, દખાવવા અને કાઢવા સામેલા ટામેટા કદીયે કામમાં લેવા જોઈએ નહીં.

ધોવાની રીત:-સાધારણ રીતે ટામેટાં અને પાણીથી ઘોષ નાખતુ એ પુરતું થતુ નથી. કારણ કે તેની છાલ ઉપરથી કરચલીઓમાં કાંઈને કાંઈ રહી જાય છે જે, તૈયાર માથાને દેખાવમાં ખરાબ કરી મૂકે છે ટામેટાને ધ્રુવારા રૂપે જોશપુરંક પડતા પાણીમાં એક-એક કરી ધોવા જોઈએ. જેથી, તેમાં ખુલ્લું-ખાંચરે બરાબસો કચરો પણ નીકળી જાય.

વણવા અને કાપવાની રીત:-સર્વ કરતાં પ્દેશ અને સૌથી ઝરરી વસ્તુ ટામેટાની બનારોમાં ફળ પુરી રીતે પાકેલા લેવાની છે. તેમને સારી રીતે ધોયા પછી તેમાં કોઈ લીલા અને કાચા હોય તે કાઢી નાખવા, ફરેકમાંથી ડીઠ કાઢવા અને દખાવણ કે કાઢેલા અને ખાડા કે કરચલીવાળા ભાગ કાઢીને ફેંકી દેવા જોઈએ. એમ કરતાં લગભગ હસેક ટકા માથા, નીકળી જશે. બનાવનારે ધ્યાન રાખવું કે તે પોતાને જોઈતા ટામેટા અમુક પસંદ કરેલી વાડીઓમાંથી પુરેપુરી પાકેલી હાલનમાં મેળવી લે. એમ કરતાં બગાડ પણ અડુ ઓઠો નીકળશે.

માવો તૈયાર કરવો:-એ વણેલા ટામેટાનો માવો ત્રણ રીતે કાઢી. સકાપ છે. જેમાં એક રીત તે એ છે કે, ટામેટાને ઉઠળતા પાણીમાં નાખીને અથવા વરાળ ઉપર બાશીમે ચાલણીમાં કે મશિનમાં ચાળી લેવામાં આવે. બીજી રીત એ છે કે વરાળથી ગરમ ચથવા વાસણમાં ટામેટાને મમળી નાખી. એ ગરમ રસને ચાળી લેવામાં આવે; અને ત્રીજી રીત—જેને હંડી રીત પણ કહે છે તેમાં-ટામેટાને ગરમ ક્યાં વિનાશ ચાળીને રસ કાઢી લઈ અને છાલ તથા બીજા ફેંકી દેવામાં આવે છે.

પાંચેક મિનિટ સુધી ગરમ પાણીમાં ટામેટાને બાશી નગતન હંડા પાડી દઈ એક

મિલિમિટર જેવડા ઊંડવાળા ચાલણીમાં ચાળી લેવા. જે ચાલણીમાં બધી મુલમલ-કાપડનો એક કટકો મુકવામાં આવે તે બીજા વિગેરે રસમાં રહેજે આવશે નહિં અથવા. ટામેટાને કાચાજ મમળી નાખી વરાળથી ગરમ કરેલી કાપડમાં ૪૦ થી ૬૦ સેન્ટીગ્રાડ દખાલુ ઉપર પાંચેક મિનિટ ગરમ કર્યા પછી ઉપર મુકવવા ચાળી લેવા.

ગરમ કર્યા પહેલાં મસાળા લઈ પછી ગરમ કરવાથી રસ કાંઈક વધુ પ્રમાણમાં મળે છે એમ જણાવું છે અને એજ રીત પસંદ કરવા યોગ્ય પણ છેજ. આ રીતે ટામેટાને રસ લગભગ કે ભાગ નીકળે છે બ્યારે કે આગમાં છાલ અને બીજા નીકળી જાય છે.

કેચર બનાવવાની રીત:-ઉપર કહ્યું તેમ, ટામેટાં કેચરમાં જુદા જુદા મસાલા, કાંઈ, લસણ અને વધુમાં ખાંડ, મીઠું અને સરકો નાખવામાં આવે છે. રસ કાઢ્યા પછી તેમાં મીઠું, ખાંડ અને મસાલા મેળવી વરાળથી ગરમ કરેલી કાપડમાં જરૂર પુરતું પકાવવામાં આવે છે. અને પછી ગરમ હાલતમાંજ ચોકળા કરેલી બાટલીઓમાં બરીને સંભાળપુરંક પેકિંગ કરવામાં આવે છે.

મસાલાની વિગત:-ટામેટા કેચરમાં જે જે મસાલા મેળવવામાં આવે તે તે પ્રમાણે તેના સ્વાદમાં પણ કુદરતી રીતેજ ફેરફાર થઈ જાય છે. મપાયા નીચે મુજબ તૈયાર કરી સકાપ છે:-

(૧) જોઈતા પ્રમાણમાં મસાલો અને સરકો વ. લઈ તેમને કપડાની ચેંચીમાં બાંધી, રસ પકવતી વેળા તેમાં આ થેલી ડુબતી લટકાવી દેવી. જેથી મસાલાના તત્ત્વ, ખુલખૂ વ. રસમાં બળી એકરસ થઈ જશે. મસાલા ખાટે કોથળા લેવાથી એ લાભ થાય છે કે, રસમાં છૂટા મસાલા ન નખાતા હોવાથી કેચરનો રંગ કળાશ પડતો થતો નથી.

(૨) સરકારમાં મસાલા અને ખાંડ વ. ક્રાફ્ટિ બંધ વાસણમાં બે કલાક લગી ઉકાળ્યા પછી એ સરકારને કપડાં જન કરી બ્યારે ટામેટાનો રસ પાકીને ઘટ થવા આવે ત્યારે એ સરકાર તેમાં મેળવી દેવો.

આ બંને રીતે ટામેટા કેચપ એક સરખાજ બની સકે છે.

પ્રયોગ:-દેશાવરથી આવતા ક્રોસ એન્ડ બ્લેક વેલ્સ (Cross & Blackwell) તથા હેઇન્ઝ (Heinz) ની ખરદર બનાવટો જેવા કેચપ તૈયાર કરવા માટે નીચેના એક પ્રયોગો ઉપયોગી છે :-

કાપેલા કાંઠા	૨૧૮	તોલા
કાપેલું લસણ	૧૫	"
આખા લવેંગ	૭૫	"
આખી એલચી	૩	"
કાળા મરી	૩	"
ગ્રીન	૩	"
સાલ મરચાંની શુકી	૯૫	"
બવંતરી આખી	૧૫૦	"
દારચીની આખી (પાતળી તળ)	૧૩	"
સરકો-૬ ટકા એસિટિક એસિડ		
ધરાવતો (જલદ સરકો)	૨૦	રનલ
ખાંડ	૧૬	"
મીઠું	૫૫૫	"

ટામેટાનો પકવેલા રસ (૧.૦૨૨ થી

૧.૦૨૭ સ્પેસિફિક ગ્રેવિટીવાળો) ૫૦૦ "

(કહેવાતી મુરત નથી કે આ કેચપ કોઈ બર્થ પોતાની મુરત અને નમ્રતા પ્રતોજ બનાવવા માંગતા હોય તો, તેમણે ઉપર આપેલા પ્રમાણ મુજબ વજનમાં ઘટાડા કરી લેવા.)

રસ ઘટ્ટ કરવું:-ઉપર કહ્યું તેમ, રસ કાઢતાં તે બહુ પાતળું હોય છે જેથી તેને પકાવીને બેઠેલા પ્રમાણમાં ઘટ્ટ બનાવવું પડે છે. એ માટે બે જાનના વાસણ વપરાય છે જેમાં એક પોણા પેટાના ખુશા અને બીજા

વેક્યુમવાળા બંધ વાસણ હોય છે. ખુશા વાસણને ચા તો પેટામાં વરાળ લાવીને ગરમ કરાય છે ચા તેમાં ત્રાંચાની નળીના ચક્કર મેકાવેલા હોય છે જેમાં વરાળ પસાર કરવાથી રસ ગરમ થાય છે. એ વાસણ શુદ્ધ ત્રાંચા કે એલ્યુમીનીયમના બનેલા હોય છે પરંતુ છેલ્લામાં છેલ્લી કમતા વાસણોમાં એનેમથ (ચીની) ચડાવેલી હોય છે, જેથી રસમાં રહેલા ક્ષારોની અસર વાસણ પર કે વાસણની ધાતુની અસર રસ પર થતી નથી. વેક્યુમવાળા વાસણો પંચિમના મોટા કારખાનાઓમાંજ વપરાય છે કારણ કે તે ધણા મોંઘા હોય છે. પરંતુ તેમાં એ લાભ પણ છે કે રસ ફક્ત ૧૬૦°F મરમી પરજ ઉકળવા માટે છે અને એમ, રસનો રંગ અને સ્વાદ ઘણું બાગે તાજા રસ જેવાજ રહી સકે છે.

એટલું માદ રાખવું કે ઘટ્ટ કરવા માટે પકાવવામાં બનતી તકીદ કરવી બહુજ મુશ્કેલી છે જેથી રંગ અને સ્વાદ ઉપર માડી અસર થવા પામે નહીં. ૫૦ રતલ રમને ૫૬ કરવા માટે ફક્ત વીસજ મિનિટ પકાવવાથી ઉપર કહેલા હેતુ સરી સકશે. જો તે, વધુ સમય લગી પકાવવામાં આવશે અને બહુ વધારે પ્રમાણમાં ગરમી આપવામાં આવશે તો પણ રસનો રંગ બદલાઈ જશે.

વરાળનો ઉપયોગ ન કરતાં ખુશા આંચ ઉપર પકાવવાથી પણ રંગ બદલાઈ જશે પડી જાય છે.

પકાવવાની પદ્ધતિ:-રસને ૪૦ થી ૬૦ રતલના હવાણાવાળી વરાળ આપવાથી થોડી વારમાંજ તે, ઉકળવા લાગશે અને મથાળે જાગ-ચીણ આવવા માંડશે. ચીણને કારણે ઉમરો ન આવી જાય તેના અચાવ માટે સ્ટેન આપણુ ઉમેરવું. પકાવવા પહેલાં ત્રીજા બાગની ખાંડ રસમાં મેળવી લેવી અને બાકીની ખાંડ થોડાક વખત પાંચા પછી અધવચ્ચે નાખી દેવી.

એસિટ્રિક એસિડ ઉડી ન જાય તે માટે સરકો છેવટે ઉમેરવો. દેશી સરકો જાા ટકા એસિટ્રિક એસિડવાળો હોય છે તે પણ ખર્ચનો અઘાજ અડસદો જોતાં ચાવી સકે છે કેમકે, વધુ ટકાવાળો પરદેશી સરકો વાપરવો મોંઘો પડે છે. વરાળથી ગરમી આપવાનું બધ ક્યાં પછી મીઠું ઉમેરી સારી રીતે મિશ્ર કરવું. ઉકળતા રસમાં મીઠું નાખવાથી પણ રસના રંગ ઉપર અસર થાય છે.

ખાડને બહુ જોળ વાપરી સકાય છે પરંતુ તેના ખાસ સ્વાદ છુપે રહેતો નથી. તેથીજ, ખાંડ વાપરવી મિહતર છે.

પકાવવાનું ક્યારે બધ કરવું એ કહેવું કઠિન છે. તે જાણવાની એ રીતો છે. એક તો રોસિટ્રિક એવિટી માપવી અને બીજી માપેલા રસને ધટ્ટ બનાવી તેનો અઘાજ કાઢી રાખી તપાસવું.

રોસિટ્રિક એવિટી માપવાની રીત :-
એ માટે ગરમ રસને વારવાર તપાસવો પડે છે થોડાક ગરમ રસ કાઢી મલમળના કપડામાં ગાળી યર્ષ એ નમૂનાના રમના વાસણને તરતજ ખરકામાં મૂકી કડું પાકીને હાથકોમીટર વડે રોસિટ્રિક એવિટી માપવી. આ રીત ધણી અગવડ ભરી છે અને નિર્ણયમાં કડાકુટ સાથે વાર લાગતી હોવાથી બનાવનારને માટે સગવડ ભરી થયું નથીજ.

માપેલા રસને ધટ્ટ બનાવી તે ઉપરથી પ્રમાણ કાઢના માટે રસને માપી, ગરમ કરી અમુક ઢેરવેલી હાલ લગી એણે થાય ત્યાં સુધી પકવતા રહેવું. એ માટે વાસણ ઉપર પહેલાથીજ નિશાન પાડી લેવાય છે જે વડે રહેવાઈ જાણી સકાય છે કે રસ પાકવાથી કેટલું ઘટી ગયું. એ ભાગ ઉડી જઈ એક ભાગ રસ રહે તો તે પુરવું ધટ્ટ થયું છે એમ કહી સકાય.

ખાટલીઓમાં પેકિંગ.

કેચપ, ખાટલીઓમાંજ અને ગરમ હાલતમાંજ પેક કરવામાં આવે છે. એ માટે ખાટલીઓને ઘોઈ, સાફ ક્યાં પછી ગરમ પણીમાં સ્ટેરાઈલાઈઝ (Sterilized) કરીને તેવા રાખવામાં આવે છે. જે કેચપ ૧૮૦°F જેટલું ગરમ હોય તેવી હાલતમાં ખાટલીઓમાં ભરવામાં આવે તો, તેને ફરીથી ગરમ કરી ખાટલીઓ બંધ કરવાની ઝરત રહેતી નથી.

પશ્ચિમના કેચપ બનાવનારાઓ તેને ખગડાનું અટકાવવા માટે ફક્ત ટકા સોડિયમ બેનઝોએટ એમાં ઉમેરે છે પરંતુ આવી મેળવણીવાળા કેચપનો રંગ રહેજ બદલાતો જણાયો છે. સોડિયમ બેનઝોએટવાળા અને તે વગરના (પરંતુ શીશી બર્થ પછી અર્ધા કલાક સુધી શીશીને ઉકળતા પાણીમાં રાખી તરતજ બધ પૂરી દીધી હોય તેવા) કેચપ બનાં સુધી બધ રહે ત્યાં સુધી ખગડતા નથી. વારવાર શીશીને ખાલીને બધ કરવામાં આવે તો, સોડિયમ બેનઝોએટ વાલા કેચપ ખગડતાં નથી બ્યારે તે સિવાયના કેચપ એકાદ મહીના પછી ખગડવા લાગે છે. સોખડના વામણોમાં ગાળેલા કે પકાવેલા કેચપમાં લોખડની રહેજ અસર આવી જાય છે અને થોડાક વખત રહેવાથી તે પર કાળા રંગની છારી પણ આવે છે. તેથી બચવા માટે રસની તૈયારીમાં મોનલ મેટલ (Monel metal) અથવા પિત્તળના વાસણો વાપરવા.

બનાવટનો ખર્ચ :- એક મણુ (બગાલી) ટામેટામાંથી પુરા ૧૨. ઓંસ વજનવાળી લગભગ ૨૦ ખાટલીઓ તૈયાર થાય છે એટલે કે ૧૦૦ ખાટલીઓ માટે આસરે ૫ મણુ (બગાલી) ટામેટા ખર્ચ છે. જે આપણે ટામેટાનો ભાવ બે રૂપે મણુ લેખે ગણીએ તો પાંચ મણુના ફસ રૂપા થશે. હવે સરકો, તેમના વ. રૂપા પાંચના થાય જેથી રૂ. ૧૫ માં સો ખાટલીનો

માસ બની સકે છે. મજદૂરી ખર્ચ બાબતમાં અંદા આના રોજના ત્રણ માણસોથી અંદા કલાક લગી કામ લેવામાં આવે અને પુરતા સાધનો મળ્યા હોય તો એક દિવસમાં ૧૦ બાટલી તૈયાર થશે અને એ હિસાબે ૧૦૦ બાટલી ઉપર અડી રૂપા ખર્ચ આવશે. બાટલીઓ રા. ૨૦ થી સો લેખે ગણીએ અને લેખલ વરાળ, પાણી અને બીજા ખર્ચના રા. પાંચ ઉમેરીએ તો આસરે કુલ ૧૦૦ બાટલી ઉપર રા. ૩૮-૦-૦ નો ખર્ચ આવશે અને એમ છ આનાની એક બાટલી તૈયાર થશે, જેમાં ત્રણ આના તો ફક્ત ખાલી બાટલી વ. નાજ છે. આ હિસાબ ફક્ત બિયાલ આપવા પુરતોજ આપ્યો છે. આજ કાલ તો બાટલી-ઓની પછી બજારોમાં એટલી બધી અછત છે કે ન પૂછો વાત.

બ્યારે દેશાવરના કેચપ રા. ૧/૫ થી ઉપરની એકજ બાટલી મળતી હોય ત્યારે આપણી બાટલીઓ સ્ટેજ ઓછા ભાવે કેમ ન વેચી સકાય ?

આ ઉદ્યોગની વધારે વિગતો જાણવા માટે નીચે લખેલા પુસ્તકો ઉપયોગી થઈ પડશે.

- (1) Commercial Fruit & Vegetable Products. by W. V. Cruess.
- (2) Laboratory Manual of Fruit & Vegetable Products by W. V. Cruess & M. S. Christian.
- (3) Article on the Preparation of Tomato Ketchup in Food Manufacture Vol. VIII Page 264.
- (4) U. S. Department Agricultural Bulletin No. 569. by V. J. Howard.
- (5) A complete Course in Canning—Republished Article from Canning Trade (1919).

મુંબઈનું મશહુર

નંબર ૧ (૨૭૨૮૬) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વૈદિક પદ્ધતિ પ્રમાણે કીમતી વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા તથા મુંઝળા થાય છે અને મગજને કંડક આપી આંખોનું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત વાપરવાથી ખાતરી થશે.

બાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

જાપ જોઈને લેવી. દરેક ટેકાણેથી મળશે અથવા નીચેના ટેકાણેથી મળાવો.

ધી ગ્રેડીકલ પરફ્યુમરી વર્ક્સ,

૨૧-૨૩ ફુકર વાડી, ચીરા બગીચા,

મુંબઈ.

મશીનરી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ, ટેક્સટાઇલ, એગ્રીકલ્ચરલ વ.

નાની મોટી, નવી તથા સારી મેક-અઉન્ડનો મોટો રોક હ મેશા બ્યાનબી ભાવે મળશે. "ક્રમ" ના લેખોમાં બજાવણ ચતી દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી કાયદો મેળવશે.

૨૫ વરસથી "દીનશા કું." પ્રમાણિક સલાહ તથા બ્યાનબી દામ માટે જાણીતી છે. મળે ચા લખો :

એમ. એચ. દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોલ.

મુંબઈ ૧.

મધ સાફ કરવાની રીત

મધ ગમે તેટલું.

મધને વેદર બાથ પર ગરમ કરી, જ્યારે તે પૂરવું ગરમ થાય ત્યારે, સારા સાફ કપડામાંથી ગાળી લે. પછી ગાળવા પહેલાં એ સાફ કપડાને ગરમ-ઉકળતા પાણીમાં ઘેળી, પછી નીચવી, પછીજ તેમાંથી મધ ગાળે, જ્યારે મધ સરળતાથી ગાળી સકારે.

(૨) મધ ૧૦૦૦ તોલા, પાણી ૨૫૨ તોલા, ચાક પાવડર ૨૩ તોલા, ઈંડાની સફેદી ૧ નગ, પાણી (ખીંચ વેળા) ૩૦ તોલા.

પહેલા મધમાં ચાક મેળવી, પાણી નાખી, ૩ મિનિટ લગી જોશ આપી લે. એ દરમિયાન — આ પહેલાથીજ — ઈંડાની સફેદીને ૩૦ તોલા પાણીમાં મેળવી રાખી, પછી એ મેળવણીને દલાવતા રહી, ૩ મિનિટ લગી ફરી જોશ આપી, સુધા પરથી ઉતારી લઈ, ૧૫ મિનિટ લગી ફરવા દે અને ત્યાર પછી ગરમ પાણીમાં બીજાવેલા કપડામાંથી ગાળી લે. એક વેળા ગાળવાથી થોડો ધણો કચરો બાકી રહેશે હોય તો ફરી એક વાર ગાળી લેતા, મધ તદ્દન સાફ થઈ જશે.

(૩) મધ ૫ રતલ, ઈંડાની સફેદી ૧ થી ૨ નગ, પાણી ૧ થી ૧૬ રતલ.

પાણીમાં ઈંડાની સફેદી શીતીને મેળવી, મધમાં નાખી, એ ત્રણ જોશ આપી લે અને સુધા પરથી ઉતારી લઈ, ઉપર જે છારી આપી હોય તેને કાઢી નાખી, ગરમ પાણીમાં બીજાવેલા કપડામાંથી મધને ગાળી લે.

બોતમાંના ઝાડ દુર કરવા

બોત વ.માં થયેલા તાજાં ઝાડ વ.ને દુર કરવા માટે પ્રથમ તો—

પાણી ૯૯ ભાગ અને કાર્બોલિક એસિડ ૧ ભાગની મેળવણી બનાવી, ઝાડના મુળિયા પર નાખી થોડાક કલાક લગી રહેવા દે. પાછળથી ઝાડ ઉખેડી કાઢવાથી, ફરી વાર તે જગ્યાએ ઝાડ થશે નહિં.

નક્લી બેન્ઝાઈન

એસિટોન ૧ ભાગ, એનોનિયા વેદર ૧ ભાગ,

અલકોહલ ડાયલ્યુટ ૧ ભાગ.

આ નક્લી બેન્ઝાઈન, સાફ કરવાના મિશ્રણમાં વપરાતા બેન્ઝાઈનને બદલે વાપરી સકારે.

[આ પ્રયોગો મુ ઉત્તમન સાહિત્ય મરફતે બાબ કંમરના ૧૪૩માં બક માટે લખ્યા હતા પણ તેમાં અનુભવશ ન હોવાને કારણે તે સુધનવી રખાયા હતા. તેમણે લખેલા સુખ્યામધ પ્રયોગની લેખ-માળા અહીં બાંગી જાય છે. આહ. મરફત! કેવું કીમતી જિવન! ઉત્તરો કરણુ અત!] અગ્રાહ તમને શાંતિ બપ્પો.]

ચાંદનીજી બહુ .

આ એક જાતનો એસિડ-કલર છે જે, ચૂના તેમજ કપડા વ. રંગવાના કામમાં લેવાય છે. હીરાકસી ૬૩ ભાગ, થ્રો પ્રેપીએટ ઓફ પોટાશ ૫૬ ભાગ, જલ્લદ મધકનો તેજાબ ૩૦ ભાગ, પોટાશ બાઈક્રોમેટ ૮ ભાગ.

હીરાકસીને ૧૦૦ ગેલન ઉકળતા પાણીમાં ઓગળાવી લઈ ખીજ વાસણમાં પ્રેપીએટ ઓફ પોટાશને તેટલાજ ઉકળતા પાણીમાં મેળવી લે. હવે એ બન્ને પ્રવાહીઓને એક વાસણમાં મિક્સ કરી દોઢ કલાક લગી ઉઠાવે. પછી બહુજ સંભાળપૂર્વક ધીમે ધીમે તેમાં એસિડ ઉમેરી ઉવરે પોટાશ બાઈક્રોમેટ નાખી

દો અને ધણી ધીમી ગતિએ દસ મિનિટ સુધી હલાવી નીચે એસેલા ધરાને તરતજ ઘેઈ લો. આ પ્રમાણે ઓછામાં ઓછા ત્રણેક વખત ધોયા પછી પાણી કાઢી, દબાવીને સુકવી લો.

કેર્ન-ફોર

એ નામે રતલી ડબ્બાઓમાં પેક થઈ રૂપે-સવા રૂપે મકાઈનો લોટ આવે છે જે આપે પણ કદાચ ખરીદ્યું અને કોઈક વાની બનાવી ખાધું હશે. પરદેશથી જે આવે છે તે, બહુજ આરીક અને વધારે સફેદ હોય છે. આ કેર્ન-ફોરમાં રહેજ રંગ અને ખુસ્ખૂ ઉમેરી નજીવા ફેરફાર સાથે આપને કસ્ટર્ડ પાવરને નામે પણ વેચવામાં આવે છે જેથી તો આપ ભાગ્યેજ અગણ હરો.

મકાઈ આપણા દેશમાં પણ પુખ્ત થતી હોઈ મણાય નિહાના ગરીબ ભાઈઓના નિર્વાહનું સાધન પણ છે. આજે ન્યારે ઘડ નથી મળતા ત્યારે ધણા કુટુંબો મકાઈથી પેટ ભરી રહ્યા છે એટલુંજ નહીં પણ ઘણે ભાગે મિદાઈવિભાગ અને બેકરીવાળાઓ પણ આજે ઘડને બદલે મકાઈનો લોટ મોટા પ્રમાણમાં વાપરી રહ્યા છે. મકાઈને છાંતેનો લોટ વાપરવામાં આવે તે કરતાં, તેનો નિશાસ્તો તૈયાર કરીને ઉપોગમાં લેવાય તો વધારે ફાયદાકારક થઈ પડે છે.

એ માટેનો પ્રયોગ જો કે રહેજ લંબાણ પડતો છે પણ તે દ્વારા મકાઈમાંથી પુરેપુરો નિશાસ્તો મેળવી સકાય છે. નિશાસ્તમાં તેજ કે ચુંદરવાલો ભાગ, જે દાણામાં રહેલો છે તે, આવતો નથી. એની બનાવટ માટે ધણા પ્રયોગો કરવા પડે છે અને તેમાં રસાયણિક પ્રવાહીઓ પણ ઉપોગમાં લેવી પડે છે. કીમતી મશિનરી અને દાળણપુવંક તેમજ અનુભવી હાથે કામ કરવામાં આવે તો ઘણો લાભ લઈ

મકાઈના દાણાને પહેલાં હવાના પખા આગળ નાખીને તેમાંથી ધૂળ તથા ફાતરા ઉડાવી દો, પછી તેને ખુલા મોઢાના મેટા મેટા વાસણોમાં ભરી બિંબવી લો જેથી તેના તલ્લો સ્હેલાઈથી છૂટા પડી નિશાસ્તો કાઢવા માટે સરળતા થઈ જશે. પુરતા સમય એટલે ધણા નરમ થયા પછી તેને એવી ચક્રીમાં જેમાં પત્થરના ૪૮ ગોળ પેડાં અને વજાદાર લોખંડના ૧૨ રોલર હોય છે તેમાં નાખી રાત દિવસ દબાવો.

આ રીતે બિંબાયલા દાણાને લોટને બદલે માવાના રૂપમાં બારીક બનાવવામાં આવે છે. એમ કરતાં એના તલ્લો તદ્દન છૂટા થઈ જાય છે. પછી એ માવાને અનેક ચાલણીઓમાં આગો લઈ નિશાસ્તો કાઢી કૂચીને જુદો કરવામાં આવે છે. (એ બાકી રહેલો કૂચી ઢોરોને ખવાડવા માટે ઉપોગી છે.) દૂધ જેવા પ્રવાહીના રૂપમાં નીકળેલા આ નિશાસ્તોને હવે ખુલ્લા મોઢાના વાસણોમાં ભરી કેટલીક વખત તેને જુદા જુદા રસાયણિક પ્રવાહીઓ અને એકબા પાણીથી ઘેઈ તેમાંથી જે કાંઈ કચરા હોય તે કાઢીને નિશાસ્તોને સાફ અને સ્વચ્છ કરવામાં આવે છે. પછી એ દૂધને દારી, સુકવી લઈ એકલા કે પાવરના રૂપમાં પેક કરી વેચવામાં આવે છે.

માર્કેટિંગ ઇંક: નિશાસ્ત શાહી

લાલ—

રેનસ કોરોપ્ક ૧૫ ટ્રેન, ચુંદર ૧૧ ઓસ, ડિસ્ટીલ્ડ વોટર (પાણી અર્ધ) ૨ ઓસ.

પાણીમાં રેનસ કોરોપ્ક મેળવી તેમાં ચુંદરનું પાણી ઉમેરી લો.

બ્લુ—

એનીલાઇન બ્લુ ૧૫ ટ્રેન, મિનર નાઇટ્રેટ ૩ ટ્રેન એલ્યુમિન એસ એલ્યુમિન ૧૫ ટ્રેન

ડેકસટ્રીન ૨ ગ્રામ, પાણી અર્ધ ૪ ઓસ મેળવી બાટલીમાં ભરી રાખો.

(૨) કીમ ઓફ ટારટાર ૦૦ ઓસ, નાર્ક ટ્રેટ ઓફ સિનવર ૦૦ ઓસ, પાણી ૦૦ ઓસ

ત્રણેને મેળવીને તેમાં કોપર સલ્ફેટ (મોરધૂથુ) ૧૫ ગ્રેન ખાડતો બુકો ૩ ગ્રામ, અને ગુદરનો છુકો ૦૦ ઓસ મેળવી દો હવે લાઈકર એમોનિયા ફેર્ટ ૬ ગ્રામ લઈ ૩ ઓસ પાણી ઉમેરી ઉપવા રસાયણો ૧ મિશ્રણમાં મેળવી દેશો તો બ્લુ શાહી તૈયાર થઈ જશે ગુલાબી માટે ઉપર બ્લુ શાહીના મિશ્રણમાં મોર યુથાને બદલે ૩૦ ગ્રેન કારમાર્ન મેળવવું અને છુરી બનાવવી હોય તો તેને બદલે ક્લોરોફિન પેસ્ટ ૦૦ ઓસ મેળવશો.

કાળી—

(અ) કોપર ક્લોરાઈડ ૧૩૦ ગ્રેન સોડીયમ ક્લોરેટ ૧૬૦ ગ્રેન, નવટાદર ૮૦ ગ્રેન, પાણી અર્ધ ૨ ઓસ

(બ) એનીનાર્ન ડાર્ફ ફ્રોક્કોરોઈડ ૫ ગ્રામ, પાણી અર્ધ ૧ ઓસ, ગુદર પાણી ૫ ગ્રામ ગ્લિસરિન ૨ ગ્રામ

બ્યારે વાપરવું હોય ત્યારે (અ) વાળુ પ્રવાહી ૧ માગ અને (બ) વાળુ પ્રવાહી ૪ માગ મેળવી લો એ લખાણ પહેલાં તો લીવુ દેખાશે પણ હવામાં રહેતા કાળુ પડી જશે

સફેદ ખાંડ

હલકી ખાડતે સફેદ ઘણાદાર બનાવવી હોય તો, ચાસણી કરી લઈ તેને એટલા સમય સુધી દૂધ વડે સાફ કરો કે તે તદ્દન સફેદ થઈ પારદર્શક બને પછી તેને એની રીતે પકાવો કે ગાદી થઈ જામવા લાગે ને, (અનુભવથીજ નક્કી કરી સહાય છે) હવે એ ગરમ પ્રવાહીને

કાઈ લોખંડની ગોળ કઢાઈમાં નાખી તેની ઉપર હવા કરી ઘણા પડવા દો ઘણા પડવા લાગે કે તરત બીજા વાસણમાં કાઢીને ઠંડી થઈ ઘણા પડી જવા દો બે ત્રણ દિવસ રાખ્યા પછી સેન્ટ્રીફ્યુગન મશિનમાં નાખી પાણી જુદું કરી લો

દ્રાક્ષનો સરકો

બે રતન સારી અને પાકી દ્રાક્ષ લઈ તેમને મસળા નાખો અને માગીના ઘાસણમાં ભરી તેમાં ૭ રતલ મધ નાખો પછી વાસણવું મોઢું માટી અને કપડા વડે બંધ કરી ઠંડી જગ્યાએ એકાદ મહિના સુધી રાખ્યા બાદ કાઢી, આગી લઈ બાટલીમાં ભરી લો

ગોળનો સરકો

ગોળ બનાવતા રહેલી રાખ અથવા ગોળ એક ગેપન (૧૦ શેર), એસિટિક એસિડ ચાર રતન બળને લાકડાના ૪૦ ગેલન પુરતા પીપમાં નાખી વરસાદનું પાણી ઠેક સુધી ભરી દો પછી સારી રીતે હવાથી એકથી ત્રણ અઢવાડીયા સુધી રાખો એટલે સરકો બની જશે

સાકયરોઈટરની વધરાયલી રિખનો તાઝી કરવી.

સલ્ફોનેટ્સ ઓફલ ૨૦૦ માગ, મેથિન પાયોટેટ ૨ગ ૨૦ માગ, ગ્લિસરિન ૧ માગ, સવેને ગરમ કરી પ્રવાહી મિશ્રણ બનાવો અને એક રસ થાય ત્યા સુધી હલાવતા રહો હવે આ મિશ્રણમાં જુની રિખનેને પલાળી વધારાનો ૨ગ નિચોડી લો તે પછી રિખને વધારાનો ૨ગ ચૂની લે એવા ગરમ રાત્રો કે પેકની વચ્ચે દબાવી લો હાથોમાં માટે રિખન તૈયાર છે

હિન્દનો સિનેમા ઉદ્યોગ

સોપારી

- હિંદમાં ૧૯૩૮-૩૯ ના સાલમાં ૧૧૩૬ સીનેમા યુદ્ધો રચાયા અને ૪૦૦ પ્રવાસી હતા.
- ૬૨ વર્ષે દેશી અને પરદેશી સીનેમાઓ ૧૪,૩૯,૭૪,૦૦૦ પ્રેક્ષકો જુગ્મ છે.
- સપ્તમા થીએટરો મળીને દરેક શોમાં ૬,૩૨,૫૦૦ પ્રેક્ષકોની જગ્યા હોય છે.
- પરદેશી ફિલ્મો જોનારાઓની સંખ્યા આસરે ૨,૧૫,૯૬,૧૦૦ મણાય છે.
- સિનેમાના ધંધા પર નીચે મુજબ કરો વસુલ કરાય છે.
- કાચી ફિલ્મો (Raw films) ઉપર આપાત ઝકાત ૧૯૩૮-૩૯ માં રૂ. ૪,૨૪,૫૯૧ હતી.
- એજ ખાતમાં સીનેમાને લગતી મશીનરી ઉપર રૂ. ૧,૭૫,૦૦૦ આપાત ઝકાત હતી.
- સિનેમાની ઉત્પત્તિ ઉપર કર રૂ. ૧૮,૧૪,૪૦૦ લેવાયો હતો.
- ઈલેક્ટ્રીક કર (મુખ્ય પ્રાંતોની સરકારને આ કર્યા) આસરે ૮ લાખ રૂપિયા ઉપજે છે.
- સરકારી રચાવો, ઉપર આસરે ૫ લાખ રૂપિયા.
- મ્યુનિસિપાલિટી જાહેરાત ઉપર નાખેલા કરમાંથી આસરે એ લાખ રૂપિયા પ્રતિ વર્ષે ઉપજે છે.
- ડિસ્ટ્રીક્ટ મ્યુનિસિપાલિટીઓ પાસેથી થિએટર રેક્સ તરીકે એકથી બે લાખ રૂપિયા મેળવાય છે.
- એક્સટ્રાડ્યુટી તરીકે દર વર્ષે એકથી દોઢ લાખ રૂ. ચાપ છે.
- એક્સેસ પ્રેસિટ રેક્સ તરીકે લેવાની રકમનો અંદાજ કાઢી સમજાય નથી.
- ટેક્સ્ટી રકમ સિવાય મજૂનાં સપ્તમા કરો દારા સીનેમાના ધંધાને પ્રયોગ સાથે ૧,૩૪,૩૫,૮૦૦ રૂપિયા ભરવા પડે છે.

હિંદમાં સોપારીનો ઉપયોગ પાનમાં ખાવા માટે તેમજ ફેટલાક ધાર્મિક પ્રસંગોએ પણ થાય છે. એ કારણે રોજ રોજના વપરાસની ચીજોમાં એને મહત્ત્વે તો વાજબી લેખી સકાય.

હિંદમાં સોપારીની પેદાશ તેના ઉપયોગો જોતાં પૂરતી નથી અને તેથી, લગભગ એક દરોડ, ૪૨ લાખ ૮૨ હજાર રૂપિયાની સોપારી પ્રતિ વર્ષે પરદેશથી આપાત કરવામાં આવે છે. ફક્ત મુંબઈ બંદરેજ લગભગ ૮૫ હજાર રૂપિયાથી વધુની સોપારી પરદેશથી આપાત થાય છે. જે સોપારી સિટિશ સામાન્યમાંથી મુંબઈ બંદરે આવે છે તે પર ૩૭૫ ટકા અને બીજા દેશોમાંથી આવી હોય તો, ૪૫ ટકા ઝકાત આપવી પડે છે અને એમ છતાંય, એ પરદેશી સોપારીઓ જીવનમાં સસ્તી પડે છે. હિંદમાં સોપારી બગાલ ઈલાકામાં ૨૮૧૩૨૪, મદ્રાસ ઈલાકામાં ૧૦૭૨૬૬, મુંબઈ ઈલાકામાં ૨૨૬૯૭, મદ્રાસમાં ૨૭૭૫૦ અને જંજીરામાં ૧૩૨૦ એકર મળીને કુલે ૪૩૯૮૫૭ એકર જમીનમાં વાવવામાં આવે છે.

—આ ધંધામાં વાર્ષિક ઉત્પત્તિનો સરવાળો ૩,૪૨,૮૮,૦૦૦ રૂપિયા થાય છે એટલે એ મોટી રકમ હિંદીઓને વળેલ પરદેશી શેક અને મોજ-મજાક દારા તેઓ ઉઘાડી દે છે, એટલુંજ નહિ પણ એ રકમ પર સરકારને અપાના રેક્સનો મોજ પણ લગભગ ૩૮ ટકા ચવા નવ્ય છે.

—એ મુકાબલે અમેરિકા અને ઈંગ્લેન્ડ-જામાંથી આ બંદી હિન્દ આવતી છે તેને-સરખાનીએ તો, આ ધંધા પર વધુમાં વધુ કરતો બેઝ ૧૫ ટકાથી પણ જોડાઈ જશે.

માટે મેસર્સ એમ. એચ. દીનશાહની કું.
એપેલો સ્ટ્રીટ, મુબઈને લખગો. જુદી જુદી
સાઈફના બટન એકજ ધંધમાં બની સકશે.
(૨) ગેસ મેન્ટલ માટે કેલેબ્રેટેડ સોલ્યુશન
મુબઈમાં મળી સકશે. ડૉર્મિટ કે
ફોટોગ્રાફરને પુછવશે. (૩) થેરીયમ નાઈટ્રાઇટ
અને સેરિયમ નાઈટ્રાઇટ માટે મેસર્સ ગોલ્ડનદાસ

દેસાઈની કું. હોર્નબી રોડ, ફાઈ, મુબઈને
લખી પુછવશે. (૪) એસએસટોની ફેરી
આપને લોખંડવાળાઓને ત્યાં પણ મળી સકશે.
તે બગી ન જાય તેવી વસ્તુ છે અને એવા
જોડાણ કે જોડને આંચ આપવી પડે છે તેમાં
પેકીંગ તરીકે આ ફેરી વાપરવામાં આવે છે.

ડૉ. એન. એલ. બરમન

લાઈફાઈસ એક્સપર્ટ.

૬ શંકર બ્રવન, બાલાજી રોડ, મુમ્બઈ.

વ ધ રા વ ળ [ગાળીમાં પાણી]

જુલાઈ ૧૫ વિના

ફક્ત ૫૬૨ મિનિટમાં હમેશા માટે સાફ કરે છે.

મુબઈમાં ૬૨ મહીને મેળાપ લા ૧ થી લા ૧ મુખી.

મુદામ: ૬૬૨વાલા મિકેનિક, ગોલ્ડમીડા, મુબઈ.

દબરો સાથે થયેલા ફરીઓના નામો-વધુ વિગત માટે બે આનાની ટિપ્પી બીવી મળશે.

પર વર્ષોથી લાખજો રોગીઓ દ્વારા પરિક્ષિત

અને અકસીર પુરવાર થયેલ જગમશાહુર.

સુધાસિંધુ

ખાખી, દમ, સમુદ્રણી, કોપેશ, જીને ચપન ન પડતુ, બદલગમી, ઉઠી અને ગ્રાહની
પ્રખ્યાત દવા છે. ગર્ભવતી સ્ત્રીઓનો જીવ ગતારાવો, ઉઠી ચવી તથા બાળકોનું કુધ
એકવુ અને લીલા પીણા ગ્રાહ થવામાં વિશેષ સુલુકારી છે.

પાણી સીવાય બીજા કોઈ અનુપાનની ગરર નથી.

ધરમાં અને મુસાફરીમાં હમેશાં પાસે રાખવા લાયક છે.

દરેક જગ્યાએ મોટા દવા વેચનારાઓને ત્યાં મળશે.

સુખ સંચારક કંપની લીમીટેડ, મથુરા.

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-એકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયેલા ખાસ ઉદ્યોગો.

સિમિન્ડ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ. અંક ૯૧મો. ૪ આના.
સેલ્યુલોઈડ
બનાવટની વિગતો. અંક ૭૭મો. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગંજીશક, મોળ, મફલર વ. વ. તી બનાવટ તથા કારખાના માટે સરળ અને સચિત્ર માર્ગદર્શન. (ગૃહ-ઉદ્યોગ માટે પશુ ઉપયોગી). અંક ૪૦, ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો. ૧૫ આના

એનેમલ કામ

એનેમલ ક્રિયા તામચીનીના વાસળો વ. બનાવવાની સપૂર્ણ માહિતી. અંક ૧૧૪મો. ૪ આના.

કાંચ કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ માટે ઉપયોગી. અંક ૫૦મો. ૩ આના.

વિજળીક બેટરીઓ

રવશી, ઘંટડી, રેમિફેશ વ. માટે વપરાતી બીની તથા સુકી બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ અને પેટન્ટ પ્રયોગો અંક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬. રા. ૧-૧૦-૦

નાકલી રબર

બનાવવાના પ્રમાણુત પ્રયોગ અંક ૧૪૦મો. ૪ આના.

સિવવાની સાય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૯૫મો. ૪ આના.
કોસ્ટીક સાય
બનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મો. ૧૧ આના.

વોરનિશ

૩૫ ક્રાંતના વોરનિશના નુસ્ખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦ મો રા. ૧-૨-૦
સુરતા પલ્ક ખરીદી સકાય છે માથાના વાળ ખૂન-સરની માટે ખુશી છે અને તેમને સુનેહરી નર્મ અને સુશોભિત રાખવા માટે તેમ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનું પુસ્તક—

કે રા શું ગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે. કી. પો. ખ. સાથે ૫૦ આના.

વેલ્ટેબલ થી (વનસ્પતિ થી)

બનાવવાના નુસ્ખા. અંક ૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો. ૧૫ આના.

કાગળ

બનાવટ અને ઉદ્યોગની સંપૂર્ણ ખાતમીઓ સહિત. અંક ૫૫, ૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો. ૧૫ આના.

કાર્બન પેપર

કોપીંગ, કુલીક્ટિંગ વ. બનાવવા માટે ઉપયોગી નુસ્ખા. અંક ૭૨મો. ૪ આના.

કોલન વોટર

હલકી અને ભારી ક્રાંતના ૨૧ નુસ્ખાઓ. અંક ૫૮મો. ૩ આના.

દિવાસળી-માચિસ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૪૯, ૭૩, ૭૯ અને ૯૧મો. ૧૫ આના.

શાહીઓ-કાંકરન પેન માટે

બુ, બ્લેક, લાલ કે કાળી રંગ-૫-૨ગી શાહી બનાવવાના ઉપયોગી નુસ્ખાઓ. અંક ૧૩૩ મો. ૪ આના.

ટોઈલેટ સાબુઓ

વિવિધ પ્રકારના સાબુ બનાવવાના ૧૮ નુસ્ખાઓ અંક ૧૩૪મો. ૪ આના.

સ્નોટીમ

ખૂન-સરની અને સોદ્ય વધારવાના કીમો મારેના નુસ્ખા. અંક ૧૪૦મો. ૪ આના.

શરબતો

ખરા અને બનાવટી ખુશખૂના અંક ૪૮, ૫૫ અને ૧૦૧મો. ૧૦ આના.

આઈસક્રીમ

સરખરી, વેનિસા, નારંગી વ. વ. ના આઈસક્રીમ બનાવવાના ૨૩ પ્રયોગો. અંક ૯૦ અને ૧૧૨મો. કી. ૮ આના.

કમર એડિટર,

મોદાગરવાળા, સુરેવ.

પ્રમાણભૂત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

વેપારના ચોવી

“કમર”ની કા

કિંમત

શાયુગાર-સામગ્રિઓ

● રૂપ શુગારને લગતી દરેક ચીજો, જેવી કે : કાળજી, સુરમે, ક્રીમ, ક્રીન, રેનો, ચિદરા માટેના પાવડર અને લોશન, માક્ય વોશ, તરલ અમ્લક, દત્તમંજન (શુક્ર અને ચેસ્ટ) નખ પોલિશ, પોમેડ, મિનિયન ટાઇન, બાય સ્ક્રેબ, રૂઝ (પ્રવાળી, બુકી અને મયમ), લિપ્સ્ટિક, વોગ કાઠનાર દવાઓ, હેર એઈન, હેર લોશન, શેમ્પુ ને કલિંગ પ્રવાળીઓ, ટોઈલેટ સાબુઓ વ. બનાવવાના રડડ ગુરખા, તોયમાપ અને ખીજ માહિતીઓની બરચક, આ સુલિકા-શુજરાતી બાધામાં પોતાના વિચારની પહેલી અને અદ્યતી છે.

● ખીજ આર્થિક : એન્ટિક કાગળ : ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા એક.

[૮ ખ. એ આના]

(વિદેશ : એ સિલિંગ)

[૩૮ પાનાનું નવું પ્ર. સુચિપત્ર સુરત મંગાવો]

શિરનામું : કમર એન્ટિક્સ, સોહાગરવાડા, સુરત.

નોની પુસ્તકો પર એકાદ પાલકી

વેપાર કેમ કરવો? વ્યવસ્થા

કેમ કરવી? કેવી રીતે વિકસા

વવો? સાને વેપાર કરવો

વ બાજનોની સંયુક્ત માહિતી

૧૭ શુદ્ધ શુદ્ધ પ્રકરણો હારા

આપણા ઉપરાત, શુદ્ધ શુદ્ધ

જાતના ૧૧૧ કુનર હવેગોની

સંયુક્ત હકીકત પથ એમાં

લખી છે. લખ્યા પ્રમણે

બરાબર અમલ કરાય તો

એની મલક વહે દગરો રૂપિયા

રહેલાઈથી કમાઈ સંકાય છે

■ ‘મેન ઓર્ડર’ દિવા દુધાન

વેપારને લગતી એ પહેલી

શુજરાતી ચોપડી છે

■ ઈન્ડિયન આર્ટ પેપર

૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા અઢી

(૮. ખ. એ આના)

[વિદેશ : ૪૩ સિલિંગ]

[૮. ખ. મા રહેલે તુર શુદ્ધ]

“કમર”ની બાવેલી કામે

મંગાવો મહેતા મહેતા પ્રો

પુસ્તકો કરતા વધુ માહિતીપૂર્વ

અને ઉપયોગી છતાં કીમત

અત્યંત સીધી છે.

.. ચોથું ૩. ૨-૮-૦

.. પાંચમું ૩. ૨-૮-૦

.. છઠ્ઠું ૩. ૩-૮-૦

.. સાતમું ૩. ૩-૮-૦

.. આઠમું ૩. ૩-૮-૦

.. નવમું ૩. ૩-૮-૦

.. દશમું ૩. ૩-૮-૦

.. ૧૧ મું ૩. ૩-૮-૦

.. ૧૨ મું ૩. ૩-૮-૦

[૮૫૫ ખર્ચ શુદ્ધ]

પરદેશ માટે પુસ્તક ૪-૫

કીમત દરેકની રી. પાચ.

પુ. ૧ ૭-૮-૬-૧૦-૧૧-૧૨

કીમત દરેકની રી. સાત.

(૮. ખ. મા રહેલે તુર શુદ્ધ)

તરી ને પ્રકાશક : શુભચંદ્ર સાહિત્ય, કમર એન્ટિક્સ, સોહાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વા ૧-૩-૧૯૪૭
 ચંદ્ર ને સુદખાસવ : શુભચંદ્ર સાહિત્ય, કમર એન્ટિક્સ, સુરત પ્રકાશન વા ૧-૩-૧૯૪૭

જાણી

ખેતી ઉધોગ બિઝનેસ ઉપા. વપાર.

નફાના ૯૩૩ે ટકા સરકાર નફાંડી જશે.
 હવે નવી કંપનીઓ પણ ઊભી કરી સંકાશે તુલો.
 (દિનિ સરકારે બહાર પાડેના એ નવા હુકમો અનુસારથી
 વેપારી જનતામાં ભારે મનસુખી પ્રસરી છે)
 મોટા વેપારીઓ અને કંપનીઓના વધામના નફા પર આજ પહેલાં
 સરકાર ૬૬૩ે ટકા કર લેતી હતી, અને એ ઉપરાંત, આઠ વેરો,
 સુપરટેક્સ અને સરચાર્જ મળી બીજા પણ, ૧૩૩ે ટકા સર્ક, કુલ
 ૮૦ ટકા સરકાર ખેતી જતી હતી હવે, આ નવા હુકમ અનુસાર
 સરકાર કુલ ૮૦ ટકાને બન્ને ૬૩૩ે ટકા વસત કરશે આ રીતે કંપનીના
 હાથમાં શેર હોલ્ડરોને બેચેચા તેમજ બીજા ખર્ચો માટે કુલ ૬૩
 ટકા જેટલાજ નફાનો ભાગ રહેશે.

સરકાર, વધુ શના જે ૧૩૩ે ટકાની રકમ લેશે તે, સરકારી
 તીજોરીમાં જમ રહેશે અને ૯૩૩ે પૂરી થયા બાદ એક વા
 જે રકમના વ્યાજ મંદિત પાલ મળશે

બીજા હુકમ અનુસાર, બ્રિટિશ દિન્દમા અટકારી પરવાનગી રિ.
 નવી કંપનીઓની સ્થાપના કરી સમશે નહીં બ્રિટિશ દિન્દમા કેઈ ઝામિન
 ગીરીઓ કદિરમાં વેગી ચકાશે નહિ ઝામિનગીરીના નજી સરકારી
 પરવાનગી વિના પાછા વાગી સકાશે નહિ, અને કોઈ પણ કંપની
 બ્રિટિશ દિન્દ કે તેની બાદર નહીં ચાપણ ઉભી કરી સકશે નહિ.

જુન ૧૯૪૩

આ રહી તે કિતાબો — જેની તમે તલાશમાં હતા !

નકાકારક હુનરો

વિવિધ પ્રકારના હુનરોના પ્રમાણુસુત લેખો અને પ્રયોગોનો સુદર સંગ્રહ.

ભાગ પહેલો : કી. રૂ. ૨-૦-૦

ભાગ બીજો : રૂ. ૨-૦-૦

ભાગ ત્રીજો : રૂ. ૩-૦-૦

હુનર મહાસાગર

૨૦૦૦ કરતાં વધુ પ્રયોગોનો મ્હોટો સંગ્રહ.

૪૫૦ પાના. રૂ. ૪-૦-૦

વૈદ્યક વિજ્ઞાન સાગ ૧-૨-૩

આયુર્વેદિક વૈદ્યાના પ્રકાર પ્રકારના ૧૦૦૦ જેટલા પ્રયોગો. ત્રણ છુટા ભાગ. લગભગ ૮૦૦ પાના. ત્રણે ભાગના રૂ. ૩-૮-૦

રસોદ્ધાર તંત્ર

આયુર્વેદિક દવાસાગ્રની અપૂર્વ કિતાબ. હજારો દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની રીતો માહિતી. ૩૫૦ પાના. રૂ. ૩-૦-૦

૩૨ પડીલ

જુદા જુદા પ્રકારના ચુનાહ, તેના કાનુન, તેના ઉપાય, અરજી ફોર્મ, ગણતપદ્ય, બાકા-પીટીના નમુના વ. વ. નો પ્રમાણુસુત સંગ્રહ. ૧૫૦ પાના. પાકુ પુઠું. રૂ. ૬-૦-૦

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

કમ્પાઉન્ડર્સ માટે અત્યંત ઉપયોગી. દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગ, દવાસાગ્રોના નિયમો વ. વ. ની ૫૦૦ પાનાની સમિત ગુજરાતી ચોપડી. રૂ. ૧-૮-૦

હોમિયોપેથીક મેટરીઆ મેડીકા

હોમિયોપેથીક દવાસાગ્રોની સર્વોત્તમ ગુજરાતી કિતાબ. ૨૨૬ પાના. રૂ. ૨-૦-૦

હોમિયોપેથીક ચિકિત્સા સાર

હોમિયોપેથીક ઔષધ-પદ્ધતિનું નિબંધનું પુસ્તક. રૂ. ૧-૮-૦

ઓલ ઇન્ડિયા મર્ચન્ટ્સ હિન્દુસ્ટની

હિન્દ, નેપાલ વ. ના પ્રકાર પ્રકારના માલના વેપારીઓના હજારો શિરનામા અને ખીજ ઉપયોગી માહિતી. ૬૦૦ પાના. રૂ. ૨-૦-૦

B. E. A. Handbook

ઇંગ્લેન્ડની એન્જીનિયર-પેટીઓના પરિચય, શિરનામા, આદિરતો વ. તું સર્વમાન્ય જોમિયા-પુસ્તક, ૩૭૫ પાના. ૧૯૩૮ ની આવૃત્તિ.

રૂ. ૪-૦-૦

British Empire Trade Index

બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના હજારો વેપારીઓના શિરનામાની ગંગવર ડિરેક્ટરી. મ્હોટા કદના ૬૦૦ પાના. ૯-૧૯૩૭-૩૮ની આવૃત્તિ. રૂ. ૫-૦-૦

The Prescriber's Guide

અંગ્રેજી દવાસાગ્રોમાં વપરાતી જુદી જુદી દવાઓના નામ, તેમના ગુણદોષ, તેમની ખાતા વ. દર્શાવતી ૬૦૦ પાનાની કિતાબ. રૂ. ૨-૪-૦

Guide to Profitable Recipes

વિવિધ પ્રકારના તુરખાઓનો અંગ્રેજી સંગ્રહ. ૧૦૦ પાના. કી. ૧-૪-૦

Key to Success

દવા-વેપારને લગતી અંગ્રેજી કિતાબ. સંપૂર્ણ માહિતી, પ્રયોગો, લેખન વ. નમુના વ. વ. થી ભરપૂર. રૂ. ૨-૮-૦

વેચાણ કળા કિંવા એક્સમેનશિય

માલ વેચવાની કળા-અર્થોત્ત માહકોતું લઘુ આકર્ષક, જિજ્ઞાસા ઉત્કેષક, માન ખરીદવાની ક્ષમિત લેખન દર્શાવતી અને એ ક્ષમિતને અમલમાં મુકાવતી, એ માટેની સમજાવટ, વેપારી અને માહકની દષ્ટિએ માનની ગુણના, વૈધાઓના વ્યવહાર નિયમો, વેમાણ વિભાગની રચના વ. વ. ૧૭ કીમની વેપાર-અરજો સંદિત.

કીમત ૦-૧૦-૦ [૨. ખ. સદિન].

લખો : કમર ઓફિસ. સોમનરવાળા, મુરત.

ક મ ર

જુન ૧૯૪૭

— લેખાલમ —

હિન્દ : રૂપિયા ચાર
વિદેશ : શિલિંગ આઠ
(રૂપિયા પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

દીપે દીપે સરોવર ચાય, ૯૮

દાદર માટે દવા	૧૨૫	ચામડા સાફ કરવા	૧૨૩
સિલામે-ફાલ્લા	૧૨૫	પુટ પોલિશ	૧૧૩
વાયુ નિકાર માટે	૧૨૫		

કર્ટડ પાવડર — ૧૨૧
કારનોખા વેકમનો
પ્રતિનિધી ૧૧૮

પરચુરણ

ખેતી, હુનરુઅને ઉદ્યોગ

અનુભવો અને પ્રયોગો	૧૨૫
અમરબત્તી	૧૨૫
કોર-ઉદર વ કમી કરવા	૧૨૫
કોલેરાનો જીવાળ	૧૨૫
ગોધુરાફ અવલેહ	૧૨૫
ચોપચીનીનુ ચુર્ણ	૧૨૫
તાવનો ઉકાળો	૧૨૫

પ્રયોગશાળા	
રેઝિન (બેકલાઇટ)	૧૨૩
વોટરપ્રુફ કલોથ	૧૨૩
„ કૅનવાસ	૧૨૩
„ ચામડા	૧૨૪
ચમડા માટે જિલ્લિટ	૧૨૩
„ માટે ચળકાટ-	
વોરનિશ	૧૨૪
„ માટે રંગ-	
આવગ્રાવના	૧૨૪

ખેડુત બાઈચી માટે સચુકત	
અને સહકારી યોજના	૧૦૫
જો એમ હોત તો...	૧૧૧
પૂછપરછ	૧૨૬
લોડો માથે પરિચય	૧૦૧
બ્લેવાર શિખામણ	૧૧૯
વિવિધ ખાતમીઓ	૧૨૨

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ હકો તંત્રીને સ્વાધીન છે.]

ટીપ્પણી-ટીપ્પણી સરોવર થાય

નિરૂપણી વેપાર !

કેટલાક મિન અનુભવી વેપારી બાઇઓઆ આ એક ઉલ્લુપ હોય છે કે તેમને થોડા અને નહવા નફાનો કેટલું પણ ધણો ગમતો નથી તેઓ હર-હમેશ આજીવ લાકડા ખાવાની અભિનાયા ધરાવે છે તેમને એ અલુવાની ઝુરરત હોતી નથી, કે મોટા નફાવાળા વેપારમાં મૂકી કેટલી રોકવી પડે છે અને તે, ક્યારે અને કેટલી ધીમી ગતિએ વેપાર માર્ગે તેમની તોભેરીમાં પાછી કરે છે કે વળી, તેઓ એટલું પણ નથી જોતા કે, વેપાર-ધધાની વસ્તુ કઈ હોતી જોઈએ કે જે વડે તેમના ધન-પર્વતમાંથી સદાને માટે લાભની સરિતા વહેતી ગહે

અમને એક પાન બીડીના વેપારી સાથે વાત કરવાની તક મળી અને અમને વેપારી બાઈઓની આ ખામીનો ખિયાન આવ્યો, જેને અમે આજના લેખમાં ચર્ચા લઈએ છીએ માત્ર એ આશાએ કે તે, અમારા કેટલકે વેપારી બાઈને અનુકરણની પ્રેરણા આપે

વાત એમ બની હતી કે દીવાસળી-માચીસ જેવી સાધરણ વસ્તુ પણ મોહ માધ્યા દામ આપ્યા છતાં (આવતા જતા કાઈક પાસે સુક્રત માગી લઈ કામ કાઢી લેવાની વાત તો કેરોજ રહી) પણ બાજારમાં રહેનાઈથી મળી સકતી ન હતી એક બાઈની ડુકાન સાથે થોડાક પરિચય હોનાથી કદાચ મળી જશે એ આશાએ તેમને પૂછ્યું, તો જણ્યું કે તેમને ત્યાં પણ માચીસ નથી, સ્વભાવિક રીતેજ પૂછવાનું મન થયું કે, શું આજકાલ બજારોમાં માચીસ મિનકુન આવતી નથી યા વેપારીઓએજ એ મરને પોતાની વખારની શોખા બનાવી ગઢેલ દીપે કે ય તો બરિષ્ણતા વડું નફાની બલ્યે

ઝાહિર જનતાને આવી નિર્દય અને અસલ હાથમારીમાં નાખી દીધા છે ?

જવાબમાં આ બાઈએ જણાવ્યું કે “મોટા મોટા વેપારીઓએ માન બરી રાખ્યો હોય એમ લાગે છે” તેઓ બાજારમાં અજાણ હોવા છતાં તે કાઢતા નથી, અને જો મ વેપાર કરે છે તો ફક્ત પ્લેકે માર્કેટમાં (પાછલ બાજુએ) અને તે પણ મોહ માધ્યા દામ લઈનેજ. આહક પોતાની ગરજ હોય છે અને તે ખરીદ કરે છે’

તેમનો આ જવાબ સબળી સુચના કરવાનું મન થયું કે, ‘આજના તગ વાતા વરણને જ્યારે વેપારીઓ આવી અપ્રમાણિક રીતે વધુ તગ કરી રહ્યા હોય તો, એક વેપારી તરીકે તમારી ફરજ છે કે, તમે પણ માત્ર તમારા આહકો પૂરતી માચીસની સગવડ કરો’ તેમણે જણાવ્યું કે, “એ સગવડ થઈ મફત છે પણ તેમાં મને કે વડી અકુશ અને બધારણોની બીક લાગે છે વળી એક પેઠીએ ફક્ત એ પાઈ નફો મગે છે તેથી પણ આ સાહસ-જેખમ ખેડવાનો મારો વિચાર નથી

કાનૂની અકુશ ! બધારણની બહી !

હાય આજનું જગત વાતાવરણ ! અકુશની અમુક ઉલ્લુપ બધારણની મોઢક ખાતી, ફક્ત મતની હાકપિછોડીયા પ્રધા અને વેપારીઓની સ્વાર્થ-સાધુ મનોદશા એ સધાજાએ આજે એમનું ચર્ચ આમ જનતાને-ખાસ કરી ગરીબ અને મજદૂર વર્ગને કેવી અસહ્ય આપણિઓ અને અસહ્ય અગવડોમાં લાવી મૂક્યા છે અરેરે યુધ્ધ-યુગ ! જ્યારે કાનૂની અકુશો લોખને આરામ મોટાકાવા માટે, બધારણો જનતામાં સમાનતાનું ધોરણ સાચવવા માટે

અને હુકમત પ્રમાણે ન્યાયી નીતિ ગણવી
રાખવાના શુભ હેતુએ હોય ત્યારે, આ કેવી
અપ્રમાણિક બેદરકારી ! કેવું અબ્બેવાડ વર્તન ! !
તેના કેવા અશુભ પરિણામ ! ! !

રહ્યો રહેવે બહેવાર !

આજની મોંઘવારી બજારમાં અમુક વસ્તુ
ઓની અછતને કારણે, કેટલેક અંશે રહેવે-
બહેવારની વ્યવસ્થાને પણ આભારી છે. એ
રહેવેઓએ સહકર્મી અને સંયુક્ત સમયલનમાંથી
નીકળી હવે સરકારી રંગે ઓતપ્રેત થઈ-
ઓડેશ અને ઓર્ડિનન્સોને આધીન બની-
આજે પ્રતિબા અનેક હિતોને જોડુકમી અને
ફિકરદારીના એનજીને તણે કચડી-રેસી નાખ્યા
છે આમ જનતા આજે તે સ્થાને ગ્રાહે ગ્રાહે
પુકારી રહી છે. વેપારી વર્ગનેય એક નહોતો પણ
આતેક પ્રકારના ખર્ચ અને નુકસાનો ભોગવવા
અને સદન કરવા પડે છે. તેઓ પણ રેષ્ટ
અને કેમજેર રૂપે મ્હોટી મ્હોટી રકમો તેમના
બજારમાં ભરી રહ્યા છે છતાં, તેમની ફરીયાદો
તરફ સંતોષકારક લક્ષ અને બહેવાર સહાનુભૂતિ
દેખાડવામાં આવતી નથી. અરે ! એટલું જ
નહોં, રહેવે-સત્તાઓની એ ગદ્ગદ દહાડે દહાડે
વધુ અને વધુ વેગ લઈ ત્રાસદાયક થઈ રહી છે. તેઓ
સર્વે રીતે સાધન-સજ્જા હોવા છતાં, ન જાણે કયા
કારણે પ્રજા સાથે સહકાર-સુના થઈ રહ્યા છે.
આહ ! ગઈ કાલે જ બહેવાર-વૃક્ષ પ્રતિબા અને
સરકારના સંયુક્ત બંને રોપાઈ, પોશાઈ આજે
ફળી રહ્યું છે તેના આ કેવા કડવા ફળ !
રાજ-સત્તા હેઠળ તેનું સમયલન આવ્યા પછી
તેની કતેથી પ્રજાને અનેક રાહતોની આશા
હતી; પરંતુ તે સગવડો વધુ અને વિશાળ
થવ ને બાંહે સધળીજ રીતે દુકંડી અને સંકેશિત
કરી દેવાઈ હોવાથી પ્રજાને અનેક રીતે હાડ-
મારી વેડતી પડે છે. તેઓ ધારે તો એ તરફ
રહેજે વધુ ઉદારતા દેખાડી પ્રજાને ધણી
સરળતાઓ અને વધુ સગવડો આજેય આપી
સકે છે.

કાનૂની અંકુશ અને બધાજાની બંડીકને
લાગે વળગે છે ત્યાં લગી તે અમે પણ
મજદૂર વેપારી ભાઈને કાંઈ કહી સકતા નથી.
જો કે એક વેપારી તરીકે તેમની ફરજ હતી
અને લાગતાવળગતાઓને પુછી જાણી લેવું જોઈતું
હતું કે, તેમના વેપાર ડાપર કેવી રીતે અને કેવા
પ્રકારના અકુશો મુકાયા છે, અને પછી તેમને
આધિન રહી એ બાબતમાં તેમણે યોગ્ય અને ઘટિત
અમલ પણ કર્યો હોત. પરંતુ તેમણે રહેજે
તપાસ અને ખાતી નહી કરતાં માત્ર કાંઈ
ગામ-ગપાલ નેજા "સરકારી ફરમાન" માની
લઈ પોતાના એક માત્ર અને લાભકારક વેપારને
છોડી દીધો. (અમારી તપાસમાં જણાયું છે કે
માયિસ જેવી ધરગથુ વપરાસની વસ્તુ ઉપર
અંકુશ જેવું કાંઈક હોવું જોઈએ છતાં, તે
બેંક મારકેટમાં હજી પણ નિરકુશજ આવી
રહી છે.) આવી બીક તેમનામાં કિંમતની કમી
અને ચેત્વણતાની ખામી દેખાડી રહી છે. વળી
"માત્ર એક પાઈ મળે છે"ના શબ્દો પણ,
તેમની કોતાહી અને કાપરતા સ્પષ્ટ કરે છે.
વેપારી-કળા અને કાર્ય-કુશળતા નહોંજ.

દીવાસળી એક બહુજ ઉપયોગી વસ્તુ છે.
નિર્ધન હોય કે ધનવાન, કાંઈને પણ તેના
વિના ચાલતું નથી, અને આજે, ન્યારે પ્રીડો
પીવાના બચસન સંધ્યેજ બાપી ગયા હોય
ત્યારે તો તે, બહુજ કીમતી અને કાંઈમી
સુરત યઈ પડી છે. આજના આહવાની માંગ
અને માલની કહેવાની અછતને કારણે, આ
વેપારી ભાઈ ચાહે તો રાજની એક યસ માયિસ
ઓઝમાં ઓછી વેચી સકે છે. આ દિસાએ
પોતાના વેપાર નફાના તેમને હાથે આવના
બાર આના હાથે કરી-જાણીએઈ નેજા તેમણે
જતા કર્યો છે અને હજી જતા કરે છે.

રહેજે બહેવાર બુધ્ધી હોય તો, એ વાત
સ્પષ્ટ અને સમજી સકાય તેવી છે. હકાનતું
બાકું તેજ, મિહનત પણ તેજ, સમય પણ
તેજોજ; પછી માયિસ વેચવામાં તેમને શું

ચાંધો હનો? નફાના બાર આના ઉપરાંત તેમની દુકાને ભાગિય લેવા આવનાર શપ્ત પાન, બીડી કે બીજી કોઈ વસ્તુ ખરીદે તેના લાભ તો જુદોજ. વળી, ખપ-જોગી વસ્તુ આવા ત્રામદાયક તકે અને તમ વાતાવરણમાં આકરને આપી તેમની સાથે સદાનુવૃત્તિ દેખાડ્યાથી તેનું મન તેમના જેવા વેપારી તરફ આકર્ષાય તે તો, જુદુજ.

જેજ વેપારી ભાઈની દુકાને બીજી પણ થોડીક વસ્તુઓ વેચાય છે જેમાં તેમને ૨૫ ટકા નફો મળે છે, માની લાઈએ કે એ ચીજ એક આનાની હોય અને દીવસમાં બે ત્રણ વેચાય તો તેમની એ વેપાર પાછળ ગેરફાયદી શ. બે ત્રણની મુડીમાં રેખના ત્રણ પેસાજ મળે છે, જ્યારે ભાગિય જેની ઘરગથું વપરાસની આધારણ્ય વસ્તુમાં મધ્ય આઠ રૂપીઆની મુડી પર ૬૨ એક આને એક પાઈ (એટલે ૮૬ ટકા) લેખે રેખના બાર આના નફો રહે છે, તે પણ ચાતુ દુકાન અને ચાતુ વેપારમાં, અને રહજે વધુ ભોગ અને શ્રમ વિનાજ. જે પહોંચી સાતુ હોય તો, કોઈ પણ વેપારીએ પોતાને મળી આપની આવી ઓશિતી તકોને આગમી લેવી જોઈ એ અને બની શકે તેટલો—પરતુ પ્રમાણિક રીતેજ—તેના લાભ પણ લેવો જોઈએ. વેપારીએ બૂલતું ન જોઈએ કે, ‘દીધે દીધે સરેવર’ અને ‘હાંકરે હાંકરે પાળ’ કરી સકાય છે અને એજ આશય

અને તેનું હેતુ વેપારને દીવસે દીવસે વધુ વેગવાન અને પ્રગતિમાન પણ બનાવી સકાય છે. વેપાર-નોંધને જ્યાં પણ વેગ અને વહન મળે —જ્યાં પણ રહેજે નફાની આશા જણાય—અને વળી, તેનાં ભય કે જોખમ જેનું ન હોય, ત્યાં જ્યાં હેતુ લાભદાયક છે, જ્યારે જોખમો ખેડીને શોકા વેપાર કરે છે તો વેપારીઓએ સાદસ ખેડવા વિનાજ—સુરક્ષિત ગઢી સુવેદમરી રીતે મળેના નફો શા માટે જતો કરવો જોઈએ?

અમને આશા છે કે, દરેક વેપારી ભાઈ અમારા આ કથનને સ્વીકારશે અને પોતાને મળતી આવી તકો—જે ભાગ્યેજ મળે છે—જતી નહીં કરનાં તેમનાથી બની સકતા લાભ ઉઠાવશે.

Sole Distributors: HABIB CO SURAT

ડૉ. એન. એલ. બરમન

જાઈડોરીલ એકસપટે.

કે સેકર બુવન, બાલાજી રોડ, સુરત.

વ જ રા વ બ [ગોળીમાં પાણી]

વહાડકા ૧૨ વિના

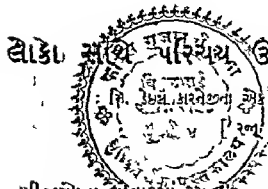
ફક્ત ૫૬૨ મિલિટ્રમાં હમેશા મટે સાફ કરે છે

મુજર્થમાં દર મહીને ગેજાપ તા ૧ થી તા ૧ સુધી.

મુકામ:—હરરવાખા બિલ્ડીંગ, ગોલપીડા, મુજર્થ.

હમરો સ ૧૧ યા ૧૧ દરરીઓના નામો-વધુ વિગત માટે બે આનાની ટિપ્પી બીડી મગાવો.

લોકો સહિત પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણે

કિ. ૩૭૫૫ કરતેછો એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :- શ ર ક]

(૪)

ખીજાઓના બહેવારમાં રસ લેતા.

આ પ્રમાણે અમલ કરશે તો અવરજ અવરજ રહેશે.

જગતમાં સૌ કરતાં વધુ મિત્રો ધરાવનાર કોણ હોઈ સકે છે? એક કુતંગ સાથે પણ મનુષ્ય દયા અને પ્રેમભાવ દેખાડે છે તો તે પણ કદર કરે છે. અને જ્યારે પણ ક્યાંક તમારી સાથે તેને બેઠો થશે તો તે પોતાની પૂછડી હથાવવા લાગશે. તમે તેની પીઠ ચાપડી દેશો તો તે બૂઝળ આનંદ અને અભિમાનમાં આવી તમારી સાથે ગેલ કરવા મકરો. આ માયાળુ પર્તનમાં તેનો સ્થેન સ્વાર્થ હોતો નથી, અને ન તે, પોતાની કોઈ મિલકત તમને વેચવા માંડે છે કે ન તો તે, પોતાનો કોઈ પણ સ્વાર્થ સાધવા મથે છે. તમે કદીયે વિચાર્યું છે કે કુતંગ એક એવું પ્રાણી છે જેને ક્યાંએ કાંઈ કામ કે મિલકત કર્યા વિના ખાતર મળી જાય છે. મરથી ઈંડા આપે છે, ગાય દૂધ આપે છે, પક્ષીઓ કસોટી કરે છે અને એમજ, પોતાનો નિર્વાહ પણ. પરંતુ કુતંગો ફક્ત મનુષ્ય સાથે માયા અને હેતુ રાખે છે અને એજ રીતે પોતાનું પેટ ભરી લે છે.

મારી ઉમર, ફક્ત પાંચજ વર્ષની હતી ત્યારે મારા બાપે મારા મનોદંજન માટે એક બિલાડો ખરીદી આપ્યો હતો. હું બપોરે ઘેર આવતો ત્યારે તે મારી રાહ જોતો બારણેજ બેસેલો જોવામાં આવતો હતો. તે મારો સાહ કે પગની ખડખડ સાંભળતો ત્યારે ઉઘળવા-કૂદવા લાગતો અને મારા સત્કાર માટે દોડતો. પાંચ વર્ષ સુધી મારા એક મિત્ર તરીકે તે

મારી સાથે રહ્યો એક રાત્રે તેની ઉપર વિજળી પડી અને તે મગજને ઘરણુ થયો અને મારી બાળ વ્યવસ્થાની જગતના અધાર વ્યાપી ગયું.

ખીજાઓ સાથે તેમના બહેવાર અને પર્તનોમાં વધુ રસ લેવાથી તમે પણ આવ ખેજ માસની દુકી મુદનમાં બહુજ ત્વરાએ એટલા વધુ પ્રમાણમાં મિત્રો બનાવી સકો છો. જોટલા કે તમે પોતાનાજ બહેવાર અને જર્જનમાં તમારી તરફ તેમનું ધ્યાન ખેંચી બે વખત લાખા સમયમાં અપાર પ્રયાસ અને પ્રયત્નો કરીને બનાવી સકો છો. દરેક વ્યક્તિ દિન-રાત સત્કાર સાંજ પોતાના કાર્ય-ક્રમમાં પરો-ચાયવી રહે છે. આપણે ટેલીફોન પર લોકોની ખાતો સાંભળી તેની ગણતરી રાખીએ તો તેમની પાંચસો ખાતોમાં ૩૭૫ વાર ફક્ત "હુ" શબ્દનો ઉપયોગ થયેલો જણાશે.

તમારી પોતાની જામી હોય એવો કોઈ મુખ-ફોટો જુઓ તો ખુલ્લી તકે તમે કેતું ચિત્ર જોધવા અને જોત. પ્રવન કરશો? તમારી પોતાનીજ. તમે એમ સમજતા હો કે લોકો તમારી માથે માયા અને હેતુ રાખે છે તો, મારા આ પ્રયત્નનો ઉત્તર આપો કે, કદાચ તમે આજે રાત્રેજ મરણ પામો તો, તમારી કિયા-ક્રમમાં કેટલા માણસો ભાગ લેશે? લોકો તમારી તરફ શા માટે આકર્ષાય અને તમારી ખાતોમાં રસ લેના થાય જ્યારે તમને પોતાનેજ પાછાઓની પડી નથી? તમે પોતેજ તેમના કાર્યમાં ઉત્સાહ અને ખાત દેખાડતા નથી. લેમ ૧ સદાચોના અને શુદ્ધચારના ગુણ ગાતાં નથી? કલમ લે અને મારા સચલનો જવાબ સખી આપો.

નેપોલિયને જ્યારે પોતાની પત્નિ સાથે છેલ્લી મુનાકાત લીધી તો કહ્યું કે, “હું જગતના વિશેષ અને શ્રેષ્ઠ બાબુવાન પુરુષોમાં એક છું, છતાં પણ મને આ પછે તારા સિવા એકે વ્યક્તિ ઉપર સંપૂર્ણપણે વિશ્વાસ નથી” ઇતિહાસકારો માનતા નથી કે નેપોલિયનને આ સમયે પણ પોતાની પત્નિ ઉપર સંપૂર્ણપણે વિશ્વાસ હતો ?

જે પણ માણસ બીજાઓના કામકાજમાં રસ લેતો નથી તે, કુન્યામાં વિવિધ વિટંબણાઓથી યુવવત્સિ-યુગળ ળપ છે અને છેવટે તે નિરાશ અને નિષ્ફળ પણ થાય છે લેખક અને સાહિત્યાર્થોના લેખ અને નવનિકાઓ ત્યારેજ લોકપ્રિયતા પ્રાપ્ત કરી સકે છે જ્યારે તેઓ પોતાની પત્રકારિત્વ-પદ્ધતિથી પુસ્તકાર કરી આપે કે, તેઓ ગ્રાહિત-જતો સાથે હેત અને માયા રાખે છે

અમેરિકાનો એક બાઝીગર (હાય ચાનાજીના ખેન કરનાર) પોતાનું વ્યક્તિત્વ બીજાઓ ઉપર પ્રગટ કરવામાં બહુજ પ્રયત્ન અને પ્રવિણ હોયો તે મનુષ્ય ઝૂંટિ અને સ્વભાવથી સારી રીતે જાણકાર હતો તે દરેક કૃત્ય, હાવભાવ અને શબ્દોના ઉચ્ચારની રીત જાન, આખોનું હબન-ચનન વ વ માટે પ્રથમ અભ્યાસ અને અનુભવ લેતો તેને લોકો સાથે આનંદ અને રસ પડતો સાધારણ બાઝીગરો પોતાના કૃત્ય અને પ્રયોગ જોવા આવનાર પ્રેક્ષકો તરફ જોઈ મનમાજ કહે છે કે, જુઓ આજે મને જોવા માટે લોક આવ્યા છે અને તેમને કેવી રીતે મૂખ જન પુ છું

પરંતુ આ બાઝીગર એથી વિરૂદ્ધ મનોહરિતો હતો તે મનમજ કહેતો કે, હું આ પ્રેક્ષકોના આજારી છું કે તેમના આવવાથી મારા મરી નો નિર્વાહ થઇ જાય છે અને મને બે ટકનું ભોજન મળી રહે છે હું તેમને મારાથી મની સડે તેજા મારા અને ઉત્તમતર પ્રયોગો દેખાડીશ

કારણ દેખીતુજ હતું અને તે, એજ કે, તેને પોતાના પ્રેક્ષકો માટે માન અને પ્રેમ હતું થિયોડોર રૂઝવેલ્ટની લોકપ્રિયતાના પણ એજ કારણો હતાં તેના ન્હાના ન્હાના નવકરો પણ તેને માયા અને માનભરી દષ્ટિએ નિહાળતા તેના એક નવકરે પણ તેનું જિવન વૃત્તાત લખ્યું છે જે પરથી જણાય છે કે, આ નવકરની પત્નિએ કોઈક સમયે રૂઝવેલ્ટને અમુક વસ્તુ સંબંધમાં પ્રશ્ન કર્યો, રૂઝવેલ્ટે તે વસ્તુ કહીએ જોઈ ન હતી તેથી, તેને હજી આપવા માટે પોતાની લાચારી દર્શાવી થોડાક સમય પછી જ્યારે તેણે તેજ વસ્તુ ક્યાંક દીડી તો ટેલીફોન પર બોલાવીને તેના પતિને જણાવ્યું કે તે વસ્તુ શું છે, ક્યા છે, અને તે નકરે જોઈ સમજી નેવા તેણીને મુચના આપી રૂઝવેલ્ટ એક સમયે પ્રમુખને ઘેર ગયો પ્રમુખ તે વસ્તુ ક્યાંક બાહર ગયો હતો. તેણે તેમની રાંધનારી બાઈને જોઈ પુછ્યું કે, “હજી પણ તમે જવની રોટલીઓ બનાવતા હશો ?” તેણીએ મ્હયુ ‘હા, કોઈ કોઈ વેળા પણ હવે તે કોઈજ ખાતુ નથી’ તેણે દીઠા કરી કે “એ, તે લોકોની વિચિત્ર મનોહરિતને આજારી છે હું પ્રમુખને મળીશ તો એ સંબંધમાં-અવસ્ય કહીશ” તેજ સમયે રાંધનારી જવની રોટલી બનાવી તેની સામે મુકી ગઈ અને તે ટુકડો લઈ ખાતો અને બીજા નવકરો સાથે વાદવિવાદ કરતો આશ્વેા ગયો

એક બીજાજ એવાજ પ્રખ્યાત પ્રમુખ’ સંબંધમાં પણ જનાવ બન્યો છે કહે છે કે કોઈ પુરુષ તેની પાસે કાઈક રકમ ઉધાર લેવા માટે આવ્યો તેણે તે આપી અને તે આમાં રની બાવનાએ વ્યક્ત કરી જવા લાગ્યો ત્યારે તેમણે તેને અટકાવીને પુછ્યું કે, “શું તમે તમારાજ ઝોરડામાં રાંધીને ભોજન કરો છો જો તમને યોગ્ય અને સ્વાદિષ્ટ ભોજન મળતું હોય તો, આ બહુજ સારી ટેવ છે કોલેજમાં જ્યારે હું અભ્યાસ કરતો હતો ત્યારે હું પણ મારા હાથેજ રાંધીને ખાતો હતો

ધણામ નામવર' અને વિદ્વાન લેખકોના અનુભવોના લાભ લેવા માટે અમે તેમને પત્રો લખ્યા અને જણાવ્યું કે, આપે લખેલા પુસ્તકો અમને બહુજ ગમ્યા છે. અમે આપની સલાહ અને સુચનાઓથી પણ લાભ મેળવવા માંગીએ છીએ; આપ કંઈ કુતેહ અને કળા ભરી રીતે સુપ્રસિધ્ધ થયા છે તે જાણવાની અમારી ઇચ્છા છે. આવા દરેક પત્ર પર લગભગ ૧૫૦ વિદ્યાર્થીઓ પોતાની (સહીઓ) કરતાં; આ સઘળા પત્રોમાં એટલું જ હમેરાતું હતું કે, "આપ લોકો આપના કાર્ય-ક્રમમાં જોવા પડેલા વાપસા રહે છે કે, આપને એ માટે ૩-૫-૩ આવી વ્યાખ્યાન કે વિવેચન આપવાની કુરસત મળવી અસંભવિત છે તેથી, અમારા પ્રશ્નોના હપ્તો અમને જ લખી મોકલાવશે તો પણ અમારો હેતુ સરી જશે." પરંતુ અમને એ જોઈને આશ્ચર્ય થયું અને તમને પણ અચ્ચે ભાગશે કે, આ લેખકો પોતે જ આવ્યા અને ભાષણો આપી અમારા અભ્યાસમાં સહાયક થયા. આ રીતે અમે ધણામ વિવેચકોને અમારે ત્યાં જોડાવ્યા અને તેમના ભાષણો સાંભળ્યા. દૂકમાં સઘળાજ મનુષ્યો-પછી બધે તે ગરીબ હોય કે ધનવાન, રાજા હોય કે પ્રજા-પારકાઓની જાણે પોતાની પ્રસંશાના શબ્દો સાંભળવાને આતુર અને અભિલાષી હોય છે.

મુખ્ય પછી શહિનશાહ લિસ્તમને દરેક પુરૂષ ધિક્કારતો અને 'બહુજ અપમાન ભરી દ્રષ્ટિએ નિરખતો હતો. જ્યારે તે નાસતો હોતો-ગયો તો, તેની પ્રજા પણ તેની વિરૂધ્ધ હરકેરાઈ મઠ હતી. તેની વિરૂધ્ધ તેઓ એવા હરકેરાયા હતા કે, જો તે ક્યાંક મળી જાય તો, તેને કાપી-કટકા કટકા કરી નાખે અથવા તો તેને જીવંતોજ બાળી મુકે. એક નાની વયના બાળકે એકબા મને અને નિસ્વાર્થપણે તેને પત્ર લખ્યો; તેમાં તેની વિશેષતાઓ અને સહયુક્તો વિષે, તેની દયાળુ રાજનિતી અને પર્તન વિષે વિગતવાર ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તેણે

લખ્યું હતું કે "જગત-જનો ગમે તે કહે પણ, હું મારા શહિનશાહથી હેત રાખું છું અને હેત રાખીશ." શહિનશાહના મન પર તેની બહુજ લાંબી અસર થઈ. તેણે આ નાદાન બાળકને જોલાવી મંગાવે. તે બાળક પોતાની માતા સાથે તેની પાસે ગયો અને શહિનશાહે આ બાળકની મા સાથે પોતાના વિવાહ કરી લીધા.

૩૫૬ જોડ વિન્ડસર જ્યારે ગાદી વારસ હતો ત્યારે અમેરિકાના કેટલાક ભાગોની તેમણે સુલાકાત લીધી હતી. તે માટે તેમણે મહીનાઓ પહેલાંજ અમેરિકાની ભાષાનો અભ્યાસ કરવા માંડ્યો હતો નથી તેઓ ત્યાંની ભાષામાંજ ભાષણો પણ આપી સકે. અમેરિકાના વતનીઓને એ વાત બહુજ ગમી હતી.

મને ધણા લાંબા સમયથી મારા મિત્રોની જન્મ તારીખ જાણવાનો શયક છે. મને બિવિધ-વાણીમાં વિશ્વાસ નથી છતાં, હું દરેકને પહેલો પ્રશ્ન એજ કરું છું કે, "શુ તમે જોમાં માનો છો કે, મનુષ્યની પ્રકૃતિ અને સ્વભાવને તેના જન્મ દિવસ સાથે સંબંધ છે?" આ પ્રશ્ન પછીજ હું તેના જન્મનો દિવસ અને માસ પુછી લઉં છું. દાખલા તરીકે, જો તે ૨૪ મી નવેમ્બર કહે તો હું તેને મનમાં મનમાંજ યાદ કરી લઉં, જ્યારે તે છુટા પડે કે તરતજ મારી નોંધ પોષ્ટીમાં લખી નાખું છું અને પછી, જ્યારે પણ તેનો જન્મ દિવસ આવે છે ત્યારે તેને પત્ર કે તાર દ્વારા અભિનંદન પાઠવું છું. આ રીતે તેની સાથે પરિચય પછી વધુ નિકટતા મેળવું છું.

જો કોઈ પુરૂષ સાથે તમને ટેલીફોન પરજ વાત કરવાની તક મળે તો, તમે તેને એવી રીતે જવાબ આપો કે, સામે પુરૂષ એમજ સમજે કે તમે તેની સાથેની વાતચીતમાં આનંદ લઈ રહ્યા છો. ન્યુયોર્કની ટેલીફોન કુપની પોતાના આપરેટરોને એ માટે ખાસ અભ્યાસ અને શિક્ષણ આપે છે, આદરે

નબરો એવી રીતે પ્રજા કે જેથી તેમને લાગે કે, એપરેટર વાત કરનારને સનામ કરી રહ્યો છે અને તેને એ જાણીતે આનંદ થયો છે કે, તમારી સેવા કરવાની તેને તમ સાપડી છે.

એક બેકનો ડાયરેક્ટર ડાહ્ય રિપોર્ટ આપ તમા કાંઈક સમાચાર અને માહતી મેળવવા માટે એક હુનર ઉદ્યોગ સંસ્થાના પ્રમુખ પાસે ગયો તે પછીએ જ હોનો કે એક સુવાન સ્ત્રીએ કહ્યું કે 'આજે આપને માટે મારી પાસે રહી ટિકિટો નથી' પ્રમુખે ડાયરેક્ટરને પણ જણાવ્યું કે 'હું મારા પુત્ર માટે ટિકિટો મેળવી કરી રહ્યો છું તે પછી ડાયરેક્ટરે પોતાના કામકાજ સંબંધની ચર્ચા ઉપાડી પણ પ્રમુખ તરફથી તેના એકેય પ્રશ્નનો સતોપકારક જવાબ મળ્યો નહોતો જેથી બચ્ન-હાથે ડાયરેક્ટર ત્યાંથી પાછો ફર્યો પરંતુ એ પછી ડાયરેક્ટર નિરાશ કે હતાશ ન થતા, એજ વિચારના રહ્યો કે પ્રમુખ પાસેથી પોતાના અપની માહતી કદાચ કુશિલ્યે પ્રાપ્ત કરી સકાય છે પછી તેને ખિતાલ આવ્યો કે બેકના કેટલીક વપરાયતી ટિકિટોને મમલ પણ કરવામાં આવી છે આ ટિકિટો તેમને ધણુય પરદેશ સાથેના પત્ર વેચના પત્રવિનિમય ઉપર ચોક્કસી આવેલી હોવાથી મેળવી ચર્ચા હતી બીજા દિવસ એ સંવર્ગી ટિકિટોને એક જગ્યાએ લઈ તે પ્રમુખ પાસે ફરીથી પહોંચ્યો અને કહ્યું કે હું આપના પુત્ર માટે યકિન ટિકિટો લાવ્યો છું તેણે મહુજ જિસાદપુરક ડાયરેક્ટરને આવકાર આપ્યો પ્રમુખ આ ટિકિટોને પારપાર જોતો અને મહેનો હતો કે, મારા છોકરાને એ ટિકિટો અવશ્ય ગમી જશ આપનાની એક ટિકિટ તો હવે અગ્યેજ ક્યાક મળતી હશે વ વ તે પછી તણે એક ફનાક લગી રવ ઇન્ડાએજ તે સર્ગી બતમીઓ ડાયરેક્ટરને આપી જે એના માટે તે અતુર હતો પ્રમુખે આ વેળા ડાયરેક્ટર સયે એવો પ્રેમ-ભાવ દેખાડ્યો કે કેટલીક એવી બાબતો જેની તેને

માહતી ન હતી તે, તેણે પોતાના તાબાના નવકરોને ટીફીન પર પુછીને પણ જણાવી અને આ રીતે ડાયરેક્ટર અતુર સફળ અને સદર્પ પાછો ફર્યો

કોઈક કારખાનાના બાગીચારે વર્ષો વર્ષ પ્રવતો કર્યો કે પોતાના કારખાનાના કોલસા અથુક કપની તેની પાસેથી ખરીદે પરંતુ તે કપની કોઈ બીજાને સ્થળેથી કોનસા ખરીદતી રહી આથી તેને ધણુજ ખરાબ લાગતું અને તે સદરહુ કપની માટે બહુજ અપમનર્મી શબ્દોનો ઉપયોગ કરતો પોતાનું આ અબ્બે વહાર અને અપોગ્ય વર્તન જતા તેને આશ્ચર્ય થતો કે, એ કપની તેની પાસેથી શા કારણે કોલસા ખરીદતી નથી એ તેને સુચના આપી કે હવે તેણે પોતાની ટેવ અને વર્તન બદલી કોઈક અસરકારક કુનેહથી કામ લેવું જોઈએ છેવટે એવો નિર્ણય થયો કે આપણે સર્વે એ વિષય ઉપર વાલિવાઈડિમેન્ટ કરીએ 'કે આ કપનીનો કારભાર દેશને નુકસાન કરી રહ્યો છે આ વાર્તાવાપમાં કોનસાના કારખાનાના બાગીચારને સદરહુ કપનીનો પક્ષ લેવા માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યો પછી તે મરી સુચના મુજબ સદરહુ કપનીના સચાનક પાસે ગયો અને તેને જણાવ્યું કે 'હું આ વાતને તમરી પાસે મારા કારખાનાના કોનસા વેચવા નથી આવ્યો પણ આપની કપની સનધમાં જે ચર્ચા થનાર છે તેમાં હું વિનય મેળવવા ઇચ્છુ છું અને તે માટે આપની કપની સનધમાં કેટલીક હકીકતો જાણુવા માગુ છું જે આપ મારી સહાય કરશે નો હું આભારી થઈશ'

આ કુશિલતુ પરિણામ શું આવ્યું ? શું બા વેળા પણ કારખાનાનો બાગીચાર નાસીપાસ થઈ પાછો ફર્યો ? નહોતો તે કહે છે કે —

'તેણે કપનીના સચાનકે અને માત્ર એક મિનિટનો સમય આપ્યો હતો પણ તેણે મારી સાથે લગભગ બે ફનાક લગી વાલચીત કીધી તેણે સંપૂર્ણ બાબતો અને વિગતવાર જણાવી

ખેડુત ભાઈઓ માટે સંયુક્ત અને સહકારી યોજના

સંઘર્ષનું વડે ઘણું કરી મકાઈ છે

આપે સામન્ય હશે કે, યોડાક વર્ષો પહેલાં કરાચીમાં રૂસી ધઉં આઠ આને મણુ શ્રેષ્ઠ વેચાયા હતા. વાત ગળે જતરે તેમ નથી જતા, તે ખરી છે. અમ્યઓ થાય છે કે રશિયાવાળાઓને આ ભાવે ધઉં વેચવાતુ કેવી રીતે પરવડ્યુ હશે ભોમની સાદસૂક, ખાતર, પાણી, ખીજ, રોપણી, મહીનાઓ સુધી તેમની સભાળ, કાપણી, પેકીંગ, રેલ્વે વર, સ્પીનર બાહુ, સરકારી બેઠસૂચ તથા મજદૂરીના અનેક ખર્ચ જતા, એ કેમ બન્યુ હશે ?

આ પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યા પહેલાં આપણે હિન્દના ખેડુત ભાઈઓની શરીર-શક્તિ અને બુધ્ધી-બળ, તેમને ખીજ, પાણી અને ખીજ ખેડ-સાધનો રશિયા કરતા વધારે પ્રમાણમાં મળી સુકે છે કે કેમ, તે તપાસીએ એ વાત નિર્વિવાદ છે કે એ સવળુજ આપણા હિન્દમાં વધારે બિહતર અને વધારે અનુકુળ છે કોણુ

નથી જાણતુ કે હિન્દમાં કેઈક વકતે એવાજ સોધા ભાવે અનાજ મળતુ હતુ. અને પછી, ગયા ૧૯૧૪-૧૯ ના બુધ્ધને કારણે એવી મોઢનારી વધી કે બે આને શેર ધઉનો લોટ મેંચાયો (અને આને બુધ્ધને કારણે અમારા શહેરમાં છ આને શેર પણ ધઉં રોપયા જડતા નથી)

એતુ એક કારણુ તો દેખીતું છે કે જ્યારે રૂપા પૂરતા પ્રમાણમાં હોય તો ગમે તેટલી મોઢી વસ્તુ પણ સોઢી લાગે છે દાખલા તરીકે એક અકિત મહીને રૂપા વીસ કમાતી હોય ત્યારે એક રૂપે ધઉં મળે છે પરતુ તેની આવક માસિક ખસે રૂપાની હોય અને ધઉં ચાર આને શેર મળે તો, ધઉનો ભાવ પણ તેજ પ્રમાણમાં તેને મોઢો લાગે છે. એજ હિન્દની આર્થિક સ્થિતિના વિનાશ અને બૂબ્બરતુ કારણુ બન્યુ છે.

અને અમે જ્યારે છૂટા પડ્યા ત્યારે ચર્ચાના પરિણામ વિરે મને ખબર આપવા માટે ખાસ તાકીદ કીધી. એટલુંજ નહીં પણ મારી સફળતા માટે આશિર્વાદ આપ્યો અને વખતો વખત મુલાકાત લેવા જણાવ્યુ છેવટે તેણે કહ્યુ કે 'મને યોડાક દિવસ પછી મળે તો હું તમનેજ કોવસાનો ઓર્ડર પણ આપીશ. એકેય રાખ્દ ઉચ્ચાર્યો વિનાજ મારી આશા ફળી હતી તેના કાર્યક્રમમાં રસ લેવાથીજ મને આ સફળતા મળી હતી. માત્ર મારા કોવસાની પ્રસશ કરવાથી કદાચ દસ વર્ષે પણ આ શુભ પરિણામની મને આશા ન હતી.

તમારી કૃતિ હોય કે લોકો તમને મસદ કરે તો તમારે યાદ રાખવુ કે ચોડખા અન પ્રમાણિકપણે ખીજઓના કાર્ય અને બહેવારમાં રસ લો.

આ ઉપરથી આપણી ફજ છે કે, હિન્દના પાક અને ઉત્પાદનમાં આપણે શાસ્ત્રીય અને વિજ્ઞાનિક પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરી વધારો કરીએ કે જેથી હિન્દનું મરીમને પણ બે ટક પૂરતુ ખાવાને મળે અને સર્વજન સુખ અને આનંદ વ્યાપી રહે જો એમ ન થયુ અને ઉપજ દહાડે દહાડે ઓછીજ થતી મર્ક તો, ખેતરોમાં કામ કરનારાઓના પેટ ભર્યા પછી શ્રીમતો અને સરકારો માટે રહેજે રહેશે નહીં અને જો કાર્ક બચી પણ જરો તો તે, બદ્દજ થોડુ.

પાક વધારવા માટે એમ તો અનેક યોજનાઓ અમલમાં મુકી સકાય છે પણ, અમે રશિયાની એક રકીમ ઉપર અત્રે ચર્ચા કરવા માગીએ છીએ.

રશિયાની પ્રજા-શ્રીમત અને મજદૂર-સહકારી બને કામ કરે છે. તેમની ભોમ,

તેના બોધણ, રોપણી, વાવણી, કાપણી વ વ સધળું બેગી અને એકમ રીતે ચાલ છે, ત્યારે આપણે ત્યા સધળું નોખુ અને જુદું હોય છે, એક ખેડૂતની અમુક એકર બોય હોય છે તો, તેના પછી અનેક હિસ્સા-કટકા હોય છે કાઈકની તો અમુક બોય પશ્ચિમે તો અમુક પુર્વે છેડે એમ, જુદા જુદા ભાગના બેચાણી હોય છે જે એ સધળીજ બોય એક સાથે લગોલગ હોત તો, જે દેખરેખ કાળજી અને સભાળની ચિતા જુદી જુદી જગ્યાના સળે ગામા રાખવી પડે છે તે કરતા ધણીજ ઓછી હોત વકત, મિહનત અને ખર્ચમા પછી તેટલોજ બચાવ થાત

અમે તો, એથી પછી વધુ કાપક ઇચ્છીએ છીએ એકજ ગામમા સધળાજ ખેડૂતો મહી વિમિટક કપની (સહકારી સંસ્થા) જેવી કોઈક યોજના ધડી કાઢી સયુક્ત પધ્ધતિએ કાર્ય કરે તો, ધણીજ સારા પરિણામની આશા રાખી સકાય

રશિયા-રાજ-પોતાની હુકમત માટે એવી યોજના હાથ ધરી છે ત્યાં એ ઉપર સખ્તીથી અમલ પછી યાદ રહ્યો છે સધળીજ જમીન સરકારી માલકીની છે અને સધળાજ ખેડૂતો તેના મજદૂર લેખાય છે આ રીતે હઝારો એકર બોય એક સાથેજ ખેડાય રોપાય અને ફળાય છે અમને તેમના રાજ-કારણ (બાદશીનીઝમ)થી કાર્ષ લેવા દેવા નથી પછી તેમની બોય ખેડવાની પધ્ધતિ અવસ્થ આપણે અનુકરણ અને અનુસરણ માગી રહી છે

ખેશક, આપણે તેમની એ યોજનામા આપણી સ્થિતી અને સળેગો મૂલ્ય સુધારા રવાના કરી આપણા દેશને અનુકુળ આવે તેમ, બનાવી સકીએ છીએ ગામેગામ દરેકની બોય તો રહેનાઈથી એકત્ર કરી સકાય છેજ અને તે વ્યક્તિગત નહીં ખેડતા સયુક્ત રીતે ખેડી પછી સકાય છે અને બની સકે તો લાગવી વળગતી બેચોને તે સાથે બેગી પછી કરી સકાય છેજ

હવે, જ્યારે આપણો હેતુ સધળી બોય સયુક્ત આન અને અકુશ હોજ લાવવામા એજ છે કે તેની ઉપજ અને ઉત્પન્નમા વધારો ચાલે તો, તેના સધળાજ માલિકે અને મજદૂરોએ પછી બેગી રહીને કામ કરવું જોઈએ અનુભવ અને ચેત્તતા જોઈ મુખ્ય કામકાજની બેચણી કરી લેવી અનિવાર્ય છે

આજે એકજ વ્યક્તિ પોતાના કુટુંબ-જનોને સાથે લઈ આરભથી અત લગીના સધળાજ કામકાજ કરે છે પરંતુ સયુક્ત યોજના અનુસાર તેમ ન થતા એ કામ બેચાઈ જરી અને દરેક વ્યક્તિ પોતાને સોંપાયેલા કામ પુરતા જવાબદાર અને જોખ મદાર ગણ્યો. ન્હાના-નજીવા કામ સ્ત્રીઓ અને બાળકો કરશે, મોટા-કુનેલખાં કામ અનુભવી અને બુધ્ધીવાનો કરશે, હજી જોતવાનું કામ બળવાનો અને શૂરવીરોને માગે આવશે

આજે દરેક દેશમાં અને દરેક કારખાનામાં સઘ અને સંખ્યાબળજ કામ-કરી રહ્યું છે અને આ સયુક્ત રીતે ચારસો માણસોનું કામ ફક્ત એકસો માણસોજ સંભાળી લે છે

આપણા દેશની સહકારી મજૂરીઓ (કો-ઓપરેટીવ સોસાયટીઝ)ને સરકાર તરફથી સહાય મળતી રહે છે અને હવે તો, આમે ધ્યાનના હેતુએ અનેક સંસ્થાઓ પછી હસ્તીમા આવી છે જે, સધળીજ ખેડૂત વગની ઉત્પત્તિ અને વિકાસ માટે પ્રયાસો કરી રહી છે એ માટે અનેક કાનૂનો અને બંધારણો પછી અમલમા મુકાયા છે સેવક દેવ માટે તેમને અનેક સગવડો અને છટછાટો અપાઈ રહી છે તેમને માટે ખેડા પછી નોખીજ હેય છે અને તેમના હિત્તે અને ઉસાહ વધારવા માટે સરકાર પોતે પછી બની સકતી સધળીજ સહાયો અને રાહનો આપી રહી છે આજે ગામેમા પચાવત-બોર્ડો પછી નીમાઈ ચુકી છે

અને હવે જે સર્વે ભોગા-બળે અને સહકારી પધ્ધતિએ-સંયુક્ત રીતે કરવા ધારે તો ધણું જ કરી સકે છે. અમલ માટે માત્ર પ્રેરણા અને ઉત્સાહની ઝૂંચરત છે.

વળી, આ રીતે રોપણી માટે જે બીજા ખરીદારો તે સોંધા અને સારા હશે અને ભોગા ખરીદવાથી લાવ-લઈ જ વ. ના મારફત ખર્ચ પણ ઓછાજ આવશે. ઘેર, હજી અને ખેડ-કામની બીજી સામગ્રિઓ એજ પ્રમાણે ભેગી ખરીદાઈ, સંયુક્ત રીતે ઉપયોગમાં લેવાની હોવાથી તેમના ખર્ચમાં પણ બહુજ ફાયદા થશે. પીઠ-ખંજારોમાં વેચવા જતાં માલનો ભાવ વધુ ઉપજશે. આ સધળું કાર્ય એક ખેડુત વ્યક્તિ-ગત રીતે કરવાં અશકિત છે. એમાં અતિશયોક્તિ નથી તેમજ અબહેવાર જેવું પણ કાંઈજ નથી.

આ હતી સમુદાયગત હકીકતો, હવે આ યોજના પર વ્યક્તિગત અમલ કરતા શુ લાભ થાય છે તે આપણે તપાસીએ. દરેક ખેડુત ભાઈ પોતાની ભોંયના જુદી જુદી જગ્યાએ આવેલા કટકાઓ છોડી દઈ એક અને ભેગો કટકો ખરીદી લઈ તેની રોપણી માટે સહાયકારી મંડળીઓ દ્વારા ખી મગાવી જ્યાં જ્યાં અને જે જે સંબંધિત હોય તે તે રીતે પરસ્પરના સંયુક્ત બળે કામ લે અને વ્યવસ્થા માટે પ્રયત્ન કરે તો, ઘણા શુભ પરિણામોની આશા રાખી સકાય છે.

કોઈકે ભોંયમાં ધઉ અને કપાસની રોપણી કરી માત્ર જેજ ફસલો (વમંત અને પાનખર) મેળવી સકાય છે. અને કોઈકે ભોંયમાં તેથી પણ વધુ-એટલે એક પછી એક કરી-ત્રણ કે ચાર પાક મેળવી સકાય છે. દાખલા રૂપે પહેલાં આપૂ, પછી તમાકુ, પછી મરચાં એમ ત્રણ ફસલો પ્રાપ્ત થાય છે. બચારમાં આ વસ્તુઓના ભાવ પણ વધારે મળે છે.

વળી લીસોતરી વાવવી તો તે કરતાં પણ વધુ હામતર છે. આ રીતે તો એકજે વર્ષમાં અનેક તરકારી મેળવી સકાય છે.

સંયુક્ત યોજના હેઠળ આ બંને રીતે ફસલો ધઉ સકે છે. માત્ર તે માટે પરસ્પર સહકાર અને કામની બહેચાણી ઝૂંચરી છે.

આપણે ત્યાં ધણે ભાગે ઝમીનદારો પોતે ઝમીનો ખેડતા નથી પણ અધભાગે કે અમુક ગણોતની રકમ નક્કી કરી બીજા કોઈ ખેડુતને ખેડવા માટે આપી દે છે. આ પ્રથાએ ધણી ખરી ઝમીનોના સારામાં સારા તત્ત્વો નાશ પામે છે; કારણ કે ગરીબ બિચારા ખેડુત પાસે એટલા નાણા હોતા નથી કે જેથી તે ભોંયની સમાજ લઈ સકે, તેની ભૂખ અને ઝરૂરત મુજબ ખાતર વ. વ. નાખી તેની દરકાર કરે. તેને તો માત્ર એજ જિજ્ઞાસા હોય છે કે ઝમીનમાં છુપાયેલી દવલત-અનાજ પાકે અને બસ...અહીં ઝમીન-માલિક હોત તો તે પોતાની ભોંયમાં ખાતર વ. નાખી તેની શક્તિ ટકાવી રાખવું માટે પોતાની બનતા સર્વોજન પ્રયત્નો કરતો, ઝૂંચરત પૂરતા નાણા તેની પાસેજ હોવાથી તે ખર્ચમાં પણ રહેજે કંચારા રાખતે નહો.

ઝમીનદાર જે સમજદાર હશે તો પોતાની ઝમીન ઉપર તે જાતી દેખરેખ પણ અવશ્ય રાખશેજ. ઝૂંચરત હશે તો ખેડુત-ગણોતધાઓ ઉપરાંત મજદૂરોને પણ રોજીને પોતાના કામને વ્યવસ્થિત કરશે. પછી ખેડુતોને સમજાવશે કે પાક વધવાને કારણે તેમને પણ વધારે પ્રમાણમાં અધભાગ મળશે.

જથ્થાણુ છે કે એક તદ્દરૂસ્ત માણસ રોજના છ કલાક કામ આપી સકે છે; તે પછી તે શારીરિક-મિહનત કરવા અશક્ત હોય છે. પછી ભલે કોઈ સુસ્ત અને આળસુ ખેસી પોતાનું કામ આખોય દીવસ કરતો રહે ખેડુત જે નિયમિત રીતે કામથી પરવાર્થી પછી બાકીના સમયમાં માત્ર મનોરંજન માટે પોતાના ઘરની આજુબાજુ એકાદ ન્હાનો બગીચો બનાવે, મરઘાં પાળે, અગર તો બીજો કોઈ ગૃહ-ઉદ્યોગ

કરવા ચાહે તેાં બહુજ ખુશીથી કરી સકે છે; અને જો કાંઈક બહુથોડો હોય તો ખેતી વાડીને લગતા વિષયોના કુસ્તકો જોઈ પોતાના રાત્ર, ખુધ્ધી અને અનુભવમાં ઉમેરા પશુ સરળતાથી કરી સકે છે.

કામની બહેનશુદ્ધી. એવી રીતે થવી જોઈએ કે હજી ચલાવનારા અને પાણી આપનારા તેમજ એવાજ બીજા દરેક કામ માટે જુદા જુદા માણસો જવાબદાર હોય કારણ કે જ્યારે એકજ માણસ જુદા જુદા કામ કરે છે તો તે, પોતાના એકેય કામમાં પ્રવિણ થઈ સકતો નથી પણ જ્યારે એક પુરુષ એકજ કાર્યમાં પરીવાપરો રહે છે તો તેથી તે, રેવળ-ધડાદને પાવરથી થઈ જાય છે. વળી, એક કાર્યમાંથી બીજા કાર્યમાં જતાં વચ્ચે જે સમયનો ગાળો પડે છે તે વ્યર્થ જાય છે. તેથી પશુ, દરેક કાર્ય માટે જુદા જુદા માણસો રાખવા લાજકારક છે.

દરેક નવકર કે મજદૂરને જ્યારે રાત્રી રાખવામાં આવે તો, કામ પશુ વધુ અને સરસ રીતે લઈ સકાય છે, તેઓ પોતે પશુ સહય અને અતઃકરણપુર્વક સેવા આપી દરી ધણીય રીતે પોતાના માલિકોને લાભદાયી નિવડે છે. તેથી દરેક માલિક અને જમીનદારોએ પશુ તેમને યોગ્ય અદરો આપવો; એટલુંજ નહીં પણ, તેમના રહેવા માટે સગવડ દયા-દાર માટે વ્યવસ્થા, કુરસતના સમયમાં તેઓ કાંઈક અન્નાસ અને કેળવણી લઈ સકે તે માટે પ્રયત્ન વ. વ. માટે પોતાના જાણમાંથી યોગ્યકરો ભોગ આપવાની ઉદારતા પશુ દેખાડવી જોઈએ, આ રીતે તેઓ પોતાના અંકુશ હેઠળ આવેલા ભાંડાતુ મન મેળવી લઈ તેના અનેક મણિ લાભ પશુ ઉઠાવી સકશે. આ તેમની નૈતિક ફરજ છે અને આ રીતેજ તેઓ પોતાના નવકરોની સાથે સહાનુભૂતિ પશુ દેખાડી સકશે. અનુભવ પશુ એજ ખતાવી

રહેવો છે કે ઉદાર દિલનો 'શીઆઓ' આ રીતે પ્રસંશા મેળવે છે અને નાણા પશુ.

આ માટે આપણે માની લઈએ કે અમુક જમીનદાર પાસે ૨૫ એકર ભોંય છે. આ યોજના હેઠળ તે, ૨૩ એકર ભોંય વિશાળ ખેતી માટે પસંદ કરી લઈ બે એકર જમીનમાં—જ્યાં પાણી ખાતર અને બીજી વ્યવસ્થાઓ સરળતાથી થઈ સકે ઉઠા ખેતી માટે પસંદ કરી લે; અને તેમાં રોઝ-રોઝના ઉપયોગની હોઈ લીસેલરી-તરકારીઓ રાખે. આ રીતે વિશાળ ખેતીમાં ખેડુતોને જે સમય વ્યર્થ જાય છે તેનો પશુ-લાભ લઈ સકાય. જણાવું છે કે વાવણી અને કાપણી વચ્ચેના સમયોજન વક્ત લગભગ એકત્રીમાં જાય છે અને આ રીતે હિન્દુસ્તાનના ખેડુતો વર્ષના ૩૬૦ દિવસમાંથી ફક્ત ૧૫૭ દિવસજ કામ કરે છે.

આ વક્ત આરામ અને આનંદમાં નહિ કાઢતાં તેનો સારો ઉપયોગ કરી સકાય છે તે આ રીતે કે—

વિશાળ ખેતી માટે ભોંય તૈયાર કરી ખાતર હજી વ. કામોથી પરત્વારી-લગભગ સપ્ટેમ્બરમાં બટાટા, અમર એવી બીજી કાંઈ તરકારી રોપવામાં આવે, તેમાંથીજ થોડીક ક્યારીઓ જુદી પાડી તેમાં એકરોજનની લગભગ તબાકુની રોપણી કરી લે; ડિસેમ્બર માસમાં કાપણી માટે બટાટા તૈયાર થઈ જશે અને સાથેજ તબાકુની રોપણી પશુ હવે બટાટા કાપી લઈ, ફરી પુરતા પ્રમાણમાં ખાતર નાખી હજી ફરી (જે કે કેટલેક અંશે ખાતરના તત્વો બટાટાની આડી રહેલી લીસેલરી, રોઝા વ. તે કારણે કુદરતી રીતેજ તેમાં મળેલું હશે) તબાકુના રોપણી આ બે એકર ભોંયમાં રોપી લેવા, આ મુજબ જન્યુઆરી 'મહીલામાં તબાકુ માટે ભોંય તૈયાર કરી ફેબ્રુઆરીમાં તેના રોપણી રોપણી થશે અને મે-જુન

મહીનામાં તમ્બાકુની ફસલ પણ મળી જશે. જ્યારે તમ્બાકુના રોપા કાઢી લેવામાં આવશે તો, તેની કિંચારીઓ ફાલતુ પડશે અને તેમાં મરચાં નાખી દેશે. તો જુન મહીનામાં તમ્બાકુ કાપ્યા પછી તેજ બોયમાં ફરીથી સાફ-સફ કરી, ખાતર નાખી અને હળ કરી લઈ ત્રીજી ફસલ માટે મરચાંના રોપા નાખી સકાશે, જે પણ સપ્ટેમ્બર એક્ટોબરમાં તૈયાર થઈ જશે.

આ ત્રણે ફસલો એવી છે જે, સમઢ કરીને, પણ રાખી સકાય છે. અનુભવી ખેડુત તે રાખી લઈ જ્યારે બાઝાર બાવ સારા હોય ત્યારેજ વેચવા માટે બહાર કાઢશે. ખેડુતોનો ધણો મોટો ભાગ નિર્ધન હોવાથી તેઓ પોતાનો માલ તૈયાર થયો કે તરતજ તેના નાણા કરવા માગે છે. આ રીતે તેમને ધણી વકતે ચોગ્ય કે પૂરેપૂરા બાવ મળતો નથી. જે આ ફસલ વેચવામાં રહેજે ધીરજ અને સહન શીલતાથી કામ લેવામાં આવે અને બની સકે તો રાંદકારી કે સહાયકારી પધ્ધતિ અનુસાર પોતાનીજ દુકાનો મારફત એ માલ વેચવામાં આવે તો, સારામાં સારી કીમત હપખવી સકાય છે.

આવીજ યોજનાઓ અનુસાર કામ કરી પરદેશના ખેડુતો મિહનત મજદુરીના બની સકના સધાળજ પ્રયત્નો કરી છુટી ધન કમાવે છે; પોતાના સત્તાનોને સારામાં સારી કેળવણી આપે છે, તેમને ત્યા મોટરો અને રેલીફોનો અને એવીજ બીજી સુખ અને સગન્ધ સામગ્રીઓ હોઈ, બેપારીઓ અને અધિકારીઓ કરતા પણ વધુ સારા અને આનંદી જિવન ભોગવે છે.

આ યોજનામાં ગભરામણ જેવું કશુંજ નથી, શરૂઆતમાં ન્હાના પાયા ઉપર અમલ કરી ધીમે ધીમે તેમાં ઉમેરા કરી સકાય છે. આજ અનુકરણની પ્રેરણા, કર્તવ્યનુ પાલન, વિશ્વાસની શક્તિ અને સહનશિલતાનું ધન હોવું જોઈએ અને બસ...યોજના સફળ થયેલીજ સમજો.

કવિનાઈન નથી મળતી

તો

હબ્બે મેલેરિયા

કે? નહીં વાપર એ?

એ કવિનકનની મારી અમરેલી નિરળા હોઈ, તાવનો અચૂક અને આગીર ઈલાજ એ કીમત ડઝન ૧ ના છે આના.

ધાવણ વધારવા માટે
‘શીનક્ર’

ને વા ૧ ના છે આના.

દરેક ઘરમાં હમેશા મવજુદ
રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીવર અને હોજરીના દરદા માટે—
હબ્બે કિન્દ નવશાદરી ડઝનને એક આનો
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમક સુવેવમાની
બ. તુ ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, અઘાખા
શરીરને ફાનદો પહોંચાડનાર—જવા
રિશે જમીનૂસ તોલા એકના ૧ આનો
- (૪) પેરના બગાડ અને ગેસ માટે—
જવારિશે કમૂતી તોલા એકના પેમા
- (૫) મરડા માટે બહુજ અમરકારક—
હબ્બે પેચિશ મસીકી ડઝન એકના છ આનો
- (૬) મોળા અને માર માટે—હબ્બે કિન્દ
[એ-એવી (૭)] ડઝ ના છ આનો
- (૭) સહેબમ અને ખાસી માટે—હબ્બે
નકનક જદીદ ડઝન એકનો એક આનો
- (૮) જીવાબ લાવવા—ધારીફલે ઝમાની
તોના એકના એક આનો.
- (૯) ગુલકંદ—અસવી ગુલાબના પુલનું બહુ
સ્વાદિષ્ટ રતલ એકના આઠ આના
એ સિવાય મેકડો દવાઓ અને વ મનિયે
જરીમુટીઓ વગરદ માટે પુછો:—
દવાખાના સુધને સિહત (રજી.)
રાતીતાલામ, સુરત.

ડોકટરો પણ અજબ થઈ ગયા છે—

—એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ.

કીમત અને પ્રમાણમાં નહીં છતાં ગુણ અને અસરમાં સંપૂર્ણ.

દિનમાં બાએજ એવા કાંઈ દવા શેષીયા અને સંગોપકારક પૂરવાર થઈ દશે ને, દરેક પ્રકારના દર્દો માટે અસીર અને અસરકારક હોય તેમજ અંશીય કે મોરશીમાં જેવા પ્રેશી અને નુકસાનારક તત્વોથી પર હોવા છતાં પંચ. ઘોષાધક અને એસિપરીન વ. વ. ની અનાવરો કરતાં પણ વધુ ઝાપી અને કાંઈની અસર કરી સકે.

પિલટઝ — દર્દ-રોગ
— ગુણ મિશ્રણ

વર્ષોન સતત પ્રયાસો અને સંશોધનો પછી તેમજ ૩૫ ચાર વર્ષો સુધી પેતાના વર્તુળમાં અનુભવી અને નામવર તબીબોના દવાખાનાઓમાં વપરાઈ-કમ્પાઇને' ધૂરી હોવાથી પછીજ, મહેર પ્રત્ય સમદા મુકવામાં આવેલી હોવાથી તેમાં શક કે સંદેહ અને ધમરોટ કે ધાસ્તી જેવું કશુંગ રહ્યું નથી.

પિલટઝ માદાથી ૫૫ સુધી-શરીરના-ખમે તે ભાગમાં થતા દર્દ અને દુખાંતો માટે, ખાસ કરી—

ઝાયાનો દુખાવો, કાનમાં કળતર મરદન, છાતી કે કમરની બેચેની, પેટના દુખાવો, શરદાના દર્દ, ઢાચ, પગ અને વાના દર્દો, કાઝમાની વેદના, સોજાની નળવરા, ચક્રર આવવા, ખાસી થવી, તાવ, મરડા સંધીવા, અનિદ્રા, અને મુદગાર વ. વ —

—ને પોતાના નામ પ્રમાણેજ વિજ્ઞાનિક વેગે દાખલો કરે જ અને કાર્યક્રમ જાન-તત્ત્વોને પણ પ્રુષ્ટ અને તાકના આપે છે.

પોતાના ગુણોને અંગે કેવળ અનોક હોઈ રહેજે સંકેત વિના લેખ સકાય છે.

કીમત ૧૬ પડીકીઓના એક પેકેટનો રૂ. ૧-૦-૦

નમૂનો તફાન મુકના

[ટપાલ ખંચ માટે એક આંચની ટિકિટ મોકલી મંગાવી લો]

રાહુર-રાહુર અને ગામે-ગામ વેચાઇને લોકપ્રિય થઈ પડી છે.

ખાનાનાર:—પિલટઝ લેબોરેટરી, સુરત ૧૬.

—: વેપારીઓને વાજખી રાત અને ઉકાર ડિલિવન :—

સેલ ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ:—હળીખ કુપખી—સંખીતાનામ સુરત ૮.

જો એમ હોત તો....

આપણા પ્રગતિ-માર્ગમાં આવતી કેટલીક અડચણો.

✱

(અળ અંગ્રેઝી પુસ્તક [Think & Grow Rich]ના આધારે)

સંપ્રદેશ :- ૨૧. જ્યંત એસ. શાહ જી. એ.
કિમરેડ.

જેઓ સફળ થતા નથી તેઓનું એક સામાન્ય લક્ષણ હોય છે, નિષ્ફળતાના બધા કારણો તેઓ જાણે છે. તે ઉપરાંત પોતાની સિધ્ધિના અભાવના કારણો માટે જોખમે તેઓ કંઈક, ખરેખરા કારણો માને છે તેવા ખંડાના તેમની પાસેજ હોય છે. આમાના કેટલાક બહાના બહુ બુધ્ધિશાળી હોય છે. અને કેટલાક તો દાખલા દલીલોથી પણ સાચાજ હોય છે એવું પુરવાર થઈ શકે એમ છે. પણ આવા બહાના “સમૃધ્ધિ”ને માટે વપરાય નહિ. દુનિયા માત્ર એકજ વસ્તુ જાણવા માગે છે, અને તે, તમે સફળતા મેળવી છે ? સફળ ત્યાં છે ?

પાત્રોનું વર્ગિકરણ કરનાર એક કુશળ શ્રેષ્ઠક સૌથી વધુ પ્રમાણમાં વપરાતા બહાનાની વિસ્તારથી નોંધ કરી છે. તમે જેમ જેમ આ નોંધ વાંચતા જાઓ તેમ તેમ, તમારી જાતની કાળજીપૂર્વક અને પ્રમાણિકપણે તપાસ કરો અને ખાત્રી કરી લો કે, આમાના કેટલા તમારી આલીશના છે ? જે હોય તો, તેમનો નાશ કરવાનો જયુ પ્રયત્ન કરતા રહો.

પૃથ્ઠ બની રહેલા “જો-તો”ની દ્વંદ્વની (જો પછી) નોંધ

૧. જો મારે સ્ત્રી અને કુટુંબ ન હોત તો...
૨. જો મારી પુરતી લાગવગ હોત તો...
૩. જો મારી પાસે પૈસા હોત તો...
૪. જો મને નોકરી મળે-મળી હોત તો...
૫. જો મારી તબીબત સારી હોત તો...

૬. મેં સારી કેળવણી લીધી હોત તો...
૭. જો સમય-વાતાવરણ સારા હોત તો...
૮. જો મારે પુરતો વક્ત માત્ર હોત તો...
૯. બીજા માણસો અને સમજ સકે તો...
૧૦. આજુબાજુના સંબંધો સારા હોત તો...
૧૧. જો હું મારું જીવન ફરી જીવી સકું એમ હોત તો...
૧૨. જો બીજાઓ થું કહેશે તો વિષે અને ધમ ન હોત તો...
૧૩. જો મને બીજી તક મળી હોત તો...
૧૪. જો હવે મને એક તક મળે તો...
૧૫. મને અટકાવે તેવું કંઈ પણ ન બને તો...
૧૬. હું માત્ર હું તેના કરતાં ન્હાનો હોત તો...
૧૭. જો મારી ઈચ્છા પ્રમાણે કુળ માત્ર કરી સકું તો...
૧૮. જો હું સમૃધ્ધ સ્થિતિમાં જન્મ્યો હોત તો...
૧૯. જો હું થોડા માણસોનેજ મેળવી સકું તો...
૨૦. જો બીજા માણસો મારા માટે ગાંઠવણ કરી આપતા હોત તો...
૨૧. જો બીજા માણસો જેવી બુધ્ધિ મારે હોત તો...
૨૨. મારી જાતને કબુલ કરવાની હિંમત કરી સકું તો...
૨૩. પાછલી તકનો મેં લાભ ઉઠાવ્યો હોત તો...
૨૪. જો લોકો મને જાણવા દેતા હોત તો...
૨૫. જો મારે ઘર ચલાવવું ન પડતું હોત...
૨૬. જો મારે બાળકોની કાળજી રાખવી ન પડતી હોત તો...

૨૭. હુ યોગક પૈસા બચવી સકતો હોત તો... ૫૫. જો હુ જીદાજ પડેશમાં રહેતો હોત તો.
૨૮. મ્હારો ઉપરી મ્હારી કંદર કરતો હોત તો... ૫૬. જો ..અને આમાંના બધા "જો" કરતાં
૨૯. જો મ્હને બીજો કોઈ માત્ર મદદ કરતો હોત તો... સૌથી મોટો "જો" :- "જો હું જેવો
૩૦. મ્હાર કુટુંબ મ્હને સમજી સકતું હોત તો... 'હું' તેવાજ ઝાતે, જેવાની મ્હારમાં
૩૧. જો હુ મોટા સહેરમાં રહેતો હોત તો... ૫૭. જો મ્હારમાં શુ શુ 'ખોટું' છે તે
૩૨. હુ અત્યારેજ ગોઠનાઈ ગયો હોત તો... ૫૮. હુ જાણુ છું કે મ્હારમાં કંઈક તો
૩૩. જો હુ માત્ર સ્વતંત્ર-આઝાદ હોત તો .. ખાધી છેજ, મ્હને મ્હારી બૂલોતો લાભ
૩૪. જો બીજા, લોકો જેવું મ્હાર વ્યક્તિત્વ હોત તો... ઉઠાવવાની તક મળે અને બીજાઓના
૩૫. જો હુ આટલો બધો જાડો ન હોત તો... અનુભવોમાંથી પંજુ કંઈક જોણવાની-
૩૬. મ્હારી શક્તિ બીજા જાણતા હોત તો... શીખવાની તક મળે તો...
૩૭. જો હુ હાલજ અટકાયત મેળવી સકતો હોત તો... ૫૯. જો મ્હારી નખખાઈએતુ 'ચર્મિકરણ
૩૮. હુ દેવામાંથી માત્ર નીકળી જાઉં તો... કરવામાં વધુ વખત રચ્યો' હોત અને
૩૯. "કેવી રીતે !" એજ માત્ર હુ જાણતો હોત તો... તે નખખાઈને કોંઈ દેતાં ઉપરના વિવિધ
૪૦. જો હુ નિષ્ફળ ન ગયો હોત તો . ખ્દાના શોધવામાં ધરોજા 'ઓછા વક્ત
૪૧. જો દરેક માણસ મ્હારી વિરૂધ્ધ જતો ન હોત તો... કાઢ્યો હોત તો...
૪૨. મ્હારે આટલી બધી ચિંતાઓ ન હોત તો .. ૬૦. તો... મ્હારી સ્થિતિ જે ધર્મ છે તેના
૪૩. જો યોગ્ય ..સાચી માણ લખ થયા હોત તો .. કરતા હજાર દરજ્જે સુધરી સકત. ઠીક, હવે
૪૪. લોકો આટલા બધા મુગા ન હોત તો પ્રયત્નો કરીને એ સ્થિતિ હુ આણીશજ."
૪૫. જો મ્હાર કુટુંબ આટલું બધું ખર્ચાળ ન હોત તો.. આ રીતે ખ્દાના શોધ્યા કરવાની દેવના
૪૬. જો મ્હારી જાતની મ્હને ખાત્રી હોત તો .. મૂળ ધણે ઉડે ગયા છે. મનુષ્ય જાત જોટલીજ
૪૭. જો મ્હારે બતકાળ ન હોત તો... એ રેવ પણુ જીની છે અને તે . સફળતા
૪૮. જો બાળ્ય મ્હારી વિરૂધ્ધ ન હોત તો... માટે મરણુ તોલ ધા સમાન ધર્મ પડે છે !
૪૯. ખતમ અહમાં મ્હારો જન્મ ન થયો હોત તો... નિષ્ફળતાનું સ્પષ્ટીકરણ કરવા માટે ખ્દાના
૫૦. જે થસતું છે તે તો જરીજ એ સાચું ન દેખ તો... શોધ્યા કરવાનો ધધો હવે તો સાર્વત્રિક
૫૧. આટલું બધું સખ્ત કામ મ્હારે કરવું જોઈએ પડ્યો છે ! લોકો આમ પોતાના
૫૨. મ્હારા પેમા મ્હે ગુમાવ્યા ન હોત તો... માનેલા ખ્દાનાને શા માટે વળગી રહેતા હશે !
૫૩. મ્હારો પોતાનો ધધોજ મ્હારો હોત તો... જવામ સ્પષ્ટજ છે. તેઓજ તેમનું સર્જન
૫૪. બીજા લોકો માત્ર મ્હને સાંભળતા હોત તો. કરે છે, તેથીજ, તેમનો બચાવ પણ તેમનેજ
૫૫. મ્હારો પેમા મ્હે ગુમાવ્યા ન હોત તો... કરવો પડે છે. પોતાની કંપનાનીજ સંતતિ
૫૬. મ્હારો પોતાનો ધધોજ મ્હારો હોત તો... રૂપ ખ્દાનાને સતાનતી આફ મનુષ્યે પાળી
૫૭. બીજા લોકો માત્ર મ્હને સાંભળતા હોત તો. પેલી ઉછેરવુજ જોઈએને ? મગજની સતતિ-
૫૮. મ્હારો પેમા મ્હે ગુમાવ્યા ન હોત તો... એણે રક્ષણ કરવાનો તો મનુષ્ય સ્વભાવજ છે
૫૯. મ્હારો પોતાનો ધધોજ મ્હારો હોત તો... તેથી ઉશ્કુ કેમજ ધર્મ સકે ? છેવટે, ઉપરની
૬૦. બીજા લોકો માત્ર મ્હને સાંભળતા હોત તો. ખ્દાના-વિશેષની નોંધના સમર્થન માટે નીચેના
૬૧. મ્હારો પેમા મ્હે ગુમાવ્યા ન હોત તો... કથનો પસંદાના સમ્પ્રદાયોં ઉતારી, - દરેક વાંચક

ઠાળાં અને ભૂરાં પોલિશ બનાવવાના વિવિધ નુસ્ખાઓ.

★

હાલના ખૂટ પોલિશોમાં મુખ્યત્વે કરી નરમ કરેલા મીઠુ હોવાથી ઘણીજ સરળતાથી સારી ચમક પચા કરે છે પરંતુ એ સવાલ રહે છે કે, બ્લેકીંગની જેમ એ પણ ચામડાની નરમાશ કામિ રાખી સકે છે કે નહીં? સારું ખૂટ પોલિશ બનાવવામાં ખરી મુશ્કેલ એજ છે કે, તેમાં એવા મીઠુનું મિશ્રણ કરવું જોઈએ જે, રહેલાઈથી ફેલાતો સકાપ છતાં તે એવા કઠિન હોય કે તકલીફ વિના ચળકાટ પણ લાવી સકાય.

મીઠુ (મધપ્રકારમાંથી કાઢેલું) એકલું બહુ સખ્ત હોઈ લગકદાર હોતું નથી. કરનુખા વેકસ અને બીજા વનસ્પતિક મીઠુ, બનાવવી

તેનો લાભ. ઉદાહરણ, તેનું મનન કરે, તેને "વાચે આવે-પચાવે" એવી આશા સાથે, વિરમીસ :-

(૧) "પોતાની ઝાત (નક્સ) ઉપર જીત મેળવવી એ પહેલી અને સૌથી શ્રેષ્ઠ જીત ગણાય."

(૨) "આપણાજ મનથી જીતાઈ જવું એ સૌથી વધુ શરમજનક અને નીચ કૃત્ય છે."

અતે, હું સ્પષ્ટ કરવા માગુ છું કે, આપણું જીવન એક શેતરબની-પેટેટો રમત જેવું છે. સામેના પક્ષમાં "ઠાળ"-"વખત"-રમનાર છે. આલતાં પહેલાં આનાકાની કરશે અથવા કાળજીપૂર્વક ચાલવાની બેદરકારી ગમ્પરો તો બાઝીમાંનો વિરધ્ધ પક્ષકાર "ઠાળ" તમારા બધાજ પેદાં ખાઈ જશે. તમે એવા પક્ષકાર સાથે રમો છો કે જે, અનિશ્ચિતતા બીલકુલ સહન કરશે નહીં!! માટે "ઠાળ"ની આમે શેતરબ રમતા સંપૂર્ણ નિશ્ચયાત્મકતા રાખો.

— "જિવન-વિકાસ"માંથી —

મીઠુ અને પેરેફિન વેકસ, એ સઘળા જુદી જુદી સખ્તાઈ ધરાવતા હોઈ એમાંથી અમુકની મેળવણી કરી ઝોળા-વત્તા પ્રમાણમાં એ મિશ્રણની આગ્રમાઈશ કરવામાં આવે તો સારું પરિણામ ઉપજવી સકાય છે.

એવું કોઈક મિશ્રણ નક્કી પ્રમાણ મુજબ એટલા માટે સુચવી સકાત નથી કે, એકજ મીઠુના જુદા જુદા જાત્યામાં-તેના તત્વોમાં ફરકાર જણાય છેજ; અને તેથી, હમેશાજ પ્રમાણમા ઝુરરત મૂજબ ઓછુવત્તું કરી લેવું અનિવાર્ય હોય છે.

મીઠુ સિવાય વનસ્પતિક તેલો જેમકે, ઝયનુન કે કપાસીયાનું તેલ અથવા ઘટ બનીજ તેલ-જેમકે પેરેફિન ઓઈલને મીઠુમાં મેળવી તેને નરમ કરવામાં આવે છે; પરંતુ એવા તેલની મેળવણી કરતાં સમયે રહેજે વધારે ન પડી જાય એ માટે બહુ ચોકસાઈ રાખવી જોઈએ; નહીં તો, બનાવટ ચિકાસદાર યઈ જશે અને ચમક લાવવા માટે ઘણા સમય સુધી ધસવાની ઝુરરત રહેશે. તેલને બદલે કેટલીક વેળા સસ્તો નર્મ સાથુ પણ વાપરવામાં આવે છે જેને બીજી વસ્તુઓ સાથે મેળવતા પહેલાં જેમ બને તેમ ઝોળા પાણીમાં લઈ પિગળાવી લેવામાં આવે છે. એનાથી ચામડાઓ પરની ધૂળ ઘણીજ આસાનીથી દૂર કરી સકાય છે; પરંતુ કેટલાક નિષ્ણાતોનું માનવું છે કે તે, વાપરવાથી ચમક કાંઈક ઝોળી આવે છે. પાણી નહોતજ વાપરવામાં આવે તો, સાથુ મીઠુને નરમ બનાવવા માટે કામ આવે છે અને એ બાબતમાં તેવ પણ તેટલુંજ ઉપયોગી યઈ પડે છે. મીઠુને ખાતણું કરવા કોઈ ચીજ મેળવવી જોઈએ પણ તે, એટલી નહોં કે, મીઠુ પ્રકાર ની જાય.

૬ પહેલાં એ માટે ફક્ત ટરપેન્ટાઈન વપરાયું હતું પણ હવે પેરેફિન અને બીજી બનાવટો વપરાવા લાગી છે. આસ કરીને ડાયએસીટિલ આલકોહલ અને ડાયપેન્ટીન (Diacetone Alcohol, Dipentene) હવે વધારે ઉપયોગમાં લેવાય છે કારણ કે એ બંનેમાં વાસ બહુજા ઓછી હોય છે. બુથપૂ માટે સ્ટોર્ચ ઓઈલ ઓફ મિરબેઈન (Oil of Mirbane) લવેન્ડર ઓઈલ (Lavender Oil) અથવા બીજી કોઈ સસ્તી બુથ-બૂ કેટલીક વકતે બુથ પૂરતી મેળવી લેવામાં આવે છે. રંગ માટે કાળા રંગ તરીકે આઈવરી બ્લેક (Ivory Black) બોલ બ્લેક (Bone Black) અથવા બીજા ઓછાજ કોઈ રંગ વાપરવામાં આવે છે અથવા એનીલાઈન બ્લેક (Aniline Black), નિગ્રોસિન (Nigrosin) અથવા બીજા કાળા રંગ-જે મીજુ કે દ્રવ્યમાં ઓછાથી ક્રેકે તે, બહુજા ઓછા પ્રમાણમાં ઓટલે કે ૧/૨૦ ટકા પૂરતા થાય છે.

આકેન છુટ માટે તેજોજ કોઈ રંગ વપરાય છે. મીજુ દ્રવ્ય અને રંગનું મિશ્રણ ઓગળાવી તેમાં નર્મ કરવા માટે ઉપર કહ્યું તેમ કોઈ વસ્તુ એટલા પ્રમાણમાં મેળવવામાં આવે છે કે, એ મિશ્રણ ઠંડુ થાય ત્યારે નરમ મસમ જેવું રહે.

આત્મપ્રશ્નની શરૂઆત માટે મીજુ અને તેને નરમ કરનાર વસ્તુ સરખે બાજે લેવું. જે તેનાથી મિશ્રણ બહુ નરમ થઈ જાય તો, મીજુનું પ્રમાણ ઘટાડવું. કેટલાક પોલિશમાં નરમ કરનાર વસ્તુ ઉઠી જાય તેવી વાપરવામાં આવે છે જેને ધવિણામે ચોક્કસ વસ્તુમાં પોલિશ રજાકરવાનું મની જાય છે અને અસખર લગાડી સફાતો નથી. હવે અમે છુટ મેક્રિસ્ટના ચોક્કસ પ્રયોગો પણ આપીશું :-

બૂટ પેક્ટ-રંગ વગરના

હાસુના વેક્સ

૧૦ ઓસ

મીજુ-ચોક્કસ

૩ "

૪૮૦ કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોણ નથી બહુત કે બીજાની નવારી કરવાં પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર શુભજ વધુ નફાવંત હોય છે ?

સિકેડો રૂપિયા અર્થવાં ન મળી રહી એવા કીમતી હુનરોની સંપૂર્ણ માહિતી હવે તમને ઓછાક આનાના અર્થ-લક્ષ્ય મુકત મળી રહે છે. આ રહી એકાદ હુનરોની ટાલી. (પુરી થાકી માટે ૩૮ પાનાનું સુમિષ્ટ મુકત મંગાવો.)

શિયાળુ થાકો-તનુદસ્તી અને લાઠત માટે ઉપયોગી શિયાળાની ભવસમમાં ખાવા લાગક પ્રાક બનાવવા અંક ૬૪ મે. કી. ૪ આના.

શેતુર-રોપણીની માહિતી. અંક ૧૦૧ મે.

કી. ૪ આના.

શેરડી-તેની રોપણી, પીલવા માટે જુદી જુદી અવધા કોણા અને તેના કુચાના ઉપયોગ અને ખાતર સમધી. અંક ૪૨, ૪૩, ૧૧ અને ૭૬ મે.

કી. ૩૪ આના.

શોષક કે-લવાના કામમાં વપરાતા Absorbent Cottonની બનાવટ અને વેપાર. અંક ૮૯ મે.

કી. ૪ આના.

સકરેટી-પ્રાવેતર વિષે. અંક ૮૦ મે.

કી. ૪ આના.

સત્રા મોસંબી-વિવિધ માહિતીઓ અંક ૧૪૦

કી. ચાર આના.

સેનો-કીમ બનાવટના પ્રયોગ, અંક ૧૪૬ મે.

કી. ૪ આના.

સરેકો-ઝાત અતના સરકાઓ (Vinogates) બનાવવા વિષે. અંક ૩૫, ૫૪, ૬૧ અને ૮૩, ૧૧૭, ૧૪૭ મે. કી. ૩. ૨-૦-૦

સેકેટોકોમ અર્થાત રંગ-કિરણરાજ-કોઈ પણ દવા વિના ફક્ત રંગીન રવણનીના મિશ્રણથી શરીરની દરેક દરેક બીમારી કેમ સારી થાય છે, તેની માહિતી. અંક ૧૦૦ મે.

કી. ૪ આના.

૧ જુલો પાનું ૧૧૫)

સ્ટીયરીન (Stearin) ૧ ઓસ
ઓલેઈક એસિડ (Oleic Acid) ૫ "
ઓર્બલ ટરપેન્ટાઈન ૪૫ "

પહેલી ત્રણ ચીજોને ગરમી વડે ઓગળાવી
જે રંગ વાપરતું હોય તે ઓલેઈક એસિડમાં
મેળવી લઈ તેને ઓગળાવેલા મિશ્રણમાં મેળવે
અને પછી એ મિશ્રણ ૪૦ °C જેટલું ગરમ
રાખીને ધીમે ધીમે ટરપેન્ટાઈન ઉમેરી લે.

કૃત્રિમ જોવી બનાવટ

કારતુબા વેક્સ ૧ ઓસ
મીણુ ચોક્કસ ૪ "
પૌરાણીયમ કાર્બોનેટ ૦.૧૧ "
ઉકળતુ પાણી ૬ "
ઓર્બલ ટરપેન્ટાઈન ૪૦ "
પહેલી એ ચીજોને ગરમ કરી ઓગળાવી
લઈ પાણીમાં પૌરાણીયમ કાર્બોનેટ નાખી એ
ઉકળતા પ્રવાહીમાં પહેલી મેળવણી નાખી લઈ
આગ લપરથી ઉતારી લે. હવે તેટલું જ
ઉકળતુ પાણી ઉમેરી હલાવતા રહો અને પછી
ધીમે-ધીમે ટરપેન્ટાઈન મેળવી લે.

(૨)

ચોક્કસ મીણુ ૧૮ ઓસ
ઓર્બલ ટરપેન્ટાઈન ૪૦ "
સાથુ ૨ "
પાણી ૪૦ "

મીણુને ઓગળાવી તેમાં ટરપેન્ટાઈન ઉમેરો
પછી સાથુ અને પાણીનું ગરમ મિશ્રણ તેમાં
ધીમે ધીમે નાખતા જાઓ અને ૬૩ પડે ત્યા
સુધી તેને હલાવતા રહો.

(૩)

પૌરાણીયમ કાર્બોનેટ ૨૫ માગ
પાણી ૮૦૭૩ "
કારતુબા વેક્સ ૧૨૫ "
ટંકનખાર ૭૬ "
રાબન ૨૫ "
સેરેસિન (Ceresin) ૧૦ "

(પાને ૧૧૪ થી આગળ)

સ્પેનિશ પી નટ-વટાણીયા મગફળીનું
વાવેતર. અંક ૪૮ મો. કી. ૩ આના.
સ્પે પેઈન્ટીંગ-સ્પે દ્વારા રંગ-છપકામ કરવાના
એક નવાજ પદ્ધતિ સમિત પરિચય. અંક
૬૪ મો. કી. ૪ આના.
સરેસા કિંવા વહાઈટલેડની બનાવટ વિષે
માહિતી. અંક ૧૩૯ મો. કી. ૪ આના.
સરેસ-બનાવટ વિષે. અંક ૫૩ મો.

કી. ૩ આના.
સ્લેટ ઈટા-સ્લેટપેન બનાવટ વિષે. અંક ૪૧૩ મો.
કી. ૩ આના.
સહકારી સંસ્થાન-મણેયા નવજવાનો માટે
આદાર-૨૫ બને એવા સહકારી સંસ્થાનની
પુરી અને વિગતવાર યોજના. અંક ૧૦૪ મો.
કી. ૪ આના.
સાઇલેન્સ-લીલા ધાસની ગણ બનાવવી. અંક
૯૨ મો. કી. ૪ આના.
સાકર-બનાવવાની પદ્ધતિ અંક ૧૨૫ મો.
કી. ૪ આના.
સાથુ દોણા-વાવેતર-બનાવટ સબધી. અંક
૧૧૩ મો. કી. ૪ આના.
સાપ-ઝડૂ ઉતાર વિષે. અંક ૬૮ મો.
કી. ૪ આના.

સિગારેટ-બનાવવાની પુરી માહિતી-બધી ગુપ્ત
વિગતો સહિત અંક ૯૨ મો. કી. ૪ આના.
સ્ટીરીઓટાઈપ-Stereotype બ્લોક બના-
વવાની માહિતી. અંક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.
સિન્કોના-જેમણી કવિનાઈન બને છે, એ
આગુ વાવેતર. અંક ૧૨૨ મો.

કી. ૪ આના.
સિનેમા સ્ટાઈડ-બનાવવાની પુરી માહિતી.
અંક ૭૭ મો. કી. ૪ આના.
સ્લેટ-ઈટા-સ્લેટના બૂકાની ઈટા બનાવવાની
વિગત. અને માહિતી અંક ૧૩૮ મો.
કી. ૪ આના.

(જુઓ પાનું ૧૧૬)

ઉક્તતા પાણીમાં પેટાસ કાળેનિંદ અને ટંકનખાર મેળવી એ મિશ્રણમાં બાકીની ચીજો નાખી શો. મિશ્રણ સરખી રીતે મેળસેળ ન થાય ત્યાં સુધી ગરમ રાખો.

ઉપલી કીમ બનાવરો મલમથી રહેજ પાતળા છે અને મમે તે ચામડા માટે રંગ નાખ્યા વિના પણ વાપરી સકાય છે, પરંતુ ચામડાનો જે ક્ષર હોય તેવો રંગ એમાં મેળવી લેવો બેહતર છે. તેલમાં જાગળી સકે તેવા બુધુ, નિમ્બસિન, લાલ, લીલા અને શ્વાઉન રંગો રહેજ એસેઇક એસિડમાં મેળવીને ઉપલા મિશ્રણમાં જે તે પેસ્ટ રૂપમાં હોય તો ૧૦ ઓસ પેસ્ટ માટે ૧૦ થી ૩૦ ગ્રેઇન સુધી મેળવવા. કીમમાં રંગ મેળવવા હોય તો એટલાજ પ્રમાણમાં પરંતુ એસેઇક એસિડને બદલે ટરપેન્ટાઇનમાં મેળવી ઉમેરવા.

કાળા પેસ્ટ

કારતુબા વેકસ	૧૦ ઓસ
ચોકચુ મીણુ	૩ "
સ્ટીપરીન	૧ "
એસેઇક એસિડ	૧ "
આઇરિ ટરપેન્ટાઇન	૪૫ "
આઇરિ બ્લેક	૪ "
આઇરિ સોલ્યુબલ બ્લેક	૦૧ "
પહેલી ત્રણ ચીજો મરમ કરી જાગળાવી શો. સોલ્યુબલ બ્લેકને એસેઇક એસિડમાં મેળવી તેમાં ટરપેન્ટાઇન યોડુ યોડુ કરી ઉમેરો. ટરપેન્ટાઇનમાં આઇરિ બ્લેક પહેલાં મેળવી લેવું બેહતર.	

(૨)

ચોકચુ મીણુ	૪ ઓસ
સેરેસિન	૪ "
કારતુબા વેકસ	૧૧ "
આઇરિ ટરપેન્ટાઇન	૧૨ "
સાણુ	૧૧ "
આઇરિ સોલ્યુબલ એનીલાઇન બ્લેક	૫૫ પૂરુ

૫૫ થી

(પાના ૧૧૫ થી આગળ)

સિમિન્ટ-પેટલેન્ડ સિમિન્ટની બનાવટ અને તેના ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૯૧ મે.

કી. ૪ આના.

સિમિન્ટના ટાઇલ્સ, નળીઆ અને છંટા-નકાકારક ફુનરનો ખાસ અને સચિત લેખ. અંક ૯૧ મે.

કી. ૪ આના.

સિસલ-Sisal છેડવું વાવેતર તથા તેના રેયાના ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૧૦૧ મે.

કી. ૪ આના.

સીતાફળ-રોપણી સંબંધી. અંક ૧૨૦ મે.

કી. ૪ આના.

સીલ કરવાની લાખ-કાગળની મુદ્ર તથા ચારસલ અને શીશીઆ પર લગાડવાની કાળી, નોકોલેટ, પીળી, શ્વાઉન, બુધુ, લાલ, લીલી, સફેદ અને સુન્દરી-રૂપેરી રંગબેરંગી લાખના ૧૩ પ્રયોગો અંક ૧૩ મે. કી. ૪ આના.

સીધવાની સોય-બનાવટ અને ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૯૫ મે. કી. ૪ આના.

સુકા મેવાનો વેપાર-નિષ્કાવંત અને રસિક લખાની આજી રૂપરેખા. અંક ૧૧૨ મે.

કી. ૪ આના.

સુખડ-વાવેતર અને લેખા સંબંધી. (સુખડના તેલની બનાવટની માહિતી સહિત) અંક ૪૮ મે.

કી. ૩ આના.

સોડિયમ કાર્બોનિટ-બનાવટની પદ્ધતિ અંક ૧૨૭ મે.

કી. ૪ આના.

સોડિયમ સિલિકેટ-બનાવટ વિશે. અંક ૯૨ મે.

કી. ૪ આના.

સોનાના વરક-કેમ બનાવવા. અંક ૪૩ મે.

કી. ૩ આના.

સોનાની શાહી-ટાંક-શક્ટન પેન વ. માં વપરાતી સોનાની શાહી-ટાંક ડિવા Nib ની બનાવટ. અંક ૧૨૯ મે.

કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૧૧૭)

સાચુની કતરણો કાપી બને તેટલા ઓછા પાણીમાં ગરમી વડે ઓગળાવી લો. મીણોને એકઠી કરી ગરમી વડે ઓગળાવીને તેમાં ટરપેન્ટાઈન સાદી રીતે હલાવીને મેળવી લો. પછી રંગ ઉમેરી છેવટે સાચુવાળું મિશ્રણ મેળવીને સઘળું ઠંડું પડે ત્યાં લગી હલાવવાતું ચાલુ રાખો.

(૩)

અપાન વેક્સ	૪૦ ભાગ
સેરેસિન	૧૦૪ "
ઓઈલ ટરપેન્ટાઈન	૧૮૦ "
કારનુબા વેક્સ	૧૦ "
ઓઈલ સોલ્યુબલ નિગ્રોસીન રંગ	૧ "

સઘળા મીણોને ગરમીની મદદ વડે ઓગળાવી એ મિશ્રણમાં રંગ ઉમેરી છેવટે ટરપેન્ટાઈન થોડું થોડું નાખીને હલાવતા રહી એક સરખું કરી લો.

(૪)

સેરેસિન	૩૫ ભાગ
ચોક્કસ પીળું મીણ	૧૦ "
કારનુબા વેક્સ	૫ "
ઓઈલ સોલ્યુબલ નિગ્રોસીન	૩ "
ઓઈલ ટરપેન્ટાઈન	૧૨૫ "
લેમ્પ બ્લેક	૨ "

પહેલી ચાર ચીજોને એક સાથે ગરમી વડે ઓગળાવી લો. લેમ્પ બ્લેકને પાંચ ભાગ ટરપેન્ટાઈનમાં ઘુટી ઉપજા મિશ્રણમાં તે, ત્યાં બાકીનું ટરપેન્ટાઈન મેળવી લઈ ઠંડું પડે ત્યાં લગી હલાવતા રહો.

ભૂરો પેસ્ટ

ચોક્કસ પીળું મીણ	૧ ઓસ
પામ ઓઈલ	૧ "
ઓઈલ ટરપેન્ટાઈન	૩ "

ગરમ પાણીની મદદ વડે ત્રણેને ઓગળાવી લઈ રંગ માટે પાંચ ઓઈન નેનકોન બ્રાઉન (Nankin brown) રહેજ રપીટમાં મેળવી ઉમેરી લો.

(પાના ૧૨૬ થી આગળ)

સોપારી-પ્રકાર પ્રકારની સોપારીની રોપણી, તેની પકવણી, કાપવાના સચા અને વેપાર વિષે, અંક ૮૩ અને ૮૩ મો. કી. ૮ આના. સોયા બીન્સ વાવેતર અને તેની ઉપયોગિતા વિષે, અંક ૭૧ મો. કી. ૪ આના.

સૌંદર્ય બનાવટો-ચિહ્ન પર લગાડવાના પાવર, લોશન, કોલ્ડ ક્રીમ, જેલી ક્રીમ, વેનીશિંગ ક્રીમ, સ્ટાયર્સ ક્રીમ અને સ્નો ક્રીમ વ. બનાવવાના પ્રમાણજુન ૭૩ પ્રયોગો. અંક ૧૧૪ અને ૧૧૫ મો. કી. ૮ આના. હલવાઓ-પ્રકાર પ્રકારના લહેઝતદાર હલવાઓ બનાવવા. અંક ૫૪ મો. કી. ૩ આના. હસ્તાક્ષર-વિના પુંજીએ અને નજીવી મિહનતે માત્ર હસ્તાક્ષરના સંગ્રહ-વેપાર દ્વારા ધન મેળવો. અંક ૧૦૪ મો. કી. ૪ આના. હળદર-તાઝી હળદરને સુકવવાની માહિતી. અંક ૪૦ મો. કી. ૩ આના.

હાડકાનું ખાતર-કેમ તૈયાર થાય છે ? અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના. હાથવણાટનું કાપડ-એના ધધા વિષે. અંક ૯૬ અને ૧૦૬ મો. કી. ૮ આના. સુગંધીદાર તેલો-મોગરા, શુભાખ, ચબેલી, ચપા વ. વ. સોળ પ્રકારના સુગંધીદાર તેલોની બનાવટ. અંક ૩૮ મો. કી. ૩ આના. સુગર ઓફ મિલ્ક-લેસ્ટાઈન-અંક ૧૩૯ મો. કી. ૪ આના.

સુગની-૩-વણાટની ભરમની વિખ્યાન કારીગીરી. અંક ૪૪ મો. કી. ૩ આના. સુન્દરી માહલીઓ-એનો ઉદ્દેર-ધધો. અંક ૬૮ મો. કી. ૪ આના. સુરણ-વાવેતરની માહિતી. અંક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.

ઝોડેર સાથેન પેસા ચોકલી આપો નાની રકમના ઝોડેરનું વી. પી. કરતા નથી અંક ૬૬ ટપાલ ખર્ચ દિનમાં મુઆફ છે. પલુ વી. પી. થી મંજાવાય તે તેનો ખર્ચ માફકને સિદ્ધે નહોતો પડે છે.

કમર ઓફિસ, સોગવરવાડા, સુરત.

કારતુમા વેક્સ	૮ ઓસ
૨૫મ ઓઈન	૩ "
ઓઈન ટરપેન્ટાઈન	૧૨ "
સામુનો બુકો	૧ "
ઓઈન મિરબેઈન	૧ ગ્રામ

પ્લેટી મે ગીઝોને ગરમી વડે ઓગળાવી ચૂના પરથી ઉતારી લો, પછી તેમા ૧૦ ઓસ ઓઈન ટરપેન્ટાઈન થોડું થોડું કરી ઉમેરતા જાઓ અને હનાવતા રહો. બાકી રહેલા ૨ ઓઈન ટરપેન્ટાઈનમા બાકીની બે ગીઝો મેજરી લર્વ એ મિશ્રણને પ્લેનાના મિશ્રણમા ઉમેરી એક ગમ મી લો. ૨ગ માટે નેનકીન આઉન અપખેચુ ઉમેરી લેવું.

(૨)

સેરેસિન	૬ ભાગ
આકબુ પીગુ મીણ	૨
કારતુમા વેક્સ	૧
નાચાન વેક્સ	૧ "
ઓઈન ટરપેન્ટાઈન	૩૨

પ્લેટી ચાર વસ્તુઓ ગરમી વડે પીગળાવી લઈ અપખુરતો ૨ગ ઉમેર્યા પછી ઓઈન ટરપેન્ટાઈન ચાડુ થોડું કરી ઉમેરતા જાઓ અને હડુ થાય ત્યાં સુધી હનાવતા રહો.

(૩)

કારતુમા વેક્સ	૧૦ ભાગ
રાજન	૧૬
સેરેસિન	૨૪
ઓઈન ટરપેન્ટાઈન	૧૫

પ્લેટી ત્રણ ગીઝોને એક સાથે ગરમીની મદદથી ઓગળાસીને છેવટે ટરપેન્ટાઈન થોડું થોડું ઉમેરી હડુ થતાં સુધી હનાવવાનું થાય ત્યાં અપખુરતુ ઓગળ સેલ્યુમન એનીન ઈન ૨ગ ઉમેરી લેવું.

(૪)

સોડીયમ માર્બેનેટ	૩૦ ગ્રામ
પાણી	૩૦૦ "

મનને ગરમી વડે મેજરી લો પછી તેમા કેસાઈન સોપ તથા ભાગ ઉમેરો અને એટલું ગરમ કરો કે સાંતું ઓગળાને એક રસ થાય. જ્યાં પછી રાજન ૪ ભાગ, બોક્સ પીગુ મીણ ૨૫ ભાગ અને કારતુમા વેક્સ ૧૫ ભાગ ઉમેરી ગરમી આપવાનું એવા વડતા સુધી ચાલુ રાખે કે એ સવડું, એક રસ થઈ જાય હવે એમા કીમ ઓફ ટાઈર ૫ ભાગ ઉમેરી ચૂના પરથી ઉતારી લો અને છેવટે તદ્દન હડુ થઈ જાય પછી થોડું થોડું કરીને ઓઈન ટરપેન્ટાઈન ૨૫ ભાગ એમા મેજરી દો છેવટે સુધી હનાવતા રહેવું જરૂરી છે. ૨ગ માટે અપખુરતુ ઓછા સેલ્યુમન આઉન ક્વર ઉમેરી લેવું.

બુટ પોલિશ માટેના વધુ પ્રયોગો હવે પછી ઇન્શા અન્વાહ

કારતુમા વેક્સનો પ્રતિનિધિ

ચરણા લાખ	૮ રતન
ચોકબુ મીણ	૧૧ "

એકને એક સાથે ગરમીની મદદ વડે ઓગળાવો અને પછી એ પિગમેન્ટા મિશ્રણને ૨૩૦° સુધી ગરમી આપી તેમા અર્ધી રતન સામ કામરનો બારીક કરેલો ભુકો થોડો થોડો કરી મેજરતા જાઓ બુકો નાખે ત્યારે બરાબર હનાવો કે જ્યાં તે સારી રીતે મિશ્ર થઈ જાય કામર નાખી ૨૬ થા પછી એ મિશ્રણ પર આવેના પરપોચા બેસી જાય ત્યારે બારીક કપડામા તેને ગાળી લઈ પનરાજા કપડાઓમાં ફરી લો.

તમારું ઉપર જે કામ પડી છે તે તો આપ જાણતાજ હશે કે હિન્દમાં તમારૂંની જેની બહુ મોટા પ્રમાણમા થાય છે એક દર ૧૫ લાખ એકર જમીન ઉપર તમારૂંની ૩૫૫૫ કરવામા આવે છે.

જેવાર શિખામણુ

નાદાન બાઈ !

તારો જવાબ મળ્યો, જોઈ ખુશી થઈ. તું કહે છે કે, “જ્યારે હું મારા પેટ પૂરતું કમાઈ લઉં છું તો પછી-મારે નકામી અને વધારે પડતી માથાકૂટ શું કરવા જોઈએ ? અને જે કાંઈ મળે છે તેમાંજ હું તો આનંદ અને સતોષ માતું છું. ક્યાં છોકરા-ઢૈયા છે કે મને ચિંતા હોય.”

જો તારામા સ્વમાન અને ખુદદારી હોય તો તું તારી ઝાતનેજ એ સવાલ પૂછ કે, આજે તું જે કાંઈ પચાડા કરી રહ્યો છે તે, ખીનઓની સહાય અને મદદ જવા દે, ફક્ત તારા માટેજ પૂરતું છે ? તને લાગતું હશે કે તે તારા માટે પૂરતુંજ છે પણ હું કહું છું કે નહીં. કારણ કે તારી એકે-એક આશા માત્ર નાણાની ઉણપ અને કમીને કારણે પૂરી થતી નથી. તને કોઈક વેળા તારા મન ઉપર બહુજ નિર્દય રીતે કાબૂ રાખવો પડે છે એટલુંજ નહીં પણ ધણી ખરી અભિલાષાઓને જન્મ્યા પહેલાંજ આપઘાત કરવો પડે છે કારણ કે તેમને ચોપવા અને ફળવા દેવા માટે તારા મનમા એજ નિર્ધનતા અને કમાણીયતને કારણે ખત અને ઉત્સાહ હોંતા નથી.

શું તને કોઈ કોઈ વક્ત નથી લાગતું કે મારી પાસે પૈસા હોત તો હું ગરમ કપડાનો સૂટ પહેરતે, હું નવી સાઈકલ ખરીદી, ફરવા જતે, હું તે ખાત, હું તે ખરીદતે, હું આમ કરતે, હું તેમ કરતે.....વ. વ. ? (આ જો...તો...ની પરસ્પરતાના નિખવાઈની વિગતો આ અંકમા ક્યાંક વધુ વિગતવાર પણ અપાઈ છે તે જુઓ).

ખરેખર, તારી પાસેથી આવા જવાબની મને આશા ન હતી. હું તો શિખામણુ ઉપર અમલ અને અનુકરણ ઇચ્છતો હતો. તું એ

ભૂલી ગયો કે, તને ભવિષ્યમાં એક તવા જીવન-ક્ષેત્રમા કપડાવાતું છે અને આ તે જીવન-ક્ષેત્ર છે જેમાં ઘણા પહેલે પગથીયેજ પોતાનું બાન અને સર્વસ્વ ગુમાવી બેસે છે; અને જ્યારે વક્ત સાથે તેમને માથે નવી નવી જવાબદારીઓ અને ચિંતાઓ આવી પડે છે ત્યારે હિંમત અને સહન શીવતાનો શ્વાસ ગુમાવા લાગે છે આજે ભલે તને સત્તાન ન હોય પણ, આરતી કાઢતે માટે તું શું ખાત્રી કે બાંહેધરી આપી સકે છે ? નહીંજ, કોઈએ પોતાના મન ઉપર એવો અકુશ અને અધિકાર મેળવ્યું નથી અને આ તો કુદરતની એવી લીલા હોય છે કે કોઈને માથા છતા એકેય મળતું નથી અને કોઈને માંગ્યા વિના પણ અનેક મવી જાય છે.

આ તો હતી ભવિષ્યની વાત ! શું આજે એક આશાકિત પુત્ર તરીકે તને વૃદ્ધ મા-બાપ, મ'સમ બાઈ-પહેનો અને નિરાધાર સગા-રોહીઓ નથી ? એક મનુષ્ય તરીકે તારી ફરજ છે કે, તું તેમની સાથે માથા અને ગ્રેમ-ભર્યાં સૂચક કરે, તન મન અને ધનથી તેમની મદાય કરે. ઈશ્વરે જ્યારે મિહનત માટે શક્તિ અને વિચાર કરવા બુધ્ધી આપી છે તો તે માટે આમાર માની જેમની પાસે એ બંને શક્તિઓ ન હોય તેમની સાથે તારે સહાનુભૂતિ દેખાડવી જોઈએ. પ્રમાણિક રીતે પૈસા કમાવી વાળખી રીતે દ્વયયોગ કરવો; એજ મનુષ્યનું કર્તવ્ય છે. આ સમારમાં ઘણા સોકો દુખી અને દુર્ભાગી છે, તેમની સહાય રાજ-અધારણો અને કાનૂની અકુશી કરી સકતા નથી પણ માત્ર ધનની આશા અને સમાજના બધોનાજ કરી સકે છે. ત્યારે પણ ત્યારી ફક્ત અદા કર્યેજ છુટકો, તને પણ

કુદરતની ક્રોધી થા લોક-સા-રના બધને માર્જે
પણ તેમ કરતુજ પડશે

દેશના કનુતેનો બગ કરનારને ન્યાય સિદ્ધા
કરે છે મમા-રના ધગએનો વિરોધ કરનારને
મમાજી પિતૃકારી તેની માથે પોતાની સબધ
સાકળી તેડી પાડે છે તેજ રીતે કુદરતી
નિયમોને પકમનાગ અને અવગણનાર પણ
દુખી થયા વિના રહેતા નથી તે માન્યપુ
તો દરેકને કે મમારમા મેરીએ મેરીએ બાક
નારા ફેરીઆઓ પેમા-પેમાની વસ્તુ વેડીને
ધનચાલ મની ગયા છે અને મોગી મોગી કાં ના
મેરી અને રના મ. કરનારાઓ લાખો રૂપ્યા
કમાઈને પણ આજે કમાવ થઈ ગયા છે અને
પાગમઓની રના પર છત્રી રદયા છે

મને વિશ્વાસ છે કે તુ પોને મમવુ દોઈ
એ વાન તાર મળે ઉતરીજ દશે અને હવે
તુ મમદ ગયો દશે કે આપણા પોતાના
નિર્વાહ અને કુકુબ-વરતોની મદાય માટે
આપને નાખા પપલ કરવા નેઈએ અને તે

માટે મુખ્ય અને મોખરેનુ સાધન માન ધણી
છે ધધાનો આધાર આમર ઉપ છે અને
નેમ, એક સેનિક-સિપાહીમા દિગ્મતની,
વધાનમાં ઉત્તાદની અને ન્યાર્થ મા નિપજ
પાનની આસરવકતા છે તેમ, દરે વેપારી માટે
આમર અને સાખતુ હોતુ ઝુરી છે

મિદનર એ છે કે હવે તુ તારા હવન
દોષને દછ વધુ વેગચાન અને દછ વધુ
એખમી બનાવ જવાબદારીઓ આજે ને
હાઈ દોલ તે કરતાં વધુ તારે શિરે સે અને
પછી તેમને અ. કરવા-તેમથી મુક્તી મેળવવા
માટે દરેક સમવિન, પ્રથનો, પ્રમણિક પ્રથાઓ
અને કાગજપુર્વકની કોશિશ કર આ રીતે તુ
મુખ્ય ભોગવી સકશે અને તારા આસપાસના
સગા સ્નેહીઓને પણ મુખ આપી સકશે

ક્રમર તને મરણુધી આપે એજ
અનિચાતા અને આશિર્વાદ સાથે,

તારા બહુ કષ્ટિતો,
દુબીબ

પર વર્ષોથી લાખ્ખો રોગીઓ દ્વારા પરિક્ષિત

અને અકમીર પુરવાર થયેલ જગમશહુર

ખાલી દમ મમદ પી, કોરેસા છવને ચપન ન પડતુ, બહુજમી, ઉઠી અને ગાંડાની
મખ્યાત દવા છે ગમવતી, સીઓતો છવ ગમગણો, ભૂરી થવી, તથા, બાળકોનુ દુધ
ઓકતુ અને લીના પીણ ગ્રાહ થવામા વિશેષ સુલુહારી છે

પાગી મીવાય ખીજન મેઈ અનુપાનની ઝર નથી

દગમા અને શુમાફરીમા દમેમા પાસે ગખવા લાયક છે

રેક જગ્યાએ મોગ દવા વેચનારાઓને ત્યા મળશે

સુખ સંચારકે કંપની લીમીટેડ, મથુરા.

આ પાવડરનો અર્થ આપ સમજો છો તેમ ઈંડા અને દૂધને સુકવીને બનાવેલો પાવડર નહીં, પણ એ તો, સારી જાતના સ્ટાર્ચ (નિશાસ્તો)માં રંગ અને ખુશબૂતી મેળવણી છે અને બસ...ખીણું કશુંજ હોતું નથી. એ, આપણે ચાહીએ તો ઘરમાંજ બનાવી સફીએ છીએ. એમાં વધરાતા રંગોમાં શ્રેષ્ઠ કેસરતું પ્રવાહી છે. જેને બદલે ખાવામાં વાપરી સકાય તેવું કાઈ પણ બનાવટી રંગ આપણે મેળવી સકીએ. જે આવે કાઈ રંગ લેશે તો તેને પ્લેલું અર્ધા ઓંસ સુગર ઓફ મિલ્ક સાથે સારી રીતે ખરખરમાં ઘુંટી લઈ બરાબર મિશ્ર કરવું પડશે. તે પછી થોડો થોડો નિશાસ્તો (ધઉતું દૂધ) મેળવતા જાઓ અને ઘૂંટતા જાઓ. આથી રંગ સરખી રીતે જળી જશે.

એજ પ્રમાણે ખુશ-ખૂ પણ થોડાક નિશાસ્તો સાથે મેળવીને ઘૂંટ્યા પછી બીજો થોડો થોડો નિશાસ્તો ઉમેરીને એ પાવડર ચાલણીમાં બે-ત્રણ વાર ચાળી લો. એમ કરતાં ખુશ-ખૂ પણ બરાબર મલી રહેશે. એજ રીતે તૈયાર કરવામાં આવેલ પાવડર દેખાવે કીમ-હલકા પીળા રંગનો હોય છે અને પાણી પડતાંજ વધુ પીળો થઈ જાય છે.

રંગ તરીકે હળદરનો બહુ બારીક કરેલો બૂકો પણ સારું કામ આપે છે પરંતુ એની વાસને કારણે વાપરવામાં આવતો નથી. થોડાક ત્રિધાસ પાત્ર પ્રયોગો નીચે મુજબ છે:—

ઓખાનો બારીક લોટ	૨ રતલ
આચરટ	૧ "
કેસરનો પ્રવાહી રંગ	૧ શ્રામ
કડવી બદામતું તેલ	૨૦ ટીપાં
ઓઈલ ઓફ નેરોલી	૩ "

પ્લેલું પ્રવાહીઓને ખરલમાં નાખી તેમાં થોડાક ઓખાનો લોટ મેળવી ઘૂંટતા જાઓ. એમ, અર્ધો રતલ ઓખાનો લોટ મેળવ્યા પછી તેને ચાળીને બાહીની ચીંતે સારી રીતે મેળવી લઈ ફરીથી ચાળીને ડબ્બામાં ભરી રાખો.

(૨)

કોર્નફ્લોર	૧ રતલ
હલદીનો બૂકો	૧ શ્રામ
કડવી બદામતું તેલ	૧૦ ટીપાં

(૩)

કોર્નફ્લોર	૧ રતલ
આચરટ	૧ "
એગ્રો-ઓરેન્જ રંગ	૫૫ પુરતું.
કડવી બદામતું તેલ	૧૦ ટીપાં
જમરણતું તેલ	૩ "

(પાવડરના એક એક તોલાના પડીકા બનાવી લેશે તો સુગમતા થશે કારણ કે ૧ રતલ દૂધ માટે ફક્ત એક પડીકું પુરતું થાય છે.)
વાપરવાની રીત:—

૧ પેકેટ (૧ તોલા જેટલું) પાવડર લઈ એક વાસણમાં એક ચમચ પાણી સાથે તેને સારી રીતે મેળવેા જ્યો તે રમણ જેવું થઈ જશે. એ દરમિયાન એક રતલ દૂધ કાળી લો. દૂધમાં આસરે પાંચ તોલા (ધ સ્વાદ મુજબ ઓછી-વધતી) ખાંડ પ્લેલુંજ નાખી લો. હવે એ ઉકળતા દૂધને તે પાવડરના મિશ્રણ પર નાખીને એક સરખી રીતે હલાવતા રહો. તેથી ઠંડું પડ્યા પછી કેસ્ટર્ડ તૈયાર થઈ જશે.

જો વધારે સ્વાદિષ્ટ બનાવવું હોય તો થોડીક મલાઈ અથવા એક ચમચ દૂધનો આવેા મેળવી સકો છો.

વિવિધ બાતમીઓ

* સને ૧૯૪૦-૪૧ ના વર્ષમાં કન્ક્રમ રેક્ષ સુપર રેક્ષ અને સરચાર્જ મળી આસરે ૨૪,૫૦,૦૦,૦૦૦ રૂપિયાની ચોખ્ખી ઉપજ સરકારે મેળવી હતી જ્યારે તે પહેલાના, એટલે સને ૧૯૩૮-૪૦ ના વર્ષમાં એ ઉપજ ફક્ત ૧૯,૦૦,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા હતી આ આકાશ-ઓમાં વધારાના નફા ઉપરનો કર જે, ૧૯૪૦-૪૧ માં ૧,૫૦,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા ઉપજ્યો છે તેનો સમાવેશ થતો નથી એજ વર્ષ માં ૩૦૫૪૬ નવા કર બરનારાઓ શોધી કાઢવામાં આવ્યા હતા જ્યારે ૩૦૬૮૪ વ્યક્તિઓના નામ પત્રકમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા વળી એજ વર્ષે કન્ક્રમરેક્ષ એક્ટની કનમ ૨૮ (જે આવક વેરો છુપાવવા માટે લાગુ પડે છે તે) અનુસાર ૨૬૮૨ ઈમિતો દડાયા હતા, જ્યારે ૧૯૩૯-૪૦ માં માત્ર ૫૩૫ અને ૧૯૩૮-૩૯ માં ૧૦૬૧ ઈમિતોજ આ રીતે દડ કરવામાં આવ્યો હતો આ કાનૂન મુજબ સુસલ કરાચી દડની રકમ ૧૯૪૦-૪૧ માં, રૂ. ૧૨,૭૫,૦૦૦ અને ૧૯૩૯-૪૦ માં રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦ અને ૧૯૩૮-૩૯ માં રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦ હતી

* * *

હિન્દુસ્તાની તોલ-માપ પ્રાંતે પ્રાંતે અને વસ્તુએ વસ્તુએ જુદા જુદા છે પણ મોટે ભાગે મળુ તાર અને તોલાથી વેપાર ચાલે છે મળુ ૮૨ ૨૮ એટલે ૮૨૫૬ રત્નનો અને શેર ૨૦૫૭ એટલે ૨૫૬૦૦ રત્નનો, તેમજ તોલો ૧૮૦ ગ્રેઇન (ગ્રામ)ને હિસાબે હાય છે હિન્દમા તોના અને રૂપ્યા બારતુ વજન એકજ છે એટલે ૧૮૦ ગ્રેઇન (ગ્રામ)નુજ મળુ સમા આવે છે બગાળી મળુ ૮૨, રત્ન ૪ ઓસ અને ૪ શ્રામ વજનનુ થાય છે

* * *

ગયા મહાન યુદ્ધ દરમિયાન ૧૯૧૪ થી ૧૯૧૯ સુધી કોઈ પણ એક વર્ષમાં હિન્દમા

૪ કરોડ મુસાફરોએ મુસાફરી કરી હતી જ્યારે માર્ચ ૧૯૪૧ ની સાનની આખરે એ આકોડ ૬ કરોડ, ૩૦ લાખ સુધી રહેગ્યો હતો એજ પ્રમાણે એજ મુદતમાં માલની આવક જનક અનુક્રમે ૧૧૨ અને ૧૨૨ લાખ રત્નની મજૂર હતી.

* * *

૧૯૪૦-૪૧ માં હિન્દમા ૧૦ કરોડ રત્ન ચાક વપરાઈ હતી ચાકનો ઉપયોગ વધારવા માટે "ટી માર્કેટ એક્સપાનશન બોર્ડ" ૨૨ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો હતો

* * *

હિન્દમા પ્રતિ વર્ષે ૨ લાખ હન્ડવેટ એટલે લગભગ ૭ લાખ મળુ રૂપિયાનુ દૂધ (Condensed milk) પરદેશથી આયાત થતુ હતુ

હોલસેચ માટે લખો

હાજમિયા અખતુલ્લાહખાઈ

ટોપીઓ, હોઝીયરી અને છતરીઓના વેપારી.
કે. ઠાકુરજી, જોટાંગશાહ પોલીસ ચોગ,

આહમદાબાદ.

TELE } Add 'ISLAM BROS'
Phone No 2426

રેઝિન (Resin) એકેલાઈડ

એ અનેક પ્રયોગો વડે તૈયાર કરાય છે, જેમાંના એક નીચે મુજબ છે. મેશક, એ રસાયણિક પ્રયોગ હોવાથી રસાયણ શાસ્ત્રના મળણકારોજ સંજ્ઞાપુરવંક. તે કરી સકશે.

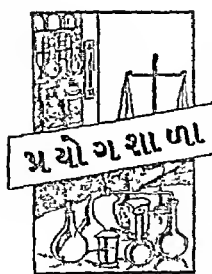
૪૫૦ ગ્રામ ચપળા લાખને ૧૦૦૦ C. C. પાણી જેમાં ૫૦ C. C. લાઈકર એમોનિયા (૦.૮૮

રેપેસિફિક ગ્રેવિટીવાળું) મેળવેલું હોય તેમાં એમોનિયા નાખો. હવે ૫૬ ગ્રામ ફેસેઈન લઈ તેને ૨૫૦ C. C. પાણી-જેમાં ૫ થી ૮ C. C. લાઈકર એમોનિયા મેળવેલું હોય તેમાં નાખી મિશ્રણ તૈયાર કરો. આ ફેસેઈનવાલા મિશ્રણમાં લાખવાનું મિશ્રણ ગરમ ગરમ ઉમેરવું. પછી તેમાં ૫ ગ્રામ ચૂનો સ્લેજ પાણીમાં મેળવ્યા પછી ઉમેરો અને ૪૫૦ ગ્રામ લાઈકરને બેર તથા ૧૨૫ ગ્રામ કેમ્ફોરમ સ્ટીઅરેટ અને ૨૦ થી ૨૫ ગ્રામ મનપસંદ રંગ ઉમેરીને એ સર્વને સારી રીતે ગૂંદી લઈ લોચો તૈયાર કરો. હવે આ લોચાને હવામાં સુકવી તેનું પાવડર ૬૦ નંબરની ચાલણીઓથી ચાળી સકાય તેવો બનાવી લો. આ પાવડરને ૪ થી ૫ કલાક સુધી ૮૦ થી ૮૭°C સુધીની ગરમીમાં સુકવી લેશો તો ઘાટ બનાવવા માટે દખાવવાનો પાવડર તૈયાર થઈ જશે. આ પાવડરને ૧૩૫થી ૧૪૦°C સુધીની ગરમીમાં દર એક સમયેરસ ઈએ ૧૫ થી ૧૫૫ ટન જેટલું દખાણુ આપી મન પસંદ ઘાટ કે આકાર બનાવી લો. ઉતરે તેને બધે પોલિશ કરી લેશો તો સારો જેવો ચળકાટ પણ આવી જશે.

૦

વોલરમુક કેનવાસ

ગરમ પાણીમાં નરમ સાબુ મિશ્રણની લઈ તેમાં હીરાકરીનું પાણીમાં બનાવેલું

પ્રવાહી નાખો અને જ્યાં સાચુવાસ પાણીમાંથી નીચે થશે એસનો અટકે ત્યારે એ પ્રવાહી ઉમેરવાનું બંધ કરો. હવે ઉપરનું પાણી કઢી લઈ નીચે એસેઈન થશે એકઠું કરો અને તેને પાણીથી એક વાર ઘેઈ સુકવી લો. તે પછી એ પાવડરમાં અલસીનું તેલ મેળવીને વારનિશ જેવું બનાવો. એ મિશ્રણ કેનવાસ

ઉપર ઘરા વડે લગાડનાં કેનવાસ વોટર મુક બની જશે. એટલુંજ નહીં, પણ તે વધારે દસક પણ થશે નહીં.

વોલરમુક દસાથ

અર્ધા ગેલન પાણીમાં ત્રણ ઓસ ફકટડી મેળવી કપડાને એ પ્રવાહીમાં ઘેળાં લો. પછી એ કપડાને એક ગેલન પાણીમાં ૪ ઓસ લો એસીટેટ મેળવીને બનાવેલા પ્રવાહીમાં નાખી સુકવી લો. સુકાઈ રહ્યા પછી સફેદ પાવડર ઘરા વડે સાફ કરી નાખો.

૦

ચામડા માટે

ચામડાને સાફ કરવું:

એક રત્ન ફેચ પથો ઓકર એટલે પીળા મરોડીમાં એક ચમચ મીઠું તેલ એવી રીતે મેળવો કે બન્ને એક રમ થઈ તેવ દખાવ નહીં. પછી એક રત્ન પાર્કપ કસે અને અર્ધો રત્ન ગ્રાયર એટલે નિશાળો લઈ ઉઠગના પાણીમાં નાખીને મેળવી લો. અને મિશ્રણ ૬૩ થાય ત્યારે ચામડા ઉપર લગાડો અને સુકાય એટલે ઘરાથી સાફ કરી નાખો.

ચામડા ઉપર ગિલિટ

ચામડા ઉપર ઈઝીની સફેદીને ઘસ વડે લગાડી તે કવર મોના કે ચાંદીના વસ્ત્ર એવી દાંથી દંત મા પાવડરના મેદશ વડે ઘેંડી નાખો.

આ કામમાં ફોલ્ડમંદીને આધાર મોઢરો કરવાની ચેકડીસ ઉપર છે.

ચામડા પર ચળકાટ-વારનિશ

ચંદરનું પાંતણુ પ્રવાહી બનાવી તેટલાજ વજનમાં ઈંડાની સફેદી મેળવીને ચામડા ઉપર લગાડો જ્યાં બહુજ સારો ચળકાટ આવી જશે. આ વારનિશ હાથ ઉપર ચેંટતું હોવાથી રોજના ઉધોગનું વસ્તુઓ માટે બેઠતર છે કે ચંદરનું પ્રવાહી ન લેતાં, ફક્ત સાદા પાણીમાંજ તેટલા વજનની ઈંડાની સફેદી મેળવીને તે મિશ્રણજ ચામડા ઉપર ખૂબ ધસી લેવું.

વોટરપ્રૂફ ચામડા

રાત્ર અડી તોલા, ચરબી ૦૫ રતલ, ચદરસ ૫ તોલા, મીણુ અડી તોલા, અળસીનુ તેલ ૧ રતલ.

પ્રેલાં કોણક વાસણમાં ચરબીને યિગળાવી લો, પછી તેમાં ચદરસ નાખો. બ્યારે તે ઓગળી જાય તો રાત્ર અને મીણુ મેળવે. અને છેવટે અળસીનુ તેલ નાખી પકવી લઈ ઠંડુ પડવા દો. હવે આ તૈયાર થયેલું મિશ્રણ ચામડા પર ફેરવી લો. હવે આ ચામડુ પાણી ખૂસી સકશે નહીં.

ચામડા પર રંગ

બ્લુ રંગ

(૧) ચામડાને મકમૂજ અને ગળીના પાણીમાં એક દિવસ રાખી મૂકો અને પછી એક ક્લાક લગી ફટકડીના પાણીમા નાખવાથી બ્લુ રંગ ચડી જશે.

(૨) એલ્ડર બેરીઝ (Elder berries)ને પાણીમાં ઉઠાળી ચામડા ઉપર ધસો, પછી સુકવી લો. પછી ફટકડીના પાણીમા એજ બેરીઝને ઉઠાળી ચામડા ઉપર ધસીને સુકવી લો. બ્યા લગી ચામડા પર ઘેરો બ્લુ રંગ ન થાય ત્યાં સુધી આ મિશ્રણ ધસી સુકવતા રહો.

લાલ રંગ

ચામડાને બે ક્લાક લગી હરડાના પાણીમાં ડુબાવી મૂકો પછી નિચોવી લઈ મેદીના બીજ

અને ફટકડી અને મગાર નાખીને ઉઠાળેલ પાણીમાં ડુબાવી મૂકો છેવટે પતંગની લાકડીના રંગને સાધુના પાણીમાં પકાવી ચામડા ઉપર ધસો લાલ રંગ ચર્ષ જશે.

લીલો રંગ (Sap-green)

સેપ ઝીનને ફટકડીના પાણીમાં સારી રીતે પકવી લઈ ચામડા ઉપર ધસી મનપસંદ રંગ કરી લો.

ઘેરો રંગ

લેખડનુ વેર (લુકો) અને સાલ એમેનિશ બન્નેને ગાયના પેશાબમાં બાંજવેા બ્યારે રંગ ફૂટવા માટે ત્યારે તેને ચામડા ઉપર લગાડી છાયામાં મૂકીને સુકવી લો.

ઘેરો નારંગી રંગ

ફટકડીના પાણીમાં હલદર પકવી ચામડાને રંગો, મેઢરો પીળો રંગ ચડી જશે.

આસમાની રંગ

ઉજળતા પાણીમા મગી નાખી આખી રાત રહેવા દઈ સવારે ચામડા ઉપર ધસી લો.

કાળો રંગ

રંગરોઝોના આપનું લાકડકરમાં એક કે બે વકત ચામડાને રંગીને અથવા તો હીસકસીને પાણીમા મેળવીને લગાડવાથી ચામડાનો રંગ કાળો ચર્ષ જશે.

વાયોલેટ (ફાક્સાઈ) રંગ

રાત્ર એથમ કિવા ખનીજ ફટકડીના ગરમ પાણીથી બનાવેલા સોલ્યુશનમાં ચામડાને પનાળી સુકાયા પછી પતંગની લાકડીના ગાઢો ઉઠાળો કરી તે ઠંડુ પડે ત્યારે ઓગળી વડે તે ઉપર ધસીને સુકવી લો. બે વાર એથ થયોથી ચામડા ઉપર ચમકદાર રંગ ચડી જશે.

નોંધ:-જો કોઈ ચામડા પર ચિત્રસ હોય અને રંગ ચેદી સકે નહીં તો, કાચ વડે ગાયનુ વાસી પેશાબ અગર ગાય-બળદના પિત્તામાનુ પ્રવાહ લગાડવાથી ચિત્રસ દુર ચર્ષ જશે પછી તેને ઘેઈ-સુકવી લઈ ઉપર સુખખના રંગ ચઢાવી સકાશે.

અનુભવો અને પ્રયોગો

અગરબત્તી

કપૂર-કાચલી ૧૦ તોલા, વાળો ૨ તોલા
ગુલાબના ફૂલ ૧ તોલા, કદ ૨ "
પાંદડી ૧૫ " તજ ૪ "
મેઘ લકડી ૨ " શીશા રસ ૨ "
સુખડનો બરીક ભૂકો ૨૦ "

દરેક વસ્તુને ખાંડી-કપડે આળીને બારીક ભૂકા બનાવો પછી તેમાં શીશારસ મેળવી અપ પૂરતું પાણી નાખીને લુગદી જેવું બનાવી તૈયાર થયેલું મિશ્રણ વાંસની સલીઓ ઉપર ચઢાવી-પાટીયા પર વણીને સૂકવી લે. અગરબત્તી તૈયાર હોઈ ચોખ્ખું ચેકીંગ કરી બજારમાં વેચી સકાય છે.

x

તાવનો ઉકાળો

પટોલના પાન ૧ તોલા, ઈન્ડિયન ૧ તોલા
કદ ૧ "

ત્રણ વસ્તુઓ ખાંડી-જડો ભૂકા બનાવી રાખો અને જરૂર હોય ત્યારે ૧ તોલા ભૂકી ગા શેર પાણીમાં ઉકાળી બ્યારે ખાંચ તોલા પાણી રહે તો ગાળીને પી લે. આ ઉકાળો સવાર સાંજ બે વડતે પીવો. તાવ ઝરૂર ઉતરી જશે.

૨. વૈષ્ણવ લક્ષ્મીશંકર લીમળ (મીડપૂર)

કૌર ઉંદર વ. કમી કરવા

ઝેર કાચલાના ખીયાતું ચુર્ણ કરી લોટમાં મિશ્ર કરી ઉંદર ખાય તે જગ્યાએ મૂકી દો. આ મિશ્રણ ધણે વિષારી હોઈ બાળકોને હાથ ન લાગે તેની ખાસ સંભાળ રાખવી.

કોલેરાનો જુલાબ

નંચણતું ચુર્ણ ૧ તોલા લઈ ગોળ મેળવી ત્રણ માથા બાર વચ્ચની ગોળી બનાવી અર્ધા અર્ધા કલાકને અંતરે સ્ટેજ ગરમ પાણી સાથે એક એક ગોળી આપો. કોલેરાના દસ્ત બંધ થઈ જશે.

ચોખ્ખીનીતું ચુર્ણ

ચોખ્ખીની ૧૬ તોલા
ખાંડ ૪ તોલા અને

લીંડી પીપર, લવિંગ, અકલકરો, ખુરાસાની અજમો, સંદ, વાવડીંગ તથા તજ દરેક એક એક તોલા લઈ ચુર્ણ કરો. ૬ માથા બર ચુર્ણ ગરમ પાણીમાં પાત્રાથી ઉપદંશ રોગ, ચામડીના રોગ, સધીવા, પ્રમેહ, ક્ષિણતા આદીનો નાશ થશે.

ગોક્ષુરાદિ અવલેહ

૧૦૦ તોલા ગોખર ૪૦૦ તોલા પાણીમાં ઉકાળી ૧૦૦ તોલા પાણી રહે ત્યારે ૫૦ તોલા સાકર નાખી ચાસણી બનાવો અને પછી તેમાં સંદ, પીપર, મરી, તજ, એલચી, નાગ કેસર, તમાલ પત્ર, જાંબુ, આસુદંશની છાલ અને કાકડીના બી, પ્રત્યેક બે-બે તોલા અને વંસલેચન (વાંસ કપૂર) ૪ તોલા. એ સમગ્રાતું મિશ્રણ ખાંડી-ચાસણીમાં મેળવીને અવલેહ બનાવો. આ દવા મુત્ર સંબંધી રોગો-પેશાબ વાટે લોહી જવું, મુત્રાધાત, મુત્ર કૃમ્મ વ.-બહુજ કાયદો કરે છે. સવાર-સાંજ ૦-૦ તોલો દવા પાણી સાથે લે.

દાદર માટે અકરીર દવા

મોરચુ અને કાંઠાળા માથા સમ-બાજે લઈ ચુર્ણ કરી વેસેલાનનામાં મેળવીને દાદર પર લગાડો. સ્ટેજ બળતરા પછી ચોખ્ખા સમયમાં દાદર નડમૂળથી મરી જશે.

x

મિલામો લાગવાને કારણે ફેફસા ઉકાળા હોય તો માખણમાં તલ વાટીને તે જગ્યાએ લેપ કરવી અગર તો બકરીનું દુધ ચોપડતું ફેફસા મરી જશે.

વાયુ વિકાર માટે કાળા મરી અને લસણ વાટી રાખી ખાવા પહેલા અર્ધો તોલો ચુર્ણ લેવું.

જ. અલુમ્બ અબ્દુલગની દીબ-(ધોરાળ)

- કમરના વિષયોને લગતી વાચકોની પૂછપરછોના જવાબો અત્રે મુદ્દત આપવામાં આવે છે, પરંતુ દિવંદના વાચકો એકી વેળા ત્રણ અને પરદેશના એકી વેળા વાચકો પાંચ કરતા વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે નહિ
- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા ભેઠએ તો દરેક સવાલ ઠીક પાથ આના (પરદેશ નવ પેની) લેખે પૈસા આગળથી મોકલવા ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોગો ભેઠએ તો પ્રયોગ ઠીક ફિચિયો સવા (પરદેશ શી અરી) શી મોકલવી

૩૫—અ ગમ્મર આ. (નેતપુર) (૧) માડવી તેલને રિકાર્ડન કરવા આનતમા પૂછો છો પરંતુ આપ માડવી ક્યા તેને કહો છો તે ખુલાસો નથી. જો સીમિલજાનુ તેલ હોય તો, “કમર”ના ૧૪૪ મા અક્રમા એક લેખ છપાયો છે તે જોશો (૨) ઓર્ગેનિસ બર્ગામેટ, એ સિટ્રસ બર્ગામા (Citrus Bergamot)ના પાંદડામાંથી વરાળની યા સોલવન્ટની સહાયથી ખેંચવામાં આવે છે આપણે ત્યાં એ ગ્રાડ જોવામાં આવતા નથી, જાણી બનાવવાની પધ્ધતિમાં તો એટનુજ છે કે, એક બધ વાસણમાં પાંદડા ભરી તેમાં નીચેથી વરાળ છોડવામાં આવે છે અને વાસણના ઉપલા ભાગમાંથી વરાળને બીજા વાસણમાં ઈર્ષ જઈ દારવામાં આવે છે વરાળ સાથે તેન પથ ત્યાં ભેંચુ થાય છે, જેને એક ગતણી આકારના વાસણમાં ભરી લેવામાં આવે છે છેવટે, તેન સાથે ભેંચુ થયતુ પાણી - જે તેનની નીચે રહે છે તેને-એ ગરણીમાં નીચેથી જુદુ પાડી ઈર્ષ બાકી રહેતુ તેન બાટલીઓમાં ભરી લેવામાં આવે છે મોલવન્ટની પધ્ધતિ ઉપની રીતથી રહેજ જુદી હોઈ તે વધારે ખર્ચાળુ પથ છે (૩) સ્ટેરિક એસિડ ઈર્ષ પથ જાતની ચરબીમાંથી બનાવી સકાય છે. ચરબીને પોટાશના પાણી સાથે ઉકાળવાથી તે સાબુના રૂપમાં ફેરવાઈ જાય છે, અને તે સાબુને હાઈડ્રો ક્લોરિક એસિડમાં ઓગાવીને મકલી લેવામાં આવે છે, પછી બહુજ

યોડા ગરમ આનમોલકમાં તે મિશ્રણને ઓગાળાવી લેતા તળીયે જે ચીઝ કંડુ થયા પછી મેમી જાય છે તેજ સ્ટેરિક એસિડ હોય છે

૩૬—સરી અસમર (ઉપનેટ) (૧) ટાર્ટરિક એસિડ, ઘસાવ બનાવવા માટે કાકના રસને સડાવવામાં આવે છે ત્યારે તેમાં જે કલોચલી હારી વાસણોમાં બાંજે છે તેમાંથી બનાવાય છે એ હારીને પાણી મથે ઉકાળીને તેમાં ચોકનો ભુકો મેળવવામાં આવે છે એમ કરવાથી જે વસ્તુ તળીયે ભેસે છે તેને જુદી તાપી ઉપરના પાણીને અનાહુડ કાઢી, તેમાં કેલ્સીયમ ક્લોરાઇડ પ્રવાહી ઉમેરવામાં આવે છે જેથી ઘસા કરી નીચે બેસી જાય છે પ્લેનાનો અને પાણીને એમ બન્ને ઘસા ભેગા કરી તેમને ગાળા-ધોઈ અર્ધાએક કનાક લગી સન્કયુરિક એસિડના દ્રવ્ય પ્રવાહી સાથે ગરમ કરવાથી એક ઘસા કેલ્સીયમ સલ્ફેટના રૂપમાં જુદો પડી જાય છે હવે એ પાણીને ઉકારી ઈર્ષ ટાપ્રીક એસિડ ક્રિસ્ટલ્સ મેળવવી લીધા પછી, ફરીવાર તેને હાડકાના કોલસા વડે સાફ કરી રંગ વગરની બનાવી લેવામાં આવે છે (૨) ઓર્ગેનિસ પિપરમિન્ટ—સવાલ ના ૩૫૨ મા ઓર્ગેનિસ બર્ગામેટના જણાવ્યું છે તેમ કુદનાની એક મ્હોગી જાત જે પિપરમિન્ટને નામે ઓળખાય છે તેમાંથી મ્હોટે ભાગે બનાવવામાં આવે છે પૃદીનામાંથી પણ એજ રીતે બની સકે ખર. (૩) પિપરમિન્ટ ક્રિસ્ટલ્સ

બનાવવા માટે એજ તેલને હંક આપી ઠારી લેવામાં આવે છે.

૩૬-ન. પા. રાડીડ. મીટુગુદા (સિક્કાગઢ):

(૧) આપને ચીની કામના પ્રયોગને લગતી માહિતી 'કમર'નાં ૧૪૨, ૧૪૩ અંકમાં મળશે. (૨) કપ રકાળી બનાવવા માટે સફેદ માટી (ચાઈના ક્લે) કામ આપે છે; પરંતુ તેમાં રહેલા રસાયણિક તત્વો ઉપર તેની ઉપયોગિતાનો આધાર છે. એટલે, અમુક જગ્યાની સારી માટી હોય એમ સમજવું જોઈએ નહીં. જ્યાં મુધી તે માટી, વાપરીને તેમાં રહેલી ખૂણી કે ખામી નક્કી ન કરાય ત્યાં મુધી કઢી સકાય નહીં. એ કામ અતુલની એનેક્ષાઈઝર કરી સકશે. (૩) મેંજેર ટાઈલ્સની ડાઈમાં તેલ લગાવ્યા છતાં નળીયું ચોંટી જાય છે એવું કારણ અમને ડાઈમાં કાંઈક ઉણપ હોય એમ લાગે છે. ડાઈનો અંદરનો ભાગ બરાબર પોલિશ કરેલો નહીં હોય તો, દુધાવેલી ચીઝ ચોંટી રહે એ સંભવિતજ છે. આપ ડાઈમાં તેલ ક્યું વાપરો છો. તે જગ્યાનું નથી. જો ડાઈમાં ખામી રહી ન હોય તો તેલ વધુ ચિત્રાચવાળો વાપરી આઝમાવી જોશો. આપના ક્ષધાને લગતા હાલમાંજ બાહર પડેલા એક ઉપયોગી પુસ્તક તરફ અમે આપનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. એ પુસ્તક તે, મો. એચ. એન. બોઝનું "Modern Pottery Manufacture" નામે અંગ્રેજીમાં છે અને Ceramic Publishing House, No. 1, Church Road, Bhagalpur, પાસેથી મળી સકશે.

૩૮ ઈ. ઈ. હખીબ (બિંબીર) (૧) આંબલીયા (કુચીકા) (આમલીના ચીચોડા) બે મઢીન માંજ બગડી જાય છે એટલે કે તેમાં કોડ પડી જાય છે. જો વધુ વકત રાખવા હોય તો ઘણા લોકો તેને સેકી નાખે છે અને પછી રાખોડીમાં મેળવીને ડબ્બા બરી હવા ન જાય તેમ બંધ કરી દે છે.

એ દવા તરીકે શકિતવંદક રૂપે તુરખાઓમાં ઉપયોગી છે; અને કેટલાકો એમ પણ પાનમાં સોપારીની જગ્યાએ ખાય છે. તે સિવાય માટી કે કાગળના ટોપલા-ટોપંડીઓ ત્યાં રમકડા વ. ચીઝો બનાવવા માટે પણ એને પાણીમાં ભીંજવી એમાંથી વધારે ચિત્રાચવાસો પદાર્થ નીકળે છે તે એ બનાવટોમાં મજબુતાઈ લાવવાના હેતુએ વપરાય છે. વળી એમાંથી પેક્ટીન (Pectin) નામે એક દ્રવ્ય નીકળે છે જેનો પ્રયોગ હવે પછી આપીશું, ઈન્સાઆલાહ. (૨) પાનમાં ખાવાના ઝાતઝાતના તમાકુની મુગધ માટે 'કમર'નો ૧૪૨મો અંક જુઓ. તે માટે જોઈતી વસ્તુઓ મોટે ભાગે દરેક શહેરમાં મળી આવે છે. ખુશ-ખુ માટે મેસર્સ એમ. એસ. કેલકર, મંગળદાસ રોડ, મુંબઈ નાં. ૨ તથા હિન્દુસ્તાન પરફ્યુમરી કું. નની, અસાહબાદને લખી પુછાવશો. (૩) આ પ્રશ્ન માટે પણ ઉપરનો જવાબ સમજ લેશો. નવા ચીચોડા આપ અમને શું બાવે આપી સકશો તે લખી જણાવશો.

૩૯-મેસર્સ કુરપરી કો. (રાજકોટ):

(૧) ટેલરિંગ અને કટિંગ સંબંધી દેશાવરથી ઘણા પત્રો અને પુસ્તકો આવે છે. તે માટે આપ મેસર્સ ન્યુ જુક કું. હોર્નબી રોડ, મુંબઈ નાં. ૧ ને અમારો હવાલો આપ લખી પુછાવશો. વળી, લંડનથી પ્રગટ થતા અકવાડિક અને માસિક ટેલર્સ એન્ડ કટર્સ (Tailor & Cutter) નામના ચોપાન્યા માટે ટેલર એન્ડ કટર એસીસ, જેરાર્ડ સ્ટ્રીટ, લંડનને ચિરનામે લખશો. (૨) હિન્દુસ્તાનમાં ઘરઝી કામ માટે શુજરાતીના બે માસિકો નીકળે છે. એક નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, દાદર મુંબઈ નાં. ૧૪; અને ખીબ માટે જલ્દવ ટેલરિંગ કોલેજ ખુલવાર ચોક, પૂનાને લખશો. (૩) એજ વિષય પર શુજરાતી ભાષાના પુસ્તકો ઇમ્પીરીયલ સિસ્ટમ ઓફ કટિંગ ભાગ ૧ અને ૨ માટે ઇમ્પીરીયલ ટેલરિંગ કોલેજ, ડાવર રોડ,

સુરનને શિખનામે લખશે ત્યા કોમરસીય
સિસ્ટમ એક કઠીંગ માટે કોમરસીયલ ટેવરોંગ
મેસેજ, વિન્ડો રોડ, દાદર, મુમ્બઈ ના, ૧૪ને
તથા એવીજ એક બીજી બુક માટે ઘણા
ટેલરીંગ મેસેજ, તથા મોડર્ન સીસ્ટમ એક
મટોંગ માટે મોડર્ન ટેલર એન્ડ કટર ઇન્સ્ટ્રીયુટ,
મી રોડ, વડોદરાને લખી પુછાશે.

અનાજમાં કીડ પડતાં અટકાવવાના

ઉપાય.

અનાજને કીડ લાગતા અટકાવવા માટેનો
એક લેખ “ઈન્ડિયન-ફાર્મિંગ”ના છેલ્લા અકમાં
પ્રગટ થયો છે, જે આજની અનાજની અછતના
જમાનામાં પ્રગતે ઉપયોગી થઈ પડે તેમ
હોવાથી હુંકમાં જતારી લઈએ છીએ

ભરી રાખેલા અનાજને કીડથી રક્ષિત
રાખવા માટે અર્ધા ક્વાક સુધી તાકામાં ૧ તજા
થરોમા ફેલાવી ૧૩૦,° થી ૧૪૦° F સુધી
ગરમ થવા દો એમ કરવાથી તેમાં રહેલા
જીવજોતો નાશ થઈ જશે. હવે અનાજને જે
વખાર કે એરડાઓમાં ભરવો હોય ત્યાંથી
તુક્કસાનકર્તા જીવજો દૂર કરવા માટે તેને ૧૫૦° F
સુધી ગરમી આપો. પછી હવા અદર ન જવા
પમે તે રીતે બંધ કરવાની વ્યવસ્થા કરો અને
માત્ર કે બીનીની મોટી મોટી ગોળીઓ અથવા
તો લાકડાના પેટામાં એ અનાજ ભરવું
હોય તો કપડાની ન્દાની થેલીઓમાં એક એક
તોથો પાસે ભરી દર બે મણ અનાજે ત્રણથી ચાર
એવી થેલીઓને દિસામે આમ તેમ અનાજમાં
બેળવી દો. ખુલ્લા ઢગલાઓ હોય તેમાં
જીવજોતો તુક્કસાન કરતા રોકવા માટે તેની
ઉપર ગુણો નાખી દેવી. એ ગુણો ઉપર આવ્યા
જીવજો આવશે બેમાં થશે. ખીજે દિવસે એ
કાથળા-ગુણો ઉચકી લેશે તો જીવજો પછ
તેમની સાથે દૂર થઈ જશે.

મશીનરી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ,
ટેક્સટાઇલ,
એગ્રીકલ્ચરલ વ.

નાની મોની, નવી તથા મારી મેકન્ડ્રેન્ડનો
મેટો સ્ટોક હ મેશા વ્યાજખી બાવે મળશે.
“કુમર” ના લેખોમાં બહામણ થતી
દરેક મશીનરી માટે પુરવરાળ કરવાથી કાચદો
મેળવરો.

૨૫ વરસથી “દીનશા કું.” પ્રમાણિક
સલાહ તથા વ્યાજખી દામ માટે જાણીતી
છે. મળે યા લખો :

એમ. એચ. દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોસ્ટો સ્ટ્રીટ, કોટ,

મુંબઈ ૧.

૧૫૪

મુંબઈનું મરાહુર

નંબર ૧ (૨૯૨૨૬) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વેલિક પદ્ધતિ પ્રમાણે કીમતી
વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત
વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા તથા
સુવાળા થાય છે અને મગજને હડક આપી
આપોલુ તેજ વધારે છે ફક્ત એક જ વખત
વાપરવાથી ખાતી થશે

ખાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

જાપ વેદ્યને લેવી. દરેક ઢેકાણેથી મળશે અથવા
નીચેના ઢેકાણેથી મળવો.

ધી ટ્રક્ટીકલ પરફ્યુમરી વર્ક્સ,

૨૧-૨૩ હુકર વાડી, ચીસ બજાર,

મુંબઈ.

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ—એકારાને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયલા ખાસ ઉદ્યોગો.

★

સિમિન્ટ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ.
અંક ૯૧મે. ૪ આના.
સેલ્યુલોઈડ.

બનાવટની વિગતો. અંક
૭૭મે. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગંજક, મોળ, મફલર વ.
વ. ની બનાવટ ત્યા કારખાના
માટે સરળ અને સચિત
માર્ગદર્શન. (ગ્રહ-ઉદ્યોગ માટે
પણ ઉપયોગી). અંક ૪૦,
૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મે.
૧૫ આના

એનેમલ કામ

એનેમલ કિંવા તામચીનીના
વાસણો વ. બનાવવાની સપૂર્ણ
માહિતી. અંક ૧૧૪મે.
૪ આના.

કાંચ-કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ
માટે ઉપયોગી. અંક ૫૦મે.
૩ આના.

વિજળીક બેટરીઓ

રવશની, ઘંટડી, ટેલિફોન વ.
માટે વપરાતી બીની ત્યા સુધી
બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ
અને પેટન્ટ પ્રયોગો અંક ૬,
૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭,
૭૪ અને ૮૬. રા. ૧-૧૦-૦

નકલી રખર

બનાવવાના પ્રમાણસુત પ્રયોગ
અંક ૧૪૦મે. ૪ આના.

સિવવાની સોય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક
૯૫મે. ૪ આના.

કોરટીક સોડા

બનાવવાના પ્રયોગો. અંક
૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મે.
૧૧ આના.

વોરનિશ

૩૫ જાતના વોરનિશના
નુસ્ખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો.
અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫,
૪૬ અને ૫૦ મે રા. ૧-૨-૦

સુંદરતા પણ ખરીદી સહાય છે
માયાના વાળ ખૂબ-સરતી
માટે ખુશી છે અને તેમને
સુંદર, નર્મ અને સુગંધિત
ગમવા માટે તેજ બનાવવાના
૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનું
પુસ્તક—

કેશ શુગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને
ઉપયોગની સપૂર્ણ માહિતીઓ
સાથે. કી. પો. ખ. સાથે
પાંચ આના.

વેશ્ટેબલ ધી (વનસ્પતિ ધી)

બનાવવાના નુસ્ખા. અંક
૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મે.
૧૫ આના.

કાગળ

બનાવટ અને ઉદ્યોગની સપૂર્ણ
ખાતમીઓ સહિત. અંક ૫૫,
૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મે.
૧૫ આના.

કાર્બન પેપર

કાર્બીક, કુપ્લીકટિંગ વ.
બનાવવા માટે ઉપયોગી નુસ્ખા.
અંક ૭૨મે. ૪ આના

કોલન વોટર

હલકી અને ભારી જાતના
૨૧ નુસ્ખાઓ, અંક ૫૮મે.
૩ આના.

દિવાસળી-આશિસ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક
૪૯, ૭૩, ૭૯ અને ૯૧મે.
૧૫ આના.

શાહીઓ-કાઉન્ટન પેન માટે

બ્લુ, બ્લેક, લાલ કે કાળી
રંગ-બ-રંગી શાહી બનાવવાના
ઉપયોગી નુસ્ખાઓ. અંક
૧૩૩ મે. ૪ આના.

ટાઈલેટ સાબુઓ

વિવિધ પ્રકારના સાબુ બના
વવાના ૧૮ નુસ્ખાઓ અંક
૧૩૪મે. ૪ આના.

રનોડીઝ

ખૂબ-સરતી અને સોદ્ધ
વધારવાના કીમો માટેના
નુસ્ખા. અંક ૧૪૦મે.
૪ આના

શાદબતો

ખરા અને બનાવરી ખુસ્બૂના
અંક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મે.
૧૦ આના.

આઈસક્રીમ

સરખખરી, વેનિસા, નારંગી
વ. વ. ના આઈસક્રીમ બનાવ-
વાના ૨૩ પ્રયોગો. અંક ૯૦
અને ૧૧૨મે. કી. ૮ આના.

કમર ઓફિસ,

સોદાગરવાડા. સુરત.

પ્રમાણુભુત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

કિંવા

શણુગાર-સામગ્રિયો

● રૂપ યુગારને લગતી દરેક ચીજો, જેવી કે : કાળક, સુરમે, કોલ્ડ ક્રીમ, રેનો, ચિદશ માટિના પાવડર અને લોશન, માકેચ્વોશ, લરલ અલ્ટા, દતમંજન (જુકી અને પેસ્ટ) નખ પોલિશ, પેમેક, ક્રિયિયન-ટાઇન, બાય લોશ, રૂઝ (પ્રવાહી, જુકી અને મલમ), લિપસ્ટિક, વાળ કાઢનાર દવાઓ, હેર એક્રીચ, હેર શેશન, શેમ્પુ ને કલિંગ પ્રવાહીઓ, ટોઈલેટ સાબુઓ વ. ખતાવવાના રૂફે ગુરખા, તોલમાપ અને બીજા માહિતીઓની જરૂર, આ પુસ્તિકા યુજરાતી બાપામાં પોતાના વિવધની પહેવી અને એકવીજ છે

● બીજા આશ્પતિ : એન્ટિક કામળ : ૧૦૦ પાના.

● કામળ : રૂપિયા એક.

[૮ ખ બે આના]

[વિદેશ : બે લિમિંગ]

વેપારની ચાવી

“કમર”ની ફાઈલો

● પચાસ કે-સો રૂપિયાની નાની પુલ્કામાં ધરમેકાટપાલથી વેપાર કેમ કરવો? વ્યવસ્થા કેમ કરવી? કેવી રીતે વિકસાવવો? શાને વેપાર કરવો? ૫ બાજનોની સંપૂર્ણ માહિતી ૧૭ જીલ્લા જુલત પ્રકરણો દ્વારા આપવા ઉપરાંત, જીદી જીદી જાનના ૧૧૧ દુનર ઉલોગોની સંપૂર્ણ દર્શનન પણ એમાં લખી છે. લખ્યા પ્રમાણે બરાબર જરૂર કરાય તો એની મદદ વડે દરારો રૂપિયા રહેલાઈથી રૂમાઈ સકાય છે.

● ‘મેસ ઓફર’ કિંવા ટપાલ વેપારને લગતી એ પહેલીજ યુજરાતી ચોપડી છે.

● કમ્પારિશન આઈ પેપર : ૧૦૦ પાના.

કામળ : રૂપિયા અઢી

[૮ ખ. બે આના]

[વિદેશ : ૪ રૂ લિમિંગ]

“કમર”ની વાધેલી ફાઈલો મંગાવો. મ્હેણા મ્હેણા પ્રશ્નોન-પુસ્તકો કરતાં વધુ માહિતીપૂર્ણ અને ઉપયોગી છતાં કામનામાં અત્યંત સોધી છે

“ચોથું” રૂ. ૨-૮-૦

“પામખું” રૂ. ૨-૮-૦

“છટું” રૂ. ૩-૮-૦

“સાતમું” રૂ. ૩-૮-૦

“આઠમું” રૂ. ૩-૮-૦

“નવમું” રૂ. ૩-૮-૦

“દસમું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૧ મું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૨ મું” રૂ. ૩-૮-૦

[ટપાલ ખર્ચ જુદું]

પરદેશ માટે પુસ્તક ૪-૫ :

કામળ દરેકની રૂ. પાંચ.

પ્ર. ૬ ૭-૮-૬-૧૦-૧૧-૧૨

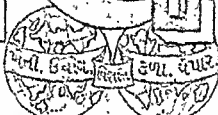
કામળ દરેકની રૂ. સાત.

[૮ ખ. વા રૂને તુર જુદું].

[૪૮ પાનાનું નવું પૂરું સુવિધન પુસ્તક મંગાવો]

શિરનામું : કમર ઓફિસ, સોદામરવાડા, સુરત.

સુભદ્રા

બૂટ - શૂઝ

જેમની બનાવટમાં વપરાતા મિશ્રણો મારે
આ અંકમાં પ્રયોગો જુઓ.

જુલાઈ ૧૯૪૩

આ રહી તે કિતાબો — જેની તમે તલાશમાં હતા !

નકશાકારક હુનરો

વિવિધ પ્રકારના હુનરોના પ્રમાણુબુત વેબો અને પ્રયોગોનો સુદર સંગ્રહ.

ભાગ પહેલો : કી. રા. ર-૦-૦

ભાગ બીજો : રા. ર-૦-૦

ભાગ ત્રીજો : રા. ૩-૦-૦

હુનર મહાસાગર

૨૦૦૦ કરતા વધુ પ્રયોગોનો મોટો સંગ્રહ.

૪૫૦ પાના. રા. ૪-૦-૦

વૈદિક વિજ્ઞાન ભાગ ૧-૨-૩

આયુર્વેદિક વૈદ્યાના પ્રકાર પ્રકારના ૧૦૦૦ જેટલા પ્રયોગો. ત્રણ છુટા ભાગ. લગભગ ૮૦૦ પાના. ત્રણ ભાગના રા. ૩-૮-૦

રસોદ્ધાર તંત્ર

આયુર્વેદિક દવાશાસ્ત્રની અપૂર્વ કિતાબ હજારો દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતી. ૩૫૦ પાના રા. ૩-૦-૦
દર વકીલ

ગુદા ગુદા પ્રકારના ગુનાવ, તેના કાનુન, તેના ઉપાય, અરઝી ફોર્મ, ગણેનપગ, ખાડા-ચીઠીના નમુના વ. વ તો પ્રમાણુબુત મય. ૫૫૦ પાના. પાકુ પુટું. રા. ૬-૦-૦

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

કમ્પાઉન્ડર્સ માટે અત્યંત ઉપયોગી દવાઓની બનાવટો અને તેના ઉપયોગ, દવાસાઝીના નિયમો વ. વ. ની ૫૦૦ પાનાની સમિત્ર ગુનવતી એપરી. રા. ૧-૮-૦

હોમિયોપેથીક મેટરીઆ મેડીકા

હોમિયોપેથીક દવાસાઝીની સર્વોત્તમ ગુન-શાની કિતાબ. ૨૨૬ પાના. રા. ૨-૦-૦

હોમિયોપેથીક ચિકિત્સા સાર

હોમિયોપેથીક ઔષધ-પદ્ધતિનું અભીનુ-પ્રસ્તાવ. રા. ૧-૮ ૦

એસ ઈન્ડિયા મર્ચન્ટ્સ ડિરેક્ટરી

હિન્દ, નેપાલ વ. ના પ્રકાર પ્રાથમ માલના વેપારીઓના હાજરો શિરનામા અને ખીડ ઉપયોગી માહિતી. ૬૦૦ પાના. રા. ૨-૦-૦
B. E. A. Handbook

ઇંગ્લાન્ડની એન્ટ્રિયર-પેરીઓના પરિચય, શિરનામા, ગણિતસો વ. તુ સર્વમાન્ય બેમિશ-પુસ્તક, ૩૭૫ પાના. ૧૯૩૮ ની આવૃત્તિ રા. ૪-૦-૦

British Empire Trade Index

બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના હાજરો વેપારીઓના શિરનામાની ગંજવર ડિરેક્ટરી. મોટા કદના ૬૦૦ પાના ૯-૧૯૩૭-૩૮ની આવૃત્તિ. રા. ૫-૦-૦
The Procter's Guide

અંગ્રેજી દવાસાઝીમાં વપરાતી ગુની ગુની દવાઓના નામ, તેમના ગુણવેપ. તેમની માત્ર વ. દર્શાવતી ૬૦૦ પાનાની કિતાબ. રા. ૨-૪-૦
Guide to Pharmaceutical Recipies

વિવિધ પ્રકારના નુરખાઓનો અંગ્રેજી સંગ્રહ. ૧૦૦ પાના. કી ૧-૪-૦

Key to Success

ટપાન-વેપારને લગતી અંગ્રેજી કિતાબ અપુર્ણ માહિતી, પ્રયોગો, વેપન વના નમુના વ. વ થી બરપુર. રા. ૭-૮-૦

વેચાણ કળા કિંવા મેક્સિમેનશિપ

માન વેચવાની કળા-અર્થાત મેક્સિમેન લક્ષ આગમી, કિતાબો ઉરેરી, માન ખરીદવાની ઇચ્છા કિત્તવ કરાવી અને એ ઇચ્છાને અમલમાં મુકાવી, એ માટેની અમાનવ, વેપારી અને માદકની દૃષ્ટિએ માવતી નુસલ, વાધાઓના વ્યવહાર વ્યાખ્યા, વેચાણ કિતાબની અન્ય વ વ ૧૭૭ કીમતી વેપાર-અન્યનો સંદિત

પ્રીમન ૦-૧૦-૦ [ટ. ખ. સંદિત]

વખો: કમર ગોદિસ. ગોદગરવણ, ગુરત.

વર્ષ તેરમું

માસ પાંચમો

અંક ૧૪૯ મો

ક મ ર

જુલાઈ ૧૯૪૩

— લવાઝમ —

હિન્દ : રૂપિયા ચાર

વિદેશ : શિલિંગ ચાર

(રૂપિયા પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

કાપડ ૫૨ અંકુશ	૧૩૧
કોસેજની ખર્ચાળુ કેળવણી	૧૩૦
૫૨ચુરણની હાથમારી	૧૩૨

ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

તેલની વાસ કાઢીને સાફ કરવું	૧૪૨
પ્રયોગશાળા	
ઘટ્ટેરિક એસિડ	૧૬૦
ફૂધ તાજુ રાખવાની રીત	૧૫૬

મિલક પાવડર (ફૂધ)

ભીણુ-રંગીન અને લચકદાર	૧૫૯
લાખ-નરમ	૧૫૯
રહેટ-પતરાની	૧૬૦
ખુટ શુઝમાં વપરાતી ખનાવટ મિશ્રણો	૧૩૮
કિનાર માટે રંગ	૧૪૦
ચોંટાડવાના મિશ્રણ	૧૩૬
જમાવટ માટે મિશ્રણ	૧૩૬
લુદા લુદા રંગ	૧૪૦
સોલ માટે રંગ	૧૪૦

વાળનો કુદરતી રંગ

લાવનાર મિશ્રણો	
અચ્ચાર પ્રયોગો	૧૫૧

પ્રચુરણ

આરોગ્ય-ભાગ્ય નહીં પછુ પાળને આભારી છે	૧૫૪
જવાનો અને કોસેજ કેળવણી (મુસ્લિમ-શુભરાતનો એક અગ્રણેય)	૧૪૬
મ્હારા જીવન-સિધ્ધાંતો	૧૪૫
લોકો સાથે પરિચયના ધોરણો	
દારૂ અને રિમત	૧૩૩
જેવારે શિખામણુ વેપાર કરવા રહેલાં રીખો	૧૫૭

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સહિત્ય સામગ્રીના (ચિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કૌપીરાઈટ હકો તંત્રીને સ્વાધીન છે.]

કૉલેજની ખર્ચાણુ કેળવણી

“મુરિત્તમ-ગુજરાત” અધ્યાપકનો એક અથ લેખ જે, મુરિત્તમ જવાનેને સંબોધીને તેમની કૉલેજ-કેળવણી ઉપર રચાયે છે, (જે આ અંકમાં પણ છપાયે છે) તે તરફ અમારી વાચક મિત્રોની લક્ષ દોરીએ છીએ. તેના નિદાન તત્ત્વોએ પોતાની અતુલની આબોધે દેખેલું લખી સાદું અને સરળ રીતે સાબિત કરી બતાવ્યું છે કે, કનમ અને દેશની ઘણી જવાનીઓ “ખી. એ.” અને “એમ. એ.”ના મોહમાં ફસી, વેકફર્થ, બેકારીને કારણે ગ્રામ પોતાના ઇલન-કપાળ પર પોતાને હાથેજ ધરે છે તેઓ કહે છે, અને તે ખરૂં પણ છે કે, “આપણી કૉલેજોના રંગ દંગ દેખતાં એકે તો એ કેળવણી ખરેખર કહેવાય છે એટલી, ઘણા અર્થોમાં ઉચ્ચ નથી અને મેટ્રિક પસાર કરનાર હર કોઈ યુવક માટે તો કોઈ પણ અર્થમાં ઉચ્ચ હોઈ સકતીજ નથી.”

તેઓ દેશના નવ-જવાનેને સલાહ આપે છે, અને અમે પણ તે સ્વીકારીએ છીએ કે, “ખી. એ. અને એમ. એ. માટેની કારકિર્દિ હવે સામાન્ય જવાનો માટે રહી નથી; તે અસામાન્ય દિમાગના વિદ્યાર્થીઓ માટેજ હોઈ સકે છે.”

અમે ઘણાજ એના સપ્તો એવા છે અને તેમના દિમગો દેખવાની તકે સાપડી છે તો જણાવું છે કે, તે મો કોલેજોની મોટી અને માનનીય ઉચ્ચીએ મળ્યા છતાં અતુલવે કાચા અને કોરાજ હોય છે, તેમના વર્તન અને હલન-ચલન કૃત્ય અને હાવખાનથી, તેમના વસ્ત્રોમાં સુઝ-બૂઝની ટીપ ટાપ સિવાય કાઈ પણ સુધારા કે હિમેરા દેખાતા નથી ન મળે કેમ, ઘણી-ખરી બાબતોમાં તેઓ પોતાના ધર્મના માન

અને સમાજની મર્યાદા પણ રાખતા નથી. પરનાઓને કારે રાખીએ, તેઓ પોતાનાઓને પણ મણતા અને મણકારતા નથીજ. તેઓ દેશ-અધુઓના માર્ગ-દર્શક બનવાને બદલે પોતેજ માર્ગ ભૂલી જાય છે. વધારેમાં વધારે તેમની અમિલકા એજ હોય છે કે, કયાંક નકરી મળી જાય, અને બેકારીને પડેલો ગ્રામ ધોવાઈ જાય, જગનને બસે તેથી કાપક સદન કરવું પડે, તેમને રા. ત્રીસ ચાવીસની ક્યાંક લઘીયાગીરી મળી જાય અને જમ થોડાકના અપવાદ વિના, અમારા એ શબ્દો કૉલેજના લગભગ સઘળાજ કેળવણીઓને લાગુ પડે આપ તેમને દેખો અને ખારીપ્રાપ્તી તપાસો, આપને પણ એ શબ્દો સ્પષ્ટ અને અતુલવે ખરા લાગશેજ.

કેટલું સારૂં થાત જે તેમની કેળવણી પાછળ ખર્ચાઈતી અને તબક્કાવી રકમ તેમને વેપાર-વિદ્યા અને ઉચ્ચોગ-શિક્ષણ આપવા માટે ઉપયોગાઈ હોત, એટલાજ વર્ગોના તેમના અતુલવે પછી, અમને વિશ્વાસ છે કે, તેઓ એક સગીન વેપારી અને પ્રવિણ કારીગર બની જગત-ક્ષેત્રમાં વિજય અને ખિયાતી મેળવતા પાત થયા હોત.

વિદ્યા અને કેળવણી સુરતી છે, એ વાત વર્ગો અગાઉ ખરી હતી તેમ, આજે પણ ખરી છે, કાઈ તેથી ઈન્કાર કરી સકતો નથી અમે પણ ઈન્કારતા નથીજ, પરંતુ જુલુ ન જોઈએ કે, છુકધી અને હાપણુ વિનાતું જ્ઞાન મતુષ્યની શોભા અને કિર્તી વધારી સકતું નથી પણ બહેવાર કુશળતા અને કાર્યદક્ષતા હોય તો તે, અંભણુ અને નિરક્ષર હોવા છતાં પોતાનું જીવન સુદર અને સગીન, સફળ અને ઉપયોગી બનાવી સકે છે.

કાપડ પર અંકુશ

સાંભળતાં સાંભળતાં છ મહીના નીકળી ગયાં હશે કે, સ્ટાન્ડ કાપડ આવે છે, આવે છે; તેથી ગરીબોને સસતે ભાવે અને ટકાડ કાપડ મલી સકશે. ગરીબ પ્રજા એ માટે આશા ભરી આંખોએ સરકાર તરફ જોઈ રહી હતી, અચુક સુદત રહ જોયા પછી એ કાપડ આવ્યું પરંતુ બહુજ થોડા પ્રમાણમાં—શહેરની ગરીબ વસ્તીને પહોંચી સકે નહીં તેટલુંજ—અને જે લોકો વગવસીલાઓ વાપરી સકતા હતા જેમને કોઈક સારી અને માનભરી બહામણ મલી તેમનેજ એ કાપડ મળ્યું. તે પણ તેમની માંગ અને સુરત કરતાં બહુજ થોડું. સુરત શહેરમાં આવેલાં જ્યો ભગભગ બ્લેઝર્સ ગયો છે; જે બાઇઓ રહી ગયા છે તે એ આશા પર કે તેમને “એક દીવસે” સરકાર સુરત આપશે; પણ જોવાતું રહે છે કે એ “દીવસ” ક્યારે આવે છે અને ક્યારે ગરીબોની એ “આશા” ફાળે છે.

કાપડના આવાજ અસહ્ય અને ત્રાસદાયક વાતાવરણમાં—જ્યારે ભાવે હવ ઉપરાંત વધી ગયા હતા, જ્યારે દુકાને-દુકાને તેનો સચક ઘઈ રહ્યો હતો ત્યારે—સંજોગોને પહોંચી વળવા, અને અવ્યબહારી રીતે થયલા કાપડ ભંડારોને છુટા પાડવા, ખરીદ-વેચાણ અને આપ-લે ઉપર અંકુશ કરવા, સરકારે એક કાનૂન મન્યૂર કર્યો છે, જેથી ગરીબ વર્ગ અને આમ જનતાને કાપડ મલી સકશે કે કેમ તે તો ભવિષ્યના તેના અમલ ઉપરથી જાણવા મળશે.

આ કાનૂન અનુસાર ૨૫ શપ્તોની બનેલી એક કમિટી—સમિતી નીમવામાં આવશે. આ કમિટી કાપડ બાબતના કમિશ્નર મારફત, મિલોમાં તૈયાર થતા કાપડ અને સુતરની કલાસ તથા ક્વોલિટી, તેમજ તેની વધુમાં વધુ કોમલ નક્કી કરશે. આ કાનૂન મૂજબ તા. ૩૧ જુલાઈ સુધીમાં જે કોઈ પાસે કાપડ થા સુતરનો જ્યો હોય તેને તે બાબતની તા. ૧૫ ઓગસ્ટ સુધીમાં જાહિરાત કરવી પડશે. તા.

૩૧મી પછી તૈયાર થયેલા કાપડ ઉપર બોર્ડ નક્કી કરેલી છાપ મારવામાં આવશે.

મિલમાંથી નીકળ્યા પછી તે માલ (કાપડ) છ મહીનાની સુદતમાં વેપારીએ વેચી નાખવું પડશે. એ માલ તૈયાર થયા પછી ત્રણ મહીનાથી વધુ સુદત માટે મિલમાં રાખી સકાશે નહીં. મિલવાળા અને વેપારી બાઇઓ સિવાય કોઈ પણ શપ્ત પોતાના ઉપયોગ અને ખર્ચ કરતાં વધુ કાપડનો જથ્થો રાખી કે ભેગો કરી સકશે નહીં. આ કાનૂન મૂજબ કાપડ કમિશ્નરને મકાનમાં દાખિલ થવાની, માલની ગણતી લેવાની અને ચોપડાઓ તપાસવાની પણ સત્તા આપવામાં આવી છે. એ માલની ૩૧મી જુલાઈ સુધીમાં એ કન્ટ્રોલમાં નોંધણી થયા પછી અધિકારીઓની પરવાનગી વિના તે માલ વેચી કે ખસેડી સકશે નહીં, અગર તે પછી વેપારીઓએ શું કરવું તેના પણ કોંઈ સતોષકારક ખુલાસો જણાતો નથી.

કેટલાક મિલ માલિકો અને વેપારીઓ આ કન્ટ્રોલના વિરોધને કારણે પોતાનો ઉપયોગ અને વેપાર બંધ કરવા ઈચ્છે છે એવા સમાચાર સભળાઈ રહ્યા છે, તેમણે કાનૂનમાં રહેલી કેટલીક અગવડો અને ઉણપો સમજાવવા માટે સત્તાશાળાઓને પ્રતિનિધી-મંડળો (ડિપ્યુટેશનો) મોકલી કેટલીક માંગણીઓ રજૂ કરવામાં આવી છે. બેશક, એ માંગણીઓની ચોખ્ખતા માટે સંદેશર ઇન્કાર સંભવિત નથી તેઓ ન્યાયી અને સતોષકારક નિકાલ માગી રહી છે.

અમે સરકારને આગ્રહભરી અપીલ કરીએ છે કે તે આ બાબતમાં વેપારીઓને તેમના માલની નિકાસ માટે સહકાર અને સગવડ આપવા, પોતાના ખનતા દરેક પ્રમાણ કરી છુટશે. અમને વિશ્વાસ છે કે, વેપારી બાઇઓ પણ પોતાના ગરીબ દેશ બહુઓ પ્રત્યેના પોતાના કતવ્યનુ બાન રાખી, અપ્રમાણિક લોભ અને મોહ ત્યાગી, તેમની સાથે સહાય અને સહાનુભૂતિભર્યું વર્તન દેખાડવાનું ચૂકશે નહીં.

પરચુરણની હાડમારી

ધણાપ લાંબા સમયથી પૈસા અને દબ્બુ જેવા ન્હાના સિક્કાઓની બહુજા ત્રાસદાયક અછત થઈ પડી છે, અને તે, ઓછી થવાને બદલે દીવસે-દીવસે વધુ અસહ્ય પણ થઈ રહી છે. આ અગવડભરી તગીને કારણે ન્હાના વેપારીઓનો વેપાર ઘણે ભાગે ખોરવાઈ ગયો છે. ન્યાં જુઓ ત્યાં ત્રાંખાના સિક્કાને બદલે કાગળની ટોકનો-કુપનો અને 'પોસ્ટલી ટીકીટો વડે' બેવાર વહેતો રાખવામાં આવે છે. વળી તેમાં, કાગળ-કાપડીઓમાં કેટલીક કાનુની બારીકાઓને કારણે વેપારીઓ તેમનો ઉપયોગ કરતાં કચવાઈ અને અચકાઈ રહ્યા છે.

એથી સાધુઓ, મિત્રો અને ફકીરોને તો ધણુજ ખમ્મ પડ્યું છે, તેમને ધણાપ દયા વાનો પોતાની ઇચ્છા હોવા છતાં, એ દયાભાવ વ્યક્ત કરી સહતા નથી-તેમને બીક આપી સહતા નથી, ફકીર આશિર્વાદ આપી ચાલ્યો નય છે પણ એ દયાવાનો ખીસામાં હાથ નાખી આભાજ રહી નય છે કારણ કે, તેમની કને આપવા જેવું કશુંજ "છુકું" હોતુ નથી.

પરચુરણની-ખાસ કરી ન્હાના સિક્કાઓની આ તગી દુર કરવા માટે હુકમતે પ્રજા સાથે હવે કોઈક રીતે વધુ સફાર સાધવો જોઈએ. તેમને રાક્ય હોય તેટલી સઘળીજ સગવડો કરી આપવી જોઈએ.

અમને મળેલી 'માહિતી મૂળ્ય સરકારે લિમિટેડ કુપનીઓને અમુક સત્તા અને અધિકારો આપ્યા છે જેથી તેઓ પોતાના ચલન-બેવારમાં અગવડ થતી હોય તો, પોતાની કુપનીની ટોકનો અમુક નાણા બદલ આપીને પોતાનું કામ ચલાવી સકે છે. સરકાર લિમિટેડ ન હોય તો, તેનું બેવાર-ગાડું આ રીતે ગળડી સકતું નથી.

અમે સરકારને આમદહારી અપીલ કરવા પુલ્કીએ છીએ કે, જે જે વેપાર અને બેવાર

માટે એસોસિએશનો, મહાજનો અગર મંડળો હોય તેમને-પછી બધે તેઓ લિમિટેડ ન હોય, તો પણ ન્હાના સિક્કાઓની પૂરતા પ્રમાણમાં વ્યવસ્થા ન થાય ત્યાં સુધી પોતાની એ સરકારને નામે ટોકનો કે કુપનોનો ઉપયોગ કરવા દેવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. બેશક, અમે સ્વીકારીએ છીએ કે તથા, એમાં અમથુ અને ભોળી પ્રામની કોઈક વકતે છેતરાવાની કે બીજી એવી ખંડીક અને ધાસ્તીઓ છે છતાં, પણ અમુક અકુશ હેઠળ તેમને મર્યાદિત અને વ્યવસ્થિત પણ કરી સકાય છે.

હાલ જુદા જુદા વેપારીઓ કુડી, બાકી અને કુપન વ. ના જુદા જુદા નામો આપી કામગીરી-કાપડીઓનો ઉપયોગ અનાયાસે કરે-છે, અને તે માટે દરેકને જુદો ખર્ચ અને ભોજ પણ આપવો પડે છે તે કરતાં, અમુક મહાજનો, મંડળો અને એસોસિએશનોને નામે મધુકત અને સગઢિત રીતે કામ થાય તો તે, જાહેર જનતાને પણ અનેક રીતે સરળ અને સગવડ-બધું થઈ પડશે એમ, અમારું માનવું છે.

આશા છે કે સત્તાવાળાઓ અને લાભના વજગતાઓ એ તરફ લક્ષ આપી ઘટતું કરશે.

Sole Dist.-Subor HABECO SURAT

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણે

: મિ. કેમ્બ કારનેગી એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :—શ. ર. કૃ]

(૪)

સ્મિત—મન ઉપર છાપ બેસાડવાનો

એક સરસ અને સરળ ઉપાય

હું કોઈક ઠેકાણે મિહમાન હતો, મને આમંત્રણ મળ્યું હતું. ત્યાં એક એવી ધનાઢ્ય સ્ત્રી સાથે મેટા થયો જે હિંમતી હતી કે, જનતા પર તેની સારી છાપ પડે. વસ્ત્રો-આભુષણો, દર-દારીના વ. ની સજ્જ-ધન્ય પાછળ તેણીએ ધણીય નાણાં પાણી કરી નાખ્યા હતાં; છતાં, પોતાના ચિહ્નના સુંદરતા અને આકર્ષણ માટે તેણીએ કશુંજ કર્યું ન હતું. તેણીના ચિહ્ન ઉપર સ્વાર્થ અને સુકાપણ તરવરતું હતું. તેણી ચિહ્નના હાવભાવ પરથી કંજાળ જેવી દેખાતી હતી. તેણીને ખબર ન હતી કે, વસ્ત્રો અને ઝવેરાત કરતાં પણ મુખાકૃતિ જોઈને લોકો તેણી તરફ આકર્ષાય અને ખેંચાય એ વધુ સંભવિત છે.

શમ્સીયત અને સજ્જનતા, માયાળુ મનોવૃત્તિ અને પ્રેમાળ સ્વભાવ વડેજ લોકો આકર્ષાયે સકાય છે; અને એજ સદગુણો લોકોની પ્રગતિના કારણરૂપ હોય છે. એથી પણ વધુ મુશ્કેલી અને આકર્ષક મનુષ્યના સ્વભાવમાં સ્મિત ક્રિયા હજારો હાસ્ય હોય છે જે, દિવ-અંતઃકરણને મોહી લે છે.

હું ફ્રાન્સના એક નાટ્યકારને મળવા ગયો. પહેલાં તો તે મને બહુજ બચાવક અને વિકાળ જેવા દેખાયો. પરંતુ બ્યારે તેના હોઠો ઉપર હાસ્ય તરી આવ્યું ત્યારે મને એવું લાગ્યું કે જાણે, વાદળમાંથી સૂર્ય બાહર આવ્યું હોય. જે તેનામાં એ વિગળ પાડનાર સ્મિત ન હોત તો, મારું માનવું છે કે, તેણે પોતાના જીવનમાં આટલી બધી ઉન્નતિ પણ નહોતી કરી હોત. બધેકે તે માત્ર, પોતાના વડીલોના ધર્મમાંજ પરોવાયેલો હોત ?

ધણી વેળા શાંદો અને હલન-ચલન કરતાં પણ હાસ્ય સામા પક્ષ ઉપર વધુ સરસ છાપ પાડી શકે છે. સ્મિત, વર્તન વડેજ સામાવાળા ઉપર પ્રગટ કરી દે છે કે, હું તમને પસંદ કરે છું; મને તમારી સાથે મેળાપ કરવાથી બહુ આનંદ થયો છે. વ. વ.

જાણીતા કુતરાઓ પણ એજ કારણે લોકોને ગમી જાય છે કે, તેઓ તેમને જોઈ આનંદ અનુભવે છે; અને તેથીજ, તેઓ પણ તેમને જોઈ ખુશ થયા વિના રહેતા નથી. લાગણી-રહિત અને અજેવાર હાસ્ય તો કોઈ પણ પસંદ કરતું નથી. એકેય પુરુષ એવા કપડેને વશ થઈ શકતો નથી. હું તો, અંતઃકરણના અને સ્વાર્થ વિનાના એટલે પ્રમાણિક હાસ્ય વિષે કહી શકો છું; એવું હાસ્ય જે, અંતરમાંથી નીકળી આવે; એવું સ્મિત જે, મનને મોહ અને પ્રેરણા આપે; જે બનાવટી નહીં પણ કુદરતી હોય; અને જે, બહારમાં મૂલ્ય આપ્યા છતાં, નહોતું મળી શકે.

કોઈક વેપારીએ મને કહ્યું હતું કે, મારું અને અજણ કન્યા પણ આનંદી અને હસમુખ હોય તો, સુસંસ્કૃત પરંતુ હિંમત કન્યા કરતાં વધુ સરસ અને લાભદાયક નિવડે છે. જે તેણી આનંદી સ્વભાવની હોય તો, વેપાર કરવા માટે હજાર ગણી વધારે અનુકુળ થઈ પડે છે. કોઈ પણ કાર્યમાં સફળ થવા માટે પ્રયત્ન અને અનુભવો હોવા બહુ જરૂરી નથી, પણ માત્ર, મનુષ્ય સહર્ષ અને સ્વદમ્બજ પોતાના કાર્યને આટોપી લે તે માટેની મનોવૃત્તિ હોવી જરૂરી છે. જે તમારી અભિલાષા હોય કે જનતા તમને મળીને આનંદ અનુભવે અને તમે પણ લોક-પ્રિય થઈ પડો તો, તમારી ફરજ છે કે, તમેય તેમની સાથે વાદવિવાદમાં દેખાડી આપો કે, તમે તેમને મક્કેને ખુશ થયા છો.

મે હજારો વેપારી અને જોડાર માણસોને કહ્યું છે કે, તમે જ્યારે પણ લોકો સાથે હસતે ત્રિહરે મળો ત્યારે તેના પરિણામોથી અને વાકિફ કરો. આવા લોકોમાંથી એક જણે અને પોતાનો અનુભવ નીચેના શબ્દોમાં કહી સમજાવ્યો છે —

મારા વિવાહ-બંધનને ૧૭ વર્ષ થયાં પણ આ સમય દરમિયાન મેં મારી પત્નિ સાથે કદી પણ સારો સબંધ રાખ્યો નથી, કદીયે દેણી સાથે હસતે વદો વાર્તાલાપ કર્યો નથી. જ્યારે મેં આપની સુચનાઓનું અનુસરણ શરૂ કર્યું તેને બીજો દિવસે-જ્યારે ભોજન સમયે મેં મારી સ્ત્રી સાથે હસતે મુખે વાત કાઢી ત્યારે, તેણીને ધણીજ અન્યમી લાગી. મેં આવું વર્તન મેં મહીના લગી ચાલુ રાખ્યું અને મને જણાયું કે, મારે સસારી જીવન સુખ અને આનંદની હળી-મળી રહ્યું હતું. મારે ધર અને રંગો જેવું લાગતું અને હું પોતાને નસીબદાર સેખતો હતો. હવે મેં એ વાનની ટેવ જ પાડી દીધી છે, અને ઘેરથી નીકળી જોઈસ જગા માર્ગમાં મને જે કાઈ જોજાણવાલા મળે છે તેમની સાથે હસતે ચેહરે જ વાત કરું છું. જેઓ મારી વિરૂધ્ધ ફરિયાદ અને ફપકાઓ લઈ આવે છે તેમની સાથે પણ સહર્ષ અને સહિમત વર્તું છું, અને તેઓ જે કાઈ ફપકાઓ અને ઉણપો દેખાડે છે તે ધ્યાનર્વક સામળું છું. મને આ વર્તનથી ધણીજ લાજ થયો છે અને મારી આવક પણ રોજ રોજ વધતીજ જાય છે. હું પણ હવે કાઈના દુર્ગુણ દેખતો નથી તેમ. કાઈની નિંદા પણ કરતો નથી મેં કાઈને માટે ખોટા અભિપ્રાયો બાજવાની અને તેની ઠેકડી કરવાની ટેવ પણ તફન છોડી દીધી છે. હવે હું કાઈની વાતનો પણ વિરોધ કરતો નથી પણ જ્યારે જ્યારે મને તક અને સમય મળે છે, ત્યારે સામા પક્ષની પણ કદર અને પ્રસંશા કરું છું. હું સામા પક્ષના હેતુઓ માણુવા અને તેમના દષ્ટિબિંદુ દેખવા માટે હમેશા

કીમંતી કુતર ઉઘોગો

જેણે નથી જાણતું કે બીજાની નવકરી કાલ પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખુલજ વધુ નફાવટ ફોજ છે ?

સેંકડો રૂપિયા ખર્ચતાય ન મળી સકે એવા કીમંતી કુતરોની સંપૂર્ણ માહિતી હવે તમને થોડાક આનાના ખર્ચે-અમલને મુકત મળી સકે છે આ રહી થોડાક કુતરોની યાદી (પુરી થઈ માટે કદ પાનાનું સુચિપત્ર મુકત મળતો)

સુગંધીદાર તેલો-મોગરા, ગુલાબ, ચપેલી, ચપા વ. વ. સોજા પ્રકારના સુગંધીદાર તેલોની બનાવટ, અક ૩૮ મો. કી. ૪ આના.

સુગંધ ઓઈ મિલક-સેક્ટાઈન અક ૧૩૯ કી. ૪ આના.

સુગંધી-૩-વણાટની બરમતી વિખાત કરી-ગીરી અક ૪૪ મો. કી. ૩ આના.

સુન્દરી માહલીઓ-એનેલ ઉછેર-ધધી અક ૬૮ મો. કી. ૪ આના.

સુરણ-વાવેતરની માહિતી અક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.

સુરાખારનો તેજાબ-બનાવવા વિધે. અક ૧૨૮ મો. કી. ૪ આના.

સુવાદાળુ-દાણાનું વાવેતર અને તેને અર્ક કાઢવો અક ૧૦૯ મો. કી. ૪ આના.

મુઠે-આડુમાંથી સુક કેમ બને છે ? અક ૧૩૦ મો. કી. ૪ આના.

સુદીઆ, જીવાર-વાવેતર વિધે. અક ૫૨ મો. કી. ૩ આના.

સેન્ટની બનાવટ-જાત જાતના સાદા અને મિશ્ર, ખરા અને બનાવગી, હસકી અને જારી પરિતના સેન્ટ બનાવવા. ૧૦૦ નુસ્ખાઓ અક ૩૯, ૬૭ અને ૯૩ મો.

કી. ૧૧ આના.

સેન્ટોનિન-બનાવટ વિધે. અક ૧૧૧ મો. કી. ૪ આના.

(જીવો પાનું ૧૩૫)

આતુર રહું છું. આ રીતે હું મારા જીવનમાં એક પ્રકારનું પરિવર્તન અનુભવી રહ્યો છું, અને હું હતો તે કરતાં કાંઈક જુદાજ સ્વભાવનો માણસ બની ગયો છું. અને હર કાંઈ માનભરી દૃષ્ટિએ જુએ છે અને મારી કિર્તી પણ વધી છે. વધારે શ્રીમત, વધારે સફળ અને વધારે પરિચય એ, સધળાઓજ છેવટે કામ આવે છે અને જ્ઞાનજ પરિણામ પણ સારા હોય છે.

જો તમને હસવાની ટેવ ન હોય તો હવે ટેવ પાડો; જો તમે એકલાજ અને ચિંતા-મસ્ત હો તો, કાંઈક સંગિત-રાગ મનમાજ અથાપો; સીસોટી વગાડો. સુખી અને ચિંતા-મુક્ત થવાનો સરળ માર્ગ એજ છે કે, તમે હસો, અને તમારા હલન-ચલન તેમજ કર્મ અને કથંનથી એજ દેખાડો કે, તમે પ્રયત્નથીજ ખુશ હતા અને અત્રે પણ ખુશ છો. દરેક શ્વપ્સ સુખ અને આનંદનો અભિલાષી હોય છે, અને તે પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય એજ છે કે, તમે તમોરા મન અને વિચારો ઉપર સદા અને સપૂર્ણપણે આકુશ અને કાબુ રાખો. સુખ અને આનંદનો આધાર બાહરના સંજોગો ઉપર નથી પરંતુ અંતઃકરણના સંજોગો ઉપર છે, એ વાતને ઠંદીયે વિસરો નહોં.

મે શ્વપ્સ એકજ સ્થળે એકજ કાર્યમાં પરોવાયલા હોય, બંને પાસે દબલત અને આખરે પણ તેટલીજ હોય, છતાં, એક પોતાને ભાગ્યવાન અને બીજો પોતાને કમનસીબ સમજતો હોય, એ બનવાનોજ છે, અને તેનું કારણ પણ એજ જણાશે કે, એ બંને શ્વપ્સોની કાર્ય-પધ્ધતિ અને નિતી-રીતી જુદી જુદી હતી.

મીનના મજદૂરો—સાત આના રાક્ષની મજદૂરી લઈ આનંદ અને ઉત્સાહપૂર્વક પોતાની ફરજ અદા કરે છે જ્યારે બીજા કાંઈક દેશના મજદૂરો એમા સતોષ માની સૂકશે નહોં. ધણાય આંધળા અને અપગ-ખોડ ખામીવાળા-જોને આનંદી જોઈ મને આશ્ચર્ય થતો. એક

(પાના ૧૩૪ થી આગળ)

સેનેટીઝન-બનાવટ વિષે. અક ૭૬ મો.

કી. ૪ આના.

સેફ્ટી પીન-બનાવટ અને ઉલોગ. અક ૫૬ મો.

કી. ૩ આના.

સેલ્યુલોઈડ-બનાવટની વિગતો. અક ૭૭ મો.

કી. ૪ આના.

સેલ્યુલોઈડના દીલી તારા-નજીવી કીમતે મળતા કાચા માલમાથી આ નક્લી સેલ્યુ-લોઈડના દીલી-તારાનો પુષ્કળ નફાવત માલ બનાવવા વિષે. અક ૧૨૨ મો કી. ૪ આના. સોના ચાંદીની શાધનકળા-વિવિધ માહિ-તીઓથી ભરપુર, અક ૧૪૩ મો.

કી. ૪ આના.

હાથીદાંત-દાસીઓ પકડવાની રીત તથા નક્લી હાથીદાંત બનાવવા વિષે. અક ૪૫, ૪૬, ૫૯ અને ૭૫ મો.

કી. ૧૪ આના.

ડીઆ-ચીનાઈ રેષા-ધાસ વિષે. અક ૧૦૯ મો.

કી. ૪ આના.

હીરા-બનાવટી હીરા બનાવવાના પ્રયોગો તથા હિન્દી હીરાની ખાણો વિષે. અક ૫૬ અને ૮૧ મો.

કી. ૭ આના.

હોઝિયરી-ગજીરાક, મોજ, મફલર વ વ.ની બનાવટ અને કારખાના માટે સરળ સચિત માર્ગદર્શન. ગ્રહઉલોગ માટેય ઉપયોગી. અક ૪૦, ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩ મો.

- કી. ૧૫ આના.

અમ્મ-ઈટ કિંવા ફાયર ટ્રિક-બનાવવાની પુરી માહિતી. અક ૧૨૬ મો. કી. ૪ આના

અગર-ધધા વિષે. અક ૪૯ મો. કી. ૩ આના

અગરખત્તી-બનાવવાની માહિતી. અક ૬૭ અને ૯૪ મો.

કી. ૮ આના.

અનનસ-વાવેતર વિષે અક ૩૮ અને ૮૫ મો.

કી. ૭ આના.

(છુલો પાનું ૧૩૬)

વકતે તેમને પૂજા જણાય કે, શુદ્ધઆત્મા પોતાની એ ખોડ-ખામીને કારણે તેઓ ઉદાસ રહેતા હતા, તેમને પોતાનું જીવન બર્થ જેવું દીસતું હતું, પણ પછી તો તેઓ ટેવઈ ગયા, અને વધુ સહનશીલ અને વધુ સતોષી થઈ ગયા. હવે, તેમનાથી વડુ સુખી બીજા કોઈ માગ્યેજ આપણને દેખાશે.

એક સ્ત્રી જેની ઉપર વિવિધ પ્રકારની આપત્તિઓ આવી ચુકી હતી, છતાં હસમુખ અને આનંદી દેખાઈ અને તપાસ કરતાં માત્રમ પડ્યું કે, તેણીએ શોક અને ઉદાસીનતાનો એકેય વિચાર મનમાં રાખ્યો નથી, પણ પોતાના દુઃખે ઉપર કાણુ રાખી બીજાઓને ખુશ કરવામાજ પોતાના જીવનનો આનંદ માને છે. એજ રીતે, તેણી પોતાની ઉપરના સકંદા અને દુઃખોને સહન કરતી રહે છે. વદાણમાં જ્યાં લગી બાકીર કે ફાટ પડતી નથી ત્યાં લગી તેણીની દરયાના પાણીથી પણ તે ડૂબી સકતું નથી, એજ પ્રમાણે, જે મન અને મગજના દાર નકામા વિચારો માટે બધ હમેશા રાખવામા આવે તો, મનુષ્યની જીવન-નૌકા કદી પણ શોક સાગરમાં ડૂબી સકતી નથી.

જ્યારે પણ તમે દરવાજા બાહર પગ મુકો, જ્યારે પણ તમે કોઈક મિત્ર સાથે મળો ત્યારે માયાણ અને સ્મિતવર્ષા ચિહ્નરે વાતનો આરંભ કરો, બહુજ ઉત્સાહ અને મનની હડી લાગણીઓ સહિત હસ્ત મિલાપ કરો, તમારા વિચારો તેજ રથેજ રહેવા દો જે બાબતમા તમે તેની સાથે વાત કરવા માગતા હોવ જ્યારે પણ એ માટે લાગ મળે ત્યારે તેનો લાભ લો. સામાવાળા સાથે સખધી સાધવા અને તેમને સખજ અને સફળ કરવા માટે તમે તક સાધુ બનો. પોતાને લાભદાયક નિવડવા માટે હમેશા પ્રયત્ન અને પ્રયાસ કરો. હિમ્મત અને હેતુ સાધવા એ બહુજ મુશ્કેલ ગુણ છે પ્રમાણિક અને વિશ્વાસપાત્ર બનવાથી બધા આશા વધે છે. પુર વિચાર કર્યા પછી, જ્યારે અમુક

(પાના ૧૩૫ થી આમંજ) -

અતરો-ગુલાબ, કેવડા, ચંપા, ચમેલી, હિન્દી વ. ના ૨૧ પ્રકારના અતરો બનાવવા. અક ૭૭, ૭૮ અને ૧૦૪મો. કી. ૧૨ આના. અદ્વીષ્ટ-એનું વાવેતર અને એના બધાણી બચવાના ઉસાનો. અક ૭૧ અને ૭૩ મો. કી. ૮ આના.

અરીઠાં-ઉપયોગ સખધી. અક ૬૭ મો. કી. ૪ આના.

અરીઠાંનાં સાણુ-સસ્તામાં બનતો ઉમા પ્રકારનો સાણુ. ગ્રહહોમની એક નવિન દિશા. કમરનો અક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

અદ્વામરીન બહુ-વિચારતી બહુ રમતી બનાવડે વિષે. અક ૧૧૮ અને ૧૧૯ મો. કી. ૮ આના.

અંચુર કિંવા દ્રાક્ષ-વાવેતર વિષે. અક ૬૫ અને ૬૬ મો. કી. ૮ આના.

અંજીર-રોપણી તથા સુકવણી વિષે. અક ૪૪, ૧૦૮ અને ૧૩૯મો. કી. ૧૧ આના.

આઈસ્ક્રીમ-રોપમેરી, વેનિયા, નારંગી વ. વ. પ્રકારના આઈસ્ક્રીમ બનાવવાના રૂઝ પ્રયોગો અક ૯૦ અને ૧૧૨ મો. કી. ૮ આના.

આતશખાઝી-પ્રકાર પ્રકારનું દારખાતું બનાવવું. અક ૭૦ અને ૭૨મો. કી. ૮ આના.

આદુ-રોપણીની માહિતી. અક ૧૩૦ અને ૧૩૪ મો. કી. ૮ આના.

આયર્ન સલફેટ-બનાવટની સરળ પદ્ધતિ. અક ૧૩૯ મો. કી. ૪ આના.

આરાફ્ટ-વાવેતર-વેપાર વિષે. અક ૫૪ મો. કી. ૩ આના.

આંખા અર્થાત કેરી-વાવેતર, રોગોનો ઉદ્ધાજ અને લાવજવ માટે પારસલની સુચનાઓ તથા કેરીના રસને ડબ્બામાં પેક કરવાની પદ્ધતિ વિષે. અક ૫૦, ૬૨, ૭૪, ૮૬ અને ૧૦૭મો. કી. ૩. ૧-૩-૦

(જુવો પાનાં ૧૩૭)

નિશ્ચય ઉપર આવી તે માટે મંડા રહેશે તો તે અવશ્ય પૂરો થઈ નેજ રહેશે, એનો મનમાં પ્રતિશ્વાસ રાખો.

ચીનના સોફ્ટવૉર્ક આ કથન બહુજ સાર અને અમલમાં મુકવા યોગ્ય છે.

“જે લોકો હસમુખ ન હોય તેમણે કદાચ વેપાર કરવા નહોત.”

હાસ્ય અને સ્મિત, હર્ષ અને આનંદથી ધણી લાભ થાય છે, જેમકે :—

૧-એ માટે કાંઈ મૂલ્ય આપવું પડતું નથી છતાં તે, ધણી સારા પરિણામ લાવે છે.

૨-એવું વર્તન રાખવાથી પોતાને કાંઈ ખેટ જતી નથી પણ સામાવાળો તેથી બહુજ પુરા અને શ્રીમત બની જાય છે.

૩-સ્મિત, જે કે માત્ર કામચલાઉ અને અમુક પળો માટેજ હોય છે, પણ સામાવાલાના મન ઉપર કાયમી અસર કરે છે અને સદાને માટે તેના મનમાં સ્થાન મેળવે છે.

૪-ધનવાનો અને મહારાજાઓ પણ એવા સ્મિત માટે તલસે છે, અને નિર્ધન-નિરાધાર તો એકેય નથી જે માત્ર સ્મિત અને હાસ્યથી સહાય વડે મહાન અને ધનવાન ન બની સકે.

૫-ખાનગી જીવનમાં, બહેવાર જિવનમાં કે મિત્ર મંડળમાં જ્યાં પણ એકાદના ચિહ્ન પર હાસ્ય રમી રહ્યું હોય તો આપ્તપ્રય વતાવરણ આનંદી બની સકે છે.

૬-થાકેલા અને કંટાળેલા મન માટે તો તે આશીર્વાદ સમાનજ છે. ઉદાસ અને દરિદ્રતાની અંધારી ઝુંપડીએને તો આજ વર્તન વિપ્રકે સમાન બની પ્રકાશિત કરી સકે છે. દુઃખ અને દિલગીરી માટે વિષ હોઈ તે તેને નુકસાન કરી દે છે, એ સવળા વિશેષતાઓ હોવા છતાં પણ તે ક્યંતે ખરીદી સકાતી નથી, ન સીધા મોઝાવાથી મળી સકે છે કે ન તો, કોષ્ટક પાસેથી ઉછીની લઈ સકાય છે. એની ચોરી પણ નથીજ થતી કારણ કે તે, એક એવી વસ્તુ છે, એવું વર્તન છે, જે અમલમાં ન મુકાય અને.

(પાના ૧૩૬ થી આગળ)

ઈ પિકેક-બાણીતા ઔષધી-છાડની રોપણી વિશે. અંક ૧૨૭ મો. કી. ૪ આના.

ઈ લેક્ટ્રોકલેથર-ખેતીની ઉત્પાદન વધારવા, રોગો મટાડવા વ. માટેની વિખ્યાત વિદ્યુત-તણખાની પદ્ધતિની સચિત્ર માહિતી. અંક ૧૧૨ મો. કી. ૪ આના.

ઈ લેક્ટ્રોપ્લેટીંગ-ચાંદી, સોના, કલર્ષ, કેડમિ-યમ, નિકલ, તાંબા અને કોમિયમનો ઢોળ ચક્રાવે. સપ્તર્થ માહિતી. અંક ૭૮, ૯૩, ૯૪, ૧૦૧, ૧૦૭, ૧૧૦, ૧૧૩, ૧૧૯, ૧૨૧, ૧૨૪, ૧૩૩, ૧૩૫ અને ૧૩૯ મો.

કી. રા. ૩-૪-૦

ઈ સપ્તગોળ-વાવેતર સંબંધી. અંક ૯૧ મો. કી. ૪ આના.

ઉંદર-એર-ઉંદર નસાવવા માટેની દવાઓ અનુભવ સિદ્ધિ નુસ્ખો. અંક ૬૪૧ મો.

કી. ૪ આના.

ઊન-ખર અને નકલી ઊન કેમ અને કેમ તથા ઘેટાંની ઉછેર દ્વારા ખર ઊન કેમ મેળવી સકાય છે, તેની સુધારણા કેવી રીતે થાય છે, તેની માહિતી. અંક ૧૧૦, ૧૨૬ અને ૧૩૬ મો. કી. ૧૨ આના.

એનેમલકામ-એનેમલ કિંવા તામચીનીનાં વાસણ, ગામ-પાટિયા વ. બનાવવાની માહિતી. અંક ૧૧૪ મો. કી. ૪ આના.

એપસમ સોલર કિંવા એનેસિયમ સલફેટ-બનાવવાની માહિતી. અંક ૧૩૭ મો. કી. ૪ આના.

એડેફ સાથેન પેસા મોકલી આપો. નાની રકમના ઓર્ડરનું વી પી. કરવા નથી. અર્કાટ રાજા ખર્ચ દિવમાં મુઆફ છે, પણ વી પી થી મજાવાય તો તેના ખર્ચ આદરને શિરે ભરો પડે છે.

કમર આફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

પુટ શુક્રમાં વપરાતી બનાવટો

કહેવાની સુરત ન હોય કે આનના સુચિતિત અને કેળવણી અભ્યાસમાં બૂટ-શુક્ર વિના બાળ્યેજ કાઢને ચાલતું હશે. એમાં દીવસે દીવસે પશ્ચિમી ખવને અનેક અને અનેખા ઉમેશ કર્યા છે અને દહાડે દહાડે વધતાજ નય છે.

આપણે ત્યાં એ ઉલોગમાં સ્થાપરણ રીતે ખીજ લોકો રસ ભેતા નથી પણ માત્ર તેઓજ હાય થરે છે જેમના પૂર્વજો અને વડીલોથીજ તેમને એ ધર્મી વારસામાં મળ્યો હોય, અને તે પણ ચાલી આવેલી પ્રથા મૂળજન. પશ્ચિમના દેશો ન્યાં ખીજ બાખતોમાં આગળ વધ્યા છે ત્યાં, એ તરફ પણ ઘણા આપવાતું ચુક્યા નથીજ. તેમણે બૂટ-શુક્રની તૈયારીમાં અનેક પ્રકારના માસ-મસાલાનો ઉપયોગ કરી તેમને વધુ મઝૂ ખૂત અને વધુ ટકાઉ બનાવી દીધા છે અને એજ કારણે કાંઈક બૂટ-જોડીના તો તેઓ રૂ. ૫૦ થી રૂ. ૬૦ કીમતના વસુલ કરી લે છે.

ચિદ્રશ પર ન દેખાતાં મનમાંજ રહે તો, ધણી કીમતી હોવા છતાં પણ નકામી છે. તે લોકો જેઓ પોતે સુખ-સુના હોય છે તેઓ ખીજઓ કનેથી તે મેળવવા માટે આગર રહે છે.

તેથીજ, જે તમે ચાહતા હોવ— અને અવશ્ય તમારી એજ અભિલાષા છે—કે લોકો તમને પસંદ કરે, લોકો તમારી તરફ આકર્ષાય, તમે 'જગતમાં લોકપ્રિય થઈ પડો, તમારું જીવન મિત્ર મંડળમાં ઉપયોગી થઈ પડે, તમારું જીવન સફળ થાય, તમારા મૃદુ-જીવનમાં તમે સ્વર્ગ-સુખ ભોગવો તો હમેશા હરતે ચિદુરે, હરતે વદને, હસમુખો સ્વભાવ રાખી ફરેક સાથે ઉદાર અને માયાળુ વર્તન રાખો.

ત્યાં તે માટેના કારખાનાઓ મોટા પાયા ઉપર અષ-૬-૩૨ મશિનરીથી કામ લઈ રહ્યા છે. એવા કારખાનાઓમાં આ ધંધાને લગતી જુદી જુદી બનાવટોની પણ ખૂબજ સુરત હોય છે. એ ચીજો ત્રણ ભાગમાં વહેંચી સકાય. જેમાં એક બૂટની સાધારણ જમાવટ જેમકે, તળીયું અને ઉપરનો ભાગ જોડવો, ટાં જોડવે આગળનો દેખાવ બનાવવો, લાઈનીંગ અને અંદરનો સોલ મઝવો; ખીજું છેવટની કિંચાઓ-જેમાં સોલને રંગ મારવો, ફીલ-જોડી અને કિનારીઓ ઉપર રંગ કરવો અને છેવટે પોલીશ કરી શા રમમાં ચુકવા યોગ્ય બનાવવો અને ત્રીજું બૂટ કે શુક્ર તપાસતાં કાંઈ ખાધી જણાય તો તેને સુધારતી.

પહેલાં આપણે નં. ૧ અને ૨માં જણાવેલી બાખતો હાય ધરીએ. સોજાને સીવવા માટે બહુજ ઝડપી ચાલના અને ખૂબ કામ કરનારા મશિનો વપરાય છે અને તેમાં જે દોરા લેવામાં આવે છે. તેને અમુક રસાયણો વડે વોટરપ્રુફ બનાવી લેવામાં આવે છે તેથી તે વોટરપ્રુફ થઈ નય છે, એટલુજ નહીં પણ શીવતી પકતે ધણીજ સરળતા થઈ પડે છે.

એ માટે અમુક મિશ્રણોમાંથી ગરમ હોમ તેલીજ હાલતમાં અથવા ડંઙ પ્રવાહીઓમાં દોરાને પસાર કરી લઈ તૈયાર કરવામાં આવે છે. ડંઙ પ્રવાહીઓમાં દોરા પસાર કરવાની રીત વધુ સહેલી જણાય છે કારણ કે, ગરમ મિશ્રણોને અમુક ડિઝી સુધી ચાલુ ગરમ રાખવું ફરિન હોય છે. એ બન્ને બનાવટો વધુ ચિકાસાળી હોવી જોઈએ નહીં; તેમજ - દોરામાં બહુજ જોડા સમયમાં સારી રીતે સુસાઈ નય તેવી હોવી જોઈએ. ચિકાસા હોમ તો સિવવામાં અગત્ય પડે છે.

મીઝુના ગરમ મિશ્રણો

એવી બનાવટોમાં ચરખી, રાજન, અને મીઝુ સુખ્ય, હોય છે. એક મિશ્રણ આ રહ્યો—

રાજન (G. grade)	૭૬૫ માગ
ચરખી	૮૫ "
મીણુ	૧૫ "

ડેકસ્ટ્રીન	૧૬૫૫૫ ઓઈસ
બ્લાઈડીંગ	૪૨૫ "
.. પ્લાસ્ટર ઓફ પેરિસ	૪૪ "
.. આર્બા કલે	૧૬૫૫ "
બાવળના ગુદરનો પાવડર	૮ "

પ્હેલાં રાજનને ૨૫૦°F સુધી ગરમ કરી પ્રવાહી બનાવી લઈ તેમાં મીણુ ઉમેરા. ૧૫૦°F સુધી ઠંડું થાય ત્યારે ચરખી ઉમેરી તે નળી નળે ત્યાં લગી હલાવતા રહે અને પછી ડબ્બાઓમાં ભરી રાખો.

૬૬ મીણુ-મિશ્રણ

રાજન	૫૬ રતલ
મીણુ	૬ "
બેનઝીન	૯૫ બેલન

પ્હેલાં રાજનને ઓગાળી લઈ તેમાં મીણુ ઉમેરા, પછી ૧૫૦°F સુધી ઠંડું પડે ત્યારે બેનઝીન નાખી દો. તેથી ચોક્કસ પ્રવાહી તૈયાર થઈ જશે. આ પ્રવાહી ધણે ભાગે બે ગેલનના ડબ્બાઓમાં સખત બંધ થાય તેવા ઢાંકણ વડે બંધ કરવામાં આવે છે અને તેની ઉપર "આગથી દૂર રાખવું" એ સળદો લખી લેખલ મારી લેા. (બેનઝીન બહુજ જલદી આગનો ભડકો લઈ લે છે તેથી એ બાખત કાળજી રાખવી જરૂરી છે).

જમાવટ માટે મિશ્રણ

આ મિશ્રણે જુટમાં તે જગ્યાએ વ્યવસ્થ વાપરવા પડે છે જે વપસમાં પૌતાનો આકાર ગુમાવી દે, આ મિશ્રણથી તેવા આકાર કઠ્ઠમિ રાખી સકાય છે.

કાગળનો ઘટ લેવો, ટા-કેપનો આકાર બનાવીને વાપરવામાં આવે છે અને તેમાં આ પેસ્ટ ધણે ઉપયોગી છે કારણ કે તે, સુકાયા પછી કઠક રહે છે અને બિનાશથી નરમ પડતાં નથી. વળી એ પેસ્ટ એવો હોય છે કે રહેલા-ધૂધી લગાડી સકાય અને તેટલીજ તાકીદથી સુકાઈ પથ જાય. આવા પેસ્ટનો એક પ્રયોગ નીચે મુજબ છે:—

આ બધી ચીજોને સારી રીતે મિશ્ર કરી ૮૦ નંબરની ચાલણીમાં ચાળી લેા. મધી ઉડળતું પાણી ૧૫૫ ગેલન, ઓઇલ મીસ્મેઈન ૧૫ ઓઈસ, વોટર સોલ્યુશન-આઉન ૨૫ નં ઓઈસ.

ગરમ પાણીમાં પ્હેલું મિશ્રણ ઓગાળાવી લઈ બાકીની તમામ ચીજો—રંગ અને ખુશ-બુ સિવાય—મેળવી દો. અને છેવટે રંગ પથુ રહેના પાણીમાં મેળવી ખુશબુ સાથે ઉમેરી લેા. પછી ધીમી આંચ ઉપર કોષક પ્હેળા, ઘાટના વાસણમાં હલાવતા રહીને એટલું પકવો કે તેમાંનું અધું પાણી વરાળ ઘઈ ઉડી જાય. ૫૦-રતલ મિશ્રણ રહે ત્યારે ઉતારી લઈ તેને ડબ્બા કે મોટા મોઢાની શીશીઓમાં ભરી રાખો. ચોંટાડવાનું મિશ્રણ

જુટમાં અદરના સોલ ચોંટાડવા માટે એવું મિશ્રણ વાપરવું જોઈએ, જે જલદી સુકાય અને બિનાશની અસર-પથુ- જલદી ન લે. ખૂબ મજબૂત હોવા છતાં પથુ લચક-elasticity કાઠમ રાખે. આવા મિશ્રણમાં ૨૫૨ જરૂર વપરાય છે, આવા મિશ્રણે બે ઝાતના બને છે જેમાં એક ઘટ, હોઈ, વધુ પ્રમાણમાં વપરાનારા નોડાઓમાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. બીજા પાતળાં-પ્રવાહી હોય છે જે ધણે ભાગે સીઓના જુટો માટે વપરાય છે. અને કે એ બન્ને મિશ્રણમાં, વસ્તુઓ એકજ નખાય છે છતાં તેમના વજનમાં એકો વત્તો ફરકાર હોય છે.

ઘટ-બનાવટ

કાચું ૨૫૨	૭ રતલ
રાજન	૧૧ "
ચોક્કસ ટરપેન્ટાઈન	૧૨ "
બેનઝીન	૩૦ "

પાતણું મિશ્રણ

કાચું રબર	૪૬ ઓંસ
રાબન	૯ "
ચોકણું ટરચેનટાઈન	૬ સ્લે
બેનઝીન	૪૧ "

આ બંને મિશ્રણોની બનાવવાની રીત નીચે મુજબ છે:—

રબરના એ ભાગ કરી એક ભાગને બેનઝીનમાં અને બીજાને ટરચેનટાઈન તથા રાબન સાથે મેળવી ઘર્ષ કરી તે બંને પ્રવચ્છી થાય ત્યારે એકત્ર કરી લેવા. આ બનાવટો પણ સળગી ઉઠે તેવી હોવાથી તેમને સભાળપૂર્વક પેક કરી "આગથી દૂર રાખવા", માટે સંભાળ રાખવી.

હવે આપણે બુટ બનાવટમાંની બીજી બાબતો હાથ ધરીએ.

બુટ બનાવટ રંગ

પગરખા, ખાસ કરીને સ્પીડોલા અને કેટલેક અરો પ્રકારના પણ, બુટ બનાવટ આજ અને ઘેરા રંગોના બને છે; અને તેમના તળીયા તથા એડી અને બહારની કિનારોને પણ ઘણા ખરા વિદિર્ધિત રંગોના પંથ બેસતા રંગોના પોલિસ્ટ આપેલોના-રિવાજ છે. એમાં જે આગળ વપરાય છે તે તો સગબત એકજ અને કુદરતી રંગ હોય છે પણ તેને રંગ આપવામાં જ કળાકાર પોતાની કળા દેખાડે છે. એવા રંગ સારી રીતે ફેલાઈ સકે અને તરત સુકાઈ જાય એવી રીતે બનાવેલા હોય છે.

કાળા રંગમાં મુખ્યત્વે કરી સારો રંગજ વપરાય છે જ્યારે બીજા રંગોમાં ખનીજ તત્ત્વો ધરાવતા રંગીન પાવડરો વાપરવામાં આવે છે. કાળા રંગ કર્યા પછી બુટના તળીયાને પોલિસ્ટ કરવાના સોખમંડના મરમ હાથીયારો નીચેથી પસાર કરી ખુબ ચળકાટ આપવામાં આવે છે અને છેવટે બધે પોલિસ્ટ કરવાના ચક્કરથી પણ તેમને ચળકાટ વધુ સારો અને સ્વચ્છ બનાવવામાં આવે છે.

કિનાર માટેના રંગ

સોલ અને કિનારો માટે કાળા રંગ બનાવવા માટે ખનીજ મીથુમાં નિમરોસિન આતના રંગ ઉમેરી લેવામાં આવે છે. ઘાખલા, તરીકે મોન્ટાગ વેક્સ પંદર ટકા હોય તો ત્રણ ટકા નિમરોસિન અને ૮૦ ટકા પાણી લેવામાં આવે છે. એ માટે એક પ્રયોગ નીચે મુજબનો છે:—

મોન્ટાગ વેક્સ	૧૪ સ્લે
કોસ્ટીક પોટાશ (સોલિડ)	૨ "
નિમરોસિન	૩ "
પાણી	૮૧ "

પાણીમાં રંગ ઉમેરી તે આગળથી એકત્ર થાય પછી તેમાં કોસ્ટીક પોટાશ ઉમેરીને મીથુ પણ આગળથી થોડું થોડું કરીને તેમાં નાખી હલાવો અને બેળસેળ કરતા રહેા. આ મિશ્રણ ઉડી જાય તેવું છે તેથી નના મોઢાના ડબ્બા-આમાં ભરીને રાખવું.

સોલ માટે રંગો

બૂરા સોલ અને કિનાર માટે ખનીજ તત્ત્વોવાલા તથા પાણીમાં એકરસ ઘર્ષ જાય તેવા રંગ વાપરવામાં આવે છે. એ બંને રંગો એટલા માટે પણ લેવાય છે, કે ખનીજ તત્ત્વો વાળા રંગ પોતાના ઘટપણાને કારણે ઊંચેની પૂરી દેવા માટે ઉપયોગી થઈ પડે છે. જ્યારે પાણીમાં એકરસ, યથલા રંગ પોતાનો અચુક દેખાવ કાપડ રાખતા માટે વપરાય છે. આ બનાવટોમાં ૯૦ ટકા પાણી હોય છે તેમજ બાવળનો ચુંદર પણ ચિકાસ લાવવા માટે તેમાં નાખવામાં આવે છે. આ રંગોને ઘસ વડે એક સરખી રીતે લગાડવા પડે છે. તે રંગનો એક પ્રયોગ નીચે મુજબ છે:—

વેનીલીયન રેડ	૨૦ ઓંસ
પાકો આઉન રંગ	૪૦ "
બાવળનો ચુંદર	૪૪ "
પાણી	૪૩૩૩ સ્લે

થોડા પાણીમાં ગુદર મેળવી લાઢી બનાવી, બાકીના પાણીને વેનીલીયન રંગ સાથે રંગડો બનાવી પછી તેમાં જોડવું પાણી ઉમેરીને પાતળુ કરી દો.

પાક બાઉન રંગને પાણીમાં મેળવી ઉપરના રંગ અને લાઢીમાં એકત્ર કરી છેવટે ૫૦ રતલ રહે તે પ્રમાણે તૈયાર કરો.

ખનીજ તત્વોવાળા રંગ (Pigments)

કેટલાક બનાવનારાઓ સોમ માટે એજ રંગો વાપરી તેમાં જુદા જુદા હલકા કે ઘેરા રંગની માટીઓનો ઉપયોગ કરે છે. એવી બનાવટોમાં દસ ટકા ગુદર નાખવો પડે છે, જ્યાં બનાવટ એક સરખી રીતે થતું રહે છે એ માટેના ત્રણ પ્રયોગો આ મુજબ છે:—

(૧)

૨૩ ઓકસાઈડ	૨ ભાગ
આઈર્ન ક્લે	૧૩૧ "
યલો ઓક્સ	૧૧ "
મિડલ કોમ પલો	૩ "
બાવળનો ગુદર	૯૧ "
પાણી	૫૧ "

(૨)

૨૬ ઓકસાઈડ	૪ ભાગ
આઈર્ન ક્લે	૧૩૧ "
યલો ઓક્સ	૧૨ "
બાવળનો ગુદર	૯૧ "
પાણી	૫૧ "

(૩)

૨૩ ઓકસાઈડ	૧૫ ભાગ
આઈર્ન ક્લે	૧૩૧ "
બાવળનો ગુદર	૫ "
પાણી	૫૧ "

પહેલાં ગુદરના પાણીમાં રંગ અને આઈર્ન ક્લે મેળવો. ઉપર જણાવ્યા કરતાં પાણી ઓછું લઈ બધું મેળવી રહ્યા પછી તે મિશ્રણમાં એવી રીતે અને એટલું પાણી

ઉમેરો કે પ્રયોગમાં જણાવ્યા મુજબ વજન પુરું થઈ જાય. બની સકે તો આ મિશ્રણને કાઈ પેઇન્ટ રોગન બનાવવાની મિશમાં નાખી બિનાશવાડી સ્થિતિમાં જ ઘાંટી લેવામાં આવે તો વધારે સારું. એની ઉપર એટલું જરૂર લખવું કે “વાપરતાં પહેલાં ડબ્બાને સારી રીતે દલાવી દો.”

ચૂનકાટ માટે પ્રવાહીઓ

એમાં સાચુ અને મીઠુ તથા ટરપેનટાઈન અને અમુક ઝાતના ખીજા મીઠુ પણ વાપરવામાં આવે છે. એમાં વાપરવાનો સાચુ કાંઈ પણ બેળસેળ વિનાનો અને ચોક્કસ હોવો જોઈએ.

મોન્ટાન વેક્સ	૧૬૧૧ રતલ
સેરેસિન	૪૧ "
સાચુ	૫૧ "
ટરપેનટાઈન	૭૩૧ "

પહેલી બે યીઝોને ૨૦૦°F સુધી ગરમ કરી પછી ટરપેનટાઈનમાં સાચુ મેળવી ગરમ હોય તો ટરપેનટાઈન અને સાચુવાળા મિશ્રણને બધ અગ્નિ ઉપર સમાળવી રહેજ ગરમી પણ આપો, પછી બન્ને પ્રવાહીઓને મેળવી લઈ ૬૩ પડે ત્યાં સુધી હલાવતા રહો. ‘છેવટે તે શીશીઓમાં ભરી તે ઉપર “સળગી ઉઠે તેવું” એ શબ્દો સાચેનું લેખ લખાડી દો.

લો, સુદરતા ખરીદો.

માયાના વાળ ખૂબ-સરતી માટે સુરતી છે. તેમને સુતેદરી, નર્મ અને સુશોભિત રાખવા માટે તેલ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનું પુસ્તક—

કે શ શું ગા ર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે

કીમત પો. ખ. સાથે પાંચ આના.

“ક્રમ ૨” ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

તલની વાસ કાઢીને સાફ કરવું.

વનસ્પતિક તેલોની સફાઈ

તેથી બીધામાંથી જે જે જાતના તેલો પીસીને કાઢવામાં આવે છે તે, પાછળથી તેમાં રહેલા ઘરા-જેને બગડો પણ કઢે છે તે, દુર કરવા માટે અમરા આગતા ભેખ (અંક ૧૪૪)માં અમે ૬૬ વર્ણન કરી ગયા છીએ અને એજ ઘરાને એછે ખર્ચે અને થોડા વક્તમાં દુર કરી તેલને એકબુ કરવા માટેની વિગતો અમે હવે પછી આપીશું.

દાહ અમે તે પછીના એટલે બગડો દુર કર્યું પછીના પ્રયોગોની ચર્ચા કરવા માંડીએ છીએ. તેલ સાફ કરવાના કારણો.

દરેક જાતના વનસ્પતિક તેલોમાં ચરબીના તેજાબી તત્વો, એકબ્યુઅન તથા બીજા મીક્રો અને વાસવાળા તત્વો બનેલા હોય છે. ખુરાકમાં જે કે. સ્થળના તેલોના કાયદા લગભગ સરખાજ હોય છે. પરંતુ બીધામાંથી તેલ કાઢ્યા પછી તે દરેક તેલ તેના રંગ, સ્વાદ અને વાસને કારણે ખોરાકમાં લઈ સકાતો નથી, એ, એટલા પરથી પણ ખુસ્તુ જીવાઈ આવે છે કે હિન્દુ જેવા એકજ દેશના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં જુદી જુદી જાતના તેલો ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે, બગાલમાં સરસીયુ. મરાસમાં કોપરેલ, દક્ષિણ તરફ કરડી, ગુજરાતમાં તલ, મધ્યમાં અવસી અને ક્યાક તો ડાલીયુ તેલ પણ ખુરાકના કામમાં લેવાય છે એ, હવે થી જીજીશી કે જુદા જુદા પ્રાંતના લોકો જુદા જુદા તેલ ખાવા માટે ટેવાઈ ગયા છે, જે કે સારા બોજનો અને બિહારીઓમાં તો બજો બાજે પીજ વપરાય છે.

કુકમાં, એ વિના સ્પષ્ટ છે કે, જુદા જુદા પ્રાંતોમાં જુદા જુદા તેલોના વપરાસ થા તો ન છુટકે અથવા કોઈ ખાંસ કારણને લીધે થઈ રહ્યો છે અને ખોરાકમાં એકાદ એવા તેલની બહુજ ગુરત છે જેમાં પકવેલા ખોરાકોના દેખાવ અને સ્વાદમાં ફેરફાર

ન થાય તેમજ તેમનામાં તે તેલની વાસ પણ ન આવે. કાચા તેલોમાં તેજ ગંધ, ઘેરા રંગ અને ખરાબ સ્વાદ હોય છે તેથી તે, તેવીજ દાસતમાં ખોરાકમાં વાપરવા લાયક હોતા નથી. વળી, એવા તેલોના ઉપયોગથી 'અતિસાર' વ. ફરવાડો પડ્યા થાય છે જેનું કારણ એ તેલોમાં રહેલા તત્વોજ હોય છે જે, દુર થઈ જતાં તેલ રંગ અને વાસ વિનાનું થઈ જાય છે.

તેલ સાફ કરવાની રીત

એ માટે ત્રણ પ્રયોગો પ્રચલિત છે:—

(૧) તેલને અસર મુક્ત (Neutralisation) કરવું એટલે કે તેલમાંથી અસ્ખીવાળા તેજાબી તત્વો નષ્ટ કરવા.

(૨) સફેદ (Bleaching) કરવું એટલે તેલનો રંગ અને તેમાં રહેલી બીજા ખાંસીઓ દુર કરવી.

(૩) વાસ દુર કરવી (Deodorising) એટલે તેલમાં રહેલા હડી જનારા વાસવાળા તત્વો દુર કરવા.

પહેલા એ પ્રયોગોથી તેલ સ્વેચ્છાથી પચી જાય તેવું બને છે અને તેમાંના રંગ સાફ થઈ જાય છે; બ્યારે છેલ્લો પ્રયોગ—જે બજો ગરમી પણ છે, તેનાથી તેલના રંગ અને સ્વાદમાં જે કાંઈ કમી હોય છે તે રહેતો નથી. સાધારણ રીતે એ ત્રણ પ્રયોગો દરેક તેલ માટે એક સરખાજ હોય છે પરંતુ વેપારી દ્રષ્ટિએ હોલમદ થતા માટે એ પ્રયોગોમાં થોડા ફેરફાર કરવા પડે છે.

અસર મુક્ત કરવું

આ પ્રયોગ માટેની રીત એ છે કે તેલમાં કેસ્ટિક સોડાનું પ્રવાહી મેળવી તેને થોડો 'ચકત' રહેવા દેવામાં આવે છે જેથી તેલમાંના તેજાબી તત્વો સાથુ રૂપ ફેરવાઈ જઈ નીચે બેસી જાય છે અને એમ થતાં, તેલનો સ્વાદ મટી જાય છે. હવે ઉપરના તેલને જુદો કાદી ભઈ નીચેનો ઘેરા (જેને "સોપ સ્ટોક" પણ કહે છે) જુદો

કરી સેવામાં આવે છે. એ સોપ સ્ટોકમાં થોડાક પ્રમાણમાં તેલ પથ્થુ હોય છે, જેને ઉકાળી વધુ કોસ્ટિકલું પાણી ઉમેરી સાથુના રૂપમાં ફેરવી સેવામાં આવે છે અથવા ગંધકનો તેજાબ મેળવીને તેમાંથી સ્ટીપરિક (Stearic) એસિડ બનાવવામાં આવે છે. આ સોપ સ્ટોક પથ્થુ ખૂબ કામની વસ્તુ છે. ઉપરથી જુદા કાઢેલા તેલને બે ત્રણ વાર મીઠાના પાણી અને ગરમ પાણીથી ધોઈ તેમાં રહેલી કોસ્ટીક સોડાની અસર નાબૂદ કરવામાં આવે છે.

ઓઈલ કરવાની રીત

તેલનો કુદરતી રંગ દુર કરવાનો આ પ્રયોગ છે અને ખેતરાકમાં વાપરવાના તેલ માટે એટલું જ કરવામાં આવે છે કે, તેલમાં કેટલાક રંગ સોષી સેન્ટરી ઓઈલ જે ખાસ તૈયાર કરવામાં આવે છે અથવા જુદી જુદી ઝાતના કોસસા કે એક પ્રકારની માટી જેને (Fuller's earth) મા સુકતાની માટી કહે છે અને જે જુદી જુદી ઝાતની હોય છે તે મેળવીને ધોઈ નાખવામાં આવે છે, એ ઝુરરી છે કે જે તેલને સફેદ બનાવવું હોય તો તેના રંગને બધ બેસતી આવે તેવીજ માટી વાપરવી જોઈએ. સાધારણ રીતે જેટલું તેલ સાફ કરવું હોય તે કરતાં બે થી પાંચ ટકા સુધી વજનમાં જે માટી ભેવી હોય તે વપરાય છે. આ પ્રયોગ ધણ રહ્યા પછી બાકી રહેલી માટીમાં રંગ અને બીજા તત્વો સાથે અર્ધું તેલ પથ્થુ મળેલું રહી જાય છે જેને જુદું કાઢવા માટે પ્લીથોગના પ્રયોગ પછી હવાચુવાલી હવા આપવી પડે છે. જેથી તે, તેલ તેમાંથી છુટું પડી જાય છે અને બાકી રહેલી માટીની ટીકડીઓ દલકી ઝાતના સાથુ બનાવવાના મુખમાં આવી સફતી હોવાથી તેમને બજારમાં વેચી સકાય છે.

કુર્ગાંધ મરાઈથી

આ પ્રયોગમાં તેલને હવા દુર કરેલા બધ વાસણમાં ગરમ વરાળ વડે ઉકાળવામાં આવે

છે જેથી, સધળા વાસ અને સ્વાદવાળા તત્વો તેલમાંથી હડી જાય છે.

સાફ કરતાં આવતી ઘટ

ઉપર જણાવેલા પ્રયોગોથી તેલમાં વધારે તેજાબવાળા તત્વોને કારણે તે જેટલું ઘાડું હશે તેટલીજ વધુ ઘટ પથ્થુ આવશે. જે તેલમાં પંદર ટકાથી વધુ પ્રમાણમાં એવા તત્વો મળેલા ન હોય તે સાફ કરવા લાભદાયક છે; અને જે તેલોમાં તેનું પ્રમાણ વધુ હોય તેવા તેલમાં પહેલાંજ કોષ બીજાં એવા તેલો-જેમાં આ તત્વો ઓછા હોય તે મેળવી લેવા જોઈએ કે જેથી એ પ્રમાણ ઘટાડી સકાય. ધધાદારી પ્રિસે એ જાણવું પુરતું થશે કે, તેલમાં જેટલું બેળ હશે તેનાથી બે ચા અઢી ગણી વધારે ઘટ આવશે, એ ખરું છે કે આ ઘટનો મોટો ભાગ સોપ સ્ટોક રૂપે મળી પથ્થુ જાય છે છતાં, તેમાંય ઘોઠ ટકો તો તદ્દન નકામોજ નય છે ખાસ ઝાતના તેલોને સાફ કર્યા પછી તેમાંથી સરેરાસ કેટલું તેલ મળે છે તે નીચેના કોષા ઉપરથી જાણીશો:—

સરસીયુ	૯૬ ટકા
કોપરેલ	૯૫ "
સોંગદાણા	૮૮ "
ડોલીયું	૬૧ "
અલસી	૯૩ "

ખર્ચ

મજકુર પ્રયોગોમાં આવતા ખર્ચમાં, ખાસ કરીને સ્ટીમ પાવર (વરાળ), મજદૂરી, ગાળવા માટે કાપડ, કેટલાક રસાયણીક પદાર્થો અને સાફ કરવા માટે જોઈતી માટીની ઝુરરત પડશે. એ ઓઈલોમાંથી પહેલી ચાર તો દરેક તેલ માટે એક સરખીજ જોઈએ છે અને છેલ્લી બે વસ્તુઓ તેલની ઝાત અનુસાર લેવી પડે છે.

મશિનરી

આ ઉદ્યોગથી પૂરો ફાયદો મેળવવો હોય તો ન્હાનામાં ન્હાની પરંતુ સંપૂર્ણ સાધનોવાળી મશિનરી તે ઠીકી સકાય જે ૨૪ ટકામાં પાંચ

દન તેવને સાફ કરી સકે. આ મશિનરીમા કાચા તેલના બે મા ત્રણ ધાણુ સાફ કરી સકાય છે અને જો વાસ પૂરેપૂરી દુર કરવી ન હોય તો ૨૪ કલાકમા ત્રણથી ચાર ધાણુ પણ કાઢી સાધ્ય છે સાધારણુ સાવચેતી રાખી તૈયાર કરેલા ખોરાકના તેલ સભાળપૂર્વક સાચવવામા આવે તો, ચાર પાચ મહિના લગી ખરાબ થતા નથી

કારખાના માટે સ્થળ

એ માટે કારખાનુ કરવુ હોય તો સૌથી પહેલા કોઈક એવી જગ્યા શોધી કાઢવી જ્યા વરણને દારવા માટે પુરતા પ્રમાણુમા ઠંડુ પાણી મળી સકે એ પાણી પણ જોરુ વધારે ઠંડુ હશે તેટલુજ વધારે ઉપયોગી થઈ પડશે

મશિનરીની કીમત

તેન સાફ કરવામા જોઈતી મશિનરી ઇંગ્લીશ અમેરિકન અને જર્મની આવતી હતી પરંતુ જર્મની મશિનરી વધુ પ્રમાણુમા વપરાઈ ચુકી છે અને તેજ કદાચ સૌથી વધારે સસ્તી પણ હતી પરંતુ હાલના વાતાવરણુમા એ મળવી મુશ્કેલ નહી પરંતુ લગભગ અસંભવિત છે હાલ પહેલા એ મશિનરી જર્મનીના કારખાનુઓમા તૈયાર મળતી હતી અને રોઝનુ પાચ દન તેન સાફ કરી સકે તેના મશિનરીના પુરા સેટની કીમત—એનજીન સિવાય—આસરે ૨૫૦૦૦ રૂપ્યા હતી એ મશિનરી ગોઠવવા માટે ૨૦x૫૬ શીટ જમીનની ઝુરરત પડતી અને મશિનરી ઉભી કરવા માટે રૂ. ૧૦૦૦૦ વધુ ખર્ચ થતો

આવા મશિન ચાલવા માટે દરેક પાણીમાં ત્રણ માણસોની ઝુરરત હોય છે અને જો વિજ્ઞાનિક પંચર મસી સકતુ હોય તો જોઈતી વરાળ પથથા કરવા માટે પચાસ પાઉંડ વર્કિંગ પ્રેશરવળુ એક બેઈનર પુરતુ થાય છે

આ ઉદ્યોગને લગતી વધુ ચર્ચા આવતા અંકમાં (ઈ અ)

કવિનાઇન નથી મળતી
તો

હજીએ મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઇનની માઠી અસરોથી નિરાશ હોઇ, તાવનો અચૂક અને અડસીર ઈલાજ છે કીમત ડઝન ૧ ના હો આના

ધાવણુ વધારવા માટે

‘શીરકેટા’

તોલા ૧ ના બે આના

દરેક ઘરમા હમેશા મવજુદ રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીવર અને હોજરીના દરેક માટે—દબ્બે કમિઝ નવકાદરી ડઝનનો એક આનો
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમો સુલેવમાની બ નુ ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા શરીરને ફાવડો પહોંચાડનાર—નવા રિશો જાલીનૂસ તોલા એકનો ૧ આનો
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—જવારિશો કમૂતી તોલા એકના ૪ પૈસા
- (૫) મરડા માટે બુલુજ અસરકારક—દબ્બે પેચિશ મસીહી ડઝન એકના ૭ આના
- (૬) સોગળ અને માર માટે—દબ્બે જિમાલ [ગોટ-ગેલી (૧૭)] ડઝનના ૭ આના
- (૭) સહેજામ અને ખાસી માટે—દબ્બે નઝલક જદીદ ડઝન એકનો એક આનો
- (૮) જીવાબ લાવવા—ઈન્ડીસે ક્રમાની તોલા એકનો એક આનો
- (૯) ગુલકદ—અસલી ગુલાબના ફુલનુ નક રવાઈટ રતમ એકના બાર આના એ સિરવ સેકડો દવાઓ અને વનરપનિરે જડીબુદીઓ વગવરદ માટે પુછો—

દવાખાના સુધને સિદ્ધત (૨૭.)

ચાનીતાબાન મુરત

—: મહારા જીવન-સિદ્ધાંતો :—

— જોમનું અનુકરણ મને સફળ કરી સકે છે. —

૧. હું મનુષ્ય છું, અને માનું છું કે ઈશ્વર જોઈએ, સર્વ-વ્યાપક અને સર્વ-જ્ઞાતા છે. જગતના સર્વ કાર્યો તેનીજ હસ્તમાં અને આજ્ઞાને આધીન છે. હું પણ તેનો અનુયાયી અને આજ્ઞાકિંત જાની, મારા મન-અથાએ સુચવેલા મારાં ગ્રહણ કરી ઉન્નતિને ચિખરે પહોંચી સકું છું.

૨. હું, શુદ્ધ અને સાદું, સ્વચ્છ અને સરળ જીવન રાખીશ.

૩. હું, દરેક બાબતમાં સાફ અને નિર્મળ રહીશ, એથી મારા આત્મા શાંત અને મહાન બનશે.

૪. હું, સત્યતા, સહાયાર અને સહયતાને ઠેલીએ છોડીશ નહીં.

૫. હું, ચિંતાઓથી દૂરજ રહીશ જેથી મારા આત્માને વિકાસ મળશે.

૬. હું, વાહ-વિવાહમાં ઠેલી પણ ક્રોધાવેશમાં આવીશ નહીં.

૭. હું, સુખી, સંતોષી અને વિવેકી બનવાની ટેવ પાડીશ.

૮. હું, પોતાના અને પરનાઓ સાથે સમાનતાના સંબંધો રાખીશ તેમના દુઃખ-દર્દને સમજવા અને દૂર કરવા મારાથી બનતા દરેક પ્રયાસ કરીશ.

૯. હું મારી અશક્તિઓ અને ઉણપોને ચોધતો રહીશ, અને જ્યારે પણ કોઈક ખોડ અને ખામી દેખાયે તો તેને સુધારીશ.

૧૦. હું દીવસબરતું કાર્યક્રમ નક્કી કરી લઈશ અને તે મુજબ નિયમિત અને વ્યવસ્થિત રીતે કુનેસ અને કુશળતાપૂર્વક અમલ કરીશ.

૧૧. હું ઠેલીએ નિરાશ અને હતાશ થઈશ નહીં, કારણ કે મારા નિર્ણયો અટલ અને અચળ છે, હેતુઓ ઉદાર અને પ્રમાણિક છે અને મેં જે કાર્ય હાથ ધર્યું છે તે અવશ્ય પૂરું થશે.

૧૨. હું માનું છું કે, તે સર્વ શક્તિમાન અને હયાવાનની સહાય સાથે છે તો આ જગતની કોઈ પણ શક્તી મને દુઃખ આપી સકતી નથી.

૧૩. હું તેની કુદરત અને કૃપા ઉપર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ રાખું છું અને તેના પ્રતાપે અને પરિણામે મારી સફળતા અવશ્ય અને અનિવાર્ય છે.

૧૪. હું આ સૃષ્ટીમાં સર્વ-શ્રેષ્ઠ છું, કારણ કે તે કૃપાળુ સર્જકે મને મનુષ્ય બનાવી જ્ઞાન અને ભાન, બુદ્ધી અને શક્તિ અર્પણ કરી છે. કાશિયો અને મંચનેા આહુ રાખવા જોજ માફ કર્તવ્ય છે.

જેશક, હું માનું છું અને ફરી ઇકરાર કરું છું કે, સદરહુ સિદ્ધાંતોનું અનુસરણ અને અનુકરણ મને અવશ્ય ઉન્નતિ અને આજ્ઞ આપી સકે છે.

એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ—

—જેથી હાકદરો પણ અજબ થઇ ગયા છે.

કીમત અને પ્રમાણમાં નજીવી છતાં ગુણ અને અસરમાં સંપૂર્ણ.

હિન્દમાં ભાષ્યેજ એવી કોઇ દસ શોધાઇ અને સતોપકારક પૂરવાર થઇ પ્રેરી ને, દરેક પ્રકારના દર્દો માટે અકસીર અને અસરકારક હોય તેમજ અરીજ કે મેલરીઆ જેવા કેરી અને તુકસાનકારક તન્વોથી પર હોવા છતાં પણ, શ્રોણાઇ અને એસ્પીરીન વ વ. ની બનાવટ કરતાં વધુ ઝડપી અને કાષ્ઠી અસર કરી સકે.

પિલટલ — દર્દ-શત્રુ
— ગુણ-મિત્રણ

વર્ષોના સતત પ્રયાસો અને સંશોધનો પછી તેમજ ત્રણ ચાર વર્ષો સુધી પોતાના વર્ણનમાં અનુભવી અને નામવર તબીબોના દવાખાનાઓમાં વપરાઇ-કમાઇને પૂરી ઉનથી પછીજ, તહેર પ્રજા સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી હોવાથી તેમાં શકં કે સંદેહ અને પુનરાદ કે માસ્તી જેવું કશુંજ રહ્યું નથી.

ખિદાદલ માધ્યથી પણ સુધી-ચરીરના યોગે તે બાગમાં થતા દર્દ અને દુઃખાવાસો માટે, ખાસ કરી—

માથાનો દુખાવો, કાનમાં કળતર, ગરદન, છાતી કે કમરની બેચેની, પેટના દુખાવા, ગુરદાના દર્દ, દાઢ, પગ અને વાના દર્દ, ઘાઝાવાતી વેદના સોજાની જગતરા, ચક્કર આવવા, ખાંસી થવી, તાવ, મરડો સંધીવા, અનિદ્રા અને મુઠમાર વ. વ —

નામ પ્રમાણેજ વિગળિત વેગે ફાયદો કરે છે અને સાથેજ, ચાન-તંતુઓને પણ યુષ્ટિ અને તોડત આવે છે.

પોતાના ગુણોને અગે કેવળ અનોગ હોઈ રહેને સંકોચ વિના લઇ સકાય છે.

કીમત ૧૬ પડીકીઓના એક પેકેટનો રૂ. ૧-૦-૦

તમૂનો તફાન મુકત

જુ ટપાલ અર્થ માટે એક આનાની દિક્રિટ મોકલી મંગાવી લો]

શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ વેચાઇને લોકપ્રિય થઈ પડી છે.

બનાવનાર:—**પિલટલ લેબોરેટરી**, સુરત ૧૩.

— વેચારીઓને વાળખી ચર્ટ અને ઉદાર કમિશન —

સોલ 'ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ':—**મેસર્સ હબીબ કુંપની—સુરત ૮.**

બહેવાર શિખ માણુ

વેપાર કરવા પહેલાં શીખો

મનુષ્ય જે વસ્તુઓ ઉત્પન્ન કરે છે તે કરતાં પણ ધણીજ વધારે પ્રમાણમાં નવી નવી વસ્તુઓની તેને ઇચ્છા હોય છે, અને એજ કારણ છે કે, વેપાર-સંબંધ એક મેકતા સહકારને કારણે, હળી મળી રહેલા હોય છે. ખેડૂત પોતાની ઝુરત કરતાં વધુ અનાજ ઉત્પન્ન કરે છે અને પછી પોતાના ખર્ચ જોડે રાખી લઈ વધારાનું અનાજ વેપારીઓને વેચી દઈ તેના નાણાં કરી લે છે જે, તેને ખીજી જીવન ઝુરતી ધાતની વસ્તુઓ ખરીદવાને કામ લાગે છે તેજ મુજબ કારીગર પોતાની કળાથી લોકોના ઉપયોગની વસ્તુઓ બનાવી બજારમાં આવે છે જેના નાણાં મળતા તે વડે ખીજા વેપારીઓ કનેથી અનાજ તેમજ પોતાના ઉપયોગની ખીજી વસ્તુઓ ખરીદે છે.

આપણા દેશમાં ધણીય ગરીબ ખેડૂતો જે વર્ષ દહાડે માત્ર રૂ. ૫૦ નું અનાજ પકવતા હશે અને તેમાંથી દસમા ભાગ જીરેલાજ માથ પોતાની ઝુરતની ખીજી વસ્તુઓ ખરીદવા માટે વેચતા હશે. પરંતુ પશ્ચિમ દેશોના ખેડૂતો વર્ષ દિવસે હજારેક રૂપિયાનો માથ પકવી તેનો કુલ ભાગ વેચી નાખી પોતાની ઝુરતની વસ્તુઓ ખરીદવા માટે નાણાં ખર્ચતા હશે. એ વાત નિર્વાહ છે કે મનુષ્ય જેમ જેમ સુધરે છે—જેમ જેમ સુશિક્ષિત બનતો જાય છે તેમ તેમ પોતાની રહેણી-કરણીની પધ્ધતિઓમાં પણ પરિવર્તન કરતો રહે છે. તેના ધરના સર-સામાન, રાત્ર-રચીવા, વાસણ-કુસણ વ વ. માટે તેને તેટલાજ પ્રમાણમાં વધુ મિહનત પણ કરવી પડે છે, તે પોતાને સુખ અને સગવડ-સજ્જ કરવા માટે વધુ ચાલાક બની વધારે નાણાં પાડા કરવા માટે સંભવિત હોય તે સર્વ પ્રયાસો કરે છે.

જગતમાં બ્યારે નાણુનો બહેવાર ચાલુ ન હતો ત્યારે લોકો પોતાની ઉત્પન્નની વસ્તુઓની પરસ્પર આપેથી-અદલા બદલી કરી ચલાવીએતો હતા, અને તે બન્નેને લાભદાયક પણ નિવડતો હતો એક ખેડૂત પોતાનો ધાક રૂપે મણ વેચતો હોય અને તેના પહેરવાના વસ્ત્રોના પાચ રૂપિયા માટે પાચ મણ અનાજ વેચવું પડે પણ બ્યારે કપડાંની મોઢવારીને કારણે દસ રૂપિયાના કપડા ચાલુ તો તે, ખેડૂતને બારે પાડશે, પણ જે કપડા સાથે તેને પોતાના પાકેનો ભાવ પણ બમણો મળે તો ખેડૂતને આ મોઢવારીની રહેજે દરકાર રહેશે નહીં અને તે ખુશીથી પોતાના છુગડા ખરીદી સકશે પણ એજ મુજબ ખેડૂત પોતાના ઉધોગના કપડા વણકર પાસેથી પાચ રૂપિયા માજ પરભારો ન ખરીદે અને તે માટે વેપારી કને જાય તો, વેપારી પોતાના નશનો રૂપિયો ચલાવી છ રૂપિયામાં એજ માથ ખેડૂતને આપશે અને આ રીતે ખેડૂતને એક રૂપિયાની ખેટ જશે, તેજ પ્રમાણે વણકર પોતાના ઉધોગના દાણા પરભારો ખેડૂત કનેથી ન લેતા વેપારી કનેથી મેળવશે તો તે ઉપર વેપારીનો નફો ચડશે હોવાથી તેટલાજ પ્રમાણમાં વણકરનેય ખેટ જશે વેપારીએ બન્ને પાસેથી નફો કર્યો પણ ખેડૂત અને કારીગર તો ખેટમાજ રહ્યા. તેથીજ ખેડૂતો અને કારીગરોએ અને ત્યાં લગી ખીજા માણસો ક્રિયા વેપારીઓને ઓછાજ વચ્ચે રાખવા જોઈએ જેમ એ માટેનો અનુભવ ખેડૂત અને કારીગર વર્ગમાં વધે છે તેમ વેપારીનો નફો ઓછો થતો જાય છે

શુ એથી વેપાર પડી ભાગે છે ? નહીંજ. પરંતુ એટલું કહી સકાય કે બહેવાર બુધ્ધી અને વેપારી કળાથી અજાત હોય એવા માણસોની ધનદાન ધવાની આશા નિરાશામાં ફેરવાઈ જાય

છે. હા જે લોકો તિત્ર બુધ્ધીના, અર્થસાક્ષિના નિષ્ણાંત અને કળાકુનેહના અનુભવી હશે તેજ, પોતાના વેપારમાં આગળ વધી સકશે. પરંતુ જે લોકોમાં એ ગુણો ન હોય તેમને પોતાનો વેપાર છોડી દેવાજ પડશે.

‘અભ્યાસ અને અનુભવ ધધાનું’ જ્ઞાન વધારે છે. ધધાના અભ્યાસીઓએ માત્ર પોતાના ડહાપણ અને બુધ્ધી ઉપરજ આધાર નહીં રાખતાં, વાત વર્તન અને વાંચનથી ધધાના મુખ્ય અને મૂળ બધારણો જોવા શીખવા અને જાણવા ભેદિએ. તેણે એ વાત નહીં જાણવી ભેદિએ કે બીજા કોઈક વેપારીની માફક તેને પણ બે કાન, બે આંખ, અને એકજ જીભ હોય છે. બૂત-કાળના વેપારીઓના અનુભવો અને ઇતિહાસનું મનન અને મનન બલિષ્ઠતાની અગત્યો અને અગવડોમાં આગેદર્શન માટે જ્યોત્સી થઈ પડે છે એ વાત દરેક વેપારીએ લક્ષમાં રાખવી જરૂરી છે.

વેપારમાં ગુલાવા રહેલાં કોઈક માણ વેપારીની દુકાને ચોક્કસ દીવસ અનુભવ લેવા માટે કામ કરવું પણ બહુજ અગત્યનું છે, તેથી માણની કામત જાણવા મળે છે તેમજ બહેવાર જ્ઞાન અને અનુભવ વધે છે. એક વેપારી પોતાની અજ્ઞાનતાને કારણે હાલકો માણ ખરીદી લાવે તો પોતાના માલિકાને પણ તેજ માલ સારા માલને બાવે લેયવો પડે છે અને એમ તે, પોતાની બુદ્ધિનો જોગ પોતાના માલિકા વડે લેતો હોવાથી તેના વેપારની આખર પણ જતી રહે છે અને માલિક બીજી વસ્તે તેની દુકાને આવતા નથી. સાધારણ વેપારીની દુકાને બેસીને, માણનો પડતલ બાવ જાણવા મળે છે, તેમાં શું નફો અને શું ખોટ રહી તે જાણે છે; તે માટેના કારણો શોધે છે અને પછી માણની પરિણામ પણ કરતો રહે છે. એટલુંજ નહીં પણ સાથે સાથે હિસાબ રાખનાં અને પત્ર-બહેવાર કરનાં પણ શિખે છે.

કોઈક વેપારીની દુકાને ગ્રાહસ્તાઓની હસ્તથી અગર તો માત્ર લેડીયા તરીકે ચોક્કસ

મહિના રહેવાથી વેપાર-ધધાનું જ્ઞાન પુરેપુરું મેળવી સકાય છે. તે જાણી લે છે કે માણની ઉત્પત્તિ ક્યાં છે, માલ બનાવનાર શા બાવે લેયે છે, સારો અને સસ્તો માલ ક્યાં મળી સકે છે, માણનો વધારે પ્રમાણમાં ઉપયોગ ક્યાં છે, તે ઉપર સરકારી મહેસૂલ, રેલ્વે નૂર અને મ્યુનિસિપલ સુવિધાની જકાત શું આપવી પડે છે, માણની કિંમતી, કેવી રીતે લેવામાં આવે છે, આ જ્ઞાન અને અનુભવો એવા હોય છે જે પુસ્તકો સંલોભારક રીતે શીખવી સંકતા નથી પણ તેની પોતાનીજ ઇચ્છા અને આમલ શીખવી સકે છે.

સુબંધનું મશહુર

નંબર ૧ (૨૯૪૮૬) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વેદિક ધધ્ધતિ પ્રમાણે કામતી વનસ્પતિયોમાંથી બનાવેલું છે, જેના રિષભિલ વપરાસથી માયાના વાજ કાળા, લાંબા તથા સુવાળા થાય છે ‘અને મગજને ઠંડક આપી આંખોનું તેજ વધારે છે. કમલ એકજ વખત વાપરવાથી ખાતી થશે.’

ખાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

જાપ જોઈને લેવી. દરેક ટોકાણેથી મળતો અથવા નીચેના ટોકાણેથી મંગાવે.

ધી રૂકટીકલ પરફ્યુમરી વર્કસ,

૨૧-૨૩ ડુર વાડી, ચીરા જાગર,

સુબંધ.

વિજળીક બેટરીઓ:—

બનાવટના પ્રયોગો માટે જુઓ ‘ક્રિમર’ના ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭ અને ૭૪ મા અંક. આમાંથી પણ મેળવી સકશે.

ડી. ટી. ૧-૬-૦

‘ક્રિમર’ બેટરીસ, સવધાનરચણ, ગુરત.

જવાનો અને કૌલેજ-કેળવણી

પૂનિવર્તિનીની પરિક્ષાઓના પરિણામો પ્રગટ થઈ રહ્યાં (ગયાં) છે અને હવે તેની સૌથી અગત્યની— અને સૌથી વધુ સંખ્યાના જવાનોની—કિસ્મત ચુકવતી, તેમની તબલીમાં કાર્કિદિ ખતમ કરતી— થા તેમનું ઉચ્ચ તબલીમાં ધરતર માંડતી, મેટ્રિકપુલેશનની પરિક્ષાનું પરિણામ પણ આજથી દસ દિવસ પછી (પહેલાં) જાહિર થવાનું છે.

મેટ્રિક પાસ કરનારા “મુશ-નસીબો”, પોતાને “ઉચ્ચ કેળવણી” મેળવવાનો પરવાનો મળ્યો સમજે છે અને બેચાક, એ પરિક્ષાનો હેતુ તથા સાર પણ એજ છે. પણ જોવાનું એ છે, કે આજનું અંગ્રેજી કેળવણીનું ધોરણ જોતાં અને આજની આપણી કૌલેજોના ‘ગંગા’ જેવતાં, એક તો એ કેળવણી ‘ખરેખર કહેવાય છે એટલી ઘણા અર્થમાં ઉચ્ચ નથી અને મેટ્રિક પસાર કરનાર હરકોઈ યુવક માટે તો, કોઈ પણ અર્થમાં ઉચ્ચ હોઈ સક્તીજ નથી.

બીજું, એ ઉચ્ચ કેળવણી કેટલી બધી ખર્ચાળ—અને કેટકેટલા અર્થમાં ખર્ચાળ— છે તે પણ જવાનો જાણે છે અને એનો પણ કોઈને ઈન્કાર હોઈ સક્તો નથી, કે તે ખર્ચાળ તો એક સરખી રીતે સધળાને માટે છે, પણ ખુદ દારા તેમાંથી ઘણાજ યોગને, તેઓ કતા તેનાથી ઉચ્ચતર બનાવી સકે છે. મુસ્લિમ ક્વમ અને જવાનોને લાગે વળગે છે ત્યાં સુધી, એ તબલીમ સંસ્કારે અને મજદબે તો કારે રહી, આપણા સજા જવાનોને રોજી રોજી આપવા પુરતી “ઉચ્ચ” પણ ભાગ્યેજ સાબિત થાય છે. કૌલેજમાં જઈ અને રહીને નિષ્ફળ નીવડેલા (મુસ્લિમ) જવાનોની તો અમે વાતજ કરતા નથી.

વિચાર કરો, કે જલ્દી દીઠ સરેરાસ એકામાં એકા સાડા ત્રણસો રૂપીઆનો વાર્ષિક કૌલેજ-ખર્ચ આવે છે. એ હિસાબે એકલા મુબલ્લ ખલાકામાંજ (મુસ્લિમ) ક્વમ પોતાના કૌલેજીયનો ખાણ વર્ષ વર્ષે સવાથી દોઢ લાખ રૂપીઆ રોકે છે - ગાંઠને ખર્ચે પા રકોલરશિપો દારા શિક્ષણ લેતા જવાનો ઉપર આપણા જેવી ગરીબ ક્વમની એવી ભારે રોકાણમાંથી હામ પડતાં, રોજી કમાતા, ક્વમી ખિદમત કરતા, ઉચ્ચ ઓદદાઓ મેળવતા અને બીજી રીતે ઝિન્દગી ચમકાવતા કેટલા જવાનો રૂપી આમદની આપણને મળે છે, એ આપણે જોવાનું છે. એ પણ યાદ રાખવાનું છે, કે એક આર્ટ્સ ગ્રેજ્યુએટનો ચાર વર્ષનો કૌલેજ-ખર્ચ મજદૂર હિસાબે, કોઈ હાલતમાં દોઢ હજારથી ઓછો આવતો નથી.

આપણે જાણીએ છીએ, કે કૌલેજોમાં દખિલ થયેલા ઘણા જવાનો “બી.એ.” સુધી પહોંચતાજ નથી અને પહોંચે છે. તો પાસ મતાજ નથી; પરિણામે જેઓ અધૂરેથી અભ્યાસ છોડી દે છે પા નાપાસ થઈને ધરે બેસે છે, તેમની ઉપર થયેલો ખર્ચ પાણીમાં ન્ય છે અને જે યોગ બી. એ. બને છે તેઓ ! તેમનામાંના પણ ઘણાને સામાન્ય નવકરી મેળવતાં, નવ નેજા પાણી આવે છે. તેઓ જિંદગી તરફ રખડી રખડીને માંડ માંડ હામ પડે છે.

આ સ્થિતિ સર્વવિદિત છે, તે કદમને અને તેના જવાનોને ભારે પડી રહી છે તેથી ચલાવી લેવા જેવી નથી અને નવી દિશા લેવાની આવશ્યકતા છે. બેચાક, એમાં ઘણી

ખરી કુસર આગના તળીયી ધોરણ અને કમની, કેળવણીની નીતિ અને કીમતની છે, પ્રજાના દારો જવાનો એના ખાદ-મ ખાદ શિકાર થઈ રહ્યા છે.

જવાનોએ એ વિશે સાવધ થવાની અને વ્યવહારનો માર્ગ લેવાની કુશલ છે એક તો એ, કે કોલેજની જિંદગી રૂખવા, અનુભવ લેવા, મોજ આખવા વગયરહુના ચમકે તેમણે એકદમ અને બિલકુલ છોડી દેવો જોઈએ. અમારા અગત અનુભવે અમે જાણીએ છીએ, કે એના ચરકાના શિકારો પણ ધણ હોય છે પ્રથમથીજ તેમની નીચતા છેતર લગીતો અભ્યાસ કરવાની હેતી નથી વા એ વર્ષ ગાળીને તેઓ ત્યાંથી રસ્તે પડી જાય છે અમે કહીએ છીએ, કે એમ ઉત્તર પ્રચલ પ્રજાની મુખર્ષી તેમણે હવે છોડવી જોઈએ.

ખીજી માત્ર કિંચી લેવા દિવા 'બી એ' બનવા અને કહેવડાવવા ખાતિર, આજે કોલેજના જવાના અને પૈસા ગુમાવીને ખર્ચાળ બેકારી ધરે લાવવાના કરા અર્થ નથી બી એ ના ભાવે બેસી ગયા છે તેનું ધોરણ પાગળ બધું છે, તેની માગ જોઈતી ચર્ચ છે અને કીમત કે કદર રહી નથી એટલે સામાન્ય નિર્ણયોએ એ તરફથી નક્કર વી લેવામાજ મજા છે.

કોલેજોમા આર્ટ્સની એટલે કે બી એ. અને એમ. એ. માટેની કામિદિ, હવે સામાન્ય જવાનો માટે રહી નથી; તે અસામાન્ય દિમાગના વિદ્યાર્થીઓ માટેજ હોઈ સકે છે. એ કિંચી જોની સામાન્ય પ્રમાણીતી આજે કશી કીમત નથી જેઓ ઉચે ન મરે અને માન સહિત કામ્યાન ચર્ચ સકે તેમજ એટલા પુરવા અભિનાતી પણ હોય તેમણેજ એ સાહસો એવા જોઈએ બી એ પછી એરએલ બી થવાના કેહવી પણ એજ પુરી હાલત

છે. એ દિશા પણ દિમાગદાર જવાનો માટેજ છોડી દેવી જોઈએ ખાજીનાઓ રેકનિકલ કે બીજી વ્યવહાર લાઈના લઈને પથે પડે વળી જેઓ કોલેજ-પાત્ર છે. તેઓ બની સકે, તે સાચાંસ કમને, આદ્ય ઉપર એટલે કે "બી. એ" ઉપર "બી. એસ. સી"ને—સરસાર્થ આપી સકે છે; કારણ કે, અહિંથી ઉચ્ચ તબીબી તત્ત્વલીમ આ ઉચ્ચ સાયન્સના કમો તરફ તમે જઈ સકો છો. એજ પ્રમાણે કવાનિષ્ઠાઈ શિક્ષકોની—ખાસ કરીને મુસ્લિમ શિક્ષકોની માગ આજે ધણી છે. એને પહોંચી વળવા માટે કુનિર્વર્ષી ટીએ હમણા હમણાટી ડી (ગિયર્મ ડિટોમ)ની નવી ઉપાધિ કાઢી છે અને તે માટે કેટલીક કોલેજોમા વર્ગો પણ ચાલુ ચર્ચ ગયા છે શિક્ષણ વ્યવહાર રીતે અપાય છે અને પરિણામ પણ લેખિત અને મૌખિક અને વ્યવહારિક એમ, ત્રણે રીતે લેવાય છે મુરતમા એ કોર્સ માટે ધણી સારી સગવડો છે કેટલાક મસિ જવાનો, એ લાઈન પણ લઈ સકે છે.

મતનબ કે, ખરી તકો સાધવાની છે અને ખર્ચાળ મિથ્યા મોહથી દુર રહેવાનું છે જેમને માટે પ્રોટેજ મુનાસિન નથી તેઓ કૃપા કરીને કોલેજોમા જઈ ફસે નહિ તેઓ પોતાને દિમાગને અનુસરની અને બધ બેસતી બીજી લાઈન શોધી લે જે કામ્યાબી તેમને કોલેજોમા નથીજ મળવાની તો, તેમને અહિં મળ્યા વિના રહેવાની નથી તેમનું કુશલતા તત્ત્વલીમ-ફેન શોધી તેઓ સમય પણ બચાવશે અર્થે ખર્ચ પણ.

અમારે કહેવાનું ન હોય કે અમે અસામાન્ય અભિનાતી યુવકોને નથી ઉદ્દેશી રહ્યા અમે સામાય દિમાગના જવાનોને આ સલાહ આગ્રહપૂર્વક આપી રહ્યા છીએ મેટ્રિકના પરિણામ-લિન અને આજના માળા દરમિયાન, બાઈઓ પોતાનો નિર્ણય કરી લે હયુષ્ય

વાળનો કુદરતી રંગ લાવનારા મિશ્રણો

આ મિશ્રણો ધીમે ધીમે અસર કરનારા હેર-ડાઈ (મિશ્રાળ) છે. એક વેળા ૧૮૬૯માં એવા મશ્હૂર મિશ્રણોમાં શું શું હોય છે તેની તપાસ કરતાં જણાયું હતું કે:—

એલન (Allen)ના મિશ્રણમાં ગંધક ૭૫ા ગ્રેન, લેડ એસિટેટ ૮૭ ગ્રેન અને ગ્લિસરીન તથા પાણી ૮૫ ઓંસ છે.

રોસેટર (Roseter)ની બનાવટમાં ગંધક ૪૫ ગ્રેન, લેડ એસિટેટ ૨૨ ગ્રેન, અને ગ્લિસરીન તથા પાણી ૧૦ ઓંસ.

એ. રોસ (A. Ross)ની બનાવટમાં બોદાર પથરી ૪ ગ્રેન, પોટાશનું પ્રવાહી બોદાર પથરીને ઓગળાવે તેટલું તથા પાણી ૮ ઓંસ. ગંધક અને સીસાવાદી બનાવટો—

ઉપર નોંધે ગયા તેજ મૂળબની થોડીક બનાવટો નીચે મુજબ છે:—

(૧)

લેડ એસિટેટ	૧ ગ્રામ
મિલક ઓફ સલ્ફર	૧૫ "

રહેવામાં કે તબીબતને નિરંકુશ રાખવામાં બારોબાર નુકસાન છે. પોતા માટેની અતુકુળ તબલીમી લાઇન. તેઓ વિચારપૂર્વક પસંદ કરી રાખે. જો તેઓ પોતાને કેલેન્ડ-પાત્ર માનતા હોય, તો બેશક કેલેન્ડે જાય; અમે કવમના કેઈ ફરજનને નિરંતરતાથી બનાવવા માગતા નથી. અગર તેમને માટે કેલેન્ડ મુનાસિબ નથી તો, કૃપા કરીને તેઓ કેલેન્ડને બોહ બેધક ત્યાગી દે એ સુમરાહી તેમને, કુદરતે તેમને માટે નિર્માણ કરેલા દૃક બોગ-વર્તા રોકરો.

અમને આશા છે, કે બાર્બ ઓ વિચાર-પૂર્વક નિર્ણય કરશે અને ડ્રનાપૂર્વક તેની ઉપર અમલ કરશે

ગ્લિસરીન	૧ ગ્રામ
હેલીઓટ્રોપ પરક્યુમ	૨ "
પાણી	૧૦ ઓંસ સુધી

પાવડરને સારી રીતે મેળવી લીધા પછી ગ્લિસરીન નાખી ઘૂટી લો અને છેવટે પાણી મેળવી ખુશ-બૂ ઉમેરી લો.

પ્રેસીપીટ સલ્ફર પાણી સાથે બરાબર મળી નહીં જતી હોવાથી કેટલાકો ગાંઠડા વાપરે છે પરંતુ સારી બનાવટોમાં પ્રેસીપીટ સલ્ફરજ લેવી સારી છે અને તેને પ્લેસાં રહેજ ટિનયર ઓફ કિવલસાયા (Tinet Quillain) સાથે ઘૂટી લીધા પછીજ ગ્લિસરીન અને પાણી ઉમેરવું.

(૨)

લેડ એસિટેટ	૧૫ ગ્રામ
મિલક ઓફ સલ્ફર	૧ "
ટિનયર ઓફ કિવલસાયા	૧૫ "
ગ્લિસરીન	૨ "
હેલીઓટ્રોપ પરક્યુમ	૨ "
પાણી	૧૦ ઓંસ સુધી

પ્લેસાં પાવડરને ટિનયર ઓફ કિવલસાયા અને ગ્લિસરીન સથે ઘૂટી છેવટે થોડું થોડું પાણી અને ખુશ-બૂ ઉમેરી લેવી.

(૩)

લેડ એસિટેટ	૧ ગ્રામ
ગ્રેમ્યુરેટ સોલ્યુશન ઓફ મોડીયમ	
દાર્બો સલ્ફાઈટ	અપરંતુ
ગ્લિસરીન	૧ ઓંસ
આલકોહલ (૯૦ ટકાવાળું)	૧૫ "
સુધાનું પાણી	૨૦ ઓંસ સુધી

બે ઓંસ પાણીમાં લેડ એસિટેટ મેળવી તેમાં એટલું સોડીયમ દાર્બો સલ્ફાઈટનું સોલ્યુશન ઉમેરો કે થરો બાકી રહે નહીં.

પછી જેટલું એ સોડીયમ હાઇપો સલ્ફાઇડનું સોલ્યુશન વપરાયુ હોય તેનો અર્ધો ભાગ વધુ ઉમેરી લો. હવે બાકીની ચીજો મેળવો.

આ મિશ્રણ તૈયાર થાય કે તરતજ બાટલીઓમાં ભરી ભેતું જોડે અને પ્રચ્છ બંધ કરવાની દરેક બાટલીમાં એક-એક ટીપુ ધ્રુવગતુ નાખી લો. આ મિશ્રણ ભરવા માટે બહુ અથવા અબર કસરની શીટીઓ લેવી. આ મિશ્રણ પારદર્શક બનશે.

(૪)

સેડ એસાઇટ	૧૫૩ ગ્રામ
મિલક ઓફ સફર	૩૦૫ "
સ્પ્રીટ ઓફ રોઝમરી	૦૮ ઓસ
ગ્લિસરીન	૨૧ "
ચામળતુ તેજ પાણી	૨૦ " સુધી

પ્લેલી એ ચીજોને સારી રીતે મેળવી રહ્યા પછી ગ્લિસરીન નાખી ખૂબ ઘોડી લો. પછી ધીમે ધીમે સમગ્ર ચામળતુ પાણી ઉમેરીને છેવટે સ્પ્રીટ ઓફ રોઝમરી મેળવી લો.

બિસ્મથનાડી બનાવટો

ને કે સીસાની બનાવટો કરતા મિસ્મથની બનાવટો સારી ગણાય છે પરંતુ તે એટલી બધી અસરકારક તો હોતી નથીજ. એના લોડાક પ્રયોગો આ રહ્યા —

(૧)

બિસ્મથ સજ નાઇટ્રેટ	૩ ગ્રામ ૨૦ ગ્રેન
પાણી	૨ ઓસ
નાઇટ્રિક એસિડ	૫ ગ્રામ

બિસ્મથને પાણીમાં મેળવી આવ્ય પર ગરમ કરો અને એક-એક ગ્રામ કરીને તેમાં એસિડ ઉમેરતા જવ. પછી એમાં નીચે મુજબનું પ્રવાહી ઉમેરો.—

ટાઇટ્રિક એસિડ	૨૧ ગ્રામ
સોડીયમ બાયકાર્બોનેટ	૨ " ૫૦ ગ્રેન
પાણી	૩૨ ઓસ

બ-ને પ્રવાહીએ મેળવતાં જે કરો જુદો પડે તે કપડામાં ગાળાને એકઠો કરી લો, પછી એ ઘસને સાદા પાણી વંડે સારી રીતે ધોઈ-નિચારી તેમાં સ્ટ્રોંગ સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા એટલું ઉમેરો કે તે સમગ્ર એકજામ બન. હવે જે પ્રવાહી તૈયાર થયું તેમાં સોડીયમ હાઇપો સલ્ફાઇડ ૧૦૦ ગ્રેન, ગ્લિસરીન ૧ ઓસ અને પાણી ૩ ઓસ થા ખપપુરતું મેળવી લો. આ પ્રવાહી તૈયાર થતાં માપમાં પુર ૮ ઓસ થયું જોઈએ. તેને થયું ઉપર કહેલી સીસાની બનાવટ મુજબ વાળ ઉપર લગાડવાથી વળ કુદરતી બૂરા રંગના બની જાય છે. વાળ પર કાળાશ લાવવી હોય તો, તે લગાડ્યા પછી વાળ ઉપર એમોનિયમ સલ્ફાઇડનું સોલ્યુશન લગાડવું.

(૨)

બિસ્મથ સજ નાઇટ્રેટ	૧૦ ગ્રામ
ગ્લિસરીન	૧૫૦ "

એક્ટને મેળવી લોટર બાથ ઉપર ગરમ કરી તેમાં પોટાશીયમ-હાઇડ્રો-ઓક્સાઇડનું સોલ્યુશન એટલું ઉમેરો કે સમગ્ર એકરસ થાય પછી તેમાં થોડુંક સાઈટ્રિક એસિડ મેળવી ફરી વાર પોટાશીયમ હાઇડ્રો ઓક્સાઇડનું સોલ્યુશન એટલું નાખો કે એસિડની અસર જતી રહે.

છેવટે, એટલું પાણી ઉમેરો કે કુલ પ્રવાહી ૩૦૦ ભાગ તૈયાર થાય.

વાળને બૂરા રંગના બનાવવા હોય તો, આપવાડીયામાં એ ત્રણ વાર આ પ્રવાહી લગાડનાં રહેવું.

(૩)

પ્લેવ નખરની બાટલીમાં—	
બિસ્મથ સાઈટ્રેટ	૫૦ ગ્રામ
આલકોહલ	૩૩ "
ચામળતુ પાણી	૨૦૦ "
ગ્લિસરીન પાણી	૩૦૦ "

અને સોલ્યુશન ઓફ એગ્રોનિયા એટલું કે
હવાઓ તદ્દન પ્રવાહી થઈ રહે.

ખીજ નંબરની ખાટલીમાં—

સોડીયમ હાઇપોસલ્ફાઈટ ૧૨૦ ગ્રામ
ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૪૦૦ "

પ્લેલાં સાથુ અને પાણી વડે વાળ સારી
રીતે ધોઈ, તેમાંની ચિકાશ દુર કરી, નંબર
૧ ની ખાટલીનું પ્રવાહી વાળ ઉપર ધસવું.
ખીજ સવારે નંબર બેની ખાટલીમાંનું પ્રવાહી
લગાડવું. એ બન્ને પ્રવાહીઓનો ઉપયોગ ઝૂરી
હોઈ, તેને " બે ખાટલીવાળી બનાવટ " પણ
કહેવામાં આવે છે.

(૪)

બિરમથ એસીટ ૧૫ ગ્રામ
એસિટિક એસિડ ૩૦ ટકાવાળુ ૧૦ "
ગ્લિસરીન ૨૫૦ "
ગુલાબજીં પાણી ૩૪૫૦ "

પ્લેલી બે ચીઝોને પુંડી તેમાં ખાકીની
બે ચીઝો ઉમેરો. તે પછી એમાં પ્રેસીપીટેડ
સલ્ફર ૨૦ ગ્રામ અને ગ્લિસરીન ૨૫૦ ગ્રામ
ઉમેરી દો અને શીશીઓમાં ભરી રાખો. વાળ
પર લગાડવા પ્લેલાં રીધી દલાવી લેવી.

ઉપર જણાવેલી રીસા અને બિરમથની
બનાવટો ઉખરામાં રહેવાથી બગડી નથી છે
તેથી તેમને અંબર કલરની ખાટલીઓમાં ભરવી
ઝૂરી છે.

પોમેડ સ્વચ્છપની બનાવટો

(૧)

લેડ એસીટ ૧ ગ્રામ
પ્રેસીપીટેડ સલ્ફર ૧૫ "
ગ્લિસરીન ૨ "

પ્લેલી ત્રણ ચીઝો પુંડી નીચે જણાવેલા
પોમેડમાં ઉમેરી દો :—

ચરખી ૧ ભાગ
સેરેસિન ૪ "

લિકવીડ પેરેફિન ૪ ભાગ
પાત્ર ઓઇલ ૧ "

(૨)

લેડ એસીટ ૩૦ ભાગ
પ્રેસીપીટેડ સલ્ફર ૨૫ "
હાઇકાર્બોન મગજ (ગ્રેડ) ૧૦૦ "
અયર્નનું તેલ ૧૮૦ "
વેસીલીન ૪૫૦ "
ચરખી ૧૭૫ "
મીથુ ઓઇલ ૨૫ "
બ્રુશ્યુ-મનપસંદ ૫૫ પૂરતી

(૩)

બિરમથ સબનાઇટેડ ૫ ગ્રામ
બક્ષમનું તેલ ૧૫ ટીપાં
લેનોલિન ૪૦ ગ્રામ
ટિક્ચર ઓફ કેટચુ ૫ "
પ્રેસીપીટેડ સલ્ફર ૦.૫ "

કેટલાક લોકોના વાળ સફેદ થવા લાગે છે
ત્યારે તેમને કાળા વાળમાં સફેદી રચતી નથી
અને તેથી, તે બધા વાળોજ એકા વેળા સફેદ
કરી લેવા માંગે છે. તે માટેની એ રીત છે કે
પ્લેલાં વાળને સોડીયમ કાર્બોનેટ ૧ ભાગ અને
પાણી ૪૦ ભાગ મેળવીને બનાવેલા પ્રવાહી
વડે સારી રીતે ધોયા પછી સાદા ગરમ પાણી
વડે પણ ધોઈ લઈ વાળ સુકવી લેવા અને તે
પછી હાઇડ્રોજન ઓક્સાઇડનું સોલ્યુશન વાળ
ઉપર લગાડવું.

આ પ્રયોગ દર બીજા દિને—એક દિવસને
અંતરે આપુ રાખ્યાં વાળનો કાળો રંગ ઉડી
જઈ સફેદી પર આવી જશે. પછી ૨૦ ટકા
આલકાદેશમાં એનીલાઈન બુનું દહકું સોલ્યુશન
બનાવી વાળ ઉપર લગાડવામાં આવે તો વાળનો
જૂરો રંગ દુર થઈ એક સરખી રીતે સફેદ
બની નથી છે.

આખ્ય નહિ પણ ચત્તને આભારી છે

★

જગતમાં દોડતારાદરજીને જીવો, આકાશમાં હવા પખી તરફ દૃષ્ટિ કરો તેઓ કેવું તદુરસ્ત અને સ્ફુર્તિવાળા લાગે છે ! પ્રાણીઓ અને પખીઓ સિવાય બીજા પશુ જીવધારીઓ જીવાન બનવા અને તદુરસ્ત રહેવાની ઈચ્છા ધરાવે છે, મનુષ્યને પણ એવીજ ધુન છે. જીવાન અને તદુરસ્ત રહેવાનો પ્રયાસ કરવામાં બિન-કુદરતી જેવું કંઈજ નથી.

જીવાન અને તદુરસ્ત જેવું આરોગ્ય સાર હોય અને જેવું શરીર રૂપી યત્ર સારી રીતે કામ કરતું હોય તેજ બની સકે છે આપણા શરીરના યત્રને ખરાબર ચલાવવા માટે કુદરતના સિદ્ધાંતો અનુસાર આપણે ચાલવું જોઈએ છે. આજના સુધારાએ મનુષ્યને કુદરતથી ઘણી દુર રાખ્યો છે, આપણે શીખેલા બણેલા કે સુધરેલા આપણી જાતને કહેવડાવતા હોઈએ તો પણ આપણું જીવન કુદરતથી દુર હોવાને કારણે એમાં બેચેનીએ ધર કહું છે

જીવાન અને જીવસરત રેખાવા માટે આપણે ઉચ્ચામાં ઉચ્ચ કપડા પહેરીએ છીએ, ઉચ્ચામાં ઉચ્ચ સાંધા અને પાવડર વાપરીએ છીએ, સારામાં સારા સુવાસિત તેલો અને અત્તરોનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, પણ શું આવા કપડાઓ, તેલો અને અત્તરોથી આપણે જીવાન અને તદુરસ્ત બની સકીએ છીએ ? આ તો એક પ્રાચીન મૃગ-નૃષ્ટાંજ છે, જેની પાછળ સોકોનો એક મોટો સમુદ્ધ ભટકી રહ્યો છે જીવાન અને તદુરસ્ત રહેવા માટે આપણે આ બિનકુદરતી વસ્તુઓ છોડીને કુદરતે આપેલા ખોરાક, પાણી, હવા, ધૂપ વિગેરેના આશ્રય લેવો જોઈએ.

મૌલન કાશ્મિ રાજવામાં ખોરાક મહત્ત્વનો માગ બન્યો છે, આપણે જેવો ખોરાક ખાઈએ છીએ, તેની અસર આપણા શરીર અને મન ઉપર થાય છે, એ માટે ખાવાપીવાની વસ્તુ ઝોની પસંદગી ઘણી સલાહથી કરવી જોઈએ કુદરતના સામાન્યમાં ખાવાપીવાની વસ્તુઓનું ક્ષેત્ર બહુ વિશાળ છે તેમાંથી સારી વસ્તુ આપણે ચુરી સકીએ છીએ ખાવાની જે વસ્તુ ચુટવામાં આવે તે સ્ફુર્તિદાયક હોવી જોઈએ વળી સ્વચ્છ લોહી ઉત્પન્ન કરે અને શરીરને નેની ઝર છે, એવી બધીજ વસ્તુઓનો તેમાં સમાવેશ પણ થતો હોય

‘કયા પ્રકારનો ખોરાક આપણને માફક આવશે’ એનો નિર્ણય દરેક પોતાના અનુભવ યીજ કરવાનો હોય છે કેટલાક પદાર્થો એવા હોય છે, જે વડે કાઈને કાયદો થાય છે, બ્યારે બીજાને તે પદાર્થ તુકસાન કરે છે, પરંતુ ખોરાકમાં શટાઈ, પ્રોટીન, મીઠું, પાણી, વિટામિન અને વિટામીનનું મિશ્રણ હોવું જોઈએ, એ તો બધા એકમતે માન્ય રહે છે. બધા પ્રકારનું અનાજ, લીલોતરી, ફળ, દૂધ, માખણ અને ધીમા આ બધા તત્ત્વો મળી રહે છે.

અત્તરો કેટલું ખાવું જોઈએ, એનો પણ નિર્ણય માત્રી અનુભવથીજ ચલે છે જેઓ સારીરિક મહેનતવું કામ કરે છે, તેમને ખોરાક વધુ પ્રમાણમાં લેવો પડે છે અને જે લાખવા વાચવાનું કામ કરે છે, તેમને અલ્પ પ્રમાણમાં ખાવું જોઈએ

હિન્દુસ્તાનમાં તો લાખા માળા પાડીને ત્રણ કે ચાર વાર ખાવું જોઈએ, સવારના ૭ વાગે

પા અર્ધી શેર દૂધ પીવું અને તેની સાથે થોડા અંજીર, કિસમિસ અથવા ખજૂર વારા ફરતી ખાવા જોઈએ. બપોરના પેટપૂર ભોજન કરવું જોઈએ; જેમાં રોટલી, છોડાં સાચતી દાળ, ચોખા, પાકા શાકભાજી અને કાચી લીલીતરી જેમાં ટમેટા વિગેરે હોવાં જોઈએ. દાળમાં થોડું શુદ્ધ ધી નાખવું જોઈએ. સાંજના જે ૧૫ લાગે તો અત્યુ અનુસાર ફળ ખાવા સારું છે અને પાચક શેર દૂધ પીવું. રાતના ભોજનમાં સાત આઠ વાગે રોટલી, તરકારી અને ફળ ખાવાં.

ખોરાક ખૂબ ચાવી ચાવીને ખાવો જોઈએ. કાંસી કાંસીને ખાવાથી આરોગ્ય બગડે છે. એમ કરવાથી શરીરમાં સુસ્તી આવે છે અને પાચન બગડે છે. જોઈએ તે કરતાં ઓછું પણ ખાવું જોઈએ નહિ. ઓછું ખાવાથી માથાસને લાંબે ગળે નુકસાન થાય છે અને તેના શરીરનું વેગવેગ થતું નથી. નશાવાળી વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ નહીં. આદ, બીડી, સિગારેટનો વપરાશ પણ ઠીક નથી. શરીર અને મન ઉપર આ વસ્તુની ધીમી પણ ખરાબ અસર થયા વિના રહેતી નથી. લોહી અને શરીરના અવયવો પણ એથી બગડે છે.

ખોરાક પછી કસરતનું સ્થાન આવે છે. કસરત કરવાથી પાચનશક્તિ સારી રહે છે, અને સ્નાયુઓ ખીસે છે. કસરતો ધણી પ્રકારની છે, પરંતુ સૌથી સારી કસરત સવાર સાંજ ખુલ્લી હવામાં ઝડપી અને પધ્ધતિસર ચાલવાની છે. આ કસરત પુટ્ટા, જ્વાન, સ્ત્રી અને બાળકો બધાજ કરી સકે છે. ખુલ્લી હવામાં ચાર પાંચ માઈલ એક સાથે ચાલવાથી આપણું શરીર ૨૪ કલાક કામ કરવા માટેની સ્ફુર્તિ મેળવે છે.

આરોગ્ય સારું રહેવાની સાથે સ્નાયુને પણ સંયોજન બનાવવા હોય તો ૫૦ ફૂટ અને ૫૦ બેંક ફરતેજ કરવાં જોઈએ. તેની સાથે 'ડમબેલ્સ'ની પણ કસરત કરવી જોઈએ.

'ડમબેલ્સ'ની કસરતથી શરીર સુડોળ અને ખૂબસૂરત બને છે.

આખો દિવસ કામ કર્યા પછી શરીરને આરામ આપવાની ઝરૂર છે. ઉંઘથી વધારે સારું શરીરને આરામ આપનારું બીજું કંઈ સાધન નથી. ખુલ્લી જગ્યામાં સ્વચ્છ પથારી ઉપર ૧ થી ૭ કલાક ઉંઘ લેવી એ તનફૂરતી માટે ઘણું અવશ્યનું છે. પાણીને સ્પર્શ-વાળી જેમ ખેંચી લે છે તેમ, ઉંઘ માફતે તરતજ દૂર કરે છે.

શરીર તથા મનને પ્રફુલ્લ રાખવા માટે હમેશા પ્રસન્ન-ચિત્ત રહેવું પણ ઓછું અગત્યનું નથી. મનની શરીર ઉપર કેટલી બધી અસર થાય છે, એનો અનુભવ તો ઘણાઓને થયો હશે. મનમાં કાંઈ ચિંતા હોય છે ત્યારે આખી રાત ઉંઘ આવતી નથી અને મન હમેશા ઉદાસ રહે છે. નાના મોટા, ગરીબ કે અમીર સૌને ચિંતા તો લાગેલીજ હોય છે. ચિંતા કરવાથી કાંઈ લાભ થતો નથી, જેની જેની ચિંતા થતી હોય તે વસ્તુને અટકાવવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ અને જે એમ કરતાંય સફળતા નહિ મળે તો, "એ વાત યદ્યંતે રહેવાની છે એમાં ચિંતા બર્થ છે," એમ સમજવું જોઈએ. ચિંતાથી મનુષ્ય અસ્વસ્થ બને છે અને કામ બગડવા પામે છે. માટે શરીર અને મનને કોરી ખાતી ચિંતાનો બને ત્યાં સુધી ત્યાગ કરવો અને મન ઉપર કાંઈ રાખવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

કેાધની પણ શરીર ઉપર ઓછી અનિદ અસર થતી નથી. કેાધ કરનારનાં સોહીમાં એક પ્રકારનું ઝેર પ્રવેશ પામે છે. અમેરિકાના તબીબોએ પ્રયોગો પરથી સિધ્ધ કર્યું છે કે, કોઈ મનુષ્યનું સોહી કાપાઓ ઉપર પિયકારી મારીને છાંટવામાં આવતાં તેઓ તરતજ મરી ગયા. કામ, મોહ, લોભ વિગેરેની પણ એવીજ ઝેરી અસર શરીર ઉપર પડે છે. આ પ્રકારે શરીરની સાથે માનસિક આરોગ્ય જાળવવા શાંત અને પ્રસન્ન-ચિત્ત રહેવું જોઈએ.

- ૮ સદરહુ મીનકતમાં બીજા પક્ષવાલાએ કાઠ પાકુ બાધકામ કે રીષેર કામ કરાવવું નહિ. અને જો પહેના પક્ષનાની તેખિત મન્જૂરી સિવાય કાઠ પથુ રીષેર અથવા બાધકામ કરાવે તો તે રીષેર કે બાધકામનો ખરચ બીજા પક્ષનાને બાઝામાં મળે નહિ. તેમજ બીજા પક્ષવાલા સદરહુ મિલકત ખાલી કરે તો પથુ તેની ઉપર તેમનો કાઈ હક કે સબધ રહેશે નહીં.
- ૯ સદરહુ મિનકતમાં પહેના પક્ષવાલાને કાષ્ઠિયજી કેરકાર કરવો હોય તો અગર તે ઉપર મકાન બાધવું હોય અગર તો બીજા કાઠ પથુ કારણસર એ મીનકતનો કમળે લેવો હોય તો તે, અધૂરી મુલતે માસ એકની નોગીસ આપી બિન તકરારે કબજો લઈ સકે છે સહી આ બીજા પક્ષનાએ પથુ તે બિન નોગીસે ચઢેના તમામ બાઝા સથે સોંપી દેવો સહી.
- ૧૦ સદરહુ મિલકતનો હાકિસ રેક્ષ પહેના પક્ષવાલાને શિર છે. પથુ તે સિવાયના તમામ મ્યુનિસીપલ રેક્ષ, અગર તો પાણીનો વપરાસ, વગેરે તમામની ગેઠવણ બીજા પક્ષનાએ કરી લેવી, તથા તેના વેરા તથા લાવસન્સ શી પથુ (કાઈ હોય તો) બીજા પક્ષનાએ બરવા સહી સદરહુ મિનકતનું પાણી સરીવામ રસ્તા ઉપર કાઠવું નહિ અને કાઢે તો તેની જોખમદારી બીજા પક્ષવાલાને થિર છે સહી.
- ૧૧ જો કાઠક બાબતમાં શક હોય તો, પહેના પક્ષવાલા મજકુર સદરહુ મીલકતમાં જગારે દિન ચાહે ત્યારે તપાસ વગેરે કારણો માટે આવવા જવા હકકાર છે સહી.
- ૧૨ પહેલા પક્ષવાલા મજકુરને જો કાઠ બાઝાની રકમ આપવામાં આવે તે બીજા પક્ષનાએ લખાવી લેવી સહી લખ્યા સિવાયનું બાકુ આપ્યા-અપાવ્યાની તકરાર રદ છે.
- ૧૩ સદરહુ મિલકતમાં જો ઇલેક્ટ્રીક શીટીંગ છે અથવા નવું થાય તે ઉપર ઝોળ અને મીટર સિવાય બીજા પક્ષવાલાનો કાઈ પથુ હક રહેશે નહિ.
- ૧૪ સદરહુ મિલકત પધડી કે હિચકો રકમ લઈ બીજા પક્ષનાએ મીનક કાઈ આસામીને સોંપવી નહીં પથુ બીજા પક્ષવાલાને નહિ પરવડે તો એક માસ અગાઉ નોગીસ આપી ખાલી કરી બાકુ સુકતે આપી મિલકતનો કબજો પહેના પક્ષનાને સોંપવો સહી જો એક માસની નોગીસ આપ્યા વગર બીજા પક્ષવાલા ખાલી કરે તો તે મહીનાની તથા નોગીસના એક મહીનાના બાઝાની નુકસાની પહેના પક્ષવાલા મજકુર વસુલ કરી સકે સહી.
- ૧૫ સદરહુ મીનકતમાં લાઇસન્સવાળા તથા સળગી હોં એવા પદાર્થ (લાઇસન્સ કમ્પેસેન્ટ મેળખ્યા સિવાય) બીજા પક્ષનાએ રાખવા નહીં.

ઉપર જણાવેલી તમામ શરતો અમે બન્ને પક્ષવાલાઓએ વાચી તથા સમજીને આ બાઝામીટી લખી આપી છે તે તમામ શરતો હમને તથા હમારા વશ વાલી વારસોને કબૂલ મન્જૂર છે કબૂલ છે સહી

બાડે રાખેલી મીનકતની વીગત —

સુરત ડિસ્ટ્રીક્ટ સુરત સબ ડિસ્ટ્રીક્ટ શહેર સુરતના

મા

આવેલી મીનકત વોડ નંબર

નોંધ નંબર

ઓરીજનલ

ટીકા સર્વે ના

એની ચતુર્દિશા—

અને મત્ર

તરે

શાખ

૧

૧

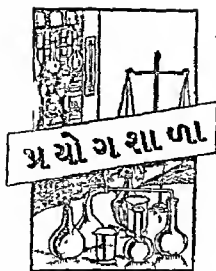
૨

૨

રંગીન અને લવચકદાર મીણુ

ગમે તેવા સુશોભિત અને રંગદાર આકાર-રમકડા, ફૂલ, પત્તીઓ વ. બનાવવા માટે નીચે બતાવેલી બે પદ્ધતિ-યોએ મીણુ તૈયાર કરવામાં આવે છે:—

(૧) પતરાની સાફ થાળી 'પાણી, તેમાં પાંચ શેરેક પાણી બાફી, 'ચોકળુ' સફેદ મીણુ એક શેર' નાખી, ચૂલા પર

મૂકે; બ્યારે પાણી ઉકળી-મીણુ ઓગળી ન્યય ત્યારે એ થાળી ચુલા પરથી ઉતારી લો અને પાણી ઠંડું પડવા દો. મીણુ નાખી ન ન્યય તેવું ધ્યાન રાખો. વળી, કોઈક વાસણમાં થોડુંક પાણી લઈ તેમાં સાધારણ સાબુનો નાનો સરખો કટકો નાખી, ઉકાળી, સાબુ ઓગળાવી લો. બ્યારે મીણુવાલું પાણી રહેજ ઠંડું વડે કે તરતજ સાધારણ કાચનો એક સાફ કટકો લગભગ ૭૫૯ ઈંચિના માપનો લઈ, તેને સાબુના ઉકાળેલા પાણીમાં ડુબાવી, કાઢી લઈ તરતજ મીણુમાં ડુબાવો અને તેમાંથી પણ તરતજ કાઢીને ફરી બીજી વાર સાબુના પાણીમાં ડુબાવો; તેથી કાચ પર મીણુનું જે પડ ચઢ્યું હશે તે, જુદું પડી જશે.

આવા પડને કોઈ કાગળ કે કપડા પર મૂકી હવામાં સુકાવા પડશે માટે તમને જેટલા પડનો ખર્ચ હોય તેટલા સફેદ પડ એક સામટાજ બનાવી લો. બાકી રહેલા મીણુના પાણીમાં મનપસંદ અને ખપપૂરતું રંગ મેળવી, ફરી એક વાર ગરમ કરી, ઠંડું પડતાં તેના પણ ઉપર જણાવ્યા મુજબ જોઈએ તેટલા, અને ગમે તે રંગના પડ તૈયાર કરો.

પડ તૈયાર થયા બાદ તેમાંથી ફૂલ-પત્તી-ઓના કુદરતી આકાર કાપી, નખ કે સોય વડે ઝીણી રેખાઓ વચેરે કાતરી લઈ, એ જુદા જુદા ફૂલ પાંદડીઓનો મુખખો બનાવવો દોય

તો, બારીક તારથી બાંધી, થોડાક સમય લગી તાર વાળી બાજુએથી હાથમાં પકડી રાખો જેથી હાથની ગરમીને કારણે મીણુ તારને ચોંટી જશે.

(૨) સફેદ ચોકખા મીણુને ઓગળાવી, તૈયાર સાંચા-ઓમાં ભરી, સપ્ત જગ્યાની લો. સાંચામાં મીણુ ભરો તે પહેલાં, ઉપર બતાવ્યા

મુજબ સાબુના ઉકાળેલા પાણીમાં સાંચાને ખૂબ ભીજવી-દર કરી લો જેથી મીણુ સાંચામાં ચોંટી સકશે નહીં. પછી કઈન થયલો આકાર સાંચામાંથી બહાર કાઢી બીના વાસણ કે તેવી બીજી કોઈક વસ્તુમાં મૂકી, હવામાં રાખીને સુકવી લો.

મીણુમાં મેળવણી કરવા માટે કેઈ પણ સાધારણ રંગ વાપરી સકાય છે.

નરમ લાખ

ધીંગી રાખ	૧ બાગ
મીણુ	૪ "
ચરખી	૧ "
વેનિસ ટરપેન્ટાઈન	૧ "

ચારે વસ્તુઓને ધીમી અગ્નિ પર ઓગળાવી, તેમાં ગમે તે રંગ મેળવી, ઓંટીને ઉતારી લો. અને જોઈએ તે આકારમાં રાખી મૂકો.

દૂધ તાણું રાખવાની રીત

એક ન્હાના ગદાસ પાણીમાં પીંગળી ન્યય તેટલો સલ્ફેટ ઓફ સોડા નાખીને ઓગળાવી લો અને આ રીતે તૈયાર થયેલું પ્રવાહી પાંચ શેર દૂધમાં માત્ર એક ચમચ જેટલું નાખશો તો દૂધ એક અઢવાડીયા સુધી તાણું રહેશે.

મિલ્ક પાચકર

(૧) દૂધને બે તણુ વાર ઉકાળો આપી, ઉપર આવેલી મલાઈ કાઢી લઈ, દર મેલને

દોઢ ડ્રામ બારીક કરેલો સલ્ફેટ ઓફ સોડા નાખો; પછી તેને ૩ બાગ બળી નય ત્યાં લગી ઉકાળતા રહો. તે પછી, પહેલા દૂધ લીધું હોય તેટલાજ પ્રમાણમાં, દર એક ગેલન દૂધ દીઠ સાઝ ત્રણ રતલ ચોકળી અને દાણાદાર ખાંડ નાખી ધીમી આગે હલાવતા રહી દૂધ સુકાઈ, કઠિન થાય ત્યાં સુધી પકવતા રહો. પછી તેનો બૂકો કરી તેમાં ખૂબ સંભાળપૂર્વક સખ્ત-જમણી મલાઈ મિશ્ર કરી કાચની બરણી કે ડબ્બામાં બંધ કરી સો. બે આ દૂધનો બૂકો હવા લાગે નહીં એ રીતે બધ કર્યો હશે તો મહીન એ સુધી બગડશે નહીં.

(૨) ૩ ડ્રામ કાબોનેટ ઓફ મોડ્રને ૧ ૬. ઓસ પાણીમાં પિગળાવી તેમાં ૧ ક્વર્ટ તાજુ દૂધ અને ૧ રતલ ખાંડ ઉમેરી ચૂલા પર મૂકો. શરબત જેવું થઈ થાય ત્યારે તેને ઉતારી લઈ, પ્લેટો દ્વારા બહીમા મૂકી તદ્દન સુકવી લઈ બૂકી કરી રાખી મૂકો.

પતરાની સ્વેદ

સ્વેદનો પત્થર ખૂબ બારીક પીસી, ચણી, પત્થરના સીન-બટ્ટા વડે પાણી સાથે મેળવી, પીસાઈ નય ત્યારે તેને સુકાવા દો. પછી, તેને પાણી વિનાજ ઓટલે સુકી હાલતમાં કરી વાર પીસી બૂકો કરો. આ રીતે તૈયાર થયના ૮ રતલ બૂકામાં ૧ રતલ બત્તીનો ધૂમાડો (મિશ્ર) (Lamp black) મેળવી, ખપ પુરતું સરેરાશ પાણી નાખી ઉકાળો. જ્યારે બરાબર થઈ થાય

તો પતરાના મેઝ માપના કટકાઓ પર બચ વડે લગાડો. આ પ્રમાણે ઝુરૂર જેટલા પડ પતરાની બન્ને બાજુએ લગાડો કે જેથી સ્વેટ જેવડું જાડું પડ બને, અને તે સુકાઈ નય ત્યારે તેને પોલિશ કરવાના પત્થર વડે પોલિશ કરો. છેવટે, સ્વેદની બન્ને બાજુએ માપાકળનો તૈયાર કરેલો ઉકાળો પણ બચ વડે લગાડો.

આ સ્વેદો સગીન હોઈ દૂટતી નથી અને પત્થર જેવું જ કામ પણ આપી સકે છે.

વિનંતી.

જંબ્યાની તગીને કારણે આ વસ્તો “પૂછપરછ વિભાગ” કાઢી લેવો પડ્યો છે જે, આવતા અંક (ઈ. અ.).

ટાઈનિક એસિડ

બે ગેલન ઉકળતા પાણીમાં ૪ રતલ કીમ ઓફ ટાઈર ઓગળાવી, તેમાં ચોકુ-સોડુ કરી ૧૨ ઓસ અને ૭ ડ્રામ પ્રિચેડ ઓફ ઉમેરો. જ્યારે ઉબરો સગી નય ત્યારે ૪ પાઉન્ડ પાણીમાં ૨૬ા ઓસ મધકનો તેજાબ મેળવી ઉપર જેટલોજ ઓફ મેળવી સો પછી તળાચે બેરેલો બૂકો જુદો કાઢી પાણી વડે ધોઈ, ડિલ્યુટ મધકના તેજાબના મિશ્રણમાં નાખી, ઉકાળી, ગાળી, ધીમી આગે સુકવી સો બૂકાને ઓકળો કરવા માટે બે ત્રણ વાર ધોયા પછી સુકવી સો.

ડૉ. એન. એલ. બરમન

હાઈડ્રોલીસ એક્સપર્ટ,

કે સર બુવન, બાલાજી રોડ, સુરત.

વ ધ રા વ ણી [ગાળીમાં પાણી]

વહરકકાષ વિના

ફક્ત પદર મિનિટમાં હમેશ મટિ સાફ કરે છે

મુબઈમાં દર મહીને મેળાપ તા ૧ થી તા ૬ સુધી

મુકામ — હરરવાજા બિહારીજી, ઝોક્ષપીઠા, મુબઈ.

હજારો સારા થયેલા ફરીઓના નામો-વધુ વિગત મટે બે આમાંની ટિકીટ બંધી મંગાવો

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-એકારેને કામ આપો

"કમર" માસિકમાં પ્રગટ થયલા ખાસ ઉદ્યોગો.

★

મિમિન્ટ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ
અક ૯૧મો. ૪ આના.

એલ્યુલોઈડ

બનાવટની વિગતો. અક
૭૭મો. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગજકરાક, મોળ, મધ્ય વ.
વ. ની બનાવટ તથા કારખાનાં
માટે સજ્જા અને મશિન
માર્ગદર્શન. (ગૃહ ઉદ્યોગ માટે
પણ ઉપયોગી) અક ૪૦,
૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો.

૧૫ આના

એનેમલ કામ

એનેમલ દ્વારા તામ્રચીનીના
સમજો વ. બનાવવાની મપૂલું
માહિતી. અક ૧૧૪મો.

૪ આના

કાંચ-કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ
માટે ઉપયોગી. અક ૫૦મો.

૩ આના

વિજળીક એટરીઓ

સ્વચાની, ઘટકી, ટેનિંગ વ
માટે વપરાતી બીની તથા નુકી
એટરીઓ બનાવવાના ખામ
અને પેટન્ટ પ્રયોગો અક ૬,
૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૭, ૫૮,
૭૪ અને ૮૬. ૩. ૧-૧૦-૦

નકલી રમર

બનાવવા પ્રમાણસુન પ્રયોગ
અક ૧૪૦મો. ૪ આના.

સિંચાની મોય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અક
૯૫મો. ૪ આના.

કોસ્ટીક સોડા

બનાવવાનું પ્રયોગો અક
૫૭, ૧૩૮ અને ૧૪૨મો.
૧૧ આના

વોરનિરા

૩૫ ખાના વોરનિરાના
નુસખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો
અક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫,
૪૬ અને ૫૦ મો ૩ ૧-૭-૦
મુંદરતા પણ ખરીદી અકાય છે
માથાના વાગી ખૂમ-સૂતી
મટે જુરરી છે અને તેમને
સુનેદરી, નમ અને નુનેમિત
રાખવા માટે તેન બનાવવાના
૭૨ અનુભવમિધ્ય પ્રયોગોનું
પુસ્તક—

કે ૩ ૩ ગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને
ઉપયોગની મપૂલું માહિતીઓ
માથે ૪૧ પો. ખ માથે
પાય આના

વેલ્ટેબ્રક ધી (વનખાન ધી)

બનાવવાના નુસખા અક
૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો.
૧૫ આના

નાનક

બનાવટ અને ઉદ્યોગની સજ્જા
મળીઓ મદિન અક ૫૫,
૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો.

૧૫ આના

કાર્બન પેપર

કોપીંગ, કુણીકેટિંગ વ.
બનાવવા માટે ઉપયોગી નુસખો.
અક ૭૨મો. ૪ આના

કોલન વોટ

૬૧મી અને બાગી માવના
૨૧ નુસખાઓ. અક ૫૮મો.
૩ આના.

દિવામળી-માચિસ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અક
૪૧, ૭૩, ૭૮ અને ૯૧મો.
૧૫ આના.

શાહીઓ-કાઉન્ટન પેન માટે
બુલુ, બેક, લાવ કે કાળી
૨૫-૫-૭ મી શહી બનાવવાના
ઉપયોગી નુસખાઓ. અક
૧૩૩ મો. ૪ આના.

ટોર્લેટ સાબુઓ

નિર્ધિષ્ટ પ્રકારના માખૂ બના
વવાના ૧૮ નુસખાઓ અક
૧૩૪મો. ૪ આના.

રેનોટીમ

ખૂમ-સૂતી અને મોદધ
વધાવવાના કીમો માટેના
નુસખા અક ૧૪૦મો.

૪ આના

ગરખતો

ખગ અને બનાવટી પુરખૂતા
અક ૮૪, ૫૫ અને ૧૦૧મો.
૧૦ આના

આઈમકોમ

ગમ્પમરી, વેનિચો, નાગી
વ વ. ના આઈસક્રીમ બનાવ
વના ૨૩ પ્રયોગો. અક ૯૦
અને ૧૧૨મો. ૩. ૮ આના.

કમર આદિસ.

મોદાગ-સાકા. સુરેત.

પ્રમાણભૂત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

દિવા

શાયુગાર-સામગ્રિયો

● રૂપ શુશરને લગતી દરેક મીઝી, જેવી કે : કાળસ, સુરમો, કોચ કીમ, સ્તો, ચિદરા માટેના પાવડર અને લોશન, માક્યુપીસ, તરસ અશ્ટા, દત્તમંજન (બુધી અને પેરદ) નખ પાલિશ, પોમેડ, ક્લિસિયન-ટાઇન, આય સોસ્ટ, રૂઝ (પ્રવાહી, બુકી અને મલગા), ક્લિપરટિક, વાગ કાકતાર, ફ્રાઓ, હેર ઓઇલ, હેર લોશન, શેમ્પુ ને, કલિંગ પ્રવાહીઓ, ટર્લિસેટ સાપુઓ વ. વનાવવાના રફફ ગુસ્સા, તોયમય અને બીજા માકિનીઓથી ભરતક, આ પુસ્તિકા શુશરની બાધામાં ચેતાના વિષયની પહેલી અને એકલીજ છે.

● બીજા આશિત, એન્ટિક કાગળ : ૧૦૦ પાના

કીમ્પ : રૂપિયો એક.

[૬ ખ. બે આના]

(વિદેશ : બે શિલિંગ)

વેપારની ચાવી

● પચામ કે મો રૂપિયાની નાની કુટંગા થર જેમાં દુપલ્લથી વેપાર કેમ કરવો? વ્યવસ્થા કેમ કરવી? કેવી રીતે વિકાસ-પરોર શાસ્ત્ર વેપાર કરવો? વ આગેવાની સંપુર્ણ માકિતી ૧૭ જુદા જુદા પ્રકરણો દ્વારા આપસ ઉપતાત, જુદી જુદી માત્રા ૧૬૬ જુદા ઉદ્યોગોની સંપુર્ણ દકીકત પચુ એમા લખી છે લખ્યા પ્રમણે જરાજર અમલ કરાય તો એની મદદ વડે દકારો રૂપિયા રહેલાકથી કમાઇ સકાય છે

● ‘મેક્સ ઓર્ડર’ દિવા દપાય વેપારને લગતી એ પહેલાજ શુશરની ચોક્કી છે

● ઇમીટેશન આર્ટ પેપર : ૧૦૦ પાના

કીમ્પ : રૂપિયા અઢી

(૨ ખ. બે આના)

[વિદેશ : ૪૬ શિલિંગ]

[૩૮ પાનાનું નવું પ્રકરણ સુચિત મંગાવો]

“કમર”ની કાંઈલો

“કમર”ની બાધેલી કાંઈલો મંગાવો, મોટા મોટા પ્રયોગ-પુસ્તકો કરતાં વધુ આકર્ષિતીપૂર્ણ અને ઉપયોગી હતાં ખામતમાં આવત સોધી છે.

“મોપુ” રૂ. ૨-૮-૦

“પાંચમુ” રૂ. ૨-૮-૦

“હર્ડ” રૂ. ૩-૮-૦

“સાતમુ” રૂ. ૩-૮-૦

“આઠમુ” રૂ. ૩-૮-૦

“નવમુ” રૂ. ૩-૮-૦

“દશમુ” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૧ મુ” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૨ મુ” રૂ. ૩-૮-૦

[દપાય અર્થ જુદા]

પરદેશ માટે. પુસ્તક ૪-૫ :

કીમત દરેકની રૂ. ૧. ૫ ચ.

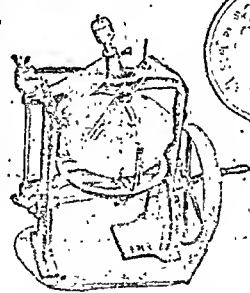
પુ. ૬ ૭-૮-૮-૧૦-૧૧-૧૨

કીમત દરેકની રૂ. ૧. સાત

(૬ ખ. બા રહેલુ નુર જુદા)

ચિન્તામુ : કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

ગત્રી ને પ્રકાશક. મુલ્યમદ સાદિક, કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વલ ૧-૭-૧૯૪૩ મુદ્રક ને મુદ્રણાલય : આબુદ્દીનાબ કબીરની સંવિદ, મુસ્લિમ-શુશરનાત મેસ, બાગાતાવાળ રોડ, સુરત

શાહીને શુંટવાં અને મિથ કરવા માટે આ મશિન ઉપયોગી છે.
(મિથનો માટે જુઓ અપકામની શાહીનો લેખ પા. ૧૮૭)

ઓગસ્ટ ૧૯૪૩

એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ—

—જેથી ડોક્ટરો પણ અજબ થઈ ગયા છે.

કીમત અને પ્રમાણમાં નજીની છતાં ગુણ અને અસરમાં સંપૂર્ણ.

હિન્દમાં આજેજ એવી કેટલીક દવા શોધાઈ અને સતોષકારક પૂરવાર થઈ દરો જે, દરેક પ્રકારના દરો માટે આગીર અને અસરકારક હોય તેમજ અપીચ કે મોડીયા જેવા કેરી અને તુકસાતકારક તબોથી પર હોવા છતાં પણ બ્રોમાઈડ અને એરિપરીન વ વ ની બનાવટો કરતા વધુ ઝડપી અને કામગીરી અસર કરી સફ

ખિલટઝ — દર્દ-ગુણ
— ગુણ મિશ્રણ

વર્ષોના સતત પ્રયાસો અને સંશોધનો પછી તેમજ ગુણ ચાર વર્ષો સુધી જે તાના વર્તુળમાં અનુભવી અને નામવર તમીચોના દવાખાઓમાં વપરાઈ-કમાઈને પૂરી ઉત્તરો પછીજ, જાહેર પ્રગ્ન સમક્ષ મૂકવા મા આવેલી હોવાથી તેમાં શક કે સદેહ અને થયરાટ કે ધારતી જેવું કશુંજ નથી

ખિલટઝ માધ્યમી પણ સુધી શરીરના ગમે તે જાગમા થતા દર્દ અને દુખાવાઓ માટે, ખાસ કરી—

માથાનો દુખાવો, કાનના કગતર, ગરદન, છાતી કે કમરની બેચેની, પેટના દુખાવા યુરદાના દર્દ, દાઘ પણ અને વાના દર્દ, દાઝવાની વેદના, સેજની મજનત, અજર આવવા, ખાખી થવી, તાવ મરડો સધીયા, અનિદ્રા અને યુદ્ધમાર વ વ —

નામ પ્રમાણેજ વિજ્ઞાનિક વેગે કાયદો કરે છે અને સાચેજ, જ્ઞાન-તત્ત્વોને પણ પ્રુષ્ટિ અને તાકત આપે છે પોતાના શુભોને અગે કવળ અન્નેડ હોઈ રહેજે સમય વિના લાઘ સકાય છે કીમત ૧૬ પરીકીઓના એક પેકેટના રૂ. ૧-૦-૦

નમૂનો તદ્દન મુફત

[ટપાલ ખર્ચ માટે એક આનુવંતિ ટિકિટ મોકલી મગાવી લો]

શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ વેચાણને લોકપ્રિય થઈ પડી છે.

બનાવનાર:—ખિલટઝ લેબોરેટરી, સુરત ૧૩.

— વેપારીઓને વાજખી ચર્ત અને ઉદાર કમિશન —

એલ ડિસ્ત્રીબ્યુટર્સ:—મેમર્સ હબીબ કુંપની—સુરત ૮.

વર્ષ તેરમું

માસ છઠો

અંક ૧૫૦ મા

ક મ ર

ઓગસ્ટ ૧૯૪૩

— સવાકમ —

વિન્દ : રૂપિયા ચાર

વિદેશ : શિશિંગ આફ

(૩૫૫ પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

વીમો અને વેપાર ૧૬૨

ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

ગિન ધોતુ' અને રંગતુ ૧૭૬

હાપકામની શાહી —

કાળા દેસી ૧૮૩

પ્રયોગશાળા —

કાપડ માટે આરના
મિશ્રણો ૧૮૬

ચામડા માટે વોરનિસ

કાળુ કલેક્સીબલ ૧૮૫

ચાદ બનાવટી ૧૮૫

હળી પાટવી—

રેશમ ઉપર ૧૮૬

રમર સોલ્યુશન ૧૮૫

મીલ્યુબતીઓની બનાવટ ૧૭૪

રેડીયમ-ઈમિટેશન

પ્રકાશ આપનાર પેન્ટ ૧૮૨

પરચુરાણ

ખામીઓ દુર કરતા રહો ૧૮૯

ખામીઓ કિંવા મૌનવત ૧૭૨

પૂછપરછો ૧૮૦

ખામીની બહિષ્કારી ૧૭૦

મિત્ર-શત્રુ ૧૮૭

લોકો સાથે પરિચય

સંબંધીઓના નામ

ચાદ રાખો— ૧૬૫

વાત કરવાની તક આપો ૧૬૭

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ દોષ) કોપીરાઈટ દફતર તંત્રીને સ્થાપિત છે.]

વી મા અને વે પાર

*

ઈ. સ. ૧૭૦૬માં લગ્નમગ ઇંગ્લેન્ડમાં વીમાની યોજનાની શુરૂઆત થઇ અને તે, પોતાના હેતુઓ અને આશયો નક્કારક અને લાભદાયક હોવાને કારણે બહુજલ્દ ત્વરાએ ખડે-ખડ અને દેશે-દેશમાં લોકપ્રિય થઇ પડી આજે તો હિંદમાં ઘણી વીમા કંપનીઓ સ્થપાઈ ચુકી છે, અને ધંધાની હરીફાઈને મરણે દહાડે દહાડે તેમની યોજનાઓમાં અનેક સુધારા અને ઉમેરા થતા જાય છે.

વીમા-યોજના એટલે જાનિવ્યાન ઠાઈ પણ જાય અને જોખમ સામે રક્ષણ મેળવવાનું એક સરળ સાધન.

ઘાખના તરીકે એક દુરુષ પોતાના માલનો વીમો ઉતારાની વેપાર શરૂ કરે છે માનની આપ લે દરખાસ્ત તેની વખારમાં વખતો વખત એક મોની રકમનો માન પડ્યો રહે છે એ સ્વભાવિક છે કે, આ માન જ્યાં સુધી તેની પોતાની ડુકાન વ વખારમાં પડ્યો છે ત્યાં સુધી કુદરતી અને અકસ્માતિક આફતોથી રક્ષણ કરવું એ એક વેપારી તરીકે તેની પહેલી ફરજ છે, પરંતુ હર હમેશા તે ઉપર દેખરેખ રાખવા માટે તે લગ્યાર હોય છે વીમા કંપનીઓમાં અચુક માસિક કે છ માસિક હક્કનાઓમાં ભરીને તે પોતાનું જોખમ આવી કંપનીઓને શિરે નાખી છઈ પોતે નિર્ભય અને નિશ્ચિત ધર્મ જાય છે વીમાની હુદ્દા દરમ્યાન આ-ઈ માલને કઈ પણ અકસ્માત (આસમાની સુતતાની) આફત આવી પડે તો, નક્કી કરાયેલી થર્ટી અને સંજોગો અનુસાર વીમા કંપનીઓ નુકસાનીની રકમ ભરી આપે છે, અને આ રીતે વેપારી રહેજે ખોટ કે તોટા નિના નવી મૂડી મેળવી ફરીથી પોતાને ગમ ધધે વળગી જાય છે

જે વ્યાપારીઓ વ્યાજે રકમો લઇ વેપાર કરે છે તેમને માટે વીમાની યોજના બહુજલ્દ

લભદાયક છે. તેથી, તેમની વીમાની રકમ જોટવીજ માખ અને આનર વધે છે તેમની મુડી પણ રહેજે જોખમાંથી નથી, બધે વધુ સુગંધિત ધર્મ, હર-હમેશની ચિતા અને ખચમાંથી મુક્ત રહે છે

આપણે ઠાઈક કારીગર-જે રાત્રિસ નિજાળીક સાચાઓમાં અથવા તો કાર્ક દીવાર અને છાપરાનું સમારકામ કરી કે, ખીજ કાર્ક એનાજ ધધા દ્વારા પોતાનો નિર્ભય કરનો હોય અને તે માટે તે હમેશા પોતાના જીવન મરણ માં શરીર સાથે દાય પગ કે માથાની સલામતીના ભયો સામે ઝડપી રહે તે, ક્યારે અને કેવા સંજોગોમાં પોતાના એ દાય પગ કે આખ જોવા શરીરના કેઈક ઉધેથી અવધવ ક્યારે સુમાવી એમજે તે કાંઈક કહી સકે છે ?

વીમાની યોજના સારી છે, એ માટે બે મત ધ્યાએ નથી આપણા વેપારી ભાઈઓ પણ એ વાત સમજે અને માને છે છતાં 'પણી ધર્મ રહેશે ની પોતાની આખસુ ટેવને કારણે તેઓ પોતાના વેપારની મુડીનો વીમો ઉતારવાતા નથી, અને વાં પૂરે થતા તેઓજ કહે છે કે 'વીમાનો અચુક ખચ તેમણે બચારી લીધો છે' આ રીતે પ્રતિ વર્ષે વિચાર મુનવરી ફેરવ છે અને છેરટે, તે તરફ તેમનું ધ્યાન પણ જતુ નથી અમે આવા વેપારીઓનું ધ્યાન આ અકમા અપાપના "લાગ્યની ખલિહારી" વાળા સેખ ઉપર દોરીએ છીએ જે ઉપરથી તેઓ જોઈ સકશે કે, તેમની એ દીવ ઠાઈક વખતે કેવા નાશકારક પરિણામ લાવી સકે છે

કુદિરે ધન સંપત્તિ આપી હોય અને કાઈ ધનવાન વેપારી વીમો નહીં ઉતારવે તો ભયે, તે, પોતાના અકસ્માતને સહન કરવા અને

આની પૌત્રી આફતોને પહેલ્લી વળવા માટે સશક્ત હોય છે અને “કાનખજુરાનો એક પગ જવાથી તેને આવનામાં વાધો આવતો નથી” તેમ, તેઓ પણ્ય પોતાનું વહેવાર ગાડુ ચલાવી સકે છે. તેમની સધળી મપતિના વીમાના પ્રીમીયમની જે રકમ હોય છે તે, લગભગ તેટલીજ, બચકે તેથી પણ્ય ઘણીજ ઓછી રકમ, એક સાધારણ વેપારીની મૂડી હોય છે. જેથી તેવી સ્થિતિના વેપારીઓ આવું કોઈ જોખમ ખેડે તે ડહાપણ નહીંજ લેખાય.

આશ્ચર્ય તો એ છે કે, ધનવાન માણસો વીમા-યોજનાથી દેવી રીતે લાભ લેવા તે ચારી રીતે જાણે અને મનજો છે. તેમના ઘર સરસામાન, રાત્ર-રચીના, મોટર-વાહન સધળુંજ “વીમાના” હોય છે. તેઓ એક વસ્તુ એક વકત્રે ખરીદે છે અને પછી પ્રીમિયમ રૂપે થોડાંક વધુ રકમનો ભોગ આપી પોતાની સધળી જવામદારી અને જોખમદારી વીમા કંપનીને શિરે ધોવી દે છે. જ્યારે માધાગ્ય વેપારીઓ પોતાના જ્ઞાન અને અનુભવના રહેજ વધુ કાચા હોવાના કારણે આ યોજનાનો લાભ લેતા નથી. તેઓ જ્યારે પણ્ય એ માટે પ્રયત્ન કરે છે ત્યારે તેમને દરિદ્રતાનો ખિયાસ અથવા વ્યમનું જૂન યા પછી, “ઘઈ રહેજો”ની ટેન તેમ કરતાં રોકી લે છે, અને એમ તેમનીઆ આશા વર્ષ-૧૧ પડતી મુકાય છે. જો કે વાસ્તવમાં તેના ધોગ્ય અને સ્વભાવનાઓ માટેજ વીમા-યોજના સહાયક અને રક્ષક હોય છે.

વીમા-યોજનાના મૌથી પહેલાં જાણકાર અને લાભ ઉઠાવનાર અમેરિકાના એક મરાઠુ વેપારી મિ. જોન વનામેકરે પોતાની યુવાન વયમાજ બે લાખ રૂપાની વીમાની પોલિસી લીધી હતી અને તેજ, તેમની કિર્મી અને સાખ વધારવાનું મુખ્ય અને મૂળ આવાર રૂપ બની હતી તેમની આ વીમા પોલિસીએ આ આયાવી જગતમા તેમને એટલી બધી આજર

આપી હતી જે, તેઓ બીજી કોઈ રીતે કદાચજ પ્રાપ્ત કરવા શકિતમાન થયા હોત.

તેમણે પોતાના મરણના થોડાકજ દીવસ પહેલાં “વીમા” નિયમ ઉપર એક નિવેચન આપ્યું હતું. જેમા તેમણે જણાવ્યું હતું કે -

“ચીસ વર્ષ પહેલાં મારી પામે એક લાખ પાઉન્ડની મપતિ હતી. મે નિચાઈ કે જે શખ્ષ પામે એક લાખની પૃછ હોય અને બે લાખ

❖ ————— ❖

કુખી અને નિરાશ લાઈઓ

પોતાનું જગત-જીવન મુખી અને સફળ બનાવે.

વેપારી અને વહેવાર નિયંત્રણ પ્રખ્યાત અંગ્રેજી લેખકના એક ઉચ્ચેગી પુસ્તકનો ઉર્દૂ બાપા અને યુજરાતી લીપીમાં વિવિધ માહિતી અને મુચનાઓથી ભરપૂર સુદર અને સરળ અનુવાદ

“મુશિકલ-કુશાઈ”

યા

મુસીબતોંકા ઈલાજ

થોડાકજ દીવસમા બહાર પડશે.

કીમત • રૂ. ૧-૮-૦

પહેલાથી નાણા મેળવનારને ટપાવ અર્થ મુઆદ.

કાગળની અમલ તગીને કારણે થોડીકજ નકલો છપાઈ છે, તેથી તાકીદે નામ નોંધાવો નહીં તો બીજી આદેશિતો ઇન્તિઝાર કરવો પડશે પ્રકાશકો • મેસર હબીબ કુંધની

૧૧, ગાંધીવામ, મુરત.

❖ ————— ❖

રૂપાની વીમા પોલીસી લે-પોતાની જિન્દગીનો વીમો ઉતરાવે-તે વીમા નિનાના ઇખ્મ કરનાં વધુ આખ પ્રાપ્ત કરી સકે છે, અને એજ માર્ગે મે વીમો ઉતરાવ્યો હતો.

તેમણે કહ્યું હતું કે “પ્રીમિયમના હક તરફ પુગની રકમ કટકે કટકે કરીને વેપારમા રોખાથી જે લાભ ઘઈ મકે છે તે કરનાં વીમા-

વાળી રકમની સાખ ઉપર વેપાર કરવાથી ઘણોજ વધારે લાભ મેળવી સકાય છે

ઘણાય શખ્સો પોતાના હિસાબપણાની ટેવને કારણે રહેજે રકમ ભરિખ્યાના બધાના રક્ષણ અર્થે સુરક્ષિત રાખતા નથી. તેઓ મરણ વકત્રે પોતાના નિધન અને નાદન બાળકા તેમજ નિરધાર વિધવાને સહાય રૂપે કાર્ક સપતિ આપી જવાને બદલે 'દેવુ સુકવની જનામતારી મુકી' મન છે જે તેમને માટે 'દુખ ઉપર ડામ સમાન થા' પડે છે આવી ખર્ચાશુ મને વૃત્તિના માણસો વીમાના હકતાઓને બહુ ને ફરજીયાત એક સારી જેવી રકમ ભેગી કરી સમ છે જે તેમના અતકાળે તેમના દુખી કુટુંબ માટે આશિર્વાદ મમાન થઈ જાય છે અને એજ વીમા કુપનીઓ વાસ્તવિક રીતે તેમની સાથે સહાનુભૂતિ દેખાડે છે

કેટલાક લેખે એવી દલીલ કરે છે કે, આપણેજ વીમાની રકમ બચાવી લઈ એકવી મરતા રહીએ તો શુ વાધે ? પરંતુ આ કુગમ્મા — જ્યારે મણુમ હ પ બધ પડવને કારણે અને ઠોકર ખઈને કે સડક ઓળગવા જતા એકા એક મરણ પામે છે ત્યારે — મણુ કહી સમ છે કે, તેની જીવન દોર કેવી લાગી છે અગર તો તે તેને લગતી કે ટકાવી મકે છે ? મને મરણને સરણ થયા તો મનની આધાઓ અદ્દાની રહી જશે માની લામએ ? વાસુ જીવન મનુ તે પપ વડે અમુક રકમ સચવી સમઠી રાખશે તેની ખાતરી શી ? બચાવવા કારણે રકમ આવી પડતી અણુધારી આદતો, સામગ્રિક અને સસારી ખટપટો કલ્યાદી પાછળ ખર્ચાઈ જાય છે

ઘણાય વેપારીઓ અને સરોડીવાઓ એવા દેખારો જેમણે લાખોની દવાન ભેગી કરી નોતએનામા યુમાવી દીધી છે વીમાની રકમ તો દર વડ અને તીયમિત રીતે ભરવીજ પડે છે, તે અધવચ્ચે પાછી લેવાનો સભવ પણ હોતો નથી તેથી એ રકમ મને કે કમને ભેગી થઈ જાય છેજ, અને મનુષ્ય પોતાની અગવડો અને અશ્યણોનો ઉકેલ કરના તેમને

ચનારી લેના અને કરકસરની ટેવ પાડના પણ શીખી જાય છે

લગભગ સર્ગીજ વીમા કુપનીઓના સચનન ઉપર સરકારી અકુળો હોય છે તેમની વ્યવસ્થા સરકારે સ્વીકારેના ધોરણો અને મુચવેના તીયમોને આધિન હોય છે તેથીજ તેમા બીક અને બધના બહુજ ઓછ સભવ હોય છે દીવમે દીવસે આ ચેજના ઓમા સુવારા અને હિમેરા પણ ચના રહે છે અમુક યોજના હેળ મનુષ્યને તેની હયાતીમાજ — જ્યારે તેનુ મન અને શરીર, બળ અને યુધ્ધિ કાઠ પણ ધધી કરવા અશક્ત હોય છે ત્યારે — અમુક રકમ મને તે માટે પણ સગવડ અને વ્યવસ્થા કરી સકાય છે

આશા છે કે આ લેખ અમારા વાચકોને — ખાસ કરી વેપારી અને કારીગર વગને — અમલ અને અનુમરણની પ્રેરણા આપશે

નફાકારક હુનરો

વિવિધ પ્રકારના હુનરોના પ્રમાણબુન રેખો અને પ્રયોગોનો સુદર સચલ

ભાગ પ્લેટો કરી રૂ ૨-૦-૦

ભાગ બીજો રૂ ૨-૦-૦

ભાગ ત્રીજો રૂ ૩-૦-૦

રસોદ્ધાર તત્ત્વ

આયુર્વેદિક દવાશાસ્ત્રની અપૂર્વ કિતાબ હજારો દવાઓની બનાવટ અને તેના ઉપયોગની સપ્તશુ માહિતી ૩૫૦ પાના રૂ ૩-૦-૦
ઓપન ઈન્ડિયા મર્ચન્ટસ કોર્પોરેટરી

હિન્દ નેપન વ ના પ્રકાર પ્રકાશના માન ના વેપરીઓના હજારો શિરનામા અને ખીજ ઉપયોગી માહિતી ૬૦૦ પાના રૂ ૨-૦-૦
હોમિયોપેથિક ચિન્થિસા સાર

હેમિયોપેથિક ઓપન-પબ્લિશિંગ બાણીગ પુસ્તક રૂ ૧-૮-૦

લખો કમર ઓફિસ સોલગરવાડા સુરત,

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો

: મિ. કેશવ કારનેજીના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[૨૦૫ કરનાર :—શ ૨ ક]

(૪)

સંબંધીઓના નામ યાદ રાખો.

ધણાઇ લોકો માત્ર પોતાના પરિચયમાં આવનાર વ્યક્તિઓના નામ યાદ કરી લેવાથી પ્રગતિને પથે પડ્યા છે અને તેમને પોતાના હિતેશ્ચ બનાવી લીધા છે. એક શપ્ત તો પોતાના એજ વર્તનને કારણે જનરલ પોસ્ટ માર્કેટના આહવા સુધી પહોંચ્યો હતો. તેને ટેવ પડી ગઇ હતી કે જ્યારે પણ કોઈક પુરુષ સાથે ઓળખાણ થતી ત્યારે તેનું પુરેપુરું નામ, ઇમ અને તેના કુટુંબ તથા ધંધાને લગતી થોડી ઘણી માહિતી મેળવી પોતાની નોંધમાં લખી લેતો. અને તે બાદ જ્યારે પણ તેની સાથે ભેટા થતો ત્યારે તેના સગા રેલીઓના સમાચાર પુછતો, તેના ધંધા વિષે માહિતી મેળવતો. એજ પ્રમાણે જેમની સાથે લાંબા સમય સુધી મુલાકાત ન થતી તો, તેમની સાથે પત્ર-વ્યવહાર કરી વખતો વખત તેમના સમાચાર જાણતો અને એમ તે, તેમના જીવનમાં કેટલો અધો રસ લેય છે તે દેખાડતો હતો.

દરેક જણને પોતાનું નામ ખ્યાલ હોય છે. જ્યારે પણ તમે કોઇને નામ લઈ સંબોધશો તો તે ખુશ થઈ જશે અને પ્રેમભરી દ્રષ્ટીથી તમને જોવા લાગશે. માત્ર તેના નામથી પોતાના રવામાં પણ તેને પોતાની પ્રસંશા થયતી જણાયો. કોઈક વખતે નામ લખવામાં ખોટી અને બૂલ બરેલી જોડણી હોય તો, તે પણ સામાન્ય લાનું મન દુઃખવાનું કારણ બની ગય છે.

એક જણને સસલા ભેગા કરવાને શરૂ થયો. તેણે ભેગા કર્યા અને તેમની મધ્યા એટલી બધી વધી ગઈ કે તેમના ખોરાકની વ્યવસ્થા કરવાનું કામ કઠિન થઈ પડ્યું. તેણે તે માટે એવી યોજના કરી કે, સર્વ ઊકારાઓ મળી આ

સસલાઓના ખોરાકનું પ્રયત્ન કરે તો દરેક સસલાના અધ્યાને તે ઊકારાના નામ પરથી સંબોધવામાં આવશે તે પોતાની આ યોજનામાં સફળ થયો, તેને રહેજે આપના વિના સસલાઓ માટે ખૂરતા પ્રમાણમાં ખોરાક મળવા લાગ્યો.

લોખડનો એક મ્હોટો વેપારી રેવના પાટાઓ બનાવી કોઈક રેલ્વે કુપનીને વેચવા માંગતો હતો, તેણે તે માટે ધણાએ પ્રયત્ન કર્યા પણ રેલ્વે ફેક્ટરીએ તેની માંગણી સ્વીકારી નહીં. છેવટે લોખડના વેપારીએ પોતાના કારખાનામાં એક મોટી ઘડી બનાવી જેનું નામ રેલ્વે ફેક્ટરીવાસાના નામ ઉપર પાડ્યું અને તે બાદ જ્યારે પણ આગાડીની ફેક્ટરીને પાટાઓની જુરસ્ત પડતી ત્યારે આ લોખડના વેપારી પાસેથી ખરીદાના. એક નજીક ભેગા અને માત્ર નામ આપવાની ઉદારતાથી તેનું પરિણામ ઈન્જીનીય આપી સફળ.

એ વેપારીઓ એકજ પ્રકારનો ધંધો કરના હતા અને તે કારણે તેઓ એક બીજાના દરીદ્ર હતા. તેમની આ દરીદ્રાવેશ માટે દાનીકારક નીવડી, તેમને ધંધામાં ખોટ થવા લાગી. પછી તેમણે પરસ્પર ચર્ચા કરી તો જણાવ્યું કે, એજ વેપાર તેમણે હળી-મળી એકત્ર રીને કર્યો હોય તો સારો જેવો લાભ મેળવ્યો હેત, અને સાથેજ એક જણે બીજાને કહ્યું કે, જે આપણે એ ધંધો તમાગ નામે સંયુક્ત રીતે કરીશું તો બહુ માર થશે. માટે પક્ષ એથી ગળ થઈ ગયો અને આ બંને જણાઓએ ભાગીદારીમાં ધંધો કરી મોટી રકમો પચા કરી.

ખેરાક, લોકો પોતાના નામ કાયમ રાખવા માટે બહુજ કરી છુટે છે. એ આખર અને

નામના માટે તેઓ ગમે તેવા ભોગ પણ અપવાદ તૈયાર હોય છે. શહેરમાં ધર્મશાળાઓ, દવાખાનાઓ અને એવી બીજી સાર્વજનિક ઉપયોગી સંસ્થાઓ વ આજ પ્રકારની સ્વાર્થી હિંદુત્વના મતલબની લોક-એવાને કારણે સ્થપાય છે.

એક શખ્મને મતાન ન હતુ, તેણે પોતાના જાત્રીમને રૂપીઆ પચીસ દાનની શાહી રકમ માત્ર એટલા માટે ભેટ આપી કે તે પોતાના છોકરાનુ નામ તેના નામ ઉપર રાખે.

ખમે વધ પડેલા, ધનવાનો શેખકોને મોટી મોટી રકમો તેમના પુસ્તકો તેમને નામે અર્પણ થાય તે હેતુએ આપના હતા પુસ્તકાલયો અને સત્ર-સ્થાનોમા આપણે જે કંઈ જોઈ રહ્યા છીએ તે, આજના સોકોની નામના અને ખ્યાલિને લઈ જોખાપમાન થયા છે. આજે પણ આ વિશાળ જગતમા એના માનવીઓની કમી નથી. જ્યાં જુઓ ત્યાં અને સધળીજ કમોમા તેઓ જણાઈ આવે છે

મોટરકારની એક પ્રખ્યાત કંપનીએ અમે રિક્ષાના પ્રમુખ ગાટે એક મોટર તૈયાર કરાવી. જ્યારે આ કાર તેમને ભેટ આપવામા આવી તે વક્રને તેઓ મહુજ સખનના અને વિવેક-પૂર્ણ વર્તવા, તેમણે એ મોટર પસંદ કરી, તેની પ્રસરણ કીરી અને કંપનીના માલીકનુ નામ લઈ પોતાના વતનથી દેખાડ્યુ કે, તેમને જે શખ્તો કહેવામા આવ્યા છે અને તેમણે એ કારખાતામાં જે જે વસ્તુઓનુ અવલોકન કર્યું છે તેમનાથી તેમને આનંદ થયો છે. તેમણે કહ્યુ કે “કેવી વિચિત્ર વાત છે ! આ ગાડી કેટલી સરળ અને સગવડ ભરી રીતે હાજી સકાય છે. મારી ઈચ્છા છે કે આ ગાડીના સવળા ભાગ છુટા કરી તેની જોકે-એક કળ અને કુનેદ્યી વાહિકા થઈ જાવું. મિ. રોમર્ટ ! તમે આ ગાડીની તૈયારી પાછળ બહુજ ઉત્સાહ અને કુશળતા દેખાડી છે, ખરેખર, આપે આ એક બહુજ મહાન અને મહત્વનુ કાર્ય સંપૂર્ણ કરી દેખાડ્યુ છે.”

આ રીતે તેમણે મોટરની સધળીજ વસ્તુ એવી પ્રસાસ કરી, ખાસ કરીને સામાન મુવ માટેની જગ્યા-જેમાં ભેગ વગેરે મુકવા માં બહુજ સારી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી, તે માટે ધન્યવાદ આપ્યાં. તેમણે નાની અને નર્ણવ જેવી દેખાતી બાબતો ઉપર પણ દ્રષ્ટી ફેકી એટલુજ નહી પણ પોતાની પત્નિ, સેક્રેટરી અને બીજા મોહદેહારોનુ લક્ષ પછુ તે તર બેઝ્યું. પછી આપેલી તસ્વી માટે ક્ષમા અં આભારની લાગણીઓ વ્યક્ત કીધી અં જણાવ્યું કે, મને એક ગહિર સખામાં હાજર આપવાની દેવાયી હવે હુ જવા છઝ્યું છુ. મં રહેજ વધુ સમય થઈ ગયો છે તેથી હુ કાંઈ મોઝા પહોચીશ.” છુટા થતાં થતાં પણ મોટ બનાવનાર સાથે હસ્ત મિલાપ કર્યો, તેના મિઃ અહી આગ્રાથી પોતાને કેટલી બધી ખુશી થ છે તે દેખાડ્યુ, અને પછી આદ્યા ગયા. તેમણે આ બધુ મત્ર દેખાવ પુરતુ નહીજ કર્યું હુ પણ તેમના હાવભાવથી પણ જણાવુ હતુ તેમણે અત કરણ પૂર્વક આ સધળા શખ્તો ઉચ્ચાર્યા છે. આટલુ કર્યા છતા પણ તેમણે થોડાક દિવસ પછી મોટર કુપનીને એક પત્ર લખ્યો અને તેમ પોતાની જખી મોકલી અને સાથે સાથેજ પોતાને અપાયેલી ભેટ માટે આભાર અને આનંદના શખ્તો લખ્યા હતા.

લોકોના મનમા સ્થાન સપાદન કરવાનો સરળ, સીધો, મહાન અને મહત્વનો માર્ગ એજ છે કે, તેમના નામ યાદ કરી લઈ દરેકને તેમના નામથીજ સંબોધવામાં આવે. જેથી તેમને પણ ખાતી થાય કે આપણા મનમા પણ તેમને માટે માન છે. જ્યારે પણ તક સાપડે ત્યારે તેમને આવકાર અને સત્કાર આપવા જોઈએ, તેને ટેકા અને ઉત્તેજન આપવા જોઈએ. આપણે ધણી વકત અનનુષા શખ્તો સાથે મળીને તેમના નામ જુવી જઈએ છીએ પણ જે લોકો બહેવાર અને કુશળ હોય છે તેઓ એવી બહુ બાગ્યેજ કરતા હશે. કાંઈ પણ સજ્જદારી અથવા ગહિર સસ્થાના ઈભિક્ષનો (ચૂલણીઓ)મા સજ્જતા પ્રાપ્ત કરવી હોય તો

એવા ઉમ્મીદવારોની પહેલું કર્તવ્ય એજ છે કે, તેઓ પોતાના વોટ આપનારાઓ (મતદારો)ના નામ યાદ કરી લે. વેપાર ધંધામાં પણ સંબંધીઓના નામ યાદ રાખવા બહુજ અગત્યના છે તેમજ જોવાઈ અને સામાજિક જીવનમાં પણ તે એટલાજ સુરેરી અને અનિવાર્ય છે.

ફ્રાન્સના બાદશાહ નેપોલીયન રાજ-ખટ-પટમાં હમેશ મરોવાયલો રહેતો હતો છતાં તેની એ વિશેષતા હતી કે, તે જેની સાથે પણ મળતો તેનું નામ યાદ કરી લેતો. જ્યારે પણ 'કોઈનું' નામ જરાબર ન સંભળાવું તો તેને ફરીથી પૂછતો, નામમાં કોઈ અજાણપણ અને અજુગતું દેખાતું તો, તેની શબ્દ-ગેડણી પૂછતો. વાતવાતમાં તેનું નામ લઈનેજ સંબોધતો, તેના 'ચિહ્ન', વાતચીતની જમ, રીતમાત વગેરે પરથી તેનું નામ યાદ કરી લેતો. જો તે કોઈ અગત્યનો અને આગેવાન જોવા પુરૂષ દેખાતો તો તેનું નામ પોતાની મોંઘિયોથીમાં લખી લેતો, જ્યારે તેનું નામ યાદ રહી જતું તો કાગળ ફાડીને ફેંકી દેતો હતો.

બેશક, પોતાના એ સ્વભાવ માટે તેને પણ સમયનો ભોગ આપવો પડતો હતો, પણ જ્યારે આવી ટેવ પડી જાય છે તો બહુજ સરળ થઈ જાય છે. એ વાત તો નિર્વિવાદ છેજ કે, દરેક સારી ટેવ પાડવા માટે પહેલાં કાંઈને કાંઈ જતું કરવું પડે છે. યાદ રાખો કે બીજા બાણસોને આપણી તરફ આકર્ષવા માટે ત્રીજો સિદ્ધાંત એ છે કે, દરેક જણને પોતાનું નામ પારકાઓની જોડે ઘણુંજ 'ચાઈ' લાગે છે અને તેથી તેમને ખુશ કરવા માટે તેમના નામ યાદ રાખી લેવા અને જ્યારે પણ તક મળે ત્યારે તેમને નામથીજ સંબોધવા માટે બનતા પ્રયત્ન કરવા.

વાત કરવાની તક આપો.

મને યોગજન દિવસ પર એક ક્લબનું આમંત્રણ મળ્યું હતું, હું પાના રમતો નથી

અને ત્યાં પાનાની રમત સિવા બીજું કંઈજ ન હતું. સદભાગ્યે મને ત્યાં એક સાથી મળી ગયો. તેણે મારી સુરપની સફરની ખબર હોવાથી ત્યાંના જે સ્થાનો અને દેખાવો મેં જોયા હતા તે જાણવા માટે આતુરતા દેખાડી. અમે એક સોફા ઉપર બેસ્યા, પરંતુ હું કાંઈ પણ કહું તે પહેલાંજ તેણે આફ્રીકાથી પાછા આવવા સંબંધની ચર્ચા ઉપાડી. હું તરત બોલી ઉઠ્યો કે, મારી ઘણી ઈચ્છા હતી કે હું આફ્રીકા જોઉં પરંતુ હું માત્ર આલજેરીયામાં ૨૪ કલાક રોકાવા સિવાય કંઈ પણ કરી સક્યો નથી. મેં પૂછ્યું કે તમે આ જગત અને ફળફળાદીથી ભરપૂર દેશ જોયો છે એ તમારું સદભાગ્ય છે. મને તમે ત્યાંની રીતમાત અને ખાસ ખાસ બાબતોની માહિતી આપો તો કેટલું સાઈં થાય. ત્યાંના સમાચાર સાંભળવાની ધણીજ ઈચ્છા છે.

મારા આ સવાલ ઉપર તેણે ચિસ્તાલીસ મિનિટ સુધી આફ્રીકા સંબંધમાં વાતચીત કરી. તેણે ભૂલથીયે મને ધૂરપ બાબતમાં પૂછ્યું નહીં કે હું ક્યાં ક્યાં ગયો, અને મેં શું શું જોયું હતું. તેને મારી સફરના અનુભવો સાંભળવાનો એટલો જોષો શવક ન હતો. તેને તો એજ જોઈતું હતું કે કોઈ તેને સંભળનાર મળી આવે જેથી તે પોતાની આફ્રીકાની સફરના સમાચાર કહી સંભળાવી પોતાની ઉપયોગીતા અને મહાનતા દેખાડી સકે.

આવાજ એક આમંત્રણ વડે વનરપતિ-ઓના એક નિષ્ણાંત સાથે મારી મુલાકાત થઈ હું તેની વાતોમાંજ નહીંન હતો. તે જે કંઈ કહેતો હતો તે ધ્યનપૂર્વક સાંભળી રહ્યો હતો. આ પાર્શ્વમાં મને સિવાય બીજા પણ ઘણા મિત્રમાનો હતા પરંતુ હું પ્રથા અને સમ્યક્તાની દરકાર કર્યા વિના તેની સાથેજ વાતો કરતો રહ્યો. અર્ધા રાત્રે આ સમા વિસર્જન થઈ અને હું દરેક સાથે હસ્ત મિલાપ કરી મારે ઘેર જવાની તૈયારીમાંજ હતો ત્યારે તેણે એક બીજા શપ્સ સાથે વાદ કરવા માંડી અને

મારી પ્રસશા કરતાં જણાવ્યું કે હું એક બહુજ સદગૃહસ્થ અને વિવેકી પુરુષ છું અને ધણીજ રસદાયક રીતે વાતચીત કરી સકું છું. ખરી હકીકત તો એ હતી કે મેં તેની સામે બહુજ થોડા શબ્દો ઉચ્ચાર્યા હતા. હું તો માત્ર તેની વાતોજ સામળતો રહ્યો હતો કારણ કે મને તેમા આનંદ જણાતો હતો. તેનાથી મને ધણી જાણવાનો જ માહિતીઓ મળી હતી.

સમા પક્ષનાવાની વાતને ધ્યાન દર્શ સામળતી પણ એક પ્રકારે તેની પ્રમજાગ કહી સકાય. ધણીય લોકો એવા દેખારો જેમની એજ અભિલાષા હશે કે, અમને કોઈ અમારી વાત અને હકીકત સામળનાર મળે. મેં પેલા આફ્રીકાના સફરી ભાઈને માત્ર એટલુજ કહ્યું હતું કે, “મને આપથી મળીને બહુજ આનંદ થયો, કેટલું સારું થતું જો મને પણ એ સધળું જોવા અને જાણવા મળ્યું હોત મને હજીય વધુ એક વક્ત આપને મળવાની ઇચ્છા છે.”

એ વાતો માત્ર ઉપવક અને અભિનય પૂરતી નજ હતી, પરંતુ હું ખરેખર અનુભવી ગ્રંથો હતો મરા એજ ચિત્તે સામળવા અને તેને વાત કરવાની તક આપવાથી તેણે મારા સમક્ષમા અભિપ્રાય આપ્યો કે “હું એક સારો વાત કરનાર છું.”

વેપારી અને વહેવારી જગતમાં પણ હુરૂરી છે કે કહેનાર શખ્સની વાત ધ્યાનપૂર્વક માંસળનામાં આવે. જાણ નારાઓ સધળાજ એ વાત જાણે અને માને પણ છે, હતા એવા માણસો બહુજ ઓછા પ્રમાણમા નીકળશે જેઓ મોગી મોટી દુકાનોના માલિક છે, અગર તેમણે કિરાયે રાખેલી હોય છે, માત્ર સસ્તા ખાવે મગાવે છે, પોતાની દુકાનો આકર્ષક રીતે ગોઠવે છે અને અદિર-અમરો પાછળ પણ હજારો રૂપાની રકમ ખર્ચી નાખે છે પરંતુ કારભારી અને વેચનારાઓ (સેલ્સમેન) એવા શખે છે કે જેમનામાં વાત

કરવાની પણ આવડ હોતી નથી. તેઓ પોતાના આહવાને સ્વેચ્છે સાંમળતા નથી અને તેમની વાત-વાતમાં માથું મારે છે તેઓ પોતાનીજ હાકયે રાખે છે અને આહકની ખરી હકીકત અને ફરયાદનો વિરોધ પણ કરતા રહે છે જોને, પરિણામે આહક ગુસ્સે અને નિરાશ થઈ તેમની દુકાનેથી હમોશ માટે ચાલ્યો જાય છે.

એજ જાણે અમુક દુકાનેથી સૂટ-કોટ પણ જૂન ખરીદ્યા, ચોડા દીસસ પછી જણાવ્યું કે તે નુકસાની માન છે એટલુજ નહોં પણ તેનો રગ પણ કાઢ્યો છે અને વધુ વક્ત ટકી સકશે નહોં.

છેવટે તે, વેપારીની દુકાને સૂટ પાછો આપવા ગયો પરંતુ ત્યાં નવકરોએ દાદ-મયક આપી નહોં. વાત-વાતમાં વિરોધ કર્યો. એકે કહ્યું કે, “અમે આમાંનાં સેકરો સૂટ વેચી નાખ્યા છે પરંતુ હજી કોઈ તમારી માફક પાછો લઈને આવ્યો નથી. તમનેજ એનો રગ કાઢ્યો લાગ્યો છે, તમનેજ એમાં ખામીઓ જણાઈ છે.” તે ગ્રંથકનેજ ખોટો અને અસત્ય પુરવાર કરવા માગતો હતો. બીજાએ આવી એકને ટેકા આપતા જણાવ્યું કે, ‘સધળાજ કાળો રંગના લુગડાઓમાંથી પહેવા પહેલા થોડો ધણે રગ અવરથ છુટે છે, તેનો અમારી પાસે કાઢજ ઉપાય નથી. જેવા મુલ્ય આપો તેવો માલ મળે, તમે તો પાડાની કીમતે હાથી ખાઓ તો રવાથી લાવીને આપીએ ?”

આવનાર ગ્રંથક એથી વધુ કરાણ સહન કરી સકે નહી એ સ્વભાવિકજ છે. અહી પણ તેમજ બન્યું. તે કોપથી લાખ પીગા થઈ ગયો કારણ કે પહેલા નવકરે તેને અપ્રમાણિક બનાવવા પ્રયત્ન કર્યો હતો અને બીજાએ જણાવ્યું હતું કે તેણે હવકા પ્રકારનો માલ ખરીદ્યો હતો અને હવે તેને હા પુરવાર કરવા પ્રયાસ કરી રહ્યો હતો તે સૂટ ફેકીને ત્યાંથી ચાલ્યા જવાનો તૈયારીમાજ હતો કે, દુકાન-માલિક આવી પહોંચ્યો. તે એક અનુભવી અને કુશળ વેપારી હતો. તે જાણતો હતો કે

આહક વિના દુકાનની શોમા નથીજ. પછી તે આ આહકને શા માટે જવા દેત। તેણે આહક સાથે વિવેક અને નમ્રતાથી વાત કાઢી અને તેની કોધાગ્નીને શાંત પાડી. તે કેવી રીતે ? જુઓ -

તેણે એકે શબ્દ કહ્યા વિના આહકની સમજી કર્યાદ બહુજ લક્ષ્યપૂર્વક સાંભળી, જ્યારે વાત પુરી થઈ ત્યારે તેણે પોતાના નવકરોની રીત-ભાંત વિરૂદ્ધ જઈ માત્ર આ આહકના દ્રષ્ટિમાં દુએ ચર્ચા કરી અને તેણે કાઢેલા વાંધાઓને ટેકા આપતાં જણાવ્યું કે, કાયા રંગને કારણે કોલર પેશુ ખરાબ થયો છે. તેણે નવકરોને તાકીદ કાઢી કે ભવિષ્યમાં કોઈનિય આવો માત્ર આપવો નહી. કે જેથી તેને કપડા આપવા માટે કારણ મળે; અને પછી પોતાના આહકને પુછ્યું કે આપ જેમ કહો તેમ સેવા કરવા તૈયાર છું, એટલે કહો તો માલના નાણા પરત કરે અને કહો તો ખીન્ને માત્ર દેખાડું.

પહેલાં તો આહકની ઈચ્છા હતી કે એ સુટજ પાછો લેવામાં આવે, પણ હવે વેપારીના વિવેકી બેઠવાથી તેનું મન બદલાયું. તેણે કહ્યું કે તમને જેમ હીક લાગે તેમ કરો. જો એ રંગ તદ્દન કાચો અને ખરાબ થાય તેમ ન હોય તો, મને આ સુટ રાખી લેવામાં વાંધે નથી. કારણ કે તે માટે કોઈ માર્ગ પણ નથીજ.” વેપારીએ કહ્યું કે, તમે સાત-આઠ દીવસ વધુ વાપરી જુઓ અને જો આપને હીક ન લાગે તો રહેજે સક્રાય વિના બદલાવી લઈ ખીન્ને પસંદ કરી લેજો. મને દિલ્લગીરી છે કે મારા માત્ર અને નવકરોના કારણે આપ જેવા આજ-રહાર ધરાકને ઘણું દુઃખ થયું છે.

આહક પ્રસન્ન થઈ ગયો, તેને પોતાની પ્રસંધાના જે શબ્દો પસંદ પડી ગયા, અને તેથી સતોષ થયો. એક આઠવાડીયા સુધી સુટ પહેરી પરિણા કરી, સુટનો “પાસ” નીકળતો હતો અને તે બધ થવાને કારણે તે પણ ગમી ગયો, આવી રીતે

એ દુકાનના માલિકમાં તેને પુરેપુરો વિશ્વાસ ખેરી ગયો. દરેક વેપારીએ, એજ નીતી-રીતી રાખવી અને કેળવવી જોઈએ. આ વેપારીમાં એક વેપારી તરીકેના સમજાજ સદગુણો હતા, તે અવશ્ય ઉન્નતિ કરશે; હા, તેના ચાકરો માટે કહી સકાય નહી, બનવા જોગ છે કે તેઓ જ્યાં છે ત્યાંજ રહે એટલુંજ નહીં, પણ બધ છે કે કદાચ તેમજ ધોરણ વધુ નીચું પડી જાય.

ગમે તેવી તકરારી મનોવૃત્તિના માણસ પણ એક હિત-ચિંતક અને તેની વાતોને લક્ષ્યપૂર્વક સાંભળી સહન કરનાર સામે ટાઢો થઈ જશે. સાંભળનાર પોતે સુપ રહી સામાવાલાનો કોષ અને દુખ જોયા કરે છે. છેવટે તે ખેલનાર પોતેજ માત્રીને સુપ થઈ જાય છે. એક માણસ વધુમાં વધુ કેટલું ખોલી સકે ?

(અપૂર્ણ.)

મશીનરી

ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ,
ટેક્સટાઇલ,

મેશીનરીઅલ વ.

નાની મોટી, નવી તથા મારી સેકન્ડહેન્ડનો મોટો સ્ટોક હંમેશા બ્યાજખી બાવે મળશે. “કુમર” ના સેજોમાં, બલામણુ થની દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી શાયદો મેળવશો.

૨૫ વરસથી “દીનશા કું.” પ્રમાણિક સલાહ તથા બ્યાજખી દામ માટે જાણીતી છે. મજો યા લખો :

એમ. એચ. દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટ,

મુંબઈ ૧.

ભાગ્યની બલિહારી

‘અરર હવે આપણા ધધાનુ શુ થશે ? શેહે આપણે શુ જન્મ આપીશુ ? આડેક કનાક પ્હેલા જે ગેણાકનમા લાખો રૂપ્યાનો માન હતો, હમણા તે રાખનો હમતો ઘઈ પડ્યો છે । આ કેવી રીતે થયું હશે, કેમ બન્યું હશે ? કુદરત તારી પણ અજ્ઞ બનિહારી છે । અમે તાર શુ બગાડ્યું હતું ? અમે તો જે કાઈ કમાતા હતા તેમાથી તારા નામે પણ ફૂલ નહીં તો તેની પાંખડીનુજ દાન કરતા હતા, પ્હેલાથીજ અમારી એ પ્રથા હતી, આજે પણ એજ રિવાજ છે પછી આ યોગ્યક કનાકમાજ તે કેવું પરિવર્તન દેખાડ્યું ? હે સર્વ જ્ઞાતા ! હે દયણુ ! આ સસારમા બીજા મણુવ્ય એવા પણ કુર અને કબૂસ માનનીઓ છે જેઓ સદા રૂપી વેપારમા પળે-પળે હજારો રૂપ્યાનો નફો તોડે કરે છે છતાંય તારી ભક્તિ કરતા નથી, તારા પૂજકો અને પ્રમશકાને એકે પાઈનુ દાન કરતા નથી બ્યારે પોતાના માન અને સ્વાધ માટે હજારો રૂપ્યાની હસ્તે મુખે હોગી કરે છે અમે તો એવું કશુંજ કરું ન હતું અમે તો તનેજ માનનારા તનેજ પૂજનારા અને તારી ઉપરજ આધાર અને વિશ્વાસ રાખનારા હતા પછી તે અમારા કયા પાપનો આ રીતે બહો વાલ્યો હશે ?

‘હે નિષાતા ! સસારમા અમે કોઈનું કદીયે બગાડ્યું નથી અમે પ્રમાણિક ધધી કરતા અને પ્રમાણિક રીતેજ રંગી ખાતા હતા અમારા શેઠ પણ અમારી સાથે માયાળુ અને ન્યાયી વર્તન રાખે છે અમાર મન તેમજ આજ લગી કદીયે દુખવ્યું નથી પોતે સો કમાય છે તો અમને—સઘળાજ નનકરોમા—પણ પચાસ બુંદો છે અમને પોતાના સેવક નહીં પણ સતા । સમાન રાખે છે આજે એજ કારણ છે કે અમને દુખ ઘઈ રહ્યું છે અમારાં તો

આસિર્વાદ હના અને છે કે ’ પ્રભુ, અમારી ઉપર દયા કરો, અમારા ગેહે સુખી રાખો તેના વેપારમા બરકત આપો કે તે તારી કૃપાથી અમારો જિવન-સહાયક અને બલ-દાતા બન્યો છે ’

“શુ કોઈએ સળગેરી દીવાસળી ફેંકી હશે, કોઈએ બૂનમા મળગતી બીડી નાખી હશે ? કારખાનામા પચાસ માણસો કામ કરે છે પણ બધાજ પ્રમાણિક, વફાદાર અને નમક હનાવ છે શેઠે આજ લગી કોઈનેય રમડયો નથી પરંતુ હમેશા અપનાવ્યો છે નવકરો પણ તેની સાથે પ્રેમભાવ રાખે છે અને તેના સુખમાજ પોતાનું સુખ માને છે તેઓ બૂનથી પણ એવી બૂન કરે નહીં હું એ વડા માન તોજ નથી મને વિશ્વાસ છે કે કારખાનામા એક પણ એવો કારીગર નથીજ

‘પછી પછી શુ કોઈ વેપારી હરીફ શરાસ્ત કીધી હશે ? હા, એ બનવાભોગ પણ છે દરેક વેપારીને હરીફ હોય છે, વેપર-જગતમા દરેકને શત્રુ લાગેનાજ છે તેઓ સામા ન થતાં પીઠપર ધા કરે છે એવાઓની મેવા કરવા માટે આ રચાર્યા સસારમા સેવકની પણ કમી નથી કોઈએ કાઈ લાનચ આપી હશે અને હિંદુ શુ બગાડ્યું ? પૈસાની સિમરેટ સળગાવી, આમ તેમ આટો મારતા ફેંકી દીધી હશે બસે કોઈનું લાખો રૂપ્યાનું નુકસાન થયું તેને તો એ નહીં—બસે ધર્મ અને સમાજ તેને અપ્રમાણિક કહે સેવા બદલ પચાસ માળા હરો ના ના અમારા શેહેનો સ્વભાવ તો બહુજ ઉદાર છે તે તો દરેક હરીફ અને શત્રુ સાથે પણ માન અને વિવેકપૂર્વક વર્તન રાખે છે તેથી એ પણ બનવા ભોગ નથી

‘અમે તેમ હોય, પણ હવે શેહતુ શુ થશે ? અમાર—અમારા જેવા નિર્ધન અને નિશ્વાર

કુટુંબનું શું થશે? આ કારખાનાથી અમે એકલાજ નહીં, સેક્ટો માણસો પોષાતા હતા, તેમનું શું? હે પ્રભુ અમે તો વર્ષાથી આનંદ અને સુખના સ્વપ્ના જોઈ રહ્યા હતા, અમે ઘણી આશાઓ પોષી છે અને અમારી અનેક અભિનાયકો હજી અમારા હૃદયમાં ફળવા માટે એચેન હતી અને તે આ શું કયું? તારો આમા શું હેતુ હશે?

“વાહરે નસીબા અમે વર્ષો થયા કારખાનાનો વીમો ઉતરાનતા હતા! ગયે વષ પણ ૩૧ પાચસો એક પ્રીમીયમ રૂપે ભર્યા હશે, ફક્ત આ વર્ષેજ ગરબત થઈ હું પણ કેવો લાપરવાહ છું મહારી રહેજ બેદરકારીને કારણે રોડને કેટલું સહન કરવું પડશે? પ્રીમીયમ અમુક તારીખે કંપનીને આપવું જોઈએ “હું આજે ભરીશ, કાલે ભરીશ,” કરતાજ રહ્યો, વાત ધ્યાનમાંથી નીકળી ગઈ, કંપનીએ બે વાર કાગળો લખી યાદ પણ અપાવી છતાં મેં પ્રીમીયમની રકમ ભરી નથી શેઠ મારા વિશ્વાસ પર રહ્યા હશે તે તો સમજતા હશે કે વીમો છે એટલે વાધો નથી પણ અહીં તો એ વિશ્વાસજ વિનાશનું મારણ થઈ જશે હું તેમને કેવી રીતે સમજાવી સકીશ? તેમનું લાખેલું નુકસાન કેવી રીતે ભરી સકીશ? અરે પૂછો તો હુંજ આ નુકસાન માટે જવાબદાર છું કારણ કે હું મારી ફરજ બજાવનામાં ચૂક્યો છું હે ઈશ્વર મને તો જગત અધારે જેવું લાગી રહ્યું છે મને ચક્રકર આવી રહ્યા છે હું ગાંઠો મની રહ્યો છું હું શું કરું?”

‘શેઠ અહમદામાદ છે, સગાઈને કાગળો ગાડી બેવાર પણ ખોરવાયેલા છે તેમને કંઈ ગાડી મનશે? ક્યારે મુબારક આવશે? મારો તાર જોઈ તેમની શી હાલત થઈ હશે? તેમના એક નનકર તરીકે મને બ્યારે એવું બધું દુઃખ થઈ રહ્યું છે તો તેમની તો ધણીજ દયાજનક વડે થઈ હશે તેમનું તો સર્વસ્વ આ આગમાં હોમાઈ ગયું છે

“કાઈ નહીં, થનાર થતના બની ગઈ છે. હવે તે ઉપર વિનાય કરવો વ્યર્થ છે હું તેમને સમજાનીશ વિનતી અને આગ્નિજી કરીશ, તેમની સામે રડી દશ, ક્ષમા માગીશ તેમનો સ્વભાવ બહુજ દયાળુ અને ઉદાર છે તેઓ મને મુઆફ કરશેજ

“આ કોની મોટર આવી રહી છે? એ તો ટેક્સી છે, તેમાં શેઠ આવી રહ્યા છે સાર થયું કે તેઓ આવી ગયા એક વક્તે હું સધળી હકીકત તેમને કહી દઉં તો મનેય નિરાત મળે—મારી ચિંતા અને બજાપો ઓછો થાય અરે! શેઠની સાથે કોણ દેખાય છે? એ તો વીમા ટુપનીનો એજન્ટ છે? શું ત્યારે આ વર્ષે પણ વીમાનું પ્રીમીયમ ભરાયુ હતું? ભરાયુ હશે તોજ તો એજન્ટ આવ્યા છે”

મોટરમાંથી શેઠ અને વીમાના એજન્ટ ઉતરે છે મેનેજર તેમને સત્કારવા આગળ વધે છે ત્રણ જથ્થા કારખાનામાં આટો મારી આની ઓશીસમાં બેસે છે દરમયાનમાં વાત ચીત ચાલુજ રહે છે થોડીક વારમાં એજન્ટ ત્યાંથી ચાલ્યા ગય છે અને શેઠ મેનેજરને સંબોધીને કહે છે કે—

“આપણે ક્લેઈમ સ્વીકારાઈ જશે વીમાના પાંચ લાખ મળશે તમે કોઈક મેન્દ્રાક્ટરને મોનારી કારખાનું નવેમરથી અને પાંચ બધાનવા માટે અક્સિડેન્ટ મેજવી ધત્તી વ્યવસ્થા કરો જુઓ કારખાનામાં જે જે અગવડો હતી તે હવે રહે નહીં એ રીતે ખ્યાન તૈયાર કરાવશે તમારી ઓરીમનો રૂમ પણ પહેલા કરતા વધુ વિશાળ અને કમ્પાઉન્ડની મધ્યમાંજ હોવો જોઈએ જ્યો એમેરનું ધ્યાન રાખી સકાય હા, તમારા પગારમાં આવતે મહીનેથી ૩૧ રૂપ નો વધારો કરવામાં આવ્યો છે પણ હવે બહુજ હોશીયારી અને કાળજીપૂર્વક કામ કરો અહીંના સધળા કામો તમાગ વિશ્વાસ અને વ્યવસ્થા હેઠળ ચાલે છે તમારી ખુશ્ખી અગર ધધાની પ્રગતિ કરી

ખામોશી કિંવા મૌનવૃત્ત.

★

આપણા કેટલાક વેપારી ભાઈઓમાં બહુજ ઓછું જોવાની રૂઝ દોષ છે અને તેઓ પોતાની એ રેવને કારણે કેટલીક વકતે માલિકો માથે ધણી અગત્યની અને ઉપયોગની બાબતો કહેતાં પણ સકોચ્ય છે. એક વેપારી તરીકે તેમનું એ મૌન ધણી વકતે દાનીકારક નીવડે છે. ઇશ્વરે શુભ આપી છે તે યોગ્યતા માટે અને તેણે આપેલી એ બેરતો વાજખી રીતે ઉપયોગ ન કરવો એ હૃદયતાનું અપમાન કર્યા બરાબર છે.

કેટલીક વકતે અવ્યવસ્થા મૌન ધણી જે સમગ્રગુનીઓ કલ્પન કરે છે અને ધણીજ માણ પરિણામ પણ લાવે છે એને લઈ છેવટે માથુ સને પડવાનું પડે છે.

સકે છે તો તમારી રહેજે દીલ અને બેદરકારી અને તમાલ પણ કરી મકે છે એ વાનનું વિષ્ણુમાં પૂરેપૂરું ધ્યાન રાખો."

કહેવાની યુરરન નથી કે મેનેજરની બૂલને માનિકે સુધારી લીધી હતી અને વીમાના પ્રીમીયમની રકમ અદમદાબાદથીજ પરમારી બરી રીધી હતી. આમ કેઈકે કેલેશનની હડતાલ-હકને કારણે લાગી દશે એનું અનુમાન થઈ રહ્યું છે કારણ કે આગતે દીવસેજ એક ટોળું કારખાનામાં હડતાલ પકાવવા માટે આવ્યું હતું પણ મેનેજરે તેમની માગણીના અસ્વીકાર કર્યો હતો. માલ અને તુકસાનનો અડસટ્ટો કાઢતાં એક લાખ રૂપાનો વીમાના કારણે કારખાનાને નફો થયો હતો કારણ કે આગના ત્રણ દીવસ પહેલાંજ ગોડાઉનમાંથી પરદેશ ખાતે એક લાખ રૂપિયાનો માલ ચકાવવામાં આવ્યો હતો.

મારા એક વેપારી મિત્રમાં અનેક મદ્યમે છતાં આજ એક ઉજુપ છે અને તેને લઈને તેમને ધણું મદન પણ કરતું પડ્યું છે.

તેમણે એક મલક માથે માલનો ખાન નહી કરી અમુક ઓર્ડર લીધો. માનની પેકીંગ ખર્ચ બાબતમાં માલિકે જણાવ્યું કે "એ ખર્ચ તમે જોગવગો." પરંતુ વેપારી ભાઈએ જવાબ આપ્યો નહી. તેઓ સુપ ગડવા. પરિણામે માલિકે ઓર્ડર નોંધાવી ચાલ્યો ગયો. માન પારમપથી મોકલતાં તે પર પેકીંગ, રેલ્વે નર વગેરે ખર્ચ ચકાવ્યું. માલિકે બીલના નાણા ચુકવવાનો છન્કાર કર્યો, અને જણાવ્યું કે મે તો ફી ડીવીડરની ચકતે ઓર્ડર આપ્યો હતો તેથી હું એ બીન રખાઈ ચકતો નથી. વેપારી ભાઈએ એક પ્રમશ્નિક વેપારી તરીકે સ્વીકાર્યું કે "તમારી માંગણી તો એજ હતી, પરંતુ મે તેનો ચોક્કસ જવાબ આપ્યો ન હતો, મને એ ખર્ચ આપના પરવડે નેમ નથી. મે તો તમારી સાથે બહુજ વાજખી રીતે બેઠાર કર્યો છે." માલિકે કહ્યું—"મને તેમ દોષ પણ મે તમારી 'ચુપકીદી'ના ખર્ચ "સ્વીકાર" કર્યો છે અને તેથી હું પેકીંગ ખર્ચ આપી સકતો નથી. તમને પરવડે તો પેકીંગ ખર્ચ મજરે ગણી નાણા મગાવો અથવા તો તમારો માલ પાકો મોકલી આપુ." મારા વેપારી ભાઈ હવે વિમાસલ્યમાં પડ્યા અને તેમને પોતાની બૂલ દેખાઈ. તેમને જણાયું કે હવે તે માટે ભોગ આપેજ છુટકો છે કારણ કે જો તેઓ માલ પાકો મગાવશે તો વધુ ખર્ચ માથે આવશે અને ધરાક પણ રહેજે નહી." તેમણે પોતાના વેપારમાં જ્યાં માત્ર ત્રણ ટકા નફાની આશા હતી ત્યાં સામે ત્રણ ટકા ખોટ ખાધી અને આ રીતે છ ટકા જતા કર્યા. પરંતુ બેચારમાં જો ખર્ચ અને દીવસ ગયા તે તો જુદાજ.

એક બીજા વેપારી ભાઈને તેમના મિત્રે ધધો કરવા માટે એક સારી જોવી રકમની સહાય કરી હતી. મુખ્ય શર્ત એ હતી કે વખતો વખત તેમને હિસાબ-કિતાબ દેખાડી, તેમના વેપારની ચડી-પડતી અને નફા તોટાથી વાકિફ કરતાં રહેવું. તેમણે પ્રમાણિક રીતે વેપાર કર્યો, છતાં હિસ્મતની કચાશ હોવાથી તેમણે હિસાબ-કિતાબ બાબતમાં મૌન ધારણ કર્યું. “આજે જઈશ, કાલે જઈશ” એમ કરતા દીવસ ગયા પણ એ વેપારી ભાઈ પોતાના સહાયક અને શુભેચ્છકને મળ્યાં નહિ. જોને પરીણામે અનેક ગેર સમજૂતીઓ ઉભી થઈ અને સહાય કરનારે એવો અભિપ્રાય બાધ્યો કે આ વેપારીએ તેમના વિશ્વાસ અને ઉદારતાનો દુરુપયોગ કર્યો છે, જોને પરિણામે હવે મારી સામે આવતાં અચકાય છે. ટુંકમાં એજ છે કે, અહીં પણ એજ ગેર-વાળખી આગેશી વિખવાદનું કારણ બની હતી.

સંસારી જીવનમાં કે બેઠવાર ક્ષેત્રમાં-બધેજ આવા મૌનને કારણે અર્થના અનર્થ થયા છે અને થતા રહે છે. જે માટે પશુકારોને ધણુ સહન કરવું પડે છે, અને તેમનો તે માટેનો છેવટનો પચાતાપ પણ વ્યર્થ બય છે. આપણે એટલું તો અવશ્ય બોલવું જ જોઈએ કે જેથી આપણી વચ્ચે ગેરસમજૂતીઓ જન્મવા પામે નહીં.

જે વેપારીઓ વત્સાળ હોય છે તેઓ કેઈ પણ રીતે પોતાની શબ્દ-ભાષમાં પોતાના આક્રોધને બેચી-મોહી લે છે. વેપારી માટે વાચાળ શક્તિ કેળવવી ધણીજ ગુરૂરી છે એ બૂલવું જોઈએ નહીં.

—એમ. ઉમર

કવિનાઈન નથી મળતી તો

હજીએ મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઈનની માડી અસરોથી નિરાળી હોય, તાવના મચ્છક અને અગતીર ઈલાજ છે. કરીમ ૩૩૪ ૧ ના ડો આના.

ધાવણ વધારવા માટે

‘શીરફા’

તોલા ૧ ના બે આના.

દરેક ઘરમાં હમેશા મવજુદ
રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીવર અને હોજરીના દરદો માટે—
દબ્બે કમિફ નવશાદરી ૩૩૪ને એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમક મુયેયમાની બ. નુ ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા શરીરને ફાયદો પહોંચાડનાર—જવા-રિશે જાલીનૂમ તોલા એકનો ૧ આનો.
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—જવારિશે કમૂની તોલા એકનો ૬ પ્રેમા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—દબ્બે પેચિશ મસીલી ૩૩૪ એકનો ૭ આનો.
- (૬) સોજા અને માર માટે—દબ્બે કિમાદ [ચોટ-ગોલી (૧૭)] ૩૩૪ના ૭ આનો.
- (૭) સલેપ્પ અને ખાંસી માટે—દબ્બે નજલદ જદીદ ૩૩૪ એકનો એક આનો.
- (૮) જીજાબ લાવવા—ઈર્નરીફે ૪માની તોલા એકનો એક આનો.
- (૯) ગુલકંદ—અસલી ગુલાબના ફુલનું બહુ સ્વાદિષ્ટ. રતત એકના ખાગ બોના. એ સિવાય સેકડો દવાઓ અને વસ્ત્રપનિયો જડીમુદીઓ વગરદ માટે પુછો:—
દવાખાના મુધને સિદ્ધત (૨૭.)
રાનીલાલા, મુરત.

મીણુખતીઓની બનાવટ.

મીણુખતીઓની આગે જે આજ્ઞા છે અને બાવ વધ્યા છે તે જોતાં આ ઉદ્યોગ હાલની તકે સારો અને નફાવત દેવાથી અમે તેને સગતી માદિની આપવા ઇચ્છીએ છીએ.

મીણુખતીની બનાવટમાં મોટે ભાગે ચરબીઓ, મીણો અને અને ચરમી કે તેશોમાંથી બનતી બનાવટો (રટીઅરિક એસિડ) અને ખનીજ તેલમાંથી મેળવતી ચીજો (પેટ્રોલીન અને ઓક્સીકેરાઈલ) વગેરે ચીજો વપરાય છે. એ ચીજોની પસંદગી વેળા નીચેના મુદ્દાઓ પર ધ્યાન રાખવું.

- (૧) મહેલકથી બળી શકે,
- (૨) સહેલાઈથી ઝોળાઈ શકે,
- (૩) બળતી વેળા જો દવા વધુ પ્રમાણમાં ન આપવામાં આવે તોય ધુમાડો કે વાસ ન આવે.

મીણુખતીની દોઢ સારી માત્રના સ્ટેફિન રતે એરી કાળજી રાખીને—વધીને બનાવેલી દોવી જોઈએ કે, એક છેડાથી બીજી છેડા સુધી એક સરખીજ રહે અને ચુતરના તાનણા નીકળેલા ન હોય. દોઢ વધીને એક સરખી લખાઈની કાપેલી બારીઓ આવે છે અને તેમને ધુમાડો થતી અટકાવવા અને બરાબર બળતી રહે તે માટે પોલારીસીયમ ક્યોરાઈડ અથવા પોલારીસીયમ નાઈટ્રેટ કે એમેનીયમ ક્યોરાઈડ અથવા એમેનીયમ સલફેટના દલકા પ્રવાહીમાં ૨૪ કલાકથી ૩૦ કલાક લગી બીજીથી રાખવામાં આવે છે. એમ કરવાથી બળતી વખતે દોઢ બળવામાં વાક છે અને એમ, તેની રાખોડી ઝોળાઈ જાય છે.

દોઢની બારીઓને પ્રવાહીમાંથી કાઢ્યા પછી સેન્ડ્રીફયુગ્મ મશીનમાં નાખી તેમાં રહેલું પાણી કાઢી નખાય છે અને પછી સુકાવા માટેના મશીનમાં ચુકીને સુકવી લેવામાં આવે છે. જ્યારે હાથ લગાડતાં તદન પોત્તી લાગે ત્યારે વધારવા માટે તૈયાર ગણાય છે.

મીણુખતીની દોઢ બતીનાં મિશ્રણમાં પદાર્થોને મહેસાઈથી બળવા માટે ફેલાવવામાં મદદગાર થાય છે, અને એ ફેલાવાની એરી શક્તીનું જુદા જુદા વ્યાસની અને જુદા જુદા મિશ્રણોની મીણુખતીઓ બનતી દેવાથી ખાસ ધ્યાન રાખવું જોઈએ.

મીણુખતીની સાઈઝો એક રતમ વજનમાં દેટલી મીણુખતીઓ આવે છે તે ઉપરથી યુકરર કરવામાં આવે છે અને તેનું પ્રમાણ બતીની લંબાઈ અને જડાઈ ઉપર આધાર રાખે છે. એનો કોઠો નીચે પ્રમાણે છે:—

વ્યાસ	લંબાઈ	વજનમાં
૦.૧ ઈંચ	૧૨ ઈંચ	૧૨.૫ ગ્રામ
૧/૮ " "	૬ ૧/૨ " "	૧૮
૦.૧ " "	૪ " "	૩૨
૧/૪ " "	૪ " "	૪૮
૩/૮ " "	૪ " "	૭૨
૧/૨ " "	૨ ૧/૨ " "	૧૨૦
૩/૪ " "	૨ ૧/૨ " "	૧૦૦

મીણુખતીઓ જુદા જુદા ઘાટની ઢાળી સકાય છે પરંતુ મુખ્યત્વે સાદા લંબગોળ રૂપમાં જુદા જુદા વ્યાસ અને લંબાઈની બનાવાય છે. ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને શોભા કરવાના હેતુઓ માટે જુદા જુદા સ્વરૂપની—દાખલા તરીકે ચેરસ, ત્રીકોણ, અષ્ટકોણ, સાદી અથવા એક છેડેથી જડી અને બીજા છેડે પાતળી બનાવાય છે. ખેલાં એવા સ્વરૂપો આપવા માટે લેથ-મશીન (ખરાદોના સાંચા) ઉપર ચક્રાવી તેવા રૂપ આપવામાં આવતા હતા. પરંતુ હવે એ કામ ખાસ બનાવેલા મોદરથી લેવામાં આવે છે. વળી મીણુખતીને દલકા રંગો આપીને લીલી, પીળી, સુલાખી વગેરે રંગની ખુશ-નુમા અને આકર્ષક પણ બનાવાય છે.

મીણુખતી બનાવવામાં નીચે લખેલી વસ્તુઓ ઉપયોગમાં લેવાય છે.

૧. પ્રાણીન ચરબી—ટેલો, લાડ કે રટીપરીન.

૨. વનસ્પતિક ચરબીઓ-કોપરેલ, પામ-ઓઈલ, પામ-કર્નેલ ઓઈલ, પાર્કીની ઓઈલ અથવા ટેલો.

૩. મીણુ-(અ) પ્રાણીજ મીણુ એટલે મધ-માખનું, પેલા (Pebble) અથવા ચીનાઈ મીણુ અને સ્પરમેસિટી.

(બ) વનસ્પતિક મીણુ-અર્થાત કારનુબા, ચોમ્બીન વેજીટેબલ ટેલો, જાપાન મિર્ટલ અને પામ વેક્સ.

(ક) ખનીજ મીણુ જેમકે પેરેફિન અને ઓક્સિડાઇઝેડ.

Fatty Acids-એટલે કોફા સ્ટીયરિક એસીડ, પામિટિક એસીડ, સ્ટીયરિક એસીડ.

પ્રાણીજ ચરબીઓ સાફ કરીને વાપરવામાં આવે છે તેમજ વનસ્પતિક ચરબીઓ પણ સાફ કરીનેજ ઉપયોગમાં લેવાય છે.

જીવંત જીવંત મીણુ પ્રાણીજ કે વનસ્પતિક સાધનો દ્વારા મેળવી શકાય છે. અગાઉ મીણુ ખતીઓ માટેના નુરખાઓમાં મીણુ આવે તો મધમાખનું મીણુ સમજવામાં આવતું હતું. પરંતુ હવે, પેરેફિનથી બનેલી મીણુખતીઓ પણ મીણુનીજ ગણતરીમાં આવે છે.

ઘણે ભાગે મીણુમાં પેરેફિન મેળસેલ કરવામાં આવે છે. તેને સફેદ કરવા માટે યોગ્ય દ્રવ્ય સુધી હવામાં ખુલ્લું રાખવામાં આવે છે અથવા પોલાશીયમ બાયકોમેટ તથા હાઇડ્રોક્સોરિક એસિડ વડે બ્લીચ કરી સફેદ બનાવવામાં આવે છે.

સ્પરમેસિટીનું ઉત્પાદન "સ્પર્મ-ઓઈલ" નામની માછલીના માથામાંથી થાય છે અને તેને સાફ કરીને ઉપયોગમાં લેવાય છે. એમાંથી બનાવેલી મીણુખતીઓ પોતાના દેખાવ અને પ્રકાર માટે ઘણીજ વખણાય છે. આ જાતનું મીણુ બહુજ ઉતાવળે જળી જતું હોવાથી તેમ જતું અટકાવવા માટે તેમાં ત્રણથી ચાર ટકા પેરેફિન કે ખર મીણુ (મધમાખનું) ઉમેરવામાં આવે છે. એનીવીન પેલો અથવા રેવન્ડીનીટો દારો પણ ઉમેરવાથી તે તદ્દન મીણુના જેવેજ દેખાવ આવે છે.

કારનોબા વેક્સ બ્રાઝીલમાં થતા એક જાતના પામ વૃક્ષના પાંદડાં, ડાળીઓ અને ફળ-માંથી પ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે.

જાપાન વેક્સ પણ એક પ્રકારના છોડ-વાના ફળો ઉકાળીને મેળવવામાં આવે છે. એજ છોડને છેલ્લાથી જાણીતી "જાપાન સેકર" નામની વસ્તુ નીકળે છે જે વોરનીશ વાની બનાવટમાં ઘૂંટર જેવી ઉપયોગી હોય છે.

પેરેફિન ખનીજ તેલોમાંથી ઉપલવવામાં આવે છે અને તેનો મેલ્ટીંગ પોઇન્ટ ૪૮° થી ૬૦° સેન્ટીગ્રેડ હોય છે. એમાં ચિકાશ વધારે. પ્રમાણમાં હોવાને કારણે ૫ થી ૧૦ ટકા સ્ટીયરિક એસીડ ઉમેરીને કામમાં આવે છે.

મીણુખતી બનાવવા માટે જોઈતા સાધનોમાં એક તો વરાળથી ગરમ થતું વાસણુ અને બીજું તેમાં રસ નાંખવા માટે બાલદી તથા એક ઢાળવા માટેનો સાંચો જરૂરી છે. એને ગરમ વરાળ અને ઠંડુ કરવા માટે પાણી અને વધારાનું પાણી વહી જાય તે માટે નળોની બ્યવસ્થા એકકક્ષ અને કાળજી પૂર્વક હોવી જોઈએ. વળી તે માટેનું મિશ્રણ ઓગાળવા માટે જો કે સીધી આંબ પણ ચાલી સકે છે. પરંતુ વરાળનો ઉપયોગ થાય એ વધારે મુન્દ-વાળેગ છે. ઓગાળવા માટેના વાસણો એવી ધાતુના હોવાં જોઈએ કે, તેમાં મિશ્રણનો રંગ બદલાય કે બરાબ થાય નહીં અને એ માટે એસ્યુમિનમના વાસણો સૌથી વડુ શ્રેષ્ઠ જણાયાં છે કારણ કે ફેડી એસિડસની રહેજે આસર એસ્યુમિનમ પર થતી નથી.

મીણુખતીના મિશ્રણમાં એક યા અનેક જાતના મીણુ મેળવેલા હેય પણ તેમને ઓગાળાવતી વખતે ધ્યાન રાખવું કે સૌથી હલુ મેલ્ટીંગ પોઇન્ટ ધરાવતો પદાર્થ પહેલાં નાખી ઓગાળાવવા માંડવું અને પછીજ બીજી વસ્તુઓ તેથી ઓછા મેલ્ટીંગ પોઇન્ટવાળી અનુક્રમે ઉમેરી એટલે કે સૌથી ઓછા મેલ્ટીંગ પોઇન્ટવાળી વસ્તુ તદ્દન ઉવટેજ નાંખવી. રંગીન મીણુખતી

૭ જિન-ધોવું અને રંગવું. ૭

જગતમા જે જે પ્રકારના તાતણા અને રેશાઓ છે તેમને જોગબવાની સરળતા માટે ત્રણ નમ આપવામા આવ્યા છે જેમા એક વનસ્પતિક ખીજ પ્રાણિજ અને ત્રીજા ખનીજ છે.

વનસ્પતિક રેશામા બોયમાથી ઉગનાર ડોડ વૃક્ષની ડાળીઓ, યડ અને ફૂલોમાથી ખાસ-ખાસ પ્રયોગો દ્વારા તૈયાર થતા તાતણાનો સમાવેશ થાય છે, જેમકે કપાસના રેશા, આંક ડાના ફળમાથી નીકળતા રેના રેશા, શીમળાના ફળમાથી નીકળતુ ર, જૂટ, સુતલી, મુજ, કાંસ, મગના છોડવા, નાગીએર અને ચીનાઈ ઘાસના રેશા વ વ છે. વળી નકલી રેશમ તથા નકલી જીનને પણ વનસ્પતિક રેશાના પ્રકારમા ગણી લેવામા આવે છે.

પ્રાણિજ રેશાઓ તેમને કહે છે જે જીવતા ફરીરો ઉપરથી ઉતારવામા આવે છે જેમકે, ઘેટા, બકરા, ઊંટ, મનુષ્ય વ ના વાળ, હડા રેશના પદ્ધતિઓની કામળ ફવાગી વ વ આ રેશાઓથી

બનાવવી હેય તો જોગબાવેના મસાનામા રંગ નાખી સારી રીતે એકરસ કરવુ રોનયારના રંગ એ માટે સૌથી વધુ ઉપયોગી માન્ય પડ્યા છે એમા જોઈન સોલ્યુશન કનર્સ નામની જે ઝાંત છે તે ખરેખર ઘણીજ ઉપયોગી થઈ પડે છે.

મોલડીંગ મશિન ગુદી ગુદી કોગીના તૈયાર આવે છે જેમા મસાવાની ગરમી અને આપવામા આનગી હડક વગેરેનુ ખાસ ધ્યાન રાખવુ જોઈએ વધારે પ્રમાણમા ગરમી આપવાથી કેટલાક મસાવાનો રંગ બદલાઇ જાય છે તેથી સ્થિરિક એસિડને 48°C પેરેશિનને 142°C અને રપરમેસિનને 60°C થી વધુ ગરમી આપવી સનાહકારક નથી. વળી ગરમી આપવા માટે એક થરમોમિટર પાસે રાખવુ પણ ઝરૂરી છે.

કામની અને ગરમી આપનારા વસ્ત્રો બનાવ છે જેમને “પશ્મીના” પણ કહે છે. ગરમ રેશના ઘેટાઓના જીનથી કામડા, માધીયા અને સ્વીટર વ. વ અને બકરાઓના વાળમાથી કોષળીઓ અને દોરડાઓ બનાવવામા આવે છે. ઉંટના વાળોની મજબૂત કામડીઓ તથા પાયરણ વરસાદમા ઝોટી સકાય તેના કામડા તેમજ સાચાઓમા વાપરવા માટે સગીન પડાઓ પણ બને છે.

ખનીજ રેશાઓમા તે રેશાઓનો સમાવેશ થાય છે જે ખાણોમાથી મેલુ, માટી, ત્રાસુ વગેરેના રૂપમા બહાર કાઢ્યા પછી બરીક તાર બનાવી તેમનાથી જોટા, કિનાર વ અને શણગાર સામગ્રિઓ તૈયાર કરવામા આવે છે એસમેસટોઝ પણ ખનીજ રેશાઓ છે જેમની ઉપર ગરમીની રહેજે અસર નહીં થતી હોવાથી હુન્નર-લેવમા તેમની માંગ આજે ઘણીજ છે. ખનીજ રેશાઓ વનસ્પતિ અને પ્રાણીજ રેશાઓની જેમ રંગાતા કે ધોવાતા નથી.

જિનના રેશાઓમા (૧) કાશ્મીરી અને વિલાયતી જિન, (૨) સુદર અને આલપાક જિન, (૩) ટીમેટ અને ભુતાનથી આવતુ જિન, અને (૪) મેલાડ, મારવાડ અને કાઠીઆવાડું જિન સુખ્ય અને પ્રખ્યાત છે.

જિન ધોવાની સક્ષિપ્ત ક્રિયા

પ્રથમ વાળને માત્ર હડા પાણીએ ધોઈ, લાકડાના માવડા ઉપર એક નાની લાકડી વડે ધીમેથી ખેરીને નિચોવ્યા વિનાજ ચોક્ખી જગ્યાએ સુઘવા માટે નાખી દેવાથી તેમાની માટી અને મેલ છુટુ પડી જાય છે અને પછી તેમની ગેઠનણી કરી કાંતીને ઘાગો બનાવવામા આવે છે, પહાડી પ્રદેશોમા કાંતેલા જિનના રેશાઓ પણ એવીજ રીતે ધોવાય છે પરંતુ નાની સાઈઝના જિનના રેશાઓને રોપવી

ઓમાં ભરી પુરતા પુરમાણમાં પાણીમાં કુબકીઓ આપીને પણ ઘોષ લેવામાં આવે છે.

ધાગા કે કપડાને સાથુથી ઘોવાની રીત.

રાત્રીના ઉનના રેશા કે લુગડા હોય તો એથી ચાર તોલા સુધી સારી ઝાતનો સાથ, એકથી બે તોલા સુધી સોડા એસ અને દશથી વીસ ગણું દુધ્ધ ચોકળું પાણી લેવું.

લોખંડ સિવાય કોઈ પણ ધાતુનું વાસણ હો (તાંબા અને પિત્તળના વાસણ ઉપર કલાઈ હોય તો વધારે સારું) માટીનું વાસણ પણ લઈ શકાય છે. લાકડાનું પેટી જેવું વાસણ જેવું તળીયું પિત્તળ કે તાંબાનું હોય તો, તે પણ વાપરી શકાય છે. (કારણ કે, તળીયે ધાતુ હોવાથી તેમાં ભરેલું મિશ્રણ સારી રીતે ઉકળી શકશે.) દૂધમાં, ઉપર જણાવેલા કોઈ પણ વાસણમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબનું પાણી એટલા પ્રમાણમાં નાખો કે તેમાં ઘોવાની વસ્તુ નાખ્યા પછી પાણી છતકાઈ ન જાય. હવે એક નાના વાસણમાં થોડું પાણી લઈ સાથુની નાની કટકીઓ સોડા સાથે મેળવી, ઉકાળી તદ્દન ઓગળી જાય ત્યારે એ પ્રવાહીને પ્હેલા પાણીવાદા વાસણમાં નાખીને લાકડી પડે દલાવતા રહો. રહેજ ગરમ થયા પછી તેમાં ઘોવાની વસ્તુ નાખી-કુખાડી, સંભાળપૂર્વક ઉભરાય નહીં તે રીતે દલાવતા રહેવું જોઈએ, સાથે સાથેજ ગરમી પણ આપ્યા કરતી. આ પ્રમાણે એકથી બે કલાકને ઉંચટે આ પ્રવાહી ખૂબ ગરમ થઈ જવું જોઈએ. હવે આંચ બધે કરી, ટુંડ પડે કે તરતજ તાજા પાણીમાં ડોવી રીતે ધુઓ કે સાથુની અમર જતી રહે. પછી તેને નિચોવી તડકે સુકાવી લેતાં બેતાં બેતાં સાથે થઈ જશે.

કદાચ, કદાચ બેતાં બેતાં વધુ વાર ઘોવાની ગરમ જાણાય તો ફરીથી પણ એજ રીતે ઘોઈ લેવું. દલકું બેતાં સાથુ વિના-ફક્ત સોડાએજ વડેજ ઘોઈ લેવાથી સાથે થઈ શકે છે. પરંતુ બે એવા બેતાં ઘોવામાં સાથુ પણ વાપરવામાં

કીમતી દુનર ઉઘોગો

કોણ નથી જાણતું કે બીજાની નવકરી કરતાં પોતાનો સ્વનત્ર વેપાર ખૂબજ વધુ નફાવંત હોય છે ?

લેંકટો રૂપિયા અર્થત્રાય ન મળી શકે એવા કીમતી દુનરોની સમૃદ્ધ માહિતી હવે તમને થોડાક આનાના અર્થે-અમલમ મુક્ત મળી શકે છે. આ રહી થોડાક દુનરોની ચારી. (પુરી ચારી માટે ૩૮ પાનાનું સુચિપત્ર મુક્ત મંજૂર છે)

એરેટેડ વોટર્સ-સોડા, લેમન, જંબર, ગુલાબ, શરબખેરી, ટોનિક વ. બનાવવી. અંક ૪૯મો.

કી. ૩ આના.

એડ્યુમિનિયમ પાવડર-બનાવવાની ખાસ માહિતી. અંક ૧૨૮મો. કી. ૪ આના.

એડ્યુમિનિયમ ઓઈલ-મિશ્ર-ધાતુની બનાવટ સંબંધી. અંક ૧૧૯મો. કી. ૪ આના.

એલ્મી-વાર્નિશ અને ઉઘોગ. અંક ૮૮મો. કી. ૪ આના.

એસ્ટેરોસ સિમિન્ટ પ્લેઈટો-આગથી બળે નહિ એવી આ સિમિન્ટ પ્લેઈટોની બનાવટ વિશે. અંક ૧૧૭મો. કી. ૪ આના.

એસિટલિન ગેસ-એક ખાસ પ્રયોગ. અંક ૧૪૦. કી. ૪ આના.

એસિટોન-અગવની રસાયણિય બનાવટ તૈયાર કરવાની માહિતી. અંક ૧૩૧મો.

કી. ૪ આના.

એસિટિક એસિડ-બનાવવાની વિમનો. અંક ૧૧૭મો. કી. ૪ આના.

એક્ટરી-એસિટલિન કાપ-કળા અને રેલુ-કળા-લોખંડ અને પોલાદ જેવી સખત ધાતુઓને મીથુ પેડે સરળતાથી કાપવા અને રેલુ કરવાના અદ્યુત પ્રયોગોની માહિતી. અંક ૧૨૯મો. કી. ૪ આના.

(સુવે પાનું ૧૭૮)

આવે તો વડુ સાફ થશે, એટલુજ નહીં પણ
સુદર અને આકર્ષક થઈ જશે

અરીઠાના છોડાથી ધોવાની રીત

ફરેક પ્રકારના ઊની ધાગા અને વસ્ત્રો
અરીઠાના પાણીથી પણ સારી રીતે ધોઈ સફાય
છે અરીઠાનું પાણી તૈયાર કરવાની રીત નીચે
જન્ય છે —

અની રતન ઊન ધોવા માટે ૧૦થી ૨૦
તોના સુધી અરીઠાના છોડા લઈ (અરીઠા
ખીયા કાઢી નાખી બાકી રહેના છોડા જથ્થાવેના
વચ્ચે લઈ) ચોડાક પાણીમા એટલી વાર લગી
ઉકાળો કે તે ગળી જાય પછી એ પાણી
ઠંડુ કરી હાથે મસાળીને રસ કરી નાખો

હવે, ખીજા એક વાસણમા એટલું ઊન
ધોવુ હોય તે હિસામે પૂરતું પાણી લઈ ગરમી
આપવા માડો પાણી સારી રીતે ગરમ થાય
ત્યારે ખેલાથી તૈયાર કરેલો અરીઠાનો રસ તે
પાણીમા મેળવી ઈ એક ગોળ લાકડી વડે એવી
રીતે દલાવે કે બહુ મિશ્ર થઈ જાય ઊનને
તાજા પાણીમા ખેલાથીજ ઓળવી રાખીને
હવે આ ગરમ પ્રવાહીમા હુમાડી એક કલાક
સુધી ઢંવાવતા રહી સધારેણુ ગરમી આપનાવું
આવું રાખો પછી ઠંડુ કરી લાકડાના ડોઈ
પાટીયા પર ઊનને કાઢી લઈ, લાકડી વતી ધીમે
ધીમે ફૂટવા માડો જેથી માટી વગેરે છૂટો થઈ
પાણી સાથે નીકળી જાય પછી છેલ્લી વખત
સાદા પાણીમા ધોઈ, નિચોવી, સૂકવી લેા કઠાય,
જસગર સાફ ન થયું હોય તો, એવીજ રીતે
ફરીથી ધોઈ લેવું જોઈએ

અરીઠાથી ધોયલા ઊનમા કાઈક ખરબચડા
પણુ આવી જાય છે જે, ટરકી રેડ એલિનના
પ્રયોગ વડે કાઈક એટલું થઈ જાય છે વળી
ઊનના વસ્ત્રોને શોષાવવા માટે પણ અરીઠાના
રસનો ઉપયોગ કરનામા આવે છે
વધુ સાફ કરવાની રીત

ઉપર કહ્યું તેમ, સાવું સોડા કે અરીઠાના
પાણીથી ધોઈ લીધા પછી નીચે જણાવેલો
પ્રયોગ કરવાથી ઊન ખધારે સફેદ થાય છે

(પાના ૧૭૭ થી આગળ)

કચરામાંથી ખાતર-તૈયાર કરવાની પદ્ધતિ
અક ૧૦૮મો કી ૪ આના

કચરામાંથી દબવત-કપડાના ચીથરા કાચની
ખાટલીઓના કટકા, ધાતુનો કચરો, રેડી
કાગળો, કોલસાનો છુકો, ફર્થાનું પાણી વ.
વ માધી ધન મેળવવા સબધી અક ૮૫
અને ૮૬ મો કી ૮ આના

કર્યાઈ રંગ-પાકો-અક ૧૪૫મો

કી ૪ આના

કપુર-ખરા અને નકવી કપુરની બનાવટ વિષે
અક ૭૫ અને ૭૭મો કી ૮ આના

કરી પાવડર-મદ્રાસના આ વિષયાત મસા
લાના ૩૩ પ્રયોગો અક ૧૨૨ મો

કી ૪ આના

કલઈ-પતર અર્થાત દિનપોષ્ટ-મનાવટ
વિષે અક ૮૭ મો કી ૪ આના

કલઇનો ટાળ-કલઈનો ટાળ ચાલવાના
શુષ્ક, સેકડો રૂપિયા ખર્ચતાય નહિ ખજે
એવા નાદિર પ્રયોગની સપ્તર્ણુ માહિતી અક
૧૨૧ મો કી ૪ આના

કલચર માતી-મનાવટ વિષે અક ૭૩ મો
કી ૪ આના

કલક-વાળ કાળા કરનાર ખિજામો વિષે અક
૪૫, ૪૬ અને ૪૭મો કી ૬ આના

કલમ-આડ પાનની કલમ કરવાની તરહવાર
પદ્ધતિયોની સચિત સમજણ અક ૭૧,
૧૧૧ અને ૧૧૫મો કી ૧૨ આના

કલી સુતો-સુનાની બનાવટ અને તેનો ધધો
અક ૧૨૨ મો કી ૪ આના

કલોરાઈઝ ઓફ ગાલ્ડ-બનાવટની માહિતી
અક ૧૩૬મો કી ૪ આના

કલોરેટ ઓફ પોટાશ-અક ૧૪૩ મો
કી ૪ આના

(જુલો પાનુ ૧૭૬)

ગંધકનો ધુમાડો આપ્યો.

અઢી રતલ ઉન માટે ૬ થી ૭ તોલા સુધી ગંધક લઈ લાકડાની એક ચોરસ પેટીમાં, પ્લેઝાં ચારે બાજુએ ધોમને નિચાવી તૈયાર કરેલું ઉન અથવા વસ્ત્રોને બીની સ્થિતિમાં એવી રીતે વિઠાણી દો કે અંદરની હવા બહાર નીકળે શકે નહીં તેજ સુગંધ બહારની હવા પણ અંદર ન આવે હવે ગંધકના કટકાઓ કરી અંગારા ઉપર નાંખી તેમાંથી નીકળતા ધુમાડાને તે પેટીમાં-જવા દો. ગંધકનો ધુમાડો બહાર ન જાય તેમજ શ્વાસમાં પણ ન લેવાય તેનું ધ્યાન રાખો. જ્યારે ગંધક પુરો થાય ત્યારે એક ટકાવાળો ગંધકનો તેજાળ લઈ ખપ પુરતા પાણીમાં મેળવી લીધા પછી ગંધકનો ધુમાડો આપ્યો છે તે ઉનને આ પાણીમાં ડુબાડી, ઘોડી વાર પછી નિચોવી લઇ, ફેટલાક સમય લગી તાઝા પાણીમાં ઘેઈ, છેવટે ગળીના બહુ હલકા રંગના પાણીમાં એક વકત ડુબાવી ફરીથી પાણીથી ધોવા વગરજ સુકવી લો.

આ પ્રમાણે ગંધકનો ધુમાડો આપવામાં માલ જળી જવાની બહુજ ધરતી રહે છે તેમજ છેવટે ગળીના પાણીમાં નાખવામાં એ ધ્યાન રાખવું જરૂરી છે કે પ્લેઝાં ગળીને પાણીમાં મેળવી તે પાણીને ગળી લેવું અને બહુજ ઓછી ગળી વાપરવી. જો એ બંને બાબતોનું ધ્યાન નહીં રાખવામાં આવશે તો તે સાફ થવાને બદલે વધુ ખરાબ થઈ જશે. કાળખીઓ વગેરેની બનાવટમાં આ રીતે ગંધકનો ધુમાડો જરૂર અપાય છે. રજપુતાનામાં આ ક્રિયા વધુ પ્રમાણમાં જરૂર થાય છે પરંતુ ત્યાંના લોકો ધુમાડો આપ્યા પછી તેજાબના ખટા પાણીમાં ધોઈ લેના નથી જેથી ઘોડાકેજ વખત પછી ઉન પોતું પડી જાય છે. ધુમાડો આપ્યા પછી ગંધકના તેજાબના પાણીમાં ઘોડું અને છેવટે સાદા પાણીમાં ઘોડું બહુજ જરૂરી છે.

ઉનના તત્તુઓ ઉપર કાર્બોની થતી અસર.

ફાર ઘણા પ્રકારના હોય છે જેમને બે ત્રણ પ્રકારમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.

(પાના ૧૭૮ થી આગળ)

કેલોરોફોર્મ-બનાવટની સચિત્ર માહિતી. અંક ૯૯મો. કી. ૪ આના.

કેસ્ટર્ડ પાવડર-ઉમ્દા બનાવટના નુસ્ખાઓ. અંક ૧૧૫ મો. કી. ૪ આના.

કંટોલા કંદ-નાવેતર વિષે. અંક ૧૧૫ મો. કી. ૪ આના.

કાગઝી રમકડાં-‘કાગઝી માવા’ ક્રિયા Papier Mache માંથી રમકડા વ. બનાવવા. અંક ૮૮ મો. કી. ૪ આના.

કાગળ-બનાવટ અને ઉદ્યોગ. (હાય ઉદ્યોગના કાગળની બનાવટ સહિત.) કંમરના અંક ૫૫, ૮૬, ૮૭, ૧૪૫. કી. ૧૫ આના.

કાચ-કોતરકામ-કાચ ઉપર કોતરકામ કરવાના નાજુક દુનરની માહિતી. અંક ૫૩ અને ૧૩૪મો. કી. ૭ આના.

કાચ ઉપર કલઈ-કામ અર્થાત આરીસાની બનાવટ-સંપૂર્ણ માહિતી અને ફેટલાય પ્રયોગો. અંક ૨, ૪૪, ૯૦ અને ૯૪ મો. કી. ૧૪ આના.

કાચ ઉપર ચિત્રકામ-સંપૂર્ણ વિગતો. અંક ૫૧ મો. કી. ૩ આના.

કાચ-કાગળ અને એમેરી કાગળ-Sand Paper & Emery Paper બનાવવા વિષે. અંક ૮૮ મો. કી. ૪ આના.

કાચ-પેન્સિલો-કાચ પર લખવા માટેની રંગબેરંગી કાચ-પેન્સિલો બનાવવી. અંક ૧૧૮મો. કી. ૪ આના.

કાચના પુલકાક અને પથુ પંખીઓ-બનાવટ વિષે. અંક ૮૧મો. કી. ૪ આના.

કાચની કથા-પ્રકાર પ્રકારના કાચની બનાવટ અને વેપાર. અંક ૫૦મો. કી. ૩ આના.

કાચની બંગડીઓ-બનાવવાની પુરી વિગતો. અંક ૮૨મો. કી. ૪ આના.

(સુવે પાનું ૧૮૦)

૧. કેસ્ટિક સોડા, જેને ગરમ ખાર પણ કહે છે અને તે સૌ ક્ષારો કરતા વધુ જલદ છે.
૨. સોડા એસ, ખાર સોડા, વોશિંગ સોડા વ.

૩. સોડા સિલિકેટ, લાઠી અથવા દ્રવ સોડા-સોડા સિલિકેટ કે સોડા એસ વડે જે સાધારણ રીતે પ્રયોગ કરવામાં આવે તો હાને કાઠ પણ રીતે તુકશાન થતુ નથી. વળી કેસ્ટિક સોડામાં થોડુક પાણી મેળવી લઈ, તેમાં ઓઝા પ્રમાણમાં ઊન નાખી થોડાક સમય લગી ગરમ કરવામાં આવે તો, ઊન લાઠી કે પેસ્ટ રૂપમાં ફેરવાઈ જશે તેથી ધોવાના પ્રયોગોમાં ઊન સાથે ગરમ ખાર કદીયે વાપરવુ જોઈએ નહિ.

ઊનના રેશા ખરબચડા અને લાંબા હોય છે તેથી સામાન્ય સોડા વ. ના પાણીમાં ભીંજવી દબાવવાથી ઊની કપડુ વધુ દળદાર બનશે અને વધારે દબાવવાથી “નમદા” પણ બની શકે છે.

ઊન પર તેજાબની અસર

તેજાબ એ પ્રકારના છે. એક ખનીજ અને બીજા વનસ્પતિક. ખનીજ તેજાબમાં ગધકનો તેજાબ (Sulphuric Acid) થીલાના તેજાબ (Hydrochloric Acid) અને સુરખારનો તેજાબ (Nitric Acid) છે એ ત્રણે તેજાબોને થોડા થોડા પ્રમાણમાં જુદા જુદા લઈ સાદા પાણીમાં મેળવી તેમાં થોડાક વખત ઊનને ભીંજવીને ટૂંક સમય ગરમ કરી પાણીથી ઘોઈ—નિચોવી સૂકવી લેવામાં આવે તો ઊની રેશા કોઈ પણ રીતે કમજોર થશે નહીં પરંતુ તેજાબજલ તેજાબમાં નાખવાથી થા વધુ વાર સૂકી ગરમ કરવાથી ઊન કમજોર પડી જાય છે તેથી એવા તેજાબોથી બચવુ જ બિહતર છે.

વનસ્પતિક તેજાબોમાં ફોર્મિક એસિડ (Formic Acid), એસિટિક એસિડ, (Acetic Acid), લેક્ટિક એસિડ (Lactic Acid), ઓક્સેલિક એસિડ (Oxalic Acid), ટાર્ટરિક એસિડ (Tartaric Acid) અને સાઈટ્રિક એસિડ (Citric Acid) છે. આ વનસ્પતિક

(પાના ૧૭૬ થી આગળ)

કાબુ-એની બેતી, પેટા-ઉપનો અને વેપાર વિશે. અંક ૮૨મે. કી. ૪ આના

કાથા-બનાવટ સંબંધી. અંક ૪૦, ૫૦, ૭૭, ૮૫, ૮૮, ૧૧૬, ૧૪૪ મે.

કી. ૩. ૧-૧૦-૦

કોનસ-ઉપોગી ઓઝાર બનાવવાની તથા સાફ કરવાની વિગતો. અંક ૧૨૮, ૧૩૨ અને ૧૩૬મે. કી. ૧૨ આના.

કાપડ ઉપર છાપકામ-અર્થાત કેસિકો પ્રિન્ટીંગ-ગુજરાતીમાં પહેલી જ વિસ્તૃત સચિત લેખમાળા. અંક ૫૩, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩ અને ૮૪મે. કી. ૩. ૧-૭-૦

કાંડ ઓર્ડ કિવા પૂઠા-બનાવવાની સપૂર્ણ માહિતી. અંક ૧૩૨મે. કી. ૪ આના

કાર્બન પેપર-રંગમેરગી સાદા, કુપીઈંગ અને કુપીકેટીંગ કાર્બન પેપર બનાવવા અંક ૭૨ મે. કી. ૪ આના

કાર્બોનિટ એસિડ એમોનિયા-અંક ૧૪૫મે. કી. ૪ આના.

કાર્માઈન-રંગની બનાવટ વિશે. અંક ૧૨૮મે. કી. ૪ આના.

કાંટાળા તાર-બનાવટ વિશે. અંક ૯૨ મે. કી. ૪ આના.

કાંદા-રોપણી અને ઉપયોગ. અંક ૪૭મે. કી. ૩ આના.

કાંસુ-કાંસુ કિવા ઓન્જ બનાવવાના ૫૧ પ્રયોગો. અંક ૧૧૨ અને ૧૪૨ મે.

કી. ૮ આના.

એડેક સાધન પેસા મોઢી આપે નાની રકમના ઓર્ડરનુ વી પી કરતા નથી ‘ક્રમ ૨’ અંગેનુ ટપાલ ખર્ચ દિનંદમાં સુચાઈ છે, પણ વી પી થી મળવાય તો તેનો ખર્ચ આદરને સિરે જુદો પડે છે

ક્રમ ૨ એડિટર, સોદાગરવાડા, સુરત

તેજાઓ જે કે બિનને કશી હાની પહોંચાડવા નથી છતાં સમ્પત્તિ પ્રયોગ આક્રમણરૂપી દૂર રહેવું જોઈએ.

પ્રાણિજ અને વનસ્પતિક રેશાઓને ઓળખવા અને તેમને જુદા પાડવા માટે આર્થ-ગ્રસ (સુક્ષ્મદર્શક-કાંચ), કાર્લિક સોડાનો પ્રયોગ, બાળીને પરિક્ષા કરવી, તેજાખી રગોના પ્રયોગ અને જલદહ ખનીજ તેજાઓ વડે પરિક્ષા કરવી, એમ પાંચ પદ્ધતિયો પ્રચલિત છે.

૧ સુક્ષ્મદર્શક કાચથી સુતરના રેશામા વળ ચઢેલા જથ્થાશે જ્યારે બિનના રેશામાં વળ બિલકુલ દેખાશે નહીં. તેમજ બિનના રેશા ખરબચડા માલમ પડશે.

૨ કાર્લિક સોડાથી પરિક્ષા કરવામાં એ સોડાનું તેજ પાણી હાઈ ગરમ કરી તેમાં બિન થોડાક વખત સુધી રાખવામાં આવે તો ઓગળી જાય છે જ્યારે સુતર પર તેની કંઈ અસર થતી નથી. બદલે સુતર પર એ પાણીથી વિશેષ ગુણો ઉત્પન્ન થઈ જાય છે અને “મર્સરાઇઝડ” (Mercerised) ને નામે ઓળખાતી ઝાત તૈયાર થઈ જાય છે.

૩ બાળવાના પ્રયોગમા બિની રેશામાંથી તરતજ, વાળ કે ચામડાનાં બળવાથી જે દુર્ગંધ આવે છે તેવી દુર્ગંધ આવવા માંડે છે અને તો તરતજ ઓલવાઈ જઈ છેડા પર ગાઠો જોડી થઈ જાય છે જ્યારે સુતરના રેશા કાગળની જેમ ભડભડ એક સાથેજ સળગી ઉઠે છે !

૪. તેજાખી રગોના પ્રયોગમાં વજન કચેલી મુતર તથા બિનની લાખીઓને એક સાથે એકજ વામણમા કોઈ પણ તેજાખી રગથી રગવામા આવે તો જેક ઉપર રગ તો ચઢશેજ પણ પછી તાલ પાણીથી ધોઈને સુકવી નાખતાં મુતર તદન મૃદ્દ થઈ જશે પણ બિની રેશા રગીજ રહેશે.

૫ ખનીજ તેજાઓમાં મુતર તરતજ પલાસ થઈ જશે જ્યારે બિન પણ તેની કોઈ સમ્પત્તિ અસર થશે નહીં અને ખરાબ અસર થશે તો પણ પશુ ગરમ કરાથી અને વંડુ વખત પછીજ.

લો, સુંદરતા ખરીદો.

માથાના વાળ ખૂબ-સૂગી માટે હુડ્ડી છે. તેમને સુનેહરી, નર્મ અને ગુણભિત રાખવા માટે તેમ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનું પુસ્તક—

કે શ શું ગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે

કામત પો. ખ. સાથે પાંચ આના,

“કમર” એફિસ, સોલામદવાડા, સુરત.

ડૉ. એન. એલ. ખરમન

હાઈડ્રોપીથ એક્સપર્ટ.

૬ શંકર ભુવન, બાલાજી રોડ, સુરત.

વ ધ રા વ ણ [ગાળીમાં પાણી]

વહાડકાપ વિના

ફક્ત ૫૬૨ મિનિટમા હમેશ માટે સાફ કરે છે.

મુળ્યમાં ૬૨ મહીને મેળાપ તા ૧ થી તા ૬ સુધી.

સહાયક:—હરવાલા બિલ્ડીંગ, ગોલ્ડપીકા, મુંબઈ.

હબરો સારા થયલા દરદીઓના નામો-વધુ વિગત માટે જે આનાની ટ્રીટ ખોડી મળાશે.

પ્રકાશ આપનાર પેઈન્ટ કિંવા ઈમીટેશન રેડીયમ

આપે ઇતિવાસના કાચ ઉપર અધારામાં ઘટી નાખી દશે અને ચળકતા શણ્દો પશુ જોયા દરોજ. સને ૧૮૭૭ માં બેલમેઇન (Blaomain) નામના શોધકે આ મસાવા માટે એક પેઈન્ટ લીધું હતું. આ મસાવાની બનાવટમાં જણાવ્યું હતું કે ચૂનો, ગંધકની મેળવણી સાથે કાચમાં વ. વ. વાપરવામાં આવે છે અને પેઈન્ટ રૂપમાં બનાવવું હોય તો વોરનિશ વાપરવા સુચવ્યું હતું. વોરનિશને બદલે સુકાઈ જાય તેવા તેલ વાપરવામાં આવે તો વધુ સારા પરિણામ મળી સકે છે. આ પેઈન્ટ કિંવા પ્રયોગ નીચે મુજબ છે —

પહેલું કેલસીયમ મોનાસલફાઈડ બનાવવું પડે છે, જેની રીત એ છે કે, બાબેલી છીપી Oyster Shells (ઓઈસ્ટર શેલ્સ) ૨૦ મામ, ગંધક ૬ મામ, નિશાસ્તો બે મામ, બેઝિક મિસ્મય નાઇટ્રેટ ૫૫ મામ ધરાવતું સોલ્યુશન ૮ C. C. અને એનસોલ્યુટ આલ્કોહલ જેમાં તેજાળી અસર લાવવા માટે થોડાક ટીપા હાઈડ્રો-કલોરિક એસિડના નાખેલા હોય તે ૧૦૦ C. C. આ સધળી વસ્તુઓને બારીક પાવડર કરી મેળવી ૨૦ મિનિટ સુધી લાય થઈ જાય ત્યાં લગી આય આપવી. મિશ્રણને હવામાં એટલો વખત ખુલ્લું રહેવા દેવું કે આતકોહલ તેમાંથી ઉડી જાય અને આય આપ્યા પછી ઉપરોક્ત ચર-જેમાં ફક્ત કેલસીયમ સલ્ફાઈડ હોય છે તે-જુદો કરી લઈ બાકીના મિશ્રણને પાવડર કરી ફરીથી પદર મિનિટ સુધી આય આપો આ પાવડર વોરનિશ કે સુકાઈ જાય તેવા તેલમાં મેળવીને લગાડ-કવાથી અધારામાં ચળકશે.

એવાજ, પરત્વે પીળા રંગના પ્રકાશ માટેના બે પ્રયોગો આ રહ્યા. —

(૧)

રેડનશીયમ કાર્બોનેટ	૧૦૦ મામ
ગંધક	૧૦૦ "

પોટાશીયમ ક્લોરાઈડ	૩ મામ
સોડીયમ ક્લોરાઈડ	૩ "
મેગ્નેશીયમ ક્લોરાઈડ	૩ "

(૨)

રેડનશીયમ કાર્બોનેટ	૧૦૦ "
ગંધક	૩૦ "
સોડીયમ કાર્બોનેટ	૨ "
સોડીયમ ક્લોરાઈડ	૩ "
મેગ્નેશીયમ ક્લોરાઈડ	૩ "

સદરુ મિશ્રણને તૈયાર કરવા માટે એક મુસ (Crucible) માં પોણા કલાક સુધી લગભગ ૧૩૦૦°C ગરમી આપવી.

(૩)

આ પ્રયોગ હલકા લીના રંગના પ્રકાશ માટે ઉપયોગી છે —

રેડનશીયમ થાયોસલ્ફેટ ૬૦ મામ, મિસ્મય નાઇટ્રેટ પ્રવાહી (૧૦ ટકાનું) તેજાનવામાં આવકોહલમાં બનાવેલું ૧૨ C. C. અને ચુરેનીયમ નાઇટ્રેટ ૧૦ ટકાનું સોલ્યુશન આવકોહલમાં બનાવેલું ૬ C. C.

એને પશુ પોણા કલાક લગી ૧૩૦૦°C સુધી આય આપવી.

કાચમાં એવા પેઈન્ટ બનાવવા માટે ક્રિક સનફાઈડ સાથે રેડીયમ વ્યવસ્થા મેસોથેરીયમ નામની વસ્તુઓ વાપરવામાં આવે છે. પહેલા જસતની ધાતુ કે ક્રિક એક્સાઈડમાંથી ક્રિક ક્લોરાઈડનું સોલ્યુશન તૈયાર કરી તેને સાફ કરી તેમાં રહેલા જસતને સનફાઈડ તરીકે તળીએ એક્સાઈડવામાં આવે છે જેને પછી સુકવી બારીક કરી લેવાય છે. આ સુકવેલા સનફાઈડમાં દસ હજારથી વધારાના હજારમાં ભાગ સુધી ત્રાણ, હલકા ઊપર સત્કેટના સોલ્યુશન રૂપમાં મેળવવું અને ફરીથી સનફાઈડને સુકવી બારીક કરી ૧૩૦૦ થી ૧૪૦૦°C સુધી આય

છાપ કામની દેશી અને સસતી શાહી.

આ પ્રયોગ જે અત્રે અમે આપી રહ્યા છીએ, તે વડે શાહી તૈયાર કરીને વાપરી જોતાં બહુજ ઉપયોગી અને સસતી જણાયું છે. આ પ્રયોગ તૈયાર કરવાનો કારણ એક પ્રેસવાળા બાઈની માગ હતી. તે ચાહતા હતા કે એવી શાહી બનાવી સકે જે ચાર આને રતલ કરતાં વધારે કીમતી ન થાય. સાધારણ રીતે છાપ કામની શાહીમાં અજસીતું તેલ અને રાજન નાખવામાં આવતાં હોવાથી એવી શાહી મોંઘી પડી જાય છે તે કરતાં સસતી રાજન અને રોઝીન આઈલની બનાવટ થઈ શકે છે. પરંતુ રોઝીન આઈલ હિન્દમાં પુરતા પ્રમાણમાં અને સસતું

આપવી, આ આંચ આપવાનું કામ આ પ્રયોગનો એક અગત્યનો અને મુશ્કિલ ભાગ છે.

રેડીયમ અથવા મેસોથેરીયમ ઉમેરવાની સૌથી બિહતર રીત એ છે કે, ઉપલા સલ્ફાઈડમાં પાણી અને આલકોહલ મેળવી રેડીયમ સોલ્ટને પાણીમાં ઓગળાવ્યા પછી તેમાં ઉમેરી દેવું અને પછી તેને સલ્ફેટ રૂપમાં તળાએ એસાડવા માટે પોટાશીયમ અથવા એમેસીયમ સલ્ફેટ ધીમે ધીમે ડ્રી રહેજ વધારે તેમાં મેળવવું. આ મિશ્રણને સલ્ફેટ્રીક એસિડ ઉપર વેક્યુમમાં અસાધારણ ગરમી આપી ચુકવી લેવું.

પેન્ટ રૂપમાં આ મિશ્રણને તૈયાર કરવા માટે કોઈ પણ પારદર્શક વોરનિશમાં ઘટ પેન્ટ જેવું બનાવવું. કોપલ વોરનિશ કે મેસ્ટીક વોરનિશ યા સેલ્યુલોઝ નાઈટ્રેટની વોરનિશ સ્વરૂપની બીજી કોઈ બનાવટ આ માટે ઉપયોગી છે. એમાં પૂરેપૂરા પ્રકાર દસથી વીસ દીવસમાં પથ્થા થઈ જાય છે. એ પેન્ટમાં રેડીયમનું પ્રમાણ ગરમ મુજબ ગ્રામ દીઠ ૬ મીલીગ્રામથી ૧૦૦ મીલીગ્રામ સુધી રાખી સકાય છે.

મળતું નથી એ સિવાયની સસતી વસ્તુમાં એક કોલ્ફાર રહી જાય છે. એન્ડેસ (Andes) એ પોતાના પુસ્તક “ઓર્ગલ કલર્સ, એન્ડ પ્રિન્ટીંગ ઈક્સ”માં નીચે મુજબના પ્રયોગો આપ્યા છે:-

કોલ્ફારને હલકી આંચે ગરમ કરો અને શાહી જેટલી ઘટ બનાવવી હોય તે હિસાબે ૬ થી ૧૫ ટકા સુધી રાજન (Colophony) મેળવી એટલું ગરમ કરો કે તેમાં રાજન એકરસ થઈ જાય. પછી ૧૦ ટકા પેરેફિન ઓઈલ મેળવી મિશ્રણને બારીક ચાલણી કે કપડામાં ગાળી લઈ ઠંડુ પડવા દો, પછી કોલ્ફાર અને પેરેફિનની દુર્ગંધ દૂર કરવા માટે બ્લીચીંગ પાવડર અને મીઠાનો તેજાબ નાંખી હલાવતા રહો, બ્યારે કસોડિન નીકળશે તો તેની વાસ ઉડાવી દેશે. ૫૦ ગ્રામ બ્લીચીંગ પાવડર માટે લગભગ ૩૦૦ ગ્રામ તેજાબ લેવું જોઈએ. એ તૈયાર થતું હોય ત્યારેજ બ્લીચીંગ એજન્ટસ એમાં મેળવી દેશ અને છેવટે ફિલ્ટર કરવાથી બાકી રહેલો બ્લીચીંગ પાવડર જુદો પડી જશે. આ રીતે બનાવેલું મિશ્રણ ગરમ કરી તેમાં ૨૦ થી ૨૫ ટકા સુધી કુદરતિય અને ૧૨ થી ૧૮ ટકા સુધી લેખ બ્લેક ધીમે ધીમે મેળવતા જાઓ અને હલાવતા રહો પછી આ મિશ્રણને ખરણ કે આઈન્ડીંગ મિલમાં સારી રીતે ઘૂટી લો જેથી મિશ્રણ વધુ ઓરસ, એક રંગ અને બારીક બની જાય. વળી, ઠંડુ બ્લીચરિને ગરમ પાણીની ગરમી વડે ગરમ કરી તેમાં નિઓસિન, એનિલાઈન “પ્રુ અથવા એનિલાઈન વાયોલેટ” ખપ પૂરતું મેળવી લઈ એજ બ્લીચરિન શાહીમાં વાપરો. એમ કરવાથી બ્લીચરિન સારી રીતે બળી જશે અને જોઇતો રંગ પણ ચાલી જશે.

એ પછીના એક સપ્લીમેન્ટરી પેન્ટ મુજબનો પ્રયોગ એ છે કે ૧૦૦ ગ્રામ કોલ્ફારમાં ૫૦ થી

તથા કિંતો સુધી ગણતરુ તેજામ મેરથી હાલી
ધીમે ધીમે ગરમ કરો, તે એટલે સુધી કે
ઉમરો આવવા લાગે પછી આંચ ઉપરથી
ઉતારી, તેમાં એક કાંલો સોડા ક્યોરઈડ
ખૂબ હવાવીને મેળવી લો અને મધું હંફુ ન
પડે ત્યાં સુધી હલાવતા રહો. પછી ૨૫ થી
તથા કાંલો વધુ સોડા મેળવી ફરીથી તેને
આગ ઉપર મુકો અને એટલે સુધી ઉકાળો કે
તેની ઉપર સપ્ત શીશુ આવવાનુ ચાલુ ન થાય.
શીશુ આવે કે તરતજ આગ ઉપરથી ઉતારી
લઈ તેને તદ્દન હંફુ પડવા દો થોડા દીવસ
આ રીતે મુકી રાખો અને તે દરમયાન તેમાં
કશેરિન ગેસ કાચની નળી વાટે મેળવતા જાઓ,
અથવા કશેરિન પપદા કરવા માટે તેમાં
હાઇડ્રોકોલોરિક એસિડ મેળવો. પછી તેમાં ૨૫
થી ૩ કાંલો સુધી ચરખી અને ૪ થી ૫ કાંલો
સુધી જીસરીન વા જીસરીનને બદલે ૮ થી
૧૦ કાંલો સુધી સાણુ મેળવી એ સધળા
મિશ્રણને એક સાથે ઉકાળા પાનડુ ચાપ ત્યારે
કપડામાં ગાળી-ચાળી યો.

સારી શાહી બનાવવા માટે ૨થી ૫ કાંલો
સુધી વિન્ટીડ લોગનુડ એકસ્ટ્રેક્ટ મેળવવાથી
શાહીનો રંગ બિંદી લડે છે. શાહીમાં ઘેરો કાગો
બલુ-બ્લક અથવા વાયોલેટ રંગ જોઈએ તેવો
બનાવવા માટે બાઇક્રોમો એસ પોટાશ, ફટકડી
અને ટારટાર અથવા મેરગુથાનુ પાણી મેળવી
દો, પછી કપડામાં ગાળી શાહીમાં ફેંટી થી ફે
સુધી લેમ્પ બ્લેક મેળવો વંડ કળાશ લાવરા
માટે થોડીક એનીલઈન બ્લેક, ખુબ અથવા
વાયોલેટને વિનરીનમાં ઓગાળાવી મેળવો અને
છેરટે કોન્ટાર મેળવી દો.

ઉપર જણાવેલા પ્રયોગો મજકુર પુસ્તકને
આધારે આપ્રમાવી જોનાં સતોષકારક જણાયા નથી.
જો કોન્ટારની વામ દુર કરવા માટે વધુ વખત
સુધી ગરમ કરવામાં આવે તો તે ગરમ કરવા
વધુ ઘટ થઈ જાય છે. વળી બ્લીચીંગ પાઉડર

અને મીઠાનો તેજામ મેળવવાથી મિશ્રણ એ
સરખુ બનતુ નથી. કશેરિન ગેસથી ૪૦%
કગતાં વધુ ગરમ કરવાથી શાહી વધુ ગદી થઈ
જાય છે અને તેથી ઓછી ગરમી આવનાં તે
ધોરણમાં ફરક પડી જાય છે. તેથી આવી શાહી
છાપકામ સતોષકારક જણાતુ નથી. કોન્ટારને
તેજ આંચ ઉપર ગરમ કરવુ અથવા કશેરિન
કરવુ ઠીક લાગતુ નથી અને કોવડાસી ફરક
કાર્બોલિક એસિડ મેળવવાથી ફળી જાય છે રાખ,
તેન અને સાણુ ઓળા વસા કરી છેવટે પડે
સુગંધનો પ્રયોગ નક્કી કરવામાં આવ્યો છે તે
સુગંધ બનેલી શાહી દરેક રીતે સતોષકારક
જણાઈ છે.

રાજન	૨૦ મા
એન્ટન ઓઈલ	૫ "
કોલટાર	૧૦૦ "
સાણુ	૨૦ "
મેસ (લેમ્પ બ્લેક)	૧૨ "
કાર્બોલિક એસિડ	૮ "
શાહી કુમારી (Black Coomarone)	૦૫ "

રાજનને રહેજ ગરમ એન્ટન એઈર્માં
ઓગળાવી, કોવડારને ૫૦ થી ૬૦ ગ્રીમી સુધી
ગરમ કરી તેમાં મેળવી દો. પછી સાણુ
બારીક કાતરીઓ કરી નાખી દો અને મૂઠણ
જાઓ અને તે વખતેજ-ગરમ હાવનમાં
હોય ત્યારેજ-તેમાં મેસ થોડી-થોડી કરી
મેળવી લો આ સધળા દિવાઓ વખતે
મૂઠવાનુ ચાલુજ રાખો. હવે ખરજ કે મશિનમાં
નાખી બારીક કર્શ પછી છેરટે કાર્બોલિક
એસિડ અને શાહી કુમારી પણ ખરજમાંજ
મેળવી દો.

આ શાહી સતોષકારક કામ આવે છે
એટલુંજ નહીં પણ, લગભગ અરી-તણ
આને રવા પડે છે.

બનાવટી ચાહ

અમારા એક આહક મિ.
રણછોડલાલ તેજપાલ, કોલ્હા-
પુરથી લખે છે કે:—

ચણાની દાળ બનાવતી
વખતે નીકળેલા ફોતરાં ૩૦
રતલ, હરડે ૨ રતલ, હીરા-
ક્સી ૧૧૧૧ રતલ, ચુનો
૧૧૧ રતલ.

પહેલાં લોખંડની કટાઈમાં
૫-૭ શેર પાણી નાખી
તેમાં ઉપર લખેલા ચણાના

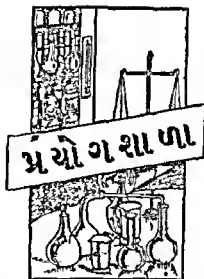
ફોતરા સિવાયની ત્રણે ચીજો ખૂબ બારીક પીસીને
નાખો ચોડાક વખત પછી ચણાના ફોતરા (જે
પણ પસંદગી પ્રમાણે બારીક પીસેલા હોય તે)
મેળવી ૫ મિનિટ રહેવા દો. હવે એ સઘળી
ચીજોને નિચોવી સુકવી લો. ઈમીટેશન ચાહ
તૈયાર છે આ ચાહ સાથે ૪ કે ૫ શેર અસલી
ચાહ મેળવી સકાય છે.

(મજદૂર લાઈ જણાવે છે કે તેમને આ
પ્રયોગ શિખવા માટે રૂ. ૧૫) આપવા પડ્યા
હતા.)

રબર સાંદ્યુશન

રબર રહેલાઈથી ઓગળી વોરનિશ જેવું
બની જતું નથી. તેને ઓગળવા માટે સલ્ફરીક
ધ્યર ઉપયોગી છે પણ તે ચોક્કસ રેક્ટીફાઈડ
ધ્યર હોવું જોઈએ. દવાવાળાઓને ત્યાં ધ્યર
અને આલકોહલની મેળવણી ધ્યરને નામે મળે
છે તે કામ આપી સકશે નહીં તેમજ ઓગળવા
માટેનું રબર પણ ચોક્કસ જ હોવું જોઈએ
અને ગંધની મેળવણીવાનું વલકેનાઈઝડ રબર
એ માટે કામ આપી સકશે નહીં.

ચોક્કસ રબર લઈ તેના બારીક કટકા
કાપ્યા અને તેને ધ્યરમાં નાખી ૨૪ કલાક
સુધી બાટલીને ગરમ જગ્યાએ રહેવા દેવી-
એટલે સુધી કે રબરના ટુકડા ફૂલાઈ જાય.

પછી એ ટુકડાઓને ખર-
લમાં ઘોટવા જેથી સાંદ્યુશન
તૈયાર થઈ જશે.

એજ પ્રમાણે પેટ્રોલથી
પણ રબરનું વોરનિશ બની
સકે છે. વળી કોલ્હારમાંથી
નીકળતા બેનઝોલમાં રબર
નાખી ગરમી આપવાથી તે
૩૦ ગણુ ફૂલી જાય છે
અને પછી, જે ઘૂટીને
ચાલણીમાં ચાળી લેવામાં
આવે તો સરસ વોરનિશ

જેવું બની જાય છે જે છરીની ધાર કે લાકડાની
પટ્ટી વડે કપાડા વ. ઉપર લગાડી કપાડાને વોટર
મુક બનાવવા માટે ઉપયોગી થઈ પડે છે.

ક્સોરોફોર્મ અને કારબનબાય સલ્ફ્યુરેટમાં
પણ ઈન્ડિયા રબર અને ગટાપરચા ફાંડી
હાલતમાંજ ઓગળાવી સકાય છે. ગરમ ટર્પેન-
ટાઈનમાં પણ એ બંને ઓગળાવી સકે છે.
ઘોટ્યા પછી ઈન્ડિયા રબરમાં ચિકાશ રહી જાય
તો બહુ વધારે ગરમી આપાઈ છે અથવા તો
ટર્પેનટાઈનનું પ્રમાણ વધારે છે એમ સમજવું.
ટર્પેનટાઈનની મેળવણીવાલા રબર વોરનિશમાં
કાંઈક ચિકાશ રહી જાય છે તેથી બેનઝોલવાલા
વોરનિશ બનાવવા બિહતર છે

ચામડા માટે કાળું કલેક્ટરીબલ (લયકદાર)
વોરનિશ.

(૧)

બર્ન્ટ અમ્બર	૮ ઓંસ
ખર એસફોલ્ટ	૩ થી ૪ ઓંસ
અળસીનું પકવેલું તેલ	૧ ગેલન

બર્ન્ટ અમ્બર (Burnt Umber) ને
ચોડાક તેલ સાથે ઘૂટી તેમાં-ચોડાક તેલ
સાથે ગરમીની મદદ વડે એકસ કરેલું-એસફોલ્ટ
મેળવી દો પછી બાકીનું તેલ ઉમેરી-પકવીને

હંકુ કરો. જો ઘટ્ટ હોય તો પાતળું કરવા માટે ખપપૂરણું ટપેનટાર્કન ઉમેરી સકાય છે.

(૨)

ચપળા લાખ	૧ ઓસ
વૂડ નેપથા	૪ "
લેમ્પ બ્લેક	રંગપૂરતી

—ત્રણેને મેળતી લો.

(૩)

ચદરસ	૧ ઓસ
મસ્તળી	૧ "
ખાખરાનુ ચુદર	૪ "
રાગન	૨ "
ટપેનટાર્કન-ચોક્કા	૧ "
રશીદ	૨૮ "

—મેળતી જોગળાવીને ગળી લો અને તેમાં સારી જાતની લેમ્પ બ્લેક ૧ ઓસ અથવા નિમોસિનનુ અઘડોદશિક સોલ્યુશન ૨ ઓસ ઉમેરી લો.

કપડાને આર આપવા માટેના મિશ્રણો

(૧)

ધડનો મેદો	૨૮૦ બગ
ચરખી	૧૧ "

(૨)

સામે હોયર	૧૦૦ બાગ
ફેરીના	૧૦૦ "
ચરખી	૧૨ "
સાપુ	૪ "

મજૂર અને મિશ્રણ દલા પ્રમાણમાં આર આપવા માટે છે તેમને મેળવવા માટે જો ૨૧૫ મિશ્રણમાં જો મેળવ પાળી નાખી લેવું.

(૩)

ધડનો મેદો	૧૦૦ રતલ
ચાઈનાકસે	૩૦ થી ૪૦ "
ચરખી	૧૪ "
મેમોસીયમ કલોરાઈડ	૧ મેલન
ક્રિક કલોરાઈડ	૦૧ "

આ મિશ્રણ મધ્યમસરના આર માટે છે. જો વધુ પ્રમાણમાં આર આપવું હોય તો નીચેના મિશ્રણ બનાવે:-

(૪)

ધડનો મેદો	૧૦૦ રતલ
ચાઈનાકસે	૧૩૦ "
મેમોસીયમ કલોરાઈડ	૫ મેલન
ક્રિક કલોરાઈડ	૨ "

(૫)

ચરખી	૯ રતલ
સામે હોયર	૨૪ "
ફેરીના	૧૭ "

(૬)

પાણી	૨૦૦ મેલન
ટેપીઓકા	૨૦૦ રતલ
પોલીઅક્રમ	૧ રતલ

પ્લેટી બે ગીડોને ૭૫°C સુધી ૧૫ મિનિટ લગી પકારી એટલું હંકુ કરો કે ૫૫°C ગરમી રહે. પછી તરતજ પોલીઅક્રમ ઉમેરી લગભગ ૧૫ થી ૨૦ મિનિટ સુધી સધળું જો રસ સર્જી નવ તેટલી વાર એટલીજ ગરમી કાપવા રાખો. પછી ખાંચ વધારી ૮૦°C સુધી ગરમ કરી ૧૫ મિનિટ લગી એટલી ગરમી રહેવા દો. જોયી મિશ્રણમાં રસાયણિક ફેરફાર થતુ બાકી નાવ. પછી હંકુ પાડી જો વધુ વખત રાખવું હોય તો તેમાં યોગ્ય પ્રમાણમાં સેપિસિસિ એસિડ અથવા ક્રિક કલોરાઈડ ઉમેરી લો.

રેશમ ઉપર છબી પાડવી.

નીચેનું રેશમ સીધી રેપ ગજાવ છે તેને કાળજીપૂર્વક અને સફાઈથી ધોઈ આર વ. દોષ તે બરાબર દાદી નાખવું. પછી નીચેના સોલ્યુશનમાં તેને બીજવી લેવું.

સેડીયમ કલોરાઈડ	૪ બાગ
એરોરટ	૪ "
એમિટા એમિડ	૧૫ "
ડિસ્ટીલ્ડ વોટર	૧૦૦ "

એરોરટને ૫ળીમાં મેળતી ધોઈ બાંધે ગરમ રશ પછી તેમાં બાંધીની નીડો ઉમેરવી. તે બાદ ૧૦૦ બાગ ડિસ્ટીલ્ડ ૫ળીમાં ૪ બાગ ટેનિન જોગળાવી લઈ એ મિશ્રણને ૬૫°C

જગતમાં કોઈ કોઈનો દુશ્મન નથી, ન તો કોઈએ પોતાની દુષ્ટ બાવનાઓથી સફળતા પ્રાપ્ત કરી છે. મનુષ્ય પોતેજ પોતાનો દુશ્મન છે. તે જેવા વર્તન રાખે છે તેવાજ પરિણામ લાવે છે. બાળક જન્મે છે ત્યારે આપણા સમજાજ રનેહીઓ અને સંબંધીઓ તેનો સત્કાર કરે છે અને પરનાઓને પણ વેર ભાવ જેવું કાંઈજ હોતું. પરંતુ જ્યારે આ બાળક મોટી વયે પહોંચે છે, તેના જ્ઞાન અને તેના અનુભવો તેના પ્રગટ અને અધિકારનો તકાવત સમગ્રવે છે, ત્યારેજ તેને પોતાના શત્રુઓ પણ દેખાવા માડે છે. હવે વિચાર કરો કે આ પરિવર્તનનું કાણુ શું હતું? જો કોઈના મનમાં

તેને માટે માનને બદલે ધૃષ્ટા હોત તો પહેલાંથીજ-તે જનમ્યો ત્યારથીજ-તેનું વર્તન પણ તેવુંજ રહ્યું હતું.

★

★

★

કોઈમાં હિંમત અને વીરતા ન હોવાને કારણે તેમજ ઈર્ષી અને સ્વાર્થને કારણે શત્રુતા જન્મે છે, અને એ કારણેજ કે, આપણા મિત્ર માટે છબપર મીઠા અને મંદુર શબ્દો હોય, પરંતુ અંતઃકરણમાં ઝેર અને તેના વિનાશની આશા. આર્ષુ ત્યારેજ, અને છે કે જ્યારે મનુષ્ય પોતાના સ્વાર્થ લાભ કે ભયને કારણે મનની વાત પ્રગટ ન કરતાં, પોતાના ભેદ ગુપ્ત રાખે; જ્યારે ત્યારે પોતાના સ્વાર્થ સાધવાનીજ વેતરણમાં રહે, પોતાના વર્તન અને કથનને એક-મેકથી વિરૂદ્ધ રાખે. જ્યારે પણ તમને કોઈ એવા મિત્ર મળે તો ચેતીને રહો. તેની ઉપર બારીકીથી ધ્યાન રાખો, તેના સ્વભાવ અને મનોવૃત્તિને કસી લો. વીર અને યુધ્ધીવાન પુરમે કદીયે સત્ય વાત કહેતાં સકોચતા નથી; આ કસોટી ઉપરથી તરત જણાઈ આવશે કે કોણ ખરો છે અને કોણ ખોટો. કોણ આપણો શુભેચ્છક છે અને કોણ અશુભચિંતક. કાપર અને મુખ મિત્રોથી હંમેશા બચવું જોઈએ કારણ કે તેઓ જ્યારે મિત્ર-મંડળમાં આવે છે ત્યારે તેના સંપ અને સંયજનને છિન્નભિન્ન કરી નાખે છે.

★

★

★

આપે કદાચ એ કદી નહીં વિચાર્યું હોય કે, આપણે અનુભવાઓમાંથી મિત્રો બનાવીએ છીએ અને મિત્રોમાંથી શત્રુ. જગત-જનતામાં આજે જે કોઈ આપણા મિત્ર છે, તેઓજ કોઈક સ્વાર્થ અને સન્નિગોને લઇને, આપણા

મિત્રાગ્રમાં મેળવી દેવું, અને રેશમને આ મિત્રાગ્રમાં ત્રણ મિનિટ લગી કુબાડી રાખ્યા પછી કોઈ સારી દોરડી ઉપર સંભાળપૂર્વક નાખી ઈર્ષ સુકાવા દેવું. પછી નીચે મુજબનું એક મિત્રાગ્ર તૈયાર કરવું:-

સિલવર નાઇટ્રેટ	૯૦ ભાગ
ડિસ્ટ્રીડ વોટર	૭૫૦ ભાગ
નાઇટ્રીક એસિડ	૧ ભાગ

એ ત્રણેને મેળવી ઈર્ષ તૈયાર કરીને સુકવેલા રેશમને આ મિત્રાગ્રની સપાટી ઉપર માત્ર એક મિનિટ તરવા ઈર્ષ સંભાળપૂર્વક સુકાવા માટે મુકવું, જ્યારે રહેજ સુકાય ત્યારે કોઈક સપાટ પાટીયા ઉપર કાળજીપૂર્વક ટાંકણીઓ લગાડી પુરેપુરું સુકાવા દેવું. અલગત એ સમગ્ર અધારી ઓરડીમાંજ કરવું પડશે. હવે તે છબી ઉતારવા માટે તૈયાર કહેવાય. બાકીની વિધીઓ સાધારણ ફોટોગ્રાફમાં અમલમાં લેવાય છે તેમજ સમજવી.

શત્રુ અને એવા ધણા સબવ હોય છે. એક દુસ્મન સ્વેચ્છાપૂર્વક દોસ્ત બની સકતો નથી પણ જ્યારે કોઈક દોસ્તને દુસ્મન બનાવવો હોય તો તેમા મિહનત અને પ્રયત્ન કરવાની ખામ અરૂરત હોતી નથી. માત્ર એકજ વક્તની આપણી બેદરકારી કે સમજદારીને કારણે મિત્ર શત્રુ બની જઈ મિત્રતા ટકાવી રાખવાના આપણા વર્ણના પ્રયાસો ઉપર પાણી ફેરવી નાખે છે. માત્ર એકજ શબ્દ-માણુ એ મિત્રતાનું શરીર એવી કારખી રીતે ધાવણ કરે છે કે આપણા મનમા તેના આરેનું પ્રેમ અને માન, હેત અને સબધની ઉચ્ચ અને પ્રમાણિક માયનાઓ નાશ પામે છે

* * *

જ્યારે દરેકે દરેક મિત્રમા શત્રુ ધવાની યોગ્યતા અને સબવ હોય છે તો, આપણે શા માટે એ મિત્ર-મહાભાઈ દરેકનો પૂરેપૂરો વિશ્વાસ કરી લઈએ? તેમની મિત્રતા ઉપર ભાગનાઈ જઈ તેમને એવી તક આપીએ કે જેથી શત્રુ અને ત્યારે આપણીજ ખાતખાઓ અને અનુભવોને પોતાનો હથ્થાર બનાવી આપણી વિરોધ તેમનો ઉપયોગ કરે, આપણા માટે તે ત્રાસદાયક અને હાનીકારક નીવડે બેશક, એનો અર્થ એમ નથી કે, આપણે પ્રમાણિક અને વિશ્વાસુ મિત્રોની પરવાહ ન કરીએ અને તેમની સાથે અને તેટલા ગાઢ અને નિકટના સબધ ન સાધીએ, પરંતુ આપણે એ બાબતની સમાજ અને કાળજી તો અવશ્ય રાખવી જોઈએ કે, આપણા અમુક મિત્ર અમુક સમયે શત્રુ થઈ આપણને સતાવવા અને રળાવામા કોઈ પથ સંભવિત ક્યાશ રાખશે નહીં.

* * *

ડુકમા, એ આપણી મનોવૃત્તિ અને માનનાઓને આત્મારી છે કે આપણે કોઈને આપણા મિત્ર અને કોઈને શત્રુ બનાવી લઈએ આપણા વર્તન અને બેહવાર મિત્રોને શત્રુ બનાવી સકે છે એ આપણે જાણવું જોઈએ નહીં.

તમે કોઈનેય શત્રુ બનાવશો નહીં, બધે જયારે પણ તક મળે અને કોઈક સાથે પરિચય થાય તો, વિવેક અને સમ્યક્તા પૂર્વક તેના મન અને મોખાને યોગ્ય વર્તન દેખાડી, ઉદાર મને અને હસ્તે મુખે તેને સ્વીકારી લો અને પુત્રી પછી તે સબધોને ટકાવી રાખવા માટે બન્ય દરેક પ્રયાસો કરી છૂટો. —જિન્દહુ-દિલ

* * *

વેચાણ કંળા

(સેક્સમેન શિપ)

વેપારી અને ગ્રાહક વચ્ચે સપર્ક સાધવાની ઉત્તમોત્તમ ઉધોગી વ્યવહાર મુચનાઓનું પુસ્તક

કીમત દસ આના.

(ટપાજ અર્થ સહિત)

કંમર ઓફિસ, સવદાગરવાડા, મુમ્બઈ.

* * *

હોલસેલ માટે લખો :

હાજમિયાં અમદાવાદમાઈ

ટોપીઓ, હોઝીયરી અને છતરીઓના વેપારી
કે કાઝુપર, જોડાંગસાહ પોરની યાજ,

અહમદાવાદ.

TELE. } Add 'ISLAM BROS.'
Phone No 2426

ખામીઓ દૂર કરતા રહો.

એના માણસો ઘણાજ ઓછા છે જેમનુ શરીર બળ અને બુધ્ધી બળ સહ અને સમાન હોય ધણા સોમિ એવા હોય છે કે તેમનામા ઉન્નતિ અને પ્રગતિ કરવાની સધાગી યોગ્યતા હોય છે, તેમણે તે માટે ઊંચ શિક્ષણ પશુ લીધેનું હોય છે, છતાં તેમનામા એવી એકાદ ઉણપ હોય છે, જે તેમના પ્રયત્ન અને પરિઅમના વૃક્ષને પોતવા અને ફળવા દેતી નથી

આ મિના વિચિત્ર લાગે છે કે મટલાક એનાય હોય છે જેમનામા બહુજ બારીક ખોડ અને નાની કમઝોરી હોય છે જે, કોઈ મર્ઈ વખતે તેમની સખાી જીવન અભિનાયાઓ અને ઉત્સાહોનો નાશ કરી મુકે છે તેઓ પોતાની એ ખોડને અનુભવે છે છતાં તે માટેના ઉપાયો અને રક્ષણોની દરકાર કરતા નથી તેમના એજ નાના જેવા દેખતા હોય મોટા મોટા દુખો અને સકટો ઉત્પન્ન કરી તેમના ઉન્નતિના મારગમા અડચણો લાવી મુકે છે તેમને જગતમા ઉચ્ચ સ્થાન મળતું નથી અને તેઓ કાય-સેવમા નિરાશ થઈ જાય છે એથી વધુ દુર્ભાગ્ય શું હોઈ સકે છે ?

તે કેવો હૃદય-પ્રાંતક દ્રશ્ય હોય છે કે મનુષ્યમા એક પ્રમારની મુખત કિવા આર્થિક શક્તી હોના છતાં તે નિરાધાર અને નિરાશ બની જાય છે ? કેનું સાદુ અને સદ્ભાગ્ય હોત જે તેમ સ્વભાવમા આ દોષ ન હોત ?

શિક્ષક અને માતા-પિતા પોતાના બાળકને સરળ અને સાદુ શબ્દોમા જણાવ્યા કરે કે, 'તે આ કુટેવ ન હોડી તો યાદ રાખજે કે તુ એક ઉચ્ચ શિખર ઉપરથી એની રીતે નીચે આવી પડશે કે પછી તાર કયાએ ચિન્હ સુધ્ધા દેખાશે નહો' સાથે એનું પશુ તેમને સુચવી દેવું જોઈએ કે, 'બુધ્ધિનો કેરી રીતે ઉપયોગ કરવાથી આરા દોષને સંચુલોમા બદલી સકાય છે ?

આપણે શા માટે આપણી મનોવૃત્તીને જીવનમર દોષ મુક્ત ન કરીએ બ્યારે કે આપણે વર્તન અને પ્રયત્નથી તેનો ધણીજ સરળ રીતે ઉપય કરી સખાએ છીએ ?

જે તમને એમ લાગે કે, તમારામા અમુક દોષ કે ખામી છે તો તમે તેની વિરુધ્ધના સદયુક્ત ઉપર નિચાર કરો તમારી એ ખોડ અવસ્ય દૂર થઈ ખૂબીઓ પચા થઈ જશે ખરી કલ્પના અને ખર મનન એક એવી વસ્તુ છે જે જીવનને સુખી અને આનંદી બનાવી સકે છે

બ્યારે તમે નિચારજ ન કરો, બુધ્ધી બળના વિમસ માટે યુક્તિ પ્રયુક્તિ ન કરતા હો તો, પછી શા આધારે આશા રાખો છો કે તમરી હોશીવારી અને અનુભવ વધશે ? જે વસ્તુઓતો ઉપયોગ થતો નથી તે ઉપર કાટ ચઢના માટે છે, જે તમે તમારી બુધ્ધીનો ઉપયોગ ન કરો તો તે ઉપર પશુ કાટ ચઢવા લાગરો.

એક વસ્તુને બ્યારે તમે પ્રાપ્ત કરવા માગો છો અને તે માટે વારવાર અને નિરતર પ્રયાસ પશુ આનુજ ગયે છો તો કોઈ કારણ નથી કે તમે ધારેના પરિણામ નહીં પામે તમે તે અવસ્ય પ્રાપ્ત કરશો યા તેથી વધુ નિકટ અને નજીક પહોચી જશો

હાર ઉઠાડો અને પ્રકાશને આવવા દો, અધાર આપ મેળેજ દૂર થઈ જશે એ બનવાજોગ છે અસંભવિત નથીજ.

હૃતાપૂર્વક નિશ્ચય કરો કે તમે સારી અને નફાકારક વસ્તુઓને ગ્રહણ કરશો, ખગાન અને નુસાનકારક ટેવોને તજ દેશો અને પછી જોશો કે, તમે તમારી ધારણાથી કેવી રીતે ધાર ઉતર્યો છો

—અમેરિકાના પ્રખ્યાત લેખક મિ સ્વી

મોડર્નના એક લેખ પરથી

—હબીબ.

- ઠમરના વિખરોને લગતી પૂછપરછોના જવાબો અત્રે યુક્ત આપવામાં આવે છે, પરંતુ હિન્દના વાયકો એકી વેળા ત્રણ અને પરદેશના વાયકો એકી વેળા પાંચ કરતા વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે નહિ.
- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા જોઈએ તો દરેક સવાલ હીક પાંચ આના (પરદેશ નવ પૈની) લેખે પૈસા આગળથી મોકલવા.
ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોજો જોઈએ તો પ્રયોજ હીક રૂપિયો સવા (પરદેશ ૨૦ અડી) શી મોકલવી.

૪૦—બી એ આઈબિરા (સિકન્દ્રનાદ)

(૧) જુદ પોનિશમા વપરતી કારોતયા વેકસ દેશાવરથી આનનારી વરતુ હોઈ તે મેળવવા આપ કનકતા કેમિકન કુ લી, કલકતાને લખશે પરતુ એજ ચીઝ હિંદી બનાવની-જે કદાચ અસની નહી હોય તે-મેસસ કોટેજ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ, ગુજરાતવાળા-પાસે ચારેક રૂપ્યે રતવના હિસામે મગે છે મગે તો એમને પણ પૂછી આજમાવશે હમારાથી એ સિવાય કાઈ વધુ સેગ બની સમે તેમ નથી (૨) પેપરમિન્ટ બનાવ વાના થયો માટે આપ મેસર્સ એમ એચ કોનશાની કુ એપોસ્ટો સ્ટ્રી મુબઈ અથવા મેસર્સ બાઈલીમેઈની કુ એડવે, મદાસને અમારે હવાને લખી તેમના વિસ્ટ અને બાવ મગાવી જોઈ શકો છો એ સળધની બીજી વિધીઓ માટે પણ અમે દિલ્લીર છીએ.

૪૨—રમણલાલ (પાદરા) (૧) સુરતમા

કપાસીયુ તેન મળી સકતુ નથી નવસારીમા 'કપાસીયા મીન ને નામે એક મીન એજ કામ કરે છે, અને તેમને ત્યા બનતુ તેવ તથા બોળ બહાર જાય છે કદાચ આ તેન વેજટેબન થી માટે મોટા પ્રમાણમા વપરાતુ હોય એ બનવા જોગ છે આપ એ મીનને હમારો હવાનો આપી લખી જોઈતો ખુનાસો મેળવી સકો છો (૨) સુગંધી તેત્રોમા વપરાતા રગ તૈયારજ આવે છે, અને એ એક ખાસ જાતનાજ હોઈ, 'એઈન કવર્સ' ને નામે જોળખાય છે એ આપને મેસર્સ બી શીનચક અમૃતનાથની કુ બેનાઈ એરટેટ

મુબઈથી મળી સકશે હમારો હવાનો આપશે તો જવાબ તાજીદે મગે એવી આશા છે (૩) આપ રગ બનાવવા માટે જુક ચાહે છો તો તેની વિગતો મેસર્સ ન્યુ જુક કુ હોર્નબી રોડ મુબાઈને લખી પુછાવશે.

૪૨—ગોવિંદ કે પટેલ (સુણાર) (૧)

ફેટ વર્ડના ટ્રેડન તથા હોનેટ્રીક મશીનો માટે મેસર્સ ડોસન એ ક કો હોર્નબી રોડ મુબાઈને અમારો હવાનો આપી લખશે (૨) ન્હાની ફેક્ટરી ખોલવા માટે પણ આપ હવની જગ્યાએજ પૂછપરછ કરશે તો અડસરો જાણી શકો. (૩) કોઈક સો મીનસ સાથે દેવદારના પાર્ણિયા માટે વ્યવસ્થા કરી સમે છો સો મીનના નામ મશીનરીવાસથીજ જાણવા મળી સકશે રહ્યો હાના સન્નેગોમા ફેક્ટરી ચાનવાનો સવાન તો તે આપના અનુમત અને હિમમત ઉપર આધાર રાખે છે એ માટેના પુસ્તકો જાખતમા પણ તેજ કુ ને પુછવશે તે સિવાય "હોમીઝ" નામે એક પેપર નીકળે છે જ્યાં એ કામને લગતી દરેક માહિતી આપનામા આવે છે એમાજ અનેક પુસ્તકોના નામ અને મળવાના કામ પણ મળી સકશે.

૪૩—એમ સી કો (અદમદાવાલ) (૧)

ચરખીમાથી ચિકાશ કદવી એટસે તો ચરખીને સામુના રૂપમાં ફેરવતુ થયુ આપની એજ ઈચ્છ હોય તો અમાર પ્રકાશન 'સામુની બનાવટ' એ રૂખ્યાની કામતે મગારી લેશે. જો આપની એ મતનમ ન હોય તો આપ એ ચરખી શા

ઉપયોગમાં લેવા માંગો છો તેની કાંઈક વિગતો આપી સકો તો વધુ કહી સકાય. (૨) કુળી ચૂનો નાખવાથી ચરખીની ચિકાસા ઘટશે. (૩) ચરખી એકદમ દહિન થાય અને ગરમ કરવાથી ફરી પિગળે એ, આપના સત્તાક્ષમાં સમજ પડી નથી. સાધારણ રીતે ચરખી ગરમ કરવાથી પિગળે છે અને ઠંડી પડવાથી જમી જાય છે. આપ કેવા પ્રકારનો પ્રયોગ ચાહો છો તેનો ખુલાસો કરો તો બિહતર યશે.

૪૪—મંત્રી, બધરહ્ડ (મોડાસા) અમેએ કાંધેલી સેવાઓની કદર અને પ્રસન્નતા બદલ આભાર. (૧) હિન્દમાં પ્રગટ થતા હુનર ઉદ્યોગના માસિકોમાં “ક્રમર” એકલું જ ગુજરાતી માસિક હોવાનું માન ધરાવે છે. અંગ્રેજીમાં કલકત્તાથી “Industry” નામે એક માસિક નીકળે છે. (૨) ઈંગ્લેન્ડ અને અમેરિકામાં હુનર ઉદ્યોગને લગતા લણાય અદ્વાડિકો અને માસિકો પ્રગટ થાય છે પરંતુ હાલના વાતાવરણને લઈ હિન્દમાં બિનકુલ આવતાં નથી. વળી, દેશાવરનો ટપાલ વહેવાર પણ ખોરવાયેલો છે. એ માટે આપ મેક્સર્સ ન્યુ યુક કું. હોર્નબી રોડ—મુંબઈને અમારા હવાલા સાથે લખો. તેમની મારફત એવા પેપરો મગાવશો તો ઠીક થશે.

૪૫—મોરારજી ખીમજી (સિકન્દ્રાબાદ) (૧) કોરિટક સોડા સારા રસાયણો અને મશિનરીને અભાવે અમારે ત્યાં છપાવવા ફેરમ્બુલાથી ૯૮ નો બની સકે તેમ નથી. આ ડિગ્રીનો ‘કોરિટક સોડા બનાવવા માટે ઇલેક્ટ્રીક પ્રયોગ ઠીક રહેશે અને તે માટે કોઈ રસાયણ શાસ્ત્રીની સલાહ લેવી ઉચિત છે તેજ, આ માટેનો પ્લેન્ટ ઉભો કરી—આપી સકશે. (૨) રબર સૉલ્યુશનના ફેરમ્બુલા માટે અંકના પ્રયોગોમાં જોશો. (૩) કાઉન્ટેન પેનમાં શાહી ભરી સોનેરી અને રૂપેરી અક્ષરો મેળવવા અસંભવિત લાગે છે. હા, શુંદરના પાણીથી કલમ વડે લખી તે

ઉપર તરતજ સોનેરી કે રૂપેરી પાવડર ફેરવી દો તો તેવા અક્ષર બનાવી સકશે.

૪૬—મુ. હુમેન હોદુમાઈ (અહમદાબાદ) (૧) નીકલ સલફેટ બનાવવા માટે નીકલ ધાતુને સલ્ફ્યુરિક એસિડમાં ઓગાળાવી લેવું જોઈ એ. ઓગાળી જાય પછી ફિલ્ટરેસ પાડી લેવાં. (૨) કલર્નના ઢોળમાં સોડીયમ રેનસને બદલે રેનસ કલોરાઇડ નહીંજ ચાલશે. રેનસ કલોરાઇડમાં થીજ આ સોડીયમ સોલ્ટ બનાવાય છે અને તેજ વાપરવું જોઈએ. (૩) રસાયણ બનાવવા માટે અંગ્રેજી પુસ્તકો કેમિકાલી (Chemistry) ના મળશે પણ તેમને જાણકાર સિવાય બીજા માટે સમજવા પણ મુશ્કેલ હોય છે. આપના શહેરના કોઈ કોઈ એવા યુક્સેલર જે કોલેજમાં આજતા કેમિકાલીના પુસ્તકો રાખતા હોય તેમને ત્યાં તપાસ કરશો.

૪૭—અ. ગ. ખાનદાન (સેક્રમ) (૧) ફોટોગ્રાફી માટે યુક માંગો છો તો જ. ય. ડીધે ફૂટ “ફોટોગ્રાફી” કી મત રૂ. ૨ અને મળવાનું ટેકાણું મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુપટે, ત્રણ દરવાજા અહમદાબાદ છે. (૨) ધડીયાલના ડાયલ માટેનું “રેડીયમ” ખર્ચ રેડીયમ નથી. એ તો એક જાતનું પ્રકાર આપતું પેઈન્ટ છે. જે માટેના પ્રયોગો માટે આ એકમાં ખાસ લેખ આપ્યો છે.

૪૮—ઝકરીયા મુ. (જોતપુર) (૧) વનરપતિનું થી બનાવવાની અનેક રીતો ‘ક્રમર’માં પ્રગટ થઈ ચુકી છે. આપે બધીજ રીતોની દ્રાવણ ન કરી હોય તો જોઈ એકાદ પસંદ કરી લેશો. (૨) બનાવટી ધીને લાગતી ગુજરાતી તથા ઉર્દૂ ખાખાનું કોઈ પુસ્તક અમારી જાણમાં નથી. (૩) પેઈન્ટ દવાઓ અને ભારત વર્ષ નામનું પુસ્તક પણ અમારા ધ્યાન બહાર છે.

૪૯—નરમુહમ્મદ મુ. (અહમદાબાદ) (૧) કપડાંપર આર (કાંચ) ચણવવાના કામમાં આવતી ખીચી બનાવવા માટે આપ કોઈક એક્સપર્ટની લખેલ ગુજરાતી પુસ્તક “વેનીંગ” જોઈશો.

મદદગાર" મગારગો તે આપને મેસરો મહા દેવ રામચંદ્ર બાગુષ્ટે, ત્રણ દરવાજા અહમદા બાદને શિરનામે મગી શકશે તેમા આપને એ બામનની સારી માહિતી બાગુવા મળશે એવી આશા છે આ અકના પ્રયોગોમા પણ અને એક આપી રહ્યા છીએ તે જોશો

૫૦—અ ક હ (જેતુર) આપ અમી કવર કરી રહ્યા છે તે માટે આમાર કટોકતીના વાતાવરણ બામતમા બે મત નથીજ સમજેજ એ કટોકતી વ્યાપી રહી છે આપ અમારા માસિકતી ઉપયોગિના માને છે તો આપના નિશાળ મિત્ર-મહાજમા થોડાક પ્રચર કરી 'કમર'ની બિરાદરીમા ઉમેરો કરશે, એવી અમે આશા રાખીએ ૧ (૧) ગાજ બનાવવાનું મશિન 'મિગર' કુપનીની દુકાને મળતુ હતુ તેમજ 'પાક', 'એડનર અને 'કોહનર' વાળા પથુ રાખતા હતા હાનમા બ્યારે સીવવાના મશીનોની અહત છે ત્યાં એ મશિનની પથુ હેય તો નવાઈ નથી આપ તપાસ કરી લેશો (૨) પેન્ટ લેધર આવે છે તે આમડા ઉપર એક ઝાતનું સ્પેશીયન વોરનિશ લગાડેતુ હોય છે એ વોગનિશના થોડાક પ્રયોગો આ અકમા જોશો

૫૧—રેહમતખા હુ (અહમદામાદ) આપે કયા પ્રયોગને આધારે પ્રશ્ન કર્યો છે ૧ એમેરી પત્થર વિષેના લેખો અમારા લેખોમા શોધ મરી છતાં જોઈ સક્યા નહીં 'કમર'ના ૧૩૮ ના અકમા એમેરી પત્થરનો આયેન ૫-મે પ્રયોગ નીચે મુજબ છે -

એમેરી પાવડર ૮ રતન, મેગ્નેસિયમ ક્રોસાઈડ ૧ રતન યા એહુ વતુ

મેગ્નેસિયમ ક્રોસાઈડનું મિશ્રણ બનાવી તેમા એમેરી પાવડર મેળવી નિયમસર બીગામા લાગી લે

એ સિવાય એ અકમા તે માટે બીજા પાપુ પાથ પ્રયોગો છે જો આપને જોવા હેય તો આર આનાની ટ્રિપ્ટો મેક્ટી અક મગારી લેશો આપે '૧૦ ટકાનું મિશ્રણ' નમ્યુ. તે

પ્રયોગ કયા અકમા છે તે જાણવે તો આપને પ્રશ્ન વિષે કાઈ વિશેષ ખુશમો મરી સકય (૨) એમેરી પત્થર માટેના મિશ્રણને તેવ રક્યા પછી જોઈતા ઘાટ મશિનમા યા બીનામા પૂગુ દમાણુ આપીને બનાવી લેવા (૩) ચરમીમાથી ચિકાકા દૂર કરવા માટે પૂરો છે પથુ એ પ્રશ્ન અસ્પષ્ટ છે છતાં, આજના અકમા ૧૨૪ ના ૪૩ વચ્ચે લેશો

૫૨—મિ શત્કઅની (મુરત) રેશમી કપડા ઉપર છમી પાડવા માટેનો પ્રયોગ આ અકમા જુઓ

વિજળીકું, બેટરીઆ:—

બનાવના પ્રયોગો માટે જુઓ 'કમર'ના ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭ અને ૭૪ મા અક આમાથી ઘણું મેળવી સકશે

ક્રી ૩ ૧-૬-૦

'કમર' ઓફીસ, સવલામરવડ, મુરત.

સુખઈનું મશહુર

નબ્બ ૧ (૨૭૨૮૬) પ્રાહી તેલ

આ તેન વૈદિક પદ્ધતિ પ્રમાણે કીમની વનસ્પતિયોમાથી બનાવેતુ છે, જેના નિષ્કર્ષન વપરાસરથી માધાના વાળ કાળા, લાંબા તથા સુવાળા થાય છે અને મગજને હડક આપી આજેનું તેજ વધારે છે ફક્ત એક જ વખત વાપરવાથી ખાતરી થશે

બગી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

આપ જોઈને લેરી દરેક ટેકાઓથી મગજે અથવા નીચેના ટેકાઓથી મગજે

ધી ગ્રેડીટલ પરચુમરી વર્ડસ,

૨૧-૨૩ હુકર વાહી, ચીસ બજાર,

સુખઈ.

—દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ—બેકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયલા ખાસ ઉધોગો.

૧. સેમિન્ટ
 ૧૬ બનાવટ અને તેનો ઉધોગ. અક ૮૫મો. ૪ આના.
 ૧૧ સેલ્યુલોઈડ
 બનાવટની વિગતો. અક ૬૭મો. ૪ આના.
 ૨. કોઝિયરી
 મજકરાક, મોઝ. મફલર વ.
 ની બનાવટ ત્યા કારખાના
 માટે સરળ અને મચિત
 માર્ગદર્શન. (ચૂલ-ઉધોગ માટે
 પથ્થુ ઉપયોગી). અક ૪૦,
 ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો.
 ૧૫ આના
 ૩. એનેમલ કામ
 એનેમલ કિના તામચીતીના
 નાસણો વ. બનાવવાની મપૂર્ણ
 માહિતી. અક ૧૧૪મો.
 ૪ આના
 ૪. કાંચ-કામ
 પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ
 માટે ઉપયોગી. અક ૫૦મો.
 ૩ આના
 ૫. વિજળીક બેટરીઓ
 રવરાની, ઘૂટકી, ટેલિફોન વ.
 માટે વપરાતી ભીની ત્યા સુકી
 બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ
 અને પેન્ટ પ્રયોગો અક ૬,
 ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭,
 ૭૪ અને ૮૬. ૩. ૧-૧૦-૦
 ૬. નકલી રમર
 બનાવવાના પ્રમાણબુત પ્રયોગ
 અક ૧૪૦મો. ૪ આના.

મિલવાની સેચ
 બનાવટ અને ઉધોગ. અક ૮૫મો. ૪ આના.
 કોરટીક સોડા
 બનાવવાના પ્રયોગો. અક ૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મો.
 ૧૩ આના.
 વોરનિશ
 ૩૫ આતના વોરનિશના
 તુરખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો
 અક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫,
 ૪૬ અને ૫૦ મો ૩ ૧-૨-૦
 મુંદરા પથ્થુ ખરીદી સહાય છે
 માથાના વાળ ખૂમ-સૂતી
 માટે ખુર્રી છે અને તેમને
 મુનેફરી. નર્મ અને મુનેમિત
 ગખત્રા માટે તેવ બનાવવાના
 ૭૨ અનુબનમિધ પ્રયોગોનું
 પુસ્તક—
 કેશ શુ ગાર
 તેમની બનાવટ, વેપાર અને
 ઉપયોગની મપૂર્ણ માહિતીઓ
 સાથે ફી. પો. ખ. સાથે
 પાંચ આના.
 વેચટબક્ષ ઘી (વનસ્પતિ ઘી)
 બનાવવાના તુરખા અક
 ૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો.
 ૧૫ આના.
 કાગળ
 બનાવટ અને ઉધોગની સપૂર્ણ
 આતમીઓ સહિત. અક ૫૫,
 ૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો.
 ૧૫ આના.
 કાર્બન પેપર
 કોપીંગ, કુખીટરિંગ વ.
 બનાવવા માટે ઉપયોગી તુરખો.
 અક ૭૨મો. ૪ આના.

કોલ્લન વોરર
 હવડી અને ભારી આતના
 ૨૧ તુરખાઓ. અક ૫૮મો.
 ૩ આના.
 દિવામળી-માચિસ
 બનાવટ અને ઉધોગ. અક
 ૪૮, ૭૩, ૭૯ અને ૯૧મો.
 ૧૫ આના.
 શાહીઓ-કાઉન્ટન પેન માટે
 બુધુ, બેક, લાક કે કાળી
 રંગ-બ-રંગી શાહી બનાવવાના
 ઉપયોગી તુરખાઓ. અક
 ૧૩૩ મો. ૪ આના.
 ટોઈલેટ સાબુઓ
 વિવિધ પ્રકારના સાબુ બના
 વવાના ૧૮ તુરખાઓ અક
 ૧૩૪મો. ૪ આના.
 રનોકીમ
 ખૂમ-સૂતી અને સૌદર્ધ
 વધારવાના કીમો માટેના
 તુરખા. અક ૧૪૦મો.
 ૪ આના
 શરબતો
 ખરા અને બનાવટી ખુસ્ખૂના
 અક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મો.
 ૧૦ આના.
 આઈસક્રીમ
 રાસપથરી, વેનિવા, નારંગી
 વ વ. ના આઈસક્રીમ બનાવ-
 વાના ૨૩ પ્રયોગો. અક ૯૦
 અને ૧૧૨મો. ફી. ૮ આના.
 કમર ઓફિસ,
 મોદાગરવાડા, સુરત.

પ્રમાણભૂત અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

કિંવા

શાણુગાર-સોમેટ્રિયો

● રૂપ સુગારને લગતી દરેક વ્યોજો જેવી કે કાળન, સુરમે કોડ કીમ, રેનો, ચિદરા મારેના પાવડર અને લોશન, માકેચવાંશ, તરવ અફટા, દત્તમજન (ભુખી અને પેર) નખ પોલિશ પેમેંટ ક્રિસિયન ટાઇન, પાથ સોલ્ડ, રેજ (પ્રસાદી, બૂકી અને મયમ) ચિપરિટક વાગ કાદનાર દવાઓ, હેર એક્રમ, હેર લોશન શેમ્પુ ને કલેંગ પ્રસાદીએ ટોર્નિટ સાથુઓ વ નનાવતાના રૂફી નુરખા તોલમાપ અને બીજી માહિતીઓની ભરચક, આ પુસ્તિકા ગુજરાતી ભાષામાં પોતાના વિનયની પહેલી અને એકથીજ છે

● બીજી આદતિ એટિક કાગળ ૧૦૦ પાના
કીમત રૂપિયો એક.
[૮ ખ ને આતા]
[વિદેશ એ સિનિગ]

વેપારની ચાવી

“કમર”ની ફાઈલ

● પચાસ એ મો રૂપિયાની નાની પુછામ ધરબેદાટપ લથી વેપાર કેમ-કરવો? વ્યવસ્થા-કેમ કરવો? રૂકેની રીતે વિકસાવવો? શામે વેપાર કરવો? વ બાકુનેની સંપૂર્ણ મદિની ૧૭ છુલ છુલ પ્રકરણો દ્વારા આપવ ઉપરાત છુદી છુદી જાનતા રૂ૧૧ દુનર ઉલોગોની સંપૂર્ણ ટફ, ગેઈન પથુ એમા તખી ૨૦ લખ્યા પ્રમ છે બરાબર અમન કતામ તો એની મદદ વડે દર મે રૂપિયા રહેલાઈથી કમક સકાય છે

● મેવ એ ૨૦ મિલા રૂપાન વેપારને તખી એ પહેલાંજ ગુજરાતી એપડી છે

● ઇંગ્લીસન આઈ પેર ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા અઢી
(૮. ખ. એ આના)

[વિદેશ ૪૩ સિનિગ]

[૭૮ પાનાનું નવુ ૫૨ સચિપત્ર મુક્ત મગાવો]

શિરનામુ કમર એટિક્સ, સોદાગરવાડા, સુરત.

“કમર”ની પાંચેની ફાઈલ મગાવો મ્હેંટા મ્હેંટા પ્રશ્નો પુસ્તકો કરતા વધુ માહિતીપૂર્ણ અને ઉપયોગી છતાં કીમતુજ અત્યંત સોપી છે

.. મોથુ ૩ ૨-૮-૦

.. પાંચમુ ૩ ૨-૮-૦

.. છુદું ૩ ૩-૮-૦

.. સાતમુ ૩ ૩-૮-૦

.. આઠમુ ૩ ૩-૮-૦

.. નવમુ ૩ ૩-૮-૦

.. દસમુ ૩ ૩-૮-૦

.. ૧૧ મુ ૩ ૩-૮-૦

.. ૧૨ મુ ૩ ૩-૮-૦

[૮૫ લ ખર્ચ છુદું]

પરદેસી, મુદે-પુસ્તકો-૫

કીમત દરેકની રૂી. પુખ

પુ ૬ ૭-૮-૦-૧૦-૧૧-૧૨

કીમત દરેકની રૂી. સાત

[૮ ખ મા રેલે નુર છુદું]

વત્રી ને પ્રકાશક મુદ્રકમદ સાહિત્ય, કમર એટિક્સ, સોદાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વા. ૧-૮-૧૯૪ મુદ્રક ને મુદ્રણાલય અખરુસીક ફાખરુદીન મેયિદ મુસ્લિમ-ગુજરાત પ્રેસ, ભાત નાલાજ રોડ, સુરત

જી.કે.એલ.

જે.તી. ઉદ્યોગ વિજ્ઞાન કળા. વેપાર

હર્બર્ટ એન. કેસન

‘કાર્યદક્ષતાના સાદિત્વ’ના પ્રજ્ઞેતા, વેપાર જીવનના નિષ્ણાંત,
Efficiency Magazineના તત્ત્વી અને ક્ષયમગ ૧૨૫ પુસ્તકોના લેખક.
(જેમની ક્રિદ્દશીને પરિચય કમરના ૧૦૬ માં આકર્ષમાં આપ્યો છે.)
[એમના એક લેખનો અનુવાદ પા. ૨૧૧ પર લુખ્યા.]

સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૩

એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ—

—જેથી હાંકટરો પણ અજબ થઇ ગયા છે.

કીમત અને પ્રમાણમાં નજીવી છતાં ગુણ અને અમરમાં મૂર્ખ.

હિન્દમાં ભાગ્યેજ એવી કોઇ દવા શોધાઇ અને સંતોષકારક પુરવાર થઇ દશે ને, દરેક પ્રકારના દર્દો માટે અકસીર અને અસરકારક હોય તેમજ અશીય કે મોઘશીયા જેવા કેરી અને ગુકસાનારક તત્વોથી પર હોવા છતાં પણ, ઔષ્માઇક અને એરિપરીન વ વ ની બનાવટો કરતા વધુ ઝડપી અને કાઠમી અસર કરી સકે

ખિલટઝ — દર્દ-શત્રુ
— ગુણ મિથણ

વર્ષોના સતત પ્રયાસો અને સંશોધનો પછી તેમજ રશ્યુ ચાર વર્ષો સુધી પેતાના વર્તુળમાં અનુભવી અને નામવર તમીમોના દવાખાનાઓમાં વપરાઇ-કમાઇને પૂરી ઉત્તર પાછીજ, જાહેર પ્રજા સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી હોવાથી તેમાં શક કે સંદેહ અને ધનરાટ કે ધાસ્તી જેનું કશુંજ રહ્યું નથી

ખિલટઝ માધ્યમી પગ સુધી-શરીરના મમે તે ભાગમાં યના દર્દ અને દુખાવાઓ માટે, ખાસ કરી—

મથાનો દુખાવો, કાનમાં કળતર ગરકન, છાતી કે કમરની બેચેની, પેટના દુખાવા, સૂરકાના દર્દ, હાથ, પગ અને વાના દર્દ, કાઠ્યાની વેદના, સોજાતી બળતરા, ચક્ષર આવવા, ખાંસી યા, તાવ મરકો, સંધીના, અખિડા, અને ગુદમાર વ વ —

નામ પ્રમાણેજ વિજ્ઞાનિક વેગે કાચરો કરે છે અને સાચેજ, જ્ઞાન-તણ્ણોને પણ પુષ્ટિ અને તાકત આપે છે પોતાના શુભોત્ત અંગે કુવળ અંગેક હોઈ રહેને સંકોચ વિના લાજ સકાય છે કીમત ૧૬ પડીકીઓના એક પેકેટનો રૂ. ૧-૦-૦

નમૂને લદન મુકત

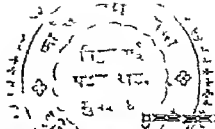
[ટપાવ અર્થ માટે એક આનાની ટિકિટ મોકલી મંગાવી ને]

શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ વેચાઇને લોકપ્રિય થઈ પડી છે.

ખનાવનાર:—ખિલટઝ લેબોરેટરી, સુરત ૧૩.

—: વેપારીઓને વાજબી ચર્ત અને હકાર કમિયન —

સોલ ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ:—મેસર્સ હબીબ કુપની—સુરત ૮.

વર્ષ તેરમું
માસ સાતમો
અંક ૧૫૧ એ

ક મ ર

સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૩

સિવાજી મ —
કિન્દ રૂપિયા ચાર
નિર્દેશ • શિવિ ૫ આઠ
(રૂપિયા પાચ)

* પ્રયોગશાળા *		* પરચુરણ *	
તાંત્રી સ્થાનેથી		પરચુરણ	
વેપાર અને તક ૧૯૪		કરકસરની ટેવ પાડો ૨૧૮	
●		ધર સસાર કિંવા	ખાનગી જીવન ૨૧૬
* ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ *		દાદાભાઈ નવરોજીજી	
ગિન ધોણુ અને રગણુ ૨૦૧		—આખી જીવન રેખા ૨૧૧	
એક્યુમ્યુલેટર બનાવવાની રીત ૨૧૪		લોકો સાથે પરિચય	
●		—સામજનાર બનેા	
કાચ અને કાચની બગડીઓની બનાવટ ૨૦૫		હિન્દની આર્થિક પત્રિકા	
		—તેને સુધારવા માટે	
		આંખે વીકરણની ઝર ૨૧૧	
		પૂછપરછ ૨૨૪	

['કમર' મા પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કૌપીયાર્થે લોકો તરફથી અંક ૨]

વેપાર અને તક

પ્રેરણા :

શરૂઆતમાં મનુષ્યના મનમાં એક વિચાર જન્મે છે અને બુદ્ધી તેમાં રહેલા નફા તોલણની તુલના કરે છે, જ્યારે તે, તેને લાભદાયક જણાય છે તો, ઉત્સાહ અને હિમ્મત આગળ આવીને તે કાર્ય કરવા માટે તેને પ્રેરે છે. આ રીતે જ્યારે મનુષ્યનો હેતુ સિદ્ધ થાય છે તો, તે “તક”ને નામે સંબોધવામાં આવે છે અને જો તેમાં નિરાશા અને નિષ્ફળતા મળે તો, તેના “નમીયને ફાળે” જાય છે. દૂકમાં વિચારોને વર્તનમાં મૂક્યા વિના ‘તક’ જેવું કંઈજ પ્રાપ્ત થતું નથી.

આમારા મન પ્રમાણે વેપારમાં તક જોવી વસ્તુ હમેશાજ સતાપથી હોય છે અને તે, વેપારીની જોવાર કુશળતા, બહેનજી અનુભવો, જોડા અભ્યાસ અને ચોચ સંલોચન ઉત્પન્ન કરી આપે છે જે વેપારી કને એ ચર માધ્યનોમાથી એકનીચે ઉછરે હોય છે, તેમને આપણી તકોને આડો ભાસ પણ થતો નથી. કાર્ય દક્ષતા

એક ચાલાક વેપારી, જ્યારે આજે ત્યારે સમય અને સંલોચનો પોતાના વેપારને ચોચ અને અનુકૂળ બનાવી સફળ છે તેની કુનેહ અને કુશળતા, તેના વેપારની વસ્તુઓ અને નિવચેમાં ઝમ્મનાને અનુસરીને વખતો વખત પરિવર્તનો પચા કરે છે. તે, એક ચાલાક પહેલવાન-કુશળતા હોય છે જે, ખાસ કરીને આજકાલ કાચા-દાવાઓ સાથેજ પોતાના દાવ-પેચ પણ મદદલો અને રમતો રહે છે. એમ તે, પોતાની કાર્ય કુશળતા અને કાર્ય-દક્ષતા દેખા હરહમેશ પોતાના વેપારની તકો દાખી રાખે છે.

હવે, આપણે આ વિષયને રહેજ વધુ વિગતસર તપાસવા માટે દાખલાઓ લઈએ.

ચાલાક વેપારી

એક સાધારણ વેપારીને ‘વિવાદ’ આવે છે કે, ચાલી રહેલી લગ્નના સંલોચનો પરદેશી આવતાં રમકડાં અટકાવ્યાં છે, અને સોખડ તથા સિમેન્ટની અછતને લઈ લોકોની મિલકતોના-બિરડીગોના બાધકામો પણ હાથ બધ પડ્યા છે, જેથી દેશના ‘સુચારોનો એક મોટો ભાગ બેકાર થઈને પડ્યો છે. આ તક જો લાકડાના રમકડાઓ બનાવવા માટે એકાદ ‘દારખાતું’ ખોલી ઘોડી ઘણી મૂડી રોકવામાં આવે તો, બાળ-હઠ અને લાલ-મમતાથી પૂરેપૂરો લાભ લઈ સકાય છે. તે, પોતાની એ પ્રેરણાને અપ્પરા રૂપે અમલમાં મૂકે છે અને તેમાં તેની આશાઓ ફળે છે. હવે તે, પોતાના એ કાર્યમાં અનુભવ મૂળજના ઉમેરા અને સગવડ મૂળજના સુધારાઓ કરી, દીવસે-દીવસે પોતાના એ વેપારને વેગ અને વિકાસ આપી પોતાના વિચારોની આઈમારતના પાયાઓ વધુ મજબૂત અને વધુ સગીન કરવાના પ્રયત્નો અને પ્રયાસો ચાલુ રાખે છે. આ રીતે તે, પોતાના આ કાર્યવ્યયથી હજારો રૂપા કમાય છે. દેખનારો દેશે કે, “તેને બુદ્ધિના વાતાવરણે તક આપી અને તે કમાયો.”

બેદરકાર વેપારીઓ

હવે, બીજાને શપ્ત પણ એજ વિચારને વર્તનમાં મૂકે છે. પરંતુ પોતાના અભ્યાસ અને અનુભવની ઉછરેને કારણે, તે જાગરના સમય અને સંલોચનો-બાવોની વધારા અને માવની ચોચતા-તરફ લક્ષ આપતો નથી. તેથી તે, પોતાના આ કાર્ય-ક્ષેત્રમાં કિર્તી કે વિજય પ્રાપ્તો નથી અને માત્ર બેદરકારીને પરિણામે તેને એક મોટી રકમની ખોટ ભોગવવી પડે છે. થઈ રવમાવમાં સાહસ, શૈર્ષ અને નિશ્ચયતા-અડગતાને અભાવે, તે નિરાશ થઈ

પોતાના એ કામનેજ પડતું મુકે છે. તેને પણ આવીજ તક મળી હતી છતાં તે સમૃદ્ધ થવાને બદલે દરિદ્ર અને છે

લગભગ આવોજ ભાસ, તેવાજ એક ત્રીજા વેપારીને પણ થયો હતો, પરંતુ તે, હિસાબ-સનો અને હિમ્મત-વિનાનો હતો. તેના નમાસા અભ્યાસ અને કુમલા સ્વભાવે તેને આ સાફસ માટે ઉત્તેજ્યો નહીં, જેને પરિણામે તે, ત્યાંજ પડ્યો રહ્યો અને હવે તે, ખુલા વેપારીને સફળ જોઈ કહે છે કે, “ધધા માટે મને એક સારી તક મળી હતી પણ મેં તે, જાણી જોઈને જતી કરી છે”

એવા પણ ઘણા વેપારીઓ દેખાશે જ, કોઈ પણ નિર્ણય ઉપર નહીં આવવાને કારણે મળેલી તકો ખોઈ જાય છે તેમની સામે ને સમયે અનેક પ્રશ્નો ઉભા થઈ જાય છે. તેઓ નફા-તોટાની ગણતરી અને જમમાંજ રહે છે પણ તાત્કાલિક ઉકેલ શોધતા નથી. તેઓ પોતાના વેપારની ચારે દિશાએ તરફ જુએ છે પણ એકેય દિશા તરફ ચાલવાની હિમ્મત કરતા નથી. અને પછી, ‘થઈ રહેશે’ કહી પોતાનો એ વિચારજ માડી વાળે છે.

દૂકમાં, તેમને હુડમેશ “સમય અને સંજોગો”ના બાધન દેખાય છે. તેમની દરેક ચુકતીઓ અને યોજનાઓ પડતી મુકાય છે.

આ કારણે તેમના દરિદ્રિ આગળ વધી જાય છે પણ તેમનો વેપાર કે ઉદ્યોગ તેમજ રહે છે. બદલે પોતાના વેપારની ઘોડીક મૂડી ઉપર ઘોડીક વધુ મુદત જીવી મરણ પામે છે—વેપારનો વિનાશ થાય છે. તેઓ આગળ નથી વધતા જેનો અર્થ એજ છે કે, તેઓ પાછળ પડી રહ્યા છે. કાંઈ પણ કાર્યમાં ચક્રાવી અને પ્રગતિ

ચિંતા—મુક્ત અને આનંદી બને

હર હમેશાની ચિંતા, જીવન નજર કરી મનુષ્યને અધોગતીની ઊંડી ખાઈમાં કેવી રીતે હડસેલી મુકે છે—તેનો વિગતવાર વર્ણન ગણુરા અને તેનો તોડ કાઢવા માટે કાર્યદક્ષતાના એક નિષ્ણાત-લેખકના અંગ્રેજી પુસ્તકનો ઉર્દૂ ભાષા અને ગુજરાતી લીપીમાં વિવિધ માહિતીઓથી ભરપૂર સુદર અને મરળ અનુવાદ,

“મુસીબતોં કા ઈલાજ”

ચોડાકજ દીવસમાં બહાર પડે.

લગભગ ૨૧૦ પાનાનું પુસ્તક

કીમત રૂ. ૨.૧૬

ખુલાથી નાણા મેકેનનારને ટપાલ ખર્ચ મુઆદ.

કાગળની અસલ તગીને કારણે ચોડીકજ નકલો છપાઈ છે, તેથી તાકીદ નામ નોંધાવો.

પ્રગાશકો: મેસર હળીઅ કુંપની

૨૧, રાનીતાલાખ, સુરત.

ખરીદ અને વેચાણના મુખ્ય કેન્દ્રો પર જ્યાં જુએ ત્યાં, એજ પારકાઓનાં વહીવટ અને સચવન દેખાશે. આપણા દેશ-બધુઓ તો માન પડી ગયલી પ્રયાઓના પોષક અને સેવક અર્થાત “ગરેડના ગાડા” હોવાથી “સાધારણ” અને “છુટક વેચનારાઓજ” મળશે.

જ્યારે તેઓ પરદેશીઓ સોલ એન-ટસ, સોલ ડિસ્ટ્રિબ્યુટર્સ, મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર્સ વ. વ.ના નામના

માટેની યોજનાઓ ચાલુ રહેવી જોઈએ પણ તેમ તેઓ કરતા નથી.

આપણા દેશમાં એવા અનેક મોટા ઉદ્યોગો જન્મ્યા જેમાં હિમ્મતની કચાસ અને નાણા-શીકને કારણે દેશ-બધુઓ હાથ અને સાથ આપ્યો નહીં. હિન્દના મોટા મોટા વેપારીઓ અને ઉદ્યોગ-કારોની ટીપ લઈ, તેને ખારી કીધી તપાસશે તો, તેમાં એક મોટા ભાગ પર દેશીઓ નો જ દેખાશે. તાર અને ટપાલ, રેલ્વે અને રડીમરો, તેમજ

પોતાની જોડીસો પર માત્ર પાડીયા મારીનેજ પ્રમિશનને નામે લાખો કરોડો રૂપિયા કમાવી, બેમા કરી પોતાના દેશ તરફ સોના રૂપાના સ્વરૂપમાં ધસડી બંધ છે.

આના કારણે પણ સ્પષ્ટ છે. આપણા અંતરેમાં દેશ-દાસ અને બાનુ-બાવની બાવનાઓ જેનું કાર્કિ બાળેજ હોય છે. આપણા હૃદયોમાં દ્વિમતને બદલે બંધ હોય છે. આપણી મનોદશમાં ઉત્સાદને બદલે આળસ પ્રસરેલી હોય છે. આપણી મનોરતિ સ્વાર્થ-સાધનાઓથી ઝોન-ઝોન હોય છે. વળી કેળવણીની કસર અને અનુભવોના અભાવ પણ આપણી હૃન્નતિના લેનવળ બાવિ માટે કેટલેક અંશે જવાબદાર છે.

દેશની દરિદ્રતા

હિન્દના વેપારોના બૃતકાળ બંધ બંધે હોય. પરંતુ તે આજે અસ્થિર અને અનિર્ણિત છે તે પણે ભાગે અને ધણી રીતે પારકાઓના અધિકાર અને સચાર દેખા છે સરકાર તરફથી પણ તેને જોઈએ તેવા સહકાર અને સાધનો મળી શકે ન મળ્ય હોવાને કારણે આજે તે અધીર્મતિની હાલી ખીણમાં દડસેલી દેવાય છે. આજે, એજ સરકાર તરફથી દેશમાં હુનુ હુલોમને પ્રચાર અને પ્રસાર કરવા જે વ્યવસ્થા થઈ રહી છે તે, ઘોડાક વર્ગી પૂર્વે થઈ હેત તે તેનું વતમાન એટલું બધું વિષમ નહોત ધણ હોત. આજે તે, સરકાર અને પ્રજા બંને માટે આશિર્વાદ સમન લેખાય હોત.

આજના બપુકર વાતાવરણોએ દેશના કુપ્પ અને દરિદ્રતા પર અગત્યતા આપેલી હોવાથી, દેશનુજોમાં જમતિ આવવા નાંડી છે, સમય અને સન્નિગેને પણ તેમના કુસય અને કાયરતા પર વિશેષતા મળેલી હોવાથી, હવે તેમને, પોતાના જોવાયતા માન અને મરતુમાં મોઢા આવવા લાગે છે. તેમને પ્રેરણા પણ થઈ ચુકી છે અને એ સઘળી વસ્તુવિધલી જોતા કહી સકાય કે, હિન્દનું ભવિષ્ય આશાજનક છે.

આપણા વેપારી બંધુઓના સ્વભાવ જવાની ની હમજો જેમ ચમળ હોય છે, તે વૃક્ષ-વસ્થાના અનુભવો જેમ ફરેલ હોનો નથી તેઓ કેમ પણ કાર્યમાં વધારે સમય લગી બાળેજ આગ અને અચલ રહી સકે છે, તેઓ દરેક વસ્તુ અને વિધવનો નિકાવ સરળ અને તાત્કાલિક મળે છે. તેઓ પોતાના આત્મ-વિશ્વાસ અને બુધ્ધી બળ વડે તક ઉત્પલ કરવાને બદલે, તક શોધવા રહે છે. અને જ્યારે એની તક સાંપડે છે ત્યારે, શીર્ષ અને સન્નિગે તેમનો સાથ આપતા નથી, યા તેઓ પોતેજ તેથી અજ્ઞાન અને અજાણ રહે છે, જેથી એ આવેલી તક વ્યર્થ જાય છે. મનુષ્ય ગમે તેવા વ્યાકુળ અને અસાધારણ વાતાવરણમાં હોય, પણ તે સાહસ અને પ્રયાસથી પોતાના જીવન-ધારણના ઊંચ આદર્શોમાં સફળતા મેળવી સકે છે.

હિન્દના દરેક વેપારી અને હલોમ-અહકારક જોતાં એસી રહેશે તો આજની 'તક' આવવી કાલે નહોત માંપડે. બનવા જોગ છે કે તે મધ્યે-તક હોય છતાં-આપણા દેશ માટે ખીણ રોકાણી આવી પડે. તક આજે અને હમણાજ છે, માત્ર તેને હાલિના તોફાની વાતાવરણને અનુસરી-તેને અનુકુળ આવે તે રીતે-ઉચોગમાં લેવાય. જે આજે ચૂક્યા તે આપણા હરીફ પડી કરીએ આપણને અસાધ્ય વધવા દેશે નહીં એ કહેવામાં અતિશયોક્તિ નથીજ.

એક કાર્ય તરફ મન ન લાગે તો ખીજ કાર્યનો આરમ કરો એક હલોમમાં આશા ન જણાય તો ખીજ હલોમની શરૂઆત કરો ગમે તેમ પણ, આખમ અને કાયરતા ત્યાગો. એકાદ વિધવનો નિર્ણય અને નિકાવ તાત્કાલિક કરો. આત્મ વિશ્વાસ અને કથરી શક્તિ દરેક મનુષ્યમાં હોવી જોઈએ અને છેજ પરતુ અમલમાં મૂક્યા વિના-ગરિહા ક્યાં વિના આપણે કદીય સાહસિક અને વિજયી બની સકતા નથી,

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો

: મિ. કેમલ કારનેઝના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :—શ ર ક]

(૪)

(ગતાકથી ચાલુ)

સાંભળનાર અને

એક ટેલીફોન કંપનીને રહેજા વિચિત્ર સ્વભાવના આહક સાથે સંબંધ થયો જે વખતે વખત અપરાધો બોલતો હતો, એટલું જ નહીં પણ, કેટલીક વખત તો ગાંડાઓની જેમ ટેલીફોન પર નકામો યોધાટ કરતો રહેતો. કેટક વખતે ધમકી પણ આપતો કે, હું ટેલીફોન જડખૂણથી બોલી-કાઢીને ફેંકી દઈશ. ઘણીખરી બાબતોના નાણાં ચુકવવાનો પણ ઇન્કાર કરતો અને કહેતો કે, આ ગેરવાજબી રીતે માંમલામાં આવે છે, આ વધારે પડતી રકમ ભૂલથી લેવાઈ રહી છે. વ. વ.

તેણે વર્તમાન પત્રોમાં આ ટેલીઆફ કંપની વિરૂધ્ધ લેખો લખ્યા, દાવાઓ નોંધાવ્યા, ફરયાદો કરી અને આ રીતે કંપનીને બહુજા ત્રાસ આપ્યો. છેવટે મજૂર સરચાએ પોતાના એક ચાલાક અને અતુલની પ્રતિનિધીને આ આહક પાસે મોકલ્યો. તેણે ત્રણ કલાક લગી આહકની સંઘળી ફરયાદ લેણપુર્વક સાંભળી, અને તેના સંઘળાજ માધાઓ-ખરા કે બોટા-સ્વીકારી લીધા અને તેની સાથે સહાનુભૂતિ દેખાડ્યા પછી એકેય વધુ શબ્દ કહ્યા વિના ચાલ્યો આવ્યો. આ રીતે લગભગ ત્રણ કલાક લગી આ પ્રતિનિધીએ આહકની વાતચીત સાંભળી હતી. તે પછી આ આહક સાથે કંપનીના પ્રતિનિધીએ ત્રણ વકત મુલાકાત લીધી અને તે બાદ “ટેલીઆફ કંપનીના આહકોએ પોતાના હકોના રક્ષણ માટે” એક મર્યાદા સ્થાપી હતી તેના આ પ્રતિનિધી પણ મર્યાદા મળી ગયો. આ સંઘળી મુલાકાતો દરમિયાન કંપનીનો પ્રતિનિધી

આહકની વાતોજ સાંભળતો રહેતો અને, “હા-હા” સિવાય કાંઈજ કહેતો નહિ.

ટેલીફોન કંપનીના એક પણ પ્રતિનિધીએ આજ લગી તે આહક સાથે આ પ્રમાણે વાત કીધી નહીં અને એજ કારણ હતું કે, આ આહક ઉપર તેના સ્વભાવની સરી જેવી અસર થઈ અને તેની સાથેના સંબંધો દિવસે દિવસે વધુ નિકટ અને વધુ સગીન થતા ગયા. કંપનીના પ્રતિનિધીએ આદર માટેના આના સંબંધમાં પોતાનો જે હેતુ હતો તે, હજીય તેની ઉપર પ્રગટ કર્યો ન હતો. તેણે તે બાબતમાં રહેજો ઇન્કાર કે ચિન્હ પણ દેખાડ્યો ન હતો. આ પ્રમાણે પ્રતિનિધીની પહેલી, બીજી અને ત્રીજી મુલાકાત માત્ર આહકની ફરયાદો સાંભળવામાં જ અંત થઈ હતી, ચોથી મુલાકાતમાં આ આહકે પોતાની તમામ મગણીઓ એકબી ફરી દીધી હતી અને કંપની સાથે તેના જે કેસ અને દાવાઓ હતા તે પણ પાછા ખેંચી લીધા હતા.

કદાચ આ આહક એમ સમજતો હશે કે, લોકોના હકોનું રક્ષણ કરવાનું તેણે બીજું કંઈયું હતું તે, એક સદકાર્ય તેણે કયું એમ લેખાશે, પરંતુ તેના તેના સ્વાર્થ એ હતો કે, લોકો તેને એક મહાન અને અંગ્રેજ તરીકે ગણે તેનો આ પણ હેતુ હતો કે, લોકો તેની પ્રમશા કરે, અને નામના થાય. પરંતુ જ્યારે કંપનીના એક કુશળ નરકર તેની આ અજિવાળ તે સંપૂર્ણ અને અતુટ ફરી દોરી તો તેના એ મર્યાદા વાળાઓ નજર ચર્ચ ગયા અને તે રાઝી-રાઝી થઈ ગયા.

એક દિવસે મપડની એક સાધારણ દુકાનમાં કેટક આદર કોધાવેશમાં ધરી આવ્યો, તેની

ઉપર દુકાનદારના રૂ. ૧૫) બાકી નીકળતા હતા પણ આહકને તે યાદ ન હતા, અને હવે તે, આપનાથી ઇન્કાર કરી રહ્યો હતો. દુકાનદારની વારવાર ઉધરાણીથી આહક જ સી ગયો હતો અને આજે તે પોતેજ દુકાને આવી એ બામતનો તોડ કાઢવા માગતો હતો. તેણે આવતાંજ કહ્યું કે, “તમારા મારી ઉપર કાંઈ પણ લેણું નથી, જો કાંઈ હોય તે હું સુકવવાનો નથી, એટલું જ નહીં પણ, હવે તો હું તમારી દુકાને કાંઈ ખરીદવા માટે પણ આવનાર નથી. આજથી મારા જેવા એક આહકને તમે ખોઈ બેઠા છો.”

વેપારી કહે છે કે ‘આહકની આ ગુસ્સાભરી વાતો હું સુપચાપ સામળતો રહ્યો, તેણે કોપા વેશમાં ન કહેવાના શબ્દો કહ્યા, છતાં હું એકે શબ્દ બોલ્યો નહીં જ્યારે તે ચાક્યો, ટાંકો પડ્યો, ત્યારે મેં કહ્યું -

“આપે લીધેની તસ્દી માટે હું ક્ષમા ચાહું છું. આપે અત્રે આવી મને આભારી કર્યો છે મારી દુકાનના નવકરોએ તમારું દિવ્વ દુખવ્યું છે એજ પ્રમાણે બીજા આહકો સાથે પણ તેમનું બેદરકારીભર્યું વર્તન હશે અને આ રીતે તેમને કાંઈક મને ધણીય આહકો ખોવા પડ્યા હશે, તેમનું તો એમાં કશું જવાનું ન હતું અને નથીજ. આથી મારા વેપારનેજ નુકસાન થઈ રહ્યું છે આપ વિશ્વાસ રાખો કે હું આપની આ વાતો જાણ્યા તોટીએજ આવું હશે જેટલા કે આપ મને કહેવા માટે તત્પર હતા.”

આ સાંભળી આહકને આશ્ચર્ય થયો તેને વેપારી કનેથી આ શબ્દોની કટીયે આરાધન હતી વેપારીએ આહક સાથે પોતાના મજાલુઓના બચાવ કરવાને બદલે ઉનટો આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો એ વાત આહકને વિચિત્ર લાગી હતી પછી આ વેપારીએ કહ્યું કે -

“આપ નિયત રહેશો, હું એ સ્કમજ કાઢી નાખીશ. આપને તો માત્ર આપનોજ હિસાબ રાખવો પડે છે જ્યારે અમારા મહેતાજીઓને સેક ડે ખાતાએ લખવાના હોય છે. અનવાજોગ

છે કે તેમનાથી કોઈ ખાતામાં ભૂલચૂક થઈ હોય, આપથી એ સંભવિત નથી. વળી મારા માનવ છે કે, જો હું પોતેજ આપની જગ્યાએ આહક હોત તો, હું પણ આજે એ દુકાનને હમેશને માટે ત્યાગી કોઈક બીજા વેપારી સાથે સંબંધ કરવા તૈયાર થઈ ગયો હોત હવે જ્યારે આપને પણ આમારી દુકાને માત્ર ખરીદવો નથી તો, હું આપને બે ત્રણ બીજા દુકાનોના નામ-દામ આપીશ, આપ તેમને પણ આજમાની બેસો. હા, આપ આજે મારી સાથે ચાલ સેશે તો મને ધણી ખુશી થશે.”

“આહકના આશ્ચર્યની હવે દહન રહી. તે દીગમુક બની ગયો હતો મહા મુસીબતે રાત્રી થયો. ચાલ પછી તેણે મારીજ દુકાનેથી અગાઉ ખરીદતો હતો તે કરતાં પણ ધણી વધારે કીમતનો ભાવ ખરીદ્યો તે ઘેર પહોંચ્યો ત્યાં પણ મારા આ વિવેકી વર્તનને તેના મન પર ડાપ પાડેલી હોવાથી તેને ચેન પડ્યું નહોતું. તેણે વિચાર્યું કે, કદાચ તેની પોતાનીજ ભૂન થઈ હોય. તેણે પોતાની કાંઈનામાં આમતેમ મારી દુકાનના આકાશોની તપાસ કીધી અને છેવટે તેને આ ખોવાયેલો આહકો જડ્યો, તેણે પોતાના અબ્જેવર વર્તન માટેની ક્ષમા બાબતની ચિઠ્ઠી સાથે મને લેણી સ્કમનો ચૂકવેલો એક પણ મોકલી આપ્યો. જ્યારે તેને ત્યાં છોકરાનો જન્મ થયો તો છોકરાનું નામ પણ મારા નામ ઉપર પાડ્યું અને તે પછી પણ બાપીસ વર્ષ લગી—કહો કે તેના જિવનના અત લગી—તે મારોજ આહક રહ્યો હતો.”

એક વધુ ઘટના તેનાથી પણ વધુ બોધ-દાયક છે. એક ગરીબ વિદ્યાર્થી જે હજી સાળામાં અભ્યાસ કરી રહ્યો હતો—જ્યારે સાળામાંથી પરવારતો ત્યારે, રોજના બે આનાની મજદૂરીએ કોઈક કેક બિસ્કીટવાલાની દુકાનના કાચ ધોવા જતો હતો. માન્યાપ ધણીજ નિરાધાર અને દયાજનક સ્વીતીમાં હતા. આ છોકરાજ તેમનો એક માત્ર આધાર હતો. તે માર્ગમાંથી

કોલસા વણતો, અને મજદૂરી કરી પોતાના ગરીબ કુટુંબનો નિર્વાહ ચલાવતો છ વર્ષ લગી આજ રીતે જીવણી લઈ તેણે નિરાળ છોડી તેણે એવાજ સિધ્ધાંતોનું અનુસરણ કર્યું જેમનો આ સેખમા ઉદ્દેશ્ય કરવામા આ પો છે, અને આ રીતે તેણે પોતાના જીવનમા એવું તો પરિવર્તન કર્યું કે, જે જોઈ આપણને પણ અનન્ય થવું પડે છે

આ વિદ્યાર્થીએ શાળા છોડી પરતું વિદ્યા કળવણી છોડી નહીં તેણે પોતાના અનુભવ અને અભ્યાસ ચાલુજ રાખ્યા પૈસો પૈસો કરી એટલા નાણા ભેગા કર્યા કે, તેમથી તેણે અમેરીકાના સઘળાજ સફળ અને સુવિખ્યાત સદગૃહસ્થોના જીવન વૃત્તાંતના પુસ્તકો ખરીદ્યા અને તેમના જીવનની વિશેષતાઓ, કાર્કિટીઓ જોઈ, તેમને પત્રો લખી તેમની કનેથી વધુ માહિતીઓ જાણવા આતુરતા દેખાડી આ પત્રોના જવાબમા ધણા ગૃહસ્થોએ તેને પોતાના જીવનને લગતી વધુ બાતમીઓ આપી, અને ફેટલાકાએ તો તેને ૩-૫-૩ આવવા માટે આમંત્રણ આપ્યા તે પણ, જ્યારે તેને સમય મળતો ત્યારે તેમને ઘેર જતો તેમના સહવાસમા આવતો જેથી તેનો ઉત્સાહ વધ્યો, તેને ઉત્તેજન મળ્યું અને છેવટે, એક વર્તમાન પત્રનો અધિ પત્રી બની પોતાનું જીવન સફળ કર્યું

કોઈ મહાન પુરુષનું કહેવું છે કે, 'ધણા લોકો મત્ર એટલા કારણે નિરાશ થાય છે કે, તેઓ જ્યારે પણ કોઈ શખ્સને મળવા જાય છે ત્યારે તેની વાત સાંભળવા માટે પોતાના મન ઉધાડા રાખવાને બદલે ફક્ત એજ ચિંતામા રહે છે કે, તેમને પોતાની વાત કરવાની ક્યારે તક મળે છે? મોટા માણસો એજ ચાહે છે કે, લોકો તેમની વાત સાંભળે, તેને એ રૂચતું નથી કે લોકો તેમની સાથે વાતો કરતા રહે. વળી, સામાન્યાણી વાતો લક્ષ્ય પુરક સામળનારાઓ, વાતો કરનારાઓ કંતા ધણાજ ઓછા પ્રમાણમા દેખાય છે મોટા અને મહાન

અગ્રેસરોજ નહી પણ આમાન્ય ધોરણ અને વર્ગના લોકા પણ એરીજ મનોવૃત્તિના હોય છે ફેટલાક ને પ્ર માત્ર એટલા માટે ડોક્ટર વા વૈદને બોલાવે છે કે તેઓ તેમને સામગી શરૂ

અમેરીકાની સિવિન વોર મમયે નિકને એક મિત્રને આ માટે બોલાવ્યો કે તે, કેટલીક બામતોમા તેની સાથે સનાહ કરે અને તેનો અભિપ્રય માગે છતા તે મનાહ કરવાને બદલે ફલાકો લગી તેની સાથે વાતો કરતો રહ્યો પછી તેણે પુછ્યું કે "શુનાયોને આવા સળે ગોમા આઝાદી આપવાની ઝાહિરાત કરવી થોઅ છે કે કેમ? ફેટલાક લોકે એ બામતની તર ફેણમા છે જ્યારે ફેટલાક તેની નિરૂધ્ધ પણ છેજ" તે બાદ તેણે લોકે તરફથી મળેતા એ બામતના લેખો અને પત્રો પોતાના મિત્રને દેખાડ્યા છેવટે તેનો મિત્ર વિદ્યાઅ થયો નિકને તેને બોનાવ્યો હતો માત્ર તેનો મત જાણવા, પરતુ તેને કહેવા માટે એકેય તક આપી નહી, તે પોતેજ બોનતો રહ્યો જેથી તેના વિચારોને વિકાસ મળ્યો, તેની પોતાની મનોવૃત્તિને સનોપ થયો, તેના મન ઉપરનો આર દુનકો થયો, અને ભાવનાઓ પ્રગળી નીકળી તેને સમાહ કે સુચનની ઝર ન હતી પરતુ એવા સાથી અને સહાયકની જે, તેની વાતો સામન્યા કરે, અને આ રીતે તેનો હેતુ સરી ગયો.

જ્યારે પણ આપણે કોઈ સફટમા સપ કામએ છીએ ત્યારે આપણી કનગ એજ ધરના હોય છે કોઈક અકળાયલા અને ત્રામાયતા આહક અથવા કટાંગેના અને ઉદામ મિત્રની એજ મનોમાવના અને એજ અભિનાયા હોય છે વમરી ધરજ હોય કે લોકે તમને ચિકકારે વમારી ઠેકડી કે નિદા કરે અથવા તમારાથી દુર ગાસે તો તેનો સ્થેતો અને મરગ ઉપાય એ છે કે, તમે તેમની વાત સાંભળાની પરરહ ન કરો, ફક્ત તમારી પોતાનીજ વાત કરતા રહો જ્યારે કોઈક બીજો વાત કરી રહ્યો હોય

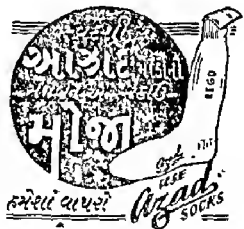
અને તમને કાંઈક યાદ આવી જાય તો વચ્ચેજ-
-તેમની વાત પુરી થાય તે પહેલાંજ-
બોલી નાંખો. તમારા કરતાં તે વધુ ચાલાક
નથીજ, એવી તમારી માન્યતા હોય તો, પછી
શા માટે તેની વ્યર્થ વાતો સાંભળવામાં વક્ત
શુભાવો? વાત વાતમાં તમે તેમની વચ્ચે વિધ્ન
નાખો. મેં આવા ઘણા માણસો જોયા છે. તમે
પણ એકા ઘણાને જાણીજાણી દુશા હું ઘણા
માણસોને એળાણ હું અને વળી, તેમણે
સમાજમાં પણ સારું જેવું સ્થાન મેળવ્યું છે
જે જેઈને મને અજાન જેવું લાગે છે.

એ લોકો નિરસ અને નિષ્પયોગી વાતોથી
લોકોની બાવનાઓને ઉશ્કેરે છે, પોતે મર્દ અને
અભિમાનથી ભરેલા હોય છે, તેઓ “અમારા
જેવો બીજો કોઈ નથી” એમજ સમજે છે.
આપણે તેઓને ‘દોઢગાદયા’ કહી મપીએ છીએ.
જે શમ્સ પોતાના સમ્બધમાં વાત કરે છે તેને
માત્ર પોતાનોજ વિચાર હોય છે, અને જે માત્ર
પોતાનોજ વિચાર કરતો રહે છે તે મુશ્કિલ
નથી. તેને અજાનો સરકાર અને આજનો
સમાજ મુર્ખ અને ગમાર મરે છે, પછી ભલે
તેણે મને તેટલો કોયેજનો અગ્વાસ કર્યો હોય.
અને તે મને નેત્રો નિષ્ણાંત હોય

તમે બીજાઓને એવજ પ્રશ્ન પૂછો જેમને
જવાબ આપતા તેઓ આનંદ અનુભવે તેમને
એ માટે તયાર કરો, કે તેઓ પોતાના અને
પોતાની મદાનતાના વધુન કરતા રહેજે સકો-
ચાય કે અચકાચ નહીં. એ હમેશા યાદ રાખો
કે તમે જેની સાથે પણ વાત કરી રહ્યા છો,
તેને માત્ર પોતાના કાષ્ટકમ અને બાબતોથીજ
તેમજ પોતાને ઉપયોગી હોય એવી વસ્તુઓજ
રસસ્પદ હોઈ સકે છે. તેને તમારા કાર્યક્રમ
કે સંજોગો સાથે રહેજે લેવા દેવા નથીજ.
તેના પોતાના દાન-તો નહીંજે દુખાવો બહુજ
અગત્યનો બાવ બજવે છે પછી ભલે બીજા
કોઈ દેશમ, દુકાન આવ્યો હોય અને ત્યાંની
કરોડોની પ્રજા કમોને મરી રહી હોય. તેના

શરીર પર માત્ર એક નહીં જેવી ફાહી થશે તો
તેથી તે વધુ દુખ અનુભવશે પણ જાપાનમાં
ધરતીકંપના આંચકાઓ લાગ્યા હોય અને ત્યાંની
નિર્દોષ પ્રજા નિરાધાર થઈ મર્યાદા હોય તેથી તેને
રહેજે દુખ થશે નહીં. દુકાનમાં એટલુંજ કે,
જ્યારે પણ કોઈક સાથે વાતો કરો તો
તેની બાવનાઓ અને લાગણીઓને
માન આપો.

તેથીજ, તમારી ઈચ્છા હોય કે લોકો
તમારી તરફ વધુ આકર્ષાય તો એવો સિધ્ધાંત
એ છે કે તમે સારા સાંભળનાર બનો,
બીજાઓને ઉત્તેજન આપો, કે તેઓ
પોતાની બાબતો ઉપર તમારી સાથે
વાત કરવા તૈયાર થઈ જાય, તમે બહુજ
થોડું અને ખપ પુરતું બોલો પરંતુ
સામાવાસના પુરેપુરું અને તેનું મન
ચાહે તેટલું બોલવા દો તમે તેનું ધ્યાન
પૂર્વક સાંભળતા રહો.

દોહસેસ માટે લખો :

હાઇમિયાં અખ-દુલ્લાહબાઈ

રાખીઓ, હોઝીયરી અને છતરીઓના વેપારી,
કે કાલુકર, કોટાગરાક પીરની ચોજ,

અહમદાબાદ.

TELE. } Add: 'ISLAM BROS'
Phone No. 2426.

② ઊન-ધોવું અને રંગવું. ②

(૨)

[ઓગસ્ટ ૧૯૪૩ ના પા. ૧૮૧ થી ચાલુ]

★

ઊન પર કાચા રંગ ચઢાવવાની રીત

કાચા રંગને અંગ્રેજી ભાષામાં “બેસિક કલર્સ” (Basic Colours) કહે છે અને તેમને ઓળખવા માટે તેમના નામ પણ પૂરતા છે જેમકે, ઓરામિન, (Auramine), રોડામિન (Rhodamine), મેથેનિન (Methylene), ટેનિન (Tannine), વિક્ટોરિયા બ્લુ (Victoria Blue) વ વ

આ રંગો સૂતર, ઊન, રેશમ અને શણના રેશા વને કાંઈ પણ ઝાતના પાસ આપ્યા વિના સુદર અને આકર્ષક બનાવે છે. સૂતરને આ રંગો વડે કાંઈક વધુ પાકા રંગવા હોય તો હરડેના ઉકાળો અને ફિટકરીના પાણીમાં એક તાર કુનાડી લીધા પછી એકિ રંગ વડે રંગવાથી સૂતર પર કાંઈક વધુ ગેહરો અને પાકો રંગ ચઢે છે, અને હરડેના ઉકાળાની મદદ વડે રંગવાથી સૂતર ઉપર ચમક તો વિશેષ આવશે નહીં પણ થોડા રંગ વડે ગેહરો રંગ ચઢી જશે તેમજ તડકામાં પણ તાકીદે ઉડી જતા અટકશે.

ઊનના રેશા કે વસ્ત્રો જેવા કે શાવ, પશ્મીના, કામળી, અન્નસ, વ. વ આદિ નીચે લખેલી સૂચ આંખે ધ્યાનમાં રાખી કામ કરવું આવશ્યક છે -

૧, સાબુ, સોડા, કે અરીઠા વ થી ધોવા વિના કાંઈ પણ વસ્તુ રંગવી નહીં તેમજ જે કાંઈ વસ્તુ રંગવા હોય તે બીની હાવતમાં હોવા જોઈએ.

૨, રંગના માટે પાણી સ્વચ્છ અને શુદ્ધ (Soft water) હેવું જરૂરી છે અને જે વસ્તુ રંગવી હોય તેનાથી ૧૦થી ૨૫ ગણ પાણી હેવું જોઈએ. રંગના માટેનું વાસણ કલ્હ

કીધેનું-ત્રાના કે પિત્તળનું-લઘુ સકાય છે. લોખંડનું વાસણ કદાપી ન વાપરવું.

૩, રંગને ગરમ પાણીમાં ઓગાળી, કપડે ગાળી લીધા પછી, પૂરતા પાણીમાં પીસેલું મીઠું વ સાથે સાથે મેળવી લઈ, લાકડી વડે સારી રીતે હલાવ્યા બાદ તેમાં રંગવાની વસ્તુઓ નાખવી

૪, દરેક પ્રકારના કાચા કે પાકા રંગ વડે રંગેના ઊની સામાનને બને ત્યા લગી છાયામાળ રાખી સુવવું. સુકવના માટેની દોરી કે વાંસ વ પણ ચોક્ખા અને સાફ હોવા જોઈએ, ધાતુના તાર કે ખીવી ઉપર ટાંગવાથી કાટ કે ઝાકા લાગી જાય છે તેથી તે વાપરવા નહીં.

૫, એક સરખો રંગ ચઢાવવા માટે ખપ જોગા રંગના પાણીને ચાર ભાગમાં બહેચી નાખી એક એક ભાગમાં પાણી ઉમેરી વારા ફરતી ચાર વખત-લાગવાગટ તેવી વસ્તુ કે વસ્ત્રને કુમાવવું.

૬, લાન, પીળી, બ્લુ કે લીલી કરીસ (કીરાકરી)ના પાણીમાં ઊનને વધુ વકત સુધી ઉકાળવું જોઈએ નહી.

૭, ઊની વસ્તુને પાકા રંગથી રંગી લીધા પછી સાચુના ઉકળના પાણીમાં સ્નેહન વાર કુનાવી-કાઠી લઈ તાઝા પાણીમાં ધોઈ હેવું જરૂરી છે, નહીં તો, બીજા કપડાઓ સાથે રાખતા તેમની ઉપર પણ તેનો રંગ લાગી જવાનો ભય રહે છે

૮, રંગતા અગર ધેતા સમયે “લિયોનિન એસ” ((Leonal S) જેવી ચીઝ દર એવને એક રતવને હિસામે વાપરવાથી ઊની રેશા એક બીજાથી ચોટશે નહી.

૯, રંગ્યા પછી નર્મોસ લાવવા માટે “ટર્કી એક્સ” જેવી ચીઝ વાપરવું જોઈએ.

રગવાની રીત

અઢી રતન ઊન માટે ૧૦થી ૨૦ ગણ્ય મીઠું પાણી, અર્ધાથી એક તોના સુધી કેલ્ફિક મેજિક રંગ, એકથી ત્રણ તોલા સુધી સરકનો તેજામ (Acetic Acid) લઈ, સાધારણ ગરમી ઉપર એક કનાક લગી ગરમ કરવું (ઓરમિન જેવા રંગ માટે ૧૫૦°F થી વધુ ગરમી નુકસાનકારક છે તેનો ખિયાન રાખવો) ચમકદાર રંગ લાવવા માટે કદી કદી ૨ થી ૪ ટકા સાયુને રંગના મિશ્રણમાં મેળવવું પડે છે રંગને ગરમ પાણીમાં ઓગળાવી-કપડામાં ગાળી લઈ-પુરતા પાણીમાં સારી રીતે મેળવી-લાકડી વતી હલાવી ધોવાના બિનને ખખેરી-છૂટ પાડી પ્હેનાથી તેજામ મેળવીને તૈયાર કરેલા રંગના મિશ્રણમાં ડુબાવીને હનાવતા રહેવું નોંધએ પછી તેને ધીમે ધીમે ઉપર જણાવ્યા મુજબ ગરમી આપી-હંફ પાડી, નિયેવી, સાદા પાણીથી ધોવા પછી જાયડે સુકવી નાખવું

ખાસ ફરીને એજિક રંગોને ઊન બહુજ જલદી શેરી લે છે કેલ્ફિક વખત તો બિનને ફક્ત મેજિક રંગના સાધારણ ગરમ કરેલા પાણીમાં ડુબાડી તેવાથી પણ પુરો રંગ ચઢી નવ્ય છે એ રંગના પ્રવાહીમાં પાણી પુરતા પ્રમાણમાં હોતું નોંધએ-રહેજ તેજામ મળેતું હોય તો વધુ બિહતર છે એક સરખો રંગ લાવવા માટે ૧૦થી ૧૫ ટકા ગ્લોબર સોલ્ટ (Glauber Salt) અથવા ૮ થી ૧૦ ટકા એપસમ સોલ્ટ (Epsom Salt) અથવા ૬ ટકા ઝિક સલ્ફેટ (Zinc Sulphate) કે ત્રણ ટપ ફિટકરી વાપરવી નોંધએ આ રીતે રંગેન બિન ચમકદાર થશે હંડા પાણીમાં ધોવાથી રંગ છૂટશે નહીં પરંતુ ગરમ પાણી કે સાયુ હે ધોવાથી રંગ નીકળવા લાગશે

“ડાયરેક્ટ કંબસ”થી બિન રગવાની રીત

અઢી રતન ઊન માટે ૧૦થી ૨૦ ગણ્ય મીઠું પાણી, ૧ થી ૨ તોલા સુધી કેલ્ફ પલ્

રંગ (કાળો રંગ હોય તો માત્ર ૬ ટકા), ૧૦થી ૨૫ ટકા વરામક મીઠું, અથવા ૧૦થી ૨૦ ટકા ગ્લોબર સોલ્ટ, ૧ થી ૫ ટકા સુધી સરકનો તેજામ, ૧૪૦°F થી ૨૨૦°F સુધી ગરમી અને અર્ધાથી દોઢ કનાક લગી રગવાને સમય

લગભગ અર્ધા રતન પાણીમાં રંગને ઓગળાવી-ગળાવી, ફક્ત તેમથી નવચાક જેટલું પ્રવાહી લઈ પૂરત પાણીમાં નાખી સારી રીતે મિશ્ર કરવું જોગેના બિનને નિયેવીને આ રંગના પાણીમાં નાખવું અને પછી તેમાંથી બિન કાઢી લઈ એજ પાણીમાં બાકી રહેના રગવાતું પાણી ત્રણ બાગે નવચાક-નવચાક કરી મેળવવું અને એજ રીતે પાણીમાં નાખી, બહાર કાઢી, થોડાક તેજામ મેળવેના પાણીમાં નાખી, ભિંજવી, રગવાના વામણમાં નાખી પછી તેમને બહાર કાઢી, મીઠું ધોલેલા હંડા પાણીમાં નાખી, પછી રગવાળા પાણીમાં ભિંજવીને એક કલાક પછી હંફ પડે ત્યારે કાઢી લઈ નિયેવી-પાણીથી ધોઈ-પછી નિયેવીને જાયડાવાડી જગ્યામાં સુકવવા નાખી દેવું

ડાયરેક્ટ કંબસ કરતા એસિક કંબસનો ચળખટ ઓછો હોય છે પણ તે, ટકવામાં પ્હેલા કરતા વધુ બિહતર છે, તેઓમાંથી કેલ્ફ કેલ્ફ તો સાયુના હંડા પાણીમાં પાકા રહે છે ગ્રેહર રંગને હલકા કરવા હોય તો એમોનીયા (Ammonia) નો ઉપયોગ કરવો નોંધએ

બિની શાય, પરમીના ખેસ, કામળાં વિ.

એસીક મક્કર વડે રગવાની રીત.

૧

અઢી રતન વખતના કપડા રગવા માટે વીસ ગણ્ય પાણી ત્રાનાના કનાક ચાવેના અને પ્હેળા મોઢાના વામણમાં બરેતું હોતું નોંધએ એકથી બે તોલા સુધી મર્ક પલ્ રંગ (કાના રંગ સિવાય) ૬ તોલા કેલ્ફ નેપથોલ બ્લેક (Naphthol bl c, ૧૦ થી ૨૦ તોલા ગ્લોબર સોલ્ટ, ચા ૧૦થી ૧૫

તોલા સુધી બાયસલફેટ સોડા (Bisulphate of soda), બાકી ૫ તોલા સુધી ગંધકનો તેજામ, 30°C થી 70°C સુધી અથવા 140°F થી 160°F સુધી ગરમી અને ગરમી આપવાનો વકત ૧ કલાકથી ૧ કલાક.

૨

અઢી રતબ સારા ઊની કપડા માટે ૨૦ ગણ પાણી ત્રાખાના કલાર્થવાળા વાસણમાં ૧થી ૨ તોલા સુધી ક્રોઈ પછી રંગ અને (કાળો લેવો હોય તો ૬ થી ૮ તોલા સુધી) ૧૦ તોલા ગ્લોમર્સ સોડા, ૩ તોલા એસિટિક એસિડ, 100°F થી 120°F સુધી ગરમી અને ગરમી આપવાનો સમય ૦ કલાક.

આ પ્રકારે લુગડુ રંગી લીલા પછી ૫ થી ૮ તોલા લગી એસિટિક એસિડ અથવા ૧૦ તોલા સોડા બાયસલફેટ વધારે મેળવી રંગેલા વસ્ત્રને ફરીવાર રંગી, ઠંડી પડ્યા પછી પાણીથી ધોઈ, નિયોવી જાયડે સુકવી લેવું.

નેપથોલ બ્લેક, સાયનોલ ફાસ્ટ ગ્રીન (Cyanole fast Green) ક્રોસેઇન્સ (Croceines) વ. રંગો એજ રીતે રંગી શકાય છે.

રંગવાની ટૂંક વિધી

કલાર્થ કરેલા વાસણમાં પૂરતા પ્રમાણમાં પાણી ભરી, તેને રહેજ ગરમ કરી, રંગને ગરમ પાણીમાં ધોળી, બારીક કપડામાં ગાળી લઈ પૂરતા પાણીમાં મેળવી, સારી રીતે હલાવી લેવું. રંગવાના કપડાને પહેલા ધોઈ, નિયોવી ખખેરી લેવું અને પછી રંગના ડુબાવી, સારી રીતે હલાવી, અર્ધા કલાક પછી કાઢી, એજ રંગીન પાણીમાં પીસેડું મીઠું નાખી, ફરીથી કપડાને નિયોવી-ખખેરી એ રંગના રંગવું; અને અર્ધા કલાક લગી એજ પાણીમાં કપડાને રહેવા દીધા પછી કાઢીને તેજામના પ્રવાહી રંગના પાણીમાં મેળવી દેવું અને ખૂબ હલવ્યા પછી કપડાને ફરી વાર એજ પાણીના રંગવું. તે બાદ ધીમે ધીમે અર્ધા કલાક ઉકાળી, તે

પછી પછી હલાવતા રહી ઠંડુ પડવા દેવું. ઠંડુ પડ્યા પછી નિયોવી પાણીથી ધોઈ ફરીથી પછી નિયોવી જાયડે સુકવી લેવું.

શાય અને કામળા વ. ચીઝો માટે ઘણે ભાગે એસિડ ક્વટરોજ વપરાય છે. રંગ એક સરખો આવે તે માટે રંગના પાણીને મીઠાના પાણી તથા તેજામના પાણીમાં ચર-ચાર વકત કરી થોડું થોડું મેળવીને દરેક ક્રિયા માટે કપડાને વારવાર કાઢી રંગનાથી બહુજ સારું ગરિણામ મેળવી શકાય છે.

ઊની કપડાને ધોવા કે રંગવા પછી બહુજ હલકા હાથે નિયોમવું જોઈએ, નહીં તો, કાઢી જવાની બીક રહે છે; બની સહે તો ધોવા કે રંગવા પછી કપડાની ધડી વાળી સફેદ સુતરના કપડાથી ઢાંકીને એક સરખા લાકડી કે પાતરના વજન તથા દબાવીને નિયોવી લેવું બેહતર છે.

એસિડ કલર્સ ગાંઠીયા કે ધારીવાયા કપડાના કામમાં લેવાતા નથી એ પ્રકારની વસ્તુઓ માટે માર્ડન્ટ (Mordant) કલર્સ-જમને સહાયક રંગો પછી કહે છે તે-વાપરવા ઝુફરી છે. સહાયક રંગોના યોગ નામ આ રહ્યા.

૧ Anthracene acid Brown

(એન્થ્રેસીન એસિડ બ્રાઉન)

૨. " Chromate Green
(એન્થ્રેસીન ક્રોમેટ ગ્રીન) લીલો

૩. " " Black
એન્થ્રેસીન ક્રોમેટ બ્લેક (કાળો)

૪. " " Violet
એન્થ્રેસીન ક્રોમેટ વાયોલેટ (જાબૂડો)

ઊની ધાગા રંગવાની રીત

અઢી રતબ ઊન માટે ૨૦ ગણ ચોક્કસ મીઠું પાણી, ૧થી ૪ તોલા સુધી રંગ, ૧૦ તોલા ગ્લોમર્સ સોડા, ૩થી ૫ તોલા સુધી એસિટિક એસિડ, 100°F થી 120°F સુધી ગરમી. બાકી ૦ કલાક સુધી રંગવાનો સમય.

નિયમ અનુસાર ધોવાના ઊનને રંગવા પહેલા ભોંજવી અગર ભોંજવ્યા વિનાજ નીચે લખેલા પ્રવાહીમાં ડુબાડીને, રંગ ચઢાવવું.

એન્થ્રેસીન કોમેટ બાઉન R. D. વ. ૨૭ માટે લાલ હીરાકસી અને એલીઝરીન રેડ (Alizarine Red) માટે ફિટકરી અને એલીઝરીન બ્લેક માટે મોરથૂયુ તથા લીલી હીરાકસીનો પ્રયોગ કરવામાં આવે છે. એક ખાસ જાતના એલીઝરીન લાલ બિન પર ૨૭ ચઢાવવા માટે આવે છે જે એલીઝરીન રેડ. એસ. ૪ ટકા, ઓમસ' સોલ્ટ ૨૦ ટકા, ઓકઝેલિક એસિડ ૩ થી ૫ ટકા સુધી, ગરમી ૮૫°F, વખત ૧ કલાક. અને પછી ૧૦ ટકા ફિટકરી પણ મેળવી લેવી જોઈએ.

લાલ રંગ ચઢાવવાની બીજી રીત

૧૦ ટકા ફિટકરી, ૩ ટકા ટોરટાર ૨ ટકા ઓકઝેલિક એસિડના પ્રવાહી મિશ્રણના બિનને ડુબાડી લાઇ પાસ આપ્યા પછી ૫ ટકા એલિઝરીન રેડ અને મરન (Maroon) થી રંગી સકાય છે.

એન્થ્રેસીન કોમેટ બીન, બ્લેક કે વાયોલેટ રંગના માટે એકથી ૩ ટકા ક્રોમીયમ ફ્લોરાઇડ (Chromium Fluoride) અથવા ૧ થી ૩ ટકા ઓકઝેલેટ ઓફ એમોનિયા (Oxalate of Ammonia) અને રંગવાનો વખત ગરમ સ્થિતિમાં ૦.૫ કલાક સુધી.

બિન પર પાકો કાળો રંગ કરવા માટે એલીઝરીન બ્લેક (હોલીડે-Holiday) ૫ ટકા અને ઓમસ' સોલ્ટ ૧૦ ટકા, એસિટિક એસિડ ૫ ટકા. પછી ૬ કડી સ્થિતિમાં રંગીને ગરમ કર્યા પછી ૩ ટકા મોરથૂયુ વાપરવું જોઈએ.

બિન રંગવાના પાણીને ઓકઝેલિક બનાવવા માટે પણ એમોનિયમ ઓકઝેલેટ જુલ જુલ પ્રમાણમાં વાપરવામાં આવે છે. બિન રંગવા કે ધોવામાં તેના રેશા એક બીજા સાથે તરત ચોટી જતા હોવાથી તે ઉણપને દૂર કરવા માટે લિયોનિક એસ. (Leonil S.) દર ૧૦૦ ગ્રામ પાણીમાં ૧ રતલને હિસાબે વાપરવું બહુજ અગત્યનું છે. અને પાસ આપવા કે રંગતી વેળા ખૂબ હલાવતાં રહેવું જોઈએ.

નિર્દિશર, કાંધા પડવાની ધારની રહે છે. રંગના પછી ૨ ટકા સાબુના ગરમ પાણીથી અને પછી માફા પાણી વડે ધોઈ ટર્કી રેડ ઓમપના પ્રવાહી મિશ્રણનું પાસ આપી ઊંચામાં સુકવી લેવું જોઈએ.

બિનને એલીઝરીન એન્થ્રેસીન અને કોમ કલર્સથી રંગના માટે ૧ થી ૫ ટકા સુધી ગધ-કનો તેજાબ અથવા ૫ થી ૩ ટકા સુધી ફોર્મિક એસિડ (Formic Acid) અગર લેક્ટિક એસિડ (Lactic) એસિડ ૫ થી ૨ ટકા સુધી એસિટિક એસિડ-રંગની જાનને અનુકૂળ આવે તે મુજબ વાપરવું જોઈએ.

ફોર્મિક એસિડ ગધકના તેજાબ કે એમિટિક એસિડને બદલે રંગવા માટે વાપરી શકાય છે. જ્યારે રંગવામાં એસિડ કલર્સ વાપરવા હોય ત્યારે કાર્બ હરકત નથી.

એસિડ કલર્સના પ્રવાહીને બિન પર ચઢાવવા માટે ફોર્મિક એસિડ, એસિટિક એસિડથી બમણું કે ત્રણ ગણું કામ આપે છે અને ગધકના તેજાબના મુકાબલામાં સરખા પ્રમાણમાં અસરકારક નિવડે છે.

કોમ રંગના પ્રવાહીઓ માટે તેા ફોર્મિક એસિડ તરતજ બિન પર રંગ ચઢાવી આપે છે તેથીજ મોડેન્ટની રીતે બિનને રંગવામાં એ બહુજ મદદગાર થઈ પડે છે.

ઉચ્ચ કુશોલિતીના બર્લિન બિન કે પરમીના અથવા કેસીર બિનના ઝીણા ધામા રંગવા માટે એન્થ્રાકીનોન (Anthraquinone) બીન-જી. x એન. ઓ પાવડર અથવા ૧૦૦ ટકા વૂલ બ્લેક (Wool black G. R.) નો લિયોનિક એસ. સાથે ઉપયોગ કરવાથી રંગવામાં ચોટી જવાની ધારની રહેતી નથી. જે જે જાતના બારીક બિની ધાગા ધુલાકા કે રંગાઈના ચોટી જાય છે તેમની સાથે લિયોનિક એસ. વાપરવું બહુજ અગત્યનું છે. રંગવા બિનને નરમ કરવા માટે ટર્કી રેડ ઓમપના ઉપયોગ કરતાં પણ ચૂકવું નહીં. (અપૂર્ણ.)

કાય અને કાયની બંગડીઓની બનાવટ

હિન્દુસ્તાનમાં સ્ત્રીઓની શણગાર સામાયિક થોમાં ખુબ વપરાતી કાયની બંગડીઓ ઘરે ભાગે પરદેશથી આયાત કરવામાં આવે છે એ દ્વારા હિન્દ ખાતેથી જે મોટી રકમ પરદેશ ખાતે ધમધમ નીકળે તેના બિયાન એ જાણીને આગ્રે કે, લગભગ ૨૦ લાખ રૂપા દિ દિમાંથી પરદેશી વેપારીઓને આ રહેઠામાં ટૂંકી જનાર નામૂક વસ્તુ વડે પ્રતિ વરે આપનામાં આવે છે અને તેમાં ફક્ત મુબઈ ઇલાકાના સિત્તેર ટકા ગણા હોય છે આ મધ્ય એમલા માટે જ કાયની બંગડીઓ અહીં બની મકે તેમ હોના છતાં આપણે તે તરફ તદ્દન મેદરકાર છીએ

જમણીએ ખુશી યાય છે કે, મુબઈ ઇલાકાના ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીએ એ તરફ ઘણું આધ્યુ છે, અને તે માટે જેની માણુસોને શિક્ષણ આપી તેવર પ્રયાસ પ્રયત્નો પણ થઈ રહ્યા છે હવે હિન્દનો આ પુરાણો ઉયોગ નેવેસરથી કાયમ થઈ, વધુ ફાળી કુતી મકશે એવી ભવિષ્યમાં આશા રાખી સમય એ શિક્ષણ માટેની વિગતો નીચે મુજબ છે —

૧ શિક્ષણ પુર કરવાની મુદત ચાર મહિનાની છે

૨. દરેક વખતે નવ માણુસોને એ માટે શિક્ષણ આપવામાં આવશે

૩ સ્કોનરશિપ તરીકે માસિક રૂપા વીસ અને આવક જવાતુ ત્રીજા વર્ગનું રહેવે ભાડું ડિપાર્ટમેન્ટ તરફથી પસંદ કરેના વિદ્યાર્થીને આપનામાં આવે છે

૪ જે લોકો બાપદાદાથી કાય કે બંગડીનું કામ કરતા હોય અથવા એ ઉયોગ સાથે સબધ ધરાવતા હોય અને મુબઈ ઇલાકાના વતની હોય તેમનેજ એ માટે પહેલી પસંદગી આપવામાં આવે છે

એ બિયાન સગર તરફથી રૂપા ૫૦૦ મુડીની રકમ દિખીને પાસ થનર નિર્ધારિત સુધરેલી કમના અગ્રણે વ ખરીદવા માટે ધીરવામાં આવે છે જેમાંથી અર્ધાગ્રમ મરકાર તરફથી “મદદ Subsidy” ગળી માત્ર અર્ધા રકમ આરા વિદ્યાર્થીને વગર વ્યાજે અપાયની લેન તરીકે ગણવામાં આવે છે જે, માસિક હક્તાઆ દ્વારા પાછી બરપાઈ કરવાની હોય છે, એ વિદ્યાર્થીને મઝી વસ્તુઓ માટે મુડીની જરૂર હોય તો શ ૨૫૦ મુડીની બીજી પણ વ્યાજ વગર લેન આપનામાં આવે છે અને આ આખી લેનની રકમ પાચ વરની મુદતમાં મામિક હક્તાઓથી બરપાઈ કરી પડે છે વિદ્યાર્થીને તેના કામકાજ દરમ્યાન કાઈકે હુચના કે સનાહની જરૂર હોય તો ડિપાર્ટમેન્ટ તરફથી મુદત આપનામાં આવે છે તેમજ તેની મશીનની અને અગ્રણે ગોઠવવાની તેમજ તેમને ચાનુ કરવાની સદાય પણ કશી શી લીધા વિનાજ મરકાર તરફથી મકે છે જેઈલી સામગ્રિઓ

ડિપાર્ટમેન્ટ તરફથી જે સુનારની મનની ભૂડીઓ બનાવનામાં આવી છે તેની વિગતો નીચે મુજબ છે

૧ ભૂડીઓ એ સાઈઝની મની સડે છે એક નાની છે જેની કીમત આસરે ૩૦ ૩૫૦ (વોર પ્રદ્યમ છે આ ભૂડીનું વ્યાસ ૪ શીટ, ઉચાઈ ૬ રીઝ અને ૧૨ મલાકમાં ૧ થી ૧૫ મણુ કાય તૈયાર કરી સકે છે

૨ મધ્યમ સાઈઝની કીમત શ ૬૦૦ (વોર પ્રદ્યમ) ૫ વ્યાસ ૬ શીટ ઉચાઈ ૬ શીટ અને ૧૨ કનામાં ૨ થી ૨૫ મણુ કાય તૈયાર કરી સકે છે

ગોળ બગડી બનાવવા માટે મશિન કીમત રૂ. ૬૦.

બગડી ઘસવાનું મશિન રૂ. ૧૨૦.

ના સાધા બેડવાનું મશિન રૂ. ૬૦.

ભૂમી બન્ને જાતની બધીજ સારી રીતે ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એન્જનીયર તૈયાર કરેલી શેષ, કોટેજ ઈન્ડસ્ટ્રી માટે ધણીજ ઉપયોગી નીવડે છે, કેમકે તેને ચોતાનો કાચ, કાચા પદાર્થો જે બહારથી મગાવવાના હોય છે તે, તેમાથી તૈયાર કરવા પડે છે, દરેક ભૂમી સ્ટેલાઈથી કામ આપી એછે ખર્ચે નિભાવી સકય છે. કારણ કે તેમા બળતણના લાક્ષણિકતા સસ્તા અને દરેક જગ્યાએ સ્ટેલાઈથી મલી સકે છે. ભૂમીમા ગરમી ૧૩૦૦°C સુધી પવદા થય છે. રાતની વખતે ભૂમીમા કાચ બનાવી લેવાય છે જ્યારે દિવસના એ તૈયાર કાચમાથી બગડીઓ વગેરે કારીગર તૈયાર કરતો રહે છે.

ભૂમીઓની બનાવટની વિગત નીચે પ્રમાણે છે —

નીચે રાખ પાડવા માટે એક ગોળ ભાગ રાખી તેની ઉપર ગોળ બીડના સમીપ વડે જાળી બનાવેલી હોય છે જેની ઉપર બળતણ સળગાવાય છે. ભૂમીના ચેમ્બરની દીવાલ અને બડકા નીકળવા ના ભૂગાળાની દીવાલ વચ્ચે કાંચ એગ્રેગેશનના વાસણો મુકવાની વ્યવસ્થા હોય છે. વાસણો પર ભૂમીના ધ્રુમટની કમાન આવે છે. ધ્રુમટો નીકળવા માટેના ભાગ એ વાસણોની નીચે મુધી પકોચે છે અને એમ, વાસણોને આપ્ય આપ્ય પછી આખી સ્ટેલો ધ્રુમટો કે ગેસ તે માર્ગે બાહર હવામા નીકળી જાય છે. ભડકાની વચ્ચે મફલ બેકસ હોય છે જેમા ટૂટી જતા વાસણોને બદલે બીજા વાસણો તરત બદલી સકાય તે માટે વાસણો આપ્ય આપ્ય તૈયાર થતા રહે છે. તેમજ એજ જગ્યાએ માણેકના રંગની અને કાઠી બગડીઓને રંગત બરાબર આપ આપવા માટે ફરીથી ગરમ કરવામાં આવે છે. ભૂમીઓ નાની મોટી બે

કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોણ નથી જાણતું કે બીજાની નવકરી બને વાળેદારી કરતા ચોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખૂબજ વધુ નફાવત હોય છે ?

સેંકડો રૂપિયા ખર્ચતાય ન મળી સકે એવા કીમતી હુનરોની સપુર્ણ માહિતી હવે તમને ચોડાક આનાના ખર્ચે=લગભગ મુક્ત મળી સકે છે આ રહી ચોડાક હુનરોની યાદી (પુરી યાદી માટે ૩૮ પાનાનું સુચિપત્ર મુક્ત મળશે)

ફિકેટના દડા—બનાવવાની માહિતી. અક ૧૨૨ મો. કી. ૪ આના.

કેક—પ્રકાર પ્રકારના લગ્નજંતુદાર કેક બનાવવા વિષે. અક ૧૧૧ અને ૧૩૫ મો. કી. ૮ આના.

કેડમિયમનો ઢોળ—ધાતુ - ઢોળના આ અપ્રચલિત વિભાગની સપુર્ણ માહિતી. અક ૧૩૯ મો. કી. ૪ આના.

કેમફર-આઈસ-અક ૧૪૬ મો. કી. ૬ આના.

કેરેટનું સોનું —Carat Gold બનાવવાની પુરી વિગતો અક ૧૦૯મો. કી. ૪ આના.

કેશર અર્થાત જંબુફરના—વાવેતર વિષે. અક ૮૪મો. કી. ૪ આના

કેસીન—દુધમાથી બનતી એક વાનગીની પુરી માહિતી અક ૧૧૧મો. કી. ૪ આના.

કેળા—કેળની રોપણી અને કેળાના ઉપયોગો વિષે. અક ૪૫, ૮૯ અને ૧૩૫મો. કી. ૧૧ આના.

કેકમ જાડ—રોપણી માહિતી. અક ૧૨૩મો. કી. ૪ આના.

કેકમ બટર અને કેકો બટર—એકી બનાવટ-પદ્ધતિઓ વિષે. અક ૧૩૭મો. કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૨૧૦)

સાઈઝની બનાવવામાં આવી છે. મોટી ભૂમીમાં ૬ ખુલ્લા વાસણુ—જેમાં ૧૬૦ થી ૧૮૦ સેન્ટિમીટર સુધી સકે છે અને નાની ભૂમીમાં પાંચ ખુલ્લા વાસણુમાં કુલ ૧૮૦ થી ૧૦૦ સેન્ટિમીટર સુધી સકે છે. જુની ઢાંચની ભૂમીઓ જે હાલ વપરાશમાં છે અને ઉપર વર્ણવેલી નવી ડિઝાઈનની ભૂમીઓમાં જે ખાસ સુધારા અને લાભ છે તે નીચે મુજબ છે:—

(૧) એમાં ૧૩૦૦°C થી ૧૪૦૦°C સુધી ગરમી પેદા થાય છે અને તે ભૂમી એટલી ગરમી સહન પણ કરી શકે છે.

(૨) બળનળુ માટે બીડની બળીઓ ગોઠવેલી હોય છે.

(૩) એમાં હવા ઝરત મુજબ જોઈ એ ત્યારે અને ગમે ત્યારે આપી શકાય છે.

(૪) એમાં કાચનો રસ કરવા માટે ખાસ વાસણો વપરાય છે જે જોઈતી સખ્ત ગરમી ખર્ચી શકે તેવા હોય છે.

(૫) ભડકા નીકળવા માટે ગોળ ફરતી જગ્યા હોવાને કારણે ગરમી રહેતો વ્યર્થ જતો નથી.

(૬) ધુમાડાના બુગળામાં એવી ગોઠવણ હોય છે કે તાઝી હવા ખપપુરતી ઉપરથી બેચી શકાય છે.

(૭) ગરમીની બરબાદીના બચાવ માટે ચોખ્ખા ગોઠવણો અને કાળજી રાખવામાં આવી છે.

(૮) બરબાદ જતો ગેસ મફલ બોક્સ ગરમ કરવા માટે વાપરવામાં આવે છે.

કાચ બનાવવામાં ખર્ચ

કાંચ ૮૦ સેન્ટિમીટર મણુ ૧	
ખર્ચ સાથે	રૂ. ૬-૦-૦
રેતી ૫૦ સેન્ટિમીટર	રૂ. ૦-૮-૦
ચૂનો નર ટકાવાળો ૭ સેન્ટિમીટર	રૂ. ૦-૨-૦
સોડા એશ ૨૪ ટકાવાળો	
૧૯ સેન્ટિમીટર	રૂ. ૧-૨-૦
ટંકણ ખાર ૧૧ સેન્ટિમીટર	રૂ. ૦-૪-૦
પોટાશીયમ નાઇટ્રેટ (શુદ્ધ ખાર)	
૨ ટકા વાણુ ૧૧ સેન્ટિમીટર	રૂ. ૦-૪-૦

(પાના ૨૦૮ થી ૨૧૭)

કોપરેસ તેલ—એની વાસ અને ચીકણાપણું ફર કરવાની રીતો. અક ૭૮ મો.

કી. ૪ આના.

કોફી—ખુશખુબર કોફી બનાવવા સબધી. અક ૩૭ મો.

કી. ૩ આના

કોબી વાવેતર વિગે. અક ૫૩, ૧૨૧ અને ૧૩૫ મો.

કી. ૧૧ આના.

કોર્ન-ફ્લોર—અક ૧૪૭ મો. કી. ૬ આના.

કોલ્ડ ક્રીમ અને જોલી ક્રીમ—બેક પ્રકારની સાંદર્ય બનાવવાના પ્રમાણભૂત પ્રયોગો. અક ૧૩૬ મો.

કી. ૭ આના.

કોલ ગેસ અને કોલ ટાર—કોલસાના રસાયણશાસ્ત્ર ક્રિયા કોલ ગેસ અને કોલ ટારના ઇતિહાસ, બનાવટ પદ્ધતિ અને પેટા-બનાવટો વિગે. અક ૧૪૦ મો.

કી. ૪ આના.

કોલન વોલ્ટર—હલકી ભારી માલના ૨૧ નુસ્ખાઓ. અક ૫૮ મો.

કી. ૩ આના.

કોલ્ટિક રોડા—મસ્ટીક સોડા અને કોલ્ટિક પોટાશની બનાવટ વિગે. અક ૫૨ અને ૧૩૮ મો.

કી. ૭ આના.

કોમ ગેલમ બનાવવા સબધી. અક ૧૩૮ મો.

કી. ૪ આના.

કોમિયમનો ઢોળ—નાદિર ઢોળ હુજરની માહિતી. અક ૭૮ અને ૧૨૪ મો.

કી. ૮ આના

કુસીબલ કોથા મૂસ અક ૧૪૬ મો.

કી. ૬ આના.

ખજૂર ગે.જી—કેમ અને છે, તેની વિગતો. અક ૧૩૧ મો.

કી. ૪ આના.

ખજૂરી—વાવેતરની માહિતી. અક ૧૦૫ અને ૧૦૬ મો.

કી. ૮ આના.

ખસખસ—રોપણી સબધી. અક ૭૨ મો.

કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૨૧૧)

૨૨ માટે જોઈતી ચીજો

૧/૧૦ થી ૨ ટકા સુધી રૂ. ૧-૦-૦
મજૂરી ૨ ૬૪ ૪ આના ૦-૮-૦
૪૦૦ રતન બળતણ ૧-૧૪-૦
ચરચુરણ અને ધૃ ૦-૪-૦

કુલ ૧૧-૧૧-૦

કાચ અને તેની બગડીઓ માટે જોઈતો કાચો સામાન—

૧ રેતી કે રેતીના પથરો વ

આ પથરો સારી કાળના ૬૨ ટકા સિનિ કાવાના જોઈતા હોય તો અત્હામાદ ખાતેથી સુબર્ક સુધી ૧૦૦ રતનના રૂ. ૧ લેખે આવી સકે છે તેમજ મુબર્ક ધનાકામા રત્નાગિરી ખેડગામ વ જગ્યાએ પણ હાલકી ઝાતનો માલ મળી સકે છે

૨ ચૂનો પથર કે કળી ચૂનાના રૂપમા વપસાય છે અને કઠાટના આઠ આના લેખે મળે છે એનો ખપ લગભગ ૮ ટકા જોટના છે અને અહમલનગર તથા સુરત ડિસ્ટ્રીક્ટથી મેળવી શકાય છે

૩ હેરીયમ ઓમ્મ ઇડ લગભગ મે ટકા ખપતુ હોઈ ૨૦ રૂપે હફવે લેખે દેશાવરથી આવે છે

૪ ટકનખર મે ટકા ખપતુ હોઈ ૨૪ રૂપે હફવેટ દેશાવરથી આવે છે

૫ મડા એશ-૨૪ ટકા ખપતુ હોઈ ૭ રૂપે હફવે લેખે દેશાવરથી આવે છે

૬ જિક ઓકસાઈડ મે ટકા ખપતુ હોઈ ૫૮ રૂપે હફવેટ નખ બગડાની આવે છે

૭ પોપારીયમ નાઇટ્રેટ-એ ટકા ખપતુ હોઈ ૨૪ રૂપે હફવે લેખે બગડાની આવે છે

૮ રંગો માટે પોપારીયમ બયકોમે ૧૦૦ રૂપે હફવેટ કોપર એકસાઈડ ૧૫ રૂપે રતન મેગેનીઝ ડાઈ ઓકસાઈડ ૧૦ રૂપે હફવેટ મામા ઓકસાઈડ ૧૨ રૂપે રતન સેનેનીયમ ૬ રૂપે રતન ફેડમીયમ સનકાઈડ ૬ રૂપે રતન અને યૂરેનિયમ ઓકસાઈડ ૮ રૂપે રતન, મળી સકે છે

(પાન ૨૧૦ થી આગળ)

ખાતર—ઝાત ઝાતના ખાતરો વિશે અક ૭૦, ૭૧, ૭૮, ૮૭, ૧૩૪ અને ૧૪૫ મો.

કી ૧-૧૦-૦

ખાદીને નિખારવી અને રંગવી—પુરી કિયાઓ અક ૮ મો કી ૩ આના

ખાસ પ્રકારના સાબુઓ - જુદા જુદા ખાસ પ્રકારના સાબુઓ બનાવવાની સચિત માહિતી અક ૮૭ મો કી ૪ આના

ખાડ કેમ બને છે ?—શરડી જોળ અને લાકડાના વહેરમાથી ખાડ બનાવવી (ખાસ સચિત લેખ સહિત) અક ૩૫, ૪૬ અને ૬૨ મો કી ૧૦ આના

ગળી—ઝાડુ વાવેતર અને રંગનો ઉયોગ-અક ૧૦૫ મો કી ૪ આના

ગન મેટલ—અક ૧૪૬ મો કી ૬ આના

જી રેટર—રશર રેટરનો એક તદ્દન નવો અને અજબ જવો પ્રકાર અક ૮૩ મો ૬ કી ૪ આના

ગ્રોમર્સ સોલ્ટ—બનાવવાની માહિતી અક ૧૩૭ મો કી ૪ આના

ગધનો તેજાખ—સત્રધુરિ એસિડની બનાવટ વિશે અક ૬૮ મો કી ૪ આના

ગાજર—વાવેતર મળથી અક ૧૧૮ મો કી ૪ આના

ગાદીચા—રેશમી જાતી અને સુતરાઈ ગાત્રી ચાત્રી બનાવવા તથા ઉયોગ વિશે અક ૪૨ અને ૧૪૧ મો કી ૭ આના

ગ્રાઇપ વોગર—મચ્છાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી દવાની બનાવટના ચાર પ્રમાણમાં પ્રયોગો અક ૬૫ અને ૮૨ મો કી ૭ આના

ગિસરીના બનાવટ વિશે અક ૫૪ મો કી ૩ આના

(જુલો પાનુ ૧૭-)

નાની ભૂમી સાથેનું કારખાનું ઉલ્લુ કરવા માટે લગભગ રૂ. ૬૦૦ ખર્ચ થાય છે. વ્યાજ આધ અતે નુકસાની વ. મુકી ઉપર ૧૦ ટકા લેખે ગણીએ તો વાર્ષિક રૂ. ૬૦ થાય છે.

કામ કરવા માટે છ માણસો રૂ. ૩-૮-૦	
કાંચ રૂ. ૬-૦-૦	
બળતણ રૂ. ૧-૧૪-૦	
કેરોસિન ઓઈલ રૂ. ૦-૪-૦	
પરચુરણ રૂ. ૦-૨-૦	
પેકિંગ વ. ખર્ચ રૂ. ૨ ૪-૦	

૧૪-૦ ૦

ઉપલા ખર્ચમાં ૧૦,૦૦૦ બગડીઓ નૈયાર થાય છે જેની વેચાણ કીમત રૂ. ૨૪ ૦-૦ ગણતા રોકાણ રૂ. ૧૦-૦-૦ નફો રહે છે. મહીને ૨૦ દીવસ કામ કરવામા આવે તો સરેરાશ રૂ. ૨૦૦ ની આવક ગણી સકાય.

(અર્થાત, ઉપરી બધી ગણતરી ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઓફિસર સાહિબ તરફથી મળેલી હેઠળ આજના સન્મેગો અતે ભાવો જોતા ફરકાર હોય, એ સંભવિત છે તેથી કામ કરવા ઇચ્છનાર હાપ્સે એ ખામત ફરીથી ચોક્કસાઈ કરી લેવી આવશ્યક છે.

સુઅર્ધ ઇન્સાફના ઉત્તર વિભાગમાં નીચે ગણાવેલી જગ્યાએ હાલમાં બગડીઓ બનાવવાનું કામ થઈ રહ્યું છે.

કપડવંજ, ખેડા (વાયા નદીવાદ), તારાપુર (જી. ચાણા, રેલ્વે સ્ટેશન બોધસરથી લગભગ ૭ માઈલ દુર), ચિત્તણી (જી. ચાણા, રેલ્વે સ્ટેશન વાનગામથી આસરે ૮ માઈલ દુર).

આ હુનર માટેની વ્યવસ્થિત કેળવણી— રેલ્વે ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એક્સપેરીમેન્ટલ વર્કશોપ, રૂનોમા સરકારના ઔદ્યોગિક ખાતા તરફથી આપવામાં આવે છે.

[ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઓફિસર સાહિબ સુરતના સહકારથી.]

(પાના ૧૭૭ થી આગળ)

ગુપ્ત શાહીઓ—ખાનગી પત્રો લખવા માટેની ગુપ્ત શાહીઓના અતેક પ્રયોગો. અક ૧૧૮ મો. કી. ૪ આના.

ગુલાબ—ગુલાબના છોડાના ઇતિહાસ અતે રોપણી સબધી. અક ૪૭, ૫૭, ૫૮ અને ૫૯ મો. કી. ૧૩ આના.

ગુલાબજાળ અને કેવડાજાળ—ખગ અને નકલી અર્કની બનાવટ તથા પ્રયોગો. અક ૭૮ મો. કી. ૪ આના.

ગ્રેપ ક્રુટ—રોપણીની માહિતી. અક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

ગેલેસિથ—રમકડાં, કાંસકી વ. માટે વપરાતા સુદર પદાર્થની બનાવટ સબધી. અક ૧૧૭ મો. કી. ૪ આના.

ગોલ્ડન સ્પીલ—ઔષધી-છોડની રોપણી વિષે. અક ૧૩૮ મો. કી. ૪ આના.

ગોળ—શેડીના રસમાંથી ગોળ બનાવવાની સપુર્ણ અને સચિત માહિતીનો ખાસ લેખ બીજી સુચનાઓ સહિત. અક ૧૧૦ અને ૧૩૦ મો. કી. ૮ આના.

ઘઉં—વાવેતરની સપુર્ણ માહિતી. અક ૧૪૧ મો. કી. ૪ આના.

ઘટ્ટ દુધ - કિયા Condensed Milkની બનાવટનો ખાસ લેખ. અક ૮૭ મો. કી. ૪ આના.

ઘરગથ્થુ સાધુ—ઘરગથ્થુ સાધુ બનાવવાની તત્ત્વ નવી, સરળ અને સસ્તી પદ્ધતિનો સચિત લેખ અક ૧૦૮ મો. કી. ૪ આના.

ઝોડેર સાથેનું પેસા મોકલી આપો નાની રકમના ઝોડેરનું વી પી. કરતા નથી. ‘કમર’ અકેન્ડ ટપાલ ખર્ચે દિનદિમા મુલાકા છે. પણ વી પી થી મજાવાય તો તેનો ખર્ચ માલકને ધિરે જુદો પડે છે.

કમર ઝોડેર, સોલાજરવાડા, સુરત.

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-બેકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમા પ્રગટ થયલા ખાસ ઉદ્યોગો.

★

સિમિન્ટ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ
અક ૮૧મે ૪ આના
સેલ્યુલોઈડ
બનાવટની વિગતો અક
૭૭મે ૪ આના

હોઝિયરી

ગજારાક, મેખા મકેસર વ
વ ની બનાવટ ત્યા કારખાના
માટે સરળ અને સચિત્ર
માર્ગદર્શન (શુદ્ધ ઉદ્યોગ માટે
પણ ઉપયોગી) અક ૪૦,
૬૫ ૮૬ અને ૧૩૩મે
૧૫ આના

એનેમલ કામ

એનેમન કિંવા તામચીનીના
વાસણો વ બનાવવાની સપ્પણ
માહિતી અક ૧૧૪મે
૪ આના

કાંચ-કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ
માટે ઉપયોગી અક ૫૦મે
૩ આના

વિજળીક બેટરીઓ

સ્વશક્તિ ધટકી ટેનિફાઇન વ
માટે વપરાતી બીની ત્યા સુકી
બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ
અને પેન્ટ પ્રયોગો અક ૬,
૩૬, ૪૪, ૫૦, ૬૩, ૫૭,
૭૪ અને ૮૬ ૩-૧૦-૦
નકલી રખર

બનાવવાના પ્રમાણબદ્ધ પ્રયોગ
અક ૧૪૦મે ૪ આના

સિવવાની સોય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ અક
૮૫મે ૪ આના
કોસ્ટીક સોડા
બનાવવાના પ્રયોગો અક
૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મે
૧૧ આના

વોરનિશ

૩૫ જાતના વોરનિશના
નુસ્ખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો
અક ૪૦, ૪૨, ૪૩ ૪૫,
૪૬ અને ૫૦ મે ૩ ૧-૨-૦

સુદરતા શબ્દ અરીઠી સકાય છે
માથાના વાળ ખૂન-સૂતી
માટે સુરેરી છે અને તેમને
સુનેહરી નર્મ અને સુસેમિત
રાખવા માટે તેન બનાવવાના
૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનુ
પુસ્તક—

કેશ શુભાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને
ઉપયોગની સપુર્ણ માહિતીઓ
સાથે બી પો ખ સાથે
પાઘ આના

વેલ્ડેબલ ધી (વનસ્પતિ ધી)

બનાવવાના નુસ્ખા અક
૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મે
૧૫ આના

કાગળ

બનાવટ અને ઉદ્યોગની સપુર્ણ
માહિતીઓ સહિત અક ૫૫
૮૬, ૮૭ અને ૧૪૫મે
૧૫ આના

કાર્બન પેપર

કાર્બનિંગ, કુખીકરિંગ વ
બનાવટ માટે ઉપયોગી નુસ્ખા
અક ૪૨મે ૪ આના

કોલન વોટર

હાથી અને ઠારી જાતના
૨૧ નુસ્ખાઓ અક ૫૮મે
૩ આના

દિનાસળી-માચિસ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ અક
૪૮, ૭૩, ૭૮ અને ૮૧મે
૧૫ આના

શાહીઓ-કાઉન્ટન પેન માટે
બ્લુ બ્લેક, લાવ કે કાચી
૨ગ-બ-૨ગી શાહી બનાવવાના
ઉપયોગી નુસ્ખાઓ અક
૧૩૩ મે ૪ આના

ટોઈલેટ સાબુઓ

વિવિધ પ્રકારના સાબુ બના
વવાના ૧૮ નુસ્ખાઓ અક
૧૩૪મે ૪ આના

રેનોડીમ

ખૂબ-સૂતી અને સોદ્ધ
વધારવાના કીમો માટેના
નુસ્ખા અક ૧૪૦મે
૪ આના

શરબતો

ખરા અને બનાવટી સુરખૂતા
અક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મે
૧૦ આના

આઈસક્રીમ

શરબતી વેનિકા નરમી
વ વ ના આઈસક્રીમ બનાવ
વાના ૨૩ પ્રયોગો અક ૮૦
અને ૧૧૨મે ૪ ૮ આના

કમર-ઓફિસ,

સોદાગરવાળા, સુરત.

દાદાભાઈ નવરોઝજી

ઝાંખી જીવન-રેખા

જીવન રહસ્ય :

દુનિયામાં એ પ્રકારના સ્વભાવના માણસો હોય છે, એક ટૂંકી દુન્યવી બુદ્ધિના અને ખીજા વિશાળ ધર્મ-બુદ્ધિના જોવામાં આવે છે. એક એવા હોય છે કે જે કાયદો થતો હોય અને પકડાવાનો કે સામેથી માર પકડાવો સંભવ ન હોય તો, ગમે તેમ કરી લેતાં-માનવતાના ઉમદા વારસામાથી નીચા ઉતરી પડતા-અચકાતા નથી. ખીજા એવા હોય છે કે સર્વસ્વ યુમાવે પણ નીચા નજ ઉતરે. દેશ-નેતાઓમાં પણ તેવા એ પ્રકાર હોય એ દેખીતું છે. હિંદના દાદા આ ખીજા પ્રકારના મનુષ્ય હતા. પ્રજાનો કાયમનો પ્રેમ, કાયમની ભકિત તો સદા આ પ્રકારના નેતાઓને જ પામી સકે છે; અને દાદાભાઈને પ્રજાએ હિંદના દાદાનું ગૌરવ આપ્યું તે તેમની ઉચ્ચ ધર્મ-બુદ્ધિને લીધે જ.

દાદાભાઈનું આપું જીવન અવયોગીએ છીએ તો, કોઈ જગ્યાએ તેમને હલકી ભૂમિકા ઉપર ઉતરેલા આપણે દેખતા જ નથી. તેમના આળપણમાં અને વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં તેમના આચાર વિચાર જાંચા જ હતા, વેપારધર્મામાં પણ સદા ઉચ્ચ પ્રદેશમાં જ તે વિચર્યા છે. દેશનું કામ એવું છે કે ઘણાઓ દેશનું હિત થતું હોય તો નીતિને હલકી પાડી દેવામાં વાધો ગણતા નથી; હલકું એમ કરવામાં જ તે પોતાનો ધર્મ માને છે. પણ દાદાભાઈએ એ હલકી નીતિ કદી સ્વીકારી નથી તેમનું રાજકારણ તેમના ખાનગી જીવનની જેમ મદા સ્વચ્છ અને ઉચ્ચ રહ્યું છે.

જીવનનો પ્રધાન સૂર :

દાદાભાઈના જીવનનો આરંભ અત્યંત ગરીબાઈમાં થયો હતો. પિતા યુઝરી ગયલા હતા.

વિધવા માએ મહેનત મજદૂરી કરી છોડાને ઉછેરીને મોટા કર્યો અને તે ઝમાનામાં જે કંઈ ભણતર મળી શકે તેમ હતું તે, તેને અપાવ્યું. ગરીબી એટલી બધી હતી કે એમને ભણવાનાં પુસ્તકો પણ કોઈ સખી મુદરચ અપાવતા ત્યારે કામ ચાલતું. સારું હતું કે તે ઝમાનામાં આઝમી જેમ નિશાળો એટલે શી કમાવાની દુકાનો નહોતી, પણ નફત શિક્ષણ આપવામાં આવતું હતું. નહિ તો દાદાભાઈ ભણતર વિનાના રહી જત, અને આપણે કદાચ આપણા દાદાને યુમાવી એમત. મોટા થયા ત્યારે તે જ કારણથી દાદાભાઈ બહુ જ ચૂસ્તપણે માનતા થયા હતા કે શિક્ષણ તો મફત જ મળે એવો પ્રમુખ દેશમાં થયો જોઈએ. તેઓ વિચારક હતા અને જાંચા વિચારો સેવનારા હતા, તેથી તેમણે પોતાના વિદ્યાર્થી અવસ્થાના દિવસો યાદ કરી સંકલ્પ કર્યો હતો કે હું લોકોની સદા યથી કેળવણી પામ્યો છું; તો મારે પણ મારું જીવન દેશની સેવામાં અર્પણ કરીને દેશને વળતર આપવું જોઈએ. કોણ કહેશે કે તેમણે પોતાનું કુરમ વ્યાજ સહિત વાળી દીધું નથી ?

* * *

ગરીબાઈ એ ખરેખર એક આકર્ષક રસાયણ છે. જે તેને રહતાં રહતાં લેવામાં આવે તો માણસનું સર્વ નૂર તે હરણ કરે છે. જે સ્વમાન સહિત સ્વીકારવામાં આવે તો માણસનું નૂર ચમકી ઉઠે છે. દાદાભાઈ આ પાઠલા પ્રકારના હતા. જુઓને, એમના બચપનના સંસ્કારો કેવા છે ? એક દિવસ ઘરમાં દાર ખૂટી ગયશે તે લેવા એમને પીડે મોકલ્યા. પીકાતું સારમજનક દ્રવ્ય

જોઈ એમણે ત્યાંજ દારૂ ભરાવે હતો. છોકરાં-
એને રમત રમતમાં અપચાડે બોલતાં સાંભળી
એમને કમકમી આવતી. પંદર વર્ષની ઉંમરે તેઓ
કોઈ એકાન્ત સ્થળે જઈ, હાથરત્ન સ્મરણ કરી
નાની નાની પ્રતિજ્ઞાઓ લેતા—“હું ગાળ કદિ નહિ
બોલું, હું વ્યસન નહિ કરું વગેરે વગેરે અને
પછી પોતે તે વસ્તુદારીથી પાળના.

દાદાભાઈ એમ માનતા કે અંગ્રેજીની
જીરૂથી દિલ્હીમાંના સરીરમાંનું લોહી વહી ગયું
છે અને જ્યાં સુધી તે જીરૂ સ્વરાજ્ય
સ્થાપન થાય નહિ ત્યાં સુધી દેશની બંધકર
ગરીબાઈનો નિકાલ કદી થવાર નથી. તેમના
મનમાં આ વિચારનું ખીજ છે કે ‘આશ્ચર્ય-
ચીજ હોતું જોઈએ. કોથી પ્રથમ કાગેસ
સને ૧૮૮૫માં મુબઈ ખાતે બરાઈ, તેમાં પણ
તેમનાં ભાષણોમાં એ જ સર તેમણે કહ્યું હતું.

“હું આપને બતાવી ચુક્યો છું કે દેશની
આખી આમ જનતા બંધકર દીનતા અને
દીનતાથી સંખડી રહી છે. તેનું મૂળ કારણ
એજ છે કે, આ દેશના રાજ્ય કારભાર ઉપર
પરદેશી કારભારીઓને મુકવામાં આવ્યા છે,
જેને પરિણામે દેશને સત્તા આર્થિક જોટ જઈ
રહી છે અને તેનું લોહી ચૂસાઈ રહ્યું છે.”

એક ભાષણમાં તેઓ કહે છે - “આ
વાર્ષિક ૨૦ રૂપિયાની આવકવાળા હિંદી પ્રજા-
જન ખસેથી કર લેવે. એ કર નથી, એ તો
તેનું લોહી પીતું જ છે.”

સાધારણ રીતે દાદાભાઈને મગજ સુમાર-
વાની ટેવ નથી. પણ હિંદી ગરીબાઈની ચર્ચા
નીકળતાં તેઓ ઉઠી જાય વિના રહી સકતા
નથી. એક ભાષણમાં તેમણે કહ્યું છે કે :
“આવો ગરીબ દેશ પરદેશી અમલદારોને બારે
બારે પગારો ક્યાંથી આપી શકે? સૌથી પહેલો
કાપ એ પગારો અને પેન્શનો ઉપર મુકાવો
જોઈએ. વાઈસરોય વરસે ૨૫૦૦૦ પૌન્ડને બદલે
૨૦૦૦૦ લેશે અને ગવર્નરો ૧૦૦૦૦ પૌન્ડને
બદલે ૮૦૦૦૦ લેશે તો તેથી તેમનાં માપણ

રોટીમાં ફેર ન્હી જવાનો નથી.”

આજે હિંદુસ્તાનની પ્રજાએ અનેક ભોગ
આપીને, લડતો લડીને પોતાની શક્તિ વધારી
છે, પોતાના આદર્શોને વધારે ને વધારે સ્પષ્ટ
રીતે કર્યાં છે, આજે આપણે “સ્વરાજ્ય” કહીએ
છીએ ત્યારે તેનો અર્થ સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતાથી
ઝરા પણ જોડો થતો નથી. દાદાભાઈનો
કર્મોનો જુદો હતો. તે વખતે તો સ્વરાજ્ય
શબ્દનું ઉચ્ચારણ પણ ખીતાં ખીતાં કરવામાં
આવતું હતું અને ઝાઝેર સત્તામાં કોઈ
સ્વરાજની હાકલ કરે તે મોટું વીરતાનું કામ
મણતું. પછી જ્યારે તેની પાછળ શ્રિષ્ટિશીલતાનું
બોરોભાર ચુલુગાન તેણે કર્યું હોય.

દાદાભાઈ પણ એમના હુમલાખીજા લોકોની
જેમ માનતા કે, અંગ્રેજી પ્રજામતને હિંદી
ખંડી સ્થિતિ જણાવવામાં આવશે તો, કોઈક
દિવસ તે આ દેશમાં દેશી રાજ્ય કારભાર ચાલુ
થવા દેશે. એક સ્થળે તેમણે લખ્યું છે :
“હિંદુ હિંદી યાવ એના જેવું બીજું કંઈક નહીં.
કશું શિષ્ય નથી. આ-હું મારા ભત્રીજા અનુ-
ભવની વાત કરું છું. એટલે જો આપણે પૂરતો
મોટો ધોંટો પાડીને અને ચીવટાઈથી આપણો
આવાજ કાઢીશું, તો એમના ધધામાં રોકાવેલાં
અતરમાં તે પહોંચશે, અને આપણી મિહનત
નકામી નહિ જાય.” વળી તેઓ અંગ્રેજોની
રાજ્ય સંસ્થાઓના ચાહક હતા. ધણીવાર તેમાં
પોતાની શ્રદ્ધા બતાવતા. બારે પરિશ્રમે, ધણી
વાર નિષ્ફળતા મળવા છતાં ક્રિસ્ટાંડની પાર્લા-
મેન્ટમાં જગ્યા મેળવી, તે ત્યાં હિંદુસ્તાનની
વકીલાત કરવા ગયા. પણ આ દેશને નિર્ભીક
મરણતોલ કરનાર તેજ પરદેશી લોકોનો સ્વાર્થ
કારભાર છે એમ તેમને બરાબર સ્પષ્ટ સૂઝી
ગયું હોવાથી, તેવી સત્ય વસ્તુનું નિરપણ કરતાં
તે કદી કર્યા નથી.

હાલેર કોંગ્રેસના પ્રમુખપદેથી તેમણે
ઝાઝેર કહ્યું હતું કે ‘સૌ વર્ષના અર્થા-
નમાં અર્થાન રાજકારભાર પછી પણ આ
દેશની આવી દીનદીન દશા (માણસ દીઠ રૂ.)

રબી આવક) યદ્ય પડી છે, તે કેવું બચાર છે? આવી સ્થિતિ કેમ કરીને નબી શકે? આપણે પોતે અથવા સગાં જોડા ભ્રમમાં ગ્રેસુ જોઈતું નથી. નહિ તો સમય બનેના ઉપર એવી આશ્વ લાવી મુશ્કે કે પાઠ્યથી તેને આડાં હાય કેઈ ઈ શકે નહિ.”

એમ અકળામણ કાઢ્યા પછી હવે તે અંગ્રેજોની ન્યાયવૃત્તિને અપીલજ આપતી. તે યોગ્ય સીધી હકતના અને સત્યાગ્રહના દિવસો હતા? તેઓ પાનાના પાના ભરીને અંગ્રેજ અધિકારીઓના પોતાના વચનોનો ઢગલો કરે છે “જુઓ તમારાજ માણસોએ આ બધી ચૂરની દલીલો સ્વીકારી છે. જુઓ, તમારી રાષ્ટ્રીએ અને તમારા વડા પ્રધાનોએ અને હિંદી વર્ગીયો —એ આવા આવા વચનો અમને આપેલા છે અને અમારા હકો સ્વીકારેલ છે, વગેરે.” એમ અપીલ કરીને પણ પોતે જાણે છે કે કેઈ તેમને સાજાજવાનું નથી એટલે વળી વધારે વરાળ કાઢે છે “જો અમે ચળવળ નથી કરતા તો એ લોકો કહે છે કે અમે સતુષ્ટ છીએ જો અમે બોલીએ તો કહેશે કે આ લોકો ચળવળિયા છે. હિંદી લોકોને સરકાર કહે છે કે તમે બધા રણસર આવો, ત્યારે સરકાર પોતે તો બંધારણને ખાડામાં નાખી આપ ખુદીજ ચલાવે છે.”

કવકતાની સુપ્રસિધ્ધ મહાસભા ૧૯૦૬માં મળી હતી. વર્ષના બારથી નબી ગયેલા દાદાને નીજવાર પ્રમુખસ્થાને પધરાવ્યા હતા. લોકોએ પ્રેમના ઉમરાથી એમની ગાડી ખેંચી. દાદા પોતાના સારા જીવનનો મદેશો દેશ મારે લઈ આવ્યા હતા. પોતે તો બાપચું વાપી સકે એટલી શક્તિ હવે રહી નહોતી. ગોખલેના મધુર કદ મારફત તે સદેશો લોકોએ સાંભળ્યા. તે સદેશોની છેલ્લી કડિકામાં દાદામાઈએ પોતાના જીવન સદેશનો સાર અર્પણ કરી દીધો. —

“જો આજે હું પ્રેમ અને મક્તિનો છેવલેલો શબ્દ મારા દેશને અને દેશ બંધુઓને સંભળાવી સકું તો હું કંટુ કે,

એકંતા નાથો. કામમાં મચી જાઓ, અને સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરો; કે જોધી દેશમાં દુષ્ટાળ બને રોગથી આપણી કંગોડા દીન પ્રજા નાશ પામી રહી છે તે બચે; તેમજ જે કંગોડા લોકો ખૂંચે રોડલો ન પામવાને લીધે ભૂખમરાથી રીબાઈ રહ્યા છે તે પાળ બચે, અને આપણો હિંદ દેશ જગતની મોટી મોટી અને સભ્ય પ્રજાઓ વચ્ચે તેના ઉચ્ચતા ભૂતકાળને માથે એવું સ્થાન પ્રાપ્ત કરી સકે.”

આજે દુનિયામાં મિત્રણ સદાગ ચાલી ગઈયો છે તેનો તો તે યુગમાં ગેઝને ખ્યાલ પણ શાનો હોય? પણ તે વખતે રશિયાનો “હાક” સૌને ડગી રહ્યો હતો. રશિયા હિન્દુસ્તાન ઉપર ચક્રાઈ લાવે એવો પાકો મશવ હતો. મરકારને મીક દોડાદોડ યદ્ય પડી હતી જો સરકારને આજની સ્થિતિમાં પણ પ્રજાના મતોળની પડી નથી, તો તે જમાનામાં તો તેનો વિચાર પણ મને હોય? આજે ગાંધીજી મરકારને કહે છે કે જો આવડી મોટી પ્રજાને તેજો હથિયાર આપ્યા હોત તો દુનિયામાં અંગ્રેજ મામે માર્ક આપ્યું ઉચી કરી સકત નહિ તેમના જમાનામાં દાદામાઈએ પણ લગભગ એવીજ શિખામણ તેને સંભળાવી હતી “જો હિન્દુસ્તાનના લોકોને પોતાની મિહનત અને મિસકતનું ફળ નિરાંતે ખાવા દેવામાં આવે, અને જો અંગ્રેજ અને હિંદી વચ્ચે ન્યાયના વ્યવહાર બાંધવામાં આવે. જો એ રીતે સતુષ્ટ અને સુખી હિન્દુસ્તાન અંગ્રેજની કુમકમાં હોય તો તે એક નહિ પણ અવધો ઇજન રશિયાનેય લાગે પડે.”

[“ચરોતર” માસિકમાં પ્રાપ્ત શ્રી ભુગનરામ દવેના વ્યાખ્યાનમાંથી.]

✻ એક્યુમ્યુલેટર બનાવવાની રીત ✻

★

વીજળીના પ્રયોગો ઘેરે કરી વિજળીનું જ્ઞાન મેળવવા ઇચ્છતા બાળકોને ઉપયોગી નીવડશે માની ઘેરે નાનું એક્યુમ્યુલેટર કેવી રીતે બનાવાય તે દર્શાવવા નીચેના લેખમાં પ્રયત્ન કરે છું :—

૧ વોલ્ટથી ૬ વોલ્ટ સુધીનો એ. સી. કરંટ ટ્રાન્સફોર્મર મારફતે મેળવી એ. સી. કરંટ પર પ્રયોગો કરી સકાય; પરંતુ બ્યારે અવા લો વોલ્ટેજ પરના ડી સી. કરંટની પ્રયોગોમાં અરૂર પડે છે ત્યારે મુશ્કેલી ઉભી થાય છે. ડ્રાઈસેલોથી ડી. સી. કરંટ મેળવી સકાય, પરંતુ એ કરંટનો વપરાસ ૧ એમ્પીયર જેટલો હોય તો ડ્રાયસેલ જનરેટીથી ખવાસ થઈ જાય છે અને ખર્ચાળું બને છે ડ્રાયસેલો વધુ કરંટ પણ આપી શકે તેની નથી એક્યુમ્યુલેટર વધુ કામ આપી શકે અને ડ્રાયસેલ કરતા પરીણામે આછું ખર્ચાળું નીચેના લેખમાં એક્યુમ્યુલેટરના એક સેનની રચના આપી છે. તેના વોલ્ટેજ ૨ વોલ્ટથી ૨૨ વોલ્ટ હોય છે તથા એક્યુમ્યુલેટર બનાવી સીરીઝમાં જોડી વાપરીએ તો ૬ વોલ્ટ મગે આવી ૬ વોલ્ટની બેટરીથી મોટરના હોર્નની, અથવા નાના પંખાની મોટર, નાની લાઇટો, ઇલેક્ટ્રોમ્પેટિંગલ કમકાજ વગેરે થઈ શકશે ડાક્ટર લોકોને, શાક આપવાનું મશીન ચલાવવાના પણ ઉપયોગમાં લઈ શકાશે.

સાધનો — ૩" જડા સાગના પાટીયાની પેટી (ડાકણ વિનાની) અંદરનું માપ ૬" લાંબી ૩ ૧/૨" ઉંચી ૧ ૧/૨" પહોળી.

સીસાની ૧ ૧/૨" જડી પ્લેટ, નંગ ૩.

સીસાના વોશર ૧" x ૩/૪" x ૧/૪" જડા, નંગ ૩

૩" ડાયામીટર ગોળ માથાનો ૧૦" લાંબો ગેલ્વેનાઈઝ આર્થનું રકું, નટ માથે નંગ ૧

૩" ડાયામીટર ગોળ માથાનો ૩" લાંબો ગેલ્વેનાઈઝ આર્થનું રકું નટ સાથે નંગ ૧

સાગના લાકડાની પટ્ટીઓ ૧" x ૩/૪" x ૫ ૧/૨" લાંબી નંગ ૪.

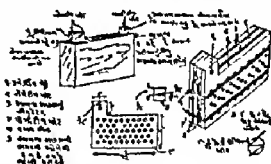
રબરની બેન્ડ ૧" લાંબી પહોળાઈ મગી સકે તે.

સર્ક્યુટરીક એસીડ - સિદ્ધર (અરત પ્રમાણે) ડિસ્ટીલ્ડ વોટર (શુદ્ધ પાણી) (અરત પ્રમાણે)

ગમર (અરત પ્રમાણે).

આકૃતિમાં ઉપરની વસ્તુઓના નમુના આપેલ છે.

બનાવટ:—સાગના પાટીયાની પેટીને, ગમર ગરમ કરી અંદર બહારથી ગમર લગાવી સુકાવા દો આ પ્રમાણે તથા થર લગાવો.

પટ્ટી બહાર દેખાવ સારો નાગે તે ખાતર બ્લેક જાપાન રંગનો એક હાથ મારો હરે આકૃતિમાં દર્શાવેલ માપની સીસાની તથા પ્લેટો લઈ તેની અંદર ૨ ૩/૪" ધ્રિય ડાયામીટર ડ્રીનથી કાણા પાડો, આશરે ૪૮ કાણા પાડો, વધુ જોઈતા થાય તો કંઈ વધે નહિ. એક કાણુ કનેક્ટીંગ બ્રાસ્ટ માટે પાડો.

૨ ભાગ પાણીમાં, ૧ ભાગ સલ્ફ્યુરિક એસીડ બેળની તેમાં સીંદુર બેળની દીલી કણીક જેવું બનાવે. આ કણીકથી કનેક્ટિંગ બોલ્ટના કાણા સિવાયના બીજા બધા કાણાઓ કાળજીથી પુરી દો. ત્રણે પ્લેટોને આ પ્રમાણે તૈયાર કરી સુકાવી લો.

આ તૈયાર થયેલી પ્લેટમાંથી બે પ્લેટો “નેગેટીવ” તરીકે તથા એક “પોઝીટીવ” તરીકે વાપરવાની છે. આકૃતિમાં બતાવ્યા પ્રમાણે બે છેડે બે નેગેટીવ પ્લેટ રાખી વચ્ચે પોઝીટીવ પ્લેટ રાખો. પોઝીટીવની બંને બાજુએ સાગના લાકડાની ૧”x૩”x૫” સાંખી પટીને ગરમ ડામરમાં બોળી સેપરેટર તરીકે આકૃતિમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ચોદી દો તેજ પ્રમાણે બીજી બે પટીઓ પ્લેટને નીચેને છેડે ચોદી દો આ ત્રણે પ્લેટના બ્લોકને ૨”મરની બેન્ડમાંથી એક એક પટીથી ઊપર નીચે તાણી બાંધો. નેગેટીવ પ્લેટો વચ્ચે જગ્યા રહી છે તેમાં સીસાના ૧”x૩”x૫” ના વોલ્ડર મુકી, ૧૧” લાંબા કે કાચામીટરના ગેલ્વેનાઈઝ આપર્નના બોલ્ટ પરોવી નટથી પકડમાં લઈ લો. ૩” લાંબા ગેલ્વેનાઈઝ આપર્નના નટ બોલ્ટને પોઝીટીવ પ્લેટમાં ટરખી નહ તરીકે બાંધી દો. વિજળી બેચના માટે આ બે બોલ્ટ સાથે તાર બાંધવા. આ આખા બ્લોકને ડામરનો થર દબ તૈયાર કરેલી સાગની પેટીમાં મુકો.

પાંચ ભાગ પાણી (ડિસ્ટીલ્ડ વોટર અને ૧ ભાગ સલ્ફ્યુરિક એસીડનું મિશ્રણ તૈયાર કરો. આ મિશ્રણ સાગની લાકડાની પટીના ૧”x૩”x૫”ના સેપરેટર દૂબે નેટલી સપાટી સુધી ડામરના થર દીઘેલ પટોમાંની ખાલી જગ્યામાં રેડો. આ એક્ઝ્યુમ્સેટરની પ્લેટોને ‘ફોર્મ’ ધ્યાં પછી કામમાં લઈ સગશે.

પ્લેટ ફોર્મ કરવાની રીત:—

એક્ઝ્યુમ્સેટરની પોઝીટીવ પ્લેટ ચાહંગ બોર્ડના પોઝીટીવ ટર્મિનલ સાથે તથા નેગેટીવ

પ્લેટ, નેગેટીવ ટર્મિનલ સાથે નેડી ૧ એમ્પીયર કરુન્ટથી ૭૨ કલાક સુધી ચાહંગ કરો. પછી તેના પર એડ નાનો વિજળીનો ગોળો નેડી નેને ધીમે ધીમે ડિસ્ચાર્જ થવા દો. આ રીતે બીજી વાર ૭૨ કલાક ચાહંગ કરો. આમ કરવાથી પ્લેટ ફોર્મ થશે. ફોર્મ થયેલી પ્લેટમાં પોઝીટીવ પ્લેટ થેરા ચાહંગેટ ૨ગની તથા નેગેટીવ પ્લેટ રહેટ ૨ગની દેખાશે. ફોર્મ કરેલ પ્લેટોને ફરીથી ચાહંગ કરવા માટે ૨ થી ૩ એમ્પીયરનો કરુન્ટ ૧૮ કલાક સુધી આપવાથી તેમાં વિજળી બરાઈ આવશે.

સૂચના:— પુરેપુરી ચાહંગ કરેલ એક્ઝ્યુમ્સેટર ૨.૨ થી ૨.૧ વોલ્ટ બતાવશે. અને ડિસ્ચાર્જ થયેલ સેલ ૧.૮ વોલ્ટ બતાવશે. વોલ્ટેજ પરથી એક્ઝ્યુમ્સેટર ચાહંગ થઈ ગયું કે નહિ અથવા ડિસ્ચાર્જ થયેલ છે કે કેમ તે જણાઈ આવશે. પ્લેટ ફોર્મ કરતી વખતે, ચાહંગ તથા ડિસ્ચાર્જ કરતાં વખતો વખત વોલ્ટેજ માપી જોતાં. ડિસ્ચાર્જમાં ૧.૮ વોલ્ટ કરતાં વોલ્ટેજ ઓકો ન થવા દેવો વોલ્ટેજ ઘટેશે. લાગે તો તેને ફરીથી ચાહંગ કરવું.

‘એટરી ચાહંગ’ પાણી જેવા માટે લાઇટ્સ મીટર આવે છે, તેથી પાણીની ડેન્સિટી મિનિમામ એકાદ વાર માપી જોવી નહા જોઈતા પ્રમાણમાં પાણી ઉમેરવું. બ, પાણી કાઢી નાંખી નવું બરવું હોય તો. પ ભાગ પાણી અને ૧ ભાગ સલ્ફ્યુરિક એસીડનું મિશ્રણ બરવું. દરેશાં પાણીમાં એમ્પીડ રેડવું પણ એસીડમાં પાણી ન રેડવું. આ મિશ્રણ કાળજીપૂર્વક તથા ધીમે ધીમે બનાવવું કારણ કે, એસીડ તથા પાણીના યોગથી બહુ ગરમી પેદા થાય છે. આવું મિશ્રણ બીનાઈ માટી અથવા કાંચના વાસણમાં કરવું.

શ્રી હર્ષદગાય ૨. બર

[“વિજળીની દુનિયા” ના સાગન્યથી.]

ધર સંસાર કિંવા ખાનગી જીવન

[મિ. હર્ષદ એન. કેસનના એક લેખનો સરળ અનુવાદ]

ખેશક, ધરના સારા કે નારા જીવનની અસર વેપાર અને વહેવાર ઉપર પડે છે.

જેણે પણ એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્યો હોય કે, તે ઉન્નતિ કરશે, પ્રગતિને પથે પડશે, તેણે પહેલાં પોતાની જાતનેજ આ પ્રશ્ન કરવો જોઈએ કે "મારે શુદ્ધ-જીવન, અને સફળ બનાવવા અને વિનય અપાવવામા કેવી રીતે મદદગાર થઈ શકે છે ?"

"ધર" એક એવી ઝુરરી વસ્તુ છે જે, આપણે લુલી કે છોડી સફાએ તેમ નથીજ. થોડાક ભોંકાને તેનાથી બળ અને બુધ્ધી મળે છે. અને કેટલાક તેમા ભાગ લુલીજઈ જીવન-દોડમા હતાશ અને નિરાશ થઇ જાય છે. કેઈ પણ મનુષ્ય જે પોતાનો કોઈ હેતુ પાર પાડવા માગે છે, તેને માટે તેણે શુદ્ધ જીવન અગત્યનો ભાગ બનવે છે અને તેજ પોતાની ઉન્નતિ માટેના મુખ્ય ધ્રેરક અને પોષક હોય છે. તે બહુજ ધીમતી સહકાર છે જે, કોઈ શખ્સને પોતાના કુટુંબી-જનો તરફથી મળી સમ્મતો હોય તેને કોઈ વાતના ડુઝ્મ, શોક કે ચિંતા હોય છે તો તે, તેમની દરકાર કરતો નથી, કારણ કે તે, માત્ર પોતાના આ જીવન-સુખ માટે મધ્યમી આપ્તો અને મહત્વ સાથે ટકકર લે છે. ધરને માટે આપણે કહી સકીએ કે તે મનુષ્યની લાવનાઓ અને મનોવૃત્તિ કેળવવાના સાધનરૂપ છે. ખરી રીતે અહીંજ તે સર્વજ્ઞ સુખ અનુભવે છે; અને અહીંજ તે, સૌથી વધુ દુખી પણ રહ્ય છે.

મનની ચિંતાઓ અને મુઝવણો, નાશ કરવા કે અટકાવવા માટે જગતમાની આવાકીઓ એક બાજુએ તેમજ સુખી અને આનંદી-શુદ્ધધરનું જીવન એક બાજુએ મુકીએ તો પણ એક બીજાની સરખામણી સંભવિત

નથી. એક એવા મનુષ્ય માટે જે મગજ-શક્તિના કામ કરે છે, અને જેણે જીવન, કર્તવ્ય અને જવાબદારીઓના ભારથી ભરપૂર હોય છે, તેને માત્ર ધરની ચાર દીવારો વચ્ચેજ સુખ અને સતોષ મળી શકે છે. તેને માટે પોતાના ધર કરતાં કોઈ પણ વસ્તુ વધુ મિહતર હોઈ શકતી નથી. આજ તે સ્થાન છે જ્યાં તેનો આત્મા પૂરી રીતે આરામ અને આનંદ અનુભવી શકે છે. આ એક એવું બખ્તર હોય છે જેમાં, તે બાકરની માર અને મુકીઓથી રક્ષિત રહે છે કદાચ ત્યાં પણ કોઈ પણ પુરુષ પોતાના ધર સંસાર બાબતમાં એમ કહી શકતો નથી કે, 'તે એક સાધારણ જગ્યા છે. આ તો તે જગ્યા છે જ્યાંથી તેની જીવન જાગૃતિ અને ઉન્નતિનો આરંભ થાય છે, અને આ એકજ જગ્યા છે જ્યાં તેના માર્ગમાં અગવડો અને ગાડાઓ પણ ઉભી થઈ શકે છે.

એક 'યુવાન' માટે સવધી એજ કાંઈક હોય શકે છે તો તે, માત્ર તેની પતિન-જેના સ્વભાવમાં સમાનતા હોય અને વાસ્તવિક રીતે તેને યોગ્ય પણ હોય.

રોજ રોજ આપણે પતિ પતિનીઓના શુદ્ધ-કલેશ (ધર-કાકાસ) વિષે સામળીએ છીએ અને એવી પણ હજારો ધરનાઓ હોય છે જે જાહેરમા આવતી નથી.

સવારે કારખાને, ઓશીસે કે દુકાને જતી વખતે જ્યારે પતિ પોતાના પતિને આનંદી સ્વભાવે અને હસ્તે વદને વિદાય કરે છે તો, પતિ વીર અને ઉત્સાહી બની પોતાને કામે વળગે છે અને જે તેજ વક્તે તેને કોઈ રીતે પજવવા કે ત્રાસ આપવામાં આવે તો, તે

હતાશ અને બમ હૃદયે નિરંતરાહી બની કમો વળગે છે. (ન્યાં પશુ તેવું ચિત્ત ભાગ્યેજ લાગતું હશે.)

દરેક પલિતુ પેહલું કર્તવ્ય એ છે કે પોતાના પ્રતિના સ્વભાવ અને મનોવૃત્તિ સાથે મળતી રહે અને હરહંમેશ તેની લાગણીઓ અને ભાવનાઓનું માન અને ધોરણ મળતી રાખવાની ચિંતામાં તસ્લીન રહે. ધણાય શખ્સોએ પોતાનું જીવન નવેસરથી શરૂ કરવું જોઈએ, કારણ કે તેમના ધરોમાં સુખ અને આનંદ જેવું કશુંજ હોતું નથી. તે માત્ર દેખાવ અને ડાળ પુરતુંજ સુખી જીવન રહેતું છે.

અમે કેટલાક પતિ-પતિઓને જોયા છે કે, તેઓ સવારે ચાહ માટે અર્ધા કલાક લગી એકજ જગ્યાએ સાથે બેસે છે પણ તેમની વચ્ચે માત્ર દસ-શપ્તો નેટલી વાત પશુ થતી નથી. આ રીતે તેમના દીવસનો સુદર્ત સુખ યવાનો બદલે અશુભ બને છે. તેમના દીવસની શરૂઆત કુખમરી હોય છે.

ધણા એવા ધરો હશે ન્યાં બાપ પ્રવેશે છે ત્યારે બાળકો ભય-ઝરત યર્ષા પુકારી ઉઠે છે, “ચુપ રહો, બાપા આવી રહ્યા છે.” અને તેથી વિરૂધ્ધ, કેટલાક ધર એવાય પશુ છે ન્યાં, બચ્ચાઓ હર્ષાવેશમાં પોકારી ઉઠે છે. “દોડો, દોડો...બાપા આવ્યા” આ બન્ને વાતો એક બીજાથી કેટલી બધી વિરૂધ્ધ અને વિચિત્ર લાગે છે !

સાધારણ રીતે ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવ્યું છે કે, શરૂઆતમાં પતિ પોતાની પત્નિ અને સત્તાનમાં બહુજ સારી રીતે આનંદ પ્રાપ્ત કરે છે—સુખ ભોગવે છે.

તે, પોતાના અર્ધાંગની માટે સારામાં સારા વસ્ત્રો ખરીદી સકાય તે ખરીદી લાવે છે. રૂપ્યા ખર્ચવામાં પશુ પાછીપાની કરતો નથી. પરંતુ પછી, પોતાના કાર્ય-ક્ષેત્રની હદ ઉપરાંત રોકાણને કારણે તે પ્રથમ મુજબ પોતાના “ગૃહસ્થાશ્રમ” તરફ લક્ષ આપતો નથી. તે આ

નજીવી બાબતોને ઉઘાડી દે છે ઉઘાવતો રહે છે, જેનાથી તે પોતાની પત્નિ તરફ હેત અને પ્રેમભાવ દેખાડી સકતો હતો. પરંતુ આ ન્હાની સુની બાબતો બેગી યર્ષા એક મોહું સ્વરૂપ ધારણ કરી શકે છે, પતિનો કેમળ સ્વભાવ દરથકર કરી સકતો નથી અને તેવું પરિણામ એ આવે છે કે, તેમનું સ્વર્ગ સરખું સુખી જીવન નક સમાન કુખી યર્ષા ભય છે. પતિ એમ સમજે છે કે, તેણી તરફ બેદરકારી બતાવાઈ રહી છે અને એજ બમ તેમના “ધર” કુટવાના કારણ રૂપ યર્ષા પડે છે.

વાસ્તવિક રીતે મનુષ્યની પ્રગતિ મારે એ વસ્તુઓ અગત્યની છે. એક તો તેના વેપાર અને બીજું તેનું કુટુંબ જીવન સાધી પતિ તેને જોઈ એ કે એ બન્ને ઉપર ધ્યાન રાખે. તેને પોતાના બુદ્ધિ બળ સાથે આત્મમળ (પ્રિમસાચ) પણ વધારવો જોઈએ. જે પતિ પોતાના વેપાર તરફ બેદરકાર છે થા પોતાના ધર તરફ લાપરવાહ છે તે, અધૂરો મનુષ્ય છે. ધરને એમ નહીંજ સમજવું જોઈએ કે, તે રાતના કમકાજ માટે ઓફિસ છે થા ફક્ત મુંઝા માટે ઓરોડા કે ધર્મરાણા.

દિવસભરની સખળી મુઝવણી અને ગુચ-વણોને ધરને બારણે મુક્યા પછીજ ધરનાં પ્રવેશ કરવો જોઈએ. ધર માત્ર શાંતિ અને આરામ મેળવવાનું સ્થાન હોતું જોઈએ, ન્યાં યાદેલું મન મુખ અને આનંદ અનુભવી સકે.

ન્યારે એક બાપ પોતાના સંતાનો સાથે બેસે છે, ત્યારે તે દીવસભરના શ્રમ અને ચિંતાઓને—મોંઘવારીના વધી પડેલા ખર્ચ, લેણદારોની ઉપરાણીઓ, વેપારના તોટા અને એવી પ્રકારની બીજી વાતો—સુધી જાય છે.

મનુષ્યના જીવનના માત્ર બેજ હેતુઓ હોવા જોઈએ, એક વિજય અને સફળતા અને બીજો મુખ અને સંતોષ.

જે કોઈક મહેનતુ અને શ્રમજીવી પુરુષ પોતાના કાર્યમાં પ્રગતિ કરવાના પ્રયાસોમાં

શુ તમે કાણુ વાસણમાં પાણી ભરી સકો છો ? નહોત, પછી પાણ પાણ કરી નાણુ ભેગા કર્યા વિના ધનવાન પણ નહોત થયાય. "ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય" અને "કાકરે કાકરે પાણ બધાય" આ બન્ને કહેવત તો ખુરર સાંભળી હશેજ. આપણા સસારનો વહેવાર ચનાવવા માટે નાણુ કમાવાની જરૂરી જરૂરત છે તે કરતાં વધુ અતિ વિશેષ, તેમને કરકસર કરી યોગ્ય રીતે ઉપયોગમાં લેવાની પણ અગત્યતા છેજ, એ વાત દરેક જણુ જાણે છે, દરેક માને પણ છે, પરંતુ તેમનું વર્તન તેવું હોતુ નથી. તેઓ "પૈસાને હાથનો પરમેશ્વો-મેશ" સમજી પોતાની "ટેશોના શુક્રામ" બનેલા હોય છે, તેઓ પોતાની "આવની માય" બાગ્ય અને નસીબના વિશ્વાસ પર છોડી "આજની મોજ"માંજ આનંદ અને સતોષ માને છે, અને એજ કારણુ છે કે તેમની અભિવાધા હોવા છતાં, તેઓ 'વનવાન' બની સકતા નથી.

રોજીપચો રહે છે તો, તેનું કર્તવ્ય છે કે, તે પોતાનો ઘર પણુ સુધારે અને તેનું રક્ષણ પણુ કરતો રહે. જો તે એમ ન કરશે તો, પોતાની મિહનત અને પરિશ્રમનો સપૂર્ણ બદલો મેળવી સકશે નહિ.

ઘર સસાર કિયા ખાનગી જીવન ઉપરથી મનુષ્યની આશા અને નિરાશા, વિજય કે વિનાશ અને પ્રગતિ કે અધોગતિ સાફ અને સરળ રીતે જણાઈ આવે છે.

જો કોઈ આ લેખ વચી રહ્યા છે અને તેમનું ગૃહ-સસાર સુખી નથી તો તેમને જોઈએ કે, આજે પોતાની પલ્લિ માટે ફૂલ અને બાળકો માટે રમકડાઓની ભેટ જરૂર સ થે લેતા જાય. હિન્દુ-દલ

મજદુર વર્ગને આપણે કારે મૂઝી, ન્હાના ન્હાના વેપારીઓનેજ લઈએ. વેપારીઓના એક મોટો ભાગ "સહકારી" અને "બાગ્યુ" નાણુ ઉપર આજે વેપાર કરતા દેખાશે. પોતે ઉત્સાહી અને સાહસિક છે, વેપારી કુતેહ અને ખરીદી યોગ્યી જાણુકાર છે છતાં, તે પોતાની ઉગ્ર-પણાની ટેવને કારણે, જો તેની પાસેથી સહકાર અને વ્યાજની રકમ છિનવી લેવામાં આવે, યા તેની ઉપર ખીજ વેપારીઓની જ લેણી રકમો પડેલી હોય તે વચ્ચે કરી લેવામાં આવે તો, આજે વેપારની મૂડી કે સિવક ખાતે બાએજ દાઈ રહેશે.

બ્યારે આ રીતે "વેપાર"ની ગરદન ઉપર "દેવા"ની તથાવર હરહમેશ લટકતી રહેતી હોય તો પછી વેપારી સ્વતંત્રપણે સાહસ ન ખેડી સકે, એ સંભવિત છે.—જો એ વેપારી ભાઈ પોતાની કમાઈમાથી, પોતાના મન અને ઈચ્છા-એતિ આધિન થવાને બદલે તેમની ઉપર અકુશ રાખી "થોડું થોડું" બચાવવાની ટેવ પાડે તો, આશા અને વિશ્વાસ રાખી સકાય કે, "એક દીવસ" તેના વેપારી જીવનમાં એવો પણુ અવશ્ય આવશે કે બ્યારે તે, ચિંતા મહિત અને દેસ-મુકત વેપારી બની જશે. તેઓ સહકારી ઝોની સહાય અને સાહુકારોના દેવાના ઝોશિ ધાળા રહેશે નહોં વગી, પોતાના પરસેવાની કમાઈના નાણુથી વેપાર કરવામાં તેઓ ચિંત અને ચિંત રાખી સકશે. તેમના હિસાબ અને હિમતો વધી તેમના વેપારના સર્જા અને મચનમાં સહાયક નિવડશે, આ રીતે તેઓ સ્વતંત્ર અને સાહસિક બની આ સસાર સાગરમાં પર ઉતરશે—તેમના વેપારને વેગ અને વિકાસ મળશે અને તેમનું આ જીવન સુખી અને આનંદી બનશે.

—હખીમ,

એન્ટી ક્લોરિન્ટિક્સ-

સોજા દૂર કરનાર લેપ

શરીરની અંદરના સોજા દૂર કરવા માટેના લેપ તરીકે આગકાશ અલસીના પોલિ-સને નામે જાણીતી યયલી વસ્તુમાં અલસી રહેજો હોતી નથી જ્યાં તે કાસ પગદેશ ખાતે હજારો રૂપ્યા ખેચાઈ ગય છે. હવે હિન્દની ધણી કપનીઓ પણ તે બનાવતી યદ્ય ગઈ છે પરંતુ તેમાં પડતી વસ્તુઓની અશુદ્ધી યા બનાવટની પદ્ધતિમાં ખામી હોવાને કારણે કેટલીક વખતે કાયદાને બદલે તકલીફ પણ ઉઠાવતી પડે છે. એનો પ્રયોગ નીચે મુજબ છે :-

કેઓસિન	૧૧ રતલ
બોરિક એસિડ	૧ ઓં. ૯ ગ્રામ
થાઈમોન	૮ મેન
મેથિલ સેલિસિલેટ	૧૩ ટીપા
એઈલ એઈ પિપરમિન્ટ	૮ ટીપા
ગ્લીસરીન	૧૨ ગ્રામ

કેઓસિન સારી ક્વોલિટીની અને ચોકખી લઈ, તેને 110°C સુધી ગરમી આપી તેમાં રહેલી સર્પગી મિત્રાસ દૂર કર્યા પછી ૬ ટી પડે ત્યારે બોરિક પાવડર બનાવવું. એ પાવડરમાં બોરિક એસિડ મેળવી દેવું. એ દરમ્યાન ગ્લીસરીનને 100°C સુધી ચેડી વાર ગરમ કરી મજકુર મિશ્રણમાં મેળવી લેવું. પછી, થાઈમોનને મેથિલ સેલિસિલેટ અને એઈલ પિપરમિન્ટમાં મેળવી, એ ત્રણેને સદરકુ મિશ્રનમાં સારી રીતે એક રમ કરી, થોડી બધ બરણીઓમાં ભરી લેવું. ગિસરિન પણ ચોકખું મેળવવાની ખાસ કાળજી રાખવી આ મિશ્રણ વર્ષ દુર કરવાની ખામ અમર ધરાવતું હોય ન્યુમેનિયા વ. છાતીના દર્દોમાં રહેજા ગરમ કરી, લેપ કરી, ઉપરથી ૩ લગાડી દેવાય છે.

ફેરોંગ શાહી

આ શાહી કપડા ઉપર ભરવા સુધવા માટેની ડિઝાઇન ઉતારવા માટે વપરાય છે. કાગળ ઉપર આ શાહી વડે જે કોઈ ડિઝાઇન બનાવવી હોય તે તૈયાર કરી કપડા પર ઉતારવા માટે ફક્ત એટલું જ કરો કે, ખેલા કાગળ ઉપર આ શાહીથી જોઈએ તે ડિઝાઇન બનાવી રહેવા દો. પછી

જે, કપડા પર ડિઝાઇન ઉતારવી હોય તે પર એ કાગળનો શાહીવાલો ભાગ કપડાને લાગે તે રીતે મુકી ઉપરથી ગરમ અસ્તરી કાગળ ઉપર ફેરવી દો. શાહીની ડિઝાઇન કપડા પર આવી જશે.

(૧)

અદરસ ૩૦ મેન	સમન ૧૫ મેન
ગળા	૩૦ મેન
કાબન ટેટ્રા ક્લોરાઇડ	૩ ગ્રામ

ખેલી બે ચીજો ગરમ કરી મેળવી લીધા પછી છેલ્લી બે વસ્તુઓને એક સાથે મેળવીને ઉપલા મિશ્રણમાં એકરસ કરી બધ બાટલીમાં ભરી રાખો.

(૨)

અદરસ ૩૦ મેન	સમન ૧૫ મેન
ઝિક એકસાઇડ	૩૦ મેન
કાર્બન ટેટ્રા ક્લોરાઇડ	૪ ગ્રામ

ઉપર મુજબ તૈયાર કરી લો.

નાં. ૧ નો પ્રયોગ દબકા રગના અને નાં. ૨ નો પ્રયોગ પેરા કે કાગા રગના કપડાઓપર ડિઝાઇન પાડવા કામ લાગશે. કાર્બન ટેટ્રા ક્લોરાઇડ તાકાલીક સળગી ઉડે એવી ચીજ હોવાથી આગથી દુર રહેવા માટે કાળજી રાખવી.

ખામ-દર્દો માટે

મેથિલ મેલિમિલેટ	૧૦ ગ્રામ
મે-થેન	૨ "
યુકેપિપટોમ	૨ "
એઈલ કેમ્પુપુટ	૨ "

વૂલ ફેટ ૨૦ „
 બ્લેક વેસેલિન ૪૪ „
 વેસેલિન અને વૂલફેટને ધીમી આંચે પિગ-
 જાવી લેા. આ કામ ગરમ પાણીની ગરમી વડે
 પણ થઈ શકશે. પછી તેમાં બધી ચીજો
 મેળવી ઈ બાટલીઓમાં ભરી રાખો. આંચ પરથી
 કુતાઈ પછીજ બાકીની ચીજો ઉમેરવી.

હુર-ડાઈ (ખિત્રાબ)

મેટાલ ૧૦ ગ્રામ
 એમીડો ફેનોલ ૩ „
 મેનો એમીડો ફેનીલમાઈન ૬ „
 આલકોહલ ૩૨ ઓંસ
 સોડીયમ સલ્ફાઈડ ૫ ગ્રામ
 આલકોહલમાં સોડીયમ સલ્ફાઈડ ઓગ-
 જાવી બાકીની ચીજો તેમાં મેળવીને સારી
 રીતે પિગજાવી બધ શીશીઓમાં ભરી રાખો.

ખેલા સાબુથી વાળ ધોઈ લેા પછી ઝરરત
 મુજબ એ ખિત્રાબ કાચના વાસણમાં કાઢી
 તેમાં તેટલીજ હાઈડ્રોજન પર ઓક્સાઈડ મેળવી
 વાળની બીજેલી હાનતમાં બારીક કપડા વડે
 લગાડો.

કાંચ સાંધવાનું મિશ્રણ

આઈસીંગ ગ્લાસ ૨૫ તોલા
 પાણી ૨૫ તોલા
 મસ્ટર્ડી ૧૦ માસા
 ઉશુક ૧૦ „
 રેક્ટીફાઈડ સ્પીટ ૧૧ „
 આઈસીંગ ગ્લાસને ઠંડા પાણીમાં ૨૪
 કલાક લગી સુકી રાખી પાણી ફેકી ઈ ગરમ
 પાણી ઉપર સંભાળથી એટલું પકાવો કે ૧૧
 તોલા મિશ્રણ બાકી રહે. હવે બાકીની વસ્તુઓ
 ઉમેરી તેમાં એટલું પાણી ઉમેરો કે એ
 સઘળું મિશ્રણ ૨૧ તોલા રહે. ઠંડુ પડ્યા પછી
 એ મિશ્રણ જામી જાય છે તેથી વાપરવું હોય
 ત્યારે પાણી ઉપર ગરમ કરી પ્રવાહી બનાવી
 શેવું, આ એક ઉત્તમ મિશ્રણ છે.

રબરના છુટના તળીયા સાંધવાનું સોલ્યુશન

ગ્રા પર્યા ૫ બામ
 ઇન્ડિયા રબર ૨૦ „
 આઈસીંગ ગ્લાસ ૫ „
 ફોર્મલિન ડાઇ સલ્ફાઈડ ૭૦ „
 સઘળાને એક શીશીમાં ભરી બંધ કરી
 ઓમળી જામ ત્યારે વાપરો. કાર્બન ડાઈ સલ્ફાઈડ
 જેરી તેમજ સળગી હો તેવી વસ્તુ હોવાથી તે
 માટે કાળજી રાખવી જરૂરી છે.

સાંધ પુરવા માટે સિમેન્ટ

રાજન ૧૪ રતલ
 પેરેડિન લેક્સ મીથુ ૫ „
 ફેલસાઈડ ફલિન્ટ ૧૦ „
 અલમીનું કાચું તેલ ૦૧૧ ગેલન
 મિડર ૦૧૧ રતલ
 વૂડ ટાર ૦૧૧ „
 ચુનાનો બુકો ૦૧૧ „
 તેલમાં સિંદુર મેળવી તેમાં રાજન અને
 મીથુ ઓગળાવી લેા. ટારમાં ચુનો મેળવી,
 ગરમ કરી, ઉપરના ગરમ મિશ્રણમાં મેળવી લેા
 પછી બાકી રહેલી ચીજો સારી રીતે મેળવીને
 એકરસ કરો.

છાપરા કે અગાસીની ફાંટામાં પુરવા માટે
 આ મિશ્રણને કાઢીમાં ગરમ કરી પ્રવાહી
 બનાવી પૂરતા જાએ અને ગરમી વડેજ અદર
 ઉતરી જાય તેવું ધ્યાન રાખો.

ગળીની ટિકડીઓ-કપડા માટે

અવધામરીન બુ ૬ ઓંસ
 સોડીયમ કાર્બોનેટ ૪ „
 ગુકોસ ૧ „
 પાણી અપરુત
 સઘળાને મેળવી પેકેટ-મશ્કમ જેવું બનાવી
 કોઈક સપાટ જગ્યાએ એક સરખું પાથરી
 જોઈતી સાઈઝની ટિકડીઓ કાપી લેા. લુગડા
 ધોવા પછી આ ટિકડીઓને ગળી તરીકે વાપરી
 સકાય છે.

તેને માટે સુધારવા ઔદ્યોગોકરણની ઝડપ

★

રાષ્ટ્રીય આવક

સપ્તતિથી ભરપૂર હોવા છતાં પણ હિન્દ આજે સૌથી ગરીબ દેશ છે. હુનિયામાં કયાય જોવા ન મળે એવી ગરીબી હિન્દીએ ભોગવી રહ્યા છે. હિન્દની રાષ્ટ્રીય આવક ટૂંકી ઓછી છે. તે જાણવા માટે હુનિયાના ચોડાક રાષ્ટ્રોની આવકનો કોડો નીચે આપ્યો છે :-

દેશ.	વર્ષ (કરોડમાં)	આવક
બ્રિટિશ હિંદ	૧૯૩૧-૩૬	૧,૬૦૦ ૫૬.૩
યુનાઈટેડ કિંગડમ	૧૯૩૬	૫,૫૦૦ ૧૨૦.૧
યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ		
ઓફ અમેરિકા	૧૯૩૬	૧૬,૦૦૦ ૧૨૪૫.
કેનેડા	૧૯૩૩	૮૮૦ ૮૨૨.
જાપાન	૧૯૩૫	૧,૬૬૭ ૨૩૯.
જર્મની	૧૯૩૬	૬,૬૧૩ ૮૮૫.

દેશની આર્થિક પરિસ્થિતિ આટલી બધી પડી ભાંગવાના ધણા કારણો છે, જેમાં તરી આવે તેવા કારણો આપણી શુભામી, આજમ, બેદરકારી, અજ્ઞાનતા, અડગતા તથા દેશના પૈસાદાર અને હોદ્દાવાર વર્ગ તરફની મદદનો અભાવ છે. આનું પરિણામ આટલું બધું વિષમ આવ્યું છે કે, તેનાથી છૂટવાને માટે હરેકે હરેક દેશ-બધુને ઘણીજ મહેનત કરવી પડશે.

આપણે જે સ્થિતિમાં મુકાયા છીએ તેને માટે રડા-કૂટ ન કરતાં તેને સુધારવા માટે તાત્કાલિક ઉપાયો લેવા. અને ચોક્કસ રીતે યોજના એજ અત્યારે તો આપણ કતવ્ય છે.

ધંધાની ગેઠાણ

આજે આપણી મહેનત કેવી રીતે વધુ-આપણી છે તે જોઈએ. આપણા હોટો દબાવે

વર્ષથી જે રીતે ધણો પાણી ફરતા આવ્યા છે તે પ્રમાણે તે ગરેડમાજ ન્યાયો આવ્યા કરીએ છીએ. હુકમા કહીએ તો આપણા આર્થિક અને બહેવાડ તત્ત્વમાં મળતે વપણુ નથી. વમનીનો લગભગ પોણો ભાગ પોતાના જીવન નિર્વાહ માટે ખેતી પર આધાર રાખે. આ જમાનામાં ખેતી-વાડી ટૂંકી લાભદાયક છે, એ તો જરેને ચીત્સુ હોય તેજ બગ મગ કહી મકાન. વગી એ ખેતી પણ જુની પદ્ધતિ અને ધયાના જુના અવજારો વડેજ ધાય છે, એના પણ કાંઈ જાનનો મુધારો કરામાં આવતો નથી નાન ઝડપ પર અવવબન કરીને ખેતી જેટલું ખેડન-બધુએને નહીંમે લખાયું છે અને કુદરત આજકાલ હિન્દી પ્રજાથી ટૂંકી રહે છે એમાં પુઠવાતુ ભયજ નહિ. દરેક વા ખેડનની અર્ધા ઉપરની મહેનત કુવખનના વખાદ. પાઈ વાર ગાંઠળ અને કેમ્પ વર તુમ દુમગમ વેડકાઈને વ્યથ જાય છે. જીવન-નિર્વાહ માટે આપણા હોને મ્યા ધધામાં ટેના નમા તુમા ગેકાવવા છે ને નીચે મુજબ છે

ધધાનો પ્રકાર	ધધાના વખતીની બહેવાળીના પ્રકાર
ખેતી, જગન-કામ તથા માડીમારનો ધધો	૬૭.૨
ખાણુ, માધારણુ ઉધોમો તથા કારીગરી	૧૦.૩
વેપાર, વડાજીવન અને વાદન	૬.૧૪
અરેર નોમગી	૨.૬
ધર કામ	૧૩.૩

- કામરના વિષયોને લગતી પૂછપરછોના જવાબો અને પ્રકૃત આપવામાં આવે છે પરંતુ હિન્દના વાયકો એકી વેળા ત્રણ અને પરદેશના વાયકો એકી વેળા પાંચ કરતા વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે નહિ
- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા જોઈએ તો દરેક સવાલ દીઠ પાંચ આના (પરદેશ નવ પેની) લેએ પેસા આજીવની મોકલવા
- ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોગો જોઈએ તો પ્રયોગ દીઠ રૂપિયો સવા (પરદેશ રી અડી) રી મોકલવી

પૃષ્ઠ—અ લતીફ અ ચચલ (કૃતિયાણા)

(૧) “કસોડી”, “જન્મભૂમિ” અને “મહા ગુજરાત” સિવા ખીજા કોઈ પેપરોમાં ‘હરિકર્ષક વિભાગ’ આવતો હોય એવું અમારી જાણમાં નથી (૨) ગુજરાતી હિરેકટરીઓ માટે મેસર્સ એન એમ ત્રીપાઠી એન્ડ કોં પ્રાન્માદેવી રોડ, મુબઈ અને રામચંદ્ર જાગુબે, ત્રણ દરવાજા, અહમદાબાદને લખી પૂછવશો (૩) ગુજરાતી ટાઈપ રાઈટર મશિન રેમિગટન રેન્ડ (ઈન્કોર્પોરેટેડ) થા ‘અન્ડરવૂડ’ ટાઈપ રાઈટર્સ, મેમ્બર્થી કોઈને પછુ ફોઈ મુબઈને શિરનામે

તો આજના બાવ જાણી સકશે એક
‘E G’ નામે જર્મની ટાઈપ મશિન આવતુ હતુ પછુ હાલ તે વિષે કાંઈ ચોક્કસ માહિતી આપી સકાય નહીં

પૃષ્ઠ—કાર્પન્ટર (નવસારી) (૧) ઇલેક્ટ્રો પ્લેટીંગની જે રીત આપ જાણવા માગો છો તેને (Mop) કહે છે એ વિષે પહેલી સગરડે વિગતો આપવા ધારીએ છીએ (૨) ૧ પાર્બન્ટ એટને ૨૦ ફ્યુઝ્ડ ઓસ ગણાય છે, તેનુ કોષ્ટક નીચે મુજબ છે—

૨ પાર્બન્ટ ૧ ક્વાર્ટ

૪ ક્વાર્ટ ૧ ગેલન

આ કોષ્ટક માપને માટેજ વપરાય છે

(૩) કાનસ બાબતના આપના પ્રશ્ન જવાબમાં ખૂબ શોષ કરતા જણાય છે કે, સફળ થયલા બનાવનારાઓ ઇમેક્ટ્રીક પ્રયોગને બદલે તેજાબ

નેજ કામમાં લે છે અને તે કામ પછુ બહુ સાર કરતા હોય એમ જણાય છે

પૃષ્ઠ—ઈસ્માઈન ઈ હખીન (બોમ્બે)

(૧) આખને માટે મધ ફાયદાકારક જણાય છે સોનાની સગી વડે ચોક્કસ મધ આજવાથી આખની તોજ વધે અને ટકે છે એની આજ માર્ફિશ થઈ ચુકી છે પરંતુ મધ સાથે માથતુ દૂધ મેળવવાનો અનુભવ અમને થયો નથી છતાં તેમાં કાંઈ તુમ્સાન જેવું હોય એમ પછુ લાગતુ નથી સમભાગે દૂધ અને મધ આજની વેળાજ મેળવી ઇચ્છા હોય તો આજમાવી સકો છો દૂધને મધ સાથે મેળવીને રાખી મૂતુ અને તે આજતુ સયાહકારક દેખાતુ નથી મધ નાની કે મોટી રામે તે માખતુ હોય પરંતુ મેળ વગરનુજ કામ આપજે

(૨) પિકરિક (Picric) એસિડ તૈયાર મળે છે અને તેની બનાવ આજના બધમર્થા વાતાવરણ પ્રગટ કરવી હવિત નથી બનાવવોજ છે કે કોઈ તેનો અયોગ્ય લાભ ઉઠાવે (૩) તપકારને બહુજ ઝીણી બનાવવા માટે નાની સાઈઝની બેલપિત જે એક પ્રકારના ગોળ સરરશ જેવુ બધ વાસણુ હોય છે તેમાં ભોખડના ગોળા સાથે બારીક કરવાની દવા નાખી બધ કરી મશિન ચલાવતા બહુજ બારીક બનાવી સકાય છે તપકારને કાળો રંગ આપવા તથા કડક-તેજ બનાવવા માટે આગળ આવી ગયલા અકો બેજો

કવિનાઈન તથી મળતી

તા

હજમે મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઈનની મારી અસરોથી નિગળી
હોઈ, તાવનો અચૂક અને અકરીર ઈલાજ છે.

કોમત ડઝન ૧ ના છે આના.

ધાવજી વધારવા માટે

“શીરફા”

તેના ૧ ના એ આના

દરેક ઘરમાં હમેશા મવવુંદ

રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીયર અને હોજરીના દગ્ધા માટે
હજમે કમિલ નવશાફરી ડઝનને એક આને।
- (૨) પાથન શક્તિ માટે—નમકે સુવેવમાની
બ. નુ. ખાસ તોડા ૧ તો એક આને।
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા
શરીરને ફા-દો પહોંચાડનાર—જવા
રિશે જાતીનુમ તોડા એક ૧ આને।
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—
જવારિશે કમૂરી તોડા એકના પૈમા
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—
હજમે પેચિસ મગીદી ડઝન એકના છ આના।
- (૬) સોજા અને માર માટે—હજમે જિમાદ
[ચોટ-ગોલી (૨૭.)] ડઝનના છ આના
- (૭) સહેબમ અને ખાંખી માટે—હજમે
નજસદ જદીદ ડઝન એકનો એક આને।
- (૮) જીવાબ લાવવા—ઈરીફાને ઝમાની
તોડા એકનો એક આને।
- (૯) ગુલકંદ—અસલી ઝુનાખના ટુલનુ જદુ
સ્વાદિષ્ટ. નતમ એકના બાર આના
એ સિવાય સેંકડો દવાઓ અને વનસ્પતિઓ
જડીબુટીઓ વગયરદ માટે પુછો:—

દવાખાતા સુધને સિલત (૨૭.)

ચનીતાલામ, મુરત.

સુખઈનું મશહુર

નંબર ૧ (૨૭૨૮૬) પ્રાલી તેલ

આ તેલ વેદિક પદ્ધતિ પ્રમાણે કીમતી
વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત
વપરાશથી માયાના વાળ કાળા, બાંબા તથા
મુંવાળા થાય છે અને મગજને કડક આપી
આંખોનું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત
વાપરવાથી ખાતી થશે.

ખાતી ખરીદતી વખતે નંબર - ૧

અપ જોઈને લેવી. દરેક ડેઝાગેથી મળશે અથવા
નીચેના ડેઝાગેથી મળાશે.

ધી પ્રેક્ટીકલ પરફ્યુમરી વર્કસ,

૨૧-૨૩ કુક વાડી, ચીરા બગીચ,

મુંબઈ.

મશીનરી

ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ,

ટેક્સટાઈલ,

એન્કોલવરલ વ.

નાની મોટી, નવી તથા મારી મેક-ડેન્ડનો
મોટો સ્ટોક હમેશા બ્યાજખી બાને મળશે.

“કમર” ના લેખોમાં બચામણ થતી

દરેક મશીનરી માટે પુરવઠા કરવાથી કાયદો
મેળવશે.

૨૫ વરમથી “લીનશા કું.” પ્રમાણિક

સલાહ તથા બ્યાજખી હાથ માટે જાણીતી
છે. મજા પા લખો :

એમ. એચ. દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, ફાટ.

મુંબઈ ૧.

પ્રમાણબુદ્ધ અને શાસ્ત્રીય

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

કિંવા

શણગાર-સામગ્રિયો

● રૂપ શુભારને લગતી દરેક ચીજો, જેવી કે : કાજલ, સુરમે, કોન્ક ક્રીમ, સ્નો, ચિદરા માટેના પાવડર અને લોશન, માઉથવોશ, તરવ અશ્લક, દાતમંજન (બુદી અને પેરટ) નખ ફાલિશ, પેલેક, બિલ્લિમન-દાખન, બાય સોફ્ટ, રૂઝ (પ્રવાહી, જૂકી અને મલમ), લિપરિટક, વાળ કાઢનાર દવાઓ, હેર એક્રી, હેર લોશન, શેમ્પુ ને કલિંગ પ્રવાહીઓ, ટોઈલેટ સાબુઓ વ. બનાવવાના રૂફક નુસ્ખા, તોલખાપ અને બીજી માહિતીઓની ભરચક, આ પુસ્તિકા શુભરાતી આપામી પોતાના ત્રિપતની પહેલી અને એકલીજ છે.

● બીજી આજ્ઞા : એન્ટિક કાગળ : ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા એક.

[દ. ખ. બે આના]

[નિદેશ : બે સિલિંગ]

વેપારની ચાવી

● પચામ કે મો રૂપિયાની નાની પુલમાં પર બેઠા ટપાલથી વેપાર કેમ કરવો? બપરથા કેમ કરવી? કેવી રીતે વિકાસ થવો? શાને વેપાર કરવો? વ બાજીની સંપૂર્ણ માહિતી ૧૭ જુદા જુદા પ્રકરણો દ્વારા આપના ઉપરાત, જુદી જુદી આતના ૧૧૧ હુનર ઉવોગોની સંપૂર્ણ દર્શકત થજી એમા લખી છે. લખ્યા પ્રમાણે બરાબર અમલ કરાય તો એની મદદ થી દુનિયા રૂપિયા રહેલાઈથી કમાઈ સકાય છે.

● ‘એચ એર્ડર’ કિંવા ટપાલ વેપારને લગતી બે પહેલીજ શુભરાતી ચોપડી છે.

● ઈમીટેશન આર્ટ પેપર : ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયા અઢી

[દ. ખ. બે આના]

[નિદેશ : ૪૬ સિલિંગ]

[૩૮ પાનાનું નવું ૫૨ સુમિષ્ટન સુલખ મંગાવો]

“કમર”ની ફાઈલો

“કમર”ની બાંધેલી ફાઈલો મંગાવો. ગ્રેટા ગ્રેટા પ્રયોગ-પુસ્તકો, વર્કબુક્સ, અને મેકેપરોગીજીના કામતોના અત્યંત સોથી છે.

“ચોથું” રૂ. ૨-૮-૦

“પાચમું” રૂ. ૨-૮-૦

“છઠું” રૂ. ૩-૮-૦

“સાતમું” રૂ. ૩-૮-૦

“આઠમું” રૂ. ૩-૮-૦

“નવમું” રૂ. ૩-૮-૦

“દશમું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૧મું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૨મું” રૂ. ૩-૮-૦

[ટપાલ ખર્ચ જુદું]

પરદેશ માટે. પુસ્તક ૪-૫

કીમત દરેકની રૂ. ૫ ચ.

પુ. ૧ ૭-૮-૮-૧૦-૧૧-૧૨

કીમત દરેકની રૂ. સાત.

[દ. ખ. બા રૂ. ૧૦ નુર જુદું].

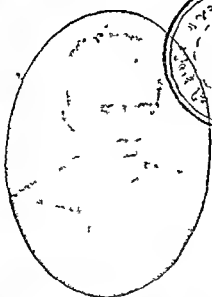
શિરનામું : કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

તની ને પ્રકાશક : મુહમ્મદ સાદિક, કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વા. ૧-૬-૧૯૪૩ મુદ્રકને મુદ્રણાલય. અખટુલાક રૂબરૂદીન સેલિંગ, સુલિલમ-શુભરાત પ્રેસ, બાજાતાલાખ રોડ, સુરત

આવિરોધી અને સ્વતંત્રતા
ચિન્તન

એક આશા આપતી નવી કલમનું આગમન

જૂનો વેપાર
નવો
હુનેચો સાદગીમાં
વિશ્વાસ મેસાડનારી
નવી રહ્યારી
આપવું એમનું
પ્રેરુ અડાલત-પુસ્તક
“મુશ્કિલ-કુશાલ”
હમણાજ પ્રગટ થયું છે

જનાબ ‘શરદ્’ સ હિંગ

ઓક્ટોબર ૧૯૪૩

એક અનોખી વસ્તુ = એક અનોખી શોધ—

—જેથી ડૉક્ટરો પણ અજબ થઇ ગયા છે.

કીમત અને પ્રમાણમાં નજીની છતાં ગુણ અને અસરમાં સંપૂર્ણ.

હિન્દમા બાણેજ એવી કામ દવા શોધાઇ અને સતોપકારક પૂરવાર થઈ દરેક જો, દરેક પ્રકારના દર્દો માટે અકસીર અને અસરકારક હોય તેમજ અરીજી કે મોરશીઆ જેવા કેરી અને તુકસાતારક તબીબી પર હોવા છતાં પણ, ઊંઘાઈક અને એરિપરીન વ વ ની બનાવટો કરતા વધુ જડખી અને કાઠખી અસર કરી સકે

ખિલટઝ — દર્દ-શત્રુ
— ગુણ મિશ્રણ

વર્ષોના સતત પ્રયત્નો અને સરોધનો પછી તેમજ રજુ ચાર વર્ષો સુધી પેતાના વર્તુળમાં અતુલવી અને નામવર તબીબોના દવાખાનાઓમાં વપરાઈ-કમાઈને પૂરી ઉત્તરો પછીજ, જાહેર પ્રજા સમક્ષ મૂકવામા આવેલી હોવાથી તેમા થક કે સંદેહ અને ધમરાટ કે ધારતી જેવું કશુંજ રહ્યું નથી

ખિલટઝ માધ્યથી પણ સુધી શરીરના ખમે તે ભાગમા થતા દર્દ અને દુખાવાઓ માટે, ખાસ કરી—

માથાનો દુખાવો, કાનના કળતર, ગરદન, છાતી કે કમરની બેચેની,

પેટના દુખાવા, યુરકાના દર્દ, કાથ, પગ અને વાના દર્દ, દાઝવાની

વેદના, સોજાની નળતન, ચક્રર આવવા, ખાળી થરી, તાવ,

મરડો સંધીવા, અનિદ્રા, અને મુદમાર વ વ—

નામ પ્રમાણેજ વિજ્ઞાનિક વેગે ફાવટો કરે છે અને સાથેજ,

વાન-તત્ત્વોને પણ પુષ્ટિ અને તાકત આપે છે

પેતાના ગુણોને અંગે કેવળ અંગેક હોઈ રહેજે સકાય વિના લઈ સકાય છે

કીમત ૧૬ પડીકીઓના એક પેકેટનો રૂ. ૧-૦-૦

નમુને તદ્દન મુક્ત

[ટપાસ ખર્ચ માટે એક આનાની ટિકિટ મોકલી મંગાવી લે]

શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ વેચાઈને સોકપ્રિય થઈ પડી છે.

બનાવનાર:—ખિલટઝ લેબોરેટરી, સુરત ૧૩.

—: વેપારીઓને વાજખી થઈ અને ઉદાર કમિશન —

સોલ ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ:—મેસર્સ હમીદ કુંપની—સુરત ૮.

વર્ષ તેરમું

માસ આઠમો

અંક ૧૫૨ મો

ક મ ર

ઓક્ટોબર ૧૯૪૩

— લવાઝમ —

હિન્દ : રૂપિયા ચાર

નિર્દેશ : શિક્ષિંગ આઠ

(રૂપિયા પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

જાતું નાશક દવાઓ

-વિવિધ પ્રયોગો ૨૫૧

રેડીઓ

-તેની શોધ અને પ્રગતિનો

ટુક ઈતિહાસ ૨૪૬

૦

પ્રયોગશાળા

ખાંડ-દલગી સાફ કરવી ૨૪૫

ચરણી સાફ કરવી ૨૪૪

ટાઇલ્સ એક્ર કરવાનું

મિશ્રણ ૨૪૫

પેટ્રોલનું બચત-પ્રવાહી ૨૪૪

માકડ-નાશક પ્રવાહી ૨૪૪

લાકડાના વેરની જમાવટ ૨૪૫

સેલ્યુલોઝ લેકર્સ

માટે થીનર ૨૪૪

પરચુરાણુ

નાણા વાપરતાં થીઓ ૨૫૪

પૂછપરછો ૨૫૫

બપડર મોઢવારી ૨૪૧

સોડો સાથે પરિચય—

બીજાઓને કેવી રીતે

આકર્ષવા ૨૨૯

અભિપ્રાય ૨૨૮

સરકાર અને મોંઢવારી ૨૨૬

૦

ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

ઊન ધોતું અને રગતુ

અમુખ્ય રંગો, તેના ભેદ

અને ઉપભોગ ૨૩૭

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ હકો વંચીને સ્વાધીન છે.]

હાલની મેંધવારી અને સરકાર

આજે, યુધ્ધના વાતાવરણને કારણે જ્યાં જુઓ ત્યાં, એક પાંડી એક દીવસે-દીવસે માપબંધી રેશનીંગ અમલમાં આવી રહ્યું છે. જ્યાં નથી ત્યાં અવિચ્છન્ન સંભોગો લાવે, જેમાં નથી તેમાં ન છુટકે આવે. એવા સંભવો ધણુ છે જ્યારે અસંભવો યોગ્ય.

ગઈ કારે-યુધ્ધના આરંભ પહેલાં, કંઈ દ્રષ્ટીએ કદપયુ' દુર્ગ કે આજે. દિ-કર્મ-જગત-બરમા ખોરાક અને પોષાક, સાધનો અને સામગ્રીઓ, કાર્યાલયો અને કામગીરાની જે રેનમહેય છે તે, આજની અગત અને અગાવમા પરિણમરો ગઈ કાલની ખેકારીએ જેમને કરેગરતા કરી

મુકયા હતા તેમને, આજે કામ મધ્ય, હતા, તેઓ મેંધવારી-અમાપ અને અમ-દય મેંધવારી-ના ભોગ બન્યા તેઓ ગઈ કાલે એક કારણે વ્યાકુલ અને એમન હતા, આજે બીજા કારણે ચિતાવર અને દુખી છે આગલ જોઈ શકાતે બદલે વડુ અને વિકટ થઈ છે માધારણુ -વર્ગ-

કારીગરો અને મજૂરો ચોકુ કમાય છે અને ધણુ અર્થ છે મનની અને કુટુંબાચારો ક-મને દાખી હાથે, ન ચાલી સહે તે વસ્તુઓ વિના પણ ચલાવી લઈને, પોતે રહતા રહીને પણ દિનમત સાથે, પરિવારને રામગતી પણ બગાડે.

શ્રીયંત વર્ગને પોતાની જરૂરત કરતા વડુ મળે છે પણ તેમને આજની કાલની ચિંતાઓએ શોચનીય સંભોગોમા

લાવી મુકયા છે તેમને પોતાના' જુધ્ધી બજ ત્યાં બાહુબળ પર વિશ્વાસ રહ્યો નથી યા જગત-કર્તા અને મવે-પાવક ઉપર કાંઈ નથી-છે તે દ્રઢ સંગીન અને અડગ નથી, નથી તેઓ ગઈ કાલે કોઈકના આધારપ હતા આજે પોતેજ નિરાધાર જેવા દેખાય છે, યા નિર્ધન અને નિરાધારોની' નિગાહોથી બચવાના હેતુએ તેના દેખાવનો ડોળ કરે છે પરિણામે લોક-મેવા અને દેશ-દિન માટે તેઓ જે કામ ગઈ કાલે આપતા હતા તેથી ઘણું ઓછુ આપી રહ્યા છે યા સદંતર આપતાજ નથી. અધુરામાં પુર નહાના મિત્રો

ધરેશામી બિરાદરોને

સુહૃદ્ગુણતવારી સહાન

અને

માનવારી લાગણીઓ સહિત

૭૮ મુખ્યારક

કમર કાર્યાલય

એ દુખ અલિલાપાના રવીકાર સાથે પોતાની નિરાદરો અંત કરજી પુરું કરો મદકાર ચાહે છે.

નિરાદરો આજ લગી આપની રહી છે અને તે, હજુ વધુ આપને

ની અગત. પરિણામે ગરીબ-તે, જે-શ્રીમ-તોની દયા ઉપર જીવતો હતો અને જીવી રહ્યો છે-બહુજ કોઈ અને કસોતીકાર સિંચીમા પોતાના દીવસો કાઢી રહ્યો છે

જોવામા રેશનીંગ બાહુ પહેલા રેટા-લણુ, પડી આવી પદા-ધોનુ. ખાડ અને ધારતોની બેઠાણી

મગકારે લીધી હતી હવે અનાજની બચરસા તેણે એકદાય કરી છે-યા કરવ ધારી છે આ યોગ્યના પણ સરકારી નીતિ અને રીતીમા અનેક સુધારાઓ માગી રહી હતી કારણ કે, જેમા દુધની મનામ સરકારને બાંહે જતી, દૂધ શ્રીમંતો અને વધ-વસીલા ધગનવારોએને મળતું, જે બાકી રહેતુ તે, બેશક, ખોરાકના ઓળ તાવે યા તેવા બીજા ભેગસેગ સાથે-શ્રમજીવીઓ અને ગરીબોને મળતુ, અને

એ ત્રીજો વર્ગ તેમણે સતોત્રયતે સુખ માની
સુ. ૨૯૭

હવે આજેન-આ લેખ લખાઈ રહ્યો છે ત્યારે ખમર મળી છે કે, મુખ્યત્વે જેવા મોટા શહેરમાં લીનોતરી તરકારી-શાકભાજી પણ સરકારજ ઠંડેયશી તે આમ માનના મામ

ચિતા-મુંકત અને આતંદી બનેા

હર હમેશની ચિતા, જીવન નષ્ટ
 કરી મનુષ્યને અધોગતીની ઊડી ખાઈમા
 દેવી રીતે હડમેલી મુઠે છે-તેનો વિગતવાર
 વર્ણન જાણના અને તેનો તોડ મળ્યા માટે
 કાયદક્ષનાતા એક નિશ્ચાત-તેજમના ગત્રેઝી
 પુસ્તકનો ઉડૂં બારા અને ગુન્ગતી લીપીમા
 વિવિધ માહિતીઓથી ભરપુર મુદ્ર અને
 મરળ અનુવાદ,

“મુસીબતોં કા ઈલાજ”

નવી યોજનાઓ અને નવા વિચારો સાથે

આજેન બહાર પડ્યુ છે

લગભગ ૨૧૦ પાનાનું પુસ્તક

ਸਮਾਂ 31 ਦਿਨ

(પોસ્ટેજ પાચ આના)

કામગીની અસલ તગીને કારણે ચોડીકજ
નકસે અપાઈ છે, તેથી તાજીદે નામ નોધાવે
પ્રકાશકે. મેસર્સ હબીબ કુપની

੧੧, ੨੧ ਪਿੰਨ ਢਾਸ ਮੁੜ੍ਹਾ.

રાઓમાંથી અરે, હેઠ સુગન જિના સુધી આવીને
અને તેના બાવ નકળી કરી મુબરના પરાઓમાં
પોતાના માણસો માનદત વેપાર કરે અને અધી
આ શહે મા-અને બીજે જ્યાથી એ શાખા
ખરીડામાં આવશે ત્યા-તેમના બાવ સ્વમાવિઃ

સીન વધશે અને એમ અહીંના સાધારણ
વર્ગ એ શાકભાજી અને લાંબાતરી માટે
ચોક્કસ વધુ ભોગ આપવા માટે વિનવ
ચવાની લેવા માટે લાચાર અને નિરૂપાય જનનો

સગર જાને ખરીદે, વેચે અને ંહેચે
પ્રજા તેમા માયુ મારી સકતી નથી ત્યા
સત્તા છે અહી પાનન. પરતુ અમે આપુરંક
એટલુ તો છત્રી સજાએ છીએ કે એ સવરુ
બેવાર રીને અને મર્યાદિત પદ્ધતિએજ થાય
કમ નસીમે એવુ ન અને કે, ત્યા તેની પામ
હોય ત્યાનાજ લોકો લ વૌની અસદય મેલ્લવા ।
ને લમ્બ દુકાગ અનુમતે અને ખીજાઓ તેની
લીનોતરી કપર મોગમગદ લીના દ્વેર કરે
સરકાર પોતાની એ બેવાર-વ્યવસ્થામા ખો
તેની સમજીજા હિતગતા અને ચાતાખી દેખાડે

બેડન વર્ગ પોતાની હાથ ન મોત્રા ભાવે બનારમાં
વેચીને તેટલાજ બે ટે તેથીય મધુ મોત્રા ભાવે
પોતાના ઉપયોગની વસ્તુઓ ખરીદે છે જે કીતો
તરી આનાની બે રેર વેચાની હતી તે અજે
બે આને રોગ આપીને પણ બેડન વર્ગ સુખી
થયુ હોય એવુ અમારા અનુભવમાં આવ્યુ
નથી વેપારી વર્ગ પણ પોતાની વસ્તુઓના
ભાવેની વધારા અને અડગ પરિસ્થિતિને

કારણે યા કાનુની અકુળો દેશ આજે
ભયભિન્ન ઓ અસ્થીર છે આવશ્યક વર્ગ પચમ
દેશ વધ્યા તમા લગી તો પોતાનું જીવન
જેમ તેમ થી ગુજારી રહેશે કનો
હવે જ્યારે જાન નમણા કે નમણા થયા છે
ત્યારે તાકે તાકે પુત્રો રહેશે જે એવું ન
થાય કે, આ રીતે દેશના દુષ્ટી-અધીની
સદનતીનતા ખુટે આ મનઃ અપ્રધ્યા
ચરિત્રામ હાલે મગ્ગ પોતાની જવાબદારી
જ્ઞાન સાથે પ્રજાની સાગસીઓનું માન પડ
રખે એજ ચિત્તી, એજ આગા, અને જસ

અભિ પ્રાય

“સુદુકુન્દમ કાઉણ”

અંકસહઈઅ બુધ (પૂર્વમુકેપ-ચાપીયા) સાર્થજની તેના નામ પ્રમાણે વિવાર્થ-અબુએ માટે તેમના પ્રશ-અનકો અને ઉપોગી નોંધો એની કચવાની રજ-અ-રગી આમદાની કુઈલ, તેની સુદરના અને સગીનતા એતા વસાવવા-પાત છે. કીમત પણ આજની કારમી મોઘવારી એતા રૂપી કે વાદ આના વાગળી કહી સકાય

અમે, તે બનાવનારા મેસસ ગુજરાત લેધર કુપની, અદમદામદના એ માટે અબ્બનદન આપીએ છીએ અને અમારી બિરાદરીને તે વાપરવા બકામલ કરીએ છીએ

ફિરોઈ અને હિસાબ

“અનશુમને ઈમદારીયલ, ગુનત જમા-અત કવમે બવાદિર, અદમદામાદ”ના તેના સિન્દગીના પાચમા વર્ષ (૧૩૧૧-૧૨ દિગરી)ના ફિરોઈ કુક પરતુ બનુ ઉપોગી અને બ્લેવાર કારકિર્દીઓથી ભરપૂર છે. એઈને આનદ વાચ છે કે, બીજી ધારી કવમી સરથાઓની જેમ, માન મોહરા અને નામના માટે-એઈએ કે પોશન, અમલ ગુનુ અને દેખાવ પરતુ તેનું સચલન નથી તે પોતાના જમાઅતી ગ્રુરતમક બાઈએને વિવિધ ઉવાગીનું સિફલ આપવાના બદલ અશાનક અને સતોષકારક પ્રથાનો કરી રહી છે મુબઈ સરકારે દુનર-ઉલોગની ઉન્નતી અને ઉત્તેજન અથ હાથ ખેલી પોળના તરફ અમે અનશુમનના કાર્યવાહકોનું ધ્યાન એ ચાએ છીએ એથી તેમને પોતાની સરથાના હેતુઓ પાર પાડવામા સહકાર મળશે અને તેમણે હજી ઉપગી અમલમા નહીં આણેલી બીજી ઉપોગી બાઈને-કાચના ચાલા રકાબી અને બસગએ ન બનાવવાનો ઉલોગ, કાપડ રચવા અને ડાપવાની કળા, દોરડા બનાવેલ ન વ-નું ચિફલ પણ જમાઅતી બાઈયાને અવશિયત અને સચાનિત રીતે આપી સકારો

“સુરિકલ-કુશાઈ” યાને સુસીમતોંકા ઈવાજ વેપાર-બ્લેવારના નિષ્ણાત અને કાર્યદક્ષતાના સાદિત્વના પ્રણેતા મિ હર્બટ એન કેસનના એક પુસ્તક “Getting over the difficulties”ને સાફ સરકુદીન એન શરફ સાદિબનો સરળ હુઈ ભાષામા અનુવાદ છે અને ગુજરાતી લીપીમા હાલમા પ્રમટ કરવામા આવ્યો છે

આજના દુ બદ અને અધકારમય વાતાવરણમા આવા પુસ્તકની ઉપોગીતા ૨૫૮ રીતે દેખી સકાય એવી છે, એમા કહેવાનું ન હોય આ પુસ્તકમા વેપારી અને બ્લેવારી જીવન માટે અનેક અનુસરણ-પાત સુચનાઓ અને અનુભવ-સિધ્ધ બતરીઓ સાથે, સામાજિક અને આર્થિક ગુનોના આકલક અને આવકારકાયક ઉકેલ આપવામા આયા છે મનુષ્યમા રહેલી વિરોધતાઓની-આશા અને વિશ્વાસની સહતીથો, તાદસ અને ઉત્સાહની પ્રેરણાઓ તથાકાર્ય અને સહન શીવતા કેળવવા અને વેપારવાનો તેના અનુભવી લેખકે સફળ પ્રયાસ કર્યો હોઈ, આજના રસાકરી કાર્યો સંબે ગોમા ભહેર જનતા-ખાસ કરી સુરિકલ જવાનોનો આવકાર માગી લે છે

આ પુસ્તકની ઉપોગીતામા, તેના પરિચય આપતા, “સુરિવમ-ગુજરાત”ના સુનારી સાદિને લખેલા શબ્દો હજી વધુ ઉમેશ કરી બધા છે અમે તેમના સંપદે મા કહીએ તો, “આ પુસ્તક તુલન વેપાર સુગના આવા પ્રકારના માદિ ત્વમાં લગભગ રહેતુજ પુસ્તક છે. તેમા કેળવાળીથી મુકા અને વિમુખ યનાર તેમજ બ્લેવાર જતમમા પત કુકનાર દરેક યુવાન માટે તેના કાર્ય-ક્ષેત્રમા માન-દરકો અને સદાયક નિવડશે કારણ કે તેમા જવાન અને ઉત્સહી જિંદગીમા માટે આશાઓના સદેશા છે, નીશસ અને કાચર મનોદશા માટે સાદસ અને કલંબના યાદો છે”

પુસ્તકના અનુવાદકે દરેક નવા પ્રકલ્પ માટે સુયોગ્ય અને સચોટ કુરઆની વાકયો ટાકી તેમના દુ-ચવી ચિફલને રીની ચિફલનું યોગ આપીને તેની મદલતતામા વિરોધ વધારો કર્યો છે ને, અમને આશા છે કે વાચકોના આત્મ-વિશ્વાસ અને ભુધ્ધી બળના વિકાસ માટે હાલકારક નિવડશે

કમળોની અસહય અક્ષત અને મોઘવારી એતા રાયલ ૧૬ પેજ સાર્થજના ૨૧૬ પાના, સુદર ૮ ઈઈલ, અને બે ફોટાઓ સાથેના પુસ્તકની કીમત (ફિલ્ડ ફાઈવ) પણ ઘણી વાળખી હોઈ, તેમા અપાયલી ખાતરીઓ એઈ આદેર જનતા પણ તેને અવરથ અપનાવી લેશે એવી આશા રાખી સકાય

આતુ પુસ્તક ગ્રાદિર-જનતા લમકે રજી કરવાનું માન મેસસ હખીમ કુપની (રાનીતાવાળસુરત)ને ફાળે આવ્યું છે ને માટે અમે તેમને અભિનદન આપી, તેમના આ ખેલજા સાદિત્વ-સાદસમા અત કલ્પ પૂર્વક સફળતા સાદિએ છીએ

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો

: મિ. કેમલ કારનેહના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :—શ્રી ર. ક.]

(૫)

બીજાઓને કેવી રીતે આકર્ષવા ?

રૂઝવેશને ત્યાં જ્યારે કોઈ પરોણા આવનાર હોય ત્યારે તે તેને આગલે દીવસેજ એ પરોણાને પસંદ પડે તેવા વિષયનું પુસ્તક વાંચતો દેખાતો. લોકોના મનમાં સ્થાન મેળવવા માટે હમેશા તેજ સંબંધમાં વાતચીત કરો જે તેમને માટે રસદાયક હોય.

એક ટ્રેડિંગરે જણાવ્યું છે કે, હું ફક્ત બે દીવસ માટે મારી કાઝીને ત્યાં મિહમાન રહ્યો. એક દીવસે એક અધિક વયનો પુરુષ પણ આવ્યો અને કાઝી સાથે વાર્તાલાપ કરી ગયા પછી તેણે મારા તરફ લક્ષ આપ્યું. તે દીવસોમાં “નીકા વ્હેવાર”માં અને બહુજ રસ પડતો હતો, આવનાર સુસાફરે એજ વિષય પર એટલી બધી સરસ ચર્ચા કીધી કે મને તે બહુજ પસંદ પડી. તેના ગયા પછી મેં મારી કાઝી સાથે તેના સ્વભાવની પ્રસશા કીધી. પરંતુ મને એ જાણી વધુ આશ્ચર્ય થયો કે તે, કોઈ કાનૂન-કાર હતો અને તે વ્હાળેની લગની કોઈ પણ ઉપયોગી મુચના આપી સકતો નથી. તેને માટે આ એક વ્યથ અને નિરસ વિષય છે છતાં, માત્ર તે એક સદૃશ્ય છે. તેણે જોયું કે મને વ્હાણુવડું અને નીકા શાખમાં આનંદ મળી સકે છે તેથી તેણે અમારા મનોરંજનની આશાએજ આ વિષયની છેલ્લી કરી હતી.

સ્કાઉટની ગેધરિંગ-ઉત્સવ થનાર હતો. મેં વિચાર્યું કે એક ગરીબ છોકરા માટે સુસાફરી નેટવર્ક ખર્ચ બેશું કરું. હું એક ધનાઢ્ય વેપારી પાસે ગયો જેણે પોતાના વ્હેવાર માટે એક વખતે કરોડ રૂપિયાનો એકજ એક લખ્યો હતો. પછી તેને મદદથી તેની યાદગાર રાખી લીધી હતી. મેં

તેને મળીને તબતજ એ એક નોંધા માટે મારી જિવાસા દેખાડી. મેં કહ્યું કે, મારી માલિકી મુજબ આજ મુઠ્ઠીમા કોઈએ પણ એક કરોડ રૂપિયાનો એક લખ્યો નથી. હું અહીંથી ગયા પછી વિદ્યાર્થીઓને જણાવીશ કે, એ એક મેં નજરે જોયો છે તેણે મને એક દેખાડ્યો અને મેં તેની ખૂબ પ્રમદા કીધી; અને પૂછ્યું કે, કેવા સન્મેગોમા તેમને આ શાકી રકમનો એક લખવની ગરૂત ઉની થઈ હતી. તેણે મને સમગ્રી દર્શાવન સમજાવી. જ્યારે એ વાત ખતમ થઈ તો તેણે મને મારા આવવાનું કારણ પૂછ્યું. મેં માગે હેતુ જણાવ્યો અને તેણે મેં ધારી હતી તે કરતાં વધુ ધાળી મોટી રકમ બોટ ધરી.

મેં માત્ર એકજ વિદ્યાર્થીના સુમારૂની ખર્ચ માટેની ઇચ્છા બનાવી હતી પણ તે પાત્ર વિદ્યાર્થીઓના અને મારા લગન મુઠ્ઠીનો રહેશે ખર્ચના લગભગ એક હજાર રૂપિયા આવવા તૈયાર થયો હતો. તેણે મને મુચ્યું કે, ત્યાં વર્ષ દુ એક અઠસડીયા લગી ગેસક. જો મેં તેનો એક જોવાની અગિયારા ન દેખાડી હોત તો કદાચ દુ એટલા જાણે તરૂણ નહીજ થયો હોત એમ માર માનવું છે.

કેમ પેકરીયો પેનાના નાન-પાક એક હોટલરલાને વેચ્યા માંગતો હતો. તેણે તે માટે ચાર વરે સુધી લાગતગત પ્રયાસો કર્યા પણ તે વ્યથ ગયા, તેને મદદના નજ મળી દેવરે, તેણે એક ચાલાકી વડવી, અને એ દેવરનો મેનેજર જે જે કંઈમો અને સંસ્કારોમા જોયા થયો હતો તેના મમ્મ તરીકે પોતાનું નામ નોંધવું

અને ત્યાં જઈ વખતો વખત મુલાકાત કરતા. પછી એજ હોટલમાં એક રૂમ ભાડે રાખી તેણે થોડાક દીવસ ત્યાજ રહેવાની સગવડ કરી એ સઘળું કર્યા છતાં પણ તે પોતાના હેતુમાં સફળ નહીજ થઈ શક્યો. એકરીવાળાનું કહેવું છે કે, છેવટે મને જણાયું કે તે હોટલવાળાઓની એક એગેન્સીએજનનો પ્રયુખ છે અને તેના કાર્યમાં ધણોજ ઉત્સાહ દેખાડે છે. પછી હું તેને મળવા ગયો તે વખતે મેં એજ એગેન્સીએજન બાબતમાં તેની સાથે વાતચીત કરી અને તેણે પરિણામ એ આવ્યું કે, મારી સાથે તેણે બહુજ આનંદી અને વિવેકી પૂર્વક વર્તન દેખાડ્યું. તેનાથી છુટો થવા પહેલાં તેની એ સસ્યામો પણ હું મેમ્બર બન્યો અને મારી મતલબનો એકેય રાખ્દ ઉચ્ચાર્યા વિના ત્યાંથી ચાલ્યો આવ્યો. થોડાકજ દિવસ પછી એ હોટલના કોઈ નવકરે મને ટેલીફન કરી પાઉં શેડીના નમુના અને બાય મોકલ્યા જણાવ્યું. તેણે કહ્યું કે, ન જાણે તમે શો જાડું કર્યો છો કે તેથી હોટલના મેનેજરની મનોવૃત્તિ બદલાઈ ગઈ છે અને તે, તમારા બહુજ વખાણુ કરે છે.

ટૂંકમાં,

જો તમારી ઇચ્છા હોય કે લોકો તમને પસંદ કરે તો, પાંચમો સિદ્ધાંત એ છે કે, સામાવાજાને રસ પડે તેવી વાતો કરો.

* * *

લોકોનું ધ્યાન કેવી રીતે ખેંચી શકાય ?

હું એક દીવસે પોસ્ટ એકિસે ગયો. મેં જોયું કે રજીસ્ટ્રેશન માટેના કલાર્ક કામના અસહય બોઝને કારણે ચાકીને ગમરાડ-અકળાઈ ગયો હતો. મેં તેણે ધ્યાન મારા તરફ ખેંચવા ધાર્યું. હું તેની તરફ ધવ્યો અને વિચારવા લાગ્યો કે, તેની પ્રસંગ કંવી રીતે કરવી. બ્યારે તેણે મારા પત્રનું વજન જોયું ત્યારે મેં તેને કહ્યું કે “તમારા વાળ કેટલા મનોહર છે ! મને એવા વાળ બહુજ ગમે છે.” તે ચમકી ઉઠ્યો. તેણે મારા ઉપર દૃષ્ટિ નાખી અને હસ્તે ચિહ્ન દેડ્યું.

“હા, પરંતુ હવે તે પણ પહેલાં જેવા રહ્યું નથી.” મેં કહ્યું, “ગમે તેમ હોય તો પણ તમારા વાળ આકર્ષક છે.” આથી તે બહુજ ખુશ થયો અને કહેવા લાગ્યો કે, “ધણા માણસો મારા વાળના વખાણુ કરે છે !”

મને વિશ્વાસ છે કે, તેણે તે દીવસે બપોરના ટિફિનમાં પણ કાંઈક વધારેજ ખાધું હશે અને રાત્રે ઘેર જઈ પોતાની પત્નિ સાથે પણ એજ સંબંધમાં ચર્ચા કરી હશે. આરસીમાં જોઈને પણ તેણે પોતાના મનમાં કહ્યું હશે-કે, “એશક મારા વાળ બહુજ સુંદર દેખાય છે.”

મને એ ઉપરથી પૂછવામાં આવ્યું કે તેથી તમને શું લાભ થયો. જો આપણે એટલા બધાજ સ્વાર્થી થઈએ કે, બીજાના જીવનમાં થોડાક પ્રકાશ પણ આપણા થોડાક શબ્દો વડે ન નાખી સફાએ અને બહોલો લેવાની આશા રાખ્યા વિના થોડીક પ્રસંગ ન કરીએ તો, આપણામાં અને બીજા નિર્ભય વસ્તુઓ કે પ્રાણીઓમાં રહેજે ફેડું નથી. અને તેથી આપણને હમેશાજ નિરાશ થવું પડશે. હું કહું છું કે, તે વખતની પોસ્ટ માર્ટર સાથેની મારી વર્તણૂક સ્વાર્થી-શક્તી ન હતી. તેમાં પણ મારો એક હેતુ હતો, હું તેની પાસેથી કોઈક મહત્ત્વવાન વસ્તુ લેવા માંગતો હતો અને તે મને મળી. મને લાગ્યું કે મેં તેની સાથે જે કાંઈ કર્યું છે તેનો બહોલો આપવા માટે તે અશક્ત હતો. આવો વિચાર એવા બનાવ બન્યા પછી પણ લાંબી મુદત સુધી આપણા અંતરમાં સ્થાન મેળવે છે જેથી આપણે આનંદ અનુભવીએ છીએ.

મનુષ્યના જીવન-બેધારમાં આ એક મુખ્ય અને અગત્યનો નિયમ છે, જે પ્રમાણે આપણે વર્તન રાખીએ તો આપણને કદીયે આનંદ અને વિપતિ વેઠવી પડતી નથી. તેથી આપણે બાંહે સુખ અને હર્ષ આવે છે અને તેથી, આપણે ધણીય નવા મિત્રો પણ બનાવી સફાએ છીએ. એથી વિરુદ્ધવત્ વર્તન આપણી સામે અનેક વિરોધીઓ ઉભા કરી મૂકે છે. જેથી આપ-

છુને અનેક સકટોનો સામનો કરવે પડે છે. તે નિયમ એ છે કે, બીજાઓના મનમાં એ વાત ઉપજાવે કે તેમની આપણે કદ્દ અને પ્રસંશા કરીએ છીએ દરેકની એજ અતર-અભિલાષ હોય છે કે, તેને મહાન સમજવામાં અને અગત્યતા આપવામાં આવે, એજ કારણ મનુષ્યને પશુ-પક્ષીઓ પર સરસાર્થ મળી છે અને એજ કારણે જગતમાં સર્વસ્વ સમ્યક્તા અને સૌજન્યતા વ્યાપી રહી છે. હંદારો વર્ષની શોધખોળ અને સંશોધનો પત્રી સઘળાજ નિષ્ક્રિયતાએ સ્વીકારી લીધું છે કે, જગતના સઘળાજ ધર્મ પ્રચારકોએ પોતાના બકતોને એજ પ્રકારનું શિક્ષણ આપ્યું છે. ખ્રિસ્તી ધર્મના પ્રચારક અને પ્રસારકે પણ એજ સિદ્ધાંતનો પોતાના માનનારાઓને બોધ-પાઠ આપ્યો અને શીખવ્યું છે કે, તમે બીજાઓ સાથે પણ તેજ રીતે વર્તો જે પ્રકારના વર્તણૂકની તમે તેમની કનેથી આશા રાખો છો.

જે લોકો સાથે આપણા સંબંધો બેઠાય છે તેમની સમિતિ, અને સહમતીજ આપણે ધમ્મ કરીએ છીએ. આપણી મૂળ અને મુખ્ય વિશેષતાઓ માટે તેમની પાસેથી પ્રસશાની અભિલાષા આપણા અતરોમાં હોય છે; આપણી એવીજ ધમ્મ હોય છે કે કોઈ આપણી ખોટી ખુશામદ અને આપણીને બદલે આપણામાં જે સત્ય અને વાસ્તવિક સદૃશ્યો હોય તે માટે વાજબી અને ચોખ્ખી રીતે પ્રસંશા કરે આપણે ચાહીએ છીએ કે લોકો સાફ અને મોટાના મને આપણા શુભ-ગાન ગાયા કરે. સઘળાનીજ મનોવૃત્તિ એ માટે તરસતી હોય છે. તેથી આપણું પણ કર્તવ્ય છે કે, આપણે જે બીજાઓ પાસેથી માગીએ છીએ તેજ તેમને પણ જ્યારે અને જ્યા તક મળે ત્યારે અને ત્યા આપણા રહીએ, અને તેમની સાથે પણ તેવુંજ વર્તન રાખીએ.

હું એક બહુજ બન્યું ધર્માત્મા બેવા ગયો જેમાં અનેક વિભાગો હતા, આ મિલકતના

રખેવાળને અમુક શબ્દના રમતો નખર પૂછ્યો. તેણે બહુજ અચકાઈ અને સંકોચાધને મને જવાબ આપ્યો હતો. હું ઉપર જાક તે પહેલાંજ એ રખેવાળ પાસે ફરીથી દોડી ગયો અને તેની સ્મરણ શક્તિ માટે તેને અભિનંદન આપ્યું. તેને મર આ વર્તન ઘણું નિયંત્ર અને ઉત્સાહ લાવ્યું. તે એ સાંભળી ખુશ થઈ ગયો. મને પણ આનંદ થયો કે જગતમાં આજે પણ મેં એક જાણીતી પ્રસશા કરી તેને થોડીક પળો માટે સુખી કર્યો. આપણને એ માટે તક શોધવી પડતી નથી પણ દીવસ બરન કાર્ય-ક્રમમાં એવી તકો આપણને ડગે ડગે મળતીજ રહે છે અને બળ્યાજ કરશે.

વીશીનો નવકર કોઈક વકતે મરજી વિરૂધ્ધતું બોજન ગોઠવી જાય તો તેની ઉપર ગુસ્સે ન થતાં તેને આ પ્રમાણે કહો કે, હું “તમને એ તકલીફ આપવા માટે દિલગીર છું પરંતુ મેં ‘આ’ શાકને બદલે ‘અમુક’ શાક માંગ્યો હતો. આ રીતે તે ચાકર તમારી માંગેલી વસ્તુ રહેજે ફક્ત કે આનાકાની કર્યા વિના તમારી સામે લાવી મૂકી દેશે તેનું કારણ એ છે કે, તમે તેની સાથે સભ્યાપૂર્વક વર્ત્યા, અને તેને માન સહિત સંભોધ્યો.

જ્ઞાના જ્ઞાના વાક્યો જેમકે “આપને દુઃખ આપવા માટે ક્ષમા કરશે..... હું દિલગીર છું... મિલકતની કરી... આભાર થયો” વગેરે જીવન કાર્યના સંગ્રામોમાં તેવુંજ કામ કરે છે. કિંવા આ સંબંધોનો ઉપયોગ આપણા જિવનને આનંદી, શાંતીમય અને લોકપ્રિય બનાવી દે છે. આથી મનુષ્યના સ્વભાવ અને મનસ્તાનુ પણ બાન કરી સકાય છે અંગ્રેજી ભાષાનો એક મહાન લેખક (Hall Gange) જેના પુસ્તકો લાખો માણસો વાંચે છે તે, એક લુહારનો છોકરો હતો. તેણે માત્ર ૮ વર્ષ નિશાળે જઈ ફળપ્રાપ્તી લીધી હતી પરંતુ તેના અતિમ સમયે તે આ જગતનો ધનવાન લેખક હતો. તે જ્ઞાના

તેણે એક કવી (Rossetti) ની સધળાજ કાવ્ય-કૃતિઓ યાદ કરી લીધી હતી.

તેની ઉન્નતિનો આરંભ માત્ર એક પત્રને કારણે થયો. તેણે તે પત્રમા પોતાના એ મીનીતા કવિના કાવ્યો ઉપર અભિપ્રાય આપ્યો હતો, તેના વખાણુ કર્યા હતા. આ કવી એમ સમજ્યા હશે કે, જે પુરુષ મારી યોગ્યતા અને કુશળતાને આ રીતે મ્લીકરી લે છે તે, બહુજ હોશયાર અને પ્રવિણ હોવો જોઈએ તેણે આ લુહાર-પુત્રને ખોનાવ્યો અને પોતાના સંકેતરી તરીકે તેની નીમણુક કરી આ તેના જિવનમા એક મુખ્ય પરિવર્તન હતું, તેણે તેના બાપ્પ અને સન્નેગોમા પણ ઇન્દ્રિયાય આપ્યો હતો આ રીતે તે પોતાના દેશના સધળાજ મુખ્ય અને પકાયના સાહિત્યકારોને મળી સકતો હતો તેમની મુશ્વતા અને સહકારે તેની જિવન-સરિતાને નવે પ્રવાહ અને વેગ આપ્યો, અને તે. સદાને માટે આ જગતમા પોતાની કિર્તિ અને માન પામી ગયો. લોકો દૂર દૂર દેશ પરદેશથી તેની મુનાકાત માટે આવતા હતા. તે પોતાના મરણુ વખતે એ દેશી પાય હઝાર ડેવરની મતા મુકી ગયો જે ઉપર કહયુ તેમ તેણે એક કવિની પ્રસશ ન કરી હોત તો, કદાચ તેનું જીવન દરિદ્રતા અને અગત્યનામાજ વ્યર્થ ગયું હોત

આ શક્તિ માત્ર પ્રસશા અને વખાણુનેજ ફાળે ગાવી છે કવિને પોતાની કિર્તિ અને મહાનતાને જમ આપ્યો હોય તેમા વિચિત્ર અને નમિન કાર્જન નથી. દરેક પુરુષ એજ વિચાર અને મનોવૃત્તિના હોય છે દરેક સમાજ અને ધર્મ, દરેક પથ અને વર્ગ પણ એમજ સમજે છે. શુ આપણે આપણા કરતા બીનએને વધુ હોશીયાર ગણીએ છીએ ? શુ અંગ્રેજો જાપાનવાળાઓને પોતાના કરતાં વધુ સાગ અને સમજદાર માને છે ? નહીજ. ખરી રીતે અંગ્રેજો કરતા જાપાનીઓ પોતાને "કાઈક વધુજ" સમજે છે. જૂના વિચારોને જાતાની, પોતાના દેશની કોઈ સ્ત્રીને અંગ્રેજ સાથે કેન્સ કરતી સાખી સકતો નથી, તેથી તેને દુખ થશે અને તેની શાગણીએ દુઝારીજ.

જુદી જુદી કવમોની પણ એજ હાવત છે. મુસલમાનો હિન્દુ કવમને દરેક રીતે અધર્મ અને અશુધક સમજે છે, બ્યારે કરોડો હિન્દુ બાઈઓ એવા પણ છે કે, જેઓ તેમના જોતજન ઉપર મુસલમાન બાઈના શરીરનો પડછયો પડી જશે તે. તે આવતું પસંદ કરશે નહી, તેમની સાથે રહેજ અમગ્ગ જશે તો-શુધ્ધી-સ્નાન કરવાની ચિતામાં પાણી પાણી થઈ જશે. આપણે પોતાને જગવી અને હલકી કવમો કરતા હોય અને સુશિક્ષિત સમજીએ છીએ. બ્યારે તેઓ કેળવણી પ્રજાઓને જગવી અને હલકી મનોવૃત્તિના સમજતા હશે. કારણ કે તેઓ બીજી કવમોને બહુજ અપમાન ભર્યા શબ્દોમાં સળેધે છે.

દુકમા, દરેક વશ અને વર્ગ, ધર્મ અને ધોરણના લોકો બીજાઓ કરતા પોતાને વિશેષ અને ગ્રેષ્ઠ સમજે છે. આજ કારણે દેશ દાઝ અને દેશ-અભિમાનની લાગણીઓ ઉત્પન્ન થઈ શુધ્ધ અને સશ્રામમા પરિણમે છે. આજ કારણે સામાજિક ક્રકાસ અને કુટુંબિક ક્રીડાઓ જગમી પરસ્પરના વિખવાદ અને વિનાશનું કારણ બને છે. આ વિશાળ જગતમાં તમે જેનેય મળો છે તે, પોતાને તમારા કરતાં ઉચ્ચતર અને અધિકતર સમજે છે. તેના મનને આકર્ષવા અને અકુશમાં લેવાનો સર્વજ ઉપાય એજ છે કે તમારા વર્તનથી દેખાડી આપો કે, તમે તેને મહાન અને શુધ્ધિવાન સમજે છે અને તેની કદર બુલ્લે છો. જે લોકો મૂર્ખ અને કાચા હોય છે તેઓ પોતાની ઉણપ અને અપોગ્યતાને અબ્હેવાર હોડાકાર, અપ્રમાણિક અભિમાન અને ખોટા અભિનયો રહેજા છુપાવવાના પ્રયત્ન કરે છે.

શેક્સપીયર કહે છે કે "મનુષ્ય, અભિમાની મનુષ્ય. થોડીક રાકતી અને સત્તા, અધિકાર અને અકુશો મળી જવાથી પોતાના મળ અને વિસાતાને પણ એવો વિમરણી દે છે કે, તે જોઈ દરિસ્તાઓ દેવ-હતો પણ રડવા માંડના હશે.

(અપૂર્વ)

ખૂટ પોલિશ.

કાળા અને ભૂરા પોર્ષિ શા બનાવવાના વિવિધ નુસ્ખાઓ,

[કમરના જીન ૧૯૪૩ (અંક ૧૪૮) થી આગળ]

શ્વેત પોલિશ-ક્રીમ રૂપના

(૩)

કાળા ક્રીમ:-

કારતુળા વેક્સ	૫ ઓંસ
જાપાન વેક્સ	૨૦ "
સ્ટીયરીન	૦૦ "
ઓઇલ ઓફ મિસ્મેઇન	૦૦ "
નાઇટ્રોસીન	૦૦ "
ઓઇલ ઓફ ટર્પેન્ટાઇન	૦૦ "
પોટાશીયમ કાર્બોનેટ	૦૦૦ "
કંડે સોપ	૨ "
પાણી	૧૮૦૦ "

મીણોને આગળાવી મિસ્મેઇન ઓઇલ, ટર્પેન્ટાઇન અને નાઇટ્રોસીન ગરમ હાલતમાં જ ઉમેરો, પછી સોડા અને સાબુને ઉકળતા પાણીમાં આગળાવી મીણનું તૈયાર કરેલું મિશ્રણ તેમાં નાંખી દહ એટલા સમય સુધી હલાવો કે સબળું મારી રીતે એકરસ થઈ જાય.

(૨)

કારનોળા વેક્સ	૨૦ ઓંસ
એકપું મીણ	૫ "
કોસ્ટિક સોડાનું	૨૭
ટકાવાડું સોલ્યુશન	૧ "
ઓઇલ ટર્પેન્ટાઇન	૧૦ "
ઓઇલ સોલ્યુશન નાઇટ્રોસીન	૧૦ "
પાણી	૦૧ ગેલન

મીણો તથા કોસ્ટિક સોડાનું પ્રવાહી એક સાથે આગળાવી જ્યાં સુધી એક રસ નહીં થાય ત્યાં સુધી હલાવતા રહો. સ્ટેજ કંડુ પડે ત્યારે નાઇટ્રોસીનને ટર્પેન્ટાઇનમાં મેળવી તૈયાર રાખેલુ હોય તેમાં ઉમેરી દો. ઉત્તરે, પાણી-ને ઉકળતુ હોયું જોઈએ તે, થોડું થોડું ઉમેરી એકરસ કરી લો.

ચદરસ	૨ ગ્રામ
ગમ-થસ (Gum-thus) ૦૦ ઓંસ	
ચપળા લાખ	૧૦ "
ઓઇલ ટર્પેન્ટાઇન	૦૦ "
લેમ્પ બ્લેક	૧ "
મેથીલેટડ સ્ટ્રીટ	૬ "

પહેલી ત્રણ વસ્તુઓને મેથીલેટડ સ્ટ્રીટમાં આગળાવી તેમાં ઓઇલ ટર્પેન્ટાઇન અને લેમ્પ બ્લેક મેળવી દો, લેમ્પબ્લેકને બદલે નાઇટ્રોસીન એક ગ્રામ વાપરી સકારો.

(૪)

મીણ ખારિક કતરણ રૂપે	૩ ગ્રામ
ધર	૩ ઓંસ
લોગવૂડ એકસ્ટ્રેક્ટ	૪ ગ્રામ
ગેલિક એસિડ	૨ "
ટિક્ચર ઓફ પરકોસ્ટાઇડ	
ઓફ આયર્ન	૧ ઓંસ

મેથીલેટડ સ્ટ્રીટ ૧૦ ઓંસ ૭ ગ્રામ મીણને ધરમાં એકરસ કરો. સ્ટ્રીટમાં લોગવૂડ એકસ્ટ્રેક્ટ અને ગેલિક એસિડને ૨૪ કલાક લગી બીંજવી રાખી દરમિયાન તેને વારંવાર હલાવતા રહો. ૨૪ કલાક પછી કપડે ગાળી તેમાં આયર્ન ટિક્ચર ઉમેરો. હવે જે મિશ્રણ તૈયાર થાય તેને મીણવાળા મિશ્રણમાં મેળવીને ફરીથી કપડે ગાળી લો.

(૫)

ચપળા લાખ	૧૦ ઓંસ
મેથીલેટડ સ્ટ્રીટ	૬૦ "
કંડે સોપ	૧૦ ગ્રામ
મેથીલેટડ સ્ટ્રીટ ૨૫ ટકાવાડું	

(ગર્મ હાલતમાં) ૨ ઓંસ ૩ ગ્રામ સ્વીસરીન ૦૧ ઓંસ

એની લાઈન પ્લેક ૦૧ ક્રમ

મેથાઈલેટ સ્પ્રીટ ૫૦ ટકાવાયુ ૧૧ "

પહેલી બે ચીઝોને એકરસ કરી તે પછીની ત્રણ ચીઝોના મિશ્રણમાં એને મેળવી લેા. અને પછી છેવટની બે ચીઝો એ મિશ્રણમાં મેળવી બે અઢવાડીયા સુધી ગરમ જગ્યામાં રાખ્યા બાદ બાટલીઓમાં પેક કરી રાખો.

(૬)

ટકન ખાર ૧ ઓસ

ચપળા લાખનો પાવડર ૩ "

પાણી ૧૦ "

પાણીમાં ટકન ખાર મેળવી ખીન એક વાસણમાં સાદુ પાણી આગ પર મુકી તે ગરમ થાય ત્યારે એ ટકન ખારવાલા પાણીનું વાસણ તેની ઉપર સમાજથી ગોઠવે અને લાખનો બૂકો ટકન ખારવાલા પાણીમાં ઉમેરી, પાણીની ગરમી વડે એને ઓગળાને મિશ્ર થવા દો. એ દરમિયાન તેને વારવાર હલાવતા રહેો અને છેવટે રંગ પૂરતુ નાઇત્રોસીન ઉમેરો, પદાવતી વખતે પાણી ઉડી જાય તો તેના પ્રમાણમાં થોડુંક ઉમેરવું જોઈએ.

(૭)

રંગ વગરની ચપળા લાખ ૧ ઓસ

ટકન ખાર ૦૧ "

ખાક ૧ "

ઝીંકીરીન ૦૧ "

નાઇત્રોસીન ૦૧ "

પાણી ૫૫ પૂરતુ

સામાન્ય ઓસ પાણીમાં ચપળા લાખ અને ટકનખાર ઉમેરી ગરમી વડે ઓગળાવી લેો. બરબર ઓગળી જાય ત્યાં સુધી તેને હલાવતા રહેો. પછી ખાક, ઝીંકીરીન અને નાઇત્રોસીન ઉમેરો, નાઇત્રોસીન ચારી રીતે મળી જાય ત્યાં સુધી બરાબર હલાવો અને છેવટે, એટલું પાણી ઉમેરો કે કુલ મિશ્રણ ૯ ઓસ થઈ રહે.

બુરા કોમ

ચોકળુ મીણ ૧૧ રતલ

કારનોબા વેક્સ ૫ ઓસ

કીમતી હુનર ઉધોગો

કોણુ નથી લાલુડું કે બીજાની નવકરી અને તાબિહારી કરતા પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખૂબજ વધુ નફાવત હોય છે ?

સેંકડો રૂપિયા ખર્ચતાય ન મળી શકે એવા કીમતી હુનરોની સંપૂર્ણ માહિતી હવે તમને થોડાક આનાના ખર્ચે=દરબજ મુફત મળી શકે છે આ રીઠી થોડાક હુનરોની યાદી. (પુરી યાદી માટે ૩૦ પાનાનું સુવિપન મુફત મળાવે)

ધાસચારો—ગિની ધાસ અને રજકો રોપવા કાપવાની માહિતી (દુકાળ માટેના ખાસ લેખ સહિત) અંક ૧૧, ૧૪ અને ૧૯ મે.

કી. ૧૨ આના.

ધી—ખરા અને નકલી ધી બનાવવાની સચિત્ર માહિતી અને તેના ગુપ્ત ભેદો. અંક ૧૦૯, ૧૧૧, અને ૧૪૧ મે.

કી. ૧૨ આના

ઘેટાં ઉછેર—ઘેટાં ઉછેર અને ઊનના ઉધોગ વિશે વિસ્તૃત લેખો અંક ૧૧૦ અને ૧૩૬ મે.

કી. ૮ આના.

ચકોતરાં ડિવા પપનસ—રોપણીની વિગતો. અંક ૧૨૩ મે.

કી. ૪ આના

ચમત્કારી પ્રયોગો—રસ ચણના હવરતમર્ષા ૪૨ જાદુઈ પ્રયોગો. અંક ૩૯, ૪૭ અને ૭૦ મે.

કી. ૧૦ આના

ચળકતા રંગો કિવા Luminous Paints—૧૨ તુરખાઓ. અંક ૭૩ મે. કી. ૪ આના.

ચાઈના ક્લે—કેમ બને છે ? પુરી વિગતો. અંક ૮૪ મે.

કી. ૪ આના.

ચામડા માટે ઝાત ઝાતના ૧-૧—બનાવવાની માહિતી. અને પ્રયોગો અંક ૧૪૮

કી. ૬ આના

ચામડું કેળવવું—કોમ ટેનિંગની પદ્ધતિ વિશે. અંક ૭૪ મે.

કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૨૩૫)

પોટાશીયલ કાર્બોનેટ ૩ "
 ઓક્સલ ઓફ ટર્પેન્ટાઈન ૨૧૧ ગ્રેન
 પાણી ૬૦ ઓસ
 મીથેને ઓગળાવી દોઢ પાઈન્ટ ઉકળતા
 પાણીમાં પોટાશીયમ કાર્બોનેટ મેળવી તેમાં
 ઓગળેલું મીથુ સારી રીતે મિશ્ર કરે, પછી
 દોઢ પાઈન્ટ પ્રીચુ પાણી તેમાં સારી રીતે
 મેળવે. હેવર્ટ ધીમે ધીમે ટરપેન્ટાઈન મેળવી
 લે. રંગ માટે ઓક્સલ સોલ્યુશન એનીલાઈન
 બાઉન ૩ ઓસને ટરપેન્ટાઈનમાં પહેલાંથી
 મેળવી લેવું જોઈએ. જો આ પ્રયોગ મુખ્ય
 કાળું ક્રીમ બનાવવું હોય તો ઓક્સલ સોલ્યુશન
 બાઉન ૩ ઓસને બદલે ઓક્સલ સોલ્યુશન
 એનીલાઈન બ્લેક દોઢ ઓસ વાપરી શકાય છે.

(૨)

ચોકળું મીથુ ૪ ઓસ
 હર્ડ મોપ ૪ "
 ટર્પેન્ટાઈન ઓઈલ ૧૦ "
 બિસમાર્ક બાઉન ૧ ડ્રામ
 સાબુને પાણીમાં ઉકાળી એકરસ કરે.
 બીજા વાસણમાં મીથુ ઓગળાવી તેમાં ટરપે-
 ન્ટાઈન ઉમેરી હલાવે. અને આંચ પરથી ઉતારી
 સાબુનું સોલ્યુશન તથા રંગ મેળવી દો અને
 બધું ઠંડુ થાય ત્યાં સુધી હલાવતા રહે.

(૩)

ચોકળું મીથુ ૧૧ ઓસ
 અલસીનું તેલ ૨૧૧ "
 ઓઈલ ટર્પેન્ટાઈન ૭૧૧ "
 મરગથુ સાબુ ૧ "
 પાણી ૧૦ "
 નેનકીન બાઉન ૧૧૧ ડ્રામ
 મેથીલેટ્ડ સ્પ્રીટ ૩ "
 પહેલી ત્રણ મીટ્રોને કોઈક બધ વાસણમાં
 મુકી બીજા વાસણમાં થેડું પાણી ચૂંટે મથવી
 એ પાણીમાં તે બધ વાસણ મુકીને બધું
 એકરસ થાય ત્યાં સુધી પાણીની આંચ આપે.
 પછી સાબુને પાણીમાં પહેલાંથી ઓગળાવી
 રાખ્યું હોય તે, મિશ્રણમાં મેળવી દો અને
 સપાટું ઠંડુ પડે ત્યાં સુધી સાબુ હલાવતા રહે.

(પ.ના ૨૩૪ થી આગળ)

ચાલ મુગરા ઓઈલ—કીમતી અને નફાવંત
 તેલની હકીકત અને તેના મલમની બનાવટ.
 અંક ૧૦૫ અને ૧૧૧ મો. કી. ૮ આના.
 ચાલ ખેતી અને વેપારની સંપુર્ણ હકીકતો.
 અંક ૫૪, ૫૫, ૫૬ અને ૯૬ મો.
 કી. ૧૩ આના.

ચાંદી સોનાનો ઢોળ—નાદિર દુનરની પ્રમા-
 ણસુત માહિતી અંક ૯૩, ૯૪, ૧૦૧, ૧૦૭,
 ૧૧૦ અને ૧૧૩ મો. કી. ૧-૮-૦

ચિકોરી—વાવેતરની વિગતો. અંક ૧૧૧ મો.
 કી. ૪ આના.

ચિત્ર પટ્ટીઓ—પિકચર ફેઇમો બનાવવા
 વિષે. અંક ૫૨ મો. કી. ૩ આના

ચિરટ—બનાવવાની માહિતી. અંક ૧૨૧ મો.
 કી. ૪ આના.

ચીકુ—રોપણી વિષે. અંક ૭૩ અને ૯૫ મો.
 કી. ૮ આના.

ચીની કામ—પૂરેપૂરી માહિતી સાથે. અંક
 ૧૪૨, ૧૪૩ કી. ૮ આના.

ચોકોસેટ—ચોકોસેટ અને કોકો બનાવવાની
 માહિતી. અંક ૫૭, ૫૮, ૯૮ અને ૯૯ મો.
 કી. ૧૫ આના.

ચિત્ર બ્લોકો—લાઇન અને હાફટોન ચિત્ર
 બ્લોકો બનાવવા સંબંધી. અંક ૫૬ અને
 ૫૮ મો. કી. ૬ આના.

છત્રીઓ—છત્રીઓ અને તેના હાથાઓની
 બનાવટનો ઉદ્યોગ. પુરી વિગતો. અંક ૫૧
 અને ૯૬ મો. કી. ૭ આના.

છત્રી કાર્ડ—દુબલ બરી છત્રી જોવાનું હકારે
 છત્રી-કાર્ડ બનાવવાની માહિતી. અંક ૯૩ મો.
 કી. ૪ આના.

(જુલો પાનું ૨૩૬)

હવે છેલ્લી બે યીઝાને એકરસ કરી મજકુર મિત્રજીમાં ઉમેરી એવી રીતે દલાવો કે રગ બધેજ સરખુ થઈ જાય.

(૪)

સારી જાતનો રૌલ એનેટા	૧ ક્રામ
ધરમધુ સામુ	૩ "
ચોકામુ પીતુ મીલુ	૧૫ ઓસ
જુનુ કોડવીર ઓર્થન	૧ "
ઓર્થન ટરપેનટાઈન	૨૫ "
ડિરનીક વોટર	૬ "

એનેટાના નાના ટુકડા કાપી ખરસમા નાંખો અને તેમા ૦૫૫ ઓસ ઉકળતુ પાણી ઉમેરી-ધુટીને લાહી નેતુ બનાવો. બાકીના પાણીમાં સામુ મેળવી ગરમ કરો અને બેકેને ખરખમા એકરસ કરી લો. મીલુને કેડવીર ઓર્થનમા મેળવી ઓગાવો અને પછી બહુજ ધીમી આંચે સલાખપૂર્વક તેમા ધીમે ધીમે ટરપેનટાઈન ઉમેરી લો. હવે આ મીલુવાતુ મિત્રજી એક-એક ઓસ કરી સાતુવાયા મિત્રજીમા મેળવતા જાઓ અને અપાટાબધ પુટીને એકરસ કરતા રહો જ્યારે બધુ એક સરખુ થઈ જાય ત્યારે તેપાર સમજવો.

(૫)

ચોકામુ પીતુ મીલુ	૧ ઓસ
સ્ટીલરીક એસીડ	૦૫ "
અળસીતુ તેન	૦૫ "
ટર્પેનટાઈન ઓર્થન	૩ "
પનો એકર-ગારીક પાવડર	૦૫ "
રો-સેના (Raw Senna) ..	૦૫ ક્રામ
હાર્ડ સોપ	૦૫ ઓસ
પાણી	૨૫ "

પહેલી ત્રણ યીઝેને એક સાથે ઓગળાવી તેમા પછીની ત્રણ યીઝો મેળવો અને લાહી નેતુ થાય ત્યારે પાણી અને સાતુતુ સોલ્યુશન તેમા મેળવી લાઈ ખૂબ થોળી નાખો.

(આ પ્રયોગ મિ ઈ. ડબ્લ્યુ યુકાસનો હોર્થ કાણુ બનાવવુ હોય તો ઓકર અને સેનાને બદલે અલ્ટ્રામારીન અને નાઈમોસીન વાપરી સમાપ છે)

(પાન ૨૩૫ થી આગળ)

છાપકામની શાહી કિવા Printing Inks—રંગમેરગી શાહીઓની બનાવટ વિશે. અક ૪૬, ૧૫૦ મો. કી. ૯ આના.

જર્મન સિલ્વર—સાદી સરખી રૂપાળી ધાતુ બનાવવી. અક ૧૧૦ મો. કી. ૪ આના.

જસતનો ટોળ—અલ્પવાના કીવાને લમવી માહિતી અક ૧૪૨ મો. કી. ૪ આના.

જસત પતર—Corrugated Sheetની બનાવટ. અક ૮૮ મો. કી. ૪ આના.

જળ-ખેતી—ઝમીન વિના ધરમાજ બેળી કરવાની અજબ નવી અમેરિકન પદ્ધતિની વિગતો. અક ૧૨૧ મો. કી. ૪ આના.

જંતુનાશક દવાઓ—Insecticides કિવા ફિનાઈન વગા અનેક પ્રયોગો. અક ૮૧ મો. કી. ૪ આના.

ગમ—ખાવાના સ્વાદિષ્ટ પદાર્થની બનાવટ વિશે અક ૧૨૬ મો. કી. ૪ આના.

ગમકળ—વાવેતર વિશે અક ૧૨૦ મો. કી. ૪ આના.

ગિલેટીન—બનાવવાની માહિતી અક ૧૨૧ મો. કી. ૪ આના.

ગિલેટીનની કેપ્સુલો—બનાવટની વિગતો. અક ૧૨૫ મો. કી. ૪ આના.

જુની શીશીઓ—એનો નફાવત વેપાર. અક ૧૦૨ મો. કી. ૪ આના.

જેલી—અચુર, કેળા, જમરૂખ, રાસપેરી, સફરજન, સ્ટ્રોબેરી વની ખરી અને નકલી નેલી બનાવવી. અક ૯૬ મો. કી. ૪ આના.

ઝખ્ખુન—“ઓર્ગિવ” કળ અને તેના તેનની માહિતી અક ૮૨ મો. કી. ૪ આના.

ઝાહિરાત પત્રિકાઓ—તફન સરગ, અને વિના પુછાએ થાય એવો નફાકારક ધણો અક ૯૬ મો. કી. ૪ આના.

(જુવો પાન ૨૩૮)

૬ ઊન-ધોવું અને રંગવું. ૬

(૨)

[ઓગસ્ટ ૧૮૪૩ ના પા. ૧૮૧ થી ચાલુ]

મુખ્ય મુખ્ય રંગો તેના લેદ અને ઉપલેદ

રંગોના બે વિભાગ પાડી સકાય એક સ્વતંત્ર યા પ્રાથમિક અને બીજા મિશ્રિત સ્વતંત્ર તે રંગો છે જે બીજા કંઈપણ રંગની સહાયતા વિના પોતે અમુક રૂપમાં દેખાત દે છે જેમ કે લાલ, પીતો અને વાદળી આ રંગોને અગ્રેજી ભાષામાં (Primary Colours) કહે છે બ્યારે મિશ્રિત તે રંગો છે જે કંઈપણ એ કે ત્રણ રંગોની મેળવણીથી બને છે જેમકે, નારંગી, બુરો વગેરે મિશ્રિત રંગોમાં પણ મુખ્યત્વે બે વિભાગ છે એક દ્વિતીય અને બીજી તૃતીય, દ્વિતીય રંગોને અગ્રેજીમાં "Secondary" અને તૃતીય વિભાગના રંગોને "Tertiary Colours" કહે છે દ્વિતીય રંગો કાંઈપણ બે સ્વતંત્ર યા પ્રાથમિક રંગના મિશ્રણથી બને છે જેમકે, લાલ+પીતો=નારંગી, પીતો+વાદળી=ચીનો, વાદળી+લાલ=જામણુડો તૃતીય તે રંગ છે જેમાં માત્ર પછુ બે દ્વિતીય રંગો મિશ્રિત હોય જેમકે, નારંગી+જામણુડો=બુરો લીલો+જામણુડો=રાખેડી, લીલો+નારંગી=ચળી (અયતૂની) તૃતીય રંગોમાં ત્રણ મુખ્ય રંગો હોય છે પરંતુ પ્રત્યેક એવા રંગમાં એક રંગ બીજા બે રંગોથી બનણા પ્રમાણમાં હોય છે, જેમકે, રાખેડી રંગમાં વાદળી રંગ લાલ અને પીળા રંગની બરાબર છે એજ પ્રમાણે બુરો રંગમાં લાલ રંગ પીતો અને લીલાની બરાબર છે

એ સિવાય મિશ્રિત રંગોનું પ્રમાણુ ઓછું વળતુ કદાચી અનેક જાતના હરણ કે ગેહરા રંગો બનાવી સમય છે જેમકે, તરબૂચનો રંગ બનાવવા માટે વાદળીનું પ્રમાણુ પીળા રંગથી વિશેષ અને પોપડીયો રંગ બનાવવા માટે પીતો

રંગ વાદળી કરતા વધારે પ્રમાણમાં હોવું જોઈએ જાણતા જેવો રંગ બનાવવામાં લાલનું પ્રમાણુ પીળા કરતા વધુ અને મુનેડરી રંગ બનાવવા માટે પીતોનું પ્રમાણુ લાલ કરતા અધિક હોવું જોઈએ, જે વાદળી અને લાલના મિશ્રણમાં વાદળી રંગનું પ્રમાણુ લાલથી બમણુ હશે તો જામણુડો રંગ થશે, અને લીલાનું પ્રમાણુ વાદળી કરતા વધુ હશે તો, કાનમાઈ, મમની, અમ્મામી વગયરહ રંગ બનશે

કોઈપણ રંગેના કપડાનો રંગ જાણવા માટે એવું વાદ રાખવું કે, દિવસે સૂર્યના પ્રગટામાં જે રંગ દેખાય છે તે રંગે બતીના બ્યન્વાળામાં દેખાતો નથી વળી જુદા જુદા રંગના પ્રગટામાં એ રંગ પણ જુદા જુદા દેખાય છે વિજળી અને ગેમની તેજ દર્શનીમાં રંગ તદ્દન રીમ દેખાય છે તેમજ જે યોડાક કપડા એજ રંગે રંગવામાં આવે પણ જુદી જુદી જાતના કપડામાં સહેજ ઓછાવતા રંગ આપવામાં આવે અને સુમધ ગયા પછી એ સવને ગેજવીને એકજ જગ્યાએ મુકવામાં આવે તો, તેને બહુ ચ નાક હોય તેજ માણસ બતાવી સારો દે, કયા કપડામાં કયો રંગ કેના પ્રમાણમાં વાપરવામાં આવ્યો છે

વળી, એ પણ જોવામાં આવે છે કે, એજ જાતના રંગ એકજ પ્રમાણમાં એજ રીતે પરંતુ જુદી જુદી જાતના માપ પર ચડાવવામાં આવે તો એ મત કપડામાંના રંગ એજ મરખા દેખાને નહીં અર્થાત, બાગીક મપડા પર રંગ વડુ મરમ રીતે ખીલી ઉઠે બ્યારે ઘર પ્રગરના કપડા પર તે એડી સુદર રીતે દેખાને નહીં એવુંજ

નકી પણ, સીંધી વણાટ અને આડી વણાટના કપડા જે એકજ નબળા સુતરથી બનેલા હોય છે તેમના રંગમાં તદ્દાગત જણાયે એ સંધ્ય કહેવાનો હેતુ એટલોજ કે રંગેના કપડાના રંગનો આધાર પ્રકાશની જાન જોનારની આંખોની શક્તી અને કપડાના પ્રકર ઉપરજ છે

રંગ માટેની સુખ્ય વસ્તુસ્પતીઓ.

૧ અનાર, ૨ અખરોટ, ૩ અરૂંસો, ૪ આન, ૫ કસૂળ, ૬ કાચો, ૭, કિનમોડા ૮ ટેસુ, ૯ પનગ, ૧૦ સ્ફટિક, ૧૧ બાવળ ૧૨ વાઝ, ૧૩ ધાવડી ૧૪, ગળી, ૧૫, મહુડ, ૧૬ લાખ અને કોચીનિયન, ૧૭ લોગનૂક, ૧૮ રયામા, ૧૯ હરડે, ૨૦ હાલ્દે, ૨૧ હારસિગાર.

૧. અનાર.

મીઠા દાણાવાળા ફળને અનાર અને ખાટા દાણાવાળા ફળને દાડમ કહે છે બંને પ્રકારના ફળ કદ્દાગ, કાસ્મીર, અનમોડા, ગદવાત અને હિન્દમા બીજે બધેજ રોપવામાં આવે છે એના છોડાને નાસપાન કહે છે મધ્યા ફળના છોડામાં રંગનામાં મદદ કર્યા થાય તે તત્ત્વ બહુજ ઓછો હોય છે જ્યારે પાકા ફળના ડોડમાં તે પૂરતા પ્રમાણમાં હોય છે એ છોડા કિવા નામપામને ઉકાળીને મેળવેલા પ્રમાણમાં ધાગા નાખવાથી પીળા, જુરા, કથાઈ અને ખાકર રંગ ચળવી સકાય છે

રંગનાની રીત અઢી રતન ધોલવી જીન માટે ૨૦થી ૨૫ તોના સુધી નાસપાલને પુરતા મીઠા પાણીમાં બાર કનાક લગી ભિજવી રાખવાથી છોડા પોચા થઈ, હાથે મસળી લેવા ચેગ્ય થઈ જશે હવે તેને કપડે ચળીને પાણી કાઢી લો જે છોડા પોચા થઈ ગઈ ન મધ્યા હોય તે ત્રણેક કનાક સુધી તેમને ઉકાળો અને હડા થાય પછી ઉપર મધ્યા પ્રમાણે પાણી કાઢી લો (એ કાચમાં લોખંડના વામણનો

(પાના ૨૩૬ થી આગળ)

હીનસીન—કામતી ઓડી-છોડની રોપણી વિશે અક્ષ ૮૬મો

હીંક ઓક્સાઈડ—એક ઉપયોગી રસાયણની બનાવટ વિશે અક્ષ ૧૩૮મો

હીંક કલોરાઈડ—બનાવટ સંબંધી અક્ષ ૧૧૮મો

દાઘપ રાઈટરની વિબન—બુની રિમનમાં ફરી વાર શાહી પુરી, તેને નવી જેવી બનાવવી અક્ષ ૧૦૦મો

દામેટા—વાવેતર વિશે અક્ષ ૧૨૨ મો

ટ્રાન્સફર પિક્ચર—વિવિધ ઉપયોગિતાઓ ધરાવતા સુદર ટ્રાન્સફર પિક્ચર બનાવવા સંબંધી અક્ષ ૧૪૧ મો

ટાંકણી—બનાવટની માહિતી અક્ષ ૧૦૦ મો

ટાઈલેટ પાણીઓ—પ્રકાર પ્રકારના ટાઈલેટ પાણીઓના નુરખાઓ અક્ષ ૧૨૧ અને ૧૪૨ મો

ટાઈલેટ સાબુઓ—અનેક પ્રકારના ટાઈલેટ સાબુઓની બનાવટ વિશે અક્ષ ૧૩૪મો

ટામેટા કેચપ—એક જાતની રવાઈથ ચળી મૂકડયોગ તરીકેની સંપૂર્ણ માહિતી સાથે અક્ષ ૧૪૭મો

ટિરેટીડ પાણી—વરાળ પાગી કિંવા અર્ક—પાણી બનાવતુ અક્ષ ૭૮મો

ટિરેટમ્પર રંગો—સુકા અને ઘોઈ સકાય એવા જુદા જુદા ટિરેટમ્પર રંગોના ૨૮ પ્રયોગો અક્ષ ૮૮મો

ઝોડર સાથળ પેસા મોકલી આપો નવી રકમના ઝોડરનું લો પી કરતા નથી 'કમર' અર્થેનું કપડા બધા હિન્દમા સુખાક છે પણ ની પી થી મજાવાય તો તેનો ખર્ચ માફકને શિરે જુદો પડે છે

કમર ઝોડર રોટાચરવાડા સુગત

ઉપયોગ કરવો નહીં) હવે આ પાણીમાં ખપ-
તેથી સાદુ પાણી ઉમેરી બીજેલા જાનને તેમાં
નાખી મધ્યમ આંચ પર ગરમી આપી ત્રણ
કલાક સુધી હડુ થવા દઈ, નિચોવી ઘોણા વિનાજ
નીચે લખેલા પ્રવાહીઓમાં જુદા જુદા રંગવાથી
જુદો જુદો રંગ પ્રાપ્ત થશે.

(૧)

ફટકડી ૨ ટકા,

એસિટિક એસિડ ૧ ટકા,

પૂરતું પાણી અને મધ્યમસ્તરી ગરમી,

(૨)

મોરચુથુ ૨ ટકા

ફોર્મિક એસિડ ૧ ટકા,

પૂરતું પાણી અને સાધારણ ગરમી

(૩)

લીલી હીરાકસી ૧ ટકા,

પૂરતું પાણી અને સ્કેન્ડ વધુ ગરમી

(૪)

લાલ હીરાકસી ૩ ટકા

એસિટિક એસિડ ૧ ટકા

પૂરતું પાણી અને સાધારણ ગરમી

રંગ પછી હડુ થાય ત્યારે પહેલાં માદા
પાણીથી અને પછી સાલ્પુરાળા ગરમ પાણીમાં
અને છેવટે સાધારણ પાણીમાં ઘોઈ, નિચોવી
ટકોરેડ ઓત્તના પ્રવાહીમાં થોડીકાર દવાથીને
ફરીથી નિચોવી સુકાવી લો.

૨. અખરોટ

અખરોટનું ઝાડ મોટું હોય છે. પદાર્થી
પ્રદેશના બગીચાઓ અને જગ્યામાં પપ્પા થાય
છે. અને ફળના ઉપરના છોડા પ્રશ્ન રેશાઓ
પર પાકું રંગ મદ્યપાના કામ માટે ઉપયોગી
છે. એમાંથી પણ ઉપર નામપાવમાં બનાવેલી
રીતેજ રંગ મેળવો મકાય છે. અહીં રત્ન જન
માટે ૧૦ થી ૧૨ તોલા અખરોટના ફળના

છોડા, ૨૫ રત્ન મીઠા પાણીમાં ૧ થી ૩ કલાક
સુધી ગરમ કરવા. અને રંગ કાઢી લીધા પછી
તેમાં ખપ પૂરતું પાણી મેળવી લઈ, જાનને
ગરમ દાવતમાં તેમાં નાખી છ કલાક સુધી
રાખ્યા પછી, પાણીથી ઘોણા વિનાજ નિચોવી
લઈ, ૧ થી ૫ તોલા લગી લાવ કે પીચી
હીરાકસીમાં તેલીજ ફટકડી અને ૨ તોલા
એમિટિક કે ફોર્મિક એસિડ મેળવીને બનાવેલા
પુરતા પ્રવાહીમાં, અર્થે કલાક સુધી ગરમ દાવ-
તમાં રાખ્યા પછી સુકાવીને સાલ્પુરા પાણીમાં
ગરમ દાવતમાં ઘોઈ—નિચોવી—સુકાવી લો.
મોરચુથુ કે લીલી હીરાકસીના પ્રયોગથી પણ
અખરોટનો રંગ પાકો થઈ જાય છે.

૩ અરહરો

આ ઝાડ નાનો હોય છે અને દરેક ઝગમાં
લીંબોજ રહે છે. એના પાદમાં ઉકળાને પીગા
રંગ કાઢવામાં આવે છે. અનારના છોડા, લપટર
ફટકડી, ગેર વ.ની સાથે જુદા જુદા પ્રયોગો
કરવાથી તે વડે પણ થોડાક પ્રમાણમાં પાકા
રંગો આપી સકાય છે.

૪ આલ

ઝાડ નડાનો છે અને ખાસ કરી મનપૂર,
મિરજાપૂર, દમીરપૂર, નામપૂર, નમિંદપૂર,
ઝાસી વગેરેમાં એની લાગવડ કંવામાં
આવે છે. રંગ માટે એના પાનના મૂળ વધુ
ખિસ્તર છે. મુકા અને જુના ફળો લીધા
અને તાજા રંગ પણ વધારે પ્રમાણમાં આપે છે.

મૂળને બારીક વાટી થોડાક વખત દડા
પાણીમાં મિલવી ગમ્યા પછી ત્રણેક કલાક
ઉકળાથી રંગ નીકળી આવે છે. એ, પહેલાં
પીગા હોય છે પણ ફટકડી આવે મળતાં લાલ,
અને લીલી હીરાકસી માથે મળતાં કાંઈક
જુદોજ રંગ આપે છે. વર્તી ઝગમાં એના મૂળ
વઘટા બહુ મુશ્કેલ છે તેથી વગમાદ પહેલાં
ખાંડીને ગળી લેવા મન દશક છે. અહીં રત્ન

જેટલા પ્રમાણમાં જિંદગીનો ખર્ચ વધ્યો છે તેટલા પ્રમાણમાં એમની પેદાશ વધી નથી. કરાચીમાં મધ્યમ વર્ગના પાંચ વ્યક્તિઓનો ગુજરાતી કુટુંબનો નીચે પ્રમાણે ખર્ચ વધ્યો છે. એની માસિક પેદાશ ૫૦ રૂપિયાની છે.

ખર્ચ	મુદ્દ પહેલા દમણ	
ઝોરડીનું લાકું	૭ા	૧૦
પાંચ જથ્થે માટે અનાજ મધ્ય ૧૧, કોલસા ત્યા બળતણ મળી.	૯	૧૬
ચૌદ માટે દૂધ, ખાડ.	૪	૭
વિજળાનું બીલ (બત્તી)	૧	૧
ધી, તેલ	૪	૭
કપડાં, ટોપીઓ	૫ા	૧૨
પગરખા, ચંપડો	૧ા	૩
ઝાકરા-ઝાકરીનો રફલ ખર્ચ	૪	૬
શાકભાજી	૩	૫
મીઠું મસાલો	૧ા	૨
વાસણો કલક	૧	૨
સોપરી વ પરચુરજ	૨	૪
	—	—
	૪૪	૭૫

મે આવા વીસેક ઘરોના બજેટ મેળવી જોયા કાઢ બજેટ પુર થતુ જ નથી. પરમા થોડુ ઘણુ સોનુ હોય તે પણ ધીમે ધીમે ઓગળી રહ્યુ છે. આ ભોકોને દુધ તો કપાદેય મળતુ જ નથી. ધી વરરખતિનુ ખાધ છે તે પણ ભાગ્યેજ મળતુ દરી. મુદ્દ પહેલા દરમાસે પાન્ય-છ રૂપિયાનો વધારો થતો હતો તેથી, મે ત્રણ વર્ષે દેશ પણ જઈ ચકાતુ હતુ, હવે તેમ યથ ચકતુ નથી. તેમથીજ દવા દારનો ખર્ચ પણ ક્યારેક થતો તે હવે યથ ચકતો નથી.

અમારી થોડે દૂર મજદુરોના કુ પડાઓ છે તેમાં તપાસ કર્યાસિવાય પણ મોઢાંરત સંપૂર્ણ પછે નડવાની ખૂબ છે. સાધારણ રીતે મજુર દરરોજ રૂ. ૧) અને તેની સ્ત્રી ૩ ગા લાવે છે એક મહીનામાં છબીસ દિવસ કામ મળે છે એને કમાઈ ૪૦ રૂપિયા છે. માસિક

ખર્ચના બે પાસા કેમ પુરા કરવા, એ સવાલ એમને ભારે મુંઝવે છે. કપડાની કીમતેય વેચી યથ ગઈ છે રેન્ડર્ડ કલોથ એમને હજી મળતુ નથી. એમનાં બજેટ જોયાં તો દરમસે બહુ જ કરકસરથી પેણુ ૧૦ રૂપિયા લગભગ ખુટે છે. છ સાત બજેટો તપાસી જોયા છે. એમને બાળકોના ચિકીત્સાનો ખર્ચ નથી, ધી કે દુધ બીલકુલ વાપરતાં નથી, પગમાં કંઠારજી પહેરતા નથી. અગાઉ સ્ત્રીનેમાં અને દોઢોલેની ક્યારેક મોજ કરાતી પણ હમણા તે બની ચકતુ નથી.

આપણા ગુજરાતીઓમાં મોટો ભાગ નોકરીવાત વર્ગનો છે. કરાચીમાં આસરે ૧ લાખ ગુજરાતીઓ છે. તેમાં ૪૫૮ વેપારી, ૩૫૦૦ દુકાનદારો, ૨૫ ઉચોતપતિઓ છે ૩૫૦૦૦ મધ્યમ વર્ગના-કારકુનો, કારીગરો અને હસબીઓ, ૬૦૦૦૦ જેટલા નમજુર અને મહેનતુ વર્ગના છે, આમાં પહેલા અને બતિ ધનવાન વર્ગના વેપારીઓની પેદાશ તો મોટે ભાગે કરો તરીકે સરકારનું ઇન્કમટેક્ષ ખાતું લાઇ જરી મધ્યમ વર્ગના રૂ. ૧૫૦ થી રૂ. ૩૦૦ ની માસિક પેદાશવાગાને ખર્ચ વધુ છે. પરતુ તેમને મોલવારી પાપમાંથી ઉપર મુકતી નથી પરતુ માસિક રૂ. ૧૦૦ થી નીચેની પેદાશવાગાએને આજીવેર રહેતું છે, સામાજિક, આકરમાતિક અને બહેવાર સંધનાજી ઝરી ખર્ચ કરવા છે; તેમને માટે તો આ મુદ્દ સમય બચકર છે ૩૦ રૂપિયા અને ૫૦ રૂપિયા વચ્ચેની પેદાશવાગાને માટે તો આ સમય પાપમાંલીનો છે મુદ્દ ક્યારે પુર થશે એમ સૌ પૂછે છે. પણ મુદ્દનો અત પાસે દેખાતો નથી. મે વરસે પુર થાય તો પણ પરમામાંની કૃપા સમજવી કરાચી પેઠે દિલ્લા બધાજ સહેરોની આવીજ રિયતિ છે.

મુદ્દનો ઉપદ્રવ અહીં કરતા પુરોપમા વધારે છે. પુરોપમા લગભગ ૨૫ દેશો અર્ધનીતિ

કમળમાં છે. જર્મનીએ ભારે શાસ્ત્રીય યુક્તિઓ અને ચોજનાઓથી પ્રગતિના સર્વે ભાગોને સૈન્યોમાંથી બચેલી વસ્તુઓની વહેંચણી કરવાનો માર્ગ ચોજ્યો છે. અંગ્રેજોએ પણ જે વસ્તુઓના ભાવે ૧૯૨૬માં ૧૦૦ દહા હતા તે સર્વેનું સખત અકુશો નીચે સુનિયમન કર્યું છે. અમેરિકનોએ પણ તેનું નિયમન કર્યું છે.

હિંદની વસ્તી મોટી છે. ૩૯ કરોડની વિશાળ પ્રજા માટે ભાવ નિયમન અતિ કઠિન છે, એ વાત સ્વિકારવા જેવી છે. વળી હિંદમાં આ ભાવ નિયમન બહુજ શાસ્ત્રીય અને સુવ્યવસ્થિત રીતે દાખલ થયું નથી. હિંદમાં ખનતો પદાર્થો-તેમાં પથ્થુ ખોરાકી અને પોશાકી-ની બચકર મોષવારી નીયમિત રીતે હળવી કરી શકાય છે. પ્રાંતિક સરકારોને, ખીમ પ્રાંતોને મોંઘા ભાવે જ્ઞાતાજ વેચીને જે મોટા નફા કરવા દેવામાં આવે છે તે, અયોગ્ય ગણાશે. ધિંદનથી આ બાબતમાં સલાહ આપનાર હિંદ આગ્યો છે.

હિંદી સરકાર અંગ્રેજ સરકાર માટે હિંદમાંથી મોટી રકમનો માલ ખરીદ કરે છે. આ માલના નાણાં નવી નવી મોટા છાપીને હિંદના માલ વેચનારાઓને સુકવાય છે. આથી હિંદમાં મુદ્ધ પૂર્વે માત્ર ૧૯૫ કરોડ રૂપ્યાની મોડીઓજ ફલાવે હતો. તેને બપકર કુગાવો થઇને છ અજ્ઞ રૂપ્યાથી પણ વધારે થયો છે. સિદ્ધિ સરકાર આના બદલામાં સોનું આપતી નથી, પણ માત્ર પાઉન્ડની ચલણી મોટા (૨૮૬૦૦) વિલાયતમાં આપે છે. વિલાયતમાં આ સ્ટલિંગનો જમાવ ધણો થઇ ગયો છે. કુમાવાથી હિંદમાં આ રૂપ્યાની કીમત અર્ધી થઇ રહી છે, વસ્તુઓના ભાવે અસાધારણ ઊંચા ગયા છે. અને રૂપ્યાની ખરીદ શક્તિ ધી ધી ગઇ છે.

(ઉદ્ધિપન મર્ચન્ટ એન્ડર. જુલાઈ, ૪૩)

કવિનાઇન નથી મળતી
તે

હબ્બે મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઇનની માડી અસરોથી નિરાળી
દોષ, તાવનો અચૂક અને અકસીર ઈલાજ છે.

કીમત ડઝન ૧ ના છે. આના.

ધાવણ વધારવા માટે

“શીરફ્ટા”

તોલા ૧ ના બે આના.

દરેક ધરમાં હમેશા મવજુદ

રહેવી જોઈતી દવાઓ—

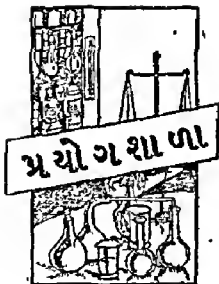
- (૧) લીપર અને હોજરીના દરદા માટે—
હબ્બે કમિંદ નવધાદરી ડઝનનો એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમકે સુવેચમાની
બે. નુ. ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા
શરીરને ફાયદો પહોંચાડનાર—જવા-
રિશે નક્લીનૂસ તોલા એકના ૧ આનો.
- (૪) ઘેટના બગાડ અને ગેસ માટે—
જવારિશે કમ્લી તોલા એકના ૬ પૈમા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—
હબ્બે પેચિશ મસીલી ડઝન એકના ૭ આના.
- (૬) સોજા અને માર માટે—હબ્બે ક્રિમાઇ
[ચોટ-ગોલી (૨૭.)] ડઝનના ૭ આના.
- (૭) સલેપ્પમ અને ખાંસી માટે—હબ્બે
નકલક જદી ડઝન એકનો એક આનો.
- (૮) જુલાળ લાવવા—ઈન્ડીસે જમાની
તોલા એકનો એક આનો.
- (૯) ગુલકંદ—અસલી ગુલાબના પુલનુ બહુ
સ્વાદિષ્ટ. રતબ એકના બાગ આના.
એ સિવાય સેંકડો દવાઓ અને વનસ્પતિયો
જરીજુદીઓ વગરદ માટે પુછો:—

દવાખાના સુધને સિહત (૨૭.)

સનીતાલાલ, મુરત.

અરબી સાફ કરવી

૦૧ ગેલન પાણીમાં ૧ રતલ ફટકડી મેળવી ૧૦૦ રતલ અરબીને પાણીની અરબી, વડે ઝોગાવારી તેમાં એ ફટકડીતુ પાણી મેળવી દેવું અને ૦૧૧ કલાક લગી આંચ ચાલુ રાખવી. એ દરમિયાન અરબી પર શીથુ આવે તે અલગ કાઢતાં રહેવું. તે પછી ૦૧ ગેલન પાણીમાં ૧ રતલ મીઠુ

નાખી એ પાણી પણ ઉપલી અરબીમાં ઉમેરીને ઉકાળવાનું ચાલુ રાખવું અને શીથુ શુદ્ધ પાડ્યા કરવું. જ્યારે અરબી તદ્દન સફેદ થાય ત્યારે ઠંડુ કરી અરબી અલગ કાઢી લેવી.

યાદ રાખો કે, એ પ્રયોગમાં અરબીને સીધી અગ્નિ ન આપતા પાણીની અરબી વડેજ પકાવવાની છે.

●

સેલ્યુલોઝ લેક્સ માટે થીનર

લેક્સ, વોરનિશની એક જાત છે અને તેની બનાવટમાં વપરાતી પ્રવાહીઓ જલદી ઉડી જતી હોવાથી લેક્સ ઘટ્ટ થઈ જાય ત્યારે પાતળું કરવા માટે જે પ્રવાહી વાપરવામાં આવે છે તેને 'થીનર' કહે છે.

લેક્સ માટેની ઉપર, તેમજ ચામડા અને ધાતુઓ ઉપર પણ રેસિન-પેન્ટિંગની રીતે ચઢાવવામાં આવે છે.

એસીટોન	૪૦ ભાગ
એથીલ લેકટેટ	૧૦ "
એથીલ એસીટેટ	૧૦ "

ત્રણેને મેળવી કાચની રોપર્ડ બાટલીમાં ભરી રાખવું મેળવતી અને વાપરતી વખતે આગથી દૂર રાખવું.

પેટ્રોલનું બચત-પ્રવાહી

આ પ્રવાહી પેટ્રોલમાં ૧ ટકા લેખે ઉમેરવાથી પેટ્રોલ વધુ પ્રમાણમાં કામ આપે છે અને એમ, આજના પેટ્રોલના તગ વાતાવરણમાં તે વધુ લાભદાયક થઈ પડે છે.

નેફ્થેલીન	૧ ઓ'સ
આલકોહલ	૫ "
એસીટોન	૧૦ "

ત્રણેને મેળવીને કાંચના રોપર્ડવાલી બાટલીમાં ભરી રાખો. સળગી ઉઠે તેવું હોય, અગ્નિથી દૂર રાખવું જરૂરી છે.

માકડ-નાશક પ્રવાહી

જંતુનાશક પાવડર	૮ ઓ'સ
ઇન્ડ્રવર્ણી	૨ "
મેથિલેટેડ સ્પીટ	૩૨ "
કાર્બોલિક એસીડ	૧ "
ઓઇલ ઓફ ટર્પેનટાઇન	૪ "

પહેલી ત્રણ વસ્તુઓને મેળવી ૮ દીવસ સુધી બંધ બાટલીમાં ભરી રાખ્યા પછી, કપડે ગળી કૂચો ફેંકી દેવો અને પ્રવાહીમાં છેલ્લી એ વીંછો ઉમેરી બાટલીમાં ભરી રાખવી. સળગી ઉઠે તેવું પ્રવાહી હોય, આગથી દૂર રાખવું.

નોટ :—જંતુનાશક પાવડર માટે આ અંકનો ખાસ લેખ જુઓ.

(૨)

કુક્લિપટસ ઓઇલ	૧ ક્વાન્ટ
... ના પોંડા	૧ ઓ'સ
પેટ્રોલ	૨ "
ટર્પેનટાઇન ઓઇલ	૨ "
કેરોસીન	૧૧૧૧ "

ટપેનટાઇન, પેટ્રોલ અને કેરોસિનને મેળવી, તેમાં યુકિલપટસના પાંદડાં નાખી ૨૪ કલાક રાખ્યા પછી ગાળી લઇ, યુકિલપટસ ઓઇલ છેવટે ઉમેરી લેવું.

ટાઇલસ ઝેલ કરવાનું મિશ્રણ

ટાઇલસને વધારાસ ધરની સુંદરતા અને સફાઇ માટે આજકાલ વધારે ને વધારે યતો જાય છે. ટાઇલસ પર કાંચ જેવો ગરારીક થર ચઢાવવો ઝરરી છે જેથી તેમાં રહેલા છિદો બંધ થઇ જાય અને સફાઇ વધારે રહે. ઝેલ મિશ્રણમાં ટંકનખાર, સોડા, પોટાશ, ચાર્બના રટોન, ફ્લિન્ટ, ચાઇના કલે, બ્લાઇટ્ટોંગ, અને કેટલીક સીસાની બનાવટો વપરાય છે. એમાંની કેટલીક ઝીઝો પાણીમાં ઓગળી જનારી હોવાથી તેને પકવ્યા વિના વાપરી સફાતી નથી. એ પકવવાની ક્રિયા દ્વારા એ ઝીઝોને પાણીમાં ઓગળી ન જાય તેવા સિલીકેટ રૂપમાં ફેરવી નાખવામાં આવે છે. તેનું એક મિશ્રણ આ રહ્યું:—

ટંકનખાર	૩૦ ભાગ
ચાઇના રટોન	૩૦ "
ચાઇના કલે	૫ "
ફ્લિન્ટ	૧૫ "
બ્લાઇટ્ટોંગ	૧૪ "
સોડાએશ	૬ "

સઘળાને મેળવી ભટ્ટીમાં મૂકી ઓગળાને એકરસ થાય ત્યારે પાણીમાં રેડીને ઠંડું કરી લેવું. હવે ઝેલ બનાવવા માટે નીચે મુજબનું મિશ્રણ તૈયાર કરો.

ઉપરનું મિશ્રણ	૫૦ ભાગ
ચાઇના રટોન	૨૫ "
બ્લાઇટ લેડ	૨૫ "

ત્રણેને પાણી સાથે ખૂબ ગારીક ઘૂંટી ટાઇલસને પકવ્યા પછી આ ઘૂંટેલી લાલીમાં તેની ઝેલ કરવાની બાબત કુખાતી લઇ, સુકવ્યા

પછી સંભાળપૂર્વક ભટ્ટીમાં મુકી. ઝેલ ઓગળાને બધે પ્રસરી જાય ત્યારે કાઢી લેવું.

●

લાકડાના વેરની જમાવટ

કેસેઇન	૧૦ ભાગ
પાણી	૪૫ "
સોડીયમ બિલિકેટ	૧૫ "
ચૂનાની ફાંક	૧ "

એ બધાંને એક સાથે મેળવી ઝરર દોષ ત્યારે એમાંથી ખપજેયું લઈ લાકડાના વેર સાથે મેળવી પાણી વડે ગાઢો લોચો બનાવ્યા પછી જોડણ આકારો ઢાળીને એક પખવાડીયા સુધી સુકવવા માટે મુકી રાખો.

●

હલકી ખાંડ સાફ કરવી

હલકી કામતની ખાંડને શુદ્ધ અને દાણાદાર સફેદ બનાવવાં માટે તેને પાણી સાથે યરખત માફક ઉકાળી લઇ-ઉકળતી વેળા થોડી થોડી વારે દૂધ છાંટીને મેળવતા રહી-ઉપર શીયુ આવે તે સંભાળથી અલગ પાડવું. જ્યાં સુધી શીયુ આવવાનું બંધ ન થાય ત્યાં સુધી દૂધ છાંટવા પછી, યરખતને વધારે ઘટ થાય તેમ પકાવવું. (આ ઘટપણાનો આધાર બનુભવ ઉપરજ રહે છે.) યરખતને એટલું પકાવવું જોઈએ કે તે ઠંડું થાય ત્યારે ખાંડની રચનાથી બંધાવી શર થાય એ દદ સુધી પકવ્યા પછી ગોળ લોખંડની કદાઇમાં તેને કાઢી લઇ દવા આપવી જેથી જલદી જલદી દાણા બંધાવવા લેગે; અને ઝીણા દાણા બંધાવતા દેખાય કે તરતજ બીજા વાસણોમાં કાઢી લેવું. બે ત્રણ દિવસ દાણા બંધાવવા દીધા પછી એ ગઠાને લાકડા વડે ભાંગી સેન્ડ્રીફયુગલ મશીનમાં નાખી બાકી રહેયું પ્રવાહી પણ મશીનમાં રેડી દઇ મશિન આગ્રુ કરવું અને પ્રવાહી તાલન છૂટું પડી જાય ત્યારે ઝરરત જમ્બ.ય તો દાણા ઉપર રહેજ પાણી છાંટી તે પણ નીકળી જાય ત્યારે મશીનમાંથી એ દાણાદાર સફેદ ખાંડ કાઢી લેવી.

રેડી ઓ :

તેની શોધ અને પ્રગતિનો
ટૂંક ઇતિહાસ.

લેખક—એ. આર. ખાન (રેડીઓ એન્જનીયર.)

આજથી બે પાંચ વર્ષ પહેલાં રેડીઓ બંધે મોજ, શવક અને ખાનદની વસ્તુ ગણાતી હોય, પરંતુ આજે તે એ, મોજ સાથે કવોચી, વ્યાપારી અને વેપારી દુધીએ એક ગરત થઈ પડી છે. વ્યાપારી બંધારણે હોય કે ચર્ચાલનુ બાવણુ; ક્રિકેટની ઈમેન્ટરી હોય કે સી ડેનું મધુર મંગીન, ટર્ફનું ધરતીક પ હોય કે મુસોક્ષીનીનુ રાત્રીનામુ; રજૂઆત આગેવાનોના અભિપ્રાયે હોય કે જમાણના શુખમરો, વિદ્વાન નિષ્ણાનોના વ્યાખ્યાન હોય કે ક્રીકેટની સંગીત, અંતુજ એ રેડીઓ દ્વારા આપણે અને સામગ્રી યાત્રીએ-અને તે પણ નચ્ચે સમયમાજ. માત્ર દિવનાજ શુદ્ધ પ્રાનો નહિ, પરંતુ ચીન, જપાન અમેરીકા, યુરોપ કે ઈસ્યાક સુધીના દ્વારો માર્ગોના આગ્રહ પણ આપણે તેજ હાથે રેડીઓ પર સામગ્રીએ છીએજ. ત્યારે પહેલા કોનુક સમજતા હતા તેન પણ આપણે બે ઘડી મોજ સાથે જોયોગી પણ માનીએ છીએ. પગથાર આપણે નિચી બેઠા હોઈએ ત્યારે રેડીઓની શોધ અને પ્રગતિ વિષેના રહેજે વિચાર આવતા નવાઈ પણ લાગે છે. આપણે એજ વિષયમા આજે રહેજ ઊડે કન્ટ્રી એની શોધ વિષે વિગતવાર ચર્ચા કરીએ.

નેટલુ ઉપયોગી અને ગરરી રેડીઓ જણાય છે, તેમજ અધર આજે વાયરલેસ મિસ્ટમના શોધકનુ નામુ નકકી કરવુ છે ! ઘણી વાર આપણે એવુ વાચીએ કે સંભળીએ છીએ કે, રેડીઓના શોધનાર માર્કોની, હાઈજ, અચરેક કે એડીસન છે પરંતુ જો ખરી રીતે જોશ જઈએ તો, આખી સિસ્ટમના અગ

ગોષક તરીકે કોષ પણ એક વિદ્વાનીનું નામ સમ શકાશેજ નહિ, કેમકે એ શોધને સફળતા પૂર્વક તથા અનેક પ્રતિષ્ઠા સાથે આજની કાલીએ પદોચ્ચાડનામાં ઉપલા દરેક વિજ્ઞાનીએ અને ખીજા ઘણાએ સગોષકોના કામની શાખાએ મેળવે છે.

શોધ : "વાયરલેસ" તેના ખરા અર્થમા આજથી લગભગ પાંચ વર્ષ પહેલા સન ૧૮૮૭માં પ્રયોજાયો હતો એ અરસામાં હુર્ટઝ નામના પ્રખ્યાત વિદ્વાન યાત્રીએ એ માનિત કરી આપ્યુ હતું કે, જો એક ટેકાણે Electric Spark કરીએ અને તેથી રહેજ ફર આમવાસ એક વાયરના ટુકડાને મોજ વ્યાકારમાં રાખીએ અને પછી તેના ખન્ને છેડાને મેજલીએ તો તે ખીજા વાયરમાં પણ તેવોજ Spark (અતઃપાત એટલા જોરથી નહિ) થયેલો જણાયે. ઉપલા પ્રયોગથી બે અમત્યની વાતો સામિત થઈ કે,—

- (૧) Spark ને એક ટેકાણેથી ખીજે ટેકાણે પહોંચતા, એકને જોડનાં વાયરની ગરર પડતી નથી.
 - (૨) ઉપલા એક વાયરની વચ્ચે, પ્રયોગને સફળ થવા માટે, હવાની ખસ ગરગત છે.
- એક ઇલેક્ટ્રીકની ઘંટી લઈ તેને એક કાચની બરણીમાં મૂકી—બરણીમાંથી દવા પૂરેપૂરી રીતે જહાર કાઢી પછી જો ઘંટીને વજાગ્રપ તો આપણે ગમે એટલી નચક હવા હોઈએ છતાં બિનકુલ અવાજ સંભળી શક્યું નહિ—જો કે ઇલેક્ટ્રીકની ઘંટી બરોમર વાગી રહી હ એવુ જોઈ શક્યું. એ પરથી હવાની અમત્યતા સામિત થઈ જાય છે.

તે વખતમાં-કોહા કે ચાલુ ઝમનામાં પશુ-આ શોધ ધણી અગત્યની હતી. એથી ૧૦ વર્ષ પહેલાં જેમ્સ ક્લાર્ક મેક્સવેલ નામના એક બીજા શોધકે વિજ્ઞાનીની લહેરો Electric Waves હોવાની તેમજ તેમના વેગની વાત સંખ્યા આપી પુરવાર કરી હતી. તે પછી તો એક લાખ સમય સુધી એ શોધની પ્રગતી થઈ સકી નહીં. માત્ર, લોડજ, મ્યુરહેડ, મારકેનો વગેરે વિજ્ઞાનીઓના અખતરાઓ ચાલુજ હતા.

પ્રગતિ : બરાબર દસ વર્ષ પછી ૧૮૯૭ માં મારકેનોએ સાબિત કર્યું કે વાયરલેસ વ્યવહાર ૪ માઇલ સુધી સફળ થઈ શકે છે. અને પછી તો તેજ વર્ષની છેવટે ૩૪ માઇલ જેટલો વિસ્તાર ઉપર પણ અખતરો સફળ થયો. પછી, વખત સાથે પ્રગતિ પણ વધતીજ રહી અને સન ૧૯૦૦માં, ફ્રેન્ચેલેનો (ઈંગ્લાન્ડ)થી આટલાન્ટીક ઓળંગી, ન્યુફાઉન્ડલેન્ડ વચ્ચે પહેલો વાયરલેસ વ્યવહારો અખતરો સફળ થયો. ત્યારથી આજ દિન સુધીની રેડીઓની પ્રગતિ એટલે તે શાંતીમય અને બારે ધીરજ અને શ્રમવાળી શોધઓનો એક લાખો જેવો ઇતિહાસ.

વિજ્ઞાનીક સિદ્ધાંતો : રેડીઓના શોધન ઉપર જણાવ્યા મુજબ સારા જેવો વખત વીતી ગયો છતાં તે, આજે પણ ઘણાખરા માણસો માટે જાદુ નદિ તો નવાઈની વસ્તુ ઝર જેવ અને ખરું કહીએ તો રેડીઓ શું છે, તે ક્યા આશયો અને ધ્યેયો ઉપર ચલાય છે તે ન સમજાય ત્યાં સુધી નો તે, અલાકીદીનને મથેલ જાદુઈ જ્ઞાનસ જેવુંજ વિચિત્ર અને નવાઈ જેવોજ લાગશે.

ધણીવાર ગમે તેવા બચ્ચાં ને સમજદાર વર્ગના લોકોના મનમાં પણ એવો પ્રશ્ન જન્મે છે કે, આ એવી તે કઈ ગોપનું પરિણામ છે કે જ, સેંકડો બેઠકે દગરો મામલો દર-દરના દેશો-પછી તે ઈંગ્લેન્ડ હોય કે અમેરિકા, ચીન હોય કે જાપાન, ઓસ્ટ્રેલીઆ દોય કે

આફ્રિકા-ધારો તે વખતે તે ધારો તે જગ્યાએ ને એક પણ માનમાં આપણે જે જગ્યાએથી ચાલિએ, સેંકડો માઇલોના અંતર સુધીના બેઠવારે તેની અમુક કમ (ચાતી)નો રહેજ ફેરફાર નિશ્ચિત કરી બેઠી જ છે. એ સવાલ જેટલો અધરો છે તેટલોજ માધારણુ પણ છે. અને ગમે તેટલા સુસજ્જિત વર્ગમાં પણ ઉપસ્થિત થાય તેવોજ છે. એવા સવાલો ધણીવાર ખુદ રેડીઓ એન્જનીયરોનેય પુછાય છે.

અવગત, વાયરલેસ એક માન્ય રખાવલી શોધ છે. અને હાલ વ્યવહાર પણ છે. એ રીતે ઉપલા સલામતો જવાબ પણ ઝરે છે. પરંતુ ધણીવાર "ખુદ મિકેનિકો પણ ટુંકમાં એમ કહીને પોતાની જવાબદારી પૂરી કરી દેતા માલમ પડે છે કે, "એ સમજવા માટે તો આખી વાયરલેસ રકીમ-યોજનાનું યાન સંખાન કરવું ઝરે છે "

મેથક, એ જવાબ ખિચકુલ બોટો પણ નથીજ, પરંતુ તે સિવાય સાધારણુ મુશ્કેલી અને સમજવાળા સમજી શકે એવો જવાબ પણ હોઈ શકે છે. પુછાયતા સવાલોનો ટુંક દર દમેશ નીચે મુજબનો ખુલાસો આપવા ટેવાયો છું-અને મન પૂરી આશા છે કે, ગમે નેવા સાધારણુ માણસ માટે પણ તે થોમ્સ થશે અને વૈજનિક દષ્ટિએ પણ ખરો શેખારો.

સિદ્ધાંત અને મશીનરી : રહેલામાં રહેલો દૃષ્ટાંત શો. ધારો કે એ જણ દસ ફુટને અંતરે બેઠા બેઠા વાતો કરી વદયા છે. એક અમુક વાત કહી અને બીજાએ સાંભળી અર્થો મવાત ઉભો થાય છે કે, એ વાત બીજાએ કંઈ રીતે સાંભળી એકની વચ્ચે કોઈ પંથુ જાનો વાયર, મશીન કે બીજું કંઈક દગું નદિ અને છતાં વાત-વ્યવહાર કેવી રીતે કેમ કરીને સફળ થયો? વાત નહીં છે, પણ ફરી ફરી વિચારશે તો, તે મનસનો જવાબ એજ જણશે.

ક્રમના દૃષ્ટાંતની સફળતાનું કારણ વૈજનિક દષ્ટિએ એમ કહી શકાય કે બોધવાર માણસના

એનાથી નીકળેલા શબ્દોએ ધ્વનિ દ્વેરો (sound waves) નુ રૂપ ધારણ કર્યું અને તે, તેની આસપાસ હવામાં પ્રસરીને સામળનારના કાનના પરદા (eardrum) નેડે અથડાયાં. તેમ થતાં તે દ્વેરોએ શબ્દો પોતાના ખરા સ્વરૂપમાં ફરી રચ્યા થયા હોવાથી સામળનાર તે અવાજ સંભળી શક્યો.

આ કારણ ફરીવાર વાંચો ને ધ્યાનથી વાંચો. એટલું બરાબર ધ્યાન રાખવું કે, સામળનારને સંભળાવેલા શબ્દો, શબ્દોના રૂપમાં આવ્યા ન હતા પરંતુ wavesના રૂપમાં આવ્યા હતા અને કાન નેડે અથડાયા પછીજ શબ્દો બન્યા હતા. આ છે કુદરતી કાનૂન. બિલકુલ બરોબર એજ સિધ્ધાંત હિપર રેડીઓ પણ ચાલે છે.

હવે ધારો કે, બોલનાર અને સામળનારની વચ્ચેના અંતર દસ ફીટને બદલે ૨૦ ફીટ હોય તો કુદરતી રીતે બોલનારને વધુ ઓરથી બોલવુંજ પડશે એવીજ રીતે જો ૫૦ ફીટ કે અથવા ૨૫૦ ફીટ હોય તો બોલનારન પણ તેટલીજ વધુ ઓરથી બોલવું પડશે છેવટે, એક પ્રસંગ એવો આવશે (ધારો કે ૫૦૦ ફીટના અંતરે) કે, બ્યારે બોલનાર ગમે તેટલો ઓરથી બોલશે છતાં સામળનાર રહેજે સામળી સકશે નહિ ફક્ત એવા પ્રસંગો માટેજ રેડીઓની ખરી જરૂર જણાય છે જેમ કોઈ ખીલ ને ઠોકવા માટે હથોડીની મદદ લેવી પડે છે તેમ, બોલનારનો અવાજ દૂર-દૂર સુધી પહોંચાવવા માટે કોઈ પહોંચારની ચીજની મદદ લેવી પડે છે.

તે કહ ચીજ કે વિજ્ઞાનિક કાષ્ઠમાં તે Propagation of Radio waves Electrical radiations કે Electro magnetic waves ના નામે જોળાયા છે રહેલામાં રહેલી રીતે સમજવા માટે આપણે એરોપ્લેનમાં થતી હવાઈ મુસાફરીનો દૃષ્ટાંત આપી સકીએ. મુ'મયથી ૫ જળ બહુજ ઉતાવળે

જવું હોય તો, એ . વચ્ચેના અંતર કાપવા માટે આપણે એરોપ્લેનનો ઉપયોગ કરીએ છીએ.

હવે આપણા પહેલાં દૃષ્ટાંત મુજબ ધારો કે માણસનો અવાજ સાધારણ રીતે ૫૦૦ ફીટ કરતાં વધુ દૂર પહોંચી સકતોજ નથી. કેમકે તેજ શબ્દો-હવે પછી આપણે તેને દ્વેરો કહીશું- એટલા પ્રબળ નથી કે તેથી વધુ દૂર પહોંચી સકે. અને જો મજબૂર દ્વેરોને ઓધી પણ દૂર સુધી પહોંચાડવીજ હોય તો, ઉડવામાં જેમ એરોપ્લેનની મદદ લીધી હતી તેમ, બોલનાર માણસના શબ્દોની દ્વેરોને પણ પહોંચારને કોઈ એવો બળ અને વેગ આપવો પડશે કે જેથી, આપણી કમ્પા મુજબ એ દ્વેરો પહોંચાડી સકાય અને તે બાદજ બળ Radio-frequency waves મા radiations modulated high-frequency currents નો હોય છે. હવે આપણે દૂર સુધી ન પહોંચી શકનાર બોલનાર માણસના શબ્દોની દ્વેરોને માઇક્રોફોન તેમજ ટ્રાન્સમીટર દ્વારા આ Radio-frequency waves ઉત્પન્ન કરી, વધુ પ્રબળ બનાવીએ છીએ જેને પરિણામે ધારેલી જગ્યા નેટલી દૂર સુધી એ દ્વેરો રહેલાકાથી પહોંચી સકે છે આપણે આપેલી પહોંચારની મદદ વિષે એટલુંજ કહેવું બસ થઈ પડશે કે, નેટલો વેગ વધુ આપીએ તેટલોજ વધુ અંતરે અને વધુ સગીન રીતે બોલાવેલા શબ્દોની દ્વેરો પહોંચી સકશે.

બસ આજ છે તે રેડીઓની શોધનો બદ્ ! જે સાધારણ રીતે સમજવામાં મુશ્કેલ પડે છે. ૫૦ ફીટને અંતરે ઉભેલા બે માણસો વચ્ચેના વાત-વ્યવહારમાં તારની જરૂર નજીવતી નથી તેજ પ્રમાણે, તે કરતા ઘણે દૂર વસતા એટલે કે સેકડો માછયો દૂર દેશના લોકો વચ્ચે પણ બોલવા કે સામળતામાં તારની બિલકુલ જરૂર પડતી નથી, કારણ કે ઈલેક્ટ્રિક કે અમે રીકમાં બોલનાર માણસના શબ્દોને દ્વેરોમાં, વાયરલેસ સિસ્ટમના microphone (માઇ

કેફેઇન) તથા transmitter (ટ્રાન્સમિટર) દ્વારા એટલેા વધુ વેગ આપવામાં આવે છે કે તે હૃદયો હિંદ કે જગતના બીજા ગમે તે ખુણામાં સ્થેલાઇથી સાંભળી શકાય.

ગમે તેટલી દૂરથી હૃદયને આપણે ઘેર સુધી ખેંચી લાવી પહોંચાડવામાં અત્યંત બાગ તો. ટ્રાન્સમિટરનું લક્ષ્ય છે. તો પછી એક વાત એ નથી સમજાતી કે આવાજ સાંભળવા માટે રેડીઓની અરત ક્યાં છે? એનો જવાબ એ છે કે, રેડીઓ મીચે મુજબના બે મુખ્ય કારણોને લઇનેજ અરત છે.

(૧) એક તો એ કે, બોલાયલા શબ્દોની કુદરતી હૃદયોને વધુ પ્રગળ બનાવવા આપણે માઇકેફોન અને ટ્રાન્સમીટર દ્વારા જે પદાર્થો બનાવટી વેગ આપે તે અને પેલા અક્ષતી કુદરતી હૃદયો એક બીજા જોડે એવી રીતે મિશ્ર થઇ ગયલી હોય છે કે, જ્યાં સુધી તે બંને ફરીવાર જુદા ન થાય ત્યાં સુધી તે અવાજના રૂપમાં સાંભળી શકાય નહીં; આપણા એરોપ્લેનવાળા દાખલાને સરખાવીએ તો, જેમ ધારણી જગ્યાએ પહોંચ્યા પછી આપણે એરોપ્લેનને સાચે લઈ શહેરમાં ન ફરતાં તેમાંથી ઉતરી (એટલે તેનાથી જુદા થઈ) પછીજ શહેરમાં જઇએ છીએ તેજ રીતે રેડીઓના ઉપયોગની એક મુખ્ય અરત એટલા માટેજ હોય છે કે, આ મીશ્રણમાંથી બનાવટી-artificial વેગ (જે હવે નકલો અને બીન અરતી છે) તે કાઢી નાંખી બોલાયલા શબ્દોની કુદરતી હૃદયોને (જે ખાસ અરતી અંગ છે) જુદા કાઢે. આ ક્રિયાને વૈજ્ઞાનિક ભાષામાં Detection કે De-modulation કહે છે.

(૨) ધારો કે ઉપર મુજબ કુદરતી હૃદયો જુદી થયા છતાં પણ તે હજી હૃદયોજ છે (એટલે કે આ તમકકે પણ શબ્દો કિંવા આવાજ નથીજ). સંધારણ રીતે

કાન જોડે એ હૃદયો અથડાય છે અને કાનની અંદરનો પડદો (drum) એવી રીતે હાલે છે કે જેથી આપણને અવાજ સમજાય છે તેવીજ કાંઈ ક્રિયા જુદા કરાયલી (Detected) ઉપલી કુદરતી હૃદયો માટે પણ કરવી અરતી છે. એટલે રેડીઓની બીજી મુખ્ય અરત આ હેતુએ હોય છે. આ ક્રિયાને વૈજ્ઞાનિક ભાષામાં Amplification કહે છે. રેડીઓ મજકુર જુદી કરાયલી હૃદયોને ફરીવાર એમ્પ્લીફાય Amplify કરી બીજી કેટલીક ક્રિયાઓ કરે છે ને છેવટે પોતાના મોં-એટલે લાઉડ સ્પીકર દ્વારા આપણી અભયણી વચ્ચે હાઝારો માઇલ દૂર બોલાયલા શબ્દોને તેના કુ-ગ-કુ રીતે રજી કરે છે.

અહીં એક બીજો સવાલ ઉપરિચિત થાય છે કે બોલનાર અને સાંભળનાર વચ્ચે હાઝારો માઇલના લાંબા અંતરે હોવા છતાં તેમજ તે દરમિયાન ટ્રાન્સમીટર તથા રેડીઓની મશીનરીઓમાં કેટલીક ક્રિયાઓ થવા છતાં આવાજ આપણને તરતજ અને તેજ કીણે કેમ કરીને સંભળાય છે, અને એક મીનીટનો સમય પણ વ્યર્થ જતો નથી એવું શું કારણ? એનો સ્થેય જવાબ એટલોજ છે કે, બોલાયલા શબ્દોની હૃદયો અને તેનું અપયલા બનાવટી વેગનું મિશ્રણ વૈજ્ઞાનિક રીતે ધ્વનિક-ટ્રીસીટી અને લાઇટની વેગજ એટલે કે એક સેકન્ડમાં (મીનીટ નહિજ) ૧,૮૫,૦૦૦ માઈલની વેગે ચારે દિગાએ ફેરે અને પ્રસરે છે. (એટલે કે તે એક સેકન્ડમાં આખીય પૃથ્વીની લગભગ ૬-૭ વેળા પ્રદક્ષિણ કરે છે!) હવે જો એ વિજ્ઞાનીની મદદ વડે આપણે એ દૂર દેશના આવાજો તેજ પથે સાંભળી લઇએ તો તેમાં નવાઈ જેવું શું છે?

મશીનરી : કેમકે વાર રેડીઓને ઉઘાડી અંદરની મશીનરી જોવાનો પ્રસંગ થયો હોય, તો આપને ખબર દશે કે, અંદર નાના નાના વાયરો એક બીજાથી જોડેલા હોય

છે અને તે સિવાયની બીજી નાની મોટી વસ્તુઓ જોડે એ અદરેતો ભાગ જોતાં રહેજો વિચાર પશુ આવી જાય છે કે, એ મનુષ્યના આંતરડા જેવાજ શુચ્ચવાયવા વાયરોમાં રેડીઓની ખરાબી અને થય કેમ કરીને પકડાવી હશે ?

વાદ્ય : અલગત, પહેલી દૃષ્ટીએ ઉપલી થાંકા ખરી હોય પણ, વિજ્ઞાનિક રીતે અભ્યાસ કર્યા પછી તે તેટલીજ સરળ બની જાય છે. સાધારણ રીતે, દરેક જથ્થુ જાણે છે તેમ રેડીઓમાં મુખ્ય યીક તેના વાદ્ય હોય છે ('વાદ્ય' કહે છે તે ખોટું હોય, ખરો શબ્દ 'વાદ્ય' કે 'ટ્યુબ' છે) રેડીઓ આસરે ૪-૪ થી ૩૨ થઈ ૮-૯ કે ૧૦ વાદ્ય સુધીના હોય છે કેટલીક વાર તો એથી પણ વધુ-લગભગ ૧૫ કે ૨૦ વાદ્ય સુધીના હોય છે. છેલ્લામાં છેલ્લી પ્રગતિ અને શોધો એ વાત સિધ્ધ કરી છે. "વધુ મોટા આવાજ માટે વધારે વાદ્યની જરૂર હોય છે" એ, જુની માન્યતા હવે ખોળી ફરી છે. હવે તો, એક એક વાદ્ય પહેલાના બધાં (કે કેટલીક વાર તેથી પણ વધુ) વાદ્ય જેટલોજ કામ આપી શકે છે પહેલાના ૮-૯ વાદ્યવાળા રેડીઓ જેટલો મોટો આવાજ આજનો ૫-૬ વાદ્યવાળો રેડીઓ પણ આપી શકે છે પણ તે માટે શર્ત એટલીજ છે કે મજતુર ૫-૬ વાદ્ય પાવરફુલ અને ઉદામાં ઉદવી દબના તેમજ suitable circuits દ્વારા ગેઝવાયવા હોય મતલબ કે, રેડીઓના વાદ્યની માત્ર ગણતરી પરજ ન આકર્ષાતાં, તેમાં કયા કયા વાદ્ય વપરાયા છે તે જોવું જોઈએ. વળી કેટલાક રેડીઓમાં કેટલાક વાદ્ય તો નજીવા કે નામનાજ કામ કરે છે જ્યારે કેટલાક વદ્ય બમણું કે ત્રણ ગણું કામ આપે છે

વાદ્યના જીવન સમય વિષે કંઈ નક્કી કહી શકાય નહિં તો પણ એ કાળજીપૂર્વક અને એક હાથે

રેડીઓ વપરાય તો સાધારણ રીતે એક વાદ્ય ૧૦,૦૦૦ કલાક સુધી ચાલી શકે છે. રેડીઓ એન્જીનીયરોની ગણતરી મુજબ રેડીઓની દરરોજની સરેરાશ વપરાશ આસરે ૨૫૫ કલાક હોય છે. આ દિસાએ સાધારણ રીતે એક વાદ્ય દસેક વરસ સુધી ચાલી શકે છે. પરંતુ ઉપર કહ્યા મુજબ ઉપયોગ વગેરે બીજી ગણતરીઓ ઉપર પણ ધ્યાન રાખવાની હોય છે.

બીજા અંગો : રેડીઓના પ્રાથુ સમા વાદ્યને વર્ણવ્યા પછી તે સિવાયના નીચે જણાવેલા બીજા અંગોની પણ ઓછી અગત્યતા નહિજ આપી શકાય

પાવર ટ્રાન્સફોર્મર (AC રેડીઓ માટેજ)

રેઝિસ્ટર (Resistors)

કંડેન્સર (Condensers)

ચોક (Chokes)

૯-એફ ટ્રાન્સફોર્મર 9F Transformers

જુદી જુદી ઝાંતના કોઇલ-Coils.

આઉટપુટ ટ્રાન્સફોર્મર Output transformers,

લાહિડ સ્પીકર.

ટ્યુનિંગ કંડેન્સર Tuning

Condensers વ વ

ઉપલા દરેક અંગો આવાજ સાફ, સ્વચ્છ, થોંધાટ વિનાના અને પાવરફુલ બનાવવામાં પોતપોતાની રીતે ઘણીજ અગત્યતા ધરાવે છે અને તેની વિગતવાર સમજાવતી વિગતીક અભ્યાસ વિના જાડું મુશ્કેલ કહી શકાય. તેમાંની કેટલીક તે ઘણી બારીક ને દેખવમાં નાની વસ્તુઓ હોય છે છતાં, તેની અગત્યતા એટલા પરથી રહેલા ઈધી સમજાશે કે, કોઈક વેળા તેમાંના રહેજ પણ બગાડને કારણે આખો રેડીઓ નષ્ટ પડી જાય છે.

(અપર્ણ)

જંતુનાશક દવાઓ

જંતુઓથી પેદા થતી ખીમારીઓ-પ્લેગ, ટાઇફોઇડ કે કોલેરા વ.-મનુષ્ય માટે અત્યંત ભયભરી છે. પરંતુ એ ખીમારીઓ ફેલાવવામાં મચ્છર, માખી, ચાંચડ અને ઉંદરો મોટો ભાગ ભજવતા હોય, મનુષ્ય માટે ધણાજ હાનિકારક છે. ખાસ કરીને માખીઓ, કોલેરા, ટાઇફોઇડ અને ક્ષય ફેલાવવામાં અગત્યતા ધરાવે છે અને ખીમારના શુક્ર તથા મળ ઉપરથી ખોરાક દ્વારા તંદુરસ્ત મનુષ્યના શરીરમાં ખીમારીના જંતુઓ ફેલાવે છે, અને મચ્છર મેલેરીયા તાવ દ્વારા ઇન્ફેક્શનને જીવન કરે છે. મચ્છરની અમુક જાતો હાનિકર્તા નથી. ચાંચડ અને ઉંદર પ્લેગ ફેલાવે છે. એ સિવાય ખીમાર પણ કેટલીક જાતના કીડા અને જંતુઓ પણ છે. અને જાડ પાનને પણ નુકસાનકારક હોય છે.

એ સર્વે જંતુઓથી રક્ષણ અર્થે ઘરમાં સ્વચ્છતા અને સફાઈ બહુજ જરૂરી છે અને ઉપદ્રવને ફેલાવવામાં મદદરૂપ થતા એ જંતુઓનો નાશ કરવા માટેની દવાઓ પણ બહુજ ઉપયોગી નીવડે છે. જુદા જુદા જંતુઓના નાશ માટે જુદી જુદી બનાવટો હોય છે અને તેમની ખર્ચ પણ રોઝ રોઝ વધતીજ જાય છે. દાખલા તરીકે ફિલિટ અને એવીજ લાખો રૂપિયાની ખીજા ઓળો દૂર દેશવરોથી હિન્દ ખાતે આવતીજ રહે છે.

આવી જંતુનાશક બનાવટોનો આપણે ચાર ભાગ કરી એક પછી એક તપાસીએ.

(૧) ફિલિટની જાતની પ્રવાહી રૂપી બનાવટો જે જોરડામાં છાંટવામાં આવે છે તેની વાસ અને ઝેરી અસરથી મચ્છર વ તે જગ્યા છોડી જાય છે. આ તો ત્યાંજ મરી જાય છે અને જ્યાં સુધી એવી વાસ પુરા પ્રમાણમાં રહે ત્યાં સુધી તે જંતુઓ ત્યાં રેખાતા નથી.

(૨) તેજ સ્વરૂપની બનાવટો જે હાથ પગ અને ચહેરા ઉપર આ શરીરના તે અવયવોને જે ખુલા રહે છે તેમની ઉપર લગાડવાથી તેમાંની વાસને કારણે મચ્છર કે માખી વધી રહિત રહી શકાય છે. આ બનાવટો બચ્ચાઓ માટે બહુજ ઉપયોગી નીવડે છે. વળી એમાંની વાસ એટલી બધી વાધા ભરી પણ નજ હોયી જોઈએ, તેમજ તેમાં એટલી બધી ચિકાસ પણ ન હોય કે જેથી નુકસાન અને કષ્ટ પર ડાખા આવવાનો ભય રહે.

(૩) ત્રીજા પ્રકારની બનાવટો પાવડર રૂપની હોય શરીરે લગાડવાથી જંતુઓને દૂર રાખી શકાય છે. એવી બનાવટોથી ખુબસી અને જૂં પણ દૂર રહે છે આ બનાવટો રાત્રે સુતી વેળા લગાડવામાં આવે તો સવારે સાચુ વડે ઘોઈ નહાઈ સાફ કરી લેવી જોઈએ. કેટલાક સાચુ પણ આ હેતુએ બનાવી શકાય છે અને તેમાંની વાસથી જંતુઓ દૂર રહે છે.

(૪) ચોથા પ્રકારની બનાવટો ધૂપરૂપે વપરાય છે. તેને અગત્યની રૂપે અથવા પાવડર રૂપે બનાવી અંગ્રાગ પર નાખવાથી તેમાંનો જે ધુમાડો નીકળે છે તે જંતુનાશક હોય છે. હિન્દુઓમાં દવન-સાગમિ અને મુરિશ્વરોમાં જુષુર કે અગરબત્તી વને નામે જાણીતી છે.

હવે આપણે એ માટેના શોધક પ્રયોગો જોઈએ.

છાંટવા માટેના પ્રવાહીઓ

પેટ્રોલ	૦૧	ગેલન
જાંચી ડીમીનું કેરોમીન	૦૧	..
એસિડ કાર્બોસિક	૦૧	રતલ
નેપથોનની ગેલીએ.	૦૧	..
ફોર્મેલિન	૨	ઝોમ
ઓઇલ સિટ્રોનેલા	૨	..

(૨)	
જોન્ની ડીઝીનું ક્રેસિન	૦૧ ગેલન
કાર્બન ટેટ્રા ક્લોરાઇડ	૦૧૧ ઓંસ

(૩)	
પેટ્રોલ	૦૧ ગેલન
ક્રેસિન	૦૧ "
ઓઇલ સિટ્રોનેલા	૨ ઓંસ
ફોર્મેલિન	૧ "

(૪)	
પેટ્રોલ	૦૧ ગેલન
ક્રેસિન	૧ "
ઓઇલ ટર્પેન્ટાઇન	૧૧ "
ઓઇલ લેમનગ્રાસ	૦૧૧ ઓંસ
ઓઇલ સિટ્રોનેલા	૨ "
ફોર્મેલિન	૧ "
કપૂર મોર્નીઓલ	૧ "
કેસોલ	૦૧ "

(૫)	
ક્રેસિન	૦૧ ગેલન
પેટ્રોલ	૦૧ "
નેપથેલીન પાવડર કે ગોળી	૦૧૧૧ ઓંસ
યુક્લિપટસ ઓઇલ	૫

ઓઇલ પેનીરોયલ	૦૧ "
ઇનસેક્ટ પાવડર	૦૧ રતલ

બનાવવાની રીત:—કપના દરેક પ્રયોગની વસ્તુઓને લખ્યા મૂજબના પ્રમાણમાં મેગવીને બધા બાટલીઓમાં ભરી રાખવી. બનાવતી વેળા કે ભરી રાખવામાં ત્યાં છાટતી વખતે તેની બનાવટમાં વાપરેલી ઝીંકો સ્લેલાઇડી સળગી ઉઠે તેની હોવાથી સલામત રાખવી આવશ્યક છે. ના ૫ વાલા પ્રયોગને મેગબા પછી એક દીવસ રાખ્યા પછીજ વાપરવું જોઇએ.

લગાડવાના તેલ

કાપરેલ કે એરંડીયું તેલ	૦૧ રતલ
ક્રેસીન	૦૧૧ "
ઓઇલ સિટ્રોનેલા	૧ ઓંસ

ઓઇલ યુક્લિપટસ	૧ "
એસિડ કાર્બોસિક	૦૧ ગ્રામ

(૨)

ઉપર જણાવેલા પ્રયોગમાં ૦૧૧ ઓંસ ઓઇલ લેમનગ્રાસ મેગવીને બનાવવામાં આવે છે. કાર્બોસિક એસિડ વગર પણ એ પ્રયોગ ઉધોળી નિવડી.

(૩)

કાપરેલ, સોંગુનું તેલ	૫
એરંડીયું તેલ	૦૧૧ રતલ
ઓઇલ પેની રોયલ	૪ ઓંસ
ઓઇલ યુક્લિપટસ	૧ "
ઓઇલ સિનામન	૦૧ "

બનાવવાની રીત:—પ્રયોગમાંની તમામ ઓઇલ મેગવી ભીંધા પછી ઓગળા નાથ ત્યારે ફિલ્ટર કરી બાટલીઓમાં ભરી લેવી. કેમકે બોનિયાલ, હોઝ, કાર્બનગ્રાઇ સફાઇઝ વ. પણ જંતુનાશક અસરો ધરાવે છે તેથી ઉપલા પ્રયોગમાં વાપરી પણ સકાય છે.

પાવડરો

જંતુનાશક પાવડરો (Insect Powder) પાકરેઇમ નામના ઊડના ફૂલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. આ ઊડ આપણે ત્યાં ચતા ગલ-ગોટાની ઝાતનુંજ હોય, રપેન અને ડાલમેશીયા નામના યુરોપીય દેશોમાં તેની લાગવડ મોટા પ્રમાણમાં કરવામાં આવતી હતી. તે પછી આ ઉધોગને જાપાને અપનાવ્યો અને ખૂબ પ્રગતિ કરી. પછી તો એની લાગવડ બ્રાહ્મી ખાનેના કેન્યા દેશમાં કરવામાં આવી અને હાલ તે માટે દિન્ડમાં પણ પંજાબ ખાતે-મોટા પ્રમાણમાં અખતર થયા છે. જમાઈ માનવું છે કે, ગલગોટાના ફૂલમાં પણ કેટલેક જાતે જંતુ નાશક અસરો હશે જે આજમાવવી જોઇએ. આ ફૂલનું પાવડર દેશવરથી દિન્ડ ખાતે મોટા પ્રમાણમાં આપાન કરવામાં આવતું હતું તેમાં અત્યુક તરત જ જંતુઓ મારવાની અસરો

ધરાવતા હોવાથી તેલમાં ભેળવી પિચકરીયા છાંટીને પણ કામમાં લઇ સકાય છે. પાવડરને બિસ્તર ઉપર છાંટવાથી પણ જંતુઓને દૂર રાખી, નિશ્ચીત ઊંઘ લઇ સકાય છે.

(૧)

જંતુનાશક પાવડર	૧૧ રતલ
ટંકનખારનો જુકો	૧૧ "
ઝાઇલ પેનીરોયલ યા	
ઝાઇલ યુક્લિપટસ	૦૧ ઓંસ

(૨)

ટંકનખારનો જુકો	૪ ઓંસ
ગંધકનો જુકો	૨ "
ચોક-પાવડર	૪ "

(૩)

જંતુનાશક પાવડર	૧૧ રતલ
ટંકનખાર	૧૧ "
ગંધક	૦૧ "
યુક્લિપટસ ઝાઇલ	૧ ઓંસ

ખનાવવાની રીત:—પ્રયોગમાં જણાવેલી

દવાઓને જુદી જુદી અને બારીક કરી લઇ સારી રીતે મેળવીને બે ત્રણ વાર ચાલણીમાં ચાળી લે. જ્યાં મિઝણુ ખરાબર થઇ જાય પછી બાટલીઓ ભરીને બંધ કરી રાખો.

(૪)

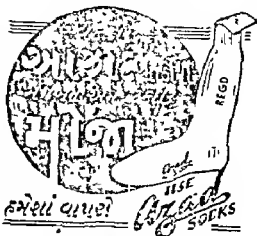
નિશ્વાસ્તો	૨૧ રતલ
ખડી	૧૧ "
યુક્લિપટસ ઝાઇલ	૪ ઓંસ

(૫)

ખડી	૧૧ રતલ
યુક્લિપટસ ઝાઇલ	૦૧ ઓંસ
ઝાઇલ સિટ્રોનેલા	૧૧ "

ખનાવવાની રીત:—પ્રયોગની દવાઓને બારીક કરી ચાળી લે. આ બન્ને પાવડરો સરીરના ખુલા અવયવો પર લગાડી મચ્છરોને દૂર રાખી સકાય છે.

(અપૂર્ણ)

દોલસેજ માટે લખો :

હાજીમિયાં અપ-દુલ્લાહભાઈ

ટાપીઓ, હોઝીયરી અને જીરીઓના વેપારી.
કે. કાલુપુર, જોટાંગશાહ પીરની પોળ,

અહમદાબાદ.

TELE. } Add: 'ISLAM BROS.'
Phone No. 2426.

અસરકારક પત્ર-બહેવાર માટે

એમ્પોસીંગ મશિન

તમારા પોતાના અને તમારી વેપાર પેઢી-ઓના નામ અને સિરનામા પત્ર અને પરખીડીયા, આંકડાઓ અને પહોચો વ. ઉપર દાખીને પાડવા-છાપવા માટે

અમેલ, ગુજરાતી દિન્દી, ઉદ્ડું

કોલ પણ બાપામાં ફી. રૂ. ૫-૦-૦

[ઓડર સાથે જ રૂપ્યા એડવાન્સ મોકલવા]

તે સિવાય લોખંડ અને પિત્તળના ન્દાના મ્હોટા સિદ્ધા, નામની પ્લેટ, સાઇનબોર્ડ તથા કામ પણ કાનની ધાતુઓ તથા ચામડા ઉપર લગાડવા માટે પોલાદના પંચ ધણીજ વાળખી કામને બનાવી આપવામાં આવશે.

[પત્રબહેવાર ઉદ્ડું, દિન્દી યા અમેઝીમાં કરવા]

ડીસેન્ટ મેટલ વર્કસ.

ટુર્કમાન ગેટ, અહીંગઠ. (ધ. પી.)

ડિસ્ટેમ્પરથી સસ્તી વસ્તુમાં રંગીન માટી સિવા ખીન્નું કાંઈ અમારી ધ્યાનમાં નથી. વરસાદ અને તાપની અસર એની ઉપર પણ થશેજ. વિભાવતી ડિસ્ટેમ્પરની બરાબરી કરી સકે તેવા ડિસ્ટેમ્પર હાલમાં મેસર્સ પાયોનીયર ટ્રેડિંગ કું, હરીપુરા, અસારવા રોડ, અહમદાબાદ બનાવે છે. તે પરદેશી કરતાં કીમતમાં સોંધા પડશે વળી, ઇન્ટરનેશનલ કેમિકલ પ્રોડક્ટ કું, મીરઝાપુર રટ્ટી, કલકત્તા પણ એવી અમુક વીંછો બનાવે છે. આપ પરમારો પત્ર-બહેવાર કરી લેશો.

૫૮—રસિકલાલ છ દકકર (મંદુવા) (૧) ખળી શાહીના પ્રયોગો કમરના ૧૦૧ ૧૦૩ અને ૧૦૬માં અંકમાં છપાઇ ગયા છે. એ પ્રયોગો સારા અને આપ ચાહો છો તેવી શાહી મનાવવા માટે અનુકૂળ છે કાળાશ એક્ટી બ્રશ્માં તે કાળજી વધારે પ્રમાણમાં અને તેની રી કોસિટીન વાપરો. સારવારથી રીતે દેશી ાવટની કાળી શાહી પર છારી તે આવશેજ કારણ કે તેમાં પરદેશી રંગ વપરાતાં નથી આ છારી અટકાવવા માટે તેમાં સુંદર પ્રમાણ વધારવું પડે છે, પરંતુ તે એટલુંજ કે શાહી વધારે પડતી ગાદી ન થાય, જો તે ગાદી થશે તો કલમ પર રહેલાકથી ઉતરશે નહીં. કાળી શાહીમાં સૌથી સરસ ખૂબી તેને વધારે વખત ઘુંટીને પચકા કરી શકાય છે. બગડતી અટકાવવા માટે છુટવામાં લવેંગને જુકો વાપરવો જોઈએ (૨) કંકુ માટે પણ કમરના ૧૨૪ ૧૩૭ અને ૧૩૯ અંકમાં પ્રયોગો આવી ગયા છે તે જોઈ આજમાવી શકો છો.

૫૯—હરમાલસ ઇ. (ઈંદોર) ચાચના ઘાસ થા ફાણાનો ઘાસ એક વનસ્પતિક

રહે છે. તાઝીહાલતમાં જોશો તો લણીની માત્ર જેવું દેખાશે પણ સુકી રથીતીમાં તે ઝોળખી સકતા નથી. એ છોડવામાંથી આ બનાવટ તૈયાર થાય છે અને તેથી, મુસલમાન ભાઈઓને ખાવામાં હરકત નથી. એના જેવીજ એક વસ્તુ 'ગિલેટીન'ને નામે આવે છે તે, વાંધાભરી છે; કારણ કે તે હાડકાં અને કાચા ચાંમામાંથી બનાવવામાં આવે છે. દેસાવરથી તૈયાર જેલી પાવડો આવે છે તે, પણ આગિલેટીનનીજ બનાવટ હોવાથી મુસલમાન ભાઈઓએ તેનો પરહેઠ કરવો ઝંઝરી છે.

૬૦—ફાઇબર (નવસારી) ફાઇબરી ત્યા ઇલેક્ટ્રોસેટીમનુ પુસ્તક હાલમાં અમારી પાસે નથી. એ બન્ને પુસ્તકો મેસર્સ મહાદેવ રામચંદ્ર જાણુટે, ત્રણ દરવાઝા, અહમદાબાદ, થા મેસર્સ એન. એમ ત્રીપાઠી કું., કાલખા દેવી રોડ, મુંબઈ ૨ પાસેથી મલશે. હાલ તેમની કીમતે પણ કાંઈક વધુ હશે. (૨) “હુનર” અને “વિશ્વ વિજ્ઞાન” એ બન્ને માસિકોની ફાઇલ અમારી પાસે નથી તેમજ ને કયા મળશે તે પણ અમે કહી સકતા નથી. (૩) નેશનલ ઇન્ટરટીપલ ઇન્ટરીટ્યુટ, મુંબઈ ના ૧૪ તું માસિક હાલ બહાર પડે છે કે નહીં તેની અમને ચેક્સ માલિની નથી. કાગળોની અછતને કારણે ઘણાં માસિકો બંધ થઈ ગયા છે અને દહાડે-દહાડે થતા પણ જાય છે આપ ફરીથી લખી માસિક કાલ નીકળે છે કે નહીં તે પુછાવી લેશો.

૬૧—અહમદાબાઈ ગી (રાજકોટ) (૧) આપને જોઈતી સઘળી વસ્તુએ રાજકોટમાંજ કોઈ પણ અંગ્રેજી દવા વેચનારની દુકાને મલી સકશે. એ વસ્તુઓ માપવા માટે કાટો તથા મેઝર ગ્લાસ પણ એજ કેમિસ્ટોને ત્યાં આપને મલી સકશે

દેશ માટે ઉપયોગી થાયો-બેકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયલા આસ ઉદ્યોગો.

★

સિમિન્ટ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ. અંક ૯૧મો. ૪ આના.

સેલ્યુલોઈડ

બનાવટની વિગતો. અંક ૭૭મો. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગંજીફરાક, મોગા, મહેસર વ. વ. ની બનાવટ તથા કારખાના માટે સરળ અને સચિત માર્ગદર્શન. (મૂલ-ઉદ્યોગ માટે પણ ઉપયોગી). અંક ૪૦, ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો. ૧૫ આના.

ઝીનેમલ કામ

ઝીનેમલ ક્રિયા તામચીનીના વાસણો વ. બનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી. અંક ૧૧૪મો. ૪ આના.

કોચ-કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ માટે ઉપયોગી. અંક ૫૦મો. ૩ આના.

વિજળીક બેટરીઓ

રમરાની, ધંટડી, ટેલિફોન વ. માટે વપરાતી બીની તથા સુકી બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ અને પેટન્ટ પ્રયોગો. અંક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬. રા. ૧-૧૦-૦ નકલી રખર

નકલી રખર

બનાવવાના પ્રમાણબુત પ્રયોગ અંક ૧૪૦મો. ૪ આના.

સિવવાની સોય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૯૫મો. ૪ આના.

કોરટીક સોડા

બનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મો. ૧૧ આના.

વોરનિસ

૩૫ અતના વોરનિસના નુસખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો. અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦ મો રા. ૧-૨-૦ સુંદરતા પણ ખરીદી સહાય છે માયાના વાળ ખૂબ-સૂરતી માટે ખુશી છે અને તેમને સુતેદરી, નર્મ અને મુશ્કેલિત રાખવા માટે તેજ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસિધ પ્રયોગોનું પુસ્તક—

કેશ શુદ્ધાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સંપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે. ડી. પો. ખ. સાથે પાંચ આના.

વેન્ટ્રેબલ ધી (વનરપતિ ધી)

બનાવવાના નુસખા. અંક ૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો. ૧૫ આના.

કાગળ

બનાવટ અને ઉદ્યોગની સંપૂર્ણ જાણીઓ સહિત. અંક ૫૫, ૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો. ૧૫ આના

કાર્બન પેપર

કોપીઈંગ, કુપીઈઈંગ વ. બનાવવા માટે ઉપયોગી નુસખા. અંક ૭૨મો. ૪ આના.

કોલન વોટર

હવડી અને ભારી માલના ૨૧ નુસખાઓ. અંક ૫૮મો. ૩ આના.

દિવાસળી-માવિસ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ. અંક ૪૯, ૭૩, ૭૪ અને ૯૧મો. ૧૫ આના.

શાહીઓ-ફાકિનટ પેન માટે

બુટ, બ્રેક, લાસ કે કાગી રંગ-બ-રંગી શાહીબનાવવાના ઉપયોગી નુસખાઓ. અંક ૧૩૩ મો. ૪ આના.

ટોઈલેટ સાબુઓ

વિવિધ પ્રકારના સાબુ બનાવવાના ૧૮ નુસખાઓ. અંક ૧૩૪મો. ૪ આના.

સ્નોટીમ

ખૂબ-સૂરતી અને સોદર્ય વધારવાના કીમો મારેના નુસખા. અંક ૧૪૦મો. ૪ આના

શરબતો

ખરા અને બનાવડી ખુશખૂતા અંક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મો. ૧૦ આના.

આઈસક્રીમ

સરપખરી, પેનિલા, નારંગી વ. વ. ના આઈસક્રીમ બનાવવાના ૨૩ પ્રયોગો. અંક ૯૦ અને ૧૧૨મો. ડી. ૮ આના.

કમર ઓફિસ

સાધારણતા. સુરત.

“કેમર” માસિકના મરહુમ સ્થાપક અને તંત્રી

મુદુમ્મદ ઉસ્માન
-જેમણે લાગવાળા આ
વારે લગી દેનર, ઉદ્યોગ
અને વેપારના ક્ષેત્રમાં
પોતાના “કેમર” દ્વારા
નુરુ અને ઉપયોગી
પ્રગટ-કાગાઓ આપી
સા દિ ત્ય - જ ગત મા
અમર તામિત્રાદ પ્રા
કા

નવેમ્બર ૧૯૪૩

વેપાર અને કામતી રોકાણને લઈ
માથું ભમે—જીંઘ ન આવે
યા શરીરના કોષપણ બાજમાં
અસહ્ય કુખાવો થતો હોય તો,
તેના એક સરળ ઉપાય તરીકે રહેજે
સકાય વિના ફક્ત પાણી સાથે
“બ્લિટઝ”

લઈ સકાય છે

ખીમત પડીખતો એક આનો.

— જુઓ આ પ્રમુખપત્ર —

એમ તો ઉપચાર ત્રણ વખત દરમિયાન ૧૦૦ કરતા વધુ વેળાએ એ રહે ગદરા વધુ બે મા
જિવટજી વાપરી છે, અને દરેક કારેક વેળા તેલે સંતે પકારક અસર કરી છે, છતાં આ બે
દાખલાઓમાં જિવટજી ને અદ્યતન અસર કરી છે તે, હુ કદી ભૂલી સરીકશ નહોં ખરેખર,
આવા બિઝટ કેરોમાં, આનો અદ્યતન ફાયદો કરે એવી બીજી કોઈ દવા રહ્યારી કંપનામાં આવી
સકતી નથી

(૧) પત્ર અને કરમરના તિફાલ દદના એવા કેરોમાં—જેમાં વાગવુ ફરવુ તો કોરે
વધુ પોતાના રમાનથી સદબ ખસવાથીય નાણે છવ નીકળી જતો હોય તેવી વેદના પતી હતી—
જિવટજીની એક માત્ર પડીકી આપતા થેડીજી બિનિટોમાં વેદના અલેખ થઈ ગઈ હતી

(૨) ત્રણ દિન રતની સતત અનિદ્રા અને મનસિક વેદના પછી એવી શાંતિ અને
ઉપાયો છતાં જીંઘ ન આવતા મધરત પછી જિવટજીની અર્ધો પડીકી આપતા થેડીજી
બિનિટોમાં પસપસદ જીવ આવી ગઈ હતી.

રોહાજાવડા મુરત
૨૧ માર્ચ ૧૯૪૨

મુલગમલ ઉરામાન
તત્તો—“કમર”

તાવનો ઉપદ્રવ
અને
તેનો તાત્કાલિક ઉપાય

મેરેલિયા કે ઇન્ફ્લુએન્સા—
એમે તે તાવ માટે માત્ર પાણી
નથે, ઝરાવ અચકયા નિ,
“ફીવરોફ”

લઈ મકાય છે એક દિવસ માટે
૮ ટીડી એટલે ૪ કે જની પડીકી
કીમત માત્ર એક આનો.

—વિશ્વાસ રાખો કે એ બન્ને દવાઓમાં કેઈ કેરી પદાય નથી
શહેરની એક એક દુકાને વેચાઈ લેતાશિય થઈ પડી છે
બદાવરાઓ માટે વદાર સરતે એ એજન્ડો નેઈએ છે

ગોલ્ડ ડિર, ન્યુયર્ક—

બનાવનાર

મેસર્સ હબીબ કુ. રાનીનાલાજ, મુરત.

બ્લિટઝ લેબોરેટરી.

વર્ષ તેરમું

આસ નવમો

અંક ૧૫૩ એ

ક મ ર

નવેમ્બર ૧૯૪૩

— લિવાચમ —

દિન : રૂપિયા ચાર

વિશેષ : શિબિંગ આઠ

(રૂપિયા પાંચ)

તંત્રી સ્થાનેથી

અભિપ્રાય

કેસર ૨૮૧

ચાંદની-ચૈ-ઈસ્લામ ૨૮૧

આહ, ૧૦મી નવેમ્બર ૨૫૮

સહકારી મંડળીઓ અને

અનાજની બહેનશ્રી રંપલ

તેલ-ધાણી (હસ્કેલ ધાણી) ૨૬૮

પ્રયોગશાળા

માઈપ-મિકસચર ૨૮૪

„ વોટર ૨૮૩

તમ્બાકુ-ખાવાનો

કાપો ૨૮૫

તમ્બાકુ-ખાવાનો

(કિવામ) ૨૮૫

પતરાના ડબ્બા પર

લેખલ લખાડવા

મટે લાલી ૨૮૫

પિત્તળ-ટીપી સમાય

તેજ ૨૮૩

માહશીરું તેલ, ચાકુ

કરતું ૨૮૩

માટીના વાસણો પર

ચોની ચઢાવવી ૨૮૩

લોખંડ અને રીસ

પર પાણી ચઢવવું ૨૮૪

ચિત્રદાની રીતો

લપચોચ ૨૮૪

રેડીઓ

—તેની ચોધ અને પ્રતિભા

કુક ઈન્ડિયા ૨૯૧

○

પરચુરણ

નાદાર ન થયો ૨૮૧

લોકો સાથે પરિચય—

પ્રસન્નનો બહુ ૨૭૧

એતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

ગિન ધોવું અને રંગવું ૨૭૫

જાંતું નાશક દવાઓ ૨૭૮

['કમર'માં પ્રગટ થતી દરેક સહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ દ્વારા તંત્રીને સ્વાધીન છે.]

તંત્રી સ્થાનેથી

આહ, એ ૧૦મી નવેમ્બર !

વાત કરતા વર્ષ વિત્યુ. “કમર”ની કામ કરતી જીવન-માળામાં એક મથકાનો ઉમેરો થયો, આપણી જિન્દગીની એક વસતિ ઓછી થઈ, અને એમજ, દુખ-સુખના દીવસો વીત્યેજ ગય છે.

અમને એ દીવસ એટલા માટે યાદ રહ્યો —અને અમે તેના અત્ કરજીના શોક સાથે એટલા માટે પણ યાદ પણ કર્યો છે—કે, એ દીવસે “કમર”ના નવજવાન તંત્રી અને સફળ સ્થાપક હાઈ મુદ્દમદ ઉસમાન સાહિબે આ કાની જગત ત્યાગી દીધું હતું. આ, ખુદ અમારા માટે એક એવી આત્મિક વેદના હતી જેનો કોઈ અસરકારક ઉપાય એક વર્ષ પુરો થયો છતાં જડ્યો નથી. “કમર”ના પોતાના કામગીરી શરીરમાં આ, એક એવો કારમો ઘા હતો જે આજ સુધી રૂઝ્યો નથી, અને અમને કહેવા દો કે, હુન્નર-વિદ્યોગના સાહિત્ય-જગતમાં આ, એક એવી અસહ્ય ખોટ હતી જે હજી પણ પુરાઈ નથી.

અને તોય, એક વર્ષ પસાર થયું. સંખ્યા-એજ આ દીવસો તેમના વિના ગમે તેમ કમને અને ન છુટકે—કાઠી નાખ્યા તેમની ઇચ્છા અને વસીયત હતી કે, “મારું જીવન-કાર્ય જેની પાછળ મેં મારી જિન્દગીની જાની કુરબાન કરી છે તે—“કમર” ખતી સકે ત્યાં સુધી બંદ નહીં કરતાં ચાલુજ રાખનામાં આવે; કારણ કે એ, માત્ર ધંધો નથી—ખિદમત પણ છે.” ધન્ય એ ઇચ્છા ! ધન્ય એ વસીયત ! !

અમે પણ, એ જોઈ સતોષના શ્વાસ લઈએ છીએ, કે તેમણે એ જીવન-કાર્ય તેમની વસીયત મુજબ આજ સુધી ચલાવી અને સંભાળી રાખ્યા. અમે, અમારી શક્તી અને ગળ પ્રમાણે

એ કર્તવ્ય—ખોજ સ્વીકારી લીધો છે, અને બિરાદરી—“કમર”ની શુભેચ્છા અને વફાદાર બિરાદરી—ના સપથ સાથે અને સહકાર દ્વારા “કમર”ની આ સાહિત્ય-કૃમિ જારી રાખી સક્યા છીએ. અમને એ દેખીને પ્રભુ આનંદ થાય છે કે, કમર-ચાહકોએ પોતાના પ્રિય અને સેવાશીલી - તંત્રીની આ એકજ ઇચ્છા અને અખિરી વસીયત પૂરી કરવામાં અમને પૂરેપૂરા રકા આપ્યા છે, અને અમે, કાગળ માટેના આ કગાલ દીવસોમાં પણ, મરહુમની એ વસીયત પૂરી કરવા યોગ્ય થઈએ તે માટે તેના સમા-લનમાં પોતાના દરેક સહકાર-ફાજા આપ્યા છે. મરહુમની રહ (અત્મા) પણ, એ જોઈ ખુશ થતી હશે કે, તેણે કાઢેલ “કમર” આજેય પોતાના જ્ઞાન-પ્રકાશ સાથે સાહિત્ય-જગતમાં ચમકીને પોતાની બેપારી અને ઉદ્યોગી બિરાદરી માટે આ કસોટીકારક અધારામાં માર્ગદર્શક અને સહાઈક થઈ રહ્યો છે.

મરહુમના ઉદ્યોગી શિક્ષણ અને પ્રમાણિક સેવા બાબે જ્યારે લોકોના અતર-પર ઉપર તેની યાદ હજીય જેમની તેમ તાજી રાખી છે—જે હજી પણ અમને મળી રહેતા અનેક સહાનુભૂતિ-મર્થો પત્રો દેખાડી રહ્યા છે—ત્યારે “કમર”—તટ ઉપરથી તો તે જલસીથી જુસાય અને જુમાય તેવી નથીજ. તેની યાદ અમર છે અને અમર રહેશેજ.

અમારા હતાહોને એ વિશ્વાસ સતોષ આપી રહ્યો છે કે, અમે અમારા વચન—“કમર” મરશે નહીં—કમર ચાલુ રહેશે” તે સર્વ જ્ઞાતા અને સર્વ-દાતાના કૃપાળુ અનુ-ભાદને પૂરા કરી સક્યા છીએ, અને પૂરા કરી રહ્યા છીએ. અમે દલતા-પૂરક માનીએ છીએ કે, અમારી બિરાદરી પણ એ જોઈને પ્રસન્ન હશે કે, “કમર”ના સર્વ-પ્રિય અને સ્વર્ગવાસી

તંત્રીની એ હેલ્થી અનિલાયા તેમના સહકારો વડે કૃણી રહી છે.

અને, એ સધળી હકીકતો જોયા અને જાણ્યા પછી, તથા અગત અનુભવો લીધા પછી, અમે કહી સકીએ છીએ કે,

“વેપારના વિકાસ, ખેતીવહીની ખિલવણી અને હુન્નર-ઉદ્યોગની કેળવણીના આ યુગમાં, તેની બિરાદરીને “કમર” આજે પ્હોંચી રહ્યું છે તેમ, દર મહીને નીચમિત રીતે પ્હોંચ્યા કરશે. મરહુમના આ અધૂરા કાર્યને પુર કરવાનું જ્યારે કુદરતે અમને સોંપ્યું છે તો તે, અમને તે માટેની શક્તિઓ અને સમવડા પણ આપશેજ અને અમે પણ તે પુર કરવા માટેના અમારા સધળા પ્રયાસો કરી છુટીશું. (ધંન્નાઅસ્લાહ).”

સાથે સાથે, અમે બિરાદરીને ધણજ આમદ્યપૂર્વક એટલી વિનંતી કરી દેવા માંગીએ છીએ કે, તેઓ કાગળની કાતિલ મોંઘવારી

અને આજના કપરા સંજોગોને પ્હોંચી વળવા માટે અમારા માટે ઘોડીક વધુ મિહનંત કરી પોત-પોતાના મિત્ર મડોળામાં “કમર” માસિકનો પ્રચાર કરે, તેઓ તેમને આજના ઝમાનામાં “કમર”ની બેઠવાર-મુચનાઓ અને ઉદ્યોગ-ખાતમીઓની ઉપયોગીતા દેખાડે, કમરના મળી સકતા જુના અંકો અને ફાલ્ગે ઉગોગીય એન્સાઇક્લોપેડીયા તરીકે ગુજરાતી ભાષામાં અજોડ સ્થાન ધરાવે છે તે તેમને સમજાવે. અને ખરીદવા માટે પ્રેરે અને અમને વિશ્વાસ છે કે, તેમના એ પ્રયાસો “કમર”ના સંચયનમાં અનેક રીતે લાભદાયક નિવડશે.

કમર કાર્યાલય હિન્દુ બિરાદરીને નૂતન વર્ષ

માટે પોતાના અત કરણ-પૂર્વકના અભિનંદન આપે છે અને પોતાના કાર્ય-પ્રચારમાં તેમના સંપૂર્ણ સહકારની આશા રાખે છે.

બિરાદરીએ આજ લગી એવા ધણા સહકાર આપ્યા છે. વિશ્વાસ છે કે તે, હજી પણ વધુ આપશે.

અમે આશા રાખીએ છીએ કે, અમારી આ અપીલને “કમર”ની બિરાદરી અપનાવી લઈ તેના કાર્યવાહકોને આભારી કરશે.

સહકારી મંડળો અને અનાજ બેંચણી

સરકાર, અનાજની અછત અને ભાવ-નિયમની પરિસ્થિતિને પ્હોંચી વળવા માટે કેક-કેકાળે માપ-બદીની યોજના રિશનિંગ સિસ્ટમ)નો પરિચય કરાવી રહી છે. પરંતુ આ યોજના પ્રજાના સાથ અને સહકાર વિના બચ-રિચત રીતે વર્તનમાં મુકી સકાય એમ નથી. સરકાર પોતે એ માટે શું કરવા માંગે છે—કયા પ્રકારે અનાજની ખરીદી કરી કયા ધેરણે તેની

બેંચણી કરવા ઈચ્છે છે તે, હજી લગી ચોક્કસપણે જાણવા મળ્યું નથી. આ માહિતીના અભાવે પ્રજાને—ખાસ કરી અમણ અને ખેડૂત વર્ગને—અને ક અકળામણો અને અચડામણોમાં લાવી મૂક્યા છે.

અમારા મત પ્રમાણે, લાતો લાતો થા માતિ-વાર “કો-ઓપરેટિવ કન્સ્યુમર્સ રોટમ” સંસ્થા-ઓની સહકારી પદ્ધતિએ સ્થાપના કરી, કો-ઓ-પરેટિવ એકટના નિયમો અનુસાર તેમને તાકીદે રજીસ્ટર્ડ કરાવ્યા પછી, સરકાર પાસે એ મંડ-ળોએ દ્વારા રેશનિંગ જેરી અગત્યની અને કહિન યોજનામાં પોતાના બેઠવાર સહકાર આપવા માટે બાહર પડીને, સરકારનું એ તરફ જુદા દોરવામાં આવે, તે અમને આશા છે કે સરકાર પણ એ માટેના યતના નિર્ધાર્યે અને નિકાચ ઝર કરશેજ.

આ રીતે એક તરફ સરકારને મિનરવાઈ અને પ્રમાણિક કાર્યકરો મળી રહેશે, એટલું જ નહીં, પણ તેને લગતા અનેક ખર્ચ બોગવવા માટે પણ સરકારને મુક્તિ મળી રહેશે બીજી તરફ વ્યવસ્થા સરળ અને સુગમ બનશે. પ્રત્યક્ષ પરસ્પર સહકાર અને પરોપકારની આવનારો પ્રેરનારો તે તો જુદા જુદા.

વળી, એ સધાળીજ સહકારી મંડળોએ લગભગ કાનૂની અકુશ તળે પણ રહેશે જ તેથી સરકારને પણ એ યોજનામાં વાધા જેવું કંઈ પણ હોઈ શકતું નથી, દક્ષિણ-વિભાગમાં રેશનિંગ કાર્ય સહકારી મંડળોએ દારાજ યશે એવી ખબર મળી છે ઉત્તર વિભાગ માટેના નિર્ણયો હજી જણાયા નથી આવી અગત્યની ખાબતમાં અધિકારીઓએ શા કારણે ચુપકાદી ધારણ કરી હશે એ સમજી શકાતું નથી.

કદાચ એમ કહેવામાં આવે કે, આવી સહકારી મંડળોએ આનાજ બેચેણીનું કામ સોંપવામાં આવે તો, આનાજ-વેચવાનો ધંધો કરતાં વેપારીઓને હાનિ પહોંચશે એ કહેવાઈ દ્રષ્ટિએ જોતા આ કારણ પણ ટકે તેવું નથી સરકારે ખેડુતો પાસેથી જિંદા પાક ખરીદી લેવાનું ઝાઢિર કંઈ છે, એક ગામથી બીજા ગામ આનાજ લઈ જવાની મનાઈ કાઢી છે તેથી ખેડુત-વર્ગ અને આત્મ-બંધુઓને પારાપાર અગાડો બોગવવી પડે એ સ્વભાવિક છે જ્યારે તેમને માટે આ એક-હથ્થુ અને અન્યાયી રીત હિંમતવાર કરી શકાય છે તો, આનાજના વેપારીઓને પણ થોડુંક સહન કરવું જોઈએ, સરકાર એ વેપારીઓની અપરિત મીતે અને વધુ પડતી હિંમત કરશે તો પ્રજા પણ કહેશે કે, “સરકાર મુડી વાદીઓ અને વગવાળાઓની છે, કારણ કે તેમની નજીબી ખામતો માટે પણ તે સજાજ સખે છે, જ્યારે નિધનો અને નિરાધારોની નથી” એટલો પાસેથી ક્યા દોષને કારણે, તેમનો હિંમો પાક લઈ લેવાય અને વેપારીઓના ધંધાને બહાને સહકારી મંડળોએ આનાજ બેચેણીનું કામ સોંપતા આનાકાની યાય ! શુ ગરીબો પાસેથીજ

બોગ લઈ શકાય છે અને શ્રીમતો પાસેથી શું સહકાર માગવામાં આવતા નથી ? આ તે કેવો ન્યાય ! આ તે કેવી નીતિ ! !

વળી, સરકારે જાતે જ ન જોઈએ કે, સહકારી મંડળોએ દારાજ સ્વયંચાલ સંયુક્ત/જન્ય હોવાથી કોઈપણ વેપારીના અગત્ય અને વ્યવિગન સ્વાર્થ રહેવા પામતા નથી આથી પ્રજાને બેરોગેગ પિનાતો માન આપી તેમના આરોગ્યનું રક્ષણ કરી શકાય છે, માપ અને વજન મૂળ્ય પૂરો માત્ર મળે છે, કરકસર માટેનું શિક્ષણ આપી શકાય છે, તેમજ આ પ્રમાણેની કાર્ય-કેળવણીઓ આપી બવિધ્યમાં કોઈ પણ દેશ-દિલ અને જન-સેવાના કામ માટે તૈયાર કરી શકાય છે.

એણક, એવી મંડળી સ્થાપવા માટે જોઈતી મૂડી અને ભંડોળ એકઠું કરી, દુકાનો ચાલુ કર્યા પછી પણ તેમનો વહીવટ ચલાવશે રહે ન અને સરળ નથી. તે માટે તન, મન અને ધનના ભોગ આપી સકે એવા હિંદાર અને પ્રમાણિક શાસ્ત્રીની પૂરતી સંખ્યામાં સુરક્ષિત પણ રહેશે જ. તેની પાછળ સતત પ્રયત્નો અને પ્રયાસો કરવાની પણ અનિવાર્ય અગત્યતા છે જ, તેજ પ્રયત્નો ઉઘાડી બેચેણી પણ અને તેટલા એણા થાય થા બિંતકુત ન થાય, અને કોઈ વાહકોના વિશ્વાસનો અપેક્ષા લાભ ન લેવાય તે દેખવાની પણ ફરજ હોય છે જ. વળી, હિંસાળ કિતાબ માટે પણ ચાપતી તપાસ અને કાળજી રાખવાની પણ રહેશે જ આજ સંજોગો એવા બન્યા છે કે, એ સર્વ કરવા માટે પણ દેશ-બંધુઓ તૈયાર હશે.

સરકાર, સહકારી પદ્ધતિઓના પ્રચાર અને પ્રસાર માટે વર્ષોથી મિહનત અને ખર્ચ કરી રહી છે “રેશનિંગ” વડે આ પદ્ધતિઓને વેગ અને વર્તનમાં મુકવાની તક મળી છે અમને વિશ્વાસ છે કે સરકાર તે ઝરર ઝડપી લેશે.

નોંધ :- સરકારે કો-ઓપરેટિવ કન્સ્યુમર્સ રોજર્સને લગતી સહકારી યોજના સબધમાં કોઈ બાઈને લિગતવાર માહિતી અને ખુલાસા જોઈતા હશે તો, આ રજીસ્ટ્રાર, સાહિબ, કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, સુરતને સિરનાએ મળી સકશે.

રેડીઓ :

તેની શોધ અને પ્રગતિનો
દ્રઢ ઇતિહાસ.

લેખક:—જ. એ. આર. ખાન સા. (રેડીઓ એન્જનીયર.)

(૨)

આમોફેન કનેક્શન: પિક-અપ:

નવી શોધોને પરિણામે સાધારણ આમોફેન પણ રેડીઓ દ્વારા નાના મોટા અવાજો વગાડી શકાય છે. એમાં કંઈ વધુ નવિનતા હોતી નથી. નીચે જણાવેલી રીત સમજ્યા પછી આમોફેન રેકૉર્ડનો અવાજ રેડીઓ દ્વારા સમજાઈ શકે છે:—

ઓર્ગેનરી આમોફેનનું અસલ સાઉન્ડ-બોક્સ (Sound Box) (જેમાં પીન બગવીએ છીએ) કાઢી લઈ, તેને બદલે બજારમાં વેચાતી પિકઅપ (Pick-up જે દેખાવમાં તો સાઉન્ડ બોક્સ જેવીજ હોય છે) લઈ તેમાં પીન લગાડો. પીક-અપની જોડે વાયરના બે છેડા હોય છે તેને રેડીઓની પછવાડે આમોફેન કનેક્શન લગાડવા માટે બે છેડાં (terminals) હોય છે ત્યાં હાથથી લગાડી લો. રેડીઓની આગળ અથવા પાછળ આમોફેન વગાડવા માટે એક સ્વીચ-switch ફેરવવાનું હોય છે. તેને યોગ્ય પોઝીશનમાં ફેરવો. રેડીઓ વગાડો ને આમોફેન પણ ચાલુ કરો એટલે રેડીઓમાં બરાબર અવાજ સંભળાશે.

બજારમાં આજકાલ રેડીઓ સાથેજ આમોફેન હોય એવા રેડીઓ પણ વેચાય છે. જેને રેડીઓગ્રામ-Radiogram કહે છે.

એક્ટ્રીક લાઉડસ્પીકર :

રેડીઓની બીજી વિશીષ્ટતા એ છે કે, રેડીઓ, ઘેરના કોઈ એક ઓરડા કે માળખર વાગતો હોય ને તેનો અવાજ બીજા કોઈપણ ઓરડા કે માળ સુધી પહોંચાડે. હોય તો, વધારેનું લાઉડસ્પીકર લગાડવાથી તેમ ઘણું

શકે છે. તેની પણ સ્થેથી રીત એ છે કે, રેડીઓને બંધ એસ્ટો હોય તેવો કોઈ પણ ખમે નેટ મેગ્નેટ Permanent Magnet ટાઈપનો લાઉડસ્પીકર બજારથી વેચાતો લઈ તેની જોડેના બે વાયરને રેડીઓની પાછળના બે છેડાં જોડે શીટ કરી દ્યો. હવે એ વધારેનો લાઉડસ્પીકર જ્યાં શખશો ત્યાં વાગશે.

ઇલેક્ટ્રીક અને બેટરીના રેડીઓ :

રેડીઓ સાધારણ રીતે તો ઇલેક્ટ્રીસીટી પરજ આસે છે. તેમ છતાં જ્યાં ઇલેક્ટ્રીસીટી ન હોય તેવી જગ્યાઓ માટે બેટરીથી ચાલી શકે તેવા રેડીઓ પણ મળે છે. બેટરીના રેડીઓ બે પ્રકારના હોય છે.

(૧) મોટરમાં આવે છે તેવી બેટરી (6 volt Car Battery).

(૨) ડ્રાઈ સેલ (Dry-cell battery)

વળી, તે પછીની હેતુથી ગોણ મુજબ તો કેટલાક એવા પણ રેડીઓ નીકળ્યા છે કે જે ઇલેક્ટ્રીક તેમજ બેટરી બન્ને પર ચાલી શકે છે! સાધારણ રીતે ઇલેક્ટ્રીકના રેડીઓ વધુ ખર્ચાળ હોય છે-તેમજ તેમાં બેટરી ફરી ફરીને ચાર્જ કરવાની અગર બદલવાની હાકલ હોય છે.

એરિઅલ :

એ સામળીને કદાચ આપને ધણીજ નવાઈ થશે કે જે અવાજ રેડીઓ દ્વારા તમે માંમનો છો તે ખરી રીતે રેડીઓ નેટવાજ, આરા ને સાયન્ટીફિક રીતે બધાયવા એરિઅલના પદિ જામે હોય છે. હકીકત એ છે કે, જોનાયવા શબ્દોના મોજા ખરી રીતે આ એરિઅલમાજ

પકડાય છે. અને રેડીઓ તો ફક્ત એરિઅલમાં પકડાયલા આ મોજાને વધુ વેગવાળાં બનાવી આરજમાં નિરાંતે બેસીને સહેલાઈથી સાંભળી શકે એવી રીતે બનાવવાનું જ કામ કરે છે. આ સાંભળીને તમને એવીય વધુ નવાઈ થશે કે, કેઈ પણ પાવરફુલ લોકલ ટ્રાંસમીટીંગ સ્ટેશન (Local Transmitting Station) થી બ્રોડકાસ્ટ થતા પ્રોગ્રામ તમો રેડીઓ કે ઇલેક્ટ્રીસીટી કે એટરી વગર પણ, —અરે માત્ર ફિરેલ ડિટેક્ટર અને હેડફોન Crystal detector અને Head-phones ના સમૂહ દ્વારા — બીજા કેઈ ચીજ સિવાં આનંદ અને વગર ખર્ચે સાંભળી શકો છો. અલબત્ત તે પ્રોગ્રામ રેડીઓ જેટલો પાવરફુલ રીતે તો નહિજ સંભળાય. પણ હેડફોન દ્વારા માત્ર એક જ માણસ સાંભળી શકે છે.

દરેક રેડીઓ શોફીને પોતાનો એરિઅલ સાયન્ડીરીક રીતે બધાયલો છે કે કેમ, એ વાત ખામ ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ. સાયન્ડીરીક રીતે બધયલા એરિઅલથી પ્રોગ્રામમાં ધણે દેક જણાશે.

રેડીઓમાં થતા ઘોંઘાટ : તેના પ્રકાર અને ઉપાયો.

બેશક, વાયરલેસ સિસ્ટમમાં તેની સરખાતથી આજદિન લગી ઉપરા ઉપરી કેટલીય શેધો ને સરોધનો થયાં છે — જતા, મજુર મરોધનો હજી પણ દરેક અર્થમાં અધૂરા છે ને તેમાં હજી ઘણીએ શેધો ને પ્રગતીની આશાઓ નખી શકાય એમ કહેવું સહેજ પણ અસ્થાને નથી. તેની મુખ્ય સાબિતી રેડીઓમાં આવતા વિવિધ અને વિવિધ ઘોંઘાટ હોય છે જેનો પૂરેપૂરો સફળ ઉપાય બાગેજ શોધાયો હશે આપણે જેને ઘોંઘટ કે ગરમડ વગેરે કહી ટૂંકમાં પતાવી દઈએ છીએ તેને વાયરલેસ સિસ્ટમના નિષ્ફાળો પોતાની વિજ્ઞાનિક ભાષાનાં નીચે જણાવેલા જુદા જુદા નામે સમોધે છે.

“Interstation Interference”
 “Double-spot Reception”
 Skipping
 Fading
 Image Interference
 “Motorboating”
 Modulation Hum
 Chattering
 Fuzzy Reproduction
 Harshness
 “Machine-gun Fire”
 Violent or Rushing Sounds.
 Violent buzzing of short duration.
 Crackling.
 Whirring.
 Buzzing.
 Droning.
 Whinnying.
 Rattling.
 Sputtering.
 Scrappings
 Clickings.

ઉપર ૨૨ નામ આપ્યા છે, તે સિવાય બીજા પણ કેટલાય નામે આ ઘોંઘાટો ઓળખાતાં હશે.

ઘણીવાર રેડીઓ પર આપણું મનપસંદ પ્રોગ્રામ આપણે સાંભળતા હોઈએ ત્યારે કેઈ ઘોંઘાટ સંભળાય તો ઘણા કંટાળા આવે છે ને ઘણીવાર રેડીઓમાં કંઈક ખામી છે એમ કહી કેઈ રેડીઓ એક્ષપર્ટને રિપેર માટે આપીએ છીએ.

ઉપલી ખામીઓ દૂર કરવાના ઉપાયો ને ઈલાજો કેટલેક અંશે સરળ થયા છે, ખતાં ઉપાયોનો વિચાર કરતાં કેવ વાયરલેસ સિસ્ટમની શેધ, પ્રગતિ અને સરોધનની અપૂર્ણતાનો ખ્યાલો પણ કરવોજ પડે છે.

ધોંધાટ (disturbances) ના કારણો :

ઉપરના ધોંધાટો મુખ્ય ભાગે નીચેના કારણોને લઈ થાય છે:—

- (૧) રેડીઓની ખામી.
- (૨) રેડીઓ improperly tuned હોય અથવા detuned હોય.
- (૩) એરિઅલની ખામી હોય.
- (૪) અર્થિંગ (Earthing) સિસ્ટમ બરાબર ન હોય.
- (૫) રેડીઓ વગાડવામાં ખામી હોય.
- (૬) એરિઅલના છેડાને, રેડીઓ જોડેના સાંધો દીધો હોય.
- (૭) શહેરની ઇલેક્ટ્રીસીટી સપ્લાઈમાં પાવર ફ્લક્સમાં ખામી હોય.
- (૮) ઘેરના ઇલેક્ટ્રીકલ ઇન્સ્ટોલેશન તથા વાયરિંગમાં દીલા કનેક્શન હોય.
- (૯) આંબોહવાની ખામી હોય.
- (૧૦) બ્રેડીકાર્ટીંગ સ્ટેશનની ખામી અથવા કમ્પોઝીટ હોય.
- (૧૧) એકઠા ઘેરમાં કે પાડોશમાં ચાલતા નીચે જણાવેલા કોઈ પણ ઇલેક્ટ્રીકલ apparatus તથા મશીનો:—

1. Barber's Clippers.
2. Cash Registers.
3. Dental Machines.
4. Lifts.
5. Refrigerators.
6. Toy Elec. Trains.
7. Vacuum Cleaners.
8. Washing Machines.
9. Electric Fans.
10. Floor Polishers.
11. Hair Dryers.
12. Massage Machine.
13. Motor Generators.
14. Printing Presses.
15. Sewing Machines.

16. Door Bell.
17. Motor Car Ignition.
18. Air Purifiers.
19. Battery Chargers.
20. Medical Apparatus.
21. X-Ray & Violet Rays.
22. Tram Cars.
23. Traffic Signals.
24. Electric Typewriters.
25. Cinema Machines.
26. Electric Car switches.
27. Other "Man-made"

Electrical Interferences.

ધોંધાટના ઉપાયો :

ઉપર જણાવેલા કારણો જેટલાજ બનકે તેથીય વધુ પ્રમાણમાં એના ઉપાયો હોત તો, આપણે પ્રગતીમાં એક પગથીયુ આગળ વધેલા કહેવાત.

રેડીઓમાં ખામી હોય તો, કોઈ એક્ષપર્ટ એન્જનીઅરને આપી ઠીક કરી શકાય છે. તેવીજ રીતે એરિઅલ કે અર્થિંગ સિસ્ટમ બરાબર ન હોય અથવા તો ઇલેક્ટ્રીકલ કનેક્શનમાં ખામી હોય અથવા એરિઅલના છેડાને રેડીઓ જોડે બરાબર કનેક્શન ન થયો હોય તો, તેમજ ઉપર જણાવેલા કારણોમાંથી જે ત્રણ કારણો સિવાય બીજાના ઇલાજ કેટલેક અંશે સફળ થઈ શકે છે. પરંતુ જે મુખ્ય કારણો છે તેના તો લગભગ ઇલાજ નથીજ. તેમાં મુખ્યત્વે છેલ્લા ત્રણ કારણો તો લા ઇલાજ હોય છે.

(૯) આંબોહવાની ખામી :

એ વિશે એમ કહી શકાય કે સામાન્ય રીતે આખા વરસ દરમિયાન રેડીઓ પ્રોગ્રામો સારી રીતે સાંભળવા માટે થોડાં ત્રુટી ધીયાળાની હોય છે. બીજી બંધી ત્રુટી કરતાં ધીયાળામાં દેશ કે પરદેશના પ્રોગ્રામો બહુજ સ્વચ્છ રીતે સંભળાય છે. ઉનાળામાં સર્પના સખ્ત કિરણો

તથા અતિશય ગમ્ભીરે લીધે પ્રોગ્રામના modulated high frequency currentsને આકાર સંનેગીતો સામનો કરવો પડે. હોવાથી પોતાની શક્તિ ખોઈ બેસે છે. એજ હાલ વર્ષો રૂઢિમાં પણ થાય છે. તે વખતે વાદ્યો એક બીજાથી ધણુંજ અસંગતતાં હોય છે, તેમજ આકાશ પણ બાળેજ ખુદ્દુ હોય છે. એટલે એ જાનુઓમાં તો પ્રોગ્રામની સુદૃઢતા આંધી શકાયજ નહિ. તેમજ હજી સુધી એનો કોઈ સફળ અને વ્યવહાર હોય પણ જોવાયો નથી. એ લીક્ષામે કુલ વાયરલેસ સિસ્ટમની એ એક અપૂર્ણતાજ કહી શકાય.

(૧૦) પ્રોગ્રામરેડિયેશન સ્ટેશન :

ખીજી, પ્રોગ્રામરેડિયેશન સ્ટેશનની ક્રિયાઓરિને લીધે પણ ધણી વાર અનુભવે દેખાડ્યું છે કે, લખનો, લાહેર, પેશાવર, લાકા કે ત્રિચીનોપેલી સ્ટેશનના પ્રોગ્રામો બાળેજ ઘોંઘાટ વિના સભળી શકાય છે. ન્યારે ખીજી તરફ મુખ્ય યા મદ્રાસના શોર્ટ વેવ સ્ટેશનો સારી રીતે સભળાય છે. એનું મુખ્ય કારણ એ છે કે, ઉપસા બધા સ્ટેશનો “મીડીયમ વેવ સ્ટેશન” છે ન્યારે રિસીવી, મુખ્ય વગેરે શોર્ટ વેવ સ્ટેશનો છે. મનમાં શકા ઉપસ્થિત થાય છે કે, મીડીયમ વેવ સ્ટેશનો શું કામ કમઝોર—weak રિસેપ્શન આપે છે. એનું વૈજ્ઞાનિક કારણ કદાચ ધણી જણ જાણતા નહિ હોય પણ તે આ રુપેથી—

As the radiated energy is proportional to the square of the frequency of the applied e. m. f., the more the energy being radiated

જેટલી વધારે ફ્રીક્વન્સીથી પ્રોગ્રામ પ્રોગ્રામરેડિયેશન થાય છે તેટલાજ વધુ પ્રમાણમાં તેની શક્તિ પણ રેડીએટ થાય છે અને ફ્રીક્વન્સી વધારે હોય તેટલાજ ઓછા પ્રમાણમાં વેવલેન્થસ હોય છે એ ધ્યાન રાખવું.

ખીજા સપ્પદોમાં કહીએ તો, ૨૪૪ મીટર (એટલે કે frequency of 1231 kilocycles) ના મુખ્યતા મીડીયમ વેવ સ્ટેશનના પ્રોગ્રામ કરતાં તેજ સ્ટેશનના ૩૧ મીટર (એટલે કે frequency of 9,677 kilocycles) ના શોર્ટ વેવ સ્ટેશનના પ્રોગ્રામ વધારે પાવરફુલ હશે, કેમકે ૩૧ મીટર વાળા સ્ટેશનની frequency વધારે હોય છે. (એટલે મીટર ઓછાજ હોય.)

તેમ છતાં મીડીયમ વેવ સ્ટેશનના પ્રોગ્રામોમાં એક લાભ જરૂર હોય છે અને તે, વિજ્ઞાતીક ભાષામાં જેને “fading” કહેવાય છે તેનું ધણુંજ ઓછું પ્રમાણ. કદાચ દૂરના મીડીયમ વેવ સ્ટેશનો નહિ સંભળાય તે વાત બાજુએ મુકીએ તો મીડીયમ વેવ પર જે યોગ્ય ધણાં પ્રોગ્રામો સભળાય તેમાં શોર્ટ વેવ પ્રોગ્રામો કરતાં વિતાંગદુત્ત પ્રમાણ ધણુંજ ઓછું હોય છે.

તે સિવાય રાતનો સમય અને દીવાલગો પ્રદેશ એ બે વસ્તુ રિસેપ્શનને વધુ સારા અને પ્રબળ બનાવે છે. ન્યારે દીવસનો સમય અને સૂકકો પ્રદેશ—ખાસ કરીને પર્વતો, વગેરે—સારા રિસેપ્શનની આડ, લેખાય છે. તેમજ શીયાળાની ઝાતુ ઉનાળા કરતાં ધણી સારી કહી શકાય.

(૧૧) આલ્પાંકુશમાં ચાલતા ઇલેક્ટ્રીક મશીનો વ. :

એથી થતા ઘોંઘાટ તથા અવાજનો પણ સાધારણ રીતે હજી ઉપાય શોધાયો નથી એમજ કહેવું જોઈએ, સીવાય કે એરીઅલને આવી બધી ઘોંઘાટોની અસર ન પહેચે એટલે જ બધાય અથવા તો રેડીઓ મશાવતી વખતે એમાંની દરેક વીએને બંધ રખાય.

કેટલીક સરેરી સુચનાઓ :

રેડીઓને બરાબર ન વાંપરવથી પણ ઝાત ઝાતની આમણો માલમ પડે છે. મુખ્ય મુખ

નામાં એટલું જ કહી શકાય છે કે, રેડીઓને એક નાનુંક મશિનરી ગણી એટલી જ સંભાળ અને કાળજીપૂર્વક — ખનતાં સુધી એક જ હાથે વગાડાય. મોટા અવાજે વગાડવાનો અધિકાર હોટેલવાળાઓ પુરતો જ મર્યાદિત રાખી જેમ અને તેમ ઓછા અને બહુજ ધીમા અવાજે વગાડવાથી તેના વાલ્વ ઉપર પણ વધુ ભાર આપશે નહીં તે સિવાય એક બીજી ખાસ ચીજ એ યાદ રાખવાની છે કે જે સ્ટેશન સાંભળવાની ઈચ્છા હોય તે મધ્યા પછી પછુ બહુજ ધીમે ધીમે ડાયલના કાંટા (pointer) ને રહેજ એમ તેમ બહુજ કાળજીપૂર્વક ફેરવવો અને જે જગ્યાએ સર્વ શ્રેષ્ઠ અને શાંત પ્રોગ્રામ સંભળાય તેજ જગ્યાએ કાંટાને મૂકો.

ઉદાહરણ તોમજ નાના નાના જાંતુઓ રેડીયો મશિનમાં છુસીને બગાડ કરે નહીં તેલુ પણ ખાસ ધ્યાન રાખે. સાથેજ એ પણ ઝરૂરી છે કે જીવડાઓને અંદર જતાં અટકાવવા માટે રેડીઓ ચલાવતી વખતે કોઇ પણ બધ પેટીમાં રાખવો નહિ અથવા તે ઉપર પરદો ઢાંકવો નહિ કેમકે જ્યારે આંતુ હોય ત્યારે હવા લાગે તે ઠંડો રહે એ ઝરૂરી હોઈ, એને દીવાલથી પણ રહેજ દુરજ રાખવો જોઈએ. અર્થાત્તિ વાયર પણ રેડીઓને ખનતા સુધી લગાડવોજ જોઈએ.

વેવલેન્થ અને ક્રિસોસાઈક્લસ

રેડીઓ સાંભળતી વખતે ઘણી વાર આપણે મીટર કે ક્રિસોસાઈક્લસ જેવા શબ્દો સાંભળીએ છીએ. તે, બ્રેડકાસ્ટિંગ સ્ટેશન કેટલી ફ્રીક્વન્સી ઉપર પ્રોગ્રામ બ્રેડકાસ્ટ કરે છે તે દર્શાવનાર નંબર છે.

રેડીઓ જેમણે કાળજીપૂર્વક વગાડ્યો હશે તેઓ સારી પેઢે જાણતા હશે કે, દેશ તેમજ પરદેશના દરેક શોર્ટવેવ સ્ટેશનોના મોટામાં મોટા ભાગ નીચે લખેલા મીટરો પરથીજ બ્રેડકાસ્ટ કરવામાં આવે છે:—

મીટર: ક્રિસોસાઈક્લસ: મેગાસાઈક્લસ

શોર્ટ	૧૩	૨૩૦૭૬	૨૩
	૧૬	૧૭૧૨૫	૧૭
વેવ	૧૯	૧૫૭૮૯	૧૫.૮
	૨૫	૧૨૦૦૦	૧૨
	૩૧	૯૬૭૦	૯.૬
ઈન્ટર-	૪૦	૭૫૦૦	૭.૫
મીડીએટ	૪૮	૬૨૫૦	૬.૨૫
	૬૦	૫૦૦૦	૫
વેવ	૯૦	૩૩૩૩	૩.૩

મીડીયમ વેવ સ્ટેશનો	મીટર	ક્રિસોસાઈક્લ
સુબર્બ	૨૪૪	૧૨૩૧
લાહોર	૨૭૬	૧૦૮૬
લખનો	૨૯૩	૧૦૨૨
ઓરગાયાદ	૩૨૦	૯૩૮
ટ્રીમીનોપોલી	૩૯૬	૭૫૮
દેહાબાદ	૪૧૧	૭૩૧
ત્રાવણકોર	૪૫૬	૬૫૮
પેશાવર	૪૭૬	૬૨૯

નોંધ: ઉપર જણાવેલા રેખાંશમાં મીટર અને ક્રિસોસાઈક્લસ વાળા ખાનાઓ સરખાવશે તો માલમ પડશે કે જેમ જેમ ક્રિસોસાઈક્લસ વધતા જાય છે તેમ તેમ મીટર ઘટતા જાય છે, કેટલાક રેડીઓના ડાયલ ઉપર મીટર લખેલા હોય છે, જ્યારે કેટલાક ઉપર મેગાસાઈક્લસ અને ક્રિસોસાઈક્લસ લખેલા હોય છે. ઉપર જણાવેલા રેખાંશમાં મીટર અને તેની બરાબરીના ક્રિસોસાઈક્લસ એમ બંને આપ્યા છે.

વર્ગીકરણ:

જુદા જુદા મીટરોના સમૂહને જુદા જુદા નામે ઓળખવામાં આવે છે, એ માટે કેટલ ખાસ રેખા આપતું નથી છતાં સાધારણ રીતે નીચે મુજબના ભાગ પાડી શકાય.

૧૩ થી ૪૦	મીટર શોર્ટવેવ
૪૦ થી ૨૦૦	„ ઈન્ટરમીડીએટ વેવ
૨૦૦ થી ૫૫૦	„ મીડીયમ વેવ
૫૫૦ થી ૧૦૦૦	„ લોંગ વેવ

ઈંગ્લેન્ડ, જર્મની કે એવા બીજા મોટા દેશોના મોટા રેલ્વેના સાધારણ રીતે દરેક શેડ વેવ રેલ્વેના પર એકી સાથે ને એકી વખતે જુદા જુદા પ્રોગ્રામો ઓડકાર કરતા હોવાથી તેઓ દરેક બેન્ડ (એટલે ૧૩-૧૬-૧૯-૨૫-૩૧ મીટર) ઉપર જુદા જુદા ઓડકારીંગ રેલ્વેના રાખે છે.

તેમ છતાં કયા વખતે કયા બેન્ડ પર પ્રોગ્રામ ઓડકાર કરવા, તેની ગણતરી પ્રોગ્રામનો સમય (સાત કે દીવસ) તથા જે પ્રદેશ પર રહી સિમ્બલ્સ અથવા છે તેના પર આધાર રાખે છે. જેનો કંઈક ખ્યાલ તોએ જણાવ્યા પરથી આવી શકેશો—

૧૩-ને ૧૬ મીટર : આ બેન્ડ પર ઓડકાર કરતા રેલ્વેનાની સર્વશ્રેષ્ઠ દહેરો, જે પ્રદેશ પર રહી જાય છે ત્યાં દીવસનો સમય હોય ત્યારે મળી શકે છે.

૧૯ મીટર : ઉપલી ચરત અહીં પણ ગરૂં છે. ઓડકારીંગ રેલ્વેના અને રીસીવીંગ રેલ્વેના વચ્ચે ઝાઝામાં ઝોલો ૧૫૦૦ માઈલનો અંતર હોય તો અવાજ શ્રેષ્ઠ સંભળાય છે. પણ જે પ્રદેશમાં રહી દહેરો પસાર થાય છે તેનો સારો જેવો ભાગ અધિકારમાં હોય ત્યારે આ બેન્ડ પરનો પ્રોગ્રામ સ્થિર હોતો નથી.

૨૫ મીટર : અહીં બે રેલ્વેના વચ્ચેનો અંતર ૧૦૦૦ માઈલ કરતાં વધુ હોવો જોઈએ. ૨૦૦૦ માઈલ કરતાં ઝોલો અંતરવાળા પ્રદેશમાં દીવસના વખતેજ સારો પ્રોગ્રામ મળશે.

૩૧ મીટર : આ બેન્ડવાળા રેલ્વેના, ઓડકારીંગ રેલ્વેનાથી ૮૦૦ માઈલના અંતરે હોય તો સાધારણ રીતે દીવસે તેમ સત્રે બંને વખતે સારો પ્રોગ્રામ આવી શકે છે.

૪૯ મીટર : અહીં અંતરની મર્યાદા ૩૦૦ માઈલ અથવા વધુની હોવી ગરૂં છે. પણ બે રીસીવીંગ રેલ્વેના ૧૫૦૦ માઈલ કરતાં વધુ અંતરે હોય તો સારા પ્રોગ્રામનો આધાર, દહેરો અધિકારવાળા પ્રદેશમાં રહીને પસાર થાય તે ઉપરજ રહે છે.

ટેલીવીઝન :

ટેલીગ્રાફી સાથે સાથે જેની ગણતરી અને તુલના થાય છે તે ટેલીવીઝન. આ શોધ વિષે પણ કંઈક જણાવવું યોગ્ય થઈ પડશે. અભાર સંધીની પ્રગતિના પરિણામે આપણે અમેરિકા કે ઈંગ્લેન્ડમાં બોલાતા વાણુ-પ્રવચનો ટેલીગ્રાફના માત્ર સાંભળીજ શકીએ છીએ. ટેલીવીઝનની શોધ સંપૂર્ણ થયા પછી તે હારા આપણે બોલનારને જોઈ પણ શકીશું III પણવાર એમ ધારો કે સીનેમામાં બોલો હોઈ, કેમ અવાજ તથા ફોટા બંને સાથે જોઈ શકીએ છીએ તેમ.

વિશ્વ આલુ નહોતો તો, કદાચ એ અંગ્રેજી વધુ પ્રગતિની આશા રાખી શકાઈ હોત, પરંતુ હાલ તો એ શોધ માત્ર ૪૦ કે ૫૦ માઈલની મર્યાદા પૂરતીજ સફળ થયેલી છે. ખરેખર, એ શોધની કોડીએ પહેલાંયાં તમે મને તે ગામે અર્વાલ કે રજવેલ્ટ, ટોન્ને કે લીટલર, મુસો કે ઇનિલુ, દરેકને આખેદૂબ બોલતાં સાંભળનાં જોઈ શકેશો !!!

વિગ્નાનિક સિધ્ધાંતની દૃષ્ટિએ આ શોધ પણ ઝોલે વત્તે અશે વાયરલેસ સિસ્ટમના શોધના મૂળ સિધ્ધાંત (જે આપણે પહેલા જોઈ ગયા છીએ) ઉપરજ રચાયેલી છે. જે રીતે ઉચ્ચારાયેલા શબ્દોની દહેરોને બહારના બનાવટી વેગ વડે પ્રયત્ન બનાવીને હવામાં ચારે તરફ બેસેથી ફેલાવવામાં આવે છે, તેવીજ રીતે આ શોધમાં પણ ફોટાના કિરણોને ફેલાવવામાં આવ્યા છે. જેમ વાયરલેસ સિસ્ટમ સમજવા માટે આપણને બે માણસો વચ્ચે શબ્દો કેવી રીતે બોલાય, સંભળાય છે તેનો કુદરતી કાનનાં બોલો ને ઉડતો બબ્બાસ કરવો પડેલો હતો, તેવીજ રીતે ટેલીવીઝન-પદ્ધતિ સમજવા માટે પહેલાં આ ફોટોગ્રાફી સિસ્ટમનો ખ્યાલ અસ્થાને નહિજ ગણાય.

ટેલીગ્રાફ-પદ્ધતિ તરીકે તેની આવૃત્તી કાલઃ ધ્રુવ તરીકે આપણા દેશને સામેવળે છે ત્યાં સુધી ટેલીગ્રાફ મળીથી રહેલાઈથી

સમજી શકાય તેમ છે. એ વિષે હું માત્ર આટલું જ જણાવીશ કે, કુલ વાયરલેસ સિસ્ટમની શોધને માંડમાંડ ૪૦ થી પચાસેક વર્ષ થયા હશે. જ્યારે ૧૯૩૫ ની આખરે (એટલે આજથી ૮ વર્ષ પહેલાં) અમેરિકામાં ૨,૨૨,૪૦૦,૦૦૦ (સવાળે કરોડ) રેડીઓ તો આજુ હતી—અને આજ સુધીના ૮ વર્ષના ગણનામાં તો એથીયે કેટલા વધુ રેડીઓ યથ ગયા હશે!!! તેમ છતાં એ સંખ્યા કેટલેટલું રીતે આકર્ષક તો નથીજ. વિગ્રહ પછીના યોગજ સમયમાં જો ઘેરઘેર રેડીઓ દેખાય તો નવાઈ નહિ.

તેની સરખામણીમાં હિન્દ જેવા વિશાળ દેશમાં જુન ૧૯૪૩ સુધીમાં નોંધાયેલા લાખ-સન્સોની સખ્યા માત્ર ૧,૧૯,૮૩૧ માત્ર (પોણા બે લાખ) જ હતી. બેશક, આ પૂરા દેશના રેડીઓની સંખ્યા છે!! શું આ સખ્યાએજ રેડીઓનું ભવિષ્ય બાંખવા પૂરતી નથી. ક્યાં સવા બે કરોડ અને ક્યાં પોણા બે લાખ!

જુદા જુદા દેશની ગણતરીઓની સરખામણી કરતાં હિન્દ કમનસીબે આ દીશમાંય કેટલો પછાત છે તે જાણવા માટે રેડીઓની આ સરખામણી જુઓ :—

ઈંગ્લેન્ડ-અમેરીકામાં	૬૨	૧૦	કુડબે	૭-૮
જાપાનમાં	"	"	"	૨
અને હિંદમાં	"	૧૦૦૦	"	૧

બસકે તે કરતાં પણ ઓછા રેડીઓ ધરાવે છે.

ઉપલા બધા આંકડાઓ પરથી રહેજે માત્રમ પડી આવશે કે, દુનિયામાં કેટલેટલું દેશના યુવાનો માટે આ દિશા આશાસ્પદ ભાવી દેખાડે છે. તેમાં પણ હિંદ માટે તો ઘણીજ મોટી આશાઓ રાખી શકાય જ્યારે અમેરિકા કે ઈંગ્લેન્ડમાં સેંકડો ટ્રાન્સમીટીંગ સ્ટેશનો છે, ત્યારે આ વિશાળ દેશમાં, બ્રીટીશ હોંદના ૯ (નવસ-કુખંધ-દાકા-લાહોર-લખનો-દીલ્હી-કલકત્તા-ચીચીનોપોલી-અને પેશાવર) અને દેશી રાજ્યોના ૩-૪ (ઝોરગાઝાદ-હમદરાખાદ-નાવલુકેર વગેરે) મળી બહુ તો પંદરેક સ્ટેશનોજ હસ્ટી ધરાવે છે. એ પરથી પણ

વિગ્રહના અંત પછી આ ઉદ્યોગમાં ઘણી વધુ પ્રગતીની આશાઓ રાખી શકાય.

આ સ્થળે એક વાત યાદ રાખવા જેવી છે કે, અત્યાર સુધી તો આપણે માત્ર રેડીઓનું જ ભવિષ્ય જોયું છે. જ્યારે સાચે ટેલીવીઝનની (કે જે હ સુધી હિંદ જોયું પશુ નથી) પ્રગતી યશે તારે વિચારો કે આજના રેડીઓ સિસ્ટમથી વ યુવાનો સમય આવ્યે તેનો કેટલો સારો લ બ ઉઘવી શકશે!!!

હું તો મારા દરેક વાંચક મિત્રોને બા પૂર્વક સલાહ આપું છું કે, તેમને જો પોતાની બાવીનો કંઈક પણ ખ્યાલ હોય તો મેટ્રિક પાસ થયા પછી સાધારણ રીતે કોલેજમાં જઈ B, A, કે M. A. થવા કરતાં કોઈપણ હાઈસ્કૂલમાં લાઈન લે, કે જે ચાર દીવસે તેમને પોતાના સ્વતંત્ર ધધાની આશાઓ આપી શકે. અને એવી લાઈનોમાં આ લાઈન મોખરે આવશે એ કહેવાની વધુ ઝડપ નથી.

આટલા વર્ષોની શોધ અને પ્રતિષ્ઠા છતાંય હિંદ માટે હજી પણ રેડીઓ એ એક નવીજ વસ્તુ છે. અરે! રેડીઓ તો શું એના વાલ માત્ર માટે કે બીજી એથીય નાની વસ્તુઓ માટે પણ હિંદ આજે અમેરીકા અને ઈંગ્લેન્ડનો મોહતાજ છે. ભવિષ્યમાં, જ્યારે ઠેર ઠેર રેડીઓની ફેક્ટરીઓ ખોલાશે તો કેળવણીના યુવાનોનું ભાવી કેટલું ઉત્તરવળ બનાવશે! દેશમાં એનો ફેલાવો યશે તેમ તેમ વધુ એન્ટનીક્સ અને મીકેનીકોની જરૂર પડશેજ. અને તે વખત કરતાં અત્યારથીજ આ ધધાની શરૂઆત કરી હોય તો, તેના ફાલના અનુભવો અતિ લાભદાયક નિવડશે એ વાત રહેલાઈથી સમજી શકાય તેવી છે.

આ લેખ વાંચનારાઓમાંથી થોડાક પણ આ ઉદ્યોગ તરફ ટેરાય અને એની કેળવણી મેળવી પોતાની, પોતાના કુટુંબની અને દેશની કંઈક પણ સેવા કરે તો, મારા આ પરિશ્રમ સજીય ચલવા ગણાશે.

સંપૂર્ણ.

તેલ ઘાણી

રા. એમ. વી. પરમાર, (રસ આસિટ)

[ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એસોસિયેશન, મુમબીસરા, સુરત]

સામાન્ય.

તેલ, મનુષ્યના દરરોજના જરૂરી ખોરાકની વસ્તુ છે. અને તે વિના તેને ચાલે તેમ નથી. તેમનો ઉપયોગ મનુષ્યના જીવનની પ્રાથમિક જરૂરીયાતને અંગેના હોઈ, આપ્યા તો કરવાનોજ પણ, આ ઉદ્યોગથી મનુષ્યના ભવિકારિક જીવનમાં, પોતાની સ્વતંત્રતા, સ્વમાન અને દેશભક્તિઓનું આરોગ્ય સચવાય તેવું સત્વવાળું, તાજું અને ચોખ્ખું તેલ મળે; અને એ દ્રષ્ટિએ આ તેલ ઘાણીનો ધધો, ગૃહ-ઉદ્યોગના પાયા પર ચાલે એ વધુ હિતકર છે.

આ ઉદ્યોગ મોટા પાયા ઉપર ચલાવવા માટે, હિન્દુસ્તાનના હજારો વર્ષના કેળવણી અને અનુભવી કારીગર વર્ગ ઉપર વિશ્વાસ આણી, તેમને હાથ પર લઈ, તેમના ધધાઓ ફરી સજીવન કરવાનો પ્રયાસ શરૂ થયો. આ માટે ઉદ્યોગ ખાતાના ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એસોસિયેશન મી. હરકેલે મુખર્જી ઇલાકાની મુસાફરી કરી આખા ઇલાકાની ઘાણીઓ ભેઈ, તેમાં સુધારા વધારા સાથે, એક ઘાણી બનાવી. જે હાથ “હુસ્કેલ ઘાણી” નામે પ્રખ્યાત છે. આ ઘાણી ચલાવવા માટે, આપણે ગૃહ ઉદ્યોગને પસંદ કરીશું. કારણ કે, આપણી પાસે કારખાના ચલાવવા પૂરતી મૂડી નથી, અને કારખાનાથી કારીગરોની રોજી ઉપર પણ કાપ પડે છે. સમાજિક દ્રષ્ટિએ આપણે લગ્ન, મરણ વિગેરેની કિંમતો હજી અટકાવી શક્યા નથી, અને તેથી થતી કુરોડો રૂપિયાની ભૂટ આપણે જ્યાં સુધી બધ ન ફરીએ ત્યાં સુધી આપણે ગૃહ ઉદ્યોગને ચલાવવા પડશે. અને તેથીજ, મતોય પણ મનલાગે રહેશે. તે હેતુ સફળ કરવા મામ-સેવકોએ

આમ-અધિકારને સમજાવી દેવું જોઈએ કે, ઘાણીનુંજ તેલ પસંદ કરશે. અને તેથીએને પણ સમજાવવું કે દેશના આરોગ્ય અને સુખાકારી વધારવા માટે તમે પણ તેને ચોક્કસ તેલ પુરું પાડો, તોજ તમારો માથ વેચાશે અને તમારો ધધો સજીવન થશે.

સરકાર તથા સમાજ સાથે સહકાર

આ ધધો શરૂ કરવા માટે સરકારના ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ તરફથી મૂડી તેમજ માસનું વેચાણ કરવા માટે, ગવર્નમેન્ટ સેક્સ ડેપોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. આથી સંભવ છે કે, તેથીએની આજીવીકામાં વધારો થશે અને શહેરના લોકોને તાજું અને ચોક્કસ તેલ મળશે અને વેચાણ માટેની આપણી મુશ્કેલીઓ પણ દૂર થઈ શકશે. આ બધું ક્યાં છતાં પણ, કારીગર લોકો ક્યાંક કંતા રહેશે અને કહેશે કે, હમારી પાસે કાચો માલ નથી તો, તે પણ મામ સેવકોની મદદથી ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ તરફથી મળી રહેશે. આમ છતાં પણ કારીગર અને સમાજ વચ્ચે શકાની દ્રષ્ટિ તો ઉભી ચલાવીતજ છે. કારણ કે, તાજું અને ચોખ્ખું તેલ મેળવવું અશક્ય છે. તેની લોકોની ફરિયાદ છે કે, લોકો સસ્તુ રોએ છે ને માટે ભેગશોજ ક્યાં વગર છુટકો નથી. બ્યારે લોકો કહે છે કે, તેથીએ ચોખ્ખું હદી ભેગશોજવાળું આપે છે અને ભાવ ચોખ્ખા તેમનો લે છે. આથી લોકોના મનમાં એમ સંજોડ બેસે છે કે, માલ દલકો લઈને, વધારે પેમા ખરચવા તે કરતાં હવકો માલ લેવો શુ ખોટો? આમ પરસ્પર ગેરસમજાવતીઓ દૂર થઈ વગર આ કોષકે પણ અણ-ઉકલાયો પડી રહેશે છે.

પણ એટલું તો ખાસ યાદ રાખવું જોઈએ કે, સમાજને ચોક્કસા તેલની કદર કરવાની શક્તિ તો છેજ, તેથી, મીઠા અને ધાણીના તેલના ભાવમાં ચોખ્ખા ફરક રાખવામાં આવ્યો હોય તો, ધાણીનું તેલ થોડું વધારે ભાવ આપીને પણ લોકો સેવા માટે તૈયારજ હોય છે. આવી રીતે જોવામાં આવવાથી કેટલીક જગતાએ મીલના તેલ ઉપર પ્રતિબંધો મૂક્યા છે. અને માખ્ય-સેવકોના પ્રચારથી કેટલીક બંધ પડેલી ધાણીઓ ફરીથી ચાલુ થઈ છે. આથી ઉભય પક્ષને ધણેજ લાભ થઈ રહ્યો છે અને હજી વધુ થવાના સંભવો છે.

મુંબઈ છલાકામાં થતાં તેલી બીયાં :

મુંબઈ છલાકામાં જુદી જુદી જાતનાં તેલી બીયાં જેવાં કે :—ઉડી; કરડી; ખરસાણી; મગફળી, કણ્ઠાં, રાયણ, મહુડા, લીમિડી, તલ, મરસન, કોપરાં, અલસી, દીવેલી વિગેરેની પેદાશ થાય છે. પણ તેમાં દરરોજના આહાર માટે તલ, ખરસાણી, અને મગફળીના ઉપયોગ ધણેજ થાય છે. બીજાં બધાં તેલી બીયાંનો વપરાશ પ્રમાણમાં વપરાશ તો છેજ, પરંતુ અહીંયાં એ વિશે લખવું ઉચિત નથી.

હસ્કેલ ધાણી : આ તેલી બીયાં પીઠવા માટે મુંબઈ છલાકામાં જુદા જુદા પ્રકારની જેવી કે દેશી ધાણી, વર્ધા ધાણી, વિગેરે—દરેક દરેક પ્રાંતમાં જુદી જુદી ધાણીઓ છે. પણ, હમણાં જે, ઇન્ડિસ્ટ્રીઝ ખાતા તરફથી નવી ધાણીની શોધ કરવામાં આવી છે. તે હસ્કેલ ધાણી છે.

આ ધાણી બંધી જાતનાં તેલી બીયાં પીઠવામાં સારામાં સારી છે. આ હસ્કેલ ધાણીમાં લાઠ તથા યડતું લાકડું ગમે તે વાપરવામાં આવતું નથી. જે ગમે તે લાકડું વાપરવામાં આવે તો, લાઠના કોઠાના લાકડાના કૂચા વળી ફાટી જાય; માટે, લાઠ તથા યડતું લાકડું આવળતુંજ વાપરવું ચોખ્ખું છે. અને જે કોઠામાં ફાયરો બેસાડવામાં આવે છે, તેનું આવળતું

સુકું લાકડું પસંદ કરવું જોઈએ. અને તેના પાટીયાં પણ બરાબર બેસાડવા જોઈએ, કે, જેથી તેલ આજુબાજુ નીકળી વ્યર્થ ન જાય. બ્યારે કોઠાનું લાકડું બેસાડતી વખતે જેટલું બાહર રહે છે તે કરતાં એક ટુટ વધારે જમીનમાં રહેવું જોઈએ કેમકે જમીનમાં સારી રીતે શીટીંગ કરવામાં ન આવે તો, કુંડ લાલી જઈ મુસ્કેલીમાં ઉતારે છે. આ કુંડની નીચે ત્રાંસુ ગિરમીટથી કાણું પાડવામાં આવે છે. અને ત્યાં રહી તેલ નીકળી આવે છે. લાઠ જેમ અને તેમ ત્રાંસી રહેવી જોઈએ કારણ કે, લાઠ જેમ ત્રાંસી તેમ તેનું વજન માલ ઉપર વધુ પડે, જેથી તેલીબીયાં જલ્દી પીલાય. પણ આ હસ્કેલ ધાણીના મથાળે “બોલબેરીંગ” ગોઠવેલો છે અને તે ત્યાં શીટ બેસાડવામાં આવ્યો છે. આ બોલબેરીંગનો વ્યાસ અંદરથી ૬ ઇંચનો હોય છે. ઉપર પડે ૬ ઇંચ અને જડાઈ ૬ ઇંચ હોય છે. તેને લાઠના મથાળે બેસાડવામાં આવ્યો છે. અને ૬ ફી ઇંચના રફ વડે શીટ કરવામાં આવ્યો છે.

સરખામણી :

આ હસ્કેલ ધાણીના મથાળે બોલબેરીંગ સાથે મુંબઈ વજન સુધતું રાખેલું છે. આથી માલ ઉપરજ વધુ વજન આવે છે. અને તેથી ધાણી જલ્દી પીલાય છે, આ ધાણીમાં અર્ધો મણનો (૨૦ પાઉન્ડ) ધાણુ ચોરાય છે. પૂરો કરવાને વધારેમાં વધારે ૫૦ મિનિટ લાગે છે, અને દેશી ધાણી કરતાં ૨ થી ૩ ટકા તેલ પણ વધારે નીકળે છે. દેશી ધાણીમાં જે બળદ રાખતો પડે છે. કારણ કે, મુંબઈ વજન બળદને જ ખેંચવું પડે છે. અને એક બળદ બે કે ત્રણ ધાણુમાં થાકી જાય છે. અને બીજો બળદ રાખવો પડે છે. પણ આ હસ્કેલ ધાણીમાં લાઠને મથાળે બોલબેરીંગ ગોઠવેલો હોવાથી બળદને વજન ખેંચવું સહેલું પડે છે. વજન સહેલું પડવાથી બળદ જલ્દી ફરે છે. અને

તેથી ઘણું જલ્દી તૈયાર થાય છે, આથી હરકેલ ઘણીમાં એકજ બળદ રાખવો પડે છે. અને તેલીઓને એક બળદનો પથ્રી બચી જાય છે.

આ રીતે પણ, તેલીઓને આ હરકેલ ઘણી લાભ-નયક છે, તે છતાં આ હરકેલ ઘણીની મૂળ કી. ફક્ત રૂ. ૨૦૦) રાખેલી છે. જે તેલીઓ પૂના જઈ આ ઘણીનો કંચાસ શીખી આવે તેમને, આ ઘણી અર્ધી કીમતે આપવામાં આવે છે. જે તેલીઓ ઘણીનું શીટીંગ કામ શીખવા જશે તેમને રૂ. ૨૦) રોકાવશીપના તથા પૂના સુધીનું જતાં આવતાનું (થઈ કંચાસ) ગાડીમાફ આપવામાં આવે છે. જે તેલીઓ આ હરકેલ ઘણીનું શીટીંગ કામ શીખીને આવશે, તેમને જો ઘણી જોઈતી હશે તો, અર્ધી કીમતે આપવામાં આવશે અને સાથે સાથે ધંધો ચલાવવા માટે સરકાર તરફથી વગર વ્યાજની લોન પણ મળશે, જે સરખા હપ્તાથી પૂરેપૂરાં સરકારને ભરપાઈ કરવી પડશે.

ઉદ્દેશ :

આવો નાનો તેલીઓનો ગૃહ-ઉદ્યોગ, જીવન-વ્યવસ્થા અને સમાજની સુખાકારીની દ્રષ્ટિએ ધર્ષ શકે એમ છે, તેથી આ ઉદ્યોગ સારા પ્રમાણમાં અને મોટા પાયા ઉપર ટુંગવાય તે માટે પોતાની સેવાઓ આપવા માટે યામ-સેવકોને નમ્ર વિનંતિ છે. આશા છે કે, જનતા પણ આ ગૃહ ઉદ્યોગને વધાવી લેશે.

આજની માંગ

વિજ્ઞાપક બેટરીઓ:—

બનાવટના પ્રયોગો માટે જુઓ 'ક્રમર'ના ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭ અને ૭૪ માં અંક. આમાંથી ઘણું મેળવી સફળો.

કી. રૂ. ૧-૬-૦

'ક્રમર' ઓફીસ, સવદાગરવાડા, મુરત.

સુખર્ષુ મશહુર

નંબર ૧ (૨૭૨૮૬) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વૈદિક પદ્ધતિ પ્રમાણે - કીમતી વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા તથા સુવાળા થાય છે અને મગજને દૃઢક આપી અંખોનું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત વાપરવાથી ખાતી થશે.

બાટલી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

જપ જોઈને લેવી. દરેક ઠેકાણેથી મળશે અથવા નીચેના ઠેકાણેથી મંગાવે

ધી ટ્રેડીકલ પરફ્યુમરી વર્ક્સ,

૨૧-૨૩ હુકર વાડી, ચીરા બજાર,

સુખર્ષુ.

મશીનરી ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ,

ટેક્સટાઈલ,

ગે. ઓકલેય લ. લ.

નાની મોટી, નવી તથા આરી સેકન્ડહેન્ડનો મોટો સ્ટોક હંમેશા વ્યાજબી ભાવે મળશે.

'ક્રમર' ના લેખોમાં ભલામણ થતી દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી ફાયદો મેળવશો.

૨૫ વરસથી 'હીનશા કું.' પ્રમાણિક સલાહ તથા વ્યાજબી દામ માટે જાણીતી છે. મળેા યા લખો :

એમ. એચ. હીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, ફાઇ,

સુખર્ષુ ૧.

લોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણે.

: મિ. કેમલ કારનેજના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ

[સ્મૂ કરનાર :- શ્રી ર. ક.]

(૬)

એક સ્ત્રી પોતાના પતિ સાથે પોતાની કાકીને મળવા ગઈ. થોડાક સમય પછી તે, પોતાના ધણીને કાકી પાસે મૂકીને બચ્ચાએને જોવા માટે એ ઘરના બીજા ભાગમાં ગઈ. ધણીએ તેની કાકીને પૂછ્યું કે, શું આ ધગ સન ૧૮૯૦ માં બનાવ્યું હતું.” તેણીએ જવાબમાં હા કહી પછી તેણે કહ્યું કે, “આ ઘર જોઈ મને તે ઘર યાદ આવ્યું જેમાં મારે જન્મ થયું હતું. બહુ જ નિશાળ, આકર્ષક, હવા ઉગમવાળું. તેમાં બધી જ સગવડ હતી. આજકાલના લોકો એવા ઘર બધારતા નથી.”

વૃદ્ધ કાકીએ તેને ટેકો આપતા જણાવ્યું કે-“હા, લોકો આ ઝમાનામાં એ સધળી બાબ તોના ખિયામ રાખતા નથી. હવે તો લોકો પોતાને જાકના બેચના અને સૂરાની ઝરતોને પહોંચી શકે તેનું ટૂંક મકાન રાખવા માગે છે. પછી બન્ને તેમાં વિજળીની સગવડ, પુરતા સામાન હોય !

“આ મકાન મારા સુખ-સ્વપ્નાઓની યાદગાર છે, તેનો પાંચો ગ્રેમ પર જ ચણુનામાં આવ્યો છે એમ કહેવામાં રહેજે અતિરયાકતી નથી. મેં અને મારા પતિએ કેટલાય વર્ષો સુધી એ મકાન માટે અનુમાનો બાધ્યા હશે, અને કેટલાય પ્લાનો બનાવ્યા હશે, ત્યારે આ મકાન તૈયાર થયું. અમે બંને ધણી-ધણીઆણીએ મલીને જ એને ૩૫-રૂબા આપી હતી.”

તે પછી વૃદ્ધાએ ઘરનો ખૂલેખૂલો ફરીને તે શખ્સને દેખાડ્યો, અને તે વસ્તુઓ પણ જે તેમણે બીજા દેશોની મુસાફરીમાં ત્યાંની યાદગારો તરીકે ખરીદી હતી. તેમાં ખાલા રકબીઓના સટ, પતંગ, કુરસીઓ, છબીઓ, રેશમી

પરદા, ચીનીના વાસણ વ વ સધળું જ હતું. તે પછી તે, તેને મોટરના તમેવામાં લઇ આવી બ્યા એક નવી જ ગાડી પડેલી હતી અને કહ્યું કે, “આ મોટર મારા પતિના મરણના થોડાક જ દિવસ પહેલાં ખરીદવામાં આવી હતી, પણ તે પછી હું કદીયે તેમાં બેસી નથી. તમને સારી વસ્તુઓ પસંદ છે, તેની કીમત અને કદર પણ કરો છો, તેથી આ મોટર હું તમને ભેટ આપુ છું.”

“આ રીતે આપ મને શરમાવો છો. હું આપની એ ઉદારતા માટે માન ધરાવું છું. હું દિલગીર છું કે આપની એ ભેટ સ્વીકારી શકતો નથી કારણ કે મને તે સાથે કાઇ જ સબધ નથી મારી પાસે એક નવી જ મોટર છે જે મારી ઝરતોને પહોંચી શકે છે. આપના બીજા ધણા રનેલીઓ છે જેમાંથી કોઈને એ મોટર આપી શકો છો.”

તેણીએ રહેજ મોટા સ્વરે કહ્યું કે “રનેલીઓ ! હા, ધણાય છે અને અનર્ય છે જ પરંતુ તેઓ રાહ જોઈ રહ્યા છે કે ક્યારે મારી આખો બદલાય અને તેઓ આ મોટર સાથે બીજા પણ સધળી મિનકતોના માનિક-રરિસ બને. તેમને એ મંચી સકતી નથી, તેઓ તેને યોગ્ય પણ નથી જ.”

“ત્યારે કોઇક વેપારીને નીનામ હરાજમાં આપી દો.”

આ સાંભળી એ વૃદ્ધાએ ધણી જ અંગ-યખી સાથે કહ્યું કે, “તું” હું એ કદીય વેચી શકું છું જે અમારા પવિત્ર ગ્રેમની યાદગાર હોય ? શું હું સાખી સકું છું કે આ મોટરમાં પારકાઓ બેસી મોજ માનતા દેખાય ? આ

મેઘર તો મારા પતિ મહાશયે મારા માટે લીધી હતી. હું આવો વિચાર પશુ કરી સકતી નથી. અને તે કદીયે મારા સ્વપ્નામાંએ આવી સકે નહીં આ મોઢર હું તમને જ આપવા માગુ છું મરણ કે તમે તેની કદર પશુ કરી સકશો.”

તેણે ધણીએ ના કહી, બહાના કાઢ્યા, પરંતુ તે વૃદ્ધ કાકીએ મળ્યાકર્ષા નહીં. છેવટે મેં બાઈની લાગણીને માન આપવા માટે લાચાર થઈ તેને મોઢર-બેટ સ્વીકારી જ પડી

સારાશ એ કે, આ જી ગમે તેટલી શ્રીમત, કિદાર અને ગુણવત્ત હોય છતાંય તે, પોતાના ગુણ-ગાન સામળવા આતુર હતી એક દિવસ તેણીના પશુ હતા જ્યારે તે યુવાન હતી, રૂપ મુદ્દરી હતી. તેણીનું જીવન આકર્ષક હતું અને સોકો રાત્રી તેની સામે પ્રેમ ભરી દૃષ્ટિએ નિહાળતા હતા તેણીએ એવા જ શુભ દીવસોમાં એક ધર નામુ હતું જેમાં બે પ્રેમીઓ સુખ અને આનંદ સાથે પોતાના દીવસો શુભરતા હતા તેણીએ પોતાની યુવપત્ની સફરમાં કેટલીય વ્યય અને અજીમ ગીરોનો સમગ્ર કર્યો હતો. તેણી પોતાની નિરાધાર-એકલી અને નાસ્ત્યામાં મનુષ્યના પ્રમાણિક અને શુદ્ધ ગમધો માટે તન-સી રહી હતી તેણી પોતાની નમશાના ચોડક શમ્દો સામળવા ઇચ્છતી હતી પરંતુ તે, ક્યાએ સમજાના ન હતા જ્યારે તેણીએ આ શમ્દો સામળ્યા તો તેણીના અને આનંદનો પાર ન રહ્યો તેણીને એમ હતું જાણે કેઈએ તેણીના શુષ્ક અતરપટ પર પાણીના ઝરાઓ વહેતા કરી દીધા છે તેણીની બાવનાઓ આને તૃપ્ત થઈ હતી આ વાર વર્તન, શુભ પ્રેમ-ભાવ અને અત કરણના મક્કના મુલ્ય કેણુ આપી શકે છે તે જોતા રહી તો વિસાત જ શુ હોઈ સકે છે”

એતીવાડીના એક નિષ્ણાત પ્રતિનિધી કેઈક કીનના બગીચાની તપાસ અને રોપણી માટે ત્યાં તે કે છે કે-

વકીન સાહેબે બાહર આવી ક્યા અને ક્યા છોડો રોપવા છે તે બામતની સુચનાઓ આપી મેં તેમની પ્રસશા કરતાં જણાવ્યું કે, વકીન સાહેબ, કુતરાઓ પાળવાના આપને શવકને હું બહુ જ પસંદ કર છું અને હું આપના કુતરાઓની કદર કર છું મને લાગે છે કે તેમના પ્રદર્શનોમાં તમને પ્રતિવર્ષે ઇનામો પશુ મળે તાજ હશે.” વકીન સાહેબ પોતાના શવક અને કુતરાઓની પ્રસશા સામળી ખુશ ખુશ થઈ ગયા તે, તેમના કુતરાઓ માટે બનેલી ખાસ જગ્યાએ લઈ ગયા અને ત્યાંની નાની મોટી સધળી જ વસ્તુઓ દેખાડી. તેમને ઉઠેરવા અને કેળવવાની પદ્ધતિ વ વ ધણી બારીક બામતો વિશે તેમણે ચર્ચા કરી

જ્યારે બધું જોઈ પરવાર્ધો ત્યારે વકીન સાહેબે મને પૂછ્યું કે જે તમને કેઈ સતન હોય તો હું તેને આ કુતરાઓમાંથી એક બચ્ચું બેટ આપવા માગુ છું. મેં જવાબમાં હા કહ્યું તો તેણે મને બેટ આપવા માટે, એક સુદર બચ્ચું પસંદ કર્યું, તેની દેખરેખ અને ખોરાક વ બામતની દોરવણીઓ આપી પછી કહેવા લાગ્યા કે, “હું આપને એ માહિતીઓ ન આપીશ તો બીજું કેણુ આપનાર છે. કદાચ તમે જુલો જાઓ તેથી હું એ સધળી સુચનાઓ લખીને જ આપવા માગુ છું.” આટલું કહીને વકીન સાહેબે મને એક સુદર ‘કુરકુરીયુ’ બેટ ધણું જે ૧૦૦ ડોનરની કીમતનું હશે એ ઉપરાંત તેમણે પોતાના કીમતી સમયમાંથી આસરે સના એક ક્યાકનો મારા માટે ભોગ આપ્યો હશે આ તેમની પ્રસશાનો પ્રતાપ હતો, મેં પશુ તેમના શવકની કદર બુઝી હતી.”

“કેડાક” કેમેરાની શોધ કરનાર ત્રીસેક કરોડ રૂપ્યા ભેગા કર્યા હશે તે વેપાર જગતનો એક પ્રખ્યાત વેપારી હતો તે એટલે બધો ધનવાન હોવા છતાં પશુ પોતાની પ્રસશા સામળવાનો અભિલાષી હતો તે સંગિત શીખ

વવા માટે એક શાળા પોતાની મરજૂમ માતાના સ્મરણુ અર્થે બનાવી રહ્યો હતો. એક વેપારીની ઈચ્છા હતી કે આ સગિતાલયમાં બેઠક માટેની કુરસીઓ તેની જ પાસેથી ખરીદાય. એજ સંબંધમાં તેણે મુલાકાત માટે સમય નક્કી કર્યો. બ્યારે આ વેપારી મળવા આવ્યો તો તેના સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે, તમે શા માટે આવ્યા છો તે હું જાણું છું, પરંતુ હું તમને તાકીદ કરું છું કે, તેમની સાથે વાતચીત કરવામાં પાંચ મિનિટ કરતાં વધુ સમય લેશો તો તમારા હેતુમાં નિષ્ફળ જશો. તે બહુજ ઉચોગી અને રોકાયેલા પુરૂષ છે, તેથી તમે તમારા કામની વાત ટુંકમાં જ પતાવીને તરતજ ચાલ્યા આવશો."

વેપારી કહે છે કે "મેં સેક્રેટરીની એ શર્ત સ્વીકારી લીધી તેની ઓરીસમાં પ્રવેશતાંજ જોયું કે, તે ટેબલ સામે બેસી—માથુ નમાવે કાંઈક કામના કીચો તપાસી રહ્યો છે.

૩૫માં દાખિય યતાંજ, તેની નજર મારા ઉપર પડી. તેણે માથું ઉઘક્યું; સેક્રેટરી મારે પરિચય કરાવી ત્યાંથી ચાલતો થયો. તેના ગયા પછી મેં નીચે પ્રમાણે વાતનો આરંભ કર્યો.

"બ્યારે હું પાસેના ૩૫માં આપની આરા માટે રાહ જોઈ રહ્યો હતો ત્યારે હું મારા મનમાંજ તેમાં વ્યવસ્થિત અને આકર્ષક રીતે ગ્રહવેલી વસ્તુઓની પ્રસંશા કરી રહ્યો હતો. હું ધારતો હતો કે, મને પણ એવો વિશાળ અને સગવડ-પૂર્ણ ઝોરડો મળી સકે તો હું પણ બહુજ શાંતિ-પૂર્વક અને એક-ચિત્તે કામ કરી સકું છું. મેં મારા આટલા અનુભવમાં ક્યાંએ આવી કળામય રીતે સમ્પત્તી ઓરીસ જોઈ નથી."

તેણે અચંખામરી નજરે જોતાં મને કહ્યું કે, "ખરેખર, મારી ઓરીસ એટલી બધી જમી. બ્યારે આ મિલકતનું બાંધકામ થઈ રહ્યું હતું ત્યારે મેં પણ તેમાંની સગવડો ઉપર ખાસ લક્ષ આપ્યું હતું, મને તેમાં આનંદ પણ મળતો હતો. તે દિવસોમાં મને એ માટે સમય

પણ મળતો હતો. પરંતુ હવે તો ધણીય ચિંતાઓમાં એવો પરાવાપલો રહ્યું છે કે આવાડીયાઓ સુધી એ ઝોરડાની દીવારો તરફ દૃષ્ટીપાત કરતો નથી."

એ વાત કરતાં કરતાં તે કુરસી પરથી ઉઠ્યો અને મને એ ખડતી કેટલીક વસ્તુઓ દેખાડી, તેમાંના સરસામાન વિશે વાત કરી. છેવટે એક બારી પાસે થોભી જઈ, એક બાજુએ આંગળી ચીંધીને કહ્યું: "બુઓ, હું આ રીતે લોક-સેવા કરી રહ્યો છું." તેણે મને યુનીવર્સિટી-વિદ્યાલય, ધર્મદા ઔપધાય, હોમિયોપેથિક ઇસ્પીતાલ, ધર્મશાળા અને ખાનકો માટેનું એક દવાખાતું બતાવ્યું. મેં તે માટે તેને અભિનંદન આપ્યાં અને કહ્યું કે "ધન સપતિતો આપ જે સદ્ઉપયોગ કરી રહ્યા છો તે કરતાં વધુ સારો ઉપયોગ બાંધેજ આપ જેવા શ્રીમંતો કરતા હશે; નાણા પાપરવાનો એથી સારો હેતુ શું હોઈ સકે છે? તન, મન અને ધન તેનેજ કહી સકાય જે, દેશ-હિત અને લોક-સેવામાં કામ આવે. તેમના દુઃખ-દર્દમાં સહાનુભૂતિ આપે.

તે પછી તેણે કાંચની એક પેટી ખોલી અને તેમાંથી તે કેમેરા કાઢીને દેખાડ્યો જે પહેલ જોલાં કોઈક અંગેએ બનાવ્યો હતો. મેં તેમને પોતાના વેપાર-જીવનના અનુભવો વિશે પૂછપરછ કરી તો તેના જવાબમાં તેણે પોતાની ધણી ઉચોગી અને ખાનગી વાતો જણાવી. તેણે મને કહ્યું કે, "બાહ્યાવરથમાં હું નિર્ધન હતો, મારી વિધવા માતા એક ધર્મશાળા ચલાવી રહી હતી અને હું એક વીમા કંપનીમાં માસિક રૂ. ૪૫)ને પગારે નોકર હતો. મારી ગરીબીનો વિચાર મને વારંવાર દુઃખ દેતો અને હાલ સમ્પત્તો હતો. છેવટે મેં નિષ્ક્રમ કર્યો કે, હું ખૂબ મિહનત કરીશ, અને ખૂબ ધન ભેટું કરીશ કે જેથી મારી વિધવા માતા ધર્મશાળામાં કામ કરતાં-કરતાં મરણ ન પામે; બલકે તેણીને તેના જિવનના છેવટના દિવસોમાં સંપૂર્ણ

રીતે રાહત મળે. અને આ એકજ વિચારથી હું મારા જિવનમાં આવા શુભ પરિવર્તન કરી સક્યો છું.” એ તેને બીજી પાણી ધણી બાખતો. પૂછી અને મારા એ સવાલના જવાબમાં કે, તેણે ફોટો, પ્લોટના કેવી રીતે અને કેવા કેવા પ્રકારના અનુભવો કર્યાં તે, તેણે જણાવ્યું કે, “હું આખો દિવસ ઓફીસમાં કામ કરી રાત્રે ઘેર આવી ફોટો પ્લોટો વતી મારી કારકિર્દીની પરિક્ષા કરતો અને જ્યારે રસાયણીક પદાર્થો પોતાની અસર દેખાડતા તેટલીવાર સ્ટેન્ડે જાણ લાઇ લેતો. કેટલીક વખતે હું મારા શરીર પરના વસ્ત્રો બદલ્યા વિનાજ ૭૨ કલાક લગી લાગલગાટ કામમાં પરોવાયેલો રહેતો હતો.”

ફરનીયરનો આ વેપારી કહે છે કે હું સવા દસ વાગે આવ્યો હતો અને મને કહેવામાં આવ્યું હતું કે, ફક્ત પાંચ મિનિટ કરતા વધારે સમય ન લેવો. પરંતુ અહીં તો કલાક વીતી ગયો હતો. છતાં અમારી વાતો પૂરી થતી ન હોય તેણે મને જણાવ્યું કે, હું જાણ-છેલ્લી સપ્તાહમાં ત્યાંથી યોડીક કુરસીઓ લઈ હતો પણ ધૂપમાં મુકાઈ જવાથી તેમને જાળો પડી ગયો હતો. ગઈ કાલે જ યોડી ગ મગાવીને એ કુરસીઓ પર ચડાવ્યો છે જે હું તમને પછી દેખાડીશ. પ્લેઝા આપણે ચાહ પી લઈએ ! ! અહીં પછી મેણે કુરસીઓ દેખાડી. એ કુરસીઓ ચાર રૂપ્યા કરતા વધારે કીમતની ન હતી છતાં તે કરોડપતિ, તે ઉપર એટલા માટે અજિમાન કરી રહ્યો હતો કે તે કુરસીઓ તેના પોતાના હાથે રંગાઈ હતી.”

સગીત-શાળા માટે તેને આસરે બે લાખ રૂપાની કુરસીઓ જોઈતી હતી. આ કુરસીઓ તેણે મારી પાસેથીજ ખરીદી અને તે દિવસથી આજ સુધી અમારી વચ્ચે માન અને મિત્રવાદી ભાવો સમઘો યાત્રુ છે.

આ છે પ્રસંગના જનુની અસરો આપણે તે ગમે ત્યાં અને ગમે ત્યારે આજમાવી સહીએ છીએ.

કવિનાઈન નથી મળતી
તો

હજમે મેલેરિયા.

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઈનની માફી અસરોથી નિરાળો હોય, તાવનો અચૂક અને અકસીર ઈલાજ છે. કીમત ૩૦૦ ૧ ના છે આનો.

ધાવણ વધારવા માટે
“શ્રીરક્ષા”

તોવા ૧ ના બે આના.

દરેક ઘરમાં હમેશા મવળુદ
રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીંબર અને હોજરીના દરેકો માટે—
હજમે કનિઠ નવચાંદરી ઉત્તમો એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નમો સુનેવમાની બ. ગુ. ખાસ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા શરીરને ક્ષારો પહેંચાડનાર—જવા-રિશ જાલીદસ તોલા એકનો ૧ આનો.
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—જવારિશ કમૂની તોલા એકના ૩ પૈસા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—હજમે ચેચિશ મસીદી ઉત્તમ એકના ૭ આનો.
- (૬) સોજા અને માર માટે—હજમે જિઆ [ચોટ-ગોલી (૨૭.)] કમતના ૭ આનો.
- (૭) સહેજામ અને ખાંસી માટે—હજમે નમ્બદ જદીદ ઉત્તમ એકનો એક આનો.
- (૮) જીડાબ લાવવા—ઈન્દીસે કમતની તોલા એકનો એક આનો.
- (૯) શુક્રકંદ—અસલી શુશાબના કુલ્લુ બદ્દ રવાઈટ. રતબ એકના બાર આના. એ સિવાય સેંકેડો દવાઓ અને વનસ્પતિયો જાલીદીઓ વગરદ માટે પુણા:—
દવાખાના સુધને સિહત (૨૭.)
ચનીતાલામ, મુરત.

૭ બિન-ધોલું અને રંગલું. ૭

(૩)

[અક્ટોબર ૧૯૪૩ ના ધા. ૧૮૧ થી ચાલુ]

આગળ કહી ગયા તેમ, "આલ"થી જુદા જુદા રંગો મેળવવા માટે જુદા જુદા મોડેન્ટોની સહાય લેવી પડે છે. એ મોડેન્ટો નીચે મુજબ છે:—

કોમીયમ મોડેન્ટ :

૨ થી ૩ ટકા બાયકોમેટ

૧૨ ટકા મેથેકલું તેમજ

૩ થી ૫ ટકા સેકેટિક એસિડ અથવા ૩

ટકા એસિટિક એસિડ, પોણાથી એક કલાક લગી સાધારણ ગરમી આપી ઉપલા મિશ્રણમાં રંગવાની વસ્તુને ઉકાળવી.

આયર્ન મોડેન્ટ :

૧ થી ૬ ટકા લીલી હીરાક્રી

૨ થી ૮ ટકા ટાર્ટર યા ૨ ટકા ઓકઝેલિક એસિડ.

કોપર મોડેન્ટ :

૧ થી ૩ ટકા મોરચુથુ અથવા ૧ થી ૨

ટકા કોપર એસિટેટ ૧૫ થી ૩ ટકા ટાર્ટર

રિન મોડેન્ટ :

૪ ટકા સ્ટેનસ કોપરાઇડ

૨ " ઓકઝેલિક એમિડ અથવા ૩ થી ૬ ટકા ટાર્ટર

એલ્યુમિનમ મોડેન્ટ :

૬ ટકા ફિટકરી યા ૪ ટકા એલ્યુમિનમ સલ્ફેટ

૬ થી ૮ ટકા ટાર્ટર

અથવા

૧૦ ટકા ફટકરી

૩ ટકા ટાર્ટર

૨ ટકા ઓકઝેલિક એસિડ

સરહદ સઘળા મોડેન્ટોમાંથી જે ઉપયોગમાં લેવા હોય તેના પ્રવાહીમાં બિનને ઉકાળી દેવું

શાય ત્યારે પાણીમાં ધોવા વિના માત્ર નિયોલી લઈ ૫ થી ૨૫ ટકા આલના બ્લેરના પ્રવાહીમાં એક કલાક સુધી રખા પછી ધોઈ નાખવું જોઈએ. એમ જુદા જુદા મોડેન્ટો વડે બિન મર આલના જુદા જુદા રંગ અઢવી શકાય છે.

આલના મૂળના બહુ બારીક બૂકા વડે બિન મર-રંગ અઢાવવાની બીજી રીત નીચે મુજબ છે:—

અઢી રતલ ધોણલી બિન માટે—૬૫ તોલા ફિટકરી અથવા ૪૬ તોલા એલ્યુમિનમ સલ્ફેટ

૧ રતલ આમલી અથવા ૧ ટકો મધકનો તેજાબ અથવા ૭ થી ૮ તોલા સુધી ટાર્ટરિક એસિડ અને ૨૫ રતલ મોડું પાણી

સરહદ પ્રવાહીમાં બિનને એક કલાક સુધી ઉકાળ્યા પછી, નિયોલી, સુકવી લઈ, પાણીથી ધોઈને નીચે મુજબ આલના રંગીન પ્રવાહીમાં નાખો. ૨૦ થી ૬૦ તોલા સુધી આલનો બૂકો, ૧૦ તોલા ધાત્રડીના ટુક, અને ૨૫ રતલ પાણી લઈ એ પ્રવાહીમાં બિનને ધીમે ધીમે રંગી, સાચુના પાણીમાં ધોઈને સુકવી લેવું જોઈએ.

૫, કસૂબ

કસૂબની પેદાશ દેકન તરફ વધુ છે. એના બીયા પીલીને તેલ કાઢવામાં આવે છે. તે કરડીતું તેલ કહેવાય છે અને તેના તેલ મુજબ આવવામાં વપરાય છે. એ ગાડના ફૂલમાંથી લાલ અને પીળો રંગ કાઢવામાં આવે છે. ફૂલોને માટીના વાસણમાં પાણીમાં ટુપાડી, પાણી રંગીન થાય ત્યારે કામમાં લેવામાં આવે છે. ફૂલમાંથી પીળો રંગ તો સાદા પાણીમાં સ્કેનાઈથી બળી જાય છે પરંતુ ખટાસની મદદ વડે વધુ સ્કેનાઈથી એ રંગ મેળવી શકાય છે.

છે. કિલમોડાના જૂના વૃક્ષના મૂળ સુકવી-ખાંડીને પાણી સાથે મેળવવાથી રંગ છૂટવા માંડે છે. દાડમના છોડાને પાણીમાં પકવી તે પાણીમાં ફિટકરી મેળવ્યા પછી ગર્મ કરી તેમાં બિનને રગી લઇ તેને નિચોવી ૫ થી ૨૦ ટકા કિલમોડાના મૂળવાલા પ્રવાહી વડે ગરમ દાહતમાં રંગ ચઢાવવાથી બિન પર સુશોભિત પીળો રંગ આવી જાય છે એટલુંજ નહીં પણ તે કેટલેક અંશે પાકો પણ હોય છે.

બિન પર પાકો ખાકી રંગ ચઢાવવો હોય તો બે ટકા લાલ યા પીળી હીરાકસી અને ૧ ટકા તેજાબ વાપરવો પડે છે.

૮. ટેસુ

આ વૃક્ષ હિન્દ અને બર્મામાં બધેજ જોવામાં આવે છે. એના પીળા ફુલ સારી રીતે સુકવી લીધા પછી પાણીમાં ભિંજવીને રંગ કાઢવામાં આવે છે. એનો રંગ ચમકદાર પીળો હોય છે પરંતુ તે બિલકુલ ટકાઉ હોતો નથી. ક્ષાર અને સુનાની મેળવણીથી તેનો રંગ નારંગી થાય છે. ફિટકરી અને લોંબુના રસની મેળવણીથી બિન પર કેટલેક અંશે પાકો રંગ ચડી સકે છે.

૯. પનંગ

આ છોડ ન્હાનો અને કાંદાદાર હોય છે. એની એતી મુખ્યત્વે મધ્ય પ્રાંત અને કટકમાં કરવામાં આવે છે. છોડ ૨૦ મે વર્ષે પુખ્ત ઉમરનો યાય છે. એતી લાકડીમાં લાલ અને ચુલાખી ત્યા મૂળમાંથી પીળો રંગ કાઢવામાં આવે છે. એતી લાકડીને કાપી, ગારીક જૂડા બનાવી ઠંડા પાણીમાં એક રાત ભિંજવ્યા પછી ૫-૭ કલાક સુધી પકવવાથી પાણીમાં રંગ આવવા માંડે છે. અઢી રતલ બિન માટે ૧૦ તોલા પતંગની લાકડીનું પ્રવાહી બનાવી તેમાં બિનને લગભગ એકથી બે કલાક લગી ધીમી અગ્નિ પકવવામાં આવે છે. પછી નિચોવી પાણીથી ઘોવા વગરજ જા ટકા ફટકરીના ગર્મ પ્રવાહીમાં કુબાવીને દલાવવાથી રંગ ચડી જાય છે.

(અપૂર્ણ)

કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોણુ નથી નહિતું કે બીજાની નવકરી અને તાબેદારી કરતાં પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખૂબજ વધુ નફાવત હોય છે ?

સેંકડો રૂપિયા ખર્ચતાંય ન મળી સકે એવા કીમતી હુનરોની સપુર્ણ માહિતી હવે તમને યોગ્ય આનાના ખર્ચે-લગભગ સુક્ત મળી સકે છે. આ રહી યોગ્ય હુનરોની યાદી (પુરી યાદી માટે ૩૮ પાનાનું સુવિપત્ર સુક્ત મંગાવો)

કુલીકેટર અથવા હેક્ટોગ્રાફ—લખાણુ યા ચિત્રની એક નકલ પરથી અનેક નકલો છાપવાનું સાધન ધર મેળે બનાવે. અંક ૩, ૭૬ અને ૧૦૮ મો. કી. ૧૧ આના.

ડરી કિંવા હુમ્દાલય—ફુધ, માખણુ અને ધીના ઉદ્યોગ વિશે વિસ્તૃત લેખમાળા. અંક ૧૩૫, ૧૩૯, ૧૪૦ અને ૧૪૧ મો. કી. ૩. ૧-૦-૦

તપકીર માટે મુગધીઓ—મુગધી માટેના વિવિધ તુરખા. અંક ૧૪૬ મો. કી. ૭ આના.

તમતમતી ચટણીઓ—ખ ધ પદાર્થોની ૩૬ રૂપ સ્વાદિષ્ટ ચટણીઓના ૨૯ તુરખાઓ. અંક ૩૧, ૩૨, ૭૮ અને ૯૧ મો. કી. ૧૪ આના.

તર્પેન્ડાઈન અને ચુકલિયેસ—ખરો અને નકલી તેલ બનાવવાની માહિતી. અંક ૨૪. ૩૩, ૫૩ અને ૬૧ મો. કી. ૧૩ આના.

તરહવાર આચાર—કરી, લિંબુ, ગાજર, સલજમ, બોર અને મરચાંના આચાર બનાવવા. વિશે અંક ૭૬ મો. કી. ૪ આના.

તરહવાર એસેન્સો—તેના અનેક પ્રયોગો. અંક ૩૧, ૩૬, ૭૯, ૫૪ અને ૫૫ મો. કી. ૧૫ આના.

(સુવે પાનું ૨૭૮)

જાતુનાશક દવાઓ

[માહે ઓકટોબરના અંકથી ચાલુ]

અથા અંકમાં, આપણે એ દવાઓનાં છાંટવાના પ્રવાહીઓ, લગાડવાના તેલો અને પાવડરો વિષેના યોગ્યક નુસ્ખાઓ જોઈ ગયા. હવે ધૂપના યોગ્યક પ્રયોગો લઈએ.

ધૂપ

અગરબત્તી કે ધૂપમાં લોખાનનું પ્રમાણ વધારી તેમાં યુક્તિપદ્મ ઓર્ધ્વ યા સિદ્ધોત્તેલા ઓર્ધ્વ મેગની દેવાનાં આવે તો મન્દિરને નસાડવા માટે બહુજ ઉપયોગી થઈ પડે છે. એવા યોગ્યક પ્રયોગો આ રવા :—

(૧)

કામસની બારીક બૂટી	૧૦૦ રતલ
સરો ખાર	૧૫ ઓંસ
કોડીયુ અથવા શેરી ચોખાન	૨૩ "
જાતુ નાશક પાવડર	૧૩ "

એ સધળી ચીજોને જુદી જુદી બારીક કરી પછી સારી રીતે મિશ્ર કરો. હવે, યોગ્યક કડીયો શુદ્ધ લઈ પાવડર સાથે મેગનીને કાંઈક ચિકાશ પકડે ત્યારે ઉપર પાવડર નાખી, બધું નરમ અને બત્તીઓ બનાવવા સાધક યાપ તેડુ બનાવો. જે વધારે પાતળું કરી વાંસની બારીક સળીયો ઉપર અગરબત્તીની જેમ ચડાવશો તેમ કામ આપશે અને ગાદું રાખી જડી જડી સળીયો રૂપે બનાવી સુકરી મેગ તો પણ ઉપયોગી નિવડશે.

(૨)

ઉપર આપેલા પ્રયોગની ચીજોમાં જ ઓર્ધ્વ સિદ્ધોત્તેલા અથવા ઓર્ધ્વ યુક્તિપદ્મ ૧૦૦ ઓંસ મેગનીને ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે જ બત્તીઓ બનાવો.

(૩)

સાધારણ રીતે આપણે ધૂપ તરીકે યુક્તિપદ્મ વસ્તુઓ વાપરતા હોઈ, તેમાં પાંચ ટકા જેટલો જાતુનાશક પાવડર અથવા દસ ટકા જેટલું સારી ગાતનું લોખાન યા, એ બન્ને વસ્તુઓ મેગનીને તેને પાવડર રૂપે જ રહેવા દઈ, અંગારા ઉપર અરત વડે બમરાવીને ધુમાડો આપે તો પણ મન્દિરો નસાડવા માટે બહુ ઉપયોગી થઈ પડે છે.

તકલીફ આપનારા પ્રાણીઓ—

તેમને દૂર કરવાના ઉપાયો :
ઉંદરો મારવા યા નસાડવાની દવાઓ :

આપણને હમેશાં એવી દવાઓની પણ અરત હોય છે, જે ઉંદરો દૂર કરવા માટે ઉપયોગી થઈ પડે. ઉંદરો પોતાના દરમાં ન મરતાં બહાર જઈ મરે તેવી દવાઓ વધુ ઇચ્છવા યોગ્ય છે. વળી, ઉંદરો બહુજ ચચગ અને આસાક પ્રાણી હોઈ, તે, એવી દવાઓને યોગ્યતા સેવામાં પણ વાપરવા હોય છે, તેથી એવી દવાઓ સ્વાદ વિનાની હોવી જોઈએ, તેમજ એ દવાઓ મનુષ્ય કે ધરના બીજા પ્રાણીના બનરોને નુકસાન પહોંચાડે નહીં, એવું પણ ધ્યાન રાખવાનું હોય છે.

અમે નીચે જે પ્રયોગો આપી રહ્યા છીએ તેમાં પહેલો પ્રયોગ એવીજ ખૂબીઓ ધરાવે છે. તે આવથી ઉંદરોને તરસ ખૂબ લાગે છે તેથી તે પોતાના દરમાંથી બહાર આવી પાણી પાસે જ મરી જાય છે. એટલે આવી દવા આપવી વખતે એક જ જગ્યાએ પાણી ભરી રાખવામાં આવે તો, મરેલા ઉંદરો દૂર કરવામાં પણ સરળતા મળે છે. એ સિવાયના બીજા પ્રયોગોમાંની દવાઓ વધુ એરી અસર

ધરાવતી હોય તેમની તૈયારી અને વપરાશમાં
ધણી જ સંખ્યા રાખવાની અરત છે, જેથી
ખીજીઓને નુકસાન પહોંચવાનો ભય રહેવા
પામે નહીં.

(૧)

ખેરીયમ કાબોનેટ ૧૧ રતલ
ધડનો લોટ ૧૧ "
તેલગીરી-ગોળ ૦૧૧ "
ત્રણ વસ્તુઓ સારી રીતે મેળવીને ચણા
જેવડી ગોળાઓ બનાવી લો અને તેમને બ્યાં
બ્યાં ઉંદરો આવતા હોય ત્યાં નાખી લો. એ
ખાધા પછી તેમને ખૂબ તરસ લાગશે અને
પાણીની શોધમાં દૂર સુધી જઈને મરી જશે.

(૨)

પાણી ૧ રતલ
ફાસફોરસ ૦૧૧ ઓસ
ધડનો લોટ ૧૧૧ રતલ
સરસીયું તેલ ૧ "
ખાંડ અથવા ગોળ ૦૧૧ "
પાણીમાં ફાસફોરસ નાખી તેને આંચ આપો.
બ્યારે ફાસફોરસ ઓગળી જાય ત્યારે એ પાણીમાં
ઘોઠો ઘોઠો કરીને લોટ નાખી હલાવતા જાઓ.
પછી ખાંડ કે ગોળ મેળવીને, છેવટે તેલ ઉમેરી
લો. હવે, તેમાંથી ચીની ખોર જેટલી ગોળાઓ
બનાવી કોષ્ટક અગળાપણે ખાંડ ન લે તે માટે
સેતલ લગાડી ઉંચે મૂકી રાખો, અને અરત
ખૂબજ ઉંદરો માટે વાપરતા રહે.

(૩)

સફેદ સોમલ ૨ તોલા
કોષ્ટક મિશ્રણનો બુકો ૨૧૧ તોલા
અથવામરીન બહુ સ્થેજ રંગ પૂરવું.
ત્રણ ચીકોને બારીક વાટી મિશ્ર કરો, પછી
પાણી મેળવી ચણા જેવડી ગોળાઓ બનાવી લો.
આ ગોળાઓ વધુ ઝેરી અસર ધરાવતી હોઈ,
બચ્ચાઓ, પોળેલા જાનવરો વ. થી દૂર રાખો.
આ પ્રયોગમાં સોમલની જગ્યાએ સ્ટ્રીકનીન
(Strychnine-ઝેર કચ્છરાનો સત્વ) ૪૮

(પાના ૨૭૭ થી આગળ) .

તરહવાર મહમો - પ્રકાર. પ્રકારના મહમોના
૪૪ પ્રયોગો. અંક ૧૨૨ મો. કી. ૪ આના.

તરહવાર સુગંધીઓ અને શણગાર
સામગ્રિઓ - અતરો, ટાઇલેટ પાવડર, પોમેડ,
સેન્ટ, દંતમંજન, હેર-ઓઇલ, કોલ્ડ-ક્રીમ,
લોશન, નખ-પોલિશ, વ. બનાવવા વિશે. અંક
૮૭, ૯૩ અને ૯૭ મો. કી. ૧૨ આના.

તંબાકું - રોપણી વિષેની ખાસ સુચનાઓ.
અંક ૪૩ મો. કી. ૩ આના.

તંબાકુંની બનાવટો - ખમીરા, છોકણી,
અરદા, તમક, દોઢતા, સુરતી વ. બનાવવાના
૪૮ પ્રયોગો. અંક ૭૫ મો. કી. ૪ આના.

તાડનો ગોળ - બનાવવા વિશે. અંક ૮૮ મો.
કી. ૪ આના.

તાડપત્રી - ચોખાસામાં જેના વિના ચાલતું
નથી, તેની અનિવાર્ય ઝુરિયાતની બનાવટની
માહિતી. અંક ૧૧૯ મો. કી. ૪ આના.

તારના ખીલા - બનાવટ મળેથી અંક
૧૦૨ મો. કી. ૪ આના.

તાપાંતો ટાળ - એની પુરી માહિતી. અંક
૭૮ અને ૧૧૯ મો. કી. ૮ આના.

તુવેર - વાવેતર વિશે. અંક ૪૧ મો.
કી. ૩ આના.

તુંગ દિવા ચાઈનિઝ લુડ - અત્યંત નફાકારક
તેલ-ઝાડની રોપણી અને તેના તેલ-ઉદ્યોગ
વિશે. અંક ૧૦૫ અને ૧૨૮ મો.
કી. ૮ આના.

તેલ-ઘાણી - તેલ પીલવાનો સરળ મુદ્દાકોગ.
અંક ૮૯ અને ૯૮ મો. કી. ૮ આના.

તેલની વાસ અને ગંધ દૂર કરવી - અંક
૧૪૪ મો. કી. ૬ આના.

(સુવે પાનું ૨૮૦) .

મેઘન પણ મેળવી સકાય છે. એ સોમલ કરતાં પણ વધારે ઝેરી અસર ધરાવતું હોય, તેને મિશ્રણ કરતી વેળા બહુ જ સંભાળ રાખવી.

ઉદરો નસાડવા માટે મધકનો ધુમાડો પણ ઘણો ઉપયોગી છે. પરંતુ એ ધુમાડાની અસર રંગીન લુગડાં તથા યોજાકની ઝીંકો વ. ૪૨ ધણી માઠી અસર થાય છે તેથી જે રૂમને બધ કરી આ રીતે ધુમાડો આપવો હોય તેમાંથી આવી ઝીંકો ખસેડી લેવા ચૂકવું નહીં.

મધકની જેમ ક્રીયોઝોલ (Creosol) નો ધુમાડો પણ ઉદરોને નસાડવા માટે ઉપયોગી છે. રૂમને બરાબર બધ કરી તેમાં ખૂબ સળગેલા કોલસા ઉપર ક્રીયોઝોલ નાખી ખસી જવું. ચાર-પાંચ કલાક લગી રૂમને બધ રાખ્યા પછી ખોલી દઈ, તાજી દવા સારી રીતે રૂમમાં પ્લેન્ચવા દેવી. ક્રીયોઝોલની તેજ દુર્ગંધથી ઉદરો પોતાના રહેઠાણ છોડીને નાસી જાય છે. ક્રીયોઝોલને બહો સસ્તું આવડતું ક્રીયોઝોલ (Creosote) પણ વાપરી સકાય છે.

(પાના ૨૭૬ થી આગળ)

તેલ-રંગ અર્થાત પેઈન્ટસ—કાળા, પીળા, લાલ, બ્લુ, સફેદ વ. તેલ-રંગ બનાવવાની સચિત માહિતી. અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના.

તૈયાર કપડાં—સરળ છતાં ખુબ નફાવત હશે. અંક ૯૬ મો. કી. ૪ આના.

તેલ-કાપડ—Oil Clothની બનાવટ. અંક ૧૦૩ મો.

થુવેર—કાંટાળા જાડામાંથી બન મેળવવા વિશે વિસ્તૃત લેખ. અંક ૫૩ મો. કી. ૩ આના.

થોડીક વાનીઓ—પ્રકાર પ્રકારની ખાવાની સ્વાદિષ્ટ વાનીઓ બનાવવા વિશે. અંક ૩૦, ૩૮, ૪૮, ૫૭, ૬૧, ૬૯, ૭૦ અને ૭૧ મો. કી. ૧-૧૨-૦

દંતરની લાહીઓ—દંતરની નિયંત્રિતની ગુરુત્વિત, ઉચ્ચ પ્રકારની લાહીઓ અને પ્રવાહી ગુદરોની બનાવટ વિશે. અંક ૧૨૯ મો. કી. ૪ આના.

દરઝીકામ—દરઝી કામના હુન્નર, શિક્ષણ-બ્યરથા વ. વિશે ખાસ લેખ. અંક ૧૩૮ મો. કી. ૪ આના.

દવાઈ સરખતો—Medicated Syrupsના ડઝનબધ ખાસ પ્રયોગો. અંક ૧૨૦ મો. કી. ૪ આના.

દવાસાહી—૬૭ જાતના ટીકચરો બનાવવા. અંક ૬૪ અને ૬૮ મો. કી. ૮ આના.

દંતખંજન—બુખી, પ્રવાહી અને ચેરના ૧૧૩ ગુરખાઓ. અંક ૪૧, ૧૧૮ અને ૧૨૮ મો. કી. ૧૧ આના.

દાઢમ—વાવેતર અને ઉપયોગો. અંક ૩૯ અને ૮૫ મો. કી. ૭ આના.

દાંતખેતરણી—Tooth Pickની બનાવટ વિશે અંક ૧૦૧ મો. કી. ૪ આના.

(જુરો પાનું ૨૮૨)

હોલસેસ માટે લખો :

હાજમિયાં અપ્પુલ્લાહબાઈ

રાખીઓ, હોઝીયરી અને છતરીઓના વેપારી.

દે. ઠાણપુર, ભોટાંગશાહ પોરબી પોળ, અહમદાબાદ.

TELE. } Add: 'ISLAM BROS.'
Phone No. 2426.

કુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ (અમેરીકા) માં દેવાળા કાઠનારાઓની નોંધ લેતા મી ઓન નામના અમલદાર કહે છે કે—

“મે જે નોંધ લીધી છે તે ઉપરથી મને જણાય છે કે, જે ધધાની માહિતી ન હતી તેમાં સદો કરવાથી ઔદ જણાઓએ દેનાળુ કાઠયુ હતુ, તથા જણા પોતાનો હિસામ અનિ યમિત અને અયોક્સ રાખવાને કારણે નિષ્ફળ થયા, અને દસ વેપારીઓએ પોતાની મૂડી ઉપરાંત વેપાર કર્યાથી દેવાળુ કાઠયુ હતુ જ્યારે ઓગણપચાસ શપ્તે પોતાના ધધામાં થોડા અને સારા જેવા નફા કર્યા છતાં, તેના પ્રમાણમાં ખર્ચ નહિ રાખ્યો હોવાને કારણે નાદાર બન્યા હતા. વેપારમાં માનની કીમત ધની જવાને સળબે આ ધધાની પડતીને લઈ એકે શપ્તે નાદારી લીધી ન હતી કે દેનાળુ કાઠયુ ન હતુ

એવા જ, એક બીજા અમલદારે અદાર મહીનામાં બવન વેપારીઓએ દેવાળા કાઠધાની નોંધ લીધી હતી, જેમાંના બત્રીસ, નફાના પ્રમાણમાં ખર્ચ નહોતો રાખનાના એક જ કારણના, જ્યારે પદર જણા અઠ્ઠેવાર સદા અને અત્ર માણિક મોજ-મગહના ખર્ચના ભોગ બન્યા હતા

મુખ્યત્વે દેવાળુ કાઠધાના નીચે મુજબના ચાર કારણો હોય છે.

૧. અકસ્માત.	૨. કાનૂન-નિયમ
૩. વ્યસન	૪ દેવુ.

૧. અકસ્માત

એવા અણુધાર્થી બનાવેા દરેક વેપારી માટે અને વારવારના બનતા નથી જવલ્લેજ અને કોઈજ માટે બને છે એવા અકસ્માતો સામે વિમા-ચોજનાથી રક્ષણ મેળવી સકાય છે આ તેવા બનાવ સહનશીલતા અને સમય-સચકતા દેખાડવાથી પણ અટકાવી મકાય છે ધોરણુમર વેપાર કરનારા અને મૂડીના પ્રમાણમાં દેવુ કરનારાઓ પણ આવા સમયમાં ધણી જ સહી સહાયત રીતે બચી સકે છે.

૨. નિયમ

ગેરવાજખી કાયદાઓ આ તેમની અસ્થીરતા કેટલીક વખતે વેપારીઓને શુચવણમાં નાખે છે અને તેમાં સમયે વેપારી નહોતો કરવાનુ કામ પણ કરી બેઠે છે તેઓ એક નિયમ પર વિશ્વાસ રાખી વેપાર કરે છે અને એકાએક પ્રાક્રક ઓર્ડા-નન્સ (નુ દુકમ) ને કારણે તેઓ પોતાની ધારણા મુજબ વેપાર કરી શકના નથી જ્યારે તેમની મૂડી વેકફર્ડ જાય છે વળી, ધીરધારના કાનૂનો પણ વખતે વખત બદલાતા રહેતા હોવાને કારણે સાદુકારો હિમ્મત કરી વેપારીઓને નાણા ધીરતા નથી અને મહંપિણુ મુરક્કિન અને વિશ્વાસપાત્ર ધધામાં નાણા રોકે છે જેને પરિણામે તેમને નફો પણ ધોડાક જ મળે છે અને આ રીતે તેમની યાવણુ વહી જાય છે

૩. વ્યસન

વેપારીની અગત્ય ટેવોને પણ એક આ બીજી રીતે વેપાર સાથે સમઘ ઢોપ છે અને તેમાં જે કોઈ વ્યસન લાગી મડુ દોષ તો વેપાર ઉપર તેની અસર થયા વિના રહેતી નથી દાખના તરીકે દારૂ લઈએ એ પીનારાઓ હમેશા પોતાના બાન અને ગાન ખોડ બેસે છે અને એ તકથી કોઈ પણ સ્વાર્થી પુરુષ અપોન્ય અપ્રમાણિક સત્ર ઉત્તરી જાય છે આ પછી સળમની બીડી નાખી દેવાને કારણે તેનો વેપાર આગમાં હોમાઈ જાય છે.

૪. દેવુ

આ દેવાળીયા યવનુ મુખ્ય કારણ છે ખર્ચમાં નફાનુ પ્રમાણ બાન નહોતો રાખનાર હમેશા ખના ખાપ છે જેમ એક દાયે દીત વણી બીજે દાયે તે ફેકી દેવાથી દીરનો દગલો કરી શકતો નથી તેમ, પોતાના પરસેવની કમાઈ ઉગ્રકપને ખર્ચો નાખનર પણ ધનવાન બની સકતો નથી મજુસ મત્ર સ્વાર્થી છે અને તે પોતાની મતવમના કામોમાં હમેશા આધ પડે છે, આ બાજનમાં તે બેઠગમર બની પેવાને દાયે શા માટે ખરાબીમાં પડેા હમે એ સમજી સકાતુ નથી

વેપારીને તેના કાર્યમાં ધીરનાર મળવાથી તે અવિચારી ખર્ચ કરવા માટે હતોળાય છે. તે પોતાની ઝરેતો પૂરી પાડવા માટે હુડીઓ લખવા અગર એવાજ બીજા અયોગ્ય પગલા લેવા માટે પ્રેરણા છે અને આ રીતે તે અધો-ગતીની હુડી ખાણમાં હસેલાઈ જાય છે.

લીવરપુલના એક વેપારી ચાર્લસ ટર્નર કહે છે કે, “આ દેશમાં આવતા માલની કીમત પેટ ને હુડીઓ લખાઈ હોય તેમના નાણા ધીરવાને દલાલો દરહ મેરા તૈયાર હોય છે જ, અને તે વાજબી પણ કહી સકાય. પરંતુ કેઈ કેઈ વખતે તો ને માલ હજી બન્યો નથી યા બહાણુ પર ચઢ્યો નથી તે ઉપર પણ તેઓ નાણા ધીરે છે. તેઓ હદ ઉપરાંતના નોખમ ખેડે છે ને તેમના દેવાળાતુ કારણ બની જાય છે.”

કેટલાક માણસોને વગર મહેનતે ધનવાન બનવાની ઘેલછા હોય છે, અને તે માટે યોગ્ય અને અનુકૂળ બને તે પહેલા તે જગતભરના પૈત્રવ વિચાસનો રહાવો લેવા આતુર હોય છે. આ ઘેલછા અને આતુરતા અટકાવીને પણ વેપારની પરિસ્થિતીને જાળવી અને કેળવી સકાય છે.

એક કહે છે કે, “ધન ભેટ કરવાની ઇચ્છા રાખનારાઓએ પહેલા પોતાની મનોદશા સંધારવી જોઈએ, કારણ કે ધન ભેટ યથા પછી તેમને માટે એ કાર્ય કઠિન થઈ પડશે અને તે પોતાની અવ્યવહાર અભિનાયાઓને અકુરામાં રાખી શકશે નહીં.” ધન, આતુરતા અને અવિચારી વર્તનથી મળતુ કે ભેટ નથી પણ તે ધુધિ અને યુક્તિથી મેળવીતે ભેટ કરી સકાય છે, એ, વાત હમેશા લક્ષમાં રહેવી જોઈએ.

દૂકામાં, વેપારીએ દરેક બાબતમાં પોતાની હદ ઓળાવી જોઈએ નહીં. ને કેઈ ઉપજની ધુધિ, કામના નધા, અંગત ખર્ચ વગેરે દરેક બાબતમાં પ્રમાણસર રહેશે તો પોતાના મુદ્દામાં અવધ્ય પ્રગતિ કરશે, તેની દરતા વધશે અને સુખમાં ઉમેગ થશે; તેની એ ટેવો તેના કાર્યક્રમમાં સહાયક નિવડશે. —હબીબ.

(પાના ૨૮૦ થી આગળ)

દ્રાક્ષાસવ—દ્રાક્ષાસવ અને દ્રાક્ષાક—મધુની બનાવટ. અંક ૧૧૮ મો. કી. ૪ આના.

દિવાસળી—બનાવટ અને હથોળ વિષે. અંક ૪૯, ૭૩, ૭૯ અને ૧૯ મો. કી. ૧૫ આના.

દૂધની ખાંડ—બનાવટની પદ્ધતિ અંક ૩૧ અને ૧૩૯ મો. કી. ૭ આના.

દૂધમાંથી દવલત—દૂધમાંની બતાવટો દારા ધન મેળવે, અંક ૯૩, ૧૩૫, ૧૩૯, ૧૪૦ ૧૪૧ અને ૧૪૬ મો. કી. ૩. ૧-૧૦-૦

દુધાન—દૂધ વિષે દુકાં વિગતો અંક ૯૮ મો. કી. ૪ આના.

દેખાવ-શીશીઓ-અર્થાત Show Bottles સપૂર્ણ વિગતો. અંક ૧૧૮ મો. કી. ૪ આના.

દેશી સાણુ—કોસ્ટીક સોડા વિના દેશી પદ્ધતિ સાણુની બનાવટ વિષે. અંક ૧૩૫ અને ૧૪૨ મો. કી. ૮ આના.

ધાણા—વાવેતર વિષે અંક ૭૭ મો. કી. ૪ આના.

ધાતુ-પોલિશ-બુટી, પ્રવાહી, મલમ, કીમ, સાણુ, સોગળી અને રૂમાતના સ્વરૂપના પ્રકાર પ્રકારના ધાતુ-પોલિશના ૮૬ પ્રયોગો. અંક ૩૭, ૧૧૪ અને ૧૧૫ મો. કી. ૧૧ આના.

ધાતુ-ફેરે-રૂપે દારા ધાતુ-થર ચકાવવાના નિર્ધાર. કુત્તરની ખાસ માહિતી. અંક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.

ધુપ ઘાસ—ખરાબ ગમીને વાવેતર પાવ. બનાવવાનો ઘાસ-પ્રયોગ. અંક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

ઘોડેર સાથે પેસા બાકી આપો. નાની રકમના ઘોડેરની વી પી. કરતા નથી. ‘કમર’ અગ્રણી રૂપાલ ખર્ચ દિનમાં મુઆર છે, પણ વી પી થી મજાવાય તો તેનો ખર્ચ માલકને સિરે જુદો પડે છે.

કમર આદિશ, સોદાનવાડા, સુસ્ત.

માટીના વાસણો પર

ચીની ચઢાવવી.

નીચે લખેલા પ્રયોગથી

માટીના વાસણો ઉપર અળ-
કાટ અને ગ્લેસ લાવી
સકાય છે.

કોરનિશ સ્ટોન ૩ ભાગ

ફેલ્સપાર ૧ ભાગ

વ્હાઈટીંગ ૧ "

ફ્લિન્ટ ૧ "

સમજાવે મેળવી પાણી

વડે લાઠી જેવું બનાવી જે

વાસણો પર ચઢાવવું હોય તેને એ લાઠીમાં
ફાડી લઈ અથવા લાઠી પીંછી વતી એની
ઉપર લગાડ્યા બાદ ભૂમીમાં પકવી લેવામાં
આવે છે.

જે કાંઈક રંગ આવવું હોય તો ઉપલા
મિશ્રણમાં સ્લેજ આવનું ઓક્સાઈડ અથવા
મેગનીઝ ઓક્સાઈડ ઉમેરી લેવાથી રંગ આવી
જાય છે.

ટીપી શકાય તેવું પિત્તળ

ત્રાંચું ૩૩ ભાગ કોઈક મુસમાં નાખી તેને
સ્લેજ સાજા ઢાંકી, ત્રાંચું ઓગળી જાય પછી
તેમાં સાફ કરેલું જસત ૨૫ ભાગ ઉમેરતા
જાવ અને હલાવતા રહેા. ઉપલા જસતમાં
લોખંડનો ભેજ જરાય હોવો જોઈએ નહીં તેમજ
નાંખામાં શીશાનો અશ પણ ન હોય તો, આ
મિશ્રણથી બનતું પિત્તળ બહુ જ સારું બનશે.
મેળવણી થઈ રહ્યા પછી તેના સળીયા ઢાળી
લેા. કંડી હાલતમાં તેને હથોડી વડે ટીપીને
ફેલાવી પણ સકાય છે.

માછલીનું તેલ રંગ કરવું.

મેટા જથ્થામાં માછલીનું તેલ સાફ કરવા
માટે પહેલાં ૮ ઓસ કોરટીક સોડાને પાણીમાં

પ્રયોગશાળા

મેળવી હલકું સોલ્યુશન તૈયાર
કરવું. એ સોલ્યુશનને અર્ધા
દન જેટલા માછલીના તેલમાં
સમજી નાખી દઈ અને એ
ખ ને ના મિશ્રણમાંથી
અર્ધા કલાક સુધી ગરમ
વરાળ પસાર થવા દેવી. તે
પછી અર્ધો રતલ ગધકતો
તેજાબ લઈ, ત્રણ રતલ
પાણીમાં થોડું-થોડું ઉમેરી
જે સોલ્યુશન તૈયાર થાય
તેને સફરકું તેલમાં નાખી

દેવું. હવે એ સમજી ૦ કલાક સુધી
ઉગાળ્યા પછી, અર્ધો કલાક રવા દેવો. અને એની
ઉપરથી ચોક્કસ તેજ જુદી ટાકીમાં સમાળ-
પૂર્વક કાઢી લેા અને નીચે પાણી તેમજ તેલનું
બગાડ રહેવા દેવો, પછી ૪ રતલ બાઈકિમેટ
ઓઈ પોટાસ લઈ, ૨ રતલ ગધકતું તેજાબ
(જે, પહેલાથી જ પાણીમાં મેળવી હલકું કરવામાં
આવ્યું હોય) તેમાં, નાખીને સોલ્યુશન તૈયાર
કરવું. અને એ સોલ્યુશન ટાકીમાં જુદા કોટેલા
તેલમાં નાખી દેવું. એ સોલ્યુશનમાં થોડુંક
નાઈટ્રીક અને ઓક્સેલિક એસિડ પણ મેળવી
લેવું બિહતર છે. ફરીવાર એ તેજમાંથી વરાળ
પસાર કરી છેવટે ૧ રતલ સુરાખારનો તેજાબ
અને ૧ ક્વાર્ટ પાણી લઈ, બેક્ટને મેળવી એ
તેલમાં નાખી દેવું અને અર્ધો કલાક સુધી
તેલને પકાવવું. સ્પીટ ટરપેન્ટાઈન ઉમેર્યા પછી
તેલને ગરમ પાણી વડે થોડું અને ઘાંચા પછી
સમાળપૂર્વક ઉપરથી જુદું કાઢી લેવું.

આઈથિ-વૉટર

પોટાશીયમ કાર્બોનેટ	૧ ડ્રામ
સાડું ચરબત	૨ ઓસ
કરોપાનો અર્ક	૨ "
અનીસનનો અર્ક	૮ "

સપ્તમાને મેળવી બાટલીઓમા ભરી રેા.
બચ્ચાઓને પેટની તકલીફો માટે આ પ્રવાહીની
એક નાની ચમચી લઇ બે મોટા ચમચા પાણીમા
મેળવીને ઝરત વકતે આપી સકાય છે

આઈપ - મિક્સચર

અનીસનતુ તેન	૨૦ ટીપા
કરોવાનુ તેન	૨૦ "
સવાનુ તેલ	૨૦ "
પોટાશ ઓમાઇડ	૧૫ ઓસ
પોટાશ બાયકાર્બ	૦૫૫ "
સ્પ્રીટ એનોમીયા એરોમેટિક	૦૫૫ "
સાફુ શરખત	૨૦ "
વરાળનુ (ડિસ્ટીલ્ડ) પાણી	૨૦ "

સફરફુ મિક્સચરનુ ડેઝ બાળકની ઉમર
મુગળ ચાહના ૦૫ ચમચાથી ચાહના બે ચમચા
સુધીનુ છે

(૨)

મેગનેસીયમ કાર્બ લેવિસ	૦૫ ઓસ
અનીસનતુ તેલ	૨૦ ટીપા
કરોવાનુ તેન	૫ "
સ્પ્રીટ એનોમીયા એરોમેટિક	૨ ડ્રામ
ફિંકચર હાયેસાઈમસ	૧૫ "
ચોકખુ ગીસરીન	૧૫ "
શરખત	૧૪ ઓસ
ચોકખુ પાણી	એટલુ કે સજલુ ૪૦ ઓસ બને

આ પ્રવાહી પણ બચ્ચાને ૦૫ થી ૨ ડ્રામ
સુધી, તેની ઉમરના પ્રમાણમા આપી સકાય છે

શોંગ્રાંની રહીનો ઉપોગ

શોંગ્રાંના ફુક્કાઓને પણ કામમા લઈ
સકાય છે પહેલાં કેલ્સીક પોટાશ અને ચૂનાના
જલદ પ્રવાહીમા એને બીજવવામા આવે છે
જેથી તે લાહીના રૂપમા ફેરવાઈ જાય છે અને
થોડીક ગરમી વડે તે પ્રવાહીને જુદા જુદા
બીજાઓમા ઢાળી, દબાવુ આપતા તેમા રહેલી
બિનાશ નીકળી જાય, સખ્ત ઘઈ જાય તે પછી

ગરમી આપવાની સાથે ફરીથી એને દબાવ
આપવામા આવે છે, જેથી તે પોતાનો આકાર
ધારણ કરી દે છે અને આ રીતે શોંગ્રાંની
રહીમાથી સિગાર-પાઈપ, લાકડી યા છત્રીના
હાથા, બટનો વગેરે બનાવી સકાય છે

લોખંડ અને રહીય પર પાણી ચઢાવતુ

પાણી ચઢાવવાની અનેક રીતો છે એક તો
એ કે, જે લોખંડ ઉપર પાણી ચઢાવતુ હોય
તેને એક સરખી ગરમીવાળા બળતણ ઉપર
તપાવ્યા પછી, તેને યા તો પાણીમા, અથવા
બીજા કોઈ પ્રવાહીમા તરતજ ઠંડુ પાડવામા
આવે અને પછી, તેને કોઈ એવી ત્રીજી
પાણી પાવામા આપે જે ૪૫૦°F સુધી
ગ્રીડી હવામા તપાવી સકાય

બીજી રીત એ છે કે જે ત્રીજ પર પાણી
ચઢાવતુ હોય તેને અમુક ડીઝીની ગરમી સુધી
તપાવીને એવા કોઈ પ્રવાહીમા ઠંડુ કરવામા
આવે જેમા કાર્બ વિકાસનો ભાગ પણ હોય
દાખલા તરીકે દૂધ અને પાણી નક્કી કરેલા
અમુક પ્રમાણમા મેળવીને વાપરવામા આવે તો,
પાણી ચઢાવવા માટે બહુજ ઉપોગી જણાય છે
એ માટે સર્વથી મોટો આધાર પાણી ચઢાવ
નારની જુધી અને અનુભવ ઉપર રહેલો છે,
કારણ કે તપાવવામા રહેજે ઓછી ત્વરતી ગરમી
યા, દૂધ અને પાણીના પ્રમાણનો નજરો ફેરફાર
પણ જે પાણી ચઢે છે તેની ઓછીતલી ડીઝી
કરી નાખે છે એટલે પાણી ચઢાવા પછી તે
સ્ત્રીન નર્મ દેખાય તો સ્ત્રીને વડુ તપાવતુ
જોઈએ, યા તો દૂધમા પાણી વધારવુ પડશે

જે સ્ત્રીને તે ખમી શકે તેલ્લી વડુ
ગરમી ઉપર તપાવી લીધું હોય તો, દૂધમા
પાણી વધારે નાખવાનુજ રહે છે પરતુ સ્ત્રીને
લાન થાય તેટલુજ તપાવીને દૂધ-પાણીના
મિશ્રણમા કુખાવી લીધા પછી તેમા નરમાશ
જણાય તે, પાણીના પ્રમાણમા ફેરફાર ન કરતા
લોખંડનેજ વધારે ગરમી આપવાની ઝરત છે
એમ સમજવુ.

પાતરાના હજમા પર લેખક લગાડવા

માટે લાહી

ધડને લેટ	૦૧ રતલ
ફટકડી	૦૧ ઓંસ
કોરટીક સોડા	૧ ગ્રામ
પાણી	૧૬ ઓંસ

પાણીમાં ફટકડી અને કોરટીક સોડા મેળવો છેવટે એ મિશ્રણમાં લેટ નાખી ખૂબ હલાવી લાહી જેવું થાય પછી, તેને હલાવતા રહી એટલી આંચ આપો કે ગાઢી લાહી તૈયાર થઇ જાય. હવે સંભાળ-પૂર્વક વધુ વાર પકાવી લેવાથી લાહી તૈયાર થઇ જશે.

ખાવાનો કાળો તંબાકુ (ભુકી રૂપમાં)

મોતીહારી તંબાકુ	૧ રતલ
કસ્તુરી	૬ તોલા
નાની એલચી	૧ તોલી
કેસર	૧ "
પાણી	૫૫ પુરતું

સારો પીળાશ પડતો મોતીહારી તંબાકુ (ઉત્તર હિંદના તંબાકુની એક જાત) ના પાંતરા લઇ તેના ઘાંડા અને વચલી નસો કાઢી નાખ્યા પછી, ઉપર મુજબ વજન કરી લો. એ તંબાકુને પાણીમાં એક કલાક પલાળી મૂકો. પછી પાણી ફેંકી ઘઉં બીજવાર તાજું પાણી નાખો અને રહેવા દો. એમ ત્રણ ચાર વાર કરો જેથી પાંતરા નરમ થઇ જાય. પછી બાકીની ચીજો ઉમેરીને ખરલમાં ઘુટવાનું શરૂ કરો. ન્યારે છુટાઈને એક સરખું ઘાઢી લાહી જેવું થઈ જાય ત્યારે એની નાની નાની-ગોળીઓ લગભગ અર્ધી અર્ધી ચણેડી જેટલી-જનાવી લઇ તકે સુકવીને ઉપર ચાંદી યા સોનાના વરક ચઢાવી ભરી લો.

ખાવાનો તંબાકુ (કીવામ રૂપમાં)

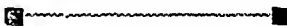
તંબાકુની આ બનાવટની રીત પણ ઉપર મુજબની જ છે. ફક્ત એટલેજ છે કે, ઉપલી બનાવટ કાળી બૂકી રૂપમાં હોય છે ન્યારે આ ચાટણ રૂપમાં બનાવાય છે.

તંબાકુના પાંતરાને ગરમ પાણીમાં નરમ કરવામાં આવે છે. તેમાં બાકી રહેલું પાણી આ

કીવામમાં કામમાં લેવાય છે. અલગત, એવું પાણી થોડું સ્વાદ અને ખુશ્બો ધરાવતું તેજ હોય તો જ ઉપલા કામમાં લેવાય છે.

કીવામની બનાવટમાં હાંગલી અને મદ્રાસના તંબાકુના પાંતરા વધુ ઉપયોગી છે. તેમજ રમપુરના પાંતરા પણ સારું કામ આપે છે. હમેશા એ રતલ પાંતરામાંથી ૩ ત્રણ કીવામ તૈયાર થાય છે.

ખુશબોના મસાલા તરીકે એમાં મોટી એલચી, નાની એલચી, કેશર, અનીસન, ધાણા, વીંગેરે નંખાય છે, અને એ ચીજો ઉપર કહેલા પાણીમાં મેળવી લેવાય છે. કદાચ ચીઝ અને કેટલી કેટલી વાપરવી તે, બનાવવાની જાત અને પસંદ

ઝમાનો અને ઝરૂરત

આજે ન્યાં-ત્યાં દુનર ઉદ્યોગની માંગ છે, બધેજ એક કે બીજી ચીજની અછત છે.

દેશબંધુઓ આજસ ત્યાંથી હિંમત કરે અને કોઇ પણ દુનર ઉદ્યોગની માહિતી મેળવી જગત-જનોની ઝરૂરતો પૂરી પાડે.

કેદરપંથુ ધધાની માહિતી માટે “કમર” ના અંક વાંચતી કામતે મળી સકશે.

ઉપર આધાર રાખે છે એ મારે સંભાળપૂર્વક મસાલા અને તેનું વજન નક્કી કરવું પડે છે. તેનો મોરો આધાર ખાનારની પસંદ ઉપર રહે છે, અને તેજ મુજબ એ બનાવાય છે. એ રતલ કીવામે એકથી બે ગ્રામ કસ્તુરી મેળવવામાં આવે તો ખુશ્બો વધી જઈ કિવામ અહુ સારો બનાવી શકાય છે.

તંબાકુમાં ઉપર કહેવા પ્રમાણે જ મસાલા લેવા હોય તે નાખી, ખમીર આવવા દેવાય છે. પાણીને મસાલાનું પ્રમાણ એવું હોવું જોઈએ કે ખમીર ચઢ્યા પછી એ સધળું ઘાડું શરબત જેવું થઇ જાય. ખુશ્બોદાર અતરો જેમકે દિના અને પાંદડીનું અતર વ. વ. છેક છેવટે-પેકીંગ કરતી વેળા મેળવવામાં આવે છે.

અભિપ્રાય

કેસન્ટ (Crescent)

લક્ષ અબુધારી રીતે દોરાય, આજો ઓચિંતી રીતે આકર્ષાય, એવી કારીગરીવાદા, ભપકાદાર ડાઈટલ પેજ વચ્ચે-વિચિત્ર અને મુલ્યવાન ઉદ્ધ, ગુજરાતી અને અંગ્રેજીના ત્રણ વિભાગોમાં સચુક્ત સાહિત્ય-સામગ્રિયોનું એક અને અનોખું સને ૧૯૪૩ નું વાર્ષિક અક-નેના જ્ઞવાન અને ઉત્સાહી અધિપતિની શુભ અભિલાષાઓ મહિત-આવી અભિપ્રાય મળી રહ્યું છે, અને અમે તે, ત્યારે આપી રહ્યા છીએ જ્યારે તેની એકેય નકલ તેના શ્રદ્ધાને આપવા સાફ તેમની કને રહી નથી આ એક વિચિત્ર પરંતુ સત્ય હકીકત છે.

સાહિત્ય-રસિકોએ રસિકતાએને રવીકારી લઈ, કળા પ્રેમીઓએ તેમાં અપાયલા નમૂનાઓને અપનાવી લઈ, પ્રમદ થયાના ફક્ત આઠ જ દિવસમાં તેના સંપળા અકા ખુલ્લી લીધા છે.

“મુસ્ત સીરી મુસ્લિમ રુઝ-સ યુનન”ના આ પ્રકાશનમાં તેના અધિપતિ મિ એસ એ સરકાર અને તેમના સહાયક-અધુઓ-મેનર્સ યુમુકે એ કે ફયુઝુલહાઈ (એ.યુ.) ત્યા મદમૂ-મીયા ઉસમાનગીયા કગઝી (બી.એ.)-એ બહુજ ઉત્સાહ અને ઉદારતા, કારીગરી અને ફણગાં દેખાડી, તેને ઉચ્ચેની જનારવામાં જનતા સેવા ફાળવેલ આપી પોતાને અભિનંદન પાત્ર પૂરવાર કર્યા છે.

વિદ્યાર્થી-બહુઓની યુનને આ અક સર સેવિદ અહમદખાનને અર્પણ કરી, એ અવીચીન ફેજલગીના પિતાએ કીધેલી સેવાઓની વાસ્તવિક રીતે કદર બૂઝી છે.

શ્રી ૧)ની નજીબી કીમતમાં આ અક તેમાંની ત્રણ કળ મધ્ય છતીએ સથે, લગભગ મુક્ત છે અને અમે યુદ્ધિયનના આ સાદસ મટે તેને, તેના સવાલકોને અને તેના સહાયકોને અત કરણપૂર્વક ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

આદની-ચે-ઈસ્મામ (ઈ. અક)

પોતાના શ્રેયા વર્ષની ઈદના શુભ પ્રસંગે મુઝ (૧૧-૬ ૮૧૨ રોડ જનલ)થી નૂરનિસા રાસીક સાહિબાના તૃતીય હેઠળ પ્રમદ લેવેલ આ અક આજના કપરા સનેઓમાં સી-સાહિત્યના

ચોરસ મટે સતેષકારક સેખી સકાય આ અકમાં “હ ખદીનુલ કુલા (૨ અ) સારી આદતો ફેળવો, ઈસ્લામમાં સી-ફેજલગી, ફરવ-કળા અને મકસદે ઈદ”ના મયાળાઓ, વાચકોના લગ્ન આકર્ષી લઈ વાચન અને મનન માગી લે એવા છે.

મુસ્લિમ સી-મન મટેનું આ શુભશીટી અક વાર્ષિક, તેમાં આવતી વિવિધ વાચન-સામગ્રિયા વડે, તેના તત્તી સાહિબાના કલા મુજબ, સી-સાહિત્યના ઊંચ બુજો-પવિત્રતા, પરીટતા, આદર્શતા, સમાનતા, વીરતા, સકયતા, મર્પદા, વફાદારી-અને એક પાતિ તરીકેની તેમની પવિત્ર ભાવનાઓ ફેળવે એ ઈચ્છવા શોભ છે સી-જગત પછ પોતાના ખુબ પૂરતી ફેજલગી અને આવડત વડે, પોતાના પુર-સાથીઓ-પતિ, પિતા અને પુત્ર-મટે બેઠવારે અને વર્તને ઉપેચી અને સહાયક બને તે, મુસ્લિમ-ભાષી વધુ તરફએ ઉજવળ વાય એવા થકા સંભવો છે.

આ હકીકત જન-માનીતી થઈ ચકી છે કે, વતમાન યુગની પુત્રી બલિચની માતા હોય છે. તેના યોગામાં કવમતુ ભાગ્ય હોય છે તે મુસ્લિમ હોય તે, તેણીના દૂધથી પેલાયલા અને તેણીની સોદબતેથી ફેજલગી ભાજકમાં સંપળાજ સદગુણો પછ પયદા થઈ શકે છે સીમાને અપાયથી પર-ઉપેચી ફેજલગી અને બેઠવારે વિદ્યા બલિચના અને બેઠવારે જતા છવનોને પોલી અને ફેજલગી શકે છે, એ વાત આજેય એટલી ખરી છે નેટલી કે આ ખેલા ખરી હતી.

આપણે આ આનુ તત્તી સાહિબાની કલમ કને આશા રાખી સકીએ કે, તે સી-જગતમાં બહુતિ આલુષા મટે પોતાના ઉપેચી, અનુભવી અને બાલકલક નુરખાઓ સખવાના યાદુ રાખી મુસ્લિમ-ખાનુઓનું ઈદલામી અને કુઆની રીને મર્જ કરાવે.

બોટ ન માનવામાં આવે અને અમલમાં મુકાય તેા મુશના આપીએ કે, સિનેમાની આદિ-સતો બોલી થાય થા ‘પાપી’ અને ‘બદમાય’ નેવા શિક્ષકોની આદિશત તદ્દન ત્યજ જેવાય એ વધુ રોબ રખ છે.

ઈન્પીરીઅલ સિસ્ટમ એક કટિન-
(જેન્સ, બાજ ૧ સે) આવતા અકમાં, ઈ-સામકાલ

- કમરના વિષયને લગતી પૂછપરછોના જવાબો અત્રે મુક્ત આપવામાં આવે છે, પરંતુ હિન્દના વાંચકો એકી વેળા ત્રણ અને પરદેશના વાંચકો એકી વેળા પાંચ કરતાં વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકશે નહિ.
- પૂછપરછોના જવાબ ખાનગી ટપાલ દ્વારા જોઈએ તો દરેક સવાલ ફીડ પાંચ આના (પરદેશ નવ પેની) જેએ પૈસા આગળથી મોકલવા.
- ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રયોગો જોઈએ તો પ્રયોગ ફીડ રૂપિયો સવા (પરદેશ શી. અઢી) શી. મોકલવી.

૬૨—આબુલાલ મહેતા (દુડાવ) (૧) રપી-નોંગ રેલ્વે-ટ કે મશિનરી માટે આપ મેસર્સ ઈન્ડિયન કોલન એન્ડ કો., ફાઈ, મુબઈ ત્યાં મેસર્સ ખાંડવાલા એન્ડ કો., કપાસીયા બ્રાદર્સ, અહમદાબાદને લખશો તો જોઈતી માહિતી મળી સકશે. (૨) એ માટેના એનજીનો વિષે પણ મશિનરી નકકી થયા પછી એજ કંપનીઓમાંથી ચોખ મુચના મેલશે. (૩) આફ્રિકાના પેપરો માટે આપ, નીચે આપેલ જવાબ નં. ૬૮ (૩) જોશો. (૪) મેન્ટલની બનાવટ માટે કમરના રહ્યો અક જુઓ.

૬૩—ઈ. ઈ. હબીબ. (મોંગીર) (૧) કલકત્તાથી અંગ્રેજીમાં પ્રગટ થતું "Toldary" (ઈન્ડસ્ટ્રી) નામનું માસિક ૩૩ વર્ષ થયા, પ્રગટ થઈ રહ્યું છે. એના સંખ્યા અંકો ન અમારી કને મળી સકે, ન તો એમની પાસે. એ માટે આપને જરૂર હોય તો એજ પેપરમાં ટૂંકી લ. ખ. આપની જોઈએ. જવાબમાં કોઈક શખ્સ, વેચવાની ઇચ્છા હશે તો પરબાર આપની સાથે પાન-બહેવાર દ્વારા ખુલાસો કરી લેશે. (૨) દવાઓના નામ અંગ્રેજી-ગુજરાતી કે ગુજરાતી-અંગ્રેજી યા હૈ—અંગ્રેજી દર્શાવતી કોઈ ચોપડી અમારા ધ્યાનમાં નથી, તેમજ દરેક અંગ્રેજી દવાનો બીજી ભાષામાં તરજુમો થવો પણ અશક્ય છે. બાકી સામાન્ય રીતે કિશનરીઓ દરેક ભાષાની-બાની મેકેટર-જોઈએ તેવી મળી સકે છે તેમાં સેંકડો શખ્દો, આવી જાય છે. ફક્ત દવાનો વિષય જુદો પડેલો હોતો નથી. અંખને આપ દવાઓના નામ મોકલો તો જે શખ્દો અમારા ધ્યાનમાં હશે તે

જણાવી સકશું. (૩) "વિજ્ઞાન" માસિક અજાહ્યાદથી પ્રગટ થતું હતું. શિરનામુ-વિજ્ઞાન માસિક, અજાહ્યાદ-કરશે તો ચાલશે. તે ક્યારથી પ્રગટ થઈ રહ્યું છે, સવામન શું છે તે, અમારા ધ્યાન બાહર છે. એમાં લેખો તો અમે જોઈએ છીએ ત્યારે સારા લખાતા હતા. પરંતુ મોટે ભાગે અમૃતસરની કોઈક કાર્મસીની ઝહિરાત માટેજ એ ચોપાનું પ્રગટ થતું હોય એમ અમને લાગતું હતું.

૬૪—શ્રી ભ. ઇ. સીથો પ્રેસ (ગોડા) (૧) કમરના ૧૫૦-ના અંકમાં શાહી થોડવા અને મિત્ર કરવાના મશિનનું ચિત્ર છે. એવા મશિનો આપને મેસર્સ એમ એચ. દીનશા એન્ડ કો., એપોથે રૂડી ત્યાં મેક્સર્સ બાટલી-જોઈતી કું, કોટ, મુબઈ, પાસેથી મળી સકશે. શાહી બનાવવા માટે આપને રોલર ગ્રાઇન્ડીંગ મશીન વધુ હોયોળી થઈ પડશે. વધુ સલાહ માટે આપ માગેકસાલ એચ. શાહ, બ્રાદર્સ રોડ, પટણ- (ઉત્તર ગુજરાત) ને લખશો તો, આશા છે કે આપને યોગ્ય સલાહ મળી સકશે.

૬૫—૨. પુરોષોત્તમ (શાલીયાવડી) (૧) "કમર" ના અંગ્રેજી ૧૯૩૬ ના અંકમાં કાનસો સાફ કરવા માટે જે પ્રયોગ અપાયો છે તેમાં નો, પથ્થરનું વાસણ લેવા મુચનું છે તે બદલ ચીનીનું બંગળા જેવું વાસણ આપ લેવા ચાહેો છો તો બરાબર કામ આપશે. ચીનીની મોટી બરણી પણ ચાપશે. બેટરી વિષે જે લખ્યું છે તે, ટર્બી સાઈટની પણ ચાલી જશે પરંતુ તે મોઢી પડશે. હા, મોટરમાં વપરાતી "એક્ટ્રીકલેટર" નામની બેટરી લો તો શવી

સકશેા કાનસથી ત્રામાના તારના ગુચ્છ એટલી દૂર રહે કે એકમેકને અડે નહીં તે પૂરતુ થશે (૨) આપના કારખાનામા બત્તીનો જે પાનર છે તે ઉપરના કામમા ચાલી સકે તેમ નથી

૬૬—ચંદ્રવદન એમ દ્વીવેદી (વાસાનક)

(૧) સાધુ બનાવના માટે પકવવાના કઠાવ, જમાવટ માટેના ક્રમી, કાપવા માટેના સચ્ચાઓ, અને નામ વ જાપવા માટે ડાર્ક સાથેના પ્રેસોની અરત રહે છે ક્રેસ્ટિક સોડા માટે નેવે પ્રેસેસ હોય તેવી જ કામગીરી જોઈએ મશિનો માટે આપ મેસસ એમ એચ દીનશાની કા એપોનો સ્ટ્રીટ મુબઇ અથવા મિ માણેકનાન એચ શાહ, બકાર રોડ પાટણ (ઉત્તર ગુજરાત) ને હમારો હવાલો આપી પૂછી સકો છો

૬૭—કે રે સદ્ગુર (હાકામક) (૧)

બગડીના કારીગરો જોઈતા હોય તો, ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ડસ્ટ્રીઅન એસોસિયેશન, મુમ્બઈના સુરતને શિરનામે પુણવશી પૂતામા આ ઉદ્યોગ શીખવવા માટે સરકાર તરફથી ક્યાસ છે ત્યા પછી પુગવી સદા ડા (૨) મીણ બત્તી માટેની મશિનરીઓ આપને મેસર્સ એમ એચ દીનશાની કા, એપોનો સ્ટ્રીટ મુબઈને શિરનામે મલશે એ માટેના રસાયણો વ કાઈ પછી મોટા શહેરમા આપ સ્ટેલોઈડી મેજરી સકો છો મીન રંગર સપ્લાય કે રસાયણો વેચનારા વેપારીઓને ત્યા આપ તપાસ કરી સકો છો મુબઈમા મેસસ પાડેનગન એન્ડ કા, હોર્નબી રોડ મુમ્બઈ ને પુણવશી (૩) રસના કુચ્છા બનાવના માટે મારીગર ક્યાંથી મળશે તે, એક્સ કલ્લી સકાય તેમ નથી કેમકે, આપણુ દેશમા એને લગતા ટ્રાઈ મોટા કાર ખાતા હોય એવુ અમારા ધ્યાનમા નથી (૪) અમે આપને એકની સુક્યા છીએ તે સિવાય અમારે બીજુ ટ્રાઈ સુચિપત્ર નથી

૬૮ કા મો શાહ (હાકા) (૧) શીશ લાકનની સધળી બામતો વિષે આપ ચિત્રપટ, મુબઈ યા ઇસ્ટર્ન સીને સર્વિસ, મુબઈ, ૪ ને પૂછી સકો છો અમે તેનો વિગતવાર જવાબ

હાવના સંજોગોમા આપી સકતા નથી (૨) ગેસ-એન્ટલ કાર્બન-પેપર, ત્યા પેન્સિલો બનાવવા માટે એક્સપર્ટની અરત હોય તો, કાઈ સારા દૈનિક પેપરોમા આપ ઝા ખ આપી તપાસ કરી સકો છો, એ સિવા બીજો માર્ગ નથી (૩) આફ્રીકાના વર્તમાન-પત્રોમા Indian Voice (ઈન્ડીયન વૅચ) કે સ્ટ્રીટ, ફરગન (નાટાન) બહુ પ્રખ્યાત અંગ્રેજી ગુજરાતી અથવા હિંદી છે પુર્વ આફ્રીકામા Mombasa Times (મોમ્બાસા ટાઈમ્સ) મોમ્બાસાથી અંગ્રેજી ભાષામા Zanzibar Voice (ઝંઝીબાર વૅચ) અ-જમારથી અંગ્રેજી-ગુજરાતી બન્ને ભાષામા, East African Standard (ઈસ્ટ આફ્રીકન સ્ટાન્ડર્ડ) નર્થરોબીથી અંગ્રેજીમા, અને Kenya Daily Mail (કેન્યા ડેલી મેલ) મોમ્બાસાથી અંગ્રેજી-ગુજરાતીમા પ્રગટ થતા હતા લગાઈના સંજોગોએ તેમની ઉપર શી અસર કરી હશે તેની ચોક્કસ માહિતી નથી આપ તે માટે કાયરેક્ટર એફ ઇન્ફર્મેશન ક્લ કતાને લખી વધુ જુનાસો માગી સકો છો

૬૯—ભા ગોપાન (નવસારી) આપના 'કમર' માટેના જિય અભિપ્રાય માટે આભાર હિંમ્મ છે કે આપ જર્નલે પછી તેના શુભેચ્છક બની તેનો પ્રચાર અને પ્રસાર કરો (૧) આપ મગર અને માછલીના દાંતના ઉપયોગ માટે પૂછો છો પછી તે વિષે ચોક્કસ માહિતી નથી હા, મગરના તેના ઉપયોગ વિષે પૂછો છો અને તેનુ અંગ્રેજી નામ 'Shark's Jaw Oil' બતાવો છો તે શુચ્છ બર્ફ છે શાર્ક માછલી અને મગરમા બહુ જ તફાવત છે શાર્ક લીવર ઓઈલ, કૉડ લીવર ઓઈલની જગ્યાએ શકિતવર્ધક હવા તરીકે અતિ ઉપયોગી પુરવાર થયુ છે અને આજ-કાન ડોક્ટરો ત્યાં હોસ્પીટલો મોટા પ્રમાણમા તેનો ઉપયોગ પચુ કરી રહ્યા છે (૨) આપન બીજા ઉદ્યોગો માટે અંકો જોઈએ છે તે, અમારા સુચિપત્રમા જોઈ મગાવી સકો છો,

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-બેકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયેલા ખાસ ઉલોગો.

સિમિન્ડ

બનાવટ અને તેનો ઉધોગ. અક ૯૧મે. ૪ આના.

મેલ્યુલીઈડ

બનાવટની વિગતો. અક ૭૭મે. ૪ આના.

ફોગિયરી

ગણકરોક, મોળ, મદલર ન વ. ની બનાવટ ત્યા કારખાના માટે સરળ અને સચિત્ર માર્ગદર્શન (ગ્રુપ-ઉધોગ માટે પછુ ઉપયોગી). અક ૪૦, ૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મે. ૧૫ આના.

એનેમલ કામ

એનેમલ કિના લામચીનીના વાસણો વ. બનાવવાની સપૂર્ણ માહિતી. અક ૧૧૪મે. ૪ આના.

કાંચ-કામ

પ્રકાર-પ્રકારના કાચની બનાવટ માટે ઉપયોગી. અક ૫૦મે. ૩ આના.

વિજળીક બેટરીઓ

ત્વચની, ઘટકી, ટેનિફેન વ. માટે વપરાતી બીની ત્યા સુકી બેટરીઓ બનાવવાના ખાસ અને પેટન્ટ પ્રયોગો અક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬. ૩૧. ૧-૧૦-૦

નકલી રબર

બનાવવાના પ્રમાણુભુત પ્રયોગ અક ૧૪૦મે. ૪ આના.

શિવવાની સોય

બનાવટ અને ઉધોગ અક ૯૫મે. ૪ આના.

કોરરીક મોડા

બનાવવાના પ્રયોગો. અક ૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મે. ૧૧ આના.

વોરનિશ

૩૫ આના વોરનિશના નુરખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો અક ૪૦, ૪૨, ૪૩ ૮૫, ૪૬ અને ૫૦ મે ૩૧ ૧-૨-૦ મુદરતા પછુ ખરીદી સકાય છે માયાના વાળ ખૂમ-સૂત્રની માટે કુદરી છે અને તેમને નુનેહરી. નમ અને સુગંધિત રાખવા માટે તેજ બનાવવાના ૭૨ અનુભવસિધ્ધ પ્રયોગોનુ પુસ્તક—

કેશ ગૂ ગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને ઉપયોગની સપૂર્ણ માહિતીઓ સાથે ફી પો ખ સાથે પાસ આના

વેન્ટ્રેબ ઘી (નરપતિ ઘી)

બનાવવાના નુરખા. અક ૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મે. ૧૫ આના.

કાગળ

બનાવટ અને ઉધોગની સપૂર્ણ માત્રાઓ મહિન અક ૫૫, ૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મે. ૧૫ આના.

કાર્બન પેપર

કોપીંગ, કુષ્ટીકોટિંગ ન બનાવવા માટે ઉપયોગી નુરખા. અક ૭૨મે. ૪ આના.

કેસન વેસ્ટર

૧૫ની અને બારી આના ૨૧ નુખાઓ. અક ૫૮મે. ૩ આના.

દિવાબળી-માચિસ

મન નુ અને ઉધોગ. અક ૮૮, ૧૩, ૭૮ અને ૯૧મે. ૧૫ આના.

શાહીઓ-પાકનન પેન માટે

૫૧, બેક, લાન કે કાળી ૨૭-૫-૨ગી શાહી બનાવવાના ઉપયોગી નુરખાઓ. અક ૧૩૩ મે. ૪ આના.

ટોપલેટ માપુઓ

વિવિધ પ્રમાણ સામૂ બનાવવાના ૧૮ નુરખાઓ અક ૧૩૪મે. ૪ આના.

રેનોડીમ

ખૂમ-સૂત્રની અને મોદ્ય વધારવાના ફીમો માટેના નુરખા અક ૧૪૦મે. ૪ આના.

શરણતો

ખના અને મનારી ખુગજૂતા અક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૬મે. ૧૦ આના.

આઈસક્રીમ

રાખમરી, વેનિના, નાગી વ વ ના આખરીમ બનાવવાના ૨૩ પ્રયોગો અક ૮૦ અને ૧૧૨મે. ૮ આના.

કમર આદિગ,

મોદાગાયા, મુદન.

પ્રમાણભૂત અને શાસ્ત્રીય.

“કમર”-પ્રકાશનો

કોસ્મેટિક્સ

કિંવા

શાશ્વત-સામગ્રિયો

● ૩૫ ગ્રામરને લગતી દરેક વીજો, જેવી કે : કાજલ, સુરમો, કોલ્ડ ક્રીમ, સ્નો, ચિદરા માટિના પાવડર અને લોશન, માફિયોશ, તરલ અલ્ટા, દત્તમજન (ભૂટી અને પેસ્ટ) નખ પોલિશ, પોમેડ, ટ્રિગ્લિયન-ટાઇન, બાયસોલ્ટ, રૂઝ (પ્રવાહી, ભૂટી અને મલમ), લિપરિટિક, વાળ કાઢનાર દવાઓ, હેર એક્રિબ, હેર લોશન, શેમ્પુ ને કલિંગ પ્રવાહીઓ, ટાઈલેટ સાબુઓ વ. અનાવવાના રૂફ નુશ્ખા, તોલમાપ અને બીજી માહિતીઓથી ભરતક, આ પુસ્તિકા ગુજરાતી ભાષામાં પોતાના વિષયની પહેલી અને એકલીજ છે.

● બીજું આવૃત્તિ : ગ્રાન્ટિક

કાગળ : ૧૦૦ પાના.

કીમત : રૂપિયો એક.

[૬ ખ એ આળા]

[વિદેશ : એ શિલિંગ]

વેપારની ચાવી “કમર”ની ફાઈ

■ પચાસ કે સો રૂપિયાની નાની પુલ્કમાં પર બેઠાં ટપાલથી વેપાર કેમ કરવો? વ્યવસ્થા કેમ કરવી? કેવી રીતે નિકસાવવો? શાને વેપાર કરવો?

વ બાજનોની સંપૂર્ણ માહિતી ૧૭ જુદા જુદા પ્રકરણો દ્વારા આપવા ઉપરાંત, જુદી જુદી જાતના ફરજી હુનર ઉદ્યોગોની સંપૂર્ણ દલીલિત પણ એમાં લખી છે. લખ્યા પ્રમાણે જરાજર અમલ કરાય તો એની મદદ થશે હજારો રૂપિયા મહેલાઈથી કમાઈ સંકાય છે.

■ ‘મેલ એઈર’ કિંવા ટપાલ વેપારને લગતી એ પહેલીજ ગુજરાતી ચોપડી છે.

■ કમીરેસન આઈ પેપર : ૧૦૦ પાનાં.

કીમત : રૂપિયા અઢી

[૧ ખ. એ આળા]

[વિદેશ : ૪૩ શિલિંગ]

“કમર”ની બાધેથી ફાળે મંગાવો. મહેલા મહેલા પ્રયોગ-પુસ્તકો કરતાં ‘વધુ’ માહિતીપૂર્ણ અને ઉપયોગી છતાં કોમર્સમાં અત્યંત મોથી છે.

“ચોથું” રૂ. ૨-૮-૦

“પાંચમું” રૂ. ૨-૮-૦

“છઠું” રૂ. ૩-૮-૦

“સાતમું” રૂ. ૩-૮-૦

“આઠમું” રૂ. ૩-૮-૦

“નવમું” રૂ. ૩-૮-૦

“દશમું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૧ મું” રૂ. ૩-૮-૦

“૧૨ મું” રૂ. ૩-૮-૦

[ટપાલ ખર્ચ જુદું]

પરજેક્ટ માટે પૂર્ણક

કીમત : રૂ. ૧૦-૦-૦

પુ. ૧-૭-૮-૦-૧-૧૨

કીમત દરેકની રૂ. સાત.

[૬ ખ. આ રેલ્વે ગુર જુદું]

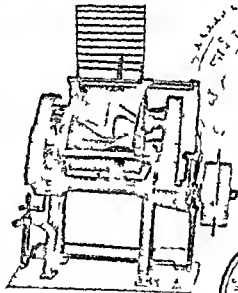
[૩૮ પાનાનું નવું ૫૬ સુવિપત મુદ્રત મંગાવો]

શિરનામું : કમર કોસ્મેટિક્સ, સોહાગરવાડા, સુરત.

તંત્રી ને પ્રકાશક : મુલગમલ સાહિક, કમર એફી.મ. સોહાગરવાડા, સુરત પ્રકાશન વા. ૧-૧૧-૧૯૪૬
મુદ્રક ને મુદ્રણાલય : અજુદાસ ફાઈનપ્રિન્ટ સેવિડ, સુવિલમ-ગુજરાત પ્રેસ, બાજાતાલાલ રોડ, સુરત

જાનકી

ખેતી, ઉદ્યોગ, વિજ્ઞાન, કળા, વેપાર

નીડીંગ મશિન (Kneading Machine)

સરકારી મશિનના ઉપયોગ બાબતમાં
સેલ્યુલોસાઈડનો આ અકનો લેખ જુઓ.

ડીસેમ્બર ૧૯૪૩

વે પાર અંત કામની રોમાંચને લઈ
માથુ કમરે—હાથ ન આવે
યા શરીરના કેંદ્રપણ ભાગમાં
અસહ્ય દુખારો થશે હેય તો
તેના એક સરળ ઉપાય તરીકે રહેશે
સકાય વિના ક્રમત પણી સાથે
“બ્લિટ્ઝ”

લઈ સકાય છે

ખામત પડીખતો એક આનો.

— જુઓ આ પ્રયોગપત્ર —

એમ તો છેલ્લા ગણુ વધ દરમિયાન ૧૦૦ કરતા વધુ વેળે એ મહે મહારા વડાને મા
છિવટજ વ પગી છે અને દરેક કહેક વેળા તેલો સતોષકારક અસર કરી છે, છતાં આ બે
નાખવાઓમાં છિવટજે ને અદ્યુત અસર કરી છે તે હુ કહી બૂની સપાશ નહોં ખરેખર,
અથા બિહટ કેસોમાં, આનો અદ્યુત કાયદો કરે એની બીજી કેઈ દના મહારી કમ્પનામાં આની
સકાતી નથી

(૧) પત્ર અન કમ્પરના તિસણ દહના એવા કેસોમાં—જેમાં અવધુ ફરતુ તો કેરે
શુધુ ચોતાના રથાનથી સહુજ ખસવાર્થેય જાણે છત્ર નીકળી જતો હોય તેની વેદના પૂતી હતી—
છિવટજની અંક માત્ર પડીકી આપતા થે કાજ ખિનિટોમાં વેદના અંકે પ થઈ અર્થ હતી

(૨) તથા દિન રતની સતત અનિદા અને મનસિક વે ના પછી ક્ષે થી સરોથ અનેક
ઉપયોગ છતાં હાથ ન આવતા મધરત પછી છિવટજની અર્થો પગકી આપતા, થે ગજા
ખિનિટ મા ધસધસ ાથ આવી અર્થ હતી

સોહાગરમ ડા સુરત,
૨૧, માચ ૧૯૪૨ }

સુહરમદ ઉસમાન
ત રો—“કમર”

તાનનો ઉપદ્રવ
અને

તેનો તાત્કાલિક ઉપાય

મેનેરિયા કે ઇન્ફલુએન્સા—
જમે તે તથ માટે માત્ર ચાણી
સથે જરોથ અચકાયા વિના,
“ફીવરોફ”

લઈ મધાય છે એક દિવસ માટે
૮ ટીકડી જોડે ૪ કે જની પડીકી
હીમત માત્ર એક આનો.

—વિશ્વાસ રાખો કે એ બન્ને દવાઓ મા કેઈ કેરી પદ્ધત નથી
શહેરની એક એક દુકાને વેચઈ લેકપ્રિય વર્ધ રી છે
બહારગામે માટે ઉદાર શરતે એ એજન્ટો જોઈએ છે

ગોન ફિસ્ત્રીપ્લુમર્સ—

બનાવનાર

મેસર્સ હબીબ કુ. રાનીવાલા, સુરત.

છિવટજ લેખારેટરી.

૧૫૧ તેરમું

માસ દસમો -

અંક ૧૫૪ મા

કુ મ ર

ડિસેમ્બર ૧૯૪૩

— સંપાદક —

હિન્દ : રૂપિયા ચાર

વિદેશ : શિનિ ૫ આઠ

(રૂપિયા પાંચ)

પ્રયોગસાળા—

માધ્યકેશિન કેમ બનાવશો? ૩૧૦

તંત્રી સ્થાનેથી

મામીને કાપે ચામડા

સિનેમા સ્ક્રાઈડ

કાળી પટ તો ૩૧૮

—એક રસિક કુનર ૩૩૧

બાય ભે સને રૂપ ૫૨૫

સેલ્યુલોઈડ અર્થાત કચકડું ૩૧૪

દોષ તો ૩૧૮

નકલી હાથી-કાંત ૩૧૮

પિત્તળનો ટોળ ૩૧૯

રખરખી ચીઝોની સમાજ ૩૧૯

વાળ માટે ટોનિક ૩૧૯

ચાશિગ પાવડર ૩૧૮

સિંગડા ચોંટ ડવાનું

મિઠાણુ ૩૧૮

સરકો ૩૧૯

સેલ્યુલોઈડ વારનિય ૩૧૮

હાર્ડરૂ કિવનોન

ડેવેલોપર ૩૧૯

કન્સ્યુમર્સ કો-ઓપરેટિવ

સ્ટોર્સ

એક સહકારી માનવાનો

દળનો પરિચય ૨૯૦

પરચુરાણુ

ખેતી, કુનર અને ઉદ્યોગ

પૂછપરછો

૩૨૦

ભોડો સાથે પરિચય

પ્રસરાનો ભદ્ર

૨૯૬

ચર્ચા કરવડું છાંટો

૨૯૭

વેચણ કળા...

૩૦૧

બીન ધોણું અને રંગણું ૨૯૩

ચામડાનો ઉષ્ણ ૨૯૫

જાણનાયક દવાઓ ૩૦૭

['કુમર' મા પ્રગટ થતી દરેક સાહિત્ય સામગ્રીના (સિવાય કે તે સામગ્રી, જે લેખકના નામ સહિત પ્રગટ થઈ હોય) કોપીરાઈટ હકો તંત્રીને સ્વાધીન છે]

કન્ઝ્યુમર્સ કો-ઓપરેટિવ સ્ટોર્સ

(મહાકૌની મહકારી મહળી)

એક સહકારી યોજનાનો હળવો પરિચય

ગયા અઠના અમ લેખમાં અમે, “સહકારી મહળી” અને અનાજ બહુચાણી”ના મથાળા હેઠળ સરકારને સબોધીને કેટલીક સુચનાઓ આપી ગયા હતા, તે તરફ સ્થાનિક સત્તાવાળાઓએ એ ધટતુ લક્ષ આપી, આવી કન્ઝ્યુમર્સ સોસાયટીઓને રેશનીંગ સમયમાં અનાજ વેચનાતુ લાઈસન્સ મળે તે માટે ચોગ્ય અવસર યશ એવા સમાચારો, અમને સતોષ આપ્યા વિના રહેતા નથી અમારા સ્થાનિક સહકારીઓ પશુ પોતાના પત્રોમાં એ વિષયને ઘણીજ બારીકાથી હણ્યો છે અને ઝાઝિર જનતામાં જે જાગૃતિ આણી છે તે જોઈને પશુ અમને વિશ્વાસ છે કે, હવે આ ખામતમાં ધટતુ કરનામાં આસરોજ

અમતેય અમારી મિરાદરી તરફથી એ વિષયને લગતા યોડાક અનુમોદન-પત્રો મળ્યા છે જેથી અમે, એ વિષયને હજુ વધુ વિગતવાર ચર્ચવા માગીએ છીએ

“સહકારી સરયા” કિંવા ‘કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ચાન્ડનેઝ અર્થ’ અને એ રીતે ફરીએ છીએ કે, “કોઈ એક વ્યક્તિના અગત હિતો નહ યઈ, સમહિત બધે ભેગી મૂકીએ, અને વ્યવસ્થિત રીતે પોતાના નિષ્ક્રમને આધીન ગણીને અનેક સમાસદોના હિતોનું રક્ષણ કરનાર મહળી”

જગતમાં એવુ એકેય જીવન નથી જે, પરપરના સહકાર વિના સફળતા પૂર્વક પોતાની

જીવન-ઝરતો પુરી કરી સકતુ હોય, સુખ કે દુઃખની એકેય કિંવા નથી જે સમાજના સાજ અને સહાય વિના પૂરી કરાતી હોય, અરે, પુક મનુષ્યનુ શરીર પશુ પોતાના ખીમ અવયવો-હાય, પગ ઈત્યાદીના સહકાર વિના જીવન-સુખ અનુભવી સકતુ નથી એ વાત સર્વ કોઈ જાણે છે, માને છે, એમાં કહેવા જેવુ કશું નથી વાસ્તવિક રીતે “સહકાર” સમાજ અને જગત-જીવનમાં અગત્યની વસ્તુ છે અને એ વિના કોઈ મણુ કામમાં ઉન્નતિ અને પ્રગતિ સમ્પિત નથી, એકેય યોજના ખોલી અને ફળી સકતી નથી

હિન્દી સરકારે પશુ એ ઝરત લગભગ ૧૯૦૪ ઈ મા સ્વીકારી અને પ્રજામાં તેના પ્રચાર શરૂ કર્યો. સને ૧૯૧૨માં એ સત્તા પ્રૌઢિ સ્વીકલ ગવર્નમેન્ટને આપવામાં આવી ત્યાં સુધી એ માત્ર ધીરધાર માટેજ મહળીઓ રજુકર્ટ કરી સકતી હતી, પરવુ તે પછી સને ૧૯૨૫ મા એક નવા એક્ટ દ્વારા અનેક ઉપયોગી અને બેહવાર યોજનાઓ હાય ધરાઈ આજે, મુબઈ સરકાર પોતાના એ ખાતા માટે રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦ ઉપરાતની શા હીરકમ દર વર્ષે ખર્ચે છે અને તેના કાલ્ત અને અકુચ દેહજ આવેલી મહળીઓની ધટતી વ્યવસ્થા અને દોસ્વધી માટે સુદર અને સરગ યોજનાઓ દીપ્ત-દીપ્તે અમલમાં સુકતી રહે છે આજે દિન્દમાં આવી

મુખ્ય અને મોખરેની સહકારી સંસ્થાઓ નીચે મુજબના એક કે અનેક હેતુઓ માટે હસ્તી પાડાવે છે—

- ક્રેડિટ સોસાયટી,
- હાઉસિંગ સોસાયટી
- કન્ઝ્યુમર્સ સોસાયટી કે સ્ટોર્સ
- પ્રોડ્યુસર્સ સોસાયટી
- ઇન્સ્યુરન્સ સોસાયટી,
- મેટર લિવિંગ સોસાયટી
- મેટર હાઉસિંગ સોસાયટી
- કોપ પ્રોટેક્શન સોસાયટી
- બેકિંગ યુનિયન
- સેલ એન્ડ પર્વેઝ યુનિયન વ. વ

આજનું ખાધ પંદર્યો અને ધર-ગયુ વસ્તુઓનું તંગ અને મોઘુ વાતાવરણ જોતાં આમે, કન્ઝ્યુમર્સ સોસાયટી કે સ્ટોર્સની સહકારી મોઢનાનો અમારી બિરાદરીને ટુક પરિચય કરાવવા માગીએ છીએ.

કન્ઝ્યુમર્સ કે—ઓપરેટિવ સોસાયટી એટલે પોતાના સમાસદો અને મિમ-સમાસદોને તેમના ધરગયુ ઉપયોગની વસ્તુઓ પુરી પાડવાના હેતુએ સ્થપાયેલી સંસ્થા એ માટે ઝોજામા ઝોજા દસ સમાસદો ભેગા થઈ, કે—ઓપરેટિવ એક્ટ મુજબ પોતાની મઝળીને રજીસ્ટર્ડ કરાવી સડે છે કાનૂન મુજબ નોંધાયા પછી તેની વ્યવસ્થા સચુકત સચંધન હેઠળ હોવા છતાં સરકારી અકુરા હેઠળ પણ આવી જાય છે જેથી તેમા અપ્રમાણિકપણા, અનીયમિતપણા અને અઠેવારપણાનો ભય બહુજ ઓછો લગ ભગ નષ્ટ થઈ જાય છે. મઝળીના કિસાન-કિતાબ સ્વીકારાયેલી પદ્ધતિસર રાખવા, તેમને સહકારી ઓડીટરો મારફત તપાસાવવા અનિવાર્ય હોય છે. ખર્ચની બામતમા ચાર આનાથી વધરના કાઈ પણ ખર્ચની આઈડેમ માટે

રીતસરની પ્લોય રાખવી અરી હોય, એટલુંજ નહીં પણ, ખરીદો-અતે પ્લેયાયુની એક-એક આઈડેમ મીટીંગના દસાવોની, એક-એક નોંધ, મેમ્બરોનું નીયમિત પત્રક આ સરકારી ઓડીટરો બનતી કાળજી અને બારી-કાથી તપાસી તે વગેરે પોતાના અભિપ્રાય લખે છે, જે ઓહદેદારો અને સમાસદોની જાણ માટે તેમની સાધારણ કે વાર્ષિક મીટીંગમાં રજૂ કરવા પડે છે.

આ સહકારી સ્ટોર્સમાં નફાવતિને પંથ અવકાશ હોતો નથી, તે મર્યાદિત હોય છે, એટલે કે પડતન કીમત અને ખર્ચ ઉપર ૧૨% ટકાથી વધુ નફા લઈ સકાતા નથી. વળી, મઝળી જે નફા કરે છે તેમની બેઝયુભાથી ૨૫ ટકા સુધીની રકમ રિઝર્વ (અમાનત) ભરોલ ખાતે રાખવામાં આવતી હોવાથી સંસ્થાને વધુ પ્રગતિ અને વધુ સગીનતાની આશા પણ હોય છે આ મુજબ ૨૫ ટકાની રકમ જુદી કાઢ્યા પછી જે નફા રહે તેમથી શેરોની કીમતના પ્રમાણમા વધુમા વધુ ૬% ટકા નોફા પોતાના શેર હોલ્ડરોને બેઝયુ આપવામાં આવે છે અને બાકી રહેલી રકમ વિવિધ રીતે મઝળીના કાર્યમા સહાય અને પ્રચારના ઉપયોગમા લેવાય છે, જેમાંથી નવરો કે રૂંદાફને તેમની કાર્યક્ષતાના પ્રમાણમાં અને સમાસદોને તેમની ખરીદીના પ્રમાણમા બોનસ આપવામા આવે છે. આ રીતે સમાસદોને તેમજ ખરીદેલી વસ્તુ માટે આપેલા ૧૨% ટકામાંથી ૮% ૧૦ ટકા ડિવીડન્ડ અને બોનસ રૂપે વધના અતમા પાછા મળી રહે છે.

વળી, જીવન-અરીપાતો એકપારી અને એક સમગી ખરીદાતી હોવાથી સોમી-કીમતે મને છે તેમા કાઈકિના ખાસ અને અગત સ્વાર્થો ન હેવાને કારણે એ વસ્તુઓ ભેળસેળથી ધર અને અપ્રમાણિકપણાથી પાક હોય છે

એક વધુ લાભ આ પણ થાય છે કે, તેના સમાસદો વેપારી તરીકે બેઝયુ કિશયુ

અને ઉપયોગી અનુભવ મેળવે છે તેમનામાં બહુવેળાં શ્રાવણીઓ કેળવાય અને પોષાય છે. તેઓ પોતાની બિરાદરી મટે પ્લેબા ભોગ આપતા શીખે છે અને પરિણામે તેના નફાના પ્રમાણમાં ભાગ પશુ મેળવે છે.

સહકારી મહાળીઓને કાનૂન મુજબની રદોષ ડ્યુગીઓમાંથી પણ મુક્તી મળે છે, અર્થાત, તેમને રૂ. ૨૦ થી વધુ રકમની રસીદો પર એક આનાનો રેવન્યુ રદોષ આપવાનો હોતો નથી, તેમને પોતાની બેથી રકમો નક્કી કરવા માટે કોર્ટ કચેરીએ ન જતા, તેમના વિભાગના રજીસ્ટ્રાર થી આસિસ્ટન્ટ રજીસ્ટ્રાર સાહિબને મળી-લવાદો નીમી તેઓ આ દાવા અને તકરારોનો જે નિકાલ અને નિર્ણય કરે તે મુજબ અમલ કરવાના હોય છે. તેમણે આપેલા ફક્તો સિવિલ કોર્ટોએ આપેલા ફક્તો જેવાજ ગણ્યા પડકારોને પણ અધનકર્તા રહે છે.

આ સહકારી મહાળીઓમાં દાખલ થનાર દરેક સમાસદની ફરજ હોય છે કે, તે પોતાને જોઈતી દરેક વસ્તુ પોતાની મહાળીની દુકાનેથીજ ખરીદી તેને ઉત્તેજન આપે બસે, સજોગો અનુસાર મહાળીના ખર્ચને પ્લેબા વળા માટે અથવા વેપારીઓની હરીફાઈને કારણે તેના બજાર-ભાવ ઓછા વળા હોય તેમને રાહઆ તમા કાર્યકરોના અનુભવોને અભાવે થોડીક અગવડો પણ વેઠવી પડે તો તે, તેઓ સહર્વ સહન કરી સે સમાસદોએ પોતાના રદોષો સાથે છદર અને મમતાભયુ વર્તન રાખવું જોઈએ. તેમણે એમજ સમજવું જોઈએ કે, આ સહકારી રદોષ તેમનો પોતાનોજ છે, અને વિશ્વાસ રાખવો જોઈએ કે, તેઓ

અંતરિક્ષ વસ્તુની કાઈક વધુ કિંમત આપી રહ્યા છે. પોતાના જોવા માટે છે, તે પોતાનાજ અધુરોને લાભ પહોંચાડવા માટે છે, અને, તેમના સમાજ સાથેના વિષયવસ્તુ સમુ અને સગદન જોડે સમુદાય અને, સપક્ સાધવાના હેતુએજ છે. તેમણે આપેના આંજના ઘોડાક ભોગ આપતી કાલના સારા પરિણામોની આશા આપી સકે છે.

આંજના વેપાર કે ઉધાગ-હોવાની આવે વાન પેટીઓ જોશો, તો તે સધળીજ આવા સહકારી બળે રચવાયતી દેખાશે કારણ કે જ્યારે એક-દોકલ વ્યક્તિ મ્હોની મૂડી રોકા તેના જોખમો ખેડી સકતી નથી ત્યારે તે, સસ્થાના નામે શેરો કાઢી-વેચીને ગમે તેટલી મૂડી ભેગી કરી લે છે, અને પછી તે માટે અનુભવી સચાલકો અને વ્યવસ્થાપકો રોકા, બેંકોમાંથી ઘડી, તેને લગતા સર્વે કાર્યો તેમને સોંપી દે છે.

દુકામાં એટલુજ કે, સહકારી અધ્યક્ષિને વર્તનમાં મુકનારા પ્રમાણિક, સેવાભાવી, ઉભાડી અને નીડર કાર્યકરો મળે તો, એવા રદોષો દાર પોતાના સમાસદો ઉપરાત ઝાઝિર જન તાને પણ અનેક લાભ આપી સકાય છે અને જની માપનધીએ અદમદાનાદ, મદાસ વગેરે ઠેકાણે જનતાને આવા રદોષો ખોલવાની પ્રેરણા આપી છે.

હિન્દને આજે એવા સહકાર-પ્રેમીઓની ઝરફ છે જે, દેશમાં હુનર-ઉદ્યોગોને વ્યવસ્થિત રીતે આસરો અને ઉત્તેજન આપી તેમના જીવન-સાધનો પૂરા પાડી સકે, દેશ-પ્રેમીઓ અને સમાજ-સેવકો આવેની તકનો લાભ સર્ધ સમય પ્લેતા એને અને ઘટનું કરે, એજ વિનતી-એજ આશા.

૭ જિન-ધોવું અને રંગવું. ૭

(૪)

[નવેમ્બર ૧૯૪૩ ના પા. ૨૭૭ થી ચાલુ]

૧૦. ફરિદક.

પ્હેલાં જિનને જુદા મોડેન્ટમાં ઉઠાણી લીધા પછી પછી ૧૨ ટકા ફરિદકના અર્કમાં રંગી સેવામાં આવે છે. પ્હેલાં, કોમ મોડેન્ટ વાપર્યું હોય તો, ફરિદકનો રંગ બહુજ પાકો ચડે છે. સારો પીળો રંગ કરવા માટે ૪ ટકા રેનસ-કલોરાઈડ, ૪ ટકા ઓક્સેલિક એસિડ અને ૫૦ ટકા ફરિદકનો સત્વ લઈ પ્રયોગ કરવો જોઈએ. ફરિદક સાથે જુદા જુદા મોડેન્ટ વાપરવાથી જુદા જુદા રંગ પણ ઉત્પન્ન કરી સકાય છે-જેમકે, કોમિયમ મોડેન્ટથી બદામી પડતો પીળો, એલ્યુમીનમ મોડેન્ટથી પીળો, સોબડના મોડેન્ટથી ઘેરો ઝપતૂની અથવા ચણી, તાંબાના મોડેન્ટથી ઝપતૂની. કલ્કના મોડેન્ટથી ચળકદાર પીળો અને નારંગી વ...

જિનને લોગવૂડ, ગળી, એલિઝરીન વ. જુદા જુદા રંગવામાં પણ ફરિદકના સત્વનો ઉપયોગ કરી સકાય છે. ફરિદક માટે ૨થી ૪ ભાગ સુધી પોટાશ બાયક્રોમેટ પ્રયોગમાં સેવાય છે. કલ્ક વડે ચોક્કસ પીળો રંગ આવે છે. ફરિદકથી રંગેલા જિનના રંગ ખનીજ તેજાઓથી બહુજ શીકા પડી જાય છે.

૧૧. બાવળ

બાવળનું કાંટાવાલું મોડું જાડ હિન્દમાં ટેક-ટેકાણે જોવામાં આવે છે. એની સીંગ અને હાલના અર્ક વડે જુદા જુદા મોડેન્ટની સહાયથી કેટલીક જાતના રંગ જિન ત્યા રેશમ પર ચઢાવી સકાય છે. બદામી, ખાકી, કલ્કાઈ, રાખોડી યા સ્વેટ, કાળો વ. વ. રંગ બહુજ પાકો બને છે બાવળની હાળ અને સીંગના અર્કમાંથી શાફી પણ બનાવી સકાય છે, એ

વડે કાચા ચામડાને પણ પકવીને ઉત્તમ પ્રકારનો બનાવી સકાય છે. કાચાના અર્ક વડે જે રીતે જિન રંગી સકાય છે તેજ રીતે જિન પર રંગ ચઢાવવા માટે બાવળથી પણ કામમાં સેવાય છે. ૧૨. બાંજ-કોરમ અને ૧૩. ધાવડી

આ બન્ને જાડ પ્લાડી જંગલોમાં વધુ દેખાય છે. એ જાડની હાલમાંથી ચામડાને સારા પ્રકારનો નર્મ અને રંગીન બનાવી સકાય છે. એમની હાવના અર્ક વડે કાચા જેવોજ પાકો રંગ-તેજ પ્રયોગ અને પધ્ધતિએ જિન પર ચઢાવી સકાય છે. ધાવડીના ફૂલ ધણે ભાજે આલ્મની સાથે સૂતર રંગવામાંજ વાપરવામાં આવે છે. એના જાડનું યુદ્ધ ભાષકામમાં વપરાય છે. એની લાકડીમાંથી મેળવેલા રંગ ગળી સાથે મિશ્ર કરવાથી સૂતર પર લીલો રંગ ચઢાવી સકાય છે.

૧૪. ગળી

ગળીના છોડની હિન્દુસ્તાનમાં મોટા પ્રમાણમાં લાગવડ કરવામાં આવતી હતી પરંતુ સસતા અને પાકા બનાવડી રંગો દેશાવરથી મોટા પ્રમાણમાં આવવાથી એની ખેતી ઘણીજ ઓછી થઈ ગઈ હતી. હાલના લગભગ સંજોગોએ બનાવડી ગળી આવતી બધા કાષેલી હોવાથી ગળી પાછી હિન્દમાં એની ખેતી થવા માંડી છે અને ગળીની ખૂબ કદર થતી દેખાય છે.

આ છોડમાંથી રંગ મેળવવા માટે પ્હેલાં અર્ધ-પકવ છોડને મૂળની નજીકમાંથીજ કાપી લઈ પાણીના કુડમાં નાખીને કાળી દેવામાં આવે છે. આ રીતે થોડા દિવસ રાખવાથી તે સડી જાય છે, પછી થોડા પાણીએ એ સડી ગણવા છોડાને પગો વડે યુગ્મ રંગદોળે અને

નોકો સાથે પરિચય ઉત્પન્ન કરવાના ઉત્તમ ધોરણો

: મિ. કેમલ કારનેશના એક અંગ્રેજી પુસ્તકનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ :

[રજૂ કરનાર :—શ્રી ર. ક.]

(૭)

પ્રસંશાનો ગાદુ

પ્રસંશાના જાદુના ઉપયોગની જગ્યા આપણા ધરમા પહોં છે. એ કરતાં વધુ યોગ્ય અને સારી જગ્યા બીજી ક્યાંએ હોઈ સકતી નથી. એ જાદુની મુખ્યત્વે અને વધુ પ્રમાણમાં આપણા ગૃહ-જીવનમાં જ પ્રવેશ પામી હોય છે.

આપના ધર્મ-પતિનાં યોગ્ય ધણાં સદગુણો તો અવશ્ય હશે જ ને એમ ન હોત તો, આપ તેની સાથે લગ્ન કરવા પ્રેરણાળ ન હોત (યા આપના વડીલોએ પણ તેમ નહીં જ કહ્યું હોત.) આપના લગ્નને ધણાંય વર્ષો પછી વીત્યા હશે છતાં, આપે તેણીને એકાદ સદગુણ કે વિશેષતા માટે અનિનદન આપ્યા ન હશે. અરે! કેઈ દિવસે માત્ર દેખાવ અને આકર્ષક પૂરતી પણ પ્રસંશા નહીં જ કીધી હોય.

... યોગ્યક વધુ થયા, હું માછલીના શિકાર પર નીકળ્યો હતો. ત્યાં એક કાચ-વર્તમાન પત્ર સિવા કેઈ પણ મોટું વૃત્તમાન-પત્ર

જ દેખાઈ આવ્યું અને પૂરતા પ્રમાણમાં આ પ્રમાણ અનુસાર બનાવેલા પ્રાદીપ્તિ ચંદ્રાબી રંગ ચટ્ટો.

હાલમાં કુલ નવેણ લાલ રંગ પ્રાદીપ્તિ રેશમો પર અક્ષરના માટે રા. રત્ન ઊન હોય તો ૮ તોલા લાખને, પહેલા યોડીક દિન કોટાકાદમાં યોડીકવાર સુધી બીજવ્યા પછી અંજનમાં ઘૂંટી લેવી તથા ૫ તોલા કાચીનીયલ અને પેન્સિલ દાર્દર, ૨૦ તોલા દિન-સ્પ્રીટ ૪૪ T.O. (ફેડેલવાળું) અને ૧/૪૨ ફલાવીન

સ્પ્રિંગ્સ પ્રવાહીના ઊનને સાધારણ ગરમી વડે રંગુ લેવાં.

(અપૂર્ણ.)

વાંચવા મધ્ય ન હતું. મેં તે પુરેપુરું વાંચ્યું, અહીં લગી કે તેમાંની અદિર-અપરો પણ વાંચી નાખી. તેમાં એક શેષ કોઈક સ્ત્રીએ આપેલ હતો જ, તેમાંથી કાપીને મેં મારી પાસે રાખી લીધી. તેમાં એ સ્ત્રીએ જણાવ્યું હતું કે, "કન્યાઓ સખધના બોધ પાઠો વાંચીને હું કંટાળી ગઈ છું. કેટલું સારું થતું ને કોઈ તેમના પતિયોને પણ એ પ્રમાણે શિક્ષામણ આપે કે:-

"લગ્ન પડેલાં સ્ત્રીઓની પ્રસંશા કરવી એક રવમાલિક વસ્તુ છે, પરંતુ લગ્ન પછીના તેણીના શુભગાન ધણીજ અગત્યતા ધરાવે છે, અને એજ લાભદાયક પણ નિવડે છે. ને આપની ઇચ્છા હોય કે ખાવા માટે રોજ-રોજ સાગ બોજન મળે તો, આપ ધર્મ-પતિની કેઈ પણ અગત બાબતોની ટીકા કરવી છોડો, તેણીના ગૃહ સંસારને તમારા વડીલોના સંસાર-શુભ સાથે સરખાવવાનું થકુ મોકો, અને જ્યારે જ્યારે તક મળે તો તેણીના કાર્ય-ક્રમ માટે ધન્યવાદ આપો. વારંવાર કહે અને પૂરવાર કરી આપો કે, તમે એક એવી પત્નીને સ્વીકારી છે ને પોતાની સુદરતા અને સદગુણોમાં એકજ અને અન્ય છે. બાલ નર્મ રંધાપા/હોય મા રોટલી બળી ગઈ હોય તો પણ તેણીને કપડા ન આપો; પણ એટલું જ કહે કે, આજે તેણીએ રાંધવામાં હર હમેશા મુજબની કાળજી અને હિતચિંતા દેખાડી નથી. તમે જોશો કે, તે પછી તમારી પતિ પ્રવાસ કરશે કે જ્યારે તમારી ઇચ્છા અનુસાર જ ખાવાનું બનાવે પછી બને તેમાં તેણીને કેટલાય કુખ સહન કરવા પડે. જ્યારે બને ત્યારે તેણી માટે બેઠની વસ્તુઓ ખરીદી લાવો, બહુજ હવે અને સ્નેહ

બંરી રીતે તેણી સાથે વાત કરે અને તેણીને દેખાડો કે તમે તેણી સાથે સુખ અને આનંદ ભરી દીવસો ગાળી રહ્યા છો.

“આપુંજ વર્તન દરેક પતિ અને દરેક પત્નિ હિંમત રાખે તો તેમનો મૃદુ સંસાર કદીજે દુઃખી અને નિરાશ ન થાય.”

શું તમે જાણવા માંગો છો કે પતિ સાથે કેવું જીવન ગાળી શકાય છે? આ એક બેદની હકીકત છે, જ્યાં તે જાણવાથી તમનેજ લાભ થશે. આ મારી પોતાની કલ્પના નથી પણ મેં એક સ્ત્રીને મોઢે સાંભળી છે. આ સ્ત્રીનો કોઈક એવા પુરુષ સાથે પરિચય હતો જેણે સેક્રડો સ્ત્રીઓના મન અને ધન ઉપર કાબૂ મેળવ્યો હતો. જ્યારે તેને પૂછવામાં આવ્યું કે, સ્ત્રીઓને આશ્ચર્ય અને તેમની ઉપર કાબૂ રાખવાનો ક્ષમાય શું છે, તો, તેણે જણાવ્યું હતું કે, આ તો એક સરળ વાત છે અને તે એ કે જ્યારે પણ કોઈક સ્ત્રી સાથે વાત કરતા હો ત્યારે તેણીનાજ સંબંધમાં વાત કરો. આજ રીતે પુરુષો માટે પણ ઉપયોગી નીવડે છે ઇંગ્લેન્ડના એક પ્રધાન-મંત્રી કહે છે કે, “કોઈ પણ શખ્સ સાથે તેના સંબંધમાં વાત કરશો તો તે કલાકો લગી સાંભળવાજ કરશે.”

તેથી, જો તમારી ઇચ્છા હોય કે લોકો તમારા તરફ ખેંચાય તો તમારે એ કર્તવ્ય હોવું જોઈએ કે, તમારા વર્તનથી દેખાડી આપો કે તમે તેને માનની નજરે જુઓ છો તેની કદ બૂઝો છો અને તેને મહત્ત્વા સમાન ગણો છો. એમાં પણ પ્રમાણિકપણ હોવું આવશ્યક છે. ચર્ચા કરવાનું છોડો.

હું, ‘સર રાસ સ્મિથનો મેનેજર હતો. યુધ્ધના ઝમાનામાં ઓસ્ટ્રેલીયા તરફથી પેલેસ્ટાઈનમાં તેમની નીમણૂક થઈ હતી. સુંદર યવા પછી મત્ર ત્રીસ દીવસમાં તેણે પૃથ્વીના ગોળાકાનો ચક્રાવે લઈ જગત-જનોને આશ્ચર્યમાં નાખી દીધા હતા. તે પહેલા કોઈએ પણ આ રીતે પૃથ્વીનો આટો માર્ચો ન હતો.

આ બાબતની ઘણી હોહા થઈ હતી. ઓસ્ટ્રેલીયાના રાજ્ય તરફથી તેને દોઢ લાખનો ઈનામ મળ્યો, અગ્રેજ સરકારે તે માટે ‘સર’નો ઇતિહાસ આપ્યો અને થોડાક દીવસ લગી તો તેના નામનો હોહાકાર મચી રહ્યો. તેના માનમાં એક પાર્ટી અપાઇ જેમાં મનેય આમંત્રણ મળ્યું હતું. એક જણે વાત-વાતમાં ‘જણાવ્યું’ કે:-

“કુદરત આપણા કાર્ય-ક્રમને સુધારી લે છે, આપણે ભલે તે ગમે તે રીતે ખરાબ કેમ નહીં કર્યું હોય.”

એણે કહ્યું કે “આ શબ્દો બાઈબલમાં ક્યાંક જોવામાં આવ્યા છે, મને વિશ્વાસ હતો કે તેની આ કલ્પના ખરી ન હતી. હું જાણતો હતો કે એ શબ્દો ક્યા પુસ્તકમાં હતા. મારી ઉપયોગીતા અને જ્ઞાનતા દેખાડવા માટે હું પણ તેમના વાર્તાલાપમાં ભળી ગયો અને તેની એ જૂલ દેખાડવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. તે પોતાની વાત પરજ ચોંટી રહ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે શેક્સ્પીયરના પુસ્તકમાં આ શબ્દો હોવા સંભવિત નથી. તેનું દહતા-પૂર્વક માનવું હતું કે આ શબ્દો ફક્ત બાઈબલમાંજ છે. આ વકતે એક વાર્તા-લેખક મારી જમણી બાજુએ અને એક મિત્ર ડાબી બાજુએ બેઠેલા હતા. મારા મિત્રે શેક્સ્પીયરના પુસ્તકે વાંચવા પાછળ પોતાનું જીવન ચુકારી દીધું હતું તેથી અને બન્ને જણાએ તેને લવાઈ નીચ્યો. મારા મિત્રે અમારી તકરાર સાંભળ્યા પછી મેં નીચેથી મારા પગને લાત મારી અને કહ્યું કે “બેશક, આ શબ્દો બાઈબલમાંજ છે.” ત્યાંથી પાછા ફરતાં મેં મારા મિત્રને પૂછ્યું કે, તમે જાણતા હતા કે આ શબ્દો શેક્સ્પીયરે લખેલા પુસ્તકમાંજ છે પછી શા માટે ના કહી? તેણે જવાબ આપ્યો કે, “હા, હું એ જાણતો હતો પરંતુ આપણે એક શુભ પ્રસંગસરના આમંત્રણમાં સદગૃહસ્થ તરીકે ગયા હતા. એવા મંડપમાં બેસી કોઈની સાથે નકામે વિરોધ કરવાથી શા લાભ? આપણે એ માટે હોંસી

આપી તેને એક વકતે સત્ય પુરવાર પણ કરી આપતે તો તેથી તેને શુ આનંદ મળવાનું હતું ? પછી શા માટે બાબત ઉપરજ તેની ન છોડી દઈ તેનેજ એ વાતની સાચતા જાણવાની આપણે તક ન આપીએ ? તેણે આપની પાસે અભિપ્રાય માગ્યો ન હતો, ન તો તેણે કોઈ સલાહ પૂછ્યો હતો પછી શા માટે તેની વાતનો વિરોધ કરવો ? અને ત્યાં લગી આવી તકરારથી દૂરજ રહેવું જોઈએ.”

મારો આ મિત્ર મરણ્ય પામ્યો છે. આજે તે, આ જગતમા નથી પરંતુ તેના એ શબ્દો મારા હૃદય-પટ પર કોતરાઈ ગયા છે. મને આવા બોધની ઘણીજ આવશ્યકતા હતી. મારી પુવાન અવસ્થામા હું એજ ટેવને કારણે મારા બાઈથી પણ વારવાર તકરાર કરતો રહેતો, જ્યારે કાયેજમાં ગયો તો મેં એવાજ વિષયો દલીલ અને ચર્ચા લીધા હતા, હું વખતો વખત એવા વાદ-વિવાદમા પણ ભાગ લેતો હતો હું જ્યારે ન્યુયોર્કમા હતો ત્યારે પણ એજ વિષયનો વિદ્યાર્થીઓમા પ્રચાર કરતો હતો અને એ વિષય પર એકાદ પુસ્તક લખવાની પણ મારી ઇચ્છા હતી. પરંતુ તે દીવસ પછીથી આજ લગી મેં જેટલા પણ વાદ-વિવાદ સાંભળ્યા, જેમા પણ ભાગ લીધો, તે પર ટીકા કાઢી અને તેના પરિણામજોવા તો, હું એવો અભિપ્રાય ધરાવું છું કે, કેટલેક ચર્ચામાં જીતવાનો માત્ર એજ એક ઉપાય છે કે તેમાં ભાગ લેનારમાં ન આવે એનાથી એટલાજ દૂર રહેો જેટલા કે મનુષ્ય કોઈ એવી આપથી બચવા ઇચ્છે. હરે હરે તકરારી વાતના હલ ટકા પરિણામ એવાજ આવશે કે જન્મે પક્ષકારો પોત-પોતાના મતનેજ ચોક્કસ અને સગીન સમજશે, એક પણ પક્ષ પોતાની કારને સ્વીકાર કરશે નહીં. તમે અને એવી તકરારમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરો પરંતુ તેથી તમે જીવન-સમ્રામ અને શોક પ્રિયતામાં તો નિષ્ફળજ થયા હશો. કારણ કે, જો તમે કાબજા અને દુર્બીલો આપી સામા પક્ષને કાર આપી હશે અને તેને મૂર્ખ બનાવ્યો

હશે તો તમને આનંદ થાય એ સ્વાભાવિક છે પરંતુ તેથી સામા પક્ષનું મારું નીચું થઈ જશે અને તેના સ્વમાનને એવો ધા લાગશે જેનો ઉપાય થઈ સકશે નહીં. તે તમારા વિનયથી હૃદય-મગ્ન અને હૃદય થઈ જશે કારણ કે જે કોઈ મનુષ્ય પોતાની ઇચ્છા વિરુદ્ધ અમુક બાબત સ્વીકારી લે છે તો તેનો અર્થ એ નથી કે તેણે પોતાના મત અને વિચારો બદલી નાખ્યા છે.

એક વીમા કુપનીએ પોતાના કાર્યકરો માટે નિયમ બનાવી લીધો છે કે, તેઓ ધરાકો સાથે કોઈ પણ બાબતમાં ચર્ચામાં ન હોય. વેપારીને એવી માયાકુટ અને દાખલા દલીલો સાથે સબધ નથી, ધરાકો સાથે માત્ર આપણા સ્વાધ અને મનોરથ સાધવા માટે દાખલા દલીલો કરવાથી તેમના મન ફેરવી શકાતા નથી.

આપરજેન્ડનો એક શબ્દ જે તકરારી તરીકે બહુજ જાણીતો હતો તે મારી પાસે કાંઈક શીખવા માટે આવ્યો આ પહેલા તે મોટર ક્લબ પર તરીકે કામ કરતો હતો અને ફક્ત એટલું જાણીતા માટે આવ્યો હતો કે તે પોતાની મોટર-સારીઓ વેચી શકતો ન હતો. તેની સાથેની વાતચીત ઉપરથી મને જણાયું કે, તે જે સોફ્ટને પોતાની મોટર વેચવા જતો, તેમની સાથે વાત કરવામાં પોતાના મન અને જીભ પરનો કાતુ બોલ બેસતો હતો. અગર કોઈ તેની મોટરમા કાંઈ બોલ ખામી બતાવે તો ઉત્તરતજ તેની સાથે તકરાર કરવા માગતો. ને તેનાથી છૂટો થતો ત્યારે કાંઈક અમોઝ શબ્દોનો ઉપયોગ કરતો રહેતો. આથી તે વેપારમા નિષ્ફળ નિવડ્યો હતો. મેં તેને પહેલી સુચના એ આપી હતી કે કોઈપણ બાબતમાં સામાવાળા સાથે તકરારમાં ઉતરવું નહિ બલકે તે જે કંઈ કહે તે ધીમે ધીમે સ્વીકારતાં જવું. આથી તેનું વેચાણનું પ્રમાણ વધ્યું છે, તેણે પોતાની રીતમાત બદલી નાખી છે. હવે કોઈ તેને કહે છે કે તમારી કુપનીની મોટરો સારી નથી તો

કહે છે કે “સાંભળો, ખીજ કપનીઓની મોટરો સારી હોય છે, તમે તેમની મોટર ખરીદશો તેમાં પણ નુકસાન તો નથીજ. તેને અનુભવી કારીગરો બનાવે છે અને સારા માણસો વેચે છે. આટલા શખ્સો તકરારી વાતાવરણ તંગ કરી નાખે છે. વિશ્વતા મંદ પડે છે એટલે તે “પોતાની મોટરમાં જે ખાસ ખાસ સગવડના સાધનો હોય છે તે, તેની સામે રજુ કરે છે. આજ પ્રમાણે જ્યારે પણ સામા પક્ષ સાથે કોઈક ખાતરમાં વિરોધ ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે, તે માટે દાખલા-દલીલો નહીં કરતાં તે સ્વીકારી લઈ, પોતાની ખૂબીઓ પણ એક એક કરી જણાવતો રહે છે. આ યુક્તિના પરિણામ લાભદાયક આવે છે. ધરાક તેની પાસેથી મોટર ખરીદવાનું સ્વીકારી લે છે.

કોઈકતું કહેવું છે કે “વિખવાદમાં ઉતરશો તો કોઈક વક્તો તમને વિજય અવશ્ય મળશે પરંતુ તેથી સામા પક્ષની શુભ અને સહાનુભૂતિની આશા રહેશે નહીં.” એવાજ ખીજ કોઈ શખ્સનું કહેવું છે કે, વાલ વિવાદમાં અલણ અને જક્કી સ્વભાષના મનુષ્યો કદીએ હાર સ્વીકારશે નહીં.”

ઇન્કમટેક્સના ખાતાના એક એક્સપર્ટ-નિષ્ણાંતે લગભગ કલાકેક સુધી ઇન્કમટેક્સ ઓફીસર સાથે ચર્ચા કરી. એમની તકરાર શ. ૩૦૦૦ની રકમ ઉપર હતી. એક્સપર્ટનું કહેવું હતું કે આ રકમ એવી છે જે કદી પણ વસુલ થઈ શકે તેવી નથી જેથી તેની ઉપર આવક વેરો લેવો નોંધ્યો નહીં. ઇન્સ-પેક્ટર એ વાત માનતો ન હતો. તે ધક્કો જ જક્કી અને સખ્ત મનોવૃત્તિનો હતો. તેની ઉપર ન દલીલોએ અસર કરી ન તો સંજોગોએ. વાત જેમ વધી રહી હતી તેટલીજ વિકટ પણ બની રહી હતી ઓફીસર પણ વધુ હચેંચાઈ રહ્યો હતો. એક્સપર્ટનું કહેવું છે કે, “મે તકરાર માંડી વાળવાનું મુનાસિબ ધારું તેથી ધીમે ધીમે વિષય બદલીને ઓફીસરની પ્રસંગીની ચર્ચામાં કરી. મેં કહ્યું કે

“જે શુંયવણ ભર્ષા અને અંગત્યના કામોના આપે વાજખી ચુકાદાઓ આજ સુધી આપ્યા છે તેમની સરખામણીમાં આ કામ બહુજ નજીવું છે. મેં ભલે ઇન્કમટેક્સને લગતા થોડા ઘણા પુસ્તકો વાંચ્યા હોય પણ, આપના અનુભવ સાથે મારી એ કેળવણી ટકર લઈ શકે નહીં. ગમે તેમ પણ તે માત્ર પોથીઓનું જ્ઞાન છે જ્યારે આપ તો એ પુસ્તકોના વ્યવહાર અને ઉડા અભ્યાસી છો. મારી ઇચ્છા છે કે આપના જેવી મતેષ કયાંક નોકરી મલી જાય તો સ્વીકારી લઈ કે જેથી કોઈક વધુ શીખવા અને સમજવાનું મળે.”

“મારાં આ શખ્સો સાંભળી ઇન્સપેક્ટર સાહેબ રહેજ ટાકા પડ્યા અને પોતાના અનુભવમાં આવેલા એક બે કેસો મને કહી સંભળાવ્યા. તેમણે આવા કામોમાં જે કાવા-દાવા અને પ્રપચ કરવામાં આવતા હતા તે વિષે લંબાણ ચર્ચા કરી. ધીમે ધીમે તેમનું વર્તન મિત્રતા ભર્યું બન્યું, તેમણે પોતાના કુટુંબ સંબંધમાં પણ કેટલીક હકીકતો જણાવી. જ્યારે હું છુટો થવા લાગ્યો તો તેમણે મને કહ્યું કે હું આ કેસની હકીકત ઉપર ફરી વિચાર કરીશ અને મારા નિર્ણયની ખબર આપીશ.

“ત્રીજે દિવસે આ ઓફીસર મારે ઘેર પધાર્યા અને જણાવ્યું કે, તમેએ પહેલાં જે ફાઈ બરીને મોકલ્યું છે, મેં તેનેજ લગભગ માન્ય રાખ્યું છે. ઇન્સપેક્ટર એ ખાતરમાં પોતાની મહાનતા દેખાડવા માંગતા હતા અને તેથીજ, જ્યારે એક પક્ષકાર તરીકે હું તેની ચર્ચા કરી રહ્યો હતો ત્યારે તેઓ પોતાની સત્તા અને અધિકારના ઓથમાં મારી ઉપર પોતાના વ્યક્તિત્વની છાપ બેસાડવા માટે મારી વિરોધમાંજ દલીલો આપી રહ્યા હતા પરંતુ જ્યારે મેં તેમની સત્તાને સ્વીકારી લઈ દલીલ કરવાનું પગનું મુક્યું તો તેમનો સ્વભાવ બદલાઈ ગયો અને મારી ઉપર દયા અને કૃપાઓ વરસવા માંડી.”

નેપોલિયનનો એક ખાસ નવકર તેની ધર્મ પત્નિ સાથે બિલિયર્ડ રમતો ત્યારે જાણી જોઈને હારી જતો. તે તેણીને ખુશ કરવા અને ખુશ રાખવા માંગતો હતો.

આપણે એ હકીકતોમાથી જોઈ ચકલ્ય કરવો જોઈએ. આપણે પણ આપણા આહડો, પતિઓ, પત્નિઓ અને એવાજ આપણા પીઠ સાથીઓ સાથેના સબધો વધારવા અને સગીન રાખવા માટે તેમની સાથેની ચર્ચાઓમા હાર મેળવવાના પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

ગૌતમ બુદ્ધનુ કહેવું છે કે “શત્રુઓને ધિક્કારવાથી શત્રુતા નાશ પામતી નથી પણ માત્ર માયાભર્યા શબ્દો અને ગ્રેમ ભાવ દેખાડવાથીજ દૂર થઈ શકે છે.” તેજ પ્રમાણે ગેર સમજુતીઓ ઉભી થઈ હોય ત્યારે ચર્ચાઓ કરવાથી તેમનો અંત આવતો નથી પણ શતિ, અને સમય સચકતા દેખાડવાથી તેમજ સામા પક્ષની લાગણીઓનુ માન રખવાથીજ તે દૂર કરી સકાય છે.

ત્રિકોને એક સમયે પોતાના એક ઝોરી સર્ને મોત્ર એટલા માટે ધમકી આપી કે, તે કોઈક નજીવી વાતમા પોતાના સાથી સાથે તકરાર કરી રહ્યો હતો જે મનુષ્ય જગતમા કષ્ટક કરી જવાની અભિલાષા ધરાવતો હોય તેની પાસે એટલે સમય નથીજ કે તે આવી નજીવી બાબતો તરફ લક્ષ દોરે અને ચર્ચામા પડે.

કોઈએ ખરજ કહયુ છે કે કુતરોને માર્ગ આપી ‘દેવુ’ સલાહકારક છે, જે તેના માર્ગમાં આડે આવેશો તો બંનવા જોગ છે કે તે લસવા માંડે અને કરડી પણ આંધ; અને તે પછી જો તેને મારી નાખવામાં આવે તો પણ તેના કરવાથી ચમકો મા તરત રૂઝાઈ જતો નથીજ.

દૂકામાં, એટલી વાત હમેશા વાદ રાજો કે કોઈ પણ બાબતની વિરોધી ચર્ચામાં નહીં ઉતરતાં અને ત્યાં સગી તેથી બચતા રહો. આમાંજ આપણે વિનય છે, એથીજ આપણે સફળ થઈ સકીએ છીએ.

★

કવિનાઇન નથી મળતી

તો

હબ્બે મેલેરિયા

કેમ નહીં વાપરીએ?

એ કવિનાઇનની માફી અસરથી નિરાશ હોઇ, તાવનો અચૂક અને અકસીર ઈનાજ છે કીમત ડઝન ૧ ના છે આના.

ધાવજુ વધારવા માટે

‘શીરકેટા’

તોલા ૧ ના છે આના.

દરેક ધરમાં હમેશા મવજુદ રહેવી જોઈતી દવાઓ—

- (૧) લીંબર અને હોજરીના દરેકા માટે—
હબ્બે કમિલ નવચાદરી ડઝનનો એક આનો.
- (૨) પાચન શક્તિ માટે—નખકે સુયેશમાની બ. ૩ ખામ તોલા ૧ નો એક આનો.
- (૩) હોજરીને શક્તિ આપી, આખા શરીરને ફાવડા પહોંચાડનાર—જવા રિશો જલીનુમ તોલા એકના ૧ આનો.
- (૪) પેટના બગાડ અને ગેસ માટે—
જવારિશો કમૂતી તોલા એકના ૩ પેમા.
- (૫) મરડા માટે બહુજ અસરકારક—
હબ્બે ચેચિશ મસીદી ડઝન એકના છ આનો.
- (૬) સોજા અને મારે માટે—હબ્બે ત્રિમાક [ચોટ-ગોલી (૮૭)] ડઝનના છ આના.
- (૭) સલેપ્રમ અને ખાંસી માટે—હબ્બે નખલદ જલીદ ડઝન એકનો એક આનો.
- (૮) જુસાબ લાવવા—ઈન્ડીસ્તે ત્રમાની તોલા એકનો એક આનો.
- (૯) ગુલકંદ—અસળી ગુસામના કુલુતુ નહ રવાઈટ રતલ એક ૭, ખાર આના
અ સિવાય સેકેટ દવાઓ અને વનરપતિયે જડીબુટીઓ વગવરદ માટે પુછો —
દવાખાતા સુધને સિલત (૨૭૭)
ચનીવાલા, સુરત.

[લેખક : રા. હીરાલાલ પટેલ]

કામર્સ - માલખું ઉત્પાદન તથા તેની નિકાશ એમ, બે પ્રધાન અગમમાં કામર્સને વહેતી શકાય. માલખું ઉત્પાદન ફેક્ટરીઓમાં કે ગૃહ ઉદ્યોગોમાં થયા પછી, તે જથ્થાબધ વેપારીને ત્યાં આવી, દુકાનદારોને ત્યાં જઈ, વાપરનારાઓના હાથમાં પોતાનું સુંદર સ્વાંગ શોભાવે છે. ઉદ્યોગવાળાઓ પોતાની પડતર કીમત ઉપર અમુક ટકા નફો ચઢાવી, તેમજ જથ્થાબધના વેપારી પણ અમુક ટકા નફો લઈ, દુકાનદારને બ્યાજખી નફો લઈ, વેચવા આપેશે; અને એજ જગ્યા વેચાણની ખરી હાડમારીની જગ્યા છે. વાપરનારના આંખમાં જ્યે તેવો મુશોભિત, ટકાવિ, સુંદર અને ગમવાને પોષાય તેવો એ માલ હોવો જોઈએ, અને ખીણ બાણુ તેના જેવાજ હરીદાઈ કરતા (પરદેશી કે નકલી) માલની સામે બજારમાં માથું ઉચું રાખી, ટકી શકે તેવો પણ હોવો જોઈએ. જે આ સિધ્ધાંતો પુરેપુરાં અને પ્રમાણિકપણે જળવાઈ હોય તો, દુકાનદારનું વેચાણ કરવાનું કામ ધણું સહેલું થઈ જશે.

માલ દુકાનમાં આવ્યા પછી તેને સારી રીતે સજ્જવે જોઈએ. કાચના શો-કેસોમાં, રસ્તે ચાલનારનું ધ્યાન ખેંચાય તેવી રીતે ગોઠવાવે જોઈએ અગર તો મોટા મોટા સ્ટોરમાં રસ્તા ઉપરની દેખાવ-ગારીઓ શો-વિન્ડો હોય તેમાં આંખના પલકારા મારતો માલ પોતાની જાતનું આકર્ષક રીતે પ્રદર્શન કરાવતો હોવો જોઈએ. જેથી રસ્તે ચાલના માણસો પણ તેને જોઈને સેવા લલચાય. ધરાઈ એક મહીના પછી સેવાની

ચીજને, આવી રીતે જે સજ્જવેલી હશે તો, એક મહીનો ધીરજ નહિ કરતાં તરતજ તે સેવા માટે દુકાનમાં જશે. એવી કાચની શો કેસો અને શો-વિન્ડોમાં માલની જાતો અવર-નવર દર અઠવાડીએ કે અઠરાડીયામાં બે વાર બદલાવી જોઈએ. દોટીગતી જગ્યા પર શરટીંગ, અને શરટીંગતી જગ્યા ઉપર, જે જન્માસ્ટમીના તહેવાર આવ્યા હોય તો બચ્ચા રાજી ચાય તેવા રમકડા, અને તે રમકડાની જગ્યા ઉપર સ્ત્રી-સૌંદર્ય-વર્ધક સામગ્રી, એમ, જન જાતની વસ્તુઓ વારાફરતી ત્રણ-ત્રણ દીરમને અંતરે સોફોને જેવાની મળતી હેવાથી સોફોની પણ આવ-જા વધશે. એવા સ્ટોરોમાં કે દુકાનોમાં ખરીદવાની વૃત્તિ વગર જેવા ખાતર પણ જવાનું દિલ થાય અને કઈક ખરીદવા પણ લલચાય શોરમમાં દુસેરીગ ઉપર જગ્યા વધારાની હોય તો, તીચે સારી સેનજ કે મલીચો, પાથરી, રોજની વપાશતી ચીજોને માંડણી બનાવી ગોઠવવી જોઈએ. બચ્ચાને માટે પાંચ રૂપીઆનું ફરાકનું કપડું સેવા આવનાર માલની સજ્જવેથી અજાઈ જઈને બચ્ચા માટે પચાસ રૂપ્યાની જ બાગાડી પણ લઈ જશે. તેમજ તહેવાર નજીક આવતા ગમડા પણ પાંચ દશ રૂપ્યાના લઈ જાય તો નવાઈ નથી.

ઝાહિરનાત-ખીણુ એક અગ વેચાણ વધારવા માટે જાહેરાત છે. ને બપોરોની જાહેરાત કે દીવાસો ઉપગ્ના મેટા મેટા લખાણો અગર તો શહેરની વચ્ચે મેટા જમીયા અગર તો એવી કોઈ પબ્લિક જગ્યા ઉપર મેટા મેટા પાટીયાઓ ઉભા કરી જાહેરાત કરવાની છે.

એમાં પહેલા વર્ગની જાહેરાત કરતી છે, ન્યારે બાકીની બધી સ્થાપી છે, અને તે જવારે જનતા તે સ્તરેથી પસાર થાય છે ત્યારેજ કદાચ વચાચ છે પહેલા વર્ગની જાપાની જાહેરાતો તો પશ્ચિમના દેશોમાં અને તેમાં ખાસ કરીને અમેરિકામાં તો હદ કરે છે ત્યાંના વેપારીઓ વિવિધ રગીન ચિત્રો, કાઢુંનો તેમજ સાંશ શોભાવમાન કપડાં પહેરાવી સરખસે કાઢે છે. દર વરસે કઈક હજારો ઈંગ્લીશ જાહેરાત ચાલુ નામાફિન પેપર તેમજ મેગેઝીનોમાં આપીને અમેરિકા તેમજ આખી દુનિયામાં જાહેરાત કરી પોતાનો માન દુનિયાભરમાં વેચે છે જેને માટે કેનવામરો હોતા નથી પણ ઓરડર સેવાવાની ફક્ત આપીએજ હોય છે

વેચાણ વધારતી જાહેર ખબરની પેઢીઓ ઉધ્ધૃત કોન્ટ્રેક્ટ લે છે કે, જો છ માસમાં ૩૫૦૦ વેચાણ થાય તો અચૂક હજાર ડોલરનો કન્ટ્રેક્ટ કરે છે અને તે સુખ આખી દુનિયામાં

તત્તુ ચક્ર ગતિમાન કરે છે એન્ડરઝ લીવર સૉલ્ટ, વેલ્ટરબીઝ કંપાઉન્ડની દવાઓ એન્ડીપ્રોજેક્ટીવ હાર્પિસ કુડ-રુટ્ક ટીન ટ્રેપમેન-સુષ વીગેરેના જવનત નમૂના છે માન બનારમાં ચાલુ હેના ખતા પણ લીપન ચક્રા જેની મીનો પણ ત્રિવિધમાં બુસર્ફિન નામ તેથી જાપામાં જાહેરાત ચાલુ રાખે છે માવની ખુદ ઉપયોગિતા મિલાય, તારવણી કરતા એમ જાણીએ કે મન નિકા-કોલો કે વેચાણ-વધારાની મજૂરી નવે સુખ કરી શકાય માન માટે જાગતી જાહેરાત ૩૦ ટકા સેન્સમેનેની સુદામ અને

એશીસીઅન્સી ૩૦ ટકા

માનની સગતા ૨૦ ટકા

રેટર કે કુડનની લેક-વાયકા ૨૦ ટકા

૧૦૦ ટકા

અને યાદ આવતા લખવા લખાઈ છુ કે, માન નહોતો ખતા પણ એન્ડરઝ લીવર સૉલ્ટ,

કીમતી હુનર ઉદ્યોગો

કોણ નથી જાણતું કે બીજાની નવરત્રી અને તાબેદારી કરવા પોતાનો સ્વતંત્ર વેપાર ખૂલવો વધુ નફાવત હોય છે ?

સેકડો રૂપિયા ખર્ચતાય ન મળી સકે એવા કીમતી હુનરોની સમૃદ્ધિ માહિતી દેને તમને થોડાક આનાના ખર્ચે=વચલામ મુકત મળી સકે છે આ રહી થોડાક હુનરોની યાદી (પુરી યાદી માટે ૩૮ પાનાનું સુચિપત્ર સંસ્કૃત મળેલું)

હુનર્ કીમ-ધોખી-પ્રવૃત્તિ/કિલા હુલાઈકામની સમૃદ્ધિ અચિત્ર વિગતો પૂર્ણ કદીનિગના મોખા લેખ સહિત અંક ૧૮ અને ૧૧૩ મો

કી. ૮ આના

હુળી હુછણા-Dustless Duster ખતાવવા અંક ૮૪ મો કી ૪ આના

નકલી ચાદી-ખતાવવાના ૨૨ તુરખાઓ અંક ૧૦૫ મો કી ૪ આના

નકલી જીવેરાત-નકલી હીરા, મોની, લસણિયા, અકીક વ. વ ખતાવવાના પ્રયોગો અંક ૧૨૭ મો કી ૪ આના

નકલી મીઠું-ખતાવવાના પ્રયોગો અંક ૧૨૫ મો કી ૪ આના

નકલી સોનું-કીમીયા અર્થાત 'કુમીક' ન એલ્ક ખતાવવાના ૧૫ પ્રયોગો અંક ૧૦૮ મો, કી ૪ આના

નકલત ઉદ્યોગો-લગભગ બે ૩૫૦ જેટલા ઉદ્યોગ વ્યવહાર નકલત ઉદ્યોગોનો પરિચય અંક ૯૬ અને ૯૭ મો કી. ૮ આના

નમક અર્થાત મીઠું-ખતાવવા અંક ૭૯ મો કી ૪ આના

ન્યુસ એજન્સી-જાપા વેચવાના નફાવત ધંધાની માહિતી અંક ૮૯, ૧૩૧ અને ૧૩૨ મો કી. ૧૨ આના

(જુઓ પાનું ૩૦૩ મે)

અને હન્ટલી પામર બિસ્કીટવાલાએ છાપામાં જાહેરાત કર્યાં જાય છે, જેથી લગાઈ પછી પણ બજારમાં તેમના નામો નિશાન કાયમ રહે. આ 'છાપાની' જાહેરાતનું એક સારામાં સારૂ પ્રમાણ પત્ર છે. તેવીજ રીતે કેટલાક વખતથી પીઅર્સ સોપની જાહેરાત છાપાઓમાંથી બધા યતાં અને તેના જેવા બીજા સાબુઓ મલતા હોવાથી 'પીઅર્સ સોપ' હવે બજારમાં ભૂત-બાળની છાપા-રૂપ-જેવેજ રહી ગયો છે. જનતાને મોઢેથી જે નામ હમેશાં સંભળાયા કરતુ હતુ તે 'ગ્રાંડ કાલનું' નામ જેવું થઈ ગયું છે. મોટર-બસો સુશોભીત રંગી તે ઉપર માલની જાહેરાત લખી હેન્ડબીલ અને સેમ્પલો શહેર-શહેર અને ગામે-ગામ-વહેંચવામાં પણ આવે છે, અને સીનેમાઓમાં સ્લાઈડો દ્વારા જાહેરાત કરે છે. કોઈ કોઈ વાર પ્રદર્શનો બરાબ છે, રંગૂનના 'વોટ્સન એન્ડ સન્સ લીમીટેડ'ના સ્ટોરની મને ખબર છે કે, તે દર મહીને એક દીવસ ફી દીવસ રાખતો હતો, ને મહીનો પસાર થયા પછી, લોટરી મારફત તારીખનો નંબર ખેંચી ફી દીવસ જાહેર કરી તે દીવસના વેચાણના બધા પૈસા કેશ-મેશમાં પાછા લઈને ધરાકોને પાછા આપી દેતો; ક્યો ફી દીવસ નીકળશે તે નહીં કહી શકાય તેથી દરરોજ ખાસ ધરાકોને ખસારો કાયમ રહેતો હતો. અને એવી રીતે મહીનાના છઠ્ઠીસ દીવસના વેપારમાં એક દીવસના વેપારના બધા પૈસા ધરાકોને પાછા આપી દેતો, જે કુલ વેચાણના ચાર થી પાંચ ટકા થાય. પણ આવી ખેંચાણકારક અને ખર્ચાળ સ્કીમ માટે ચાલુ નફા દરતા ૧૨૫ ટકા વધુ નફો સ્ટોર લેતો. માલની નિકાસ પણ વધુ પ્રમાણમાં થતી જેથી ખરીદી વધુ પ્રમાણમાં રહેતી અને સસ્તા બાવે માલ મલતાં બેવડો નફો કરવા શક્તિમાન થતો.

સેક્સમેન

ગ્રેપેજેન્ડાની અને માસ વેચાણ વધારવાની આ-તો બધી નિર્જીવ વાત કરી, પણ તે બધા પાછળ સજીવ સુત્ર-ધાર તો સ્ટોર કે દુકાનનો

(પાના ૩૦૨ થી આગળ)

નવિન હિન્દી ઉદ્યોગો-લગાઇને કારણે હિન્દમાં શરૂ થઈ સફતા-થઈ રહેલા સેક્ટો નવા ઉદ્યોગોનો સટિક પરિચય. અંક ૧૨૪, ૧૨૫ અને ૧૩૬. મો. કી. ૧૨ આના.

હાની પુણના ધંધાઓ-પાંચસો રૂપિયાથી ઓછી પુણમાં મદિને રૂપિયા ૩૦ થી ૪૦ થી વધારે રૂપિયા કમાઈ શકાય એવા બાર વ્યવહાર ધંધાઓ. અંક ૮૯, ૯૧, ૯૨, ૯૪ અને ૯૫ મો. કી. રૂપિયા સવા.

નાગરવેલના પાન-વાવેતર સંબંધી. અંક ૧૧૬ મો. કી. ૪ આના.

નાનખટાઈ-બનાવવા વિષે. અંક ૩૫ મો. કી. ૩ આના.

નારંગી-રોપણી વિષે. અંક ૮૧ મો. કી. ૪ આના.

નાળિયેરી-વાવેતર અને તેની બનાવટો. અંક ૩૬ અને ૮૫ મો. કી. ૭ આના.

નિકલને ઢાળ-પુરેપુરી માહિતી. અંક ૧૩૫ મો. કી. ૪ આના.

નિયોન નામ-પાટિયા-Neon Sign બનાવવાની માહિતી. અંક ૧૨૪ મો. કી. ૪ આના.

નેતર કામ-કારીગરી અને ધંધા વિષે ખાસ લેખ. અંક ૧૩૪ મો. કી. ૪ આના.

નોલકોલ-રોપણી વિષે. અંક ૧૨૧ મો. કી. ૪ આના.

પટાળાં યુજાતી અનેખી વણાટ-કારીગરી. અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના.

પમરા ઉપર છાપ કામ-અજબ જેવી પદ્ધતિ. અંક ૮૪ મો. કી. ૪ આના.

પતરાના ડાખા-બનાવટ અને ઉદ્યોગની સંપૂર્ણ વિગતો. અંક ૧૨૬ અને ૧૨૮ મો. કી. ૮ આના.

(લુઓ પાનું ૩૦૪)

સેક્સમેન છે. જેને માલ સારી રીતે સમજતાં પણ આવડે છે તેથી તે નિશ્ચય માલમાં પણ પોતાની તરફ આકર્ષવાની પ્રેરણારૂપ આત્મા મુકે છે, તેમજ આવનાર ધરાક પાંચ રૂપીઆને બદલે પચીસ રૂપીઆનો માલ ખરીદી સતેષ પામી, જરૂર પડે તો બીજી વાર પણ આવવાની બહી લાગણી તે સ્ટોર કે દુકાન પ્રત્યે દર્શાવે તો નય છે ત્યારંજ ખરી દુકાનદારી ચમ કહેવાય. સ્ત્રી સૌદર્ય આમથી અમર તો સ્ત્રી ધરાકોને માલ વેચવામાં મેક્સ-ગર્લ વધુ ઉપયોગી નીવડે છે, કારણ કે તે સ્ત્રીઓનાં દ્રષ્ટિબિંદુને સમજવા સક્તિમાન હોઈ, તેમને પુરતો, સતેષ આપી શકે છે.

ખાસ અને મધ કરતાં પણ વધુ મિહાસ ધરાવનાર સેક્સમેનની જીર્ણ છે. અને તે શુધ્ધ દરેક સેક્સમેને ફળવલોજા જોઈએ. તેમજ એડીકેટ. સમ્પના અને મુદ્રાક પણ તેમાં પૂરતા હોવા જોઈએ. ખત અને ધરાક ઉપરનો નિશ્વાસ તેમાં મોટો ભાગ ભજવે છે. ધરાકને પદર ચીજો બનાવી, આથી કલાક બોટી ચલાવતાં પણ સેક્સમેનના મોઢા પર જરા પણ આંતી કે કટાણો અને શ્રમની લાગણી ઉદભવતી નથી અને ધરાક એક નહિ તો બીજી કોઈ ચીજ ઝરૂર લેય છે તે પોતાના માલના ધરોગાન માત્રો માપ બતાવે તો, ધરાક પણ જરૂર અર્ધા પોણા કલાકને ગાંઠે કાંઈને-કાંઈ લઈનેજ દુકાન બહાર નીકળવાનો. જો કે એવા ધણા ઓછા કિસ્મા અને છે પણ જરૂર બને છેજ, અને એવા વખતેજ દુકાન કે સ્ટોરની કામત પણ અકામ છે. કદય સેક્સમેન કંટણી જાનિ માલ બનાવવામાં નીરસાહ ચર્ષ નય તો, અર્ધા કલાકની મિહનત પર પાણી ફરી વળશે, ધરાક માલ લીધા વગર જશે, અને બહાર પોતાના મિત્ર-મંડળમાં વાત નીકળનાં કહેશે, "જરા દો, એ વાતમાં કંઈ કસ નથી, હું તે દુકાને ગયો હતો, આ ચીજ તે ચીજ એમ દય-બાર ચીજ જોઈ તેમાં તો સેક્સમેનનું મોટું હિવજ પીધા જેવું થઈ ગયું" અને મારે

(પાના ૩૦૩ થી આગળ) ;

પતરાની સ્લેટ-કેમ બને છે ? અંક ૩૮ અને ૧૧૯ મો. કી. ૭ આના.

પતંગ અને માંજો-બનાવટ અને વેપાર. અંક ૯૬ મો., કી. ૪ આના.

પનીર-બનાવવાની પદ્ધતિ. અંક ૪૮ મો. કી. ૩ આના.

પપૈયા-વાવેતર અને ગુણદોષ. અંક ૫૦, ૧૨૧ અને ૧૩૬ મો. કી. ૧૧ આના.

પરબીકા-બનાવવા અને વેચવા. અંક ૪૮ મો. કી. ૩ આના.

પરવળ-રોપણી વિષે. અંક ૯૩ અને ૧૦૦ મો. કી. ૮ આના.

પર્લ એરા-બનાવટ. અંક ૧૪૦ મો. કી. ૪ આના.

પ્લાઈવુડ-તેની બનાવટ અને ઉપયોગ. અંક ૮૨ મો. કી. ૪ આના.

પ્લાઈવુડનું ફર્નિચર-બનાવવાની મહિતી. અંક ૧૨૬ મો. કી. ૪ આના.

પ્લાસ્ટર ઓફ પેરિસ-બનાવટ વિષે. અંક ૪૭ મો. કી. ૩ આના.

પ્રવાહી ગુલકોસ-બનાવટ વિષે-અંક ૧૧૬ મો. કી. ૪ આના.

પ્રવાહી સાબુઓ-બનાવવાની સચિત વિગત. અંક ૬૪ મો. કી. ૪ આના.

પ્રવાહી સોનું-ચીનીકામ, બગીચો વ. પર સુન્દરી ચિત્રકામ કરવા માટે વપરાતા સિક્કા ગોઠા કિવા પ્રવાહી સોનાની બનાવટ. અંક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

પાચક દવાઓ-પાચનશક્તિ વધારનારી પ્રકાર પ્રકારની દવાઓના પ્રયોગો. અંક ૧૩૨ મો. કી. ૪ આના.

(સુઓ પાનું ૩૦૫)

જે ભેવું હતું તેની પસંદગી કર્યા અને કંઈ પણ લીધા વગરજ પાછા આવવું પડ્યું.”

આ વાત વધુને વધુ ફેલાય તો, બહારની જનતામાં તે સ્ટોર કે દુકાનની પ્રેસ્ટીજ કીમત ઘટે, અને પ્રેસ્ટીજ ઘટતાં વેચાણ ઘટે; માટે સેક્સમેનોને પસંદ કરતી વખતે આવા ગુણો માટે ખાસ કાળજી રાખવી ઘટે. જ્યાં જ્યાં સેક્સમેનો ભૂલ કરે ત્યાં ત્યાં સેક્સ મેનેજરે સુધારો કરાવવો અને પોતાનો સ્ટોર કે દુકાનને દિન પર દિન પ્રગતિના પંથે આગળ ધપાવી વેપાર વધારવો, કે જોથી ભવિષ્યમાં ઉત્પાદન પણ વધારવાની ફરજ પડે, અને આખો દેશ આર્થિક શક્તિ વધારી શકે. એથી જો ઉલટી વાત જનતામાં પ્રસારે અને સેક્સમેનની ઓફી-શીયન્સી, ધરાકોને સતોષ આપવાની શક્તિ, પગેરના વખાણ ચાપ તો તો, બેરાક ભવિષ્ય માટે તે સ્ટોર કે દુકાનની જીવંતી જાહેરાત છે. જે જાહેરાત રાજ્ય કર્તા કે મહાન પુરોગાના એપોર્નન્ટમેન્ટ લેટરો કરતાં પણ જોડેદાર છે. ખીન્ટું આપણા માલના વખાણ કે તેની વિશિષ્ટતાની વાન કરતાં ખીન્ટ હરીફ માલને હલકો પાડવા કોશીશ કરવી નહિ જોઈએ. અને જને ત્યાં સુધી તો તેવા માલનું નામ પણ જીમ ઉપર ન લાવવું જોઈએ. હરીફ માલને હલકો પાડવા જતાં માત્ર ખરીદનારના મગજ પર એક નવી રકમની લાગણી પેદા થશે, એને તે કદાચ હરીફ માલ જોવા બાતર પણ આજે લેવાનો માત્ર કાલ ઉપર મુલનવી રાખતાં આજનો ધરાક અનિશ્ચિત કાલ ઉપર જશે જે લગભગ વેચાણ ગુમાવ્યા જેવું ધણી વખત થાય છે.

હવે એક વેપારીનો અભિપ્રાય ઠાંકીશ:—
આલીસ વર્ષના વેપારના અનુભવ પછી અત્યારે ૧૫૦૦ માણસોને કામે લગાડી રહેલ એક કાર્પેશન સફળ વેપારીએ પેનના માણસો પાસે પૂછ્યું કામ લેવા નીચે મુજબના નિયમો બનાવ્યા છે અને તેનું પાલન કરે છે. અને સાચું કહે છે કે, મારા માણસોને હું જેવા માનની

(પાના ૩૦૪ થી આગળ)

પાંઉ કિંવા નાન-બનાવવાની પદ્ધતિ. અંક ૧૨૩ મો. કી. ૪ આના.

પિત્તળ-બનાવના સેંકડો તુરખાઓ અંક ૧૦૩ અને ૧૦૬ મો. કી. ૮ આના.

પિપરમિન્ટ-વનસ્પતિની રોપણી ત્યા તેનું તેલ કાઢવું. અંક ૯૪ મો. કી. ૪ આના.

પિપરમિન્ટ-બચ્ચાઓના ખાવા માટેની પિપર-મિન્ટો બનાવવી. સચિત લેખ. અંક ૧૨૯ અને ૧૪૪ મો. કી. ૮ આના.

પીચ-કિંવા આધુના વાવેતરની માહિતી. અંક ૧૧૯ મો. કી. ૪ આના.

પુટાના બાકસ-બનાવવા મંબધી. અંક ૧૧૨ મો. કી. ૪ આના.

પેઇન-કિલર-દરેક પ્રકારના દુખ દર્દ પર ઉપયોગી જગ વિખ્યાત દવાના ૭ તુરખા. અંક ૯૩ અને ૭૩ મો. કી. ૮ આના.

પેઈન ધામ-ધામ અને કીમના ડ્રગ્સનધે પ્રમાણ ભુત પ્રયોગો. અંક ૫૦, ૬૬ અને ૧૧૪ મો. કી. ૧૧ આના.

પેન્ટ દવાઓ-પાંચ પાંચ રૂપે વેચાતી પણ આના બે આનામાં બનાવી સકાતી લગભગ ૬૨ જેટલી પેન્ટ દવાઓના ગુપ્ત અને અણુમેલ પ્રયોગો. અંક ૯૫, ૧૦૦, ૧૦૨, ૧૦૬, ૧૨૩ અને ૧૩૩ મો.

કી. રા. ૧-૮-૦

પ્રેન લેડકરો-બનાવટ અને કારખાનાનો અંદાજો. અંક ૯૩ મો. કી. ૪ આના.

ઓહરે સાફન પેસા મોકલી આપો. નાની રકમના ઓર્ડરનું વી. પી. કરવા નથી. ‘ક્રમ ૨’ એકાદ રૂપાવ ખર્ચે દિનમાં મુખાફ છે, પણ વી પી. થી મનાવાય તો તેને ખર્ચે મહાકને ચિરે જીલો પડે ન.

ક્રમ ૨ ઓફિસ, સેલ્ફામરવાડા,

દ્રષ્ટીથી જોઈશ તેવાજ માનની દ્રષ્ટીથી તેઓ મને જોશે.

૧. પૂરતા પગારો આપવા.

૨. નોકરોની નોકરી કાયમની છે એવો વિશ્વાસ નોકરોના હિતમાં ઉત્પન્ન કરવો.

૩. નોકરો વધુને વધુ ચાલાક બને તેમ તેમને કેળવવા.

૪. જ્યારે જ્યારે તેમના કામકાજની બાજબી તારીફ કરવી મટે ત્યારે ત્યારે તારીફ કરવી.

૫. અસાધારણ કામનો ખર્ચો આપવો.

૬. વેપારની અગત્યનાં માણસોને માથુ મારવા દેવું નહિ.

આ સિવાય પણ વેપાર-ઉદ્યોગના સફળ સચાલન માટે મુખ્ય એક કાર્યદક્ષતાથી કાર્ય કરી શકે તેવી એમ્પ્લોયર્સ કોમર્સ જેવી સંસ્થા પણ હોવી જોઈએ જે સરકાર સાથે તેમજ બીજી કોઈ પણ સંસ્થા સાથે જે કંઈ આદીધુટી હોય તે સામે પોતાના યશોગાન ગાળા વગર સફળતાથી આદીધુટીને ઉકેલ કરવાની પોતાની ફરજ સમજી તે દિશામાં સફળતાથી કામ કર્યું જાય અને માનના ઉત્પાદન અને નીકાસને દર વર્ષે આગળ ધપાવે તે સિવાય 'સપ્લાયર્સ એસોસિએશન' કે 'સેઈલ એસોસિએશન' પણ હોવા જોઈએ જે, ઉત્પાદકો અને નીકાસ કરનારની વચ્ચે કામકાજ કરે ઉત્પાદકો પોતાનો માલ તેવી સંસ્થા જોડે સોપે છે અને તેની ઉપર ખરીદ કોમિશન ૭૦ કે ૮૦ ટકા તેવી સરકાર પાસે એડવાન્સ મેળવે છે. જેથી પોતાની ફેક્ટરીઓ આડુ રાખી શકે છે એવી રીતે વેચાણ કે સપ્લાયર્સ સંસ્થાઓ અમુક ટકા કમીશનથી ફેક્ટરીનો માલ દેશ પરદેશ મોકલીને એ માલની નીકાસ કરે છે. એવી સંસ્થાની આર્થિક સગીનતાની ખાસ જરૂર છે જેથી તેવી સગવડ ફેક્ટરી વાળોને આપી માલ બહારગામ નીકાસ કરી શકે અને આજના મુશ્કેલના પ્રશ્નો ઉકેલ આવી શકે ઉધરાણી.

જેવટમા માલના વેચાણ પછી તેના પૈસા વસૂલ કરવાની બાબતમાં એક ખાસ મહત્વની

બાબત પર ધ્યાન યેચવા જેવું છે. ટ્રેક એસોસિએશન કે, એમ્પ્લોયર્સ કોમર્સમાં એવું એક ડીપાર્ટમેન્ટ પણ હોય છે જે તે ડીપાર્ટમેન્ટમાં વેપારીઓ કે ફેક્ટરીવાળાઓ કે સેલ્સ-એસોસિએશનવાલા જે કંઈના બીજો વસૂલ થઈ શકતા ન હોય અને જે લખી વાળવા જેવા હોય તે મોકલી આપે છે, તે બીજો ઉપર અમુક ટકા કમીશન બંધ કાયદેસર વડાધોની સહાયતાથી બીજો વસૂલ કરી આપે છે તેમજ દર મહીને તેવા દેખાડાલુ લીસ્ટ પોતાના મેમ્બરોમાં ફેરવવામાં આવે છે. જેથી ભવિષ્યમાં એવા કાળા લીસ્ટવાળા સંખ્યાની બાકી બધ યઈ જાય અને બીજા વેપારીઓ ઉપર આપતા પહેલાં વિચાર કરે, નહિ તો આજે આ દુકાન, કાલે પેવી દુકાન, એમ અવરનવર અહીં તહીંથી માલ લઈ જઈ વેપારીઓની નાની મોટી રકમો છુટ્ટી દેવામાં એવા બેંક લીસ્ટવાળા સંખ્યા સફળતા પ્રાપ્ત કરી જાય તો નવાઈ નથી.

— એમ્પ્લોયર્સ કોમર્સમાંથી

હોલસેલ માટે લખો :

હાઇમિયાં અપ્પુલ્લાહબાઈ

રાપીઓ, દેખીયરી અને છત્રીઓના વેપારી.

૪ કાલુપુર, જોડાંજશાહ પોરની ચોળ,

અહમદાબાદ.

TELE } Add ISLAM BROS.;
Phone No 2426.

જંતુનાશક દવાઓ

[માહે નવેખરના અંકથી ચાલુ]

ગયા અંકમાં થોડીક ધૂપ આપનારી
દવાઓના પ્રયોગ આપી ગયા તેજ 'વિષયમાં
આગળ વધીએ.

હરેને તેમના દરમાંથી નસાડવા તેમજ
ચાંચ દૂર કરવા માટે લીમડાના પાંદડામાં થોડીક
ગંધકની બૂકી મેળવી ખીડીની જેમ કાગળમાં
લપેટી-બાંધી બનાવી, એક-એક સળગાવીને
દરમાં ચૂકવાંથી પણ સારી અસર થાય છે.

જૂં મારવાની દવા.

એ માટે ટંકનખારનું પાણી જે, ૫ ટકા
ટંકનખાર નાખીને બનાવવામાં આવ્યું હોય તે
પણ ઉપયોગી જણાયું છે. તેમજ નેપથેલિન
બોક્સ (કામરની ગોળી) પણ ખારીક દરીને
થોડાક ઘાસતેલમાં ઠંડીજ હાલતમાં ઓગળાવી
લીધા પછી, તેમાં કોઈક પુરાબૂદાર વસ્તુ
ઘાસતેલની ફર્ગ ધર કરવા માટે મેળવીને
બે ત્રણ વાર લગાડવાથી પણ જૂંઓ મરી
જાય છે.

એજ રીતે લીખોડીનું તેલ કે એ તેલનો
બનાવેલો સાબુ પણ એ માટે ઉપયોગી છે.

માંકડ દૂર કરવાની દવા

ચેટ્રોલની બનાવટ, ઘાસતેલ, ઓઇલ
પેનીરોયલ અને ટરપેન્ટાઇન છાંટવાથી માંકડ
મરી જાય છે તેમજ નાસે છે. ગંધક બાળવાથી
પણ નાશ થાય છે. પરંતુ ગંધકનો ધુમાડો
શ્વાસમાં લેવાય તો હાનિકારક નીવડે છે તેવું
ખાસ ધ્યાન રાખવું.

માંકડ દૂર કરવા માટે છાંટવા માટે પ્રવાહી
બનાવવાને એક પ્રયોગ નીચે મુજબ છે.

ધાસનેલ	૧૦ રતલ
ટરપેન્ટાઇન	૦૮ "
ઓઇલ પેનીરોયલ	૧૦૦ ઓસ

ત્રણે ચીજોને સારી રીતે મેળવી બાટલીમાં
મરી રાખો. પિચકારી થા પંપ વડે આ પ્રવાહી
છાંટવાથી માંકડ મરી જાય છે. ઘાસતેલને
બદલે ચેટ્રોલ પણ વાપરી સફાય છે. બચ્ચરો
મારવા માટે જે ચીજો ઉપયોગી છે તેજ
માંકડ માટે પણ ઉપયોગી છે. ઓઇલ પેનીરો
રોયલને બદલે યુક્લિપટસ પણ કામ આપી
સકે છે.

માખીઓ વગેરે માટેના પ્રયોગો.

કાગળ ઉપર કોઈક ચિકાસદાર વસ્તુ લગાડી
ખુલ્લી સુકાવાથી માખીઓ અને ઓવાજ
જંતુઓ તે ઉપર ચેટીને ત્યાંજ મરી જાય
છે. એવા કાગળોને "ફ્લાય પેપર" કહે છે. એ
ફ્લાય પેપર બે કાતના અને છે—એક ઝેરી
બીજા સાદા. એના થોડાક પ્રયોગો આ રહ્યા.
ઝેરી માટે.

(૧)

સફેદ સોમલ	૧ ઓસ
ખાંડ	૧૦ "
પાણી	૧૦ રતલ

(૨)

કોબાલ્ટ ક્લોરાઇડ	૦૧ રતલ
ખાંડ	૦૧ "
પાણી	૦૧૦ ઝેલન

પાણીને સ્કેન ગરમ કરી તેમાં બીજી
ચીજો સારી રીતે મેળવી લો, અને એ પાણીમાં
જ્યેસ્ટોઈન પેપરના ટુકડા બીજવી એમને સુકી
કામમાં લો. આ કાગળો ઝેરી હોય છે. બાખ
બેસે છે અને કાંઈક ખાધને ઉડી જાય છે
અને જે કાંઈ તે ખાધે છે તે, તેમનું જીવ
લેવા પુરું હોય છે.

૩૨ વિનાના

(૧)

મોરડીયુ તેજ ૦૧ રતલ
બેરજી ૦૧ "

મોરડીયુ ૩૨ બાગ
જસદ ચૂનો ૩૨ "
પાણી ૨૪૦૦ "

ગરમ કરીને બેરજી ઓગળી નખ ત્યારે ટીનના ડબ્બામાં ભરી રાખો. સોખડની ચીપ કે કાગળ ઉપર પાતડું પાતડું લગાડીને માખીવાળા રમમા ચુકી દો. યા ટાગી રાખો. થોડીવારમાં તેની ઉપર માખો બેસવા લાગશે અને મરી જશે. આ પ્રયોગમાં બે થોડુંક મધ કે ખાંડ સાથે સેવાય તો વધુ ઉપયોગી થશે.

કીડીઓ દૂર કરવાની દવાઓ.

ગધક, ઘાસતેલ, ટરપેન્થર્ન, મરક્યુરી-લોસન (૨૦ ગ્રેન પાણીમાં દ્રવ્ય એક ઓસ નેટલી દવા પૂરતી થશે) વગેરે ચીજો કીડીઓ મારવા માટે ઉપયોગી છે. એ ચીજો કીડીઓ પર નાખવાથી તે મરી નખ છે. કાર્બન બાય સલ્ફાઈડના ઘોણા ટીપા કીડીઓના દરમાં થી પચુ કીડીઓ મરી નખ છે. યા નાસી નખ છે, તેમજ જલુનાશક પાકારો પચુ એ માટે ઉપયોગી નિવડે છે. એનાથી કીડીઓ મરી નખ છે તેમજ બાકી રહેલી નાસી નખ છે.

ખેતીવાડીમાં તુકસાનકર્તા જતુઓ દૂર

કરવા મારેના પ્રયોગો.

આડપાનને તેમજ કેટલીક વેળા હજુ-પુસને કીડ લાગવાથી તુકસાન થાય છે તે આટકલવા માટે જુદી જુદી રીતો ઉપયોગમાં સેવાય છે. એ મારેની દવાઓ બે બાગમાં વ્હેમી સકાય એક એવી દવા જેને ખાસથી તેની ડેરી અસરથી કોઈ પચુ ઝાતના કીડા મરી નખ બીજી તે દવાઓ ને કીડાના ઘરોને બીનાચવાનું બનાવી તેમાં દાખલ પડે છે. એવી દવાઓ, જેમકે ઘાસતેલ, પેટ્રોલ વગેરેની બનાવટો, ડેરીલી હોતી નથી. એના ઘોણા પ્રયોગો આ રજા—

કોઈક માટીના વાસણમાં અર્ધું પાણી હાઈ તેમાં મોરડીયુ મેળવી દો. બાકીના પાણીમાં ચૂનો નાખી ખૂબ હલાવો. હવે એ બન્ને સોલ્યુશનમાં થોડીવાર ચપ્પુનું પાનુ થોડીક ઝાર રહેવા દો અને પછી કાઢીને જુઓ કે ચપ્પુ ઉપર લાવાય પડતું ત્રાંબાનું પડ ચડ્યું છે કે નહીં? જો પડ ચડ્યું હોય તો પ્રવાહી વાપરવા લામક બન્યું નથી, એમ સમજી વધુ ચૂનો ઉમેરો. આ રીતે ન્યાં સુધી ચપ્પુ ઉપર એવું પડ ચડતું આવડે નહીં ત્યાં સુધી ચૂનો ઉમેરતા રહેવું. બ્યારે એ પરિક્ષામાં પડ ઉતરવા લાગે એટલે કે ચપ્પુ ઉપર તાબાનું પડ ચડતું બંધ પડે ત્યારે થોડા પિચકારી વડે તેને જરૂરી જગ્યાએ છોડો.

(૨)

મોરડીયુ ૬૪ બાગ
સોડાએશ ૮૦ "
પાણી ૨૪૦૦ "
ના. ૧ મુજબ આ પ્રયોગમાં ચૂનાને બદલે

સોડા એશ કામમાં સેવાનો છે.

(૩)

જસદ ચૂનો ૫ બાગ
ગધક ૫ "
પાણી ૧૨૦૦ "

ચૂનાને લાકડા યા માટીના વાસણમાં નાખી તેમાં અર્ધું પાણી ઉમેરો. બ્યારે તેમાંથી પરપોશ નીકળવા માટે ત્યારે ગધકનો બારીક જુકો ઉમેરતા બન. છેવટે બાકીનું પાણી પચુ નાખી હાઈ ગાળી લો.

ફર્મેસિનના અર્ધા ટકરાલા સોલ્યુશનમાં રાખવાના બીને બે કલાક લગી બિનજી રાખ્યા પછી ચુકવી લેવાથી તેમની ઉપર ને કાંઈ જતુ દરો તે નાશ પામી એ બીજા દાના રોગા સ્વાસ્થ્ય પેશ થશે.

બીજી રીતની દવાઓ.

(૧)

બેરજ અને સોડા એશ અથવા કોસ્ટિક સોડાના સોલ્યુશનને ગરમ કરવાથી બેરજનું સોલ્યુશન તૈયાર થાય છે. એવું સોલ્યુશન કીડ લાગેલા મળમાં યા પાંદડાઓ પર જાંટવાથી કેટલીક જાતના કીડ નાશ પામે છે. એ માટે બેરજ ૪૦ ભાગ, સોડા કોસ્ટિક ૫ ભાગ અથવા સોડા એશ ૭ ભાગ, અને પાણી ૪૦ ભાગ લઈ કોસ્ટિક સોડાને પાણીમાં મેળવી તેમાં પીસેલી બેરજ મેળવી દેવી. અને સારી રીતે ગરમ કરવાથી બ્યારે એક-રસ થઈ જાય ત્યારે એમાં ૪૦૦ ભાગ પાણી મેળવી દલાવી લેવું. આ સોલ્યુશનમાંથી એક ભાગ લઈ તેમાં ૧૦ ભાગ નેટલુ પાણી ઉમેરીને વાપરવાથી સારું કામ આપશે.

(૨)

બેરજ	૮ ભાગ
કોસ્ટિક સોડા	૧ ભાગ
પાણી	૮ ભાગ
ધાસતેલ યા પેટ્રોલ	૪૦ "
પાણી	૬૦ "

કોસ્ટિક સોડા, બેરજ અને પાણીને ઉકાળી સાચું જેવું સોલ્યુશન બનાવો. એમાં ધાસતેલ મેળવી સારી રીતે દલાવો. જેથી ગાદું ઇમલશન જેવું બની જાય. આ સોલ્યુશનનો એક ભાગ લઈ તેમાં ૧૦ ભાગ સાદું પાણી ઉમેરવાથી જાંટવા થોડું બને છે.

પુસ્તકો, લુગડાં વ. ને જંતુઓથી બચાવવાને લગતી દવાઓના પ્રયોગો.

કિતરબોને ઉધઈ લાગતાં અટકાવવા માટે તેમાં લીમડાના પાતરા મુકવાથી બહુ સારી અસર થતી જણાઈ છે. વળી, કાર્બોલિક એસિડનું સ્પ્રીટમાં ત્રણ ટકાવાનું સોલ્યુશન બનાવી ચોપડી ઉપર થઈ વડે લગાડવાથી પણ તેનો બચાવ થાય છે. એજ પ્રમાણે મરકયુરી લોશનને સ્પ્રીટમાં મેળવી ઉપયોગમાં

લાઈ સકાય છે. મરકયુરી લોશન બહુજ કાર્બોલિક એશ હોવાથી તેને સ્પ્રીટમાં દલકું કરવું જરૂરી છે.

નેપથેલિન ૩૦ ભાગ, ફોર્મેલિન ૫ ભાગ અને મેથીલેટેડ સ્પ્રીટ ૧૦૦ ભાગ મેળવી થઈ વડે ચોપડીઓ પર લગાડવાથી કીડ લાગતું નથી અને જે કાંઈ લાગ્યું હોય તો, તે પણ નાશ પામે છે. ઉની (ગરમ) અને રેસમી કપડા માટે કપડાની પેટીમાં નેપથેલિન બોક્સ (જેને આપણે ફિનાઈલની ગોલીઓ કહીએ છીએ તે) ત્યા કેમ્ફર બોર્નિઓલ, લીમડાના પાતરાં, અને કુંડ નામના અતિશય તિવ્ર ગંધવાળા મૂળ કપડા સાથે રાખવાથી બચાવ થઈ સહે છે.

નેપથેલિનની ગોલીઓ કસમ ગોટા કિનારી વગેરે વાળા કપડામાં નાખવી જોઈએ નહીં કારણ કે તેની અસરથી કિનારી ઉપર કાળા ઝાંઘ પડે છે. લીમડાના પાંદડાં અને કુંડ દાનિ વગરની અને સૌથી વધુ ઉપયોગી વસ્તુ છે.

મુંબઈનું મરાહુર

નંબર ૧ (૨૭૨૮૬) બ્રાહ્મી તેલ

આ તેલ વેદિક પંથકે પ્રમાણે કીમતી વનસ્પતિઓમાંથી બનાવેલું છે, જેના નિયમિત વપરાસથી માથાના વાળ કાળા, લાંબા, તથા સુવાળા થાય છે અને મગજને ઠંડક આપી આંખોનું તેજ વધારે છે. ફક્ત એકજ વખત વાપરવાથી ખાતરી થશે.

બ્રાહ્મી ખરીદતી વખતે નંબર ૧

છાપ નોંધીને લેવી. દરેક ટેકાણેથી મળતો અથવા નીચેના ટેકાણેથી મંગાવે

ધી પ્રેસ્ટીટલ પરફ્યુમરી વર્કસ,

૨૧-૨૩ ફૂર વાડી, ચીરા બજાર

મુંબઈ.

માઈક્રોફોન કેમ બનાવશો ?

શ્રી પ્રબોધચંદ્ર મા. વૈદ્ય (જી પી. એ સી)

નાનપણમાં આપણામાંના બધાએ દિવા-
ચીના બોખાની મદદથી ટેલિફોન બનાવી
વાતચિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો એ પ્રયત્ન
નિષ્ફળ હાસ્યજનક હતો એમ કહી શકાય
નહિ કેમકે, એની પાછળ ૧૭ પદાર્થ-વિજ્ઞાન
(Physics) નો સિધ્ધાંત રહેતો હતો તેમાં
આપણે હજારો બેઠે દેરીને માધ્યમ (Medium)
બનાવી વાત કરતા હતા પણ એ જાતનો
ટેલિફોન ઘરમાં ગોઠવી શકાય નહિ કારણ કે તેમાં
ગ્રેમ્મી ન મુફ્ફીઓ ધણી છે આપણે વિવિધ
વીજળીના રોગાથી અપણે વીજળીના ટેલિફોનની
વાત શ્રીશું

ટેલિફોનમાં મુખ્યત્વે બે વસ્તુઓની ઝડપ
હોય છે, એક તો અવાજ મોકલવાનું યત્ર
(જેને ટ્રાન્સમિટર અથવા માઈક્રોફોન કહેવામાં
આવે છે) અને બીજી ચલાવનાર ઝીરવાનું યત્ર
(જેને રીસીવર-પીમ અથવા રિસિવર કહેવામાં આવે
છે) પ્રથમ અપણે માઈક્રોફોન કેમ બનાવવું
એ વિચારીએ તૈયાર માઈક્રોફોન ધણી જાતના
આપે છે અને જે કે તે બધા વખત મુખી
સાર કામ આપે છે પણ તે દરેકના ગજવને
પેલાય તેવા હોતા નથી તેમણે જેને વખતો
વખત અનેક જાતના પ્રયોગો કરવાની ટેવ
હોય છે તેને તો નહિજ તેથી આપણે
સાદામાં સાદું માઈક્રોફોન કેમ બનાવવું તે
જોઈએ

પ્રથમ એક રૂંદ ધંચ પહેલા અને તેટલો
લામો=સમયોરસ દેવદારના પાટિયાનો ટુકડો
સો હવે એજ માપનું એક પ્લાયવુડનું પાટિયું
સો આ પાટિયું ત્રણ પ્લાયવુડનું હશે તો સાર
કામ આપશે આ જાતનું પ્લાયવુડનું પાટિયું
અમે તે હાઈવેરના દુકાનદારને ત્યાંથી મળી
શકશે હવે દેવદારના પાટિયાને વચમાં જ
ડગીઓ મારી વચમાં પ્લાયવુડના પાટિયાને
ઉણું કરો આટલું કર્યા પછી કપાલથી બે

સાધારણ કદની જુની બે ડ્રાઇસેન (મેટરીઓ)
લાવી અને તેને સાચવીને તેાડી અદરથી કાઢ
બના સળિયા (Carbon-rods) કાઢી લો.
ચોરસ મેટરીમાંથી કાઢતા કારમનના પણ ચી
શકશે આવા બે કારમન લો પછી પ્લાયવુડના
પાટિયાની બરાબર વચમાં એક એક એક
ધરતે અતરે અદર કારમન બરાબર રીટ
આવે તેવા બે કાણા પાડો અને અદર બે
કારમન બેસતા કરો જે કારમન તમે આ રીતે
બેસાડો તેની પિત્તળની બોળાઓ કાઢી લીધેલી
ન હોવી જોઈએ હવે એક ત્રીજો કારમન લો
અને તેને બે બાજુએ ધસીને અણીદાર
બનાવો જે બે કારમન તમે પ્લાયવુડમાં બેમા
ડેલા હોય તેમાં સામગ્રીથી ઘોડાક બાડો પાડો
અને તેમાં આ ત્રીજો-બે બાજુએ અણી
વાળો-કારમન બેસાડી દો આ તમારું માઈ
ક્રોફોન તૈયાર થયું આવા માઈક્રોફોનની સફ
જાતો ધણો ખરો આધાર બે કારમનના રૂનિ
કેટ સેનિંગ ઉપર છે એ ધ્યાનમાં રાખવું

હવે તેમાંથી કનેક્શન લેવા માટે કારમ
નની પિત્તળની બોળાઓને એક એક ફૂટન
બે ફેસેક્સિમન વાયર રેણું કરો અથવા સળ્લક
રીતે બાધો બે તમારે ત્યાં રેડિયો હોય તો
એના બે પીકઅપ લગાડવા માણામાં આ બે
તાર ખેસી દો અને પછી માઈક્રોફોનની
નીચેના પાટીયા ઉપર એક કડિયાળ મુકીને
કડિયાળનો અવળા અનેક અણી મેટા થઈને
રેડિયોમાં સમજાશે જે બધું સમજાવું કર્યું
હશે તો માઈક્રોફોનની આગળ બેસેલું રેડિયોમાં
સામગ્રી શકશે જે કે દરેક માઈક્રોફોનને રેડિ
યોમાં જોડતા પહેલા વચમાં ટ્રાન્સફોર્મર મુકવું
પડે છે એટલે ટ્રાન્સફોર્મર મુકવું હોય તો
પછી સાર કામ આપે

“વલ્લેળીની દુન્યા”-ના જોજન્યશ્રી.

એક રસિક હુનર

★

સિનેમા સ્લાઈડ કિંવા લેન્ટર્ન સ્લાઈડ અત્યંત મુશ્કિલ નથી તેમ સાવ મરળ પણ નથી. સાધનોની ચોકખાઈ, હાથની સફાઈ, અક્ષરસ, નીયમ-પાલન. અતૂટ ધીરજ અને કાળજી એ માટેની અરીયાતો છે, એક યા બે વેળા સ્લાઈડ બરાબર ન બને તો નિરાશ ન થતાં, ફરી ફરી પ્રયોગો ચાલુ રાખવા જોઈએ.

૧. પ્લેટાં જે ચિત્ર યા લખાણની સ્લાઈડ બનાવવી હોય તે ચિત્ર યા લખાણની છબી, સામાન્ય રીતે પાંચે છે તેમ, પાડી લઈ નેગેટીવને ઘોઈ જુદી રાખો. ચિત્ર એવું પસંદ કરો કે તે, સ્લાઈડના કદમાં (સ્લાઈડનું સ્ટાન્ડ કદ ૩ ઈંચ x ૩ ઈંચ હોય છે) બરાબર આવી રહે. અત્યંત ધીય ન થાય અને દેખાવમાં સારી લાગે. લખાણ હોય તેને પણ પ્લેટાં ફોઈંગ પેપર પર કાળી શાહી વડે ડિઝાઈન બનાવે છે તેજ પ્રમાણે લખ્યા પછી તેની છબી પાડો. લખાણ પણ એકદમ ધીય ન થાય તેની કાળજી રાખો. વળી, સ્લાઈડ બનાવવા માટે હરહમેશ ઉત્તમ નેગેટિવ પસંદ કરો. જાંખા અને અત્યંત કાળારા પડતા યા બીજી રીતે લગડેલા નેગેટિવ લઇ નક્કર પ્રયોગ કરવાની લાલચ હોવી જોઈએ નહીં.

૨. હવે, નેગેટિવ ડાઈરેક્ટમાં લઈ જાવ. ત્યાં પ્રથમથીજ એક રક્ષાપીમાં હાઈફ્રેક્વીન્સના ઉવેલોપર ૨ ઓસ કાઢી રાખો. બીજી રક્ષાપીમાં હાઈપોબાય પણ કાઢી મૂકો. હાઈપોબાય રેન્ડર્સ આવે છે તેજ લેવો. તકાવત માત્ર એટલો કે સામાન્ય રીતે પ્લેટ ટીક નેટલા પ્રમાણમાં એ વાપરવું અરી હોય છે

તે કરતાં બમણા પ્રમાણમાં આ સ્લાઈડની પ્લેટ માટે વાપરવો જોઈએ.

૩. હવે ઇન્ફેડ યા પેન્ટેન્ટી (સ્ટો-પ્લેટ લઈ તેના એકસપોઝર માટેની સુચનાઓ બોક્સ કવર પર સભાળપૂર્વક વાંચી જાવ. દરેક પ્લેટ માટે જુદા જુદા વક્ર અને બીજી ચોખ્ખ સુચનાઓ હેથ છે તેથી તેજ પ્રમાણે અમલ પણ કરવો જોઈએ. પછી પ્લેટને સંભાળપૂર્વક પ્રિન્ટીંગ ફ્રેમમાં નેગેટિવ સાથે સામાન્ય રીતેજ મુકી ફ્રેમ બંધ કરી, બત્તી આગળ લઇ જઈ, પ્લેટના બોક્સ પર લખેલી સુચના પ્રમાણે બત્તીથી દૂર રાખી તેટલા સમય સુધી બત્તીની રોશની ફ્રેમ પર પડવા દો. (એમાં પણ બત્તી માટેના વક્ર અનુભવ પરથી બરાબર સમજાશે કેમકે, બોક્સ પર લખેલો વક્ર અમુક કેન્ડલ પાવરનો ન હોય તો વક્રમાં વધ-મટ કરવી પડશે એ સમજી શકાય એમ છે.)

૪. પ્રિન્ટીંગ ફ્રેમને મુકરેર વક્ર લગી બત્તીને પ્રકાર આપ્યા પછી તેને ફરીવાર તરતજ અધારામાં લઇ જઈ, ફ્રેમ ખોલી, પ્લેટ કાઢી, અગાઉ તૈયાર રાખેલી ઉવેલપરની રક્ષાપીમાં પ્લેટને નાખી સામાન્ય રીતેજ તેને ઉવેલપ કરો. અલખત, આ વેળા તમે રહેજ વધુ રોશનીનો લોભ લઇ શકો છો, કારણ કે સ્લાઈડની પ્લેટ બીજી ફોટોગ્રાફિક પ્લેટ પેડે અત્યંત સેન્ઝીટીવ હોતી નથી, એટલે કે તેની ઉપર રહેજ વધુ પ્રકારની કરી નોંધવા પાત્ર બરાબર અસર થતી નથી. પણ એમાંય હદ ઓળંગવી જોઈએ નહીં. ટૂંકમાં, પ્લેટને ઉવેલપ કરી લો. એ ક્રિયા દરમિયાન તમારી આંખ પ્લેટપરથી રહેજે ખસવી જોઈએ નહીં. બ્યારે

૧. હાઈફ્રેક્વીન્સના ઉવેલોપરનો નુરખો, આ અંકના પ્રયોગોમાં જોઈએ.

છબી પોર્ટ પર બરાબર ? માત્ર લાગે ત્યારે
રેપરબીગની ક્રિયા ખવત મથવી સમજી અને
પોર્ટને વડ સમય તે મિશ્રણમાં રાખો નહીં.

૫ ડેવલપ થયેલી પોર્ટને પ્રથમ ઘોર્ડ,
તરતજ લાઇપોગાયમા ન ખી, એ મિનિટ રહેવા
હો. પછી એ મિશ્રણની રકામીને પોર્ટને
તેમાંજ રહેવા ઈ-ડાઈ રમતી બહાર ખુલ્લા
પ્રકાશમાં (આ તકે ખુલ્લા પ્રકાશમાં પોર્ટને
ઘર્ષ જવાથી કશું નુકસાન થશે નહીં) લઇ
જવ. અને પોર્ટને બરાબર તપાસો. જેમ જેમ
તે સાફ થતી જશે તેમ તેમ છબી રચત
દેખાશે, અને તમે એ છબી બરાબર છે કે
કેમ તે કહી સકશો. જે તેમાં કશી ખામી
હોય તો બેકતર એ છે કે, નવી પોર્ટને લઇ
ફરીવાર ઉપર મુજબ પ્રિન્ટ કરો. બગડેલી
પોર્ટ બાળેજ સુધારી સકાય છે, અને તે
પણ કારીગર બહુકાર અનુભવી હોય તોજ
હા, રહેજ-સાજ ખામી હોય તો તે સ્પષ્ટ
રંગીન મનાવતી વેળા ખામી છુપાવી લેવાનો
સમય ખરો છે.

૬ જ્યારે તે ફિક્સ થઈ જાય ત્યારે તેને
અર્ધ કલાક લગી ચાતુ બેઠા પાણીમાં ઘોર્ડ
હો, સરદીની મોસમ માટે આ પ્રયોગ છે. જે
ગરમીની સ્તુ હોય તો, પોર્ટને પ્રથમ ફટકડીન
મિશ્રણમાં (૧ ગાસમાં ૨૨૦૦ પાણી લઇ
તેમાં ઓગળી સડે તેટલી વધુમાં વધુ ફટકડી
ઓગળાવી, જ્યારે ફટકડી ઓગળતી બધ
થય ત્યારે મિશ્રણ ગાળી લઇ ઝરત વેળા
વાપરવું) પ્રાય મિનિટ સુધી બેળી રાખો જ્યાં
પોર્ટની ફિક્સ ક્રિયા થઇ બરાબર થોડી જાય,
કરજ કે, સ્પષ્ટાંતી પોર્ટની ફિક્સ ગરમીમાં
મથુજી ત્વરાથી નીકળી જાય છે ત્યાર પછી
એવે બેઠા પાણીમાં ઘોર્ડ હો અને ધૂળ કે
કચરો ન લાગે એવે ટેકાએ મધી કુદરતી
રીતેજ સુકાવ દો. કોઇ પણ અકુદરતી રીતે
સુકવાની કદી બુલ કરશે નહીં, નહીંતર રોટ
બગડી જશે.

૭ આ રીતે પોર્ટ તૈયાર કર્યા પછી
“માડન્ટીમ”ની ક્રિયા બાકી રહે છે. તે માટે—

(અ) પોર્ટના માપના સાદા કાચ
(Cover Glasses) સવા ત્રણ ઈંચ લાંબા
અને સવા ત્રણ ઈંચ પહોળા—સમયોરસ કાંચ
પોડાક (આ કાચ બજારમાં કોઈ પણ કાંચના
સાધારણ વેપારી કનેથી ખરીદી સકશો અને
જે ઈંચા હોય તો, તમારી પાસે જે બગડેલી
પોર્ટના નકામી પડેલી હોય તેમની ઉપરથી
છબીની ફિક્સ ઘોર્ડ, એ પોર્ટ માપ સર કાપી
લઇ, તેનો હાથેજ પથ્થુ કરી સડો છો, (બ)
જાડ કાળા કાગળ વા કપડાની ચુદર લગાડેલી
પટ્ટી (Black Bindings) નો બેકસ
એક અને (ક) બેક તરફ કાળ વા એક બાજુએ
કળા અને બીજી તરફ સફેદ હોય એવા જુદી
જુદી તરફના મારકસ (Marks) નો બેકસ
એક.

—આ ત્રણે ત્રીજો જોઈશો. “સૌથી પહેલા
સ્પષ્ટાંતી અને બાજુએ—બાસ કરી ફિક્સવાલા
ભાગ પર ધૂળ લાગી હોય તેને ફરી નરમ
થાદથી વડે સાફ કરો પછી પેના બીબ કાંચ
નીચે એક બાજુએ બરાબર સાફ કરી લો.
તે બાદ ઈંચા હોય તે તરફના Mask
સ્પષ્ટ પર મુકી તપાસો, કે દેખાય સારો
લાગે કે ? નકામો દેખાય દેખાય છે ના નહીં ?
જેમ જુદી જુદી તરફના Maskની બાજુ-
માઈશ કરી, જે વધારે બધેમેસનો લાગે તે
જુદો કાઢી રાખો. અવગત. Mask વાપરવોજ
અનિવાર્ય નથી. ઈંચા હોય તો તે વિનાય
ચલાવી સકાય છે. ખરી રીતે જોતા, બધાજ
વાળી સ્પષ્ટાંતીમાં Mask વપરાતો નથીજ.

૮. Mask પસંદ કર્યા પછી, તેને
સ્પષ્ટાંતી ફિક્સવાળી બાજુ પર Maskની
કાળી બાજુ રહે તેમ મુકો—એટલે કે Maskની
સફેદ બાજુ ઉપરની તરફ રહેવી જોઈએ. જે
Mask બેક તરફ કાળા હોય તો પછી એ
વિશે કશું કરવાનું રહેશે નહીં. Mask ન

વાપરવો હોય તો પણ કંઈ કરવાનું નથી. હવે તેની ઉપર પેલો સાદો કાચ મુકી બેઠને મેળવીને, પળવાર રાખી મૂકો.

૯. હવે, પેલી કપડાની કે કાગળની કાળી પટ્ટીને બેઠ તરફ બીજીની લઈ કોઈક નકામા વર્તમાન-પત્ર ઉપર લંબાણમાં ફેલાવીને એવી રીતે મુકો કે, તેની ચુંદરવાલી બાજુ ઉપરની તરફ રહે. પછી પેલી સ્લાઈડ અને તેની સાથેના Mask ત્યાં તે ઉપરનો કાંચ (જે પ્રથમથીજ ચારે તરફની ધારો સરખી કરી રાખ્યો છે) લઈ, તેમની ધાર પેલી પટ્ટીના એક છેડે તેની પ્લેનાઈની વચ્ચેવચ મુકી ચોટી ન્ય તોમ સહજ દબાવી, પછી સ્લાઈડને બીજી તરફ ફેરવો. જેથી બીજી તરફની ધાર ઉપર પણ પટ્ટી ચોટે. એમ એને ચારે તરફ ફેરવી, ચારે તરફ પટ્ટી ચોટાડ્યા પછી સમાળથી ઉપાડીને, પટ્ટીની જે ધાર સ્લાઈડની બેઠ બાજુએ બચત રહેલી હોય તે, કાળજીપૂર્વક દબાવીને સ્લાઈડ પર ચોટાડી દો. એમાં ખાસ કરીને ખૂણા પર ધણીજ સફાઈથી પટ્ટીની, ધારનો ખૂણો બનાવી ચોટાડો.

૧૦ લો, ત્યારે હવે સ્લાઈડ તૈયાર છે. તેની પટ્ટીને સુકાવા દો જે એમજ સાદી કાળી સફેદ રાખવી હોય તો હવે કશું કરવાનું રહેતું નથી. આપ એને ખુશીથી વાપરી સકો છો. હા, જે એને રંગ કરવો હોય તો એ છેવટનું અને ઘણું જ અગત્યનું, મુશ્કેલ અને કળાની કસોટી કરતું કામ બાકી છે.

૧૧ રંગ કરવા માટે સરળ રીત એ છે કે પ્રથમ જેમએ તેવા Maskના એનીલાઈન (વોટર સોલ્યુબલ) રંગ મેળવી લો, (દાખલા રૂપે એલ્બમીસ, બ્લુ, રોબેરી, બ્લૂ, એમરાલ્ડ ગ્રીન, પિંક, એરેન્જ, વાયોલેટ વગરહ). પછી એક ઓસની શીશીઓ લઈ, તેમાં થોડાક ઝેન કોઈ પણ એક રંગ નાખી તેમાં ઉકળતું પાણી ભરી, શીશીને થોડી વાર રાખી મુકો. રંગ આગળથી ન્ય એટલે તપાસો અને ઘેરો હોય

તો વધુ પાણી યા હલકો દેખાય તો સહજ વધુ રંગ ઉમેરો. એમ ખપ જોગા રંગના પ્રવાહીઓ તૈયાર કરી, અરત વેળા સ્લાઈડને એ ત્રણ મિનિટ લગી સ્વચ્છ પાણીમાં મિનવી, તેનું પાણી સંભાળપૂર્વક લુછી લઈ, ઊંટના વાળના ઘસ વડે જે તે રંગ લઈ, સ્લાઈડ પર લગાડો. બેશક, એ કામ અતુલ્ય અને કાળજીનું છે. કેવો રંગ કયાં વાપરવો (જેમકે વાદળો માટે હલકો બ્લૂ રંગ, ઝડપાન માટે ઘેરો લીલો રંગ વ.) તે સમજવા માટે રંગીન ચિત્રો યા તૈયાર સ્લાઈડો જેઈ લેવી જેમએ, એક રંગ લગાડ્યા પછી, સ્લાઈડને સુકાવા દેવો અને તે સુકાયા પછીજ બીજો રંગ લગાડવો.

૧૨ સ્લાઈડ પર રંગ ચડાવવાની એક બીજી પણ સરળ રીત છે. તે વડે માત્ર સફેદ ઝમીન અને કાળા અક્ષરને બદલે રંગીન ઝમીન અને કાળા અક્ષર બનાવી સકાય છે. કોઈ અમુક ભાગ રંગીન બનાવી સકાતો નથી, પણ આખી સ્લાઈડ રંગીન બને છે, તે રીત એ છે કે, જેમએ તેના પીળા, સોનેરી, લાલ, લીલા, બ્લૂ, કે બ્લુ રંગના કાચનો ડ્રેફ્ટ કટકો લઈ, પેરા ટમાં જથ્થાબધા પ્રમાણે સાદા કાંચ (Cover glasses)ને બદલે 'સ્લાઈડ' પર એ રંગીન કાંચ મુકી, પછી બાકીની ક્રિયાઓ કરી લેવી. (ફેર ફક્ત સાદા કાંચને બદલે રંગીન કાંચ મુકવાનોજ છે) અને બ્યારે સ્લાઈડ તૈયાર થઈ રહે કે, રંગ લગાડ્યા વિનાજ વાપરવી. રંગીન કાંચનો ઉપયોગ થયો હોવાથી ઝમીન રંગીન અને અક્ષરો કાળા દેખાશે.

આજની માંગ

વિજ્ઞાનિક બેટરીઓ:—

બનાવટના પ્રયોગો માટે જુઓ 'કમર'ના ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭ અને ૭૪ મા અંક. આમાંથી ઘણું મેળવી સકશો.

કી. રૂ. ૧-૬-૦

'કમર' ઓફીસ, સવધનગરવાડા, મુરત.

સેલ્યુલોઈડ અર્થાત કચકડું

સેલ્યુલોઈડ કિંવા કચકડાને છીપે, ચામડું, દીથીદાંતે જોરેને ખદસે કે નોકલ તરીકે વાપરવામાં આવે છે. એ પદાર્થ જલદી સળગી ઉઠે એવું હોવા છતાં, ધડામથુમાં, કાપતી વખતે, સમારતી થા આકાર આપતી વખતે સળગી જતો, ફૂટતો ફાટતો કે ધડકો કરતો નથી. વેળાં એ, એટલે બધી નર્મ પ્રકારનો છે કે 100°C ના તાપમા ઝોગળાવી શકાય છે. એથી સંધારણ રીતે અને કઠળતા પાણીમાં કે આકાર આપવા માટે યોગ્યતા “રેગીમ-ટેબલ” ઉપર એને ગરમ કરવામાં આવે છે. ઝાત-ઝાતના રેમકડા, વાળ ઝોળવાની કાસકીઓ, છરી અને ચપ્પુના હાથા, કોચર, પ્લાસા, બેક્સ, પીયાનોની માવી અને એવી સેકડોય ધર વપરાસની વસ્તુઓ એમાંથી બનવા લાગી છે.

કચકડાની બનાવટમાં મુખ્ય બ વસ્તુઓ છે, એક નાઇટ્રો સેલ્યુલોસ (Nitro-cellulose) અથવા પાયરોક્સીલીન (Pyroxylin) અને કપૂર, એની અસલ રીઝ ઇ. સ. ૧૯૮૦ માં એલેક્ઝાન્ડર પાકેસે કાઢી અને તે પછી ૧૮૬૯માં ન્યુઆર્કના હાથાદ બ્રધરે. નાઇટ્રો સેલ્યુલોસ અને કપૂર, એ બન્ને વસ્તુઓને ગરમી આપી એકમેક જોડે દબાવી એકત્ર અને ચોકકસ કરવાથી એક ચીજ પારદર્શક વસ્તુ ઉત્પન્ન થાય છે, એજ કચકડું અથવા સેલ્યુ સેઈડ છે.

૧

કચકડામાં જે નાઇટ્રો સેલ્યુલોસ વાપરવામાં આવે છે એ, પાતના કાગળો જેને આપણે સાધારણ રીતે ‘સિલ્વર પેપર’ નામે ઝોળખીએ છીએ, અને ‘દીસ્યુ પેપર’ પણ કહેવાય છે,

તેમાંથી મેળવવામાં આવે છે. ૫ ભાગ ગોધનો તેજાબ અને ૨ ભાગ શુદ્ધાખારનો તેજાબ લઈ ૨૦ ભાગ પાણીમાં મેળવીને એ મિશ્રણમાં ૧૦૦ ભાગ દીસ્યુ પેપરના કુકડા નાખી 60°C ની ગરમી આપવાથી નાઇટ્રો સેલ્યુલોસ ઉત્પન્ન થાય છે પછી એને તેજાબમાંથી કાઢી સારી પેટે ઘેઈ તેજાબ દૂર કરી ઉષ્મીયમાં લેવામાં આવે છે.

બનાવટ વેળા નાઇટ્રો સેલ્યુલોસ ૫૦ ભાગ (વજનથી) આલ્કોહલ ૫ ભાગ, ઇથર ૧૦૦ ભાગ (માપથી) અને કપૂર ૨૮ ભાગ (વજનથી) લઈ, તેમાં જોડાએ તેવો ૨૭ મેળવી ગૂંદવાના મશિન (Kneading Machine) મારતે એકત્ર કરવામાં આવે છે. આ ક્રિયા પછી જે મસાલો તૈયાર થાય છે તેને સ્ટેજ તપાવેલા રોપરો વચ્ચે પસાર કરી તેના ભડા પડ બનાવવામાં આવે છે અને તેને 25°C સુધી તપાવેલા હાઈડ્રોલિક પ્રેસમાં દબાવી નક્કર ચોર સાના સ્વરૂપે બાંધવામાં આવે છે. પછી તેમાંથી જોડાએ તેવા બારીક થા ભડા પડો બનાવી લેવાય છે, થા તો ખીખ થત મારતે નાની મોટી નળીઓ બનાવવામાં આવે છે આ બનાવટ તૈયાર થવા પછી એને અમુક દિવસો સુધી 30°C વાળા જગ્યામાં રાખી મૂકવું પડે છે જેથી એને અત-રંગ સપૂર્ણ પડે પાંચ થઇ જાય.

પ્રથમ નાઇટ્રો સેલ્યુલોસને કાગળ બનાવવા માટે વપરાતા “ટેલેન્ડર” નામના યત્રમાં પાણી સાથે ખૂબ પીસવામાં આવે છે પછી એમાં પાણી દૂર કરી ચામણી જેવાં કાણા-કાણાવાવા મોટા વાસણમાં અતિશય દબાવું વડે તેને બંદાર કાઢવામાં આવે છે, અને પછી એ

પ્રધાર્થમાં ૪૦ થા ૫૦ ટકા કપૂર તથા જોઈએ તેવો રંગ મેળવી યત્ન મારકતે એકરસ કરવામાં આવે છે.

એકરસ યથોગ્ય પછી એને ૬૩°C સુધી તપાવેલા હાઈડ્રોલિક પ્રેસમાં ભરવામાં આવે છે જ્યાંની ગરમીથી કપૂર અને નાઇટ્રો-સેલ્યુલોસ ઓગળીને ફરીવાર એકત્વ પામે છે અને કચકડું તૈયાર થાય છે.

કચકડાને જ્યારે મોથી વસ્તુઓના બદલામાં વાપરવાનું હોય છે ત્યારે તેમાં ખાસ પ્રકારના ઊંચા ખનીજ રંગો મેળવવામાં આવે છે જેથી દેખાવમાં તે અસત્ય વસ્તુની બરાબરી કરી સકે જેમકે હાથી દાંતની નકલ તરીકે વાપરી સકાય નકામા કાગળના કચરાને કોઈક કાચના વાસણમાં પલાળી તેમાં સેકડે ૩ ટકાના પ્રમાણમાં નર્મ ગંધકનો તેજામ અને ૧ ટકાના પ્રમાણમાં નર્મ શુભાખરનો તેજામ નાખે. જ્યારે કાગળ તદ્દન નરમ થઈ જાય ત્યારે પાણી નાખી હવાથી, ઝીણી ચાકણીમાં મૂકી માવો જુદો પાડી પાણી કાઢી નાખે. પછી તે માવામાં સેકડે ૩૦ ટકાના પ્રમાણમાં કપૂર મેળવી બારીક વાટે. છેવટે બ્લોટિંગ-પેપરના કટકા પર આ માવાને પાથરી ઉપર બીજી બ્લોટીંગ પેપર ગોઠવી ફરીથી માવો પાથરો. એમ, એક પછી એક માત્રાનું પડ અને બ્લોટીંગ પેપર પાથરતા જઈ માવો ખાસ થાય ત્યારે, છેવટે તે ઉપર ફરી બ્લોટીંગ પેપર મૂકી એ આખા જથ્થાને હેન્ડ પ્રેસમાં ધીમે ધીમે દબાવી લઈ બધું પાણી નીકળી જવા દો. હવે બ્લોટીંગ પેપરના પડ વચ્ચે મૂકેલા માવો સેલ્યુલોઈડ (કચકડાના પડના રૂપમાં) તૈયાર મળશે.

તે પછી એ સેલ્યુલોઈડને ૪૮ કલાક સુધી આલકોહલમાં નિર્જલી રાખી છેવટે ૧૧°Cની ગરમી આપવાથી ઉત્તમ પ્રકારનું સેલ્યુલોઈડ બનશે. અલ્બન, ગરમી આપતી વેળા એ સળગી ન ઉડે તેની કાળજી રાખવી. એમાં

જોઈએ તે રંગ મેળવી લેવાથી રંગીન સેલ્યુલોઈડ પણ બની શકે છે.

૪

પત્થરના એક વાસણમાં બે ભાગ જલદ ગંધકનો તેજામ અને એક ભાગ જલદ શરૂ ખારનો તેજામ મેળવો. પછી લગભગ સો ભાગ ૩ લઈ કાણવાલી ખરણીઓમાં ભરી જ્યારે તેજામની ગરમી ૬૦°Cએ પહોંચે ત્યારે એ ખરણીઓ તેજામના મિશ્રણમાં ડુબાવો. ખરણીના કાણાઓમાંથી તેજામ પ્રવેશી રૂને નિર્જવશે. પોણે થા એક કલાક પછી ખરણીને તેજામના મિશ્રણમાંથી કાઢી લઈ, પાણી વડે ૩ ઘોંટ નાખો. જેથી તેજામની અસર તદ્દન જતી રહે. જો એનો અશ બાકી હોય તો સોડીયમ કાર્બોનેટના મિશ્રણ થા એમેનિયા વડે રૂને ઘોંટ લેવાથી તેજામનો અશ પૂરેપૂરો જતો રહેશે. પછી એ રૂને સૂકવી લો. હવે એને અરસત પૂરતા કપૂર સાથે સોલ્વન્ટમાં ઓગળાવી મિશ્ર કરી ખીનામાં ભરી દમાવી દો.

૫

૮ ભાગ ગંધકનો તેજામ અને ૧૦૦ ભાગ પાણીમાં, તેમાં સમાય તેટલા બટાટાને બાંધી તેમની છાલ કાઢીને તેનો લોહો કરો. અને ખૂબ વાટી નરમ થાય ત્યારે કોઈ આકૃતિવાલા ખીનામાં દાખીને એ લોહો બેનાડો. છેવટે, તેને તેમાંથી કાઢી સૂકવી લેવડી આ પ્રમાણે જુદી જુદી જાતની ગમે તે ચીજો જેમકે, વિવાયતી તંત્રાકું પીવાની નળીઓ, કલમદાન, બટન, ખડીયા, ખરણીઓ, લાકડી તથા છનીની મૂક, પિકચર ફ્રેમો, નકશીવાળી વસ્તુઓ ઇત્યાદી ઘણી ચીજો બને છે. એ પ્રયોગ ખાસ આજમાવવા જેવો હોઈ તેમાં બ્લોટી મૂકીની અરસત પણ નથી.

કચકડામાંથી નજીવે ખર્ચે દીલી, તારા, બટન વગેરે બનાવવા માટે “ક્રમર”ના આંક i. ૧૨૨ જુઓ.

x

x

x

આમડાનો ઉદ્યોગ

(અ) આમડાં કેળવવા (Tanning)નો ઉદ્યોગ.

(મ) કેળવેલા ચામડાંની બનાવટનો ઉદ્યોગ.

આમડાના દરેક ઉદ્યોગનો વિકાસ શાસ્ત્રીય પદ્ધતિએ થવા લાગ્યો છે. આ બધા ઉદ્યોગોમાં આમડાના ઉદ્યોગનો પણ સમાવેશ થાય છે. ઉત્તરના અને ઉત્તર ભારતમાં સુગંધેલી આ બધાને નીચે-હવેટા ગણી પછાત વર્ગને સોંપી દીધો છે, જેનું ચોક્કસ પરિણામ એ આવ્યું છે કે, તેમની ગરીબી અને અજ્ઞાનતાને કારણે તેઓ પરદેશ સાથે આ બધામાં પ્રગતિ સાધી શક્યા નથી. ધીમે ધીમે આ પ્રધો પર-દેશીઓએ પોતાને હાથ ફરી લીધો છે. આપણા દેશમાં આ ઉદ્યોગને લગતી અરૂરી તમામ ઓળે પુરતા પ્રમાણમાં છે. વનસ્પતિથી આમડું પકાવવાનો મસાલો જેવો કે હરડે, બાવળની છાલ, આવડની છાલ વિગેરે અગત્યના પદાર્થો જ્યાંબધે પ્રમાણમાં હિન્દુસ્તાનમાં મળી શકે છે. દુન્યાના કોઈ પણ દેશ કરતા આપણા દેશમાં જગતના ૧/૩ ભાગના દોરો છે જેમાં ૧૨૫૦ લાખ ગાય, બગદ, અને બેસ, ૪૫૦ લાખ ઘેડાં, અને ૫૮૦ લાખ બકરાં છે. હિન્દુસ્તાનમાં દર વર્ષે ૨૫૦ લાખ મોટા દોરોનાં આમડા અને ૨૮૦ લાખ બકરાનાં તેમજ ૧૯૦ લાખ ઘેડાં અને બીજા નાના જાનવરોના આમડાઓ ઉત્પન્ન થાય છે. આ આંકડાઓમાં કદાચ થોડો ઘણો ફેરફાર હશે કારણ કે એમાંના ૭૦ થી ૮૦ ટકા આમડાઓ મરેલા દોરોમાંથી મળે છે. પણ કમનસીબીની વાત એ છે કે, આપણા દેશમાંથી કાંચે માલ ચોક્કસ પરદેશ મોકલવામાં આવે છે, અને તે માલ ત્યાં પાકે થઈ આવ્યા પછી આપણે જ ચાર છ ગણા ભાવે આપી ખરીદી લીધે. આપણા દેશમાંથી દર વર્ષે લગભગ ૧૧,૭૪,૦૦,૦૦૦ રૂપિયાના આમડા પરદેશ મોકલવામાં આવે છે.

હવે આપણે તૈયાર માલની આપાતના આંકડાઓ જોઈએ. જોડા, ચપલ તથા

પગરખાં રૂ. ૬૪,૯૩,૦૦૦ તથા મીઠી પટાઓ અને પટીઓ રૂ. ૫૦,૧૧,૦૦૦ નાં દિંદમાં ૧૯૩૧ની ગણતરી મુજબ આવ્યા હતા. (હવે આ પ્રમાણ રહેજો ઓછું થઈ છે) આ ઉપરથી જણાશે કે, આ ઉદ્યોગ પર ઘેડું ધ્યાન આપવું અરૂરી છે અને તે કેટલા બેકારોની રોજીત સાધન બની શકે છે!

આમડાં બે પ્રકારનાં આવે છે. (૧) હિસા એટલે હલાલી અને (૨) અદિસા એટલે મુદીર. હિસા આમડાં વધુ મજબૂત અને કુવતવાળાં હોય છે, કારણ કે એનાં બધાં તરો પશુની આમડી ઉતારતી વખતે હવાત હેષ છે. જ્યારે અદિસા આમડું પશુ મરી ગયા પછી ઉતારવામાં આવે છે એટલે નિસાલ થઈ ચૂકે હોય છે. આ આમડાંઓ ત્રણ વિભાગોમાં વહેંચી દેવામાં આવ્યાં છે. (૧) મોટાં (૨) મધ્ય (કોપ) (૩) નાના. મોટાં આમડાં જેવાં કે મલ બેંસ વિગેરે મોટા દોરોનાં હોય છે. બકરાં ઘેડાં વિગેરેનાં આમડાં નાનાં આમડાં અથવા આમડી તરીકે ઓળખાય છે. આ બેની વચ્ચેના વચ્ચે કોપ કહે છે.

આમડાં પકાવવાની બે રીત છે. જે નીચે મુજબ છે

- (૧) વનસ્પતિથી અને (૨) કોમથી
- (૧) વનસ્પતિથી આમડું પકાવવાને બાવળની છાલ, આવડની છાલ અને હરડાં ખાસ ઉપયોગ થાય છે.

વનસ્પતિથી આમડાં પકાવવાની રીત વધુ જુના વખતથી ચાલી આવેલી છે એટલે હિન્દુસ્તાનમાં અને ખાસ કરીને સુરત હજારો આ બાબતનું ચોક્કસ જ્ઞાન આવવામાં અને ચમારોમાં છે. પણ તેમને નવા હથીયો વાપરવા અને શાસ્ત્રીય પદ્ધતિથી કામ કરવા ખાસ જ્ઞાન આપવાની અરૂર છે. આ

આપણાથી કારીગરોની આર્થિક સ્થિતિ સારી રીતે સુધરી સકે છે. વનસ્પતિથી પકવેલું ચામડું ઘણું કઠિન, અને મજબૂત હોય છે અને ખાસ કરીને પુટનાં, તળીયાં, અસ્તર, પટીઓ, ઘોડાનો સામાન, ખેતી માટે કાસમાં વાપરવાને ઉપયોગી હોય છે.

(૨) કોમથી પકવેલું ચામડું પુટના ઉપરના ભાગે માટે તેમજ નાની બેગો અને પાકીટો માટે વપરાય છે. આ ચામડું ઘણું સુંવાળું હોય છે, આ બંને રીતથી પકવેલા ચામડાને રંગવાની રીત પણ જુદી જુદી છે કોમની બનાવટથી ચામડું મુલાયમ બને છે અને ચામડું તૈયાર પથુ ઝટ થાય છે, તેમજ એમાં પાણી સામે ટકી રહેવાની શક્તિ પણ વધારે હોય છે. આપણા દેશમાં આ ઉદ્યોગ ગૃહ-ઉદ્યોગ તરીકે શાખક થવો જરૂરી છે. મોટા કારખાનાઓના ઉદ્યોગ તરીકે એની શરૂઆત થઈ છે, પરંતુ જ્યાં સુધી આ ઉદ્યોગ ચમારોની કુંપડીઓમાં ગૃહ-ઉદ્યોગ તરીકે સ્વીકારાઈ ઉઠી આવતું કોમ ચામડું તૈયાર નહિ થાય ત્યાં સુધી એ ચમારોની દશા એવીને એવી ગરીબ અને હાથુત રહેવાની, અને તેમને પોતાના ગુજરાન માટે મોટે ભાગે ચામડા નિકાસનાર દલાલો પરજ આધાર રાખવો પડવાનો. આજે તો આ ભેડા ભયંકર ગરીબી, અજ્ઞાત અને સવશુ તરફના ત્રાસને લીધે જીવનમાંથી ઉત્સાહ અને પ્રેરણા ગુમાવી બેઠા છે. જો કોમ બનાવવા પર તેમનો હાથ બેસી જાય, તો અને ગૃહ-ઉદ્યોગ તરીકે એમની કુંપડીમાં તેની શરૂઆત થાય તોજ તેમની આર્થિક પરિસ્થિતિ સુધરે.

કોમ રેનિંગ રહેજ અથાર છે. પરંતુ મામડાના ભેડો પણ એવાજ આંટીધૂંટીવાળા અને અંધારા ઉદ્યોગ સફળતાથી પોતાની કુંપડીમાં ચલાવી સકે છે. ચામડા તો એમના ધરખાન હોય છે. ખાકી રેનિંગના રસાયણોને ઉપયોગમાં લેવી રીતે સેવા તે તેમને બતાવવાનું હોય છે જેથી યોગ્ય પ્રયત્નથી આ પ્રયા પણ સિદ્ધ થાય એ તો જરા શંકા નથી.

જો આપણા દેશના ખૂણે ખૂણે કોમ પધ્ધતિથી પકવવાનું પ્રસારે તો આજે જે કાચા ચામડા ચોક્કસ પરદેશ ચઢે છે. અને પાકા ચર્મ અનેક ગણા ભાવે પાછો આવે છે, તેને બદલે દેશની માંગણીને પહોંચી વળી વધારાનો તૈયાર માલ મોટા પ્રમાણમાં પરદેશ પથુ ચઢાવી શકાય એ માટે જરૂરી વાત એ છે કે આજના સુશિક્ષિત બાઇઓએ આ ચામડા પકવવાની આંટીધૂંટી નાણી લઈ, એમાંથી સરજ રસ્તો શોધી કઢી આપણા ચમાર બંધુઓને બતાવવો આ ઉદ્યોગ ચમારોનો તો વંશ પરંપરાનો છે એટલે તેઓને મૂળ ક્રિયા એક વખત બતાવવામાં આવે તો, એ સહેલાઈથી અને સફળતા પૂર્વક કામ સાધી શકશે. એના ઉપર એમનો હાથ જલદી ચાલશે અને એક વખત હાથ બેસી ગયા પછી રસાયણિક ક્રિયા-પ્રતિક્રિયા આપ મેળે સમજી જવાશે. જો યોગ્ય શિક્ષિત અને ઉત્સાહી યુવાનો આ ધધાની સુગ દૂર કરી એમાં ઝપલાવે તોજ આ પ્રચાર સફળ થાય અને અસંખ્ય ગરીબોના કુટુંબ દૂર થઈ શકે. (અપૂર્ણ.)

મશીનરી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ, ટેક્સટાઇલ, એન્ડીકલચરલ વ.

નાની મોટી, નવી તથા મારી મેકન્ડહેન્ડનો મોટો રોકાઈ હંમેશા વ્યાજખી ભાવે મળશે. "ક્રમર" ના સેખોમાં બલામણુ મતી દરેક મશીનરી માટે પુછપરછ કરવાથી ફાયદો મેળવશે.

૨૫ વરસથી "દીનશા કું." પ્રમાણિક સલાહ તથા વ્યાજખી દામ માટે નાણીની છે. મગો યા લખો :

એમ. એચ. દીનશાની કું.

૧૦૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટ,

મુંબઈ ૧.

- કમરના વિષયને સમગ્ર પૂછપરછના અવર્તો અને સુક્ત આપવામાં આવે છે, પરંતુ દિવસના કાચો એકા વેળા તથા અને પરદેશના કાચો એકા વેળા પાંચ કરતા વધુ પ્રશ્નો પૂછી સકાય નહિ.
- પૂછપરછના અવાજ ખાનગી ટપાલ દ્વારા એકઠે તો ફરેક સવાલ દીઠ પાંચ આના (પરદેશ નવ પેના) લેખે પૈસા આગળથી ધોડાવવા.
- ટપાલ દ્વારા ખાનગી પ્રવાસો એકઠે તો મર્યાદા દીઠ ફરિયાદો સવા (પરદેશથી અઢી) શી મોકલવી.

૭૦—બાબુભાઈ ફોર મિસ (હુઝરેન)
(૧) પૌવા, એ ચોખ્ખાની એક બનાવટ છે અને તે ચોખ્ખાને બીજાની સેંકવાથી અને છે (૨) કેક, બનાવવા માટે બહાર પેપરના ખોખા તૈયાર કરવા પહેલાં ડાઘ બનાવવી એકઠે અને તે ડાઘ મેકરજ બનાવી સકે છે ડાઘ બન્યા પછી તેમાં કાગળના ટુકડા મૂકીને દબાવી સેવાથી જોઈતા ઘાટ બની સકે છે (૩) કોપરનો ખારીક જૂકો-ખમણ બનાવવા માટે એક નાનું મશીન આવે છે, જેમાં રસ કંદવાની હોય છે તેમ, ચાર ધાર અને ફરેક ઉપર ઝીણા ઘાતા હોય છે કોપરને બે ફરી એક ભાગ એ ઘાતાની સામે દબાવી ૧ ઘાતાએને હેન્ડલ વડે ફેરવવાથી ખમણ તૈયાર થઈ નીચે પડતુ જાય છે ઘાતા ઝીણા હોય તો ઝીણી અને જડા હોય તો જડી કતરણ પડે છે આજકાલ જે ખમણો તૈયાર આવે છે તે સીમેન ખાતેથી બનેતુ આવે છે અને બહુ સસ્તુ પડે છે વળી એમાં ખુબી એ છે કે, એ તાન સફેદજ હોય છે, તેમાં સૂકવેતુ હોવા છતાં ખોરાસ હોતી નથી ત્યાં એ માટે મશીનરીથી મોટા પાયા પર કામ થાય છે પહેલાં કોપરની વાગીએ કાઢી તેની ઉપરના કાળા પાતરા પડને સમાજપર્ક ખારીકાથી છોલી નાખે છે અને પછી બાકી રહેલાં સફેદ ભાગને મશીનમાં ખારીક ખમણ બનાવી સૂકાવાતાં મશીનમાં તરત લઈ જઈ સૂકવી નાખે છે એટલે તે રહેવાથી ખેંદ થતું નથી અને તેની મોઢસી તથા સોહરમ કાંપમ રહે છે. પછી પેડીઓમાં પેક કરીને દેશવરે

ખાતે ચડાવે છે આજકાલ, એના ઉપરેલ મિસ્કીટ, કેક તથા બીજા વાનીઓમાં ખૂબ ચવા લખ્યો છે નાનું મશીન એકઠે તો મેસર્સ ખખાતી એન્ડ કા હુદાર ચાલ મુબર્ક ન. ૨-ને લખશે.

★

એ પુસ્તક તમોએ જોયું ?

વેપાર-ઉદ્યોગમાં એક વડતે નિરાશ થવા પછી નવો ઉત્સાહ અને નવીન ગ્રેરજા-ખત ધીરજ અને સહનશીલતા મેળવવા હોય તો

“મુસીબતોં કા ઈલાજ”

અર વાચો એમાં ઘણી સરજ, ઉપોગી અને બેરૂઝ બાતમીઓ મળશે

હું બાપા અને યુગરાતી લિપીમાં આવુ એકજ અને પ્લેટુજ પુસ્તક છે

કીમત કાચી બાઇન્ડિંગ રૂ ૧-૮-૦

પાકી રૂ ૨-૦-૦

(પારેજ જુદ)

લખો—

મેસર્સ હબીબ કુંપની

૭, રાણીતાલાલ, સુરત.

★

૭૧—એમ કસાભાઈ (ઈન્દોર) “મુસાલિવ-કુસાઈ”નો તરજુમો હુદ અક્કરમાં લખે નવો. કાલમાં યુગરાતી બાપામાં એનો તરજુમો કરી ઉપાવર્ગ એના ભોધાતરકરે કોશીકા કરી રહ્યો છે બીજા ચોંપડીઓ જેમાં એવા લખાણો હોય તેના નામ તથા દેશબુદ એમાં કરી દુકાન માંજ પ્રગટ કરણ. ઇન્સા અબ્સાહ.

દેશ માટે ઉપયોગી થાઓ-એકારોને કામ આપો

“કમર” માસિકમાં પ્રગટ થયેલા ખાસ ઉદ્યોગો.

★

ગિમિન્દ

બનાવટ અને તેનો ઉદ્યોગ
અક ૯૧મો. ૪ આના.

એલ્યુમિનમ

બનાવટની વિગતો. અક
૭૭મો. ૪ આના.

હોઝિયરી

ગણકારક, મોલ, મફલર વ
વ ની બનાવટ ત્યા કારખાના
માટે સરળ અને અચિત્ર
માર્ગદર્શન. (ગૃહ-ઉદ્યોગ માટે
પણ ઉપયોગી). અક ૪૦,
૬૫, ૯૬ અને ૧૩૩મો.
૧૫ આના.

એનેમલ કામ

એનેમલ કિંમ તામચીનીના
વાસણો વ. બનાવટની મપણ
માહિતી. અક ૧૧૪મો.
૪ આના

કાંચ-કામ

પ્રકાર-પ્રમાણ કાચની બનાવટ
માટે ઉપયોગી. અક ૫૦મો.
૩ આના

વિજળીક બેટરીઓ

વજાની, ઘટકી, ટેનિફેન વ.
માટે વપરાશી બીની ત્યા સુકી
બેટરીઓ બનાવવાના ખામ
અને પેટન્ટ પ્રયોગો અક ૬,
૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૪,
૭૪ અને ૮૬. ૩. ૧-૧૦-૦

નકલી રમવા

બનાવવાના પ્રમાણસુત્ર પ્રયોગ
અક ૧૪૦મો. ૪ આના.

મિથલાની એલ્ય

બનાવટ અને ઉદ્યોગ અક
૯૫મો. ૪ આના.

કોરટીક મોડા

‘તાનના પ્રયોગો અક
૫૨, ૧૩૮ અને ૧૪૧મો.
૧૧ આના.

વોરનિંગ

૩૫ અતના વોરનિંગના
નુસખાઓ બનાવવાના પ્રયોગો
અક ૪૦, ૪૨, ૪૩ ૮૫,
૪૬ અને ૫૦ મો ૩ ૧-૨-૦

સુવ્રતા પણ ખરીદી સકાય છે
માથાના વાળ ખૂન-ચૂનની
માટે ઝુરી છે અને તેમને
સુતેદરી નમ અને સુગેમિત
રાખવા માટે તેન બનાવવાના
૭૨ અનુભવશીલ પ્રયોગોન
પુસ્તક—

કેશ શુગાર

તેમની બનાવટ, વેપાર અને
ઉપયોગની મપણ માહિતીઓ
માથે છી પો ખ માથે
પાય આના

વેસ્ટેબલ ધી (નરખતી)

બનાવવાના નુસખા અક
૪૮, ૭૦, ૭૭ અને ૧૧૧મો.
૧૫ આના.

કાગળ

બનાવટ અને ઉદ્યોગની મપણ
ખાનગીઓ સહિત અક ૫૫,
૮૬, ૮૭, અને ૧૪૫મો.
૬૫ આના.

કાર્બન પેપર

કાર્બન, કુનીમિંગ વ.
બનાવટ માટે ઉપયોગી નુસખા.
અક ૭૨મો. ૪ આના

કોલન વોટર

દયગી અને બારી કાનના
૨૨ નુસખાઓ અક ૫૮મો.
૩ આના.

દિવાળી-માચિંગ

બનાવટ અને ઉદ્યોગ અક
૮૬, ૭૩, ૭૮ અને ૯૧મો.
૧૫ આના

ગાલીઓ-કાકિતન પેન માટે
બુ, બેડ, લાવ કે કાગી
રગ-મ-ગી સાદી મનાવવાના
ઉપયોગી નુસખાઓ અક
૧૩૩ મો. ૪ આના.

ટોઈલોટ માથુઓ

વિવિધ પ્રમાણ માથુ બના-
વવાના ૧૮ નુસખાઓ અક
૧૩૪મો. ૪ આના.

રેનોડીમ

ખૂન-ચૂનની અને મોરચ
વધારવાના કીમો મારેના
નુસખા અક ૧૪૦મો.
૪ આના

શરખતો

ખગ અને બનાવટી પુરુષના
અક ૪૪, ૫૫ અને ૧૦૧મો.
૧૦ આના

આઈમકીમ

રૂઝવરી, વેનિયા, નરગી
વ વ. ના આઈમકીમ બનાવ-
વાના ૨૩ પ્રયોગો. અક ૧૦
અને ૧૧૦ મો. ૮ આના.

કમર ઓફિસ,
નોનમ-નમ, સુરન.